Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea

C 62

Edizzjoni bil-Malti

Informazzjoni u Avviżi

Volum 62

15 ta' Frar 2019

Werrej

I *Riżoluzzjonijiet, rakkomandazzjonijiet u opinjonijiet*

OPINJONIJIET

Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Il-538 Sessjoni Plenarja tal-KESE, 17.10.2018–18.10.2018

2019/C 62/01 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Sfidi u Bidliet Industrijali fis-Settur Ajruspazjali tal-UE" 1

2019/C 62/02 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-Patt Ewropew dwar il-Finanzjament għall-Klima" — (Opinjoni fuq inizjattiva proprja) 8

2019/C 62/03 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Żviluppi strateġiċi fil-politika industrijali sal-2030, bil-ħsieb li tissaħħaħ il-kompetittività u d-diversità tal-bażi industrijali fl-Ewropa u ssir enfasi fuq il-prestazzjoni fit-tul fi ħdan il-ktajjen tal-valur mondjali" (opinjoni esploratorja mitluba mill-Presidenza Awstrijaka) 16

III *Atti preparatorji*

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

Il-538 Sessjoni Plenarja tal-KESE, 17.10.2018–18.10.2018

2019/C 62/04 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar a) Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva (UE) 2017/1132 fir-rigward tal-użu ta' għodod u proċessi diġitali fid-dritt soċjetarju *(COM(2018) 239 final – 2018/0113 (COD))* u dwar (b) Proposta għal Direttiva li temenda d-Direttiva (UE) 2017/1132 fir-rigward tal-konverżjonijiet, tal-mergers u tad-diviżjonijiet transkonfinali *(COM(2018) 241 final – 2018/0114 (COD))* 24

MT

2019/C 62/05 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar (a) Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi Orizzont Ewropa — il-Programm Qafas għar-Riċerka u l-Innovazzjoni u li jistabbilixxi r-regoli għall-parteċipazzjoni fih u t-tixrid tiegħu *(COM(2018) 435 final — 2018/0224 (COD))* u dwar (b) Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment tal-programm speċifiku li jimplimenta Orizzont Ewropa — il-Programm Qafas għar-Riċerka u l-Innovazzjoni *(COM(2018) 436 final — 2018/0225 (COD))* 33

2019/C 62/06 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-"Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Programm għas-suq uniku, il-kompetittività tal-intrapriżi, inkluż l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju, u għall-istatistika Ewropea u li jħassar ir-Regolamenti (UE) Nru 99/2013, (UE) Nru 1287/2013, (UE) Nru 254/2014, (UE) Nru 258/2014, (UE) Nru 652/2014 u (UE) 2017/826" *(COM(2018) 441 final – 2018/0231 (COD))* 40

2019/C 62/07 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm 'Dwana' għall-kooperazzjoni fil-qasam tad-dwana" *(COM(2018) 442 final — 2018/0232 (COD))* 45

2019/C 62/08 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm spazjali tal-Unjoni u l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Programm Spazjali u li jħassar ir-Regolamenti (UE) Nru 912/2010, (UE) Nru 1285/2013 u (UE) Nru 377/2014 u d-Deċiżjoni 541/2014/UE" *(COM(2018) 447 final — 2018/0236 (COD))* 51

2019/C 62/09 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar a) Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1206/2001 tat-28 ta' Mejju 2001 dwar kooperazzjoni bejn il-qrati tal-Istati Membri fil-kumpilazzjoni ta' xhieda f'materji ċivili jew kummerċjali *(COM(2018) 378 final — 2018/203 (COD))* u dwar (b) Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (KE) Nru 1393/2007 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar in-notifika fl-Istati Membri ta' dokumenti ġudizzjarji u *extra*-ġudizzjarji fi kwistjonijiet ċivili jew kummerċjali (notifika ta' dokumenti) *(COM(2018) 379 final — 2018/204 (COD))* 56

2019/C 62/10 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm tal-UE kontra l-frodi" *(COM(2018) 386 final — 2018/0211 (COD))* 63

2019/C 62/11 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-istrument ta' appoġġ finanzjarju għat-tagħmir ta' kontroll doganali bħala parti mill-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri" *(COM(2018) 474 final – 2018/0258 (COD))* 67

2019/C 62/12 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill Ewropew, lill-Kunsill, lill-Bank Ċentrali Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Pjan ta' Azzjoni: Il-Finanzjament tat-Tkabbir Sostenibbli" *(COM(2018) 97 final)* 73

2019/C 62/13 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistipula dispożizzjonijiet komuni dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Soċjali Ewropew Plus, il-Fond ta' Koeżjoni, u l-Fond Ewropew għall-Affarijiet Marittimi u s-Sajd u r-regoli finanzjarji għalihom u għall-Fond għall-Ażil u l-Migrazzjoni, il-Fond għas-Sigurtà Interna u l-Istrument għall-Ġestjoni tal-Fruntieri u tal-Viżi" *(COM(2018) 375 final — 2018/0196 (COD))* 83

2019/C 62/14 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u l-Fond ta' Koeżjoni" *(COM(2018) 372 final — 2018/0197 (COD))* 90

2019/C 62/15 — Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-"Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar divulgazzjonijiet relatati ma' investimenti sostenibbli u riskji għas-sostenibbiltà u li jemenda d-Direttiva (UE) 2016/2341" *(COM(2018) 354 final – 2018/0179 (COD))* 97

2019/C 62/16 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta’ qafas biex jiġi ffaċilitat l-investiment sostenibbli” *(COM(2018) 353 final — 2018/0178 (COD))* u dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) 2016/1011 dwar parametri referenzjarji b’livell baxx ta’ karbonju u parametri referenzjarji b’livell ta’ karbonju b’impatt pożittiv” *(COM(2018) 355 final — 2018/0180 (COD))* . . . 103

2019/C 62/17 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 92/83/KEE dwar l-armonizzazzjoni tal-istrutturi tat-taxxi tas-sisa fuq l-alkoħol u x-xorb alkoħoliku” *(COM(2018) 334 final — 2018/0173 (CNS))* dwar “Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi l-arranġamenti ġenerali għad-dazju tas-sisa (riformulazzjoni)” *(COM(2018) 346 final — 2018/0176 (CNS))* dwar “Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-komputerizzazzjoni tal-moviment u tas-sorveljanza ta’ oġġetti soġġetti għas-sisa (riformulazzjoni)” *(COM(2018) 341 final — 2018/0187 (COD))* u dwar “Proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 389/2012 dwar kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tad-dazji tas-sisa rigward il-kontenut tar-reġistru elettroniku” *(COM(2018) 349 final — 2018/0181 (CNS))* . . . 108

2019/C 62/18 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-titoli koperti minn bonds sovrani” *(COM(2018) 339 final — 2018/0171 (COD))* . . . 113

2019/C 62/19 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment tal-programm ‘Fiscalis’ għall-kooperazzjoni fil-qasam tat-tassazzjoni” *(COM(2018) 443 final — 2018/0233 (COD))* . . . 118

2019/C 62/20 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta’ Programm ta’ Appoġġ għal Riformi” *(COM(2018) 391 final — 2018/0213 (COD))* . . . 121

2019/C 62/21 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill l-istabbiliment ta’ Funzjoni Ewropea ta’ Stabbilizzazzjoni tal-Investimenti” *(COM(2018)387 final — 2018/0212 (COD))* . . . 126

2019/C 62/22 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Programm InvestEU” *(COM(2018) 439 final — 2018/0229 (COD))* . . . 131

2019/C 62/23 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni Nibnu Ewropa iktar b’saħħitha: ir-rwol tal-politiki taż-żgħażagħ, tal-edukazzjoni u tal-kultura” *(COM(2018) 268 final)*; dwar “Proposta għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-promozzjoni tar-rikonoxximent reċiproku awtomatiku ta’ diplomi tal-edukazzjoni ogħla u tal-edukazzjoni sekondarja għolja u l-eżiti tal-perjodi ta’ tagħlim barra mill-pajjiż” *(COM(2018) 270 final — 2018/0126 (NLE))*; dwar “Proposta għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar Sistemi ta’ Edukazzjoni u Kura Bikrija tat-Tfal ta’ Kwalità Għolja” *(COM(2018) 271 final — 2018/0127 (NLE))*; dwar “Proposta għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar approċċ komprensiv lejn it-tagħlim u l-apprendiment tal-lingwi” *(COM(2018) 272 final — 2018/0128 (NLE))* . . . 136

2019/C 62/24 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni: L-Impenn, il-Konnessjoni u l-Għoti tas-Setgħa liż-żgħażagħ: Strateġija tal-UE dwar iż-Żgħażagħ” *(COM(2018) 269 final)* . . . 142

2019/C 62/25 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Aġenda ġdida għall-kultura” *(COM(2018) 267 final)* . . . 148

2019/C 62/26	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill u lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew Tisħiħ tal-protezzjoni tal-informaturi fil-livell tal-UE” *(COM(2018) 214 final)* u dwar “Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni ta’ persuni li jirrappurtaw dwar ksur tad-dritt tal-Unjoni” *(COM(2018) 218 final)*	155
2019/C 62/27	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE+)” *(COM(2018) 382 final — 2018/0206 (COD))*	165
2019/C 62/28	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni tal-baġit tal-Unjoni f’każ ta’ nuqqasijiet iġġeneralizzati fir-rigward tal-istat tad-dritt fl-Istati Membri” *(COM(2018) 324 final — 2018/0136 (COD))*	173
2019/C 62/29	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri” *(COM(2018) 383 final — 2017/0207 (COD))* u l-“Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm Ġustizzja” *(COM(2018) 384 final — 2017/0208 (COD))*	178
2019/C 62/30	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Fond għall-Migrazzjoni u l-Ażil” *(COM(2018) 471 final — 2018/0248 (COD))* u dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi, bħala parti mill-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri, l-istrument għall-appoġġ finanzjarju għall-ġestjoni tal-fruntieri” *(COM(2018) 473 final — 2018/0249(COD))*	184
2019/C 62/31	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Fond għas-Sigurtà Interna” *(COM(2018) 472 final — 2018/0250 (COD))*	189
2019/C 62/32	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi ‘Erasmus’: il-programm tal-Unjoni għall-edukazzjoni, it-taħriġ, iż-żgħażagħ u l-isport u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1288/2013” *(COM(2018) 367 final — 2018/0191 (COD))*	194
2019/C 62/33	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm tal-Korp Ewropew ta’ Solidarjetà u li jħassar [ir-Regolament dwar il-Korp Ewropew ta’ Solidarjetà] u r-Regolament (UE) Nru 375/2014” *(COM(2018) 440 final — 2018/0230 (COD))*	201
2019/C 62/34	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tnaqqis tal-impatt ta’ ċerti prodotti tal-plastik fuq l-ambjent” *(COM(2018) 340 final — 2018/0172 (COD))*	207
2019/C 62/35	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi regoli dwar l-appoġġ għall-pjanijiet strateġiċi li jridu jitfasslu mill-Istati Membri taħt il-Politika Agrikola Komuni (il-Pjanijiet Strateġiċi tal-PAK) u ffinanzjati mill-Fond Agrikolu Ewropew ta’ Garanzija (FAEG) u mill-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali (FAEŻR) u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1305/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill u r-Regolament (UE) Nru 1307/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill” *(COM(2018) 392 final — 2018/0216 (COD))* dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-finanzjament, il-ġestjoni u l-monitoraġġ tal-politika agrikola komuni u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1306/2013” *(COM(2018) 393 final — 2018/0217 (COD))* u dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolamenti (UE) Nru 1308/2013 li jistabbilixxi organizzazzjoni komuni tas-swieq fi prodotti agrikoli, (UE) Nru 1151/2012 dwar skemi tal-kwalità għal prodotti agrikoli u oġġetti tal-ikel, (UE) Nru 251/2014 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar id-definizzjoni, id-deskrizzjoni, il-preżentazzjoni, it-tikkettar u l-protezzjoni tal-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-prodotti tal-inbid aromatizzat, (UE) Nru 228/2013 li jistabbilixxi miżuri speċifiċi għall-agrikoltura fir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni u (UE) Nru 229/2013 li jistabbilixxi miżuri speċifiċi għall-agrikoltura favur il-gżejjer minuri fil-Baħar Eġew” *(COM(2018) 394 final — 2018/0218 (COD))*	214

2019/C 62/36	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi Programm għall-Ambjent u l-Azzjoni Klimatika (LIFE) u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1293/2013” *(COM(2018) 385 final — 2018/209 (COD))*	226
2019/C 62/37	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Deċiżjoni Nru 1313/2013/UE dwar Mekkaniżmu tal-Unjoni għall-Protezzjoni Ċivili” *(COM(2017) 772 final — 2017/0309 (COD))*	231
2019/C 62/38	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-użu mill-ġdid ta’ informazzjoni tas-settur pubbliku (riformulazzjoni) u Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni Komunikazzjoni ‘Għal spazju tad-data komuni Ewropew’” *(COM(2018) 234 final — 2018/0111 (COD); COM(2018) 232 final)*	238
2019/C 62/39	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Ewropa attiva — Mobbiltà Sostenibbli għall-Ewropa: sikura, konnessa u nadifa *(COM(2018) 293 final)*	254
2019/C 62/40	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2008/96/KE dwar il-ġestjoni tas-sikurezza fl-infrastruttura tat-toroq” *(COM(2018) 274 final — 2018/0129 (COD))*	261
2019/C 62/41	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi ambjent għal Single Window Marittima Ewropea u li jħassar id-Direttiva 2010/65/UE” *(COM(2018) 278 final — 2018/0139 (COD))* u “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-informazzjoni elettronika dwar it-trasport tal-merkanzija” *(COM(2018) 279 final — 2018-140-COD))*	265
2019/C 62/42	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar ir-razzjonalizzazzjoni ta’ miżuri li jmexxu ’l quddiem it-twettiq tan-netwerk trans-Ewropew tat-trasport” *(COM(2018) 277 final — 2018/0138(COD))*	269
2019/C 62/43	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, lill-Kumitat tar-Reġjuni — Fi triqitna lejn il-mobbiltà awtomatizzata: Strateġija tal-UE għall-mobbiltà tal-futur” *(COM(2018) 283 final)*	274
2019/C 62/44	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tikkettar tat-tajers fir-rigward tal-effiċjenza fl-użu tal-fjuwil u parametri essenzjali oħra u li jħassar ir-Regolament (KE) Nru 1222/2009” *(COM(2018) 296 final — 2018/0148 (COD))*	280
2019/C 62/45	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi standards tal-prestazzjoni tal-emissjonijiet tas-CO_2 għall-vetturi tqal ġodda” *([COM(2018) 284 final — 2018/0143 (COD))* u dwar “Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva tal-Kunsill 96/53/KE fir-rigward tal-limitu ta’ żmien għall-implimentazzjoni tar-regoli speċjali dwar it-tul massimu fil-każ ta’ kabini li jagħtu prestazzjoni ajrudinamika, effiċjenza enerġetika u prestazzjoni tas-sikurezza mtejba” *(COM(2018) 275 final — 2018/0130 (COD))*	286
2019/C 62/46	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm Ewropa Diġitali għall-perjodu 2021-2027” *(COM(2018) 434 final — 2018/0227 (COD))*	292
2019/C 62/47	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (KE) Nru 391/2009 fir-rigward tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni” *(COM(2018) 567 final — 2018/0298 (COD))*	298

2019/C 62/48	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1316/2013 fir-rigward tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni" *(COM(2018) 568 final — 2018/0299 (COD)*	301
2019/C 62/49	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li twaqqaf il-bidliet staġonali fil-ħin u tħassar id-Direttiva 2000/84/KE" *(COM(2018) 639 final — 2018/0332 (COD))*	305
2019/C 62/50	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1303/2013 fir-rigward tar-riżorsi għal koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali u li jikkoreġi dak ir-Regolament fir-rigward tar-riżorsi għall-investiment għat-tkabbir u l-impjiegi" *(COM(2018) 498 final — 2018/0265 (COD))*	308
2019/C 62/51	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' qafas għall-interoperabbiltà bejn is-sistemi ta' informazzjoni tal-UE (fruntieri u viża) u li jemenda id-Deċiżjoni tal-Kunsill 2004/512/KE, ir-Regolament (KE) Nru 767/2008, id-Deċiżjoni tal-Kunsill 2008/633/ĠAI, ir-Regolament (UE) 2016/399, ir-Regolament (UE) 2017/2226, ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar l-ETIAS], ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar is-SIS fil-qasam tal-kontrolli fil-fruntiera] u r-Regolament (UE) Nru 2018/XX [ir-Regolament eu-LISA]" *(COM(2018) 478 final — 2017/0351 (COD))* u dwar "Proposta emendata għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-twaqqif ta' qafas għall-interoperabbiltà bejn sistemi ta' informazzjoni tal-UE (il-kooperazzjoni tal-pulizija u ġudizzjarja, l-ażil u l-migrazzjoni) u li jemenda r-[Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament Eurodac]], ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar SIS fil-qasam tal-infurzar tal-liġi], ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar l-ECRIS-TCN] u r-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament eu-LISA]" *(COM(2018) 480 final — 2017/0352 (COD))*	309
2019/C 62/52	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Aġenzija Ewropea għall-Kontroll tas-Sajd (kodifikazzjoni)" *(COM(2018) 499 final — 2018/0263 (COD))*	310
2019/C 62/53	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Deċiżjoni tal-Kunsill dwar l-Assoċjazzjoni tal-Pajjiżi u Territorji *extra*-Ewropej mal-Unjoni Ewropea, inklużi r-relazzjonijiet bejn l-Unjoni Ewropea fuq naħa, u Greenland u r-Renju tad-Danimarka min-naħa l-oħra ('Deċiżjoni dwar l-Assoċjazzjoni Barranija')" *(COM(2018) 461 final)*	311
2019/C 62/54	Opinion tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (2018) (Opinjoni addizzjonali)" *(COM(2017) 770 final)*	312

I

(Riżoluzzjonijiet, rakkomandazzjonijiet u opinjonijiet)

OPINJONIJIET

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

IL-538 SESSJONI PLENARJA TAL-KESE, 17.10.2018–18.10.2018

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Sfidi u Bidliet Industrijali fis-Settur Ajruspazjali tal-UE"

(2019/C 62/01)

Relatur: **Thomas KROPP**

Korelatur: **Enrico GIBELLIERI**

Deċiżjoni tal-Assemblea Plenarja	15.2.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Korp kompetenti	Kummissjoni Konsultattiva dwar il-Bidliet Industrijali (CCMI)
Adottata fis-CCMI	25.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	184/1/3

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-ħtieġa li tiġi żviluppata **politika industrijali tal-UE għas-settur tal-ajrunawtika** li tippermetti lill-industrija ajrunawtika tal-UE tikkompeti b'kundizzjonijiet ekwi fil-kuntest ta' kompetizzjoni b'saħħitha minn atturi stabbiliti (b'mod partikolari l-Istati Uniti) kif ukoll il-kompetizzjoni li qed tikber minn atturi emerġenti (b'mod partikolari ċ-Ċina). F'dan il-kuntest, il-ħtieġa li jiġi stabbilit **torri tal-għassa tal-ajrunawtika** fil-livell tal-UE u li l-ajrunawtika ssir element ewlieni tad-diplomazija ekonomika u tal-politika kummerċjali tal-UE.

1.2. L-isfidi fir-rigward tal-**ħiliet**, inkluż li jkun żgurat li l-forza tax-xogħol li qed tixjieħ ferm speċjalizzata jkollha l-opportunità li taqsam l-għarfien espert u l-ħiliet tagħha ma' impjegati iżgħar, il-ħtieġa li jiġu attirati aktar impjegati żgħażagħ lejn is-settur b'ħiliet dejjem aktar imfittxija kemm fl-inġinerija kif ukoll fl-ICT, u l-ħtieġa urġenti li l-ħaddiema eżistenti jtejbu l-ħiliet tagħhom fil-qasam tad-**diġitalizzazzjoni**.

1.3. Il-ħtieġa li r-**riċerka dwar l-avjazzjoni ċivili** tibqa' prijorità ewlenija fl-Orizzont Ewropa b'żieda fil-baġit meta mqabbel mal-Orizzont 2020. F'dan il-kuntest, sabiex tiġi żgurata l-kontinwazzjoni tal-inizjattivi teknoloġiċi ta' suċċess biex jitnaqqas l-impatt ambjentali tal-emissjonijiet permezz tat-tnedija ta' Clean Sky 3 u SESAR 3.

1.4. Il-ħtieġa urġenti biex jitwettqu s-soluzzjonijiet tas-SESAR u jiġi stabbilit l-**Ajru Uniku Ewropew (SES) wara deċennji ta' diskussjonijiet**. Il-ħtieġa li ninvestu f'kapaċità effiċjenti fl-ajru u fuq l-art sabiex jiġi ffaċilitat it-tkabbir tal-avjazzjoni filwaqt li jitnaqqas l-impatt ambjentali tiegħu u jiżdiedu l-livelli ta' sikurezza.

1.5. Il-ħtieġa li jissaħħaħ ir-rwol internazzjonali tal-**Aġenzija Ewropea tas-Sikurezza tal-Avjazzjoni (EASA)** u l-ħtieġa għal aktar regoli tal-EASA bbażati fuq il-prestazzjoni sabiex jippermettu t-tnedija aktar effiċjenti ta' teknoloġija ġdida b'mod sikur u kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni għall-esportaturi tal-UE.

1.6. Il-ħtieġa biex jinstabu soluzzjonijiet għal **ftehim effiċjenti post-Brexit** li jkopru: proċeduri doganali, oqfsa regolatorji, kooperazzjoni fir-riċerka, l-iskjerament u l-mobbiltà tax-xogħol. Diskussjonijiet tekniċi li jkopru r-regolamenti jeħtieġ li jibdew bħala kwistjoni ta' prijorità, sabiex jiżguraw li l-miżuri ta' mitigazzjoni jkunu implimentati.

1.7. Il-ħtieġa li jsir progress fl-**iskrinjar tal-Investiment Dirett Barrani** (IDB) **tal-UE** bil-għan li jkunu protetti t-teknoloġiji kritiċi għall-manifattura ajrunawtika tal-UE u għall-industriji tal-manutenzjoni, tiswija u rikondizzjonar (maintenance, repair and overhaul – MRO).

1.8. Il-ħtieġa li jiġi żgurat djalogu soċjali kontinwu bejn l-impjegaturi, il-ħaddiema u s-soċjetà ċivili. Barra minn hekk, il-ħtieġa li **jitnieda djalogu soċjali speċifiku għas-settur** għall-industrija ajrunawtika taħt id-Deċiżjoni tal-Kummissjoni 98/500/KE.

2. **Kummenti ġenerali**

L-industrija ajrunawtika hija waħda mis-**setturi ta' teknoloġija avvanzata ewlenin tal-UE fis-suq globali**. L-industrija timpjega direttament **500 000 ruħ f'impjiegi ta' kwalità għolja** ([1]) (miljun meta jiżdiedu l-impjiegi indiretti) u tikkonsisti f'ekosistema ta' kumpaniji kbar u żgħar li jkopru l-ispettru sħiħ tal-ajrunawtika.

L-industrija ajrunawtika tal-UE hija mexxej teknoloġiku fil-qasam tagħha u bħalissa għandha sehem mis-suq ta' madwar terz mis-suq globali. L-industrija tipprovdi kontribuzzjoni pożittiva għall-bilanċ kummerċjali tal-UE (**EUR 46 biljun f'esportazzjonijiet tal-UE**) ([2]).

L-ambitu tal-Opinjoni

Id-difiża u l-ispazju mhumiex indirizzati b'mod speċifiku f'din l-Opinjoni. Madankollu, huwa importanti li wieħed jinnota r-rwol li l-industrija ajrunawtika ċivili tikkontribwixxi għal dawn is-setturi. Dan jinkludi l-awtonomija strateġika tal-Ewropa permezz ta' sinerġiji fit-teknoloġiji u ċentri ta' deċiżjoni komuni b'attivitajiet ta' difiża.

Is-saħħa u t-tmexxija globali tal-industrija ajrunawtika tal-UE hija r-riżultat ta' strateġiji robusti u attivitajiet produttivi. Din it-tmexxija m'għandhiex titqies bħala xi ħaġa garantita għaliex l-industrija tiffaċċja ħafna sfidi:

(1) Il-**kompetizzjoni qawwija** minn atturi emerġenti u stabbiliti li jirċievu appoġġ sostanzjali mill-gvernijiet rispettivi tagħhom;

(2) Iċ-**ċaqliq fit-tkabbir ekonomiku u l-poter** lejn il-Lvant, li huwa kemm opportunità kif ukoll theddida;

(3) **Sfidi operazzjonali** fil-futur qrib bħall-Brexit, ir-restrizzjonijiet baġitarji tal-UE u l-miżuri protezzjonisti fil-pajjiżi terzi;

(4) Il-ħtieġa li l-industrija ajrunawtika tal-UE **żżomm it-tmexxija teknoloġika tagħha**, speċjalment fit-tnaqqis tal-impatt ambjentali tal-emissjonijiet;

(5) In-nuqqas ta' **politika industrijali** koerenti **tal-UE**;

(6) Il-ħtieġa għal strateġija koerenti tal-UE dwar l-**Iskrinjar ta' Investiment Dirett Barrani**;

(7) Il-ħtieġa għal preżenza internazzjonali ikbar għall-**Aġenzija Ewropea tas-Sikurezza tal-Avjazzjoni** (EASA);

([1]) *Sors:* ASD Facts and Figures.
([2]) *Sors:* ASD Facts and Figures.

(8) In-neċessità li **tissaħħaħ il-kompetittività tas-settur tal-MRO tal-UE**;

(9) L-importanza li jkun żgurat li forza tax-xogħol futura jkollha l-**ħiliet speċjalizzati** meħtieġa għas-settur, partikolarment fil-qasam tad-diġitalizzazzjoni.

Kummenti speċifiċi

3. Is-suq globali u l-isfidi

3.1. Il-pożizzjoni ta' tmexxija attwali tal-industrija tal-UE m'għandhiex titqies bħala xi ħaġa ovvja. Il-PDG tal-UE bħala parti mill-PDG globali se jkollu tnaqqis ta' 30 % mis-17 % tal-lum għal 12 % ([3]).

3.2. Diversi pajjiżi żviluppaw u implimentaw strateġiji estensivi dwar kif jippożizzjonaw il-pajjiżi tagħhom, kif jużaw in-nies tagħhom, u kif jiżguraw pożizzjoni għolja fil-katina ta' valur dinji fil-kuntest ta' awtomatizzazzjoni u ċaqliq ta' poter ekonomiku lejn il-Lvant.

3.3. L-Ewropa se tiffaċċja sitwazzjoni kompetittiva totalment differenti li tkun mimlija opportunitajiet jekk jirnexxielna nimmassimizzaw l-isforzi kollha tagħna u nieħdu deċiżjonijiet kuraġġużi. Madankollu, se tkun mimlija theddid jekk sempliċement inqisu l-pożizzjoni ta' tmexxija tagħna bħala xi ħaġa ovvja.

4. Appoġġ għal industriji mhux tal-UE minn gvernijiet barranin

4.1. L-**industrija tal-Istati Uniti** (il-kompetituri prinċipali tal-industrija tal-UE) tkompli tibbenefika minn appoġġ pubbliku b'saħħtu mill-gvern tal-Istati Uniti inklużi 34 aġenziji/dipartimenti differenti. Is-sett ta' regolamenti, politiki u għodod imdaħħla fis-seħħ matul is-snin mill-amministrazzjonijiet tal-Istati Uniti biex jappoġġjaw l-industrija ajrunawtika ċivili tagħhom huwa estensiv u jsaħħaħ is-settur tad-difiża b'mod effettiv ħafna, b'mod speċjali għar-riċerka, it-teknoloġija u l-iżvilupp (inklużi allokazzjonijiet baġitarji federali għal programmi ta' riċerka). L-atturi stabbiliti l-oħra (il-Kanada u l-Brażil) ikomplu jirċievu wkoll appoġġ sinifikanti mill-gvernijiet rispettivi tagħhom permezz ta' strateġija industrijali ġenerali.

4.2. Minbarra l-atturi stabbiliti sew fl-ajrunawtika ċivili, bosta pajjiżi emerġenti (iċ-Ċina, l-Indoneżja, l-Indja, il-Korea t'Isfel, il-Filippini u oħrajn) qed isaħħu wkoll l-impenn tagħhom biex jappoġġjaw l-iżvilupp ta' **industriji ajrunawtiċi kompetittivi nazzjonali** fis-snin li ġejjin.

4.3. Fost dawn, iċ-Ċina għandha l-aktar strateġija komprensiva li tinkludi taħlita ta' ppjanar ċentralizzat u intrapriżi tal-istat. Il-gvern Ċiniż identifika l-iżvilupp tal-industrija ajrunawtika ċivili nazzjonali bħala prijorità ewlenija f'bosta dokumenti uffiċjali (tal-ogħla livell), inkluża l-inizjattiva "Made in China 2025". Il-Pjan ta' Ħames Snin attwali taċ-Ċina jitlob li jkun hemm "skoperti ġodda fit-teknoloġija tal-magni fl-avjazzjoni ċivili" u "l-aċċellerazzjoni tar-riċerka f'inġenji tal-ajru kbar, ħelikopters, ġettijiet reġjonali u l-avjazzjoni inġenerali". Huwa importanti wkoll li wieħed jinnota li l-industrija tal-linji tal-ajru Ċiniża hija tal-istat u li l-Kummissjoni Nazzjonali Ċiniża għall-Iżvilupp u r-Riforma għandha l-kapaċità biex tapprova x-xiri kollu ta' inġenji tal-ajru mil-linji tal-ajru Ċiniżi, li tintuża biex jinkoraġġixxi x-xiri ta' ġettijiet prodotti lokalment bħall-COMAC C919 ([4]). L-aħħar iżda mhux l-anqas il-pjan tal-"Internet Plus" jistabbilixxi wkoll sħubija bejn il-ġganti tat-teknoloġija Ċiniżi u l-industriji tradizzjonali inkluża l-ajrunawtika.

5. Strateġija industrijali tal-UE

5.1. In-**nuqqas ta' politika industrijali tal-UE** biex tappoġġja l-industrija ajrunawtika, flimkien ma' approċċ frammentat bejn l-istituzzjonijiet tal-UE u l-gvernijiet nazzjonali, huwa sfida ewlenija fil-kuntest tax-xenarju kompetittiv li qed jinbidel. Hemm il-ħtieġa li tiġi żviluppata strateġija industrijali tal-UE għall-industrija ajrunawtika tal-UE biex tiżgura l-kompetittività tagħha u li tkompli bit-tmexxija tagħha fis-suq tal-avjazzjoni ċivili globali.

5.2. Dan jirrikjedi **strateġija u impenn fil-livell tal-UE** fejn l-atturi rilevanti kollha fil-livell tal-UE, nazzjonali u dak intergovernattiv (inklużi l-Kummissjoni tal-UE, is-Servizz għall-Azzjoni Esterna tal-UE kif ukoll l-aġenziji rilevanti bħall-EASA u l-Eurocontrol u l-Inizjattivi Teknoloġiċi Konġunti bħal SESAR u Clean Sky) jaħdmu flimkien lejn għan komuni biex jappoġġjaw il-kompetittività tal-industrija tal-UE fis-suq tal-avjazzjoni ċivili globali.

([3]) *Sors:* PWC.
([4]) *Sors:* RAND, "Chinese Investment in U.S. Aviation", 2017.

5.3. Huwa meħtieġ impenn fil-livell tal-UE biex jiġi pprovdut **appoġġ minn finanzjament pubbliku** kontinwu għal dan is-settur kruċjali b’mod partikolari fil-qasam tar-riċerka u l-innovazzjoni fuq pjan direzzjonali fit-tul.

5.4. It-**torri tal-għassa “tal-ajrunawtika”** għandu jinbena fil-livell tal-Kummissjoni biex jimmonitorja l-ostakli non-tariffarji f’reġjuni ajrunawtiċi ewlenin u jivvaluta l-kompetittività relattiva tal-industrija ajrunawtika tal-UE.

5.5. L-ajrunawtika għandha ssir ukoll settur ewlieni għad-**diplomazija ekonomika tal-UE u l-politika kummerċjali tal-UE**, u l-vuċi tal-UE għandha tissaħħaħ fil-livell internazzjonali, pereżempju fi ħdan l-Organizzazzjoni tal-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali.

6. Riċerka u Żvilupp biex tittejjeb l-effiċjenza u jitnaqqsu l-emissjonijiet

6.1. Iż-żewġ Programmi Ewropej ewlenin tar-Riċerka fil-qasam tal-Avjazzjoni, **Clean Sky** (teknoloġiji tal-avjazzjoni aktar ekoloġiċi u aktar effiċjenti) u **SESAR** (riċerka u innovazzjoni kif ukoll implimentazzjoni tal-Ġestjoni tat-Traffiku tal-Ajru), jaġixxu bħala katalisti għall-katina sħiħa tal-innovazzjoni fl-Ewropa.

6.2. Permezz tal-pjan direzzjonali fit-tul fit-teknoloġija u tal-impenn finanzjarju tagħhom, it-tnejn urew l-**effiċjenza** tagħhom u l-**valur miżjud** tagħhom kemm għall-awtoritajiet pubbliċi kif ukoll għall-katina tal-innovazzjoni, l-aktar (1) fl-iddisinjar, l-iżvilupp, il-manifattura u t-tħaddim ta’ inġenji tal-ajru aktar kompetittivi, sikuri u ambjentalment sostenibbli u fis-Sistemi għall-Ġestjoni tat-Traffiku tal-Ajru; (2) fil-ħolqien ta’ komunità kbira u effiċjenti tax-xjenza u t-teknoloġija ta’ professjonisti u industriji tar-riċerka akkademika, minn kumpaniji kbar sa SMEs, madwar il-pajjiżi kollha tal-UE-28 u (3) fit-twettiq ta’ dimostraturi mill-aqwa b’impatt reali fuq il-programmi u s-suq tal-inġenji tal-ajru.

6.3. L-istejjer ta’ suċċess ta’ **Clean Sky** jinkludu, fost l-oħrajn, it-testijiet tat-titjira tal-ġewnaħ laminari BLADE (li għandu tnaqqis ta’ 50 % fil-frizzjoni tal-ġwienaħ u sa 5 % anqas emissjonijiet tas-CO_2) u Skrun Miftuħ li Jdur bil-Kontra (li jnaqqas il-konsum tal-fjuwil u l-emissjonijiet tas-CO_2 b’madwar 30 %).

6.4. L-istejjer ta’ suċċess ta’ **SESAR** jintwerew l-aħjar mir-riżultati ta’ impatt tagħha: meta użata, it-63 soluzzjoni mwettqa minn SESAR għandhom joffru żieda ta’ 34 % fil-kapaċità tal-ajruspazju u 30 % tnaqqis fil-varjanza tal-ħin tat-titjira, li jfisser anqas dewmien fuq it-titjiriet kollha tal-UE u 95 % tat-titjiriet li jżommu mal-pjan tal-ħin tagħhom, kif ukoll tnaqqis ta’ 2,3 % fil-ħruq tal-fjuwil u fl-emissjonijiet għal kull titjira.

6.5. Fil-kuntest ta’ **Orizzont Ewropa**, l-avjazzjoni ċivili għandha tibqa’ prijorità għolja b’żieda fil-baġit meta mqabbel mal-finanzjament attwali taħt l-Orizzont 2020. Ir-Riċerka u l-Innovazzjoni huma l-qofol tal-industrija ajrunawtika tal-UE u ċ-ċikli ta’ riċerka twal tal-industrija ajrunawtika jirrikjedu l-kondiviżjoni tar-riskju bejn is-settur pubbliku u privat permezz ta’ finanzjament ibbażat fuq l-għotjiet fuq impenn fit-tul biex jiġu żviluppati pjani direzzjonali għar-riċerka. Dan huwa essenzjali għall-kompetittività tal-industrija ajrunawtika tal-UE. Iż-żewġ inizjattivi teknoloġiċi konġunti (Clean Sky u SESAR) għandhom għalhekk jinżammu. Fil-kuntest tal-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (FNE) il-finanzjament għandu jibqa’ prijorità ewlenija biex iħaffef u jinkoraġġixxi l-implimentazzjoni tat-teknoloġiji, żviluppati taħt Clean Sky u Riċerka u Innovazzjoni SESAR.

6.6. L-avjazzjoni ċivili wriet rekord ta’ tnaqqis fl-impatt ambjentali tagħha. Il-ġenerazzjoni l-ġdida ta’ inġenji tal-ajru tipikament tnaqqas l-emissjonijiet bi 15-20 %. L-industrija tal-avjazzjoni ċivili globali saret l-ewwel fid-dinja biex tiftiehem approċċ komprensiv għat-tnaqqis tal-emissjonijiet tagħha. Dan huwa bbażat fuq “l-istrateġija ta’ erba’ pilastri” tat-teknoloġija, l-operat, l-infrastruttura u miżura globali bbażata fuq is-suq.

6.7. L-**appoġġ** kontinwu **tal-UE għar-riċerka u l-innovazzjoni** huwa kruċjali biex jiżgura aktar progress fit-tnaqqis tal-impronta ambjentali tal-avjazzjoni ċivili (il-pilastru tat-teknoloġija) għaliex aktar minn 70 % tal-attivitajiet kollha tar-riċerka huma marbuta mal-għanijiet ambjentali.

6.8. Il-**Kunsill Konsultattiv għar-Riċerka tal-Avjazzjoni fl-Ewropa** Flightpath 2050 stabbilixxa l-għan għall-2050 biex it-teknoloġiji u l-proċeduri jippermettu tnaqqis ta’ 75 % fl-emissjonijiet tas-CO_2 għal kull kilometru tal-passiġġieri, tnaqqis ta’ 90 % fl-emissjonijiet tal-NO_x u tnaqqis ta’ 65 % fl-emissjoni ta’ storbju perċepit tal-inġenji tal-ajru li jkunu qed itiru (dawn huma relattivi għall-kapaċitajiet ta’ inġenju tal-ajru ġdid tipiku fl-2000).

6.9. Barra minn hekk, **il-movimenti tal-inġenji tal-ajru għandhom isiru ħielsa mill-emissjonijiet matul is-sewqan** u l-vetturi tal-ajru jkunu ddisinjati u manifatturati biex ikunu riċiklabbli. L-Ewropa għandha tkun stabbilita wkoll bħala ċentru ta’ eċċellenza dwar fjuwils alternattivi sostenibbli, inkluż dawk għall-avjazzjoni, ibbażati fuq politika tal-enerġija Ewropea b’saħħitha.

6.10. L-Ewropa għandha tkun fuq quddiem nett tar-**riċerka atmosferika** u tmexxi l-formulazzjoni ta' pjan ta' azzjoni ambjentali prijoritizzat u l-istabbiliment ta' standards ambjentali globali. Filwaqt li sar progress sinifikanti taħt l-Orizzont 2020, il-pass tar-riċerka u l-innovazzjoni għandu jiżdied taħt Orizzont Ewropa, inklużi l-elettrifikazzjoni u l-ibridizzazzjoni tal-inġenji tal-ajru.

7. **Diġitalizzazzjoni**

7.1. Id-diġitalizzazzjoni (inkluża l-infrastruttura diġitali meħtieġa biex takkomoda pjattaformi tat-titjir awtomatizzati ġodda), l-awtomatizzazzjoni, it-teknoloġiji tar-realtà virtwali u dik awmentata se jkunu wkoll prijorità ewlenija għar-riċerka ajrunawtika. Flimkien mal-ħtieġa li jkompli jittejjeb il-livell ta' sikurezza tal-avjazzjoni u l-ħtieġa li jitkompla x-xogħol fuq it-tnaqqis tal-impronta ambjentali tal-avjazzjoni, se jistabbilixxu l-pjan direzzjonali tar-riċerka u l-innovazzjoni għal SESAR 3 u Clean Sky 3.

7.2. L-użu tas-**soluzzjonijiet SESAR** għandu jiżdied u huwa kruċjali li jiġi stabbilit l-**Ajru Uniku Ewropew**, sabiex tiġi żgurata t-tnedija effiċjenti fl-UE.

8. **Aġenzija Ewropea tas-Sikurezza tal-Avjazzjoni (EASA)**

8.1. Ir-**rwol internazzjonali aktar b'saħħtu għall-EASA** huwa fattur ewlieni għall-industrija ajrunawtika tal-UE (inkluża l-industrija tal-manutenzjoni, it-tiswija u r-rikondizzjonar) sabiex jaqbel mar-rwol internazzjonali kontinwament b'saħħtu li taqdi l-Amministrazzjoni Federali tal-Avjazzjoni tal-Istati Uniti fil-promozzjoni tal-industrija tal-avjazzjoni tal-Istati Uniti fi swieq ta' pajjiżi terzi.

8.2. L-EASA għandha titħalla tiftaħ **aktar uffiċċji f'pajjiżi terzi** bir-rwol ewlieni li jippromwovu r-regolamenti tas-sikurezza Ewropej, l-istandards u l-politiki taċ-ċertifikazzjoni, u li jiżguraw li l-industrija Ewropea tkun tista' tikkompeti b'kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni fi swieq ewlenin tal-esportazzjoni permezz ta' kuntatt ta' kuljum mal-Awtoritajiet tal-Avjazzjoni Ċivili ta' pajjiżi terzi u li jevitaw l-ostakli tekniċi għall-validazzjoni tal-prodotti Ewropej f'dawk is-swieq tal-esportazzjoni.

8.3. Il-**Ftehimiet Bilaterali dwar is-Sikurezza tal-Avjazzjoni tal-UE** ma' pajjiżi terzi għandhom jiġu estiżi biex inaqqsu s-sorveljanza tas-sikurezza duplikata kemm għaċ-ċertifikazzjoni tat-tip/għall-ajrunavigabbiltà inizjali kif ukoll għall-ajrunavigabbiltà/manutenzjoni kontinwi.

8.4. L-aħħar iżda mhux l-anqas, ir-**regoli** dettaljati tal-EASA **għandhom isiru aktar ibbażati fuq il-prestazzjoni** u jiddependu fuq l-istandards tal-industrija sabiex jippermettu t-tnedija sikura ta' teknoloġija ġdida b'mod aktar effiċjenti u rapidu. F'dan il-kuntest, ir-reviżjoni miftiehma reċentement tar-regolament bażiku tal-EASA (ir-Reviżjoni tar-Regolament 216/2008) għandha tintlaqa' sew.

9. **Infrastruttura**

9.1. L-industrija ajrunawtika tal-UE qed tibbenefika wkoll mis-saħħa tal-**industrija tal-avjazzjoni ċivili usa' tal-UE** (jiġifieri l-linji tal-ajru, l-operaturi tal-ħelikopters, l-operaturi tal-ġettijiet kummerċjali u utenti oħra tal-ajruspazju) għaliex it-tkabbir addizzjonali għall-utenti tal-ajruspazju jirriżulta fil-ħtieġa għal aktar inġenji tal-ajru u teknoloġija korrispondenti.

9.2. F'dan il-kuntest, għalhekk huwa essenzjali li nkomplu **ninvestu f'infrastruttura sikura u kosteffiċjenti** fuq l-art kif ukoll fl-ajru filwaqt li nevitaw taxxi eċċessivi tal-avjazzjoni.

9.3. L-**istrateġija tal-avjazzjoni tal-UE** hija għalhekk milqugħa għaliex tinkludi sett ta' għodod biex ittejjeb il-kompetittività tal-industrija usa' tal-avjazzjoni ċivili inklużi reviżjoni tar-Regolament Bażiku tal-EASA, strateġija li tiżgura t-tmexxija tal-UE fis-suq emerġenti tas-Sistemi tal-Inġenji tal-Ajru Ppilotati mill-Bogħod u tas-Sistemi tal-Ġestjoni tat-Traffiku tal-Inġenji tal-Ajru Mingħajr Bdot Abbord kif ukoll proposti oħra li jaffettwaw il-kompetittività tal-industrija tal-linji tal-ajru (ir-reviżjoni tar-Regolament (KE) Nru 868/2004 u r-reviżjoni possibbli tad-Direttiva dwar l-Imposti tal-Ajruport tal-UE).

9.4. Ir-reviżjoni tar-**Regolament (KE) Nru 1008/2008** (dwar Regoli Komuni għall-Operat ta' Servizzi tal-Ajru fil-Komunità) għandha titqies ukoll f'dan il-kuntest u għandha tiżgura li s-Suq Uniku jibqa' adattat għal żviluppi fil-futur. Barra minn hekk, minħabba l-ħtieġa rikonoxxuta għal aktar konsolidazzjoni fl-industrija tal-linji tal-ajru tal-UE, għandu jinstab bilanċ bejn l-industrija tal-linji tal-ajru aktar konsolidata u l-benefiċċji għall-konsumaturi tal-UE ta' għażla ta' linji tal-ajru u kompetizzjoni effettiva.

10. **Servizzi ta' Manutenzjoni, Tiswija u Rikondizzjonar (MROs)**

10.1. L-MROs huma wkoll segment importanti tal-industrija ajrunawtika tal-UE, li jikkontribwixxi kemm għall-ħolqien tal-impjiegi fl-UE kif ukoll għall-esportazzjonijiet għal servizzi tal-MRO. Għalhekk huwa kruċjali wkoll li tingħata spinta lill-**kompetittività tal-industrija tal-MRO tal-UE** (MROs tal-linji tal-ajru, MROs indipendenti u MROs tal-fabbrikanti tat-tagħmir oriġinali) ħalli tippermetti lill-industrija tkompli toħloq l-impjiegi u tattira swieq ġodda.

10.2. L-użu tal-**big data** u ta' **teknoloġiji ġodda** għall-MROs se jkun ukoll element importanti li jrid jiġi indirizzat fil-Programmi tar-Riċerka u l-Innovazzjoni.

11. **Investimenti Diretti Barranin (IDB)**

11.1. Il-**proposta tal-Kummissjoni tal-UE għall-iskrinjar tal-IDB** (COM (2017) 487) se ttejjeb l-iskambju tal-informazzjoni u tal-valutazzjoni tal-impatt u żżid it-trasparenza transnazzjonali iżda ser tħalli d-deċiżjoni finali fil-livell nazzjonali. Il-proposta tinkludi wkoll l-iskrinjar mill-Kummissjoni tal-UE għal raġunijiet ta' sigurtà jew ta' ordni pubbliku għal każijiet li jistgħu jaffettwaw il-proġetti jew il-programmi ta' interess tal-UE.

11.2. Din il-proposta tal-Kummissjoni għandha **tintlaqa' bħala l-ewwel pass** għaliex hija tal-akbar importanza mhux biss fir-rigward tal-investiment dirett barrani fl-industrija ajrunawtika tal-UE u l-katina ta' provvista tagħha iżda wkoll fir-rigward tat-teknoloġiji kritiċi għall-manifattura tal-UE (l-awtomatizzazzjoni, l-intelliġenza virtwali, il-big data u l-elettronika ċibernetika).

12. **Brexit**

Is-settur Ewropew tal-ajrunawtika huwa **integrat bis-sħiħ** b'ħafna komponenti jaqsmu l-fruntieri nazzjonali diversi drabi qabel l-assemblaġġ finali. Il-katina tal-provvista tikkonsisti minn ħafna kumpaniji żgħar, medji u kbar li joperaw prinċipji "eżatt fil-ħin".

Is-**Suq Uniku** u l-**Unjoni Doganali** huma ta' importanza kruċjali peress li jnaqqsu l-piż amministrattiv u l-burokrazija żejda għall-industrija, u għalhekk inaqqsu l-ispejjeż.

L-UE-27 u l-Parlament Ewropew ddikjaraw b'mod ċar li se **jipproteġu l-integrità tas-Suq Uniku,** inklużi l-erba' libertajiet, u l-ġurisdizzjoni tal-Qorti Ewropea tal-Ġustizzja u l-ebda industrija mhi ser toqgħod tagħżel dak li jaqblilha.

Il-Gvern tar-Renju Unit għamilha ċara li huwa se jkun pajjiż terz mid-**29 ta' Marzu 2019**.

12.1. Għandu jiġi evitat xenarju tal-Brexit fejn ma jintlaħaqx ftehim għaliex dan ikun partikolarment ta' detriment għall-kompetittività tal-industrija ajrunawtika Ewropea fuq skala globali u jqiegħed f'riskju eluf ta' impjiegi fuq iż-żewġ naħat tal-Kanal. Hemm il-ħtieġa li jinstabu soluzzjonijiet għal ftehim post-Brexit, li jkopru:

— Proċeduri doganali mingħajr frizzjoni inkluż il-kontroll tal-esportazzjoni għal oġġetti b'użu doppju

— L-issuktar tas-sħubija tal-EASA u l-ECHA (REACH)

— Riċerka ajrunawtika ċivili: l-issuktar tal-kooperazzjoni f'inizjattivi teknoloġiċi konġunti

— L-abbiltà li l-impjegati b'livell għoli ta' ħiliet jiċċaqalqu bejn il-fruntieri.

Diskussjonijiet tekniċi dwar l-ambjent regolatorju li jkopru l-EASA u l-ECHA jeħtieġ li jibdew bħala kwistjoni ta' prijorità, sabiex jiżguraw li l-miżuri ta' mitigazzjoni jkunu implimentati sabiex jitnaqqas kemm jista' jkun it-tfixkil potenzjali.

Il-gvernijiet nazzjonali għandhom jipprovdu gwida ċara biex jgħinu lin-negozji tagħhom jippreparaw għall-bidliet potenzjali kollha kkawżati mill-Brexit, sabiex jitnaqqas kemm jista' jkun it-tfixkil.

13. **Ħiliet**

13.1. Is-suċċess kontinwu tal-industrija ajrunawtika tal-UE huwa dipendenti wkoll ħafna fuq il-kapaċità tagħha li **tattira ħaddiem b'ħiliet speċjalizzati**. Fil-kuntest ta' **forza tax-xogħol li qed tixjieħ** u ta' **sfidi teknoloġiċi ġodda** (diġitalizzazzjoni, awtomatizzazzjoni, ċibersigurtà, industrija 4.0), dan jirrikjedi strateġija tal-UE ġenerali biex jiġu żviluppati programmi edukattivi u ta' taħriġ tal-UE bit-tagħlim tul il-ħajja u dispożizzjonijiet dwar it-taħriġ ta' kwalità għolja fil-qalba tagħha.

13.2. Fuq livell nazzjonali, l-Istati Membri huma mħeġġa jippromovu t-teħid ta' **suġġetti STEM**, b'mod partikolari għall-bniet minn età bikrija, kif ukoll il-parteċipazzjoni fil-programmi tal-**Erasmus+**.

13.3. Jeħtieġ li jiġu żviluppati **perkorsi flessibbli** bejn id-dinja tax-xogħol u d-dinja tal-edukazzjoni (tagħlim ibbażat fuq ix-xogħol, apprendistati ta' kwalità, u inizjattivi ta' taħriġ speċifiċi għas-settur) u l-SMEs għandhom jirċievu appoġġ addizzjonali jekk meħtieġ.

13.4. Meta jitqiesu dawn l-isfidi soċjali speċifiċi sostanzjali, l-industrija ajrunawtika tal-UE tibbenefika minn **djalogu soċjali settorjali fil-livell tal-UE** (Deċiżjoni 98/500/KE) biex l-imsieħba soċjali jkunu jistgħu jiddiskutu kwistjonijiet speċifiċi.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-Patt Ewropew dwar il-Finanzjament għall-Klima"

(Opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2019/C 62/02)

Relatur: **Rudy DE LEEUW**

Deċiżjoni tal-Assemblea Plenarja	15.2.2018
Bażi legali	Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fis-sezzjoni	5.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	172/4/1

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE huwa impenjat bis-sħiħ fil-qafas tal-programm tal-Iżvilupp Sostenibbli 2030 stabbilit min-Nazzjonijiet Uniti u mill-Ftehim ta' Pariġi. Madankollu, it-trajettorja li ninsabu fuqha tippermetti li nillimitaw bl-aħjar mod iż-żieda fit-temperatura sa 3 °C jew aktar, ferm lil hinn minn dik prevista fil-Ftehim ta' Pariġi.

1.2. B'mod parallel, l-Ewropa teħtieġ nifs ġdid u proġett ġdid, ibbażat fuq il-kooperazzjoni u l-konverġenza aktar milli fuq il-kompetizzjoni, li juri l-valur miżjud konkret li din tista' ġġib liċ-ċittadini, b'mod speċjali liż-żgħażagħ. Issa huwa essenzjali li tiġi adottata politika Ewropea proattiva u li tingħata direzzjoni ċara għall-mudell soċjoekonomiku li nixtiequ għal żmienna, iżda speċjalment għall-ġenerazzjonijiet futuri.

1.3. L-Ewropa għandha turi li tista' tipprovdi ambjent favorevoli ta' negozju għall-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità għolja li jħallsu tajjeb u li jirrispettaw l-ambjent, kif ukoll ekonomija reali għall-benefiċċju tal-intraprendituri, tal-ħaddiema u taċ-ċittadini Ewropej kollha.

1.4. Madankollu, masses kbar ta' kapital qed isostnu bżieżaq finanzjarji ġodda minflok ma jaqdu l-ekonomija reali, u istituzzjonijiet bħall-FMI qed iħabbru l-possibbiltà ta' kriżi ġdida u aktar devastanti minn dik tal-2008 ([1]).

1.5. Il-qafas finanzjarju pluriennali li jmiss (2021-2027) għandu jaqdi l-iżvilupp ekonomiku ([2]) u l-impjiegi ([3]) u jippermetti li l-UE tilħaq l-għanijiet tagħha u li tikkontribwixxi għat-tranżizzjoni għal ekonomija b'livell baxx ta' karbonju sal-2050.

1.6. Ma jista' jkun hemm ebda ħajja, ebda impjieg u ebda intraprenditorija fuq pjaneta mejta. It-tibdil fil-klima jirrappreżenta opportunità għall-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità għolja u għandu jkun kapaċi joffri soluzzjoni profittabbli għal min iħaddem, il-ħaddiema u għas-soċjetà ċivili. Id-dewmien fl-adattament, jew in-nuqqas totali ta' azzjoni, jista' jżid b'mod sostanzjali l-ispiża totali tat-tibdil fil-klima ([4]).

([1]) https://www.theguardian.com/business/2018/oct/03/world-economy-at-risk-of-another-financial-crash-says-imf; IMF: Global Financial Stability Report October 2018

([2]) Opinjoni tal-KESE dwar *Qafas Finanzjarju Pluriennali*, punt 3.1.8 (adottata fid-19.9.2018, għadha ma ġietx ippubblikata fil-Ġurnal Uffiċjali).

([3]) KESE, *Prijoritajiet tas-Sezzjoni ECO għall-2018 u lil hinn*

([4]) OECD, *The Economic Consequences of Climate Change*, 2.9.2016.

1.7. Il-Kummissjoni, il-Qorti Ewropea tal-Awdituri u l-Bank Dinji jirreferu għall-istess ammonti: ser jinħtieġ investiment ta' EUR 1,115-il biljun fis-sena fl-UE mill-2021 'l quddiem biex tittieħed azzjoni u jintlaħqu l-għanijiet tal-UE sal-2030 ([5]). Dawn l-EUR 1,115-il biljun jinkludu xi wħud mill-investimenti attwali li għandhom jiġu allokati mill-ġdid favur l-iżvilupp sostenibbli (allokazzjoni ekoloġika). L-ispejjeż marbutin man-nuqqas ta' azzjoni huma ta' EUR 190 biljun fis-sena (jiġifieri 2 % tal-PDG tal-UE) ([6]).

1.8. Kif irrakkomandaw bosta ekonomisti u figuri politiċi tas-soċjetà ċivili ([7]), huwa importanti li ninkoraġġixxu u nappoġġjaw kwalunkwe proġett li jista' jgħaqqad il-forzi Ewropej fl-interess tal-ħaddiema, tal-intrapriżi u taċ-ċittadini Ewropej kollha. Dan huwa l-għan ta' patt dwar il-finanzjament għall-klima għal impjiegi ta' kwalità għolja.

1.9. Il-patt dwar il-finanzjament għall-klima għandu l-għan li jidderieġi lejn il-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u l-ekonomija reali l-kapital li jista' jwassal għal bużżieqa finanzjarja ġdida. Dan għandu jkun soġġett ukoll għal finanzjament ġdid, b'mod partikolari għall-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju. Il-patt għandu jikkostitwixxi pjan direzzjonali ġdid għal tmexxija Ewropea u jsejjaħ biex jiġi adottat pjan integrat (bil-kooperazzjoni taċ-Ċina u tal-Indja li huma parteċipanti ewlenin fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima).

1.10. Fil-fehma tal-KESE, dan il-pjan direzzjonali għandu jħaddan l-aspetti kollha tal-politika dwar il-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima: tranżizzjoni ġusta (miżuri sabiex jittaffew l-effetti tat-tibdil, iżda li jikkumpensaw ukoll għad-danni u għat-telf) kif ukoll politiki reali ta' adattament għat-tibdil fil-klima. Il-mudell tal-ekonomija ċirkolari għandu jiġi preferut ([8]) kemm jista' jkun u għandu jittejjeb il-qafas regolatorju tiegħu. Kollox għandu jkun iffinanzjat minn baġits adatti għar-riorjentazzjoni tal-investimenti eżistenti (direzzjoni ekoloġika) u minn sorsi ġodda u aċċessibbli ta' finanzjament.

1.11. Din it-tranżizzjoni twassal għat-trasformazzjoni meħtieġa fis-suq tax-xogħol u tista' tikkontribwixxi għall-ħoqien ta' impjiegi ta' kwalità għolja fil-qafas tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali ([9]).

1.12. Huwa indispensabbli li tiġi appoġġjata evoluzzjoni soċjali lejn mudell ta' soċjetà sostenibbli u li jkun hemm pjan ta' azzjoni għal tranżizzjoni ġusta li ma twarrab lil ħadd fil-ġenb.

1.13. Din it-tranżizzjoni tinvolvi investimenti kbar fir-riċerka u fl-iżvilupp (R&Ż) u innovazzjoni li tinkoraġġixxi u tappoġġja l-proġetti innovattivi li jissodisfaw it-tassonomija Ewropea.

1.14. Din tirrikjedi li ma nerġgħux nirrepetu l-iżbalji tal-imgħoddi (is-sussidji tal-karburanti u l-isfruttament eċċessiv tal-enerġiji fossili) u li nwaqqfu kull inkoraġġiment għal proġetti li jagħmlu ħsara lill-klima u/jew li jmorru kontra l-Ftehim ta' Pariġi.

1.15. Biil-għan li jintlaħqu l-għanijiet tal-Ftehim ta' Pariġi, parti sinifikanti mill-investimenti fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima għandha ssir mis-settur privat, flimkien mal-fondi pubbliċi.

1.16. Il-patt jirrikjedi l-istabbiliment ta' qafas Ewropew ċar u prevedibbli ta' politika fuq medda twila ta' żmien sabiex tiġi żgurata s-sigurtà tal-ippjanar b'rabta mal-investimenti ([10]). Dan il-qafas għandu jkun akkumpanjat minn mekkaniżmi ta' aġġustament fil-fruntieri għall-prodotti li ma jkunux soġġetti għall-istess standards soċjali u ambjentali.

1.17. Fil-fehma tal-KESE, u kif innutat mill-Kummissjoni, huwa indispensabbli li tiġi stabbilita **sistema ta' klassifikazzjoni unifikata (tassonomija) tal-UE**, biex jinżammu l-proġetti sostenibbli (u jitwarrbu dawk li mhumiex) u biex jiġu identifikati l-oqsma li fihom l-investimenti jista' jkollhom l-akbar impatt. Il-Parlament Ewropew jappoġġja dan l-approċċ u jipproponi wkoll l-istabbiliment ta' "tikketta ekoloġika". Din it-tikketta għandha mbagħad tingħata lil investimenti li jissodisfaw it-tassonomija tal-UE u l-iktar standards eżiġenti mil-lat tas-sostenibbiltà, bil-għan li l-investimenti jiġu allokati b'mod pożittiv ([11]).

([5]) Il-Kummissjoni Ewropea, *Impact assessment accompanying the document "Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on Energy Efficiency"*, (Valutazzjoni tal-impatt li takkumpanja d-dokument "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2012/27/UE dwar l-effiċjenza fl-enerġija") SWD(2016) 405 final/2 tas-6.12.2016 (mhux disponibbli bil-Malti), tabella 22 (xenarju EUCO30 – *sors:* mudell PRIMES).
Il-Qorti tal-Awdituri, https://www.euractiv.fr/section/climat/news/la-cour-des-comptes-fustige-linefficacite-de-la-politique-climat-de-lue/

([6]) Ciscar, M., et al., Climate Impacts in Europe – The JRC PESETA II Project (L-Impatti Klimatiċi fl-Ewropa – il-Proġett PESETA II tal-JRC), 2014.

([7]) https://climat-2020.eu/en/les-premiers-signataires/

([8]) Opinjoni tal-KESE dwar *Tfassil mill-ġdid possibbli tal-Politika Agrikola Komuni* (ĠU C 227, 28.6.2018, p. 70).

([9]) Opinjoni tal-KESE dwar *Il-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali* (ĠU C 125, 21.4.2017, p. 10).

([10]) Opinjoni tal-KESE dwar *Koalizzjoni sabiex jiġu ssodisfati l-impenji tal-Ftehim ta' Pariġi* (ĠU C 389, 21.10.2016, p. 20).

([11]) Rapport tal-4 ta' Mejju 2018 [2018/2007 (INI)] dwar il-finanzi sostenibbli, rapporteur: Molly Scott Cato.

1.18. Il-proġetti li għandhom jiġu appoġġjati, li ser ikunu konsistenti mal-għanijiet ta' żvilupp sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti u li jitolbu mezzi sostanzjali fil-qasam tal-innovazzjoni u r-R&Ż, għandhom jiġu infurzati permezz ta' għodda, b'mod li jkun possibbli li jiġu viżwalizzati s-sorsi differenti ta' finanzjament (fosthom, il-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss) u permezz ta' azzjonijiet differenti:

— direzzjoni ġdida tal-finanzjamenti lejn investimenti sostenibbli permezz ta' "allokazzjoni ekoloġika" u, f'dan il-kuntest, il-promozzjoni ta' self mill-Bank Ewropew tal-Investiment (BEI) b'"tikketta ekoloġika";

— l-użu tat-tnaqqis kwantitattiv tal-Bank Ċentrali Ewropew (BĊE) bħala sors ta' finanzjament;

— żieda sa 40 % tas-sehem tal-Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi ddedikat għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima;

— jeħtieġ li l-UE turi livell ta' ambizzjoni li jirrifletti l-isfida tal-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima; jeħtieġ li tiġi allokata medja ta' 40 % tal-baġit globali tagħha (QFP 2014-2020) għal dan l-għan;

— żieda tas-sehem tal-Fond Ewropew ta' Koeżjoni li taqbeż l-20 % attwali;

— il-mobilizzazzjoni ta' 3 % tal-fondi tal-pensjoni u tal-assigurazzjoni;

— appoġġ lill-intrapriżi, b'mod partikolari l-SMEs, fl-investiment fir-R&Ż sa mhux iżjed minn EUR 100 biljun iddedikati għal dan l-għan;

— ir-rispett tal-impenji tal-assistenza finanzjarja fir-rigward tal-pajjiżi tan-Nofsinhar li jieħdu sehem fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima;

— l-introduzzjoni ta' klawżola rigward il-"Ftehim ta' Pariġi" li tkun vinkolanti tabilħaqq fil-ftehimiet kummerċjali tal-UE.

2. **Introduzzjoni**

2.1. L-Artikolu 3 tat-Trattat UE jiddikjara li l-UE għandha tippromovi tkabbir sostenibbli li jirrispetta l-ambjent. L-urġenza klimatika issa saret prijorità assoluta, inkluż għall-KESE, u tikkostitwixi qafas globali ta' azzjoni mhux biss għall-awtoritajiet pubbliċi, iżda wkoll għall-atturi ekonomiċi, għall-ħaddiema u għaċ-ċittadini. Għaldaqstant, għandha tiġi organizzata tranżizzjoni ekonomika, soċjali u ambjentali wiesgħa u, fuq kollox, iffinanzjata ([12]).

2.2. Għalhekk, id-diskussjoni li għadha kif ġiet imnedija dwar il-Qafas Finanzjarju Pluriennali futur tal-UE għall-perjodu 2021-2027 għandha tintegra, b'mod orizzontali, suġġetti relatati mal-kwistjoni tat-tibdil fil-klima u għandha tiffoka fuq l-għan prijoritarju ta' tranżizzjoni għal dinja aktar sostenibbli.

2.3. Din it-tranżizzjoni twassal għat-trasformazzjoni meħtieġa fis-suq tax-xogħol u tista' tikkontribwixxi għall-ħoqien ta' impjiegi ta' kwalità għolja fil-qafas tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali.

2.4. L-Ewropa teħtieġ proġett ġdid biex tibni fuq il-valur miżjud tagħha u biex turi li tista' tipprovdi ambjent favoerevoli għan-negozju għall-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità għolja li jħallsu tajjeb u ekonomija reali u sostenibbli għall-benefiċċju ta' kulħadd.

2.5. L-Ewropa ser tkun parti mis-soluzzjoni, peress li ser tagħmel differenza fil-konfront tal-atturi ekonomiċi internazzjonali l-oħrajn jekk tindirizza, fl-istess waqt, it-tliet aspetti soċjali, ambjentali u ekonomiċi tal-iżvilupp sostenibbli.

2.6. Studji reċenti mwettqa mill-FMI u l-OECD ikkritikaw il-mod li bih ġiet ġestita l-kriżi tal-2008 billi ġew adottati miżuri ekonomiċi li ġiegħlu lill-individwi, l-intrapriżi u l-gvernijiet jagħmlu tnaqqis baġitarju.

2.7. Jinħtieġ investiment akbar fl-innovazzjoni u fir-R&Ż biex jiġu indirizzati sfidi soċjoekonomiċi ġodda bħat-tranżizzjoni tal-enerġija, l-ekonomiji ċirkolari u kollaborattivi u l-awtomatizzazzjoni, u bħ'ekk tiġi pprevenuta d-degradazzjoni tal-kwalità tal-impjiegi.

([12]) Opinjoni tal-KESE dwar *Pjan ta' Azzjoni dwar il-Finanzi Sostenibbli*, (ara paġna 73 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

2.8. Minbarra l-kriżi finanzjarja u soċjali hemm ukoll kriżi politika, jew, f'ċerti pajjiżi, taqlib politiku qawwi, u kriżi ekoloġika.

2.9. Għalhekk, il-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima tirrappreżenta ħtieġa, iżda wkoll opportunità, biex nerġgħu nibnu l-ekonomiji tagħna, biex nippromovu mudell sostenibbli ta' tkabbir, biex niġġieldu aħjar kontra l-inugwaljanzi u biex insaħħu d-demokraziji tagħna.

3. **Il-fatti**

3.1. Il-KESE huwa impenjat bis-sħiħ fl-Aġenda 2030 tan-Nazzjonijiet Uniti, li għandha l-għan li tiddefinixxi sett ta' għanijiet ta' żvilupp sostenibbli biex jinqered il-faqar, tiġi protetta l-pjaneta, tiġi żgurata l-protezzjoni tad-drittijiet tal-bniedem u tiġi garantita l-prosperità ta' kulħadd. L-adozzjoni ta' dan il-programm tirrappreżenta tranżizzjoni storika għal mudell ġdid li jindirizza d-disparitajiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali fil-kuntest ta' approċċ universali u integrat.

3.2. Il-Ftehim ta' Pariġi għandu l-għan li jżomm sal-2100 t-tisħin globali "sew taħt iż-2 °C aktar mil-livelli preindustrijali" u, jekk possibbli, li jistinka biex "jitkomplew l-isforzi biex iż-żieda fit-temperatura tinżamm taħt il-1,5 °C". Madankollu, skont in-Nazzjonijiet Uniti, it-trajettorja li ninsabu fuqha ma tippermettix li nillimitaw iż-żieda fit-temperatura sa aktar minn 3 °C (jew aktar).

3.3. It-tibdil fil-klima jġib miegħu spejjeż umani u finanzjarji sinifikanti ħafna, l-aktar minħabba ż-żieda fid-diżastri naturali: il-mewġiet ta' sħana u t-tlugħ fil-livelli tal-baħar ikkontribwixxew għall-mewt ta' tmien miljun ruħ fid-dinja kollha mill-bidu tas-seklu 20 'l hawn, bi spiża ta' USD 7 000 biljun ([13]). Qed nosservaw ukoll żieda fl-għadd ta' refuġjati minħabba l-klima (250 miljun minn issa sal-2050). Għaldaqstant, l-iżjed dgħajfa huma wkoll l-ewwel vittmi tat-tibdil fil-klima, li jżid l-inugwaljanzi. Skont il-FMI, iż-żieda fl-inugwaljanzi tipperikola t-tkabbir ekonomiku sostenibbli ([14]).

3.4. F'xenarju ta' status quo, jekk ma jittiħdux miżuri ta' adattament, it-tibdil fil-klima mistenni sal-2080 ser jiswa lill-unitajiet domestiċi tal-UE EUR 190 biljun kull sena (meta wieħed iqis biss l-ispejjeż tal-assigurazzjoni li jinkludu d-danni klimatiċi) bi prezzijiet kostanti ([15]).

3.5. Minkejja li nkiseb progress fil-finanzjament tal-ġlieda kontra t-tisħin globali u l-effetti tiegħu, dan mhuwiex biżżejjed. Għandha tingħata prijorità politika lil finanzjament u lil ekonomija sostenibbli, b'mod partikolari permezz ta' qafas a' politika ċar, stabbli u bbażat fuq l-inċentivi, li għandu jinkoraġġixxi wkoll l-implimentazzjoni ta' proġetti innovattivi, b'valur miżjud għoli u favur l-ambjent.

3.6. Minkejja li l-Ewropa għadha ma rkupratx għalkollox mill-kriżi finanzjarja tal-2008, illum il-FMI qiegħed iwissi u jissuġġerixxi riskju ta' kriżi aktar serja u aktar mifruxa minn dik tal-2008 ([16]).

3.7. Skont P. Larrouturou and J. Jouzel, mill-EUR 2,200 biljun allokati mill-Bank Ċentrali Ewropew mill-2015 'l hawn, 11 % biss ġew injettati fl-ekonomija reali, filwaqt li 89 % sostnew l-ispekulazzjoni u bużżieqa finanzjarja ġdida ([17]). Barra minn hekk, l-OECD identifikat kważi 800 programm ta' nfiq u ta' ħelsien mit-taxxa implimentati fil-35 pajjiż tal-OECD u f'sitt ekonomiji emerġenti ewlenin tal-G20 ([18]), li jħeġġu l-produzzjoni jew il-konsum ta' karburanti fossili, u dan imur għalkollox kontra l-linji gwida stabbiliti fil-Ftehim ta' Pariġi.

3.8. Dawn l-orjentazzjonijiet ħżiena tal-finanzjamenti, kemm jekk minħabba spekulazzjoni u kemm jekk minħabba allokazzjoni ta' fondi li tmur kontra l-għanijiet tal-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima stabbiliti mill-UE, ifissru spejjeż għaljin fil-livell ekonomiku, soċjali u ekoloġiku għall-komunità Ewropea kollha.

3.9. Il-Parlament Ewropew jinnota li l-Qafas Finanzjarju Pluriennali għall-perjodu 2014-2020 wera l-inkapaċità tiegħu li jissodisfa l-ħtiġijiet attwali. Barra minn hekk, dan ma jindirizzax sensiela ta' kriżijiet u ta' sfidi ġodda (fost l-oħrajn, l-agrikoltura, l-impjieg fost iż-żgħażagħ, l-investiment sostenibbli u l-ambjent). Din hija r-raġuni għaliex dan il-qafas finanzjarju futur issa għandu jitpoġġa għas-servizz tal-kwistjoni ewlenija tal-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima, u permezz tiegħu jinħolqu impjiegi ta' kwalità għolja.

([13]) Studju ta' James Daniell, Istitut Teknoloġiku ta' Karlsruhe, April 2016.
([14]) https://blogs.imf.org/2017/02/22/the-imfs-work-on-inequality-bridging-research-and-reality/
([15]) Ciscar, M., et al., Climate Impacts in Europe – The JRC PESETA II Project (L-Impatti Klimatiċi fl-Ewropa – il-Proġett PESETA II tal-JRC), 2014.
([16]) https://www.theguardian.com/business/2018/oct/03/world-economy-at-risk-of-another-financial-crash-says-imf; IMF: Global Financial Stability Report October 2018
([17]) *Avoiding climate and financial chaos* (Nevitaw il-kaos klimatiku u finanzjarju) (P. Larrouturou u J. Jouzel, – ed. Odile Jacob).
([18]) OECD Companion to the Inventory of Support Measures for Fossil Fuels 2015

4. **L-opportunitajiet**

4.1. L-intraprendituri l-kbar iqisu bis-sħiħ il-possibbiltajiet li joffri t-tibdil fil-klima. Bosta minnhom jemmnu li l-intrapriżi għandhom ikunu parti mis-soluzzjoni u qed jenfasizzaw li dawk li ħatfu l-opportunitajiet disponibbli fis-setturi b'livell baxx ta' emissjonijiet ta' karbonju qed jiġu dejjem aktar ippremjati.

4.2. Fil-fehma tal-intraprendituri, huwa possibbli li jinħolqu l-impjiegi u l-innovazzjoni filwaqt li nersqu lejn ekonomija prospera u b'livell baxx ta' karbonju ([19]), filwaqt li xorta jiġu ġġenerati l-profitti. Dan huwa importanti ħafna peress li l-għan ta' "emissjonijiet żero tal-karbonju" mistenni jkun effettiv sa nofs is-seklu sabiex jintlaħaq l-għan ta' tisħin taħt iż-2 °C.

4.3. Il-patt dwar il-finanzjament għall-klima għandu jgħin biex nittrasformaw il-ħtieġa li nirrispondu għat-tibdil fil-klima f'opportunità biex nibdlu l-industrija Ewropea u niġġeneraw intrapriżi ġodda. Għalhekk huwa importanti li ninvestu b'mod sinifikanti fl-ekonomija reali u fir-riċerka u l-iżvilupp sabiex noħolqu impjiegi sostenibbli u ta' kwalità.

4.4. Ir-rata ġenerali tal-impjieg fl-Unjoni Ewropea żdiedet, filwaqt li l-qgħad naqas bis-saħħa tat-titjib ekonomiku ta' dan l-aħħar. Iżda l-qgħad fit-tul, il-prekarjetà tal-impjieg, b'mod partikolari dak tan-nisa, kif ukoll il-qgħad fost iż-żgħażagħ, għadhom inkwetanti ħafna. It-tranżizzjoni għall-iżvilupp sostenibbli għandha tippermetti li l-intrapriżi dinamiċi u innovattivi jaħtfu kull opportunità li tiġihom u jgħinu safejn possibbli biex tittejjeb is-sitwazzjoni tal-qgħad.

4.5. Huwa għalhekk li huwa essenzjali li l-Unjoni Ewropea, bil-kooperazzjoni tal-Istati Membri, taħdem biex tistabbilixxi strateġija kkoordinata għall-provvediment ta' ambjent favorevoli għall-ħolqien ta' impjiegi sostenibbli u ta' kwalità għolja. Jeħtieġ li l-Kummissjoni teżamina l-possibbiltà li jiġu esklużi maill-kalkolu tad-dejn ([20]) l-investimenti pubbliċi li jikkontribwixxi għall-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità għolja u għal ekonomija sostenibbli li tibbenefika lill-intrapriżi u l-ħaddiema kollha.

4.6. L-UE tħeġġeġ il-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri. Din tappoġġja u tevalwa l-isforzi tagħhom, prinċipalment fil-kuntest tas-Semestru Ewropew, tal-linji gwida dwar l-impjieg u tal-monitoraġġ tal-politiki nazzjonali (rapporti konġunti dwar l-impjieg, il-programmi nazzjonali ta' riforma u r-rakkomandazzjonijiet għall-pajjiżi). Iżda l-UE għandha tkun kapaċi wkoll tallinja l-politiki tagħha mal-finijiet u mal-għanijiet li jappoġġjaw prosperità kondiviża bejn l-intraprendituri, il-ħaddiema u ċ-ċittadini Ewropej.

4.7. L-ADEME ([21]) tqis li l-potenzjal tal-ħolqien tal-impjiegi netti relatati mal-klima fl-Ewropa huwa ta' 5 sa 6 miljuni ta' impjiegi sal-2050 u, skont il-Kummissjoni Ewropea, jistgħu jinħolqu 3 miljun impjieg fl-enerġiji rinnovabbli minn issa sal-2020.

4.8. Il-konfederazzjoni tal-impjegaturi BDI fil-Ġermanja, min-naħa tagħha, ħabbret li tista' tilħaq l-għan li tnaqqas l-emissjonijiet tas-CO_2 bi 80 % fl-2050 jekk ikollha EUR 50 biljun fis-sena matul dan il-perjodu.

4.9. Nistgħu ninnotaw żieda fl-impjiegi ekwivalenti ta' ingaġġ full-time fl-ekonomija ekoloġika (minn 2,8 miljuni fl-2000 għal 4,2 miljuni fl-2014). Ċerti setturi huma dinamiċi ħafna: l-enerġiji rinnovabbli (miljun impjieg maħluq mis-sena 2000 'l hawn: + 182 %) jew l-immaniġġjar tal-iskart (minn 0,8 miljun fl-2000 għal 1,1 miljun fl-2014: + 36 %).

4.10. Madankollu, huwa essenzjali li l-SMEs kif ukoll il-kooperattivi u l-iżgħar organizzazzjonijiet preżenti fil-livelli lokali kollha jkunu jistgħu jinvolvu ruħhom ukoll fi proġetti sostenibbli u li l-finanzjament tagħhom jingħatalhom bħala prijorità. Għalhekk għandu jiġi żgurat li l-aċċess għall-finanzjamenti ma jirrappreżenta l-ebda ostaklu għalihom ([22]).

4.11. Barra minn hekk, huwa importanti li jiġi adottat approċċ b'diversi livelli u li jiġu involuti l-partijiet interessati kollha, kemm pubbliċi kif ukoll privati, b'tali mod li jitħeġġu u jiġu integrati l-inizjattivi, il-pjani u l-azzjonijiet tan-netwerks tar-reġjuni, tal-bliet u tal-muniċipalitajiet involuti fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u fl-implimentazzjoni tal-Ftehim ta' Pariġi, kif indikat mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni f'Opinjoni reċenti ([23]).

([19]) Paul Polman, Uffiċjal Kap Eżekuttiv ta' Unilever, u Jean-Pascal Tricoire, Uffiċjal Kap Eżekuttiv ta' Schneider Electric u President tal-Patt Globali fi Franza, fl-okkażjoni tas-Summit dwar il-Kummerċ u l-Klima: http://www.epe-asso.org/wp-content/uploads/2015/06/20150521_Business-Climate-Summit-Communiqu%C3%A9-de-presse.pdf

([20]) Opinjoni tal-KESE dwar *Il-finanzjament tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali* (ĠU C 262, 25.7.2018, p. 1).

([21]) L-Aġenzija Franċiża tal-Ambjent u tal-Ġestjoni tal-Enerġija.

([22]) L-Opinjoni tal-KESE dwar *It-triq minn Pariġi* (ĠU C 487, 28.12.2016, p. 24).

([23]) Opinjoni tal-KtR dwar *Il-finanzjament tal-azzjoni klimatika: għodda essenzjali għall-implimentazzjoni tal-Ftehim ta' Pariġi* (ĠU C 54, 13.2.2018, p. 9).

4.12. Finalment, il-patt dwar il-finanzjament għall-klima, li jeħtieġ li jimmobilizza l-enerġiji kollha u r-rieda t-tajba, sew fil-livell pubbliku kif ukoll dak privat, għandu jqis il-miżuri ta' akkumpanjament proposti mill-kummissjoni, bħal, fost l-oħrajn, it-tassonomija (klassifikazzjoni), ir-rekwiżit għall-investituri istituzzjonali li jintegraw is-"sostenibbiltà", l-informazzjoni għall-investituri, ir-rikalibrar tal-fondi proprji tal-banek, it-tisħiħ tat-trasparenza fir-rigward tal-informazzjoni ppubblikata mill-intrapriżi jew it-tikketti tal-UE (issuġġeriti mill-Parlament Ewropew).

5. **Is-sorsi differenti ta' finanzjament u l-azzjonijiet li għandhom jittieħdu**

Ir-riorjentazzjoni (allokazzjoni ekoloġika) u sorsi ġodda ta' finanzjament

5.1. Il-Kummissjoni Ewropea u l-Qorti tal-Awdituri jikkwotaw l-istess ċifri u jaqblu dwar il-bżonn li jiġu allokati madwar EUR 1,115-il biljun fis-sena għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u l-effetti tiegħu.

5.2. F'dan il-pakkett ta' EUR 1,115-il biljun, għall-perjodu 2021-2030, jinħtieġ li ssir distinzjoni bejn żewġ kategoriji ta' proġetti li għandhom jiġu ffinanzjati ([24]):

— minn naħa, il-proġetti b'redditu fuq l-investiment u li jaqgħu fl-oqsma ta' intervent tal-BEI u tal-banek pubbliċi tal-iżvilupp ([25]), tal-banek privati, tal-fondi tal-pensjoni u tal-assigurazzjoni jew tal-fondi sovrani;

— min-naħa l-oħra, il-proġetti li jeħtieġu sussidji pubbliċi, li għandhom jiġu ffinanzjati minn kontribuzzjonijiet Ewropej.

5.3. Dan jinvolvi li tingħata direzzjoni ġdida lill-finanzjamenti attwali kollu jew parti minnu lejn investimenti sostenibbli, jiġifieri li "nekoloġizzaw" il-qafas finanzjarju Ewropew u li nallokaw mill-ġdid il-fondi fid-direzzjoni tal-ġlieda kontra l-effetti tat-tibdil fil-klima. Il-finanzjamenti kkonċernati huma dawn:

— **is-self tal-BEI**: il-banek privati jista' jkollhom il-finanzjament tal-BEI għall-investimenti li jissodisfaw it-tassonomija (klassifikazzjoni) tal-UE;

— **il-ħolqien monetarju tal-BĊE**, billi l-masses monetarji maħruġa mit-tnaqqis kwantitattiv jiġu orjentati lejn l-ekonomija reali u sostenibbli: 50 % tat-tnaqqis kwantitattiv annwali jippermetti li jiġu ġġenerati mijiet ta' biljuni ta' euro kull sena;

— **sehem ta' 40 % (minflok l-20 % attwali) tal-Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi** (BEI u l-Kummissjoni) għandu jiġi ddedikat għall-ġlieda kontra t-tisħin globali u l-effetti tiegħu, inklużi d-dimensjonijiet soċjali u edukattivi tiegħu;

— jeħtieġ li l-UE turi livell ta' ambizzjoni li jirrifletti l-isfida tal-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima: jeħtieġ li tiġi allokata medja ta' 40 % tal-baġit tagħha għal dan l-għan klimatiku, b'mod partikolari l-**Fond Ewropew ta' Koeżjoni**, li jiddedika biss 20 % tal-mezzi tiegħu għal din il-ġlieda fil-baġit li jkopri l-perjodu 2014-2020;

— flimkien ma' dan il-finanzjament, 3 % tal-**investimenti tal-fondi tal-pensjonijiet u tal-assigurazzjoni** għandhom ikunu ddedikati għall-ġlieda kontra t-tisħin globali.

5.4. Jeħtieġ li jsir sforz partikolari fil-qasam tar-riċerka u l-iżvilupp u t-taħriġ vokazzjonali; għandhom jitwarrbu EUR 100 biljun fis-sena għal dan l-għan biss. Il-Kumitat ser iressaq proposti fi żmien propizju biex jiġi deċiż liema strument jew strumenti għandhom jintużaw sabiex jissupplimentaw il-finanzjament attwali u futur meħtieġ għal dan l-għan.

L-azzjonijiet li jridu jittieħdu

5.5. Bosta strumenti finanzjarji jistgħu jsiru disponibbli għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima, iżda l-finanzjamenti se jkunu disponibbli biss jekk l-Ewropa jkollha pjan koerenti b'direzzjoni ċara u fit-tul ([26]). Dan il-pjan għandu jqis l-elementi li ġejjin:

5.5.1. Għandu jiġi stabbilit qafas ta' politika ċar, stabbli u fit-tul. Dan jirrikjedi li nipprovdu s-sigurtà għall-ippjanar u għall-investimenti, ġaladarba ma hemm xejn iżjed ta' ħsara għall-impenn mitlub mill-insigurtà marbuta mat-tibdil kostanti fil-politika.

([24]) Skont Philippe Maystadt, eks-President tal-BEI.
([25]) Il-KfW fil-Germanja, is-CDC fi Franza, is-CDP fl-Italja, l-ICO fi Spanja.
([26]) Jeffrey Sachs, seduta tal-KESE tat-18 ta' Mejju 2018.

5.5.2. Sa minn Jannar 2018, il-BEI sar l-akbar emittent tal-bonds ekoloġiċi fid-dinja. Jekk irridu nippermettulu jsellef taħt kundizzjonijiet saħansitra aktar favorevoli lill-promoturi ta' proġetti rilevanti għall-patt dwar il-finanzjament għall-klima, jistgħu jiġu adottati żewġ miżuri:

— L-ewwel nett, il-"Pjan Juncker" għandu jiġi estiż billi jiġu mmirati dawn il-proġetti, u dan għandu jippermetti li l-BEI jibbenefika mill-garanzija tal-"Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi".

— Imbagħad il-BEI jkun jista' jikseb aktar fondi mill-BĊE. Il-BEI diġà għandu aċċess għall-programm tax-xiri tal-assi tal-BĊE, iżda b'mod limitat ħafna. Madankollu, minħabba l-ammonti previsti, il-BEI malajr ikollu jiffaċċja problema tal-proporzjon tal-fondi proprji. Huwa għalhekk li nistgħu nimmaġinaw li l-BEI ser isir il-bank għall-iżvilupp sostenibbli, prinċipalment billi jiffinanzja t-tranżizzjoni tal-enerġija, il-mobbiltà ekoloġika u l-innovazzjoni, u billi jirrifjuta li jiffinanzja proġetti tradizzjonali li, attwalment, jirrappreżentaw il-biċċa l-kbira tas-self tiegħu.

5.5.3. L-għan għandu jkun li jiġu identifikati s-setturi li fihom dawn il-baġits ikunu l-aktar ta' benefiċċju u l-aktar interessanti mill-perspettiva tal-proporzjon kostijiet-benefiċċji għall-ambjent, għaċ-ċittadini u għall-ekonomija (l-enerġija, l-abitazzjoni, l-agrikoltura, il-mobbiltà, it-trasport, ir-riċiklaġġ, l-ilma, eċċ.). Għalkemm jinħtieġ aċċess ġust għan-netwerk, huwa importanti li nqisu l-fatt li xi setturi huma kosteffettivi biżżejjed u m'għadhomx jeħtieġu sussidji, pereżempju l-fotovoltajċi.

5.5.4. L-azzjoni tal-BEI għandha tissaħħaħ, mhux biss fil-volum iżda wkoll fil-kapaċità tagħha li tieħu aktar riskji. Għalhekk, il-BEI jkun iktar utli fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima billi jappoġġja setturi emerġenti, anke żgħar, milli billi jalloka biljuni ta' euro lill-industrija fotovoltajka jew lill-industrija tar-riħ konvenzjonali, li fil-biċċa l-kbira diġà huma ffinanzjati mis-settur privat.

5.5.5. Il-finanzjamenti kollha għandhom, kif propost mill-Kummissjoni, jissodisfaw tassonomija (klassifikazzjoni) komuni tal-UE. Il-KESE, bħala rappreżentant tas-soċjetà ċivili, għandu jkun involut fl-arranġamenti prattiċi għat-tfassil ta' din il-klassifikazzjoni.

5.5.6. Il-mudell tal-ekonomija ċirkolari għandu jiġi preferut kemm jista' jkun u għandu jittejjeb il-qafas regolatorju tiegħu. L-ekonomija ċirkolari għandha tagħmilha possibbli li titnaqqas jew li maż-żmien saħansitra titwaqqaf l-estrazzjoni tar-riżorsi naturali billi jiġu rriċiklati l-oġġetti (3 % biss tat-telefons ċellulari jiġu rriċiklati; oġġetti oħra ma jiġu rriċiklati xejn) u l-metalli prezzjużi. Dawn il-metalli, pereżempju l-kobalt jew il-litju, li jintużaw fil-manifattura ta' prodotti tal-ġejjieni, huma disponibbli biss fi kwantitajiet żgħar apparagun mal-ħtiġijiet tal-ġejjieni, għall-elettrifikazzjoni tal-vetturi u għall-ħażna tal-elettriku.

5.5.7. B'mod ġenerali, il-produzzjoni ta' dawn il-metalli hija sproporzjonata għall-ħtiġijiet emerġenti. Għandhom jitheġġu wkoll l-investimenti fl-effiċjenza enerġetika tal-binjiet, li jammontaw għal 30 % tal-emissjonijiet tas-CO_2 (speċjalment peress li r-redditu fuq l-investiment huwa rapidu). Barra minn hekk, jinħtieġu linji tal-elettriku u pajpijiet perfettament interkonnessi sabiex jinkiseb suq tal-enerġija Ewropew integrat, b'konnessjoni mal-Afrika u mal-Lvant Nofsani.

5.5.8. Fl-interess ta' tranżizzjoni ġusta u soċjali, kif previst fil-Ftehim ta' Pariġi u difiż mill-Istitut Jacques Delors ([27]), jeħtieġ li parti mill-finanzjamenti tkun allokata għal fond ta' aġġustament għar-reġjuni u għall-ħaddiema kkonċernati mis-setturi fi tranżizzjoni. F'dan ir-rigward, ikun tajjeb li parti sostanzjali mill-Fond Ewropew ta' Koeżjoni ddedikata għar-reġjuni tiġi allokata għall-għanijiet tal-klima u għall-effetti soċjoekonomiċi pożittivi tagħhom. Il-fond ta' aġġustament għat-tranżizzjoni għandu wkoll jipprovdi appoġġ għall-ħaddiema li jkunu qed jingħataw taħriġ mill-ġdid. Dan għandu wkoll jantiċipa l-bidliet aktar milli jbatihom, billi jalloka parti mill-baġits tiegħu għall-innovazzjoni u għar-R&Ż fis-setturi li ġew identifikati bħala prijoritarji.

5.5.9. F'kull ftehim dwar il-kummerċ ħieles, il-klawżoli soċjali u ambjntali għandhom ikunu kkomplementati minn impenn vinkolanti fil-konfront tal-Ftehim ta' Pariġi. (Dan ikun japplika għall-imsieħba kummerċjali potenzjali kollha tal-UE, peress li 195 mill-197 membru tan-Nazzjonijiet Uniti ffirmaw il-Ftehim).

5.5.10. Sabiex tiġi enfasizzata l-importanza politika assoluta ta' din l-azzjoni, il-mezzi baġitarji u finanzjarji mwarrba b'dan il-mod għandhom jiġu infurzati permezz ta' għodda, b'mod li jkun possibbli li jiġu viżwalizzati, b'mod konkret u trasparenti, il-fondi kkonċernati.

([27]) http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/Pactesocialtransitionénergétique-FernandesPellerinCarlin-janvier18.pdf

5.5.11. Barra minn hekk, għalkemm din mhix direttament kwistjoni ta' fond Ewropew għall-finanzjament għall-klima, l-UE għandha tirrispetta l-impenji politiċi internazzjonali tagħha (Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Klima tal-2009), li jiġu mobilizzati USD 100 biljun kull sena għall-finanzjament tal-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima fl-Afrika u fir-reġjun tal-Mediterran mill-2020 'l quddiem.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Żviluppi strateġiċi fil-politika industrijali sal-2030, bil-ħsieb li tissaħħaħ il-kompetittività u d-diversità tal-bażi industrijali fl-Ewropa u ssir enfasi fuq il-prestazzjoni fit-tul fi ħdan il-ktajjen tal-valur mondjali"

(opinjoni esploratorja mitluba mill-Presidenza Awstrijaka)

(2019/C 62/03)

Relatur: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Korelatur: **Gerald KREUZER**

Konsultazzjoni	Il-Presidenza Awstrijaka tal-Kunsill, 12.2.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Korp kompetenti	Kummissjoni Konsultattiva dwar il-Bidliet Industrijali (CCMI)
Adottata fis-CCMI	25.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	158/9/4

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-politika industrijali għandha tidentifika u tippermetti opportunitajiet għas-sostenibbiltà globali u t-tkabbir futur inklużiv. Ħadd ma għandu jitħalla jaqa' lura.

1.2. L-Ewropa għandha żżomm l-ambizzjoni tagħha sabiex tirrestawra s-sehem tal-produzzjoni industrijali għal-livelli preċedenti, filwaqt li tirfina dan il-għan permezz ta' indikaturi ewlenin tal-prestazzjoni. Il-politika industrijali tal-Ewropa (bejn id-DĠ, l-Istati Membri, ir-reġjuni) jeħtieġ li tittejjeb, bħala parti mill-ktajjen ta' valur transkonfinali kumplessi f'suq dejjem aktar globalizzat. Hemm il-ħtieġa għal **approċċ olistiku** sabiex jiġu rrikonċiljati l-isfidi relatati ma' tkabbir, klima, ambjent u problemi soċjetali f'disinn ta' **"tranżizzjoni ġusta"**, filwaqt li jkunu konnessi b'mod effettiv l-ixpruni nazzjonali u dawk tal-UE.

1.3. Ir-*rEUnaissance* tal-Ewropa tfisser ***pjan regolatorju*** komplut għall-industrija Ewropea, l-integrazzjoni tal-politika industrijali fil-politiki kollha tal-UE, is-sostenn lill-industrija sabiex tittrasforma u tagħmel lill-Ewropa l-akbar ekonomija tal-għarfien, il-ġenerazzjoni ta' valur miżjud industrijali permezz tal-**kreattività u d-disinn intelliġenti, l-innovazzjoni soċjali** u t-trawwim ta' **mudelli industrijali sostenibbli u inklużivi ġodda** (il-marka Made in Europe).

1.4. Jekk il-politiki tal-UE dwar il-klima u l-Ekonomija Ċirkolari huma li joħolqu l-impjiegi fl-Ewropa, huwa kruċjali li l-partijiet prinċipali tal-katina tal-valur li tippermetti dawk il-politiki tkun tinsab fl-Ewropa. Għalhekk, huwa importanti li l-Istrateġija tal-UE tirrikonoxxi l-importanza tal-ktajjen tal-valur u tindirizza miżuri ambizzjużi sabiex dawn tiżviluppahom ulterjorment. Aktar milli tiffoka fuq setturi individwali, l-Istrateġija għandha tiżgura kundizzjonijiet tal-operat attraenti fl-Ewropa. Sabiex ikun żgurat ir-rwol kontinwu tal-Ewropa fl-ekonomija globali, il-miżura ta' suċċess għandha tkun il-potenzjal li r-rabtiet individwali Ewropej tal-katina tal-valur jiġu integrati fil-ktajjen ta' valur mondjali, jiġifieri l-fornituri Ewropej għandhom ikunu jistgħu jikkompetu globalment u mhux biss fl-Ewropa.

1.5. It-titjib fl-edukazzjoni u fit-taħriġ għal impjiegi u servizzi ġodda għandu wkoll jiġi interkonness mill-qrib mal-politiki R+Ż+i u mal-ħolqien ta' tagħlim imsejjes fuq ix-xogħol, filwaqt li l-Aġenda għall-Ħiliet ([1]) tiġi estiża għal setturi industrijali ewlenin ġodda, bħall-kostruzzjoni, l-azzar, il-karta, it-teknoloġiji ekoloġiċi u l-enerġiji rinnovabbli, il-manifattura u t-tbaħħir marittimu.

1.6. Sabiex tiġi żgurata t-tmexxija teknoloġika tal-Ewropa, il-KESE jirrakkomanda wkoll li jiżdiedu l-investimenti f'teknoloġiji li jibdlu r-regoli u f'dawk fixkiela bħall-intelliġenza artifiċjali u r-robotika, l-Internet tal-oġġetti, l-analitika tad-data, l-istampar 3D, in-nanomaterjali u l-materjali ġodda, ir-realtà virtwali mtejba, il-bijoekonomija, l-ikel sostenibbli, it-teknoloġiji diġitali, in-newroteknoloġiji, in-nanoelettronika, l-esplorazzjoni tal-oċean u tal-ispazju, eċċ.

1.7. Il-**qafas finanzjarju pluriennali tal-2021-2027** għandu jagħmel l-aktar provvediment speċifiku u ddettaljat possibbli sabiex ir-riżorsi baġitarji addizzjonali jiġu allokati għal kull settur individwali, b'mod partikolari għall-politiki ta' koeżjoni u dawk tar-R+Ż+i.

1.8. Il-KESE jenfasizza li l-**governanza istituzzjonali** għandha tittejjeb, inkluż fil-valutazzjoni tal-impatt tagħha, mhux biss l-impatt ekonomiku iżda anke l-impatt **ambjentali u soċjetali** tul il-katina kollha tal-valur.

1.9. Sabiex il-katina kollha tal-valur industrijali ssir aktar sostenibbli, il-KESE jappoġġja bis-sħiħ il-pjan direzzjonali tal-Kummissjoni dwar il-finanzjament tat-tkabbir sostenibbli ([2]), il-bini ta' **tassonomija ta' finanzi sostenibbli** li torjenta mill-ġdid l-**iffrankar responsabbli lejn investimenti sostenibbli**, filwaqt li ssaħħaħ l-Investimenti Strateġiċi Ewropej (kombinazzjoni tajba tal-Fond maħsub InvestEU u ta' sorsi finanzjarji privati).

1.10. Il-KESE, għal darb'oħra, qiegħed jappoġġja bis-sħiħ ir-**regola tad-deheb dwar l-investiment pubbliku**, mhux biss fil-kofinanzjament ta' proġetti ta' investiment strateġiku iżda anke fil-proġetti kollha ta' investiment sostenibbli fir-rigward tal-progress pożittiv tas-**sistema ta' klassifikazzjoni tal-UE għall-attivitajiet sostenibbli** (jew tassonomija), sabiex jingħataw opportunitajiet ġodda ta' żvilupp lil dawk il-pajjiżi Ewropej l-aktar milquta mill-kriżi.

1.11. **Strumenti finanzjarji**: Il-ħolqien ta' kundizzjonijiet ekwi, il-forniment ta' fondi pubbliċi għal proġetti ta' skala industrijali (sa 75 % jew aktar, jekk iġġustifikat, tal-ispiża tal-investiment), self preferenzjarju miżjud u l-aċċess għall-kreditu. L-aċċess għall-għotjiet pubbliċi għal azzjonijiet li jiffukaw fuq "it-tneħħija tar-riskji" fir-rigward ta' proġetti rivoluzzjonarji b'riskju intrinsikament għoli.

1.12. L-aktar setturi produttivi (bl-ogħla valur miżjud) huma wkoll dawk bl-ogħla livell ta' innovazzjoni. Barra minn hekk, dawk is-setturi li huma soġġetti għal regolamentazzjoni ambjentali aktar strinġenti huma kkaratterizzati wkoll minn livelli ogħla ta' **privattivi**, probabbilment b'riżultat ta' pressjoni regolatorja ([3]).

1.13. Xprun ewlieni tal-ispiża regolatorja huwa l-implimentazzjoni tal-politiki tal-UE permezz ta' **Atti Delegati jew ta' Implimentazzjoni**. Il-proċeduri teknokratiċi ta' konformità mingħajr ma jiddefinixxu l-aktar modi kosteffikaċi sabiex jinkisbu l-eżiti regolatorji mixtieqa qed inaqqsu l-kapaċità tal-innovazzjoni tal-atturi industrijali, b'mod partikolari l-SMEs.

1.14. **L-iżvilupp sostenibbli** u **l-kompetittività** jridu jimxu id f'id. Il-KESE jappella li l-istandards tal-prodotti li jridu jkunu stabbiliti fl-UE jridu jiġu ssodisfati kemm minn produtturi domestiċi kif ukoll minn dawk barranin u huma infurzabbli fuq il-fruntiera. Għalhekk, l-importazzjonijiet ta' prodotti li ma jirrispettawx ir-regoli ambjentali u soċjali jfissru li s-setturi industrijali tal-UE jiffaċċjaw ostakoli serji biex jirrispondu għall-ħtiġijiet u għall-ħtiġijiet tas-soċjetà fir-rigward tas-sostenibbiltà.

([1]) Implimentazzjoni kontinwa tal-Pjan ta' Azzjoni għal Kooperazzjoni Settorjali dwar il-Ħiliet.
([2]) COM(2018) 97 final.
([3]) ftp://ftp.unibocconi.it/pub/RePEc/bcu/papers/iefewp69.pdf

1.15. Il-KE għandha timmonitorja b'mod strett l-implimentazzjoni xierqa tal-Ftehimiet ta' Kummerċ Ħieles (FTAs) tal-UE, inklużi regoli sempliċi u ċari. Il-kapitoli tas-sostenibbiltà fl-FTAs iridu jippromovu l-implimentazzjoni tal-istandards tax-xogħol tal-ILO u l-**Prinċipji tan-NU dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem** [4], filwaqt li jistabbilixxu kundizzjonijiet trasversali minimi li ma jistgħux jiġu sostitwiti (id-drittijiet ta' gruppi vulnerabbli, governanza fiskali tajba, eċċ.) Ir-reċiproċità fir-relazzjonijiet kummerċjali (eż. l-investimenti, l-akkwist pubbliku, is-sussidji) għandha tkun garantita.

1.16. **Djalogu soċjali usa'** f'livelli differenti huwa meħtieġ sabiex ikunu analizzati u provduti tweġibiet konġunti kif xieraq lill-ktajjen ta' valur mondjali f'kumpaniji sostenibbli fejn il-ħaddiema għandhom vuċi.

1.17. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni Ewropea sabiex tistabbilixxi l-kompetittività u t-tmexxija industrijali bħala prijorità politika ewlenija u tagħti bidu għal Programm ta' Strateġija Industrijali tal-UE. Huwa jħeġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tippubblika rapport annwali dwar ir-riżultati tal-Istrateġija Industrijali tal-UE u li jmiss l-oqsma politiċi rilevanti kollha tal-Kummissjoni.

2. **Megatendenzi – Dinja waħda biss**

2.1. Illum l-industrija qed tiffaċċja trasformazzjoni profonda fir-rigward ta' ambitu enormi tat-trasformazzjoni diġitali u ekonomija b'livell baxx ta' emissjonijiet ta' karbonju. L-enerġija rinnovabbli se tissostitwixxi l-karburanti fossili, id-data qed issir il-materja prima dominanti ġdida u l-Internet (tal-oġġetti) sar l-aktar mod importanti biex nikkomunikaw. Mudelli ta' produzzjoni lineari se jwasslu għal aktar sistemi ċirkolari ta' produzzjoni-konsum-riċiklaġġ, filwaqt li l-produzzjoni tal-massa ser tkun sostitwita minn proċessi ta' produzzjoni mfasslin apposta. Industrija moderna tfisser produzzjoni u innovazzjoni f'netwerk ta' atturi li jikkooperaw mill-qrib minn intrapriżi kbar sa dawk żgħar u ta' daqs medju, li jestendu sa servizzi konnessi tul il-katina tal-valur. L-għarfien ħa post ix-xogħol jew il-kapital bħala l-aktar fattur importanti. L-istrateġija industrijali fit-tul tal-Ewropa għandha tintegra dawn l-isfidi (fixkiela) sabiex tidħol ġo fażi li fl-istorja tal-bniedem tista' tiġi mqabbla biss mal-bidla mill-era Palaeolitika għal dik Neolitika: l-era Infolitika [5].

2.2. **Il-maġġoranza tar-riċerka akkademika twissi li 20-50 % tal-impjiegi**, skont is-settur involut, se jiġu sostitwiti mir-robotika u mit-teknoloġiji bejn wieħed u ieħor fl-2030 [6]. Madankollu, se jinħolqu impjiegi ġodda, għalkemm b'disparità akbar f'termini ta' ġeografija, setturi u ħiliet. L-isfida li qed tiffaċċja l-politika industrijali Ewropea hija li tipprevjeni lill-UE, lir-reġjuni u liċ-ċittadini tagħha milli jiġu esklużi.

2.3. It-trasformazzjoni diġitali qed tħalli effett fuq ir-riżorsi ewlenin kollha tal-industrija: naturali u ambjentali, tax-xogħol u tal-kapital (fiżiċi, teknoloġiċi u istituzzjonali). Sabiex timmaniġġja l-effetti soċjali tagħha kif xieraq, hemm il-ħtieġa għal viżjoni komprensiva u valutazzjoni ġdida tar-riżorsi ewlenin jew tal-istokkijiet tal-kapital li minnhom se jgħaddu l-flussi ewlenin tal-introjtu, pajjiż b'pajjiż u settur b'settur.

2.4. Sezzjonijiet kbar tal-industrija tal-Ewropa qed ikunu dejjem aktar dipendenti fuq l-esportazzjonijiet esterni jew huma parti minn ktajjen ta' valur transkonfinali kumplessi f'suq dejjem aktar globalizzat. Fl-istess ħin, l-UE qed tħabbat wiċċha mat-tixrid ta' politiki "America First", li jirriżultaw f'riskju dejjem jikber ta' gwerer kummerċjali li minnhom mhu se jkun hemm l-ebda rebbieħa, iżda biss telliefa. Huma wkoll theddida għall-ordni ekonomiku multilaterali ta' wara l-gwerra. Finalment, hemm iż-żieda ta' mudelli ekonomiċi ċentralizzati mmexxija mill-istat.

---

(4) Ir-riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-4 ta' Ottubru 2018 dwar "Il-kontribut tal-UE għal strument vinkolanti tan-NU dwar korporazzjonijiet transnazzjonali fir-rigward tad-drittijiet tal-bniedem (2018/2763 (RSP)" http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2018-0382&format=XML&language=MT

(5) "Litiku": minn "lisi", tkisser (ara "elettrolisi"), tiddistribwixxi. informazzjoni distribwita.

(6) Acemoglu, D. u P. Restrepo (2017), "Robots and jobs: evidence from US labour markets" (Ir-robotika u l-impjiegi: evidenza mis-swieq tax-xogħol tal-Istati Uniti), Dokument ta' Ħidma NBER Nru 23285. Arntz, M. T. Gregory u U. Zierahn (2016), "The risk of automation for jobs in OECD countries: a comparative analysis" (Ir-riskju ta' awtomazzjoni għall-impjiegi fil-pajjiżi tal-OECD: analiżi komparattiva), Dokumenti ta' Ħidma Soċjali, dwar l-Impjiegi u l-Migrazzjoni tal-OECD Nru 189.

2.5. Tranżizzjoni ġusta lejn industrija aktar sostenibbli lejn l-2050 ([7]) teħtieġ li l-Ewropa tiffaċċja l-isfidi li ġejjin:

— Tibdil fil-klima kontinwu u kundizzjonijiet ambjentali li sejrin għall-agħar

— It-tnaqqis tar-riżorsi naturali tad-dinja u t-telfien tal-bijodiversità

— Id-diġitalizzazzjoni ta' ħafna mis-setturi industrijali se ċċajpar il-fruntieri bejn l-industriji u bejn id-dinja fiżika u dik virtwali, tiftaħ is-setturi għal min jidħol ġdid bi tnaqqis ta' xogħol manwali bħala konsegwenza

— L-inugwaljanzi soċjali, inkluża l-polarizzazzjoni dejjem tikber fuq is-suq tax-xogħol u l-qgħad fost iż-żgħażagħ, persuni li jibqgħu lura fir-reġjuni b'industriji li sejrin lura

— Telf ta' fiduċja pubblika fil-gvern, fl-istabbiliment politiku, fl-UE u fl-istrutturi ta' governanza tagħha, kif ukoll f'istituzzjonijiet oħrajn

— Tibdil demografiku: tixjiħ, migrazzjoni, tkabbir qawwi tal-popolazzjoni dinjija u kuxjenza ambjentali ġdida

— Konċentrazzjoni tal-popolazzjoni fi bliet kbar ħafna, b'integrazzjoni ta' netwerks tal-infrastruttura, intelliġenza artifiċjali, tagħlim awtomatiku u tagħlim profond

— Ċaqliq fil-preferenzi tal-konsumatur (il-bidla fl-imġiba tal-konsumatur, aktar kuxjenza ambjentali, regolamentazzjoni tal-imġiba tal-konsumatur mill-awtoritajiet pubbliċi).

Viżjoni fit-tul għandha tikkontempla dawn ix-xejriet kollha b'mod simultanju. Il-fehim tal-isfidi u ta' kif għandhom jiġu ttrasformati f'opportunitajiet se tkun prijorità ewlenija għall-politika industrijali tal-Ewropa. Id-disinn kumpless tat-tweġibiet jirrikjedi l-involviment tal-partijiet ikkonċernati kollha rilevanti, b'responsabbiltà kondiviża. Is-suċċess tiegħu jiddependi fuq l-isforzi u l-kooperazzjoni tal-istituzzjonijiet tal-UE, l-Istati Membri, ir-reġjuni u l-aktar importanti r-rwol attiv tal-industrija nnifisha.

3. **It-tranżizzjoni: UE impenjata li żżomm il-kompetittività permezz tas-sostenibbiltà**

3.1. Sabiex tindirizza l-isfidi multipli mingħajr preċedent li trid tiffaċċja l-industrija, l-Ewropa għażlet li ssaħħaħ il-kompetittività tagħha billi ttejjeb il-kwalità tal-prodotti u tas-servizzi tagħha, timplimenta strateġija ta' differenzjazzjoni skont ir-reġjuni u s-setturi industrijali bil-għan li tiġġenera t-tkabbir u l-impjiegi permezz tal-valur miżjud mill-**kreattività u d-disinn intelliġenti**, **l-innovazzjoni soċjali u l-mudelli industrijali sostenibbli u inklużivi ġodda**.

3.2. Fl-Ewropa, diġà qed jidhru xi indikaturi inkoraġġanti, bħas-sehem tagħha ta' 40 % ta' privattivi tad-dinja fit-teknoloġiji rinnovabbli. Madankollu, qed jirriżultaw sparigġi ġodda u serji bejn il-funzjonijiet edukattivi u ta' taħriġ, l-inizjattivi kummerċjali u l-ħiliet ġodda meħtieġa mill-industrija.

3.3. Tnaqqis ewlieni ieħor fl-iżvilupp industrijali madwar l-Ewropa jista' jiġi spjegat min-**natura fframmentata** tal-politiki tal-Unjoni Ewropea, kemm f'termini ġeografiċi kif ukoll settorjali. Li nitbiegħdu mit-28 politika differenti attwali għal kull settur industrijali lejn fokus globali għall-politika industrijali tal-UE jirrikjedi sinkronizzazzjoni mal-miżuri sabiex jitkomplew l-UEM (l-unjoni fiskali u bankarja b'mod partikolari), l-iżvilupp ta' suq mifrux fuq l-Ewropa kollha għall-kapital ta' riskju u l-adozzjoni ta' mudell finanzjarju sostenibbli, li jiżgura tkabbir ibbilanċjat u armonizzat fl-Unjoni Ewropea kollha.

3.4. Il-fehim jekk żieda fl-innovazzjoni ekoloġika ttejjibx l-innovazzjoni f'setturi oħrajn, kif ukoll l-effetti tagħha fuq il-prezzijiet tal-input industrijali, huwa pass importanti lejn il-valutazzjoni tal-effetti ta' politika ambjentali fuq il-kompetittività tal-pajjiżi kif ukoll għal pjanar aħjar ta' politika ambjentali.

3.5. Dan jirrikjedi wkoll fokus b'saħħtu fuq il-potenzjal tal-SMEs fl-oqsma li jipprovdu servizzi innovattivi ta' livell għoli bbażati fuq l-għarfien. Ġeneralment, l-innovazzjoni fl-Ewropa spiss tirriżulta minn strutturi żgħar, u l-esportazzjoni ta' servizzi ta' livell għoli bbażati fuq l-għarfien għandha rwol ta' pijunier għall-pożizzjonament tas-suq ta' industriji relatati.

([7]) Ara SC/047 ĠU C 81, 2.3.2018, p. 44.

3.6. Jekk l-Ewropa trid tikseb lura t-tmexxija tal-industrija tal-għarfien jew tal-kapital intanġibbli, il-kooperazzjoni industrijali u l-koordinazzjoni bejn l-Istati Membri huma kruċjali fl-iżvilupp tal-innovazzjoni Ewropea. Il-KESE jixtieq jenfasizza l-importanza ta' Interess Ewropew Komuni, sħubijiet pubbliċi privati innovattivi u ta' kooperazzjoni reġjonali fl-istrateġiji kollha ta' speċjalizzazzjoni intelliġenti.

4. **Strateġija globali u olistika**

4.1. L-ekonomiji li huma involuti b'mod aktar intensiv fil-ktajjen tal-valur mondjali (GVCs) huma aħjar biex joħolqu valur miżjud. Konsegwentement, l-UE għandha topponi n-neoprotezzjoniżmu b'determinazzjoni akbar, peress li dan jista' jaggrava l-imblukkar reċenti tat-tkabbir tal-involviment f'dawn il-ktajjen.

4.2. Hemm opportunità sabiex il-**ktajjen ta' valur mondjali** jintrabtu man-**nisġa ekonomika lokali**, billi jitrawwem l-iżvilupp tal-ekonomiji lokali, flimkien ma' teknoloġiji fixkiela (block chain, stampaturi 3D, robotika, l-Internet tal-Oġġetti, ħżin tal-enerġija, enerġija rinnovabbli, big data, bijoloġija ġenetika, nanoteknoloġija, eċċ.), b'fokus inklużiv: dawn jistgħu jwittu t-triq ukoll għall-produzzjoni lokali b'inputs bi prezz aktar baxx, speċjalment jekk jiġi adottat (u regolat sew) il-profil tal-**prosumatur**, filwaqt li jkun promoss l-iżvilupp ta' mikronegozji produttivi u inklużivi f'komplementarjetà mal-ktajjen ewlenin ta' valur mondjali.

4.3. Il-mudell il-ġdid tas-**sostenibbiltà bħala fattur għall-kompetittività**, immirat lejn approċċ fit-tul, għandu l-għan li jimmobilizza, jallinja u jiżgura riżorsi pubbliċi u privati suffiċjenti sabiex jintlaħqu l-għanijiet stabbiliti fil-politiki tal-UE. Il-provvista ta' riżorsi suffiċjenti hija kruċjali sabiex tiġi żgurata trasformazzjoni ġusta, ibbilanċjata u inklużiva, li fiha ħadd ma jitħalla barra jew jiġi eskluż mill-kundizzjonijiet tal-kompetizzjoni, u li fiha, l-interessi pubbliċi bħall-protezzjoni tal-konsumatur, is-saħħa, is-sigurtà u l-kwalità jibqgħu prijoritajiet għoljin.

4.4. L-inizjattivi u l-alleanzi settorjali tal-industrija Ewropea sabiex tiġi ffurmata l-**Aġenda l-Ġdida għall-Ħiliet** u jitfassal katalgu ta' inizjattivi strutturati tajjeb biex jissaħħu jew jiġu aġġustati l-programmi eżistenti (Erasmus+ l-Aġenda Ewropea Ġdida għall-Kultura, eċċ.) u jiġu implimentati programmi ġodda jridu jilħqu l-UE-27 fl-intier tagħha malajr kemm jista' jkun, filwaqt li jiġu żgurati d-diversità ġeografika u l-involviment mill-qrib tal-awtoritajiet lokali.

4.5. Fl-istess ħin, il-KESE jappoġġja bis-sħiħ l-isforz biex jiġu stabbiliti forums ta' **djalogu mal-partijiet ikkonċernati**, l-iżvilupp konġunt ta' strateġiji innovattivi u skemi pilota ta' valur illustrattiv, l-esperimentazzjoni konġunta, l-iskambju tal-aħjar prattiki u r-rieda li proġetti jiġu segwiti u evalwati fid-dettall. Jirrimarka wkoll l-atturi kollha fil-katina tal-valur industrijali, bħalma għandhom jiġu involuti l-konsumaturi. F'dan ir-rigward għandhom jissemmew ir-Roundtable Industrijali ta' Livell Għoli, il-Grupp ta' Livell Għoli dwar Industriji li Jużaw Ħafna Enerġija u l-Grupp ta' Livell Għoli dwar il-Kompetittività u t-Tkabbir.

4.6. Huwa essenzjali li tittejjeb il-kapaċità tal-UE biex tinvesti u tnaqqas id-distakk bejn il-formulazzjoni ta' politiki settorjali u l-investiment finanzjarju magħmul, billi jiżdiedu l-allokazzjoniet għall-FEIS 2.0 u l-fondi strutturali relatati mal-investiment sabiex jintlaħqu reġjuni u popolazzjonijiet li waqgħu lura matul is-snin tal-kriżi, u s-surplus reċenti tal-UE u dak tal-awtoritajiet pubbliċi jiġu kanalizzati f'investiment li jimmodernizza l-infrastruttura industrijali tagħna u b'hekk jikkontribwixxi għal żieda fil-produttività u t-tkabbir ekonomiku.

5. **Governanza istituzzjonali tal-industrija tal-UE**

5.1. Pjani ta' azzjoni tal-UE fit-tul (UE2020, pjani tal-klima, eċċ.) għandhom jiġu riflessi minn pjani ta' azzjoni industrijali. Il-ħolqien ta' sinerġiji bejn inizjattivi ta' politika differenti (l-ekonomija ċirkolari, l-innovazzjoni, il-politika tat-trasport, il-kummerċ, il-ħiliet, il-politika reġjonali) jikkontribwixxu b'mod definittiv biex jimmassimizzaw l-impatt tagħhom.

5.2. It-**trasparenza** hija fattur deċiżiv sabiex jiġi żgurat is-suċċess ta' dan il-proċess. L-industrija kollha kemm hi trid "**taġixxi u tikkomunika**" billi tipprovdi informazzjoni ta' kwalità għolja (rilevanti, verifikabbli u komparabbli) sabiex tippermetti li l-impatti finanzjarji u dawk mhux finanzjarji jitkejlu b'mod preċiż tul il-katina ta' valur mondjali ta' prodott.

5.3. L-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (17-il SDG u 169 mira relatata) u l-ftehim ta' Pariġi dwar it-tibdil fil-klima jaqdu r-rwol ta' indikaturi fir-rigward tal-ġid komuni, iżda hemm bżonn urġenti li l-indikaturi jiġu adattati u estiżi permezz ta' metodoloġija komuni li tikkombina parametri kwantitattivi u kwalitattivi u l-immonetizzar tal-esternalitajiet. Is-sett il-ġdid ta' indikaturi għandu jinkludi dawk li jirrigwardaw id-dimensjoni tal-bidla fil-valur globali, filwaqt li jirrifletti l-valuri tal-UE.

5.4. Il-KESE jitlob li jiġu introdotti **kodiċijiet ta' mġiba** għas-segmenti internazzjonalizzati tal-katina tal-valur tal-prodotti jew tas-servizzi Ewropej, kif huwa l-każ tal-ikel sostenibbli, li ħafna minnhom jibqgħu mingħajr governanza legali. Dan jitlob ukoll li ssir sorveljanza tas-suq aktar mill-qrib u li jiġu introdotti deterrenti jew penali għall-prattiki li jagħmlu ħsara lis-sostenibbiltà bħall-obsoloxxenza ppjanata.

5.5. **Riċerka u Innovazzjoni Responsabbli** msaħħa bħala parti minn approċċ minn isfel għal fuq. Tbassir aktar preċiż ta' setturi speċifiċi, reġjun b'reġjun, u t-tqabbil tal-investiment mal-objettivi strateġiċi tal-UE għall-2030 u l-perspettivi għall-2050 ([8]). L-UE għandha tiggarantixxi wkoll li l-ewwel applikazzjoni ffinanzjata minn fondi pubbliċi għandha ssir ġewwa l-UE. L-objettiv ta' 3 % għall-investiment tar-R&Ż sa fl-aħħar għandu jinkiseb (attwalment huwa biss 1,9 %, inqas mit - 2,2 % taċ-Ċina). It-teknoloġiji fixkiela jeħtieġ li jkunu akkumpanjati minn pjani direzzjonali li jindirizzaw l-isfidi u l-kundizzjonijiet relatati mal-użu tagħhom (inkluż l-impatt ekonomiku, regolatorju u soċjali)

5.6. Il-**qafas finanzjarju pluriennali tal-2021-2027** għandu jagħmel l-aktar provvediment speċifiku u dettaljat jew ir-riżorsi baġitarji addizzjonali jiġu allokati għal kull settur individwali, b'mod partikolari għall-politiki ta' koeżjoni u dawk tar-R+Ż+i. L-appoġġ pubbliku għandu jiżdied fl-istadji kollha taċ-ċiklu tal-innovazzjoni, inkluż l-appoġġ għal negozji ġodda, demostraturi u piloti, proġetti kollaborattivi ta' riċerka u żvilupp teknoloġiku, id-diffużjoni tat-teknoloġija, eċċ.

5.7. L-iżvilupp industrijali u l-unjoni tas-swieq kapitali tal-UE għandhom jippermettu li t-tfaddil privat u pubbliku jkun mobilizzat permezz ta' perkorsi li jvarjaw minn investiment soċjalment responsabbli (SRI) sa responsabbiltà soċjali korporattiva (CSR). Iċ-ċertifikazzjoni tal-EMAS tista' wkoll tottimizza u tibbilanċja r-rendimenti finanzjarji mal-vetturi għas-sostenibbiltà.

5.8. Tranżizzjoni ġusta tal-politika sal-2030 ma tfissirx biss li ssir innovazzjoni għall-persuni u jsiru investimenti fl-impjiegi għall-ħaddiema iżda anke li ssir **innovazzjoni mal-persuni u mal-ħaddiema**, billi jingħataw impjiegi ġodda u diċenti. F'dan ir-rigward, il-KESE jenfasizza li tal-manifattura għandha tibqa' newtrali fir-rigward tat-teknoloġija.

6. Il-kisba tal-ambizzjoni fil-pjan ta' azzjoni għall-industrija Ewropea

6.1. Il-bini ta' soċjetà tat-tagħlim huwa kundizzjoni bażika għal industrija kompetittiva u innovattiva. L-Ewropa ma tistax tikkompeti ma' ekonomiji emerġenti fuq il-bażi ta' pagi; trid tkun aktar intelliġenti. Il-ħiliet huma kruċjali wkoll għall-impjegati mhux biss biex tiżdied l-impjegabbiltà tagħhom iżda wkoll għas-sigurtà tal-impjiegi, l-integrazzjoni soċjali u opportunitajiet aħjar fil-ħajja, l-investiment fil-ħiliet permanenti, fit-titjib tal-ħiliet u fit-taħriġ mill-ġdid tal-ħaddiema, il-promozzjoni ta' edukazzjoni ta' kwalità, it-taħriġ u l-iżvilupp professjonali tul il-ħajja tax-xogħol. Hemm il-ħtieġa għal "Aġenda ġdida għall-ħiliet għall-Ewropa" aktar ambizzjuża, li tirrevedi l-Qafas Ewropew ta' Kompetenzi Ewlenin sabiex jiġi żgurat li l-persuni jiksbu l-għarfien u l-ħiliet li l-industrija tirrikjedi biex issaħħaħ ir-reżiljenza tal-ekonomija tal-Ewropa kif ukoll biex tippromovi l-iżvilupp sostenibbli (ir-raba' mira tal-SDGs tan-NU).

6.2. Mekkaniżmi mtejba li jittrasferixxu l-għarfien bejn l-università + iċ-ċentri ta' riċerka u s-setturi industrijali + l-impjegati tagħhom.

6.3. Ta' spiss l-SMEs huma l-pijunieri fl-iżvilupp ta' beni u servizzi innovattivi ta' livell għoli, imma sikwit ma jkollhomx il-mezzi biex dawn l-innovazzjonijiet jitwasslu f'suq ikbar. F'konformità mal-prijoritajiet tal-politika industrijali tal-UE 2030, hemm il-ħtieġa għal firxa estensiva ta' stimoli u benefiċċji possibbli li jutilizzaw bis-sħiħ il-qawwa tal-qafas pubbliku pan-Ewropew ibbażat fuq il-premji, speċjalment dik immirata lejn l-SMEs, iżda li tinkludi wkoll il-professjonijiet liberali bħala pijunieri fil-provvista u l-esportazzjoni ta' servizzi innovattivi ta' livell għoli bbażati fuq l-għarfien:

([8]) Kif stabbilit fl-Opinjoni tal-KESE SC/047 ĠU C 81, 2.3.2018, p. 44.

— L-akkwist pubbliku strateġiku huwa lieva importanti tal-politika industrijali. L-potenzjal tiegħu għandu jiġi sfruttat bis-sħiħ billi jkunu integrati kriterji innovattivi, ekoloġiċi u soċjali fl-offerti pubbliċi minflok sempliċiment ikun imfittex l-orħos prezz. L-UE għandha tappoġġja lill-awtoritajiet f'dan ir-rigward billi tagħti gwida, tistabbilixxi helpdesk, tappoġġja l-ippjanar ta' proġetti infrastrutturali kbar, u ttejjeb l-iskambju tal-aħjar prattiki

— Appoġġ għall-internalizzazzjoni

— Spazju virtwali (sandbox) għall-esperimentazzjoni tal-partijiet ikkonċernati, appoġġ għal validazzjoni minn qabel ta' soluzzjonijiet innovattivi

— Raggruppament (settorjali, orizzontali u vertikali) u inkubaturi ta' negozji ġodda, l-għoti ta' spinta għar-rabtiet bejn l-atturi industrjali sabiex jiġu kondiviżi u skambjati r-riżorsi

— Mentoraġġ speċjalizzat u b'valur miżjud għoli, laqgħat regolari bejn in-negozji ġodda u n-negozji stabbiliti fis-settur sabiex ikun hemm kooperazzjoni fir-rigward tal-pjani u l-inizjattivi

— Benefiċċji tat-taxxa u garanziji pubbliċi għall-appoġġ tal-investimenti

— eċċ.

6.4. L-istimular tal-għarfien u l-konsolidazzjoni tal-**mudelli ekonomiċi sostenibbli ġodda** ([9]) li jagħtu spinta lill-**innovazzjoni soċjali** (modi ġodda ċċentrati fuq il-persuni biex jissodisfaw il-ħtiġijiet tas-soċjetà) b'riżultat tal-applikazzjoni ta' metodi emerġenti.

6.5. Għandha tingħata attenzjoni speċjali lir-reġjuni inqas żviluppati u lir-reġjuni li jinsabu fi tranżizzjoni industrijali. L-aġenziji ta' **żvilupp lokali** u l-firxa ta' għodod għad-dispożizzjoni tagħhom iridu jservu bħala xpruni għall-ħolqien ta' "mikroklimi" jew "ekosistemi" li jgħaqqdu flimkien u jikkatalizzaw is-sinerġiji li qed jikbru bejn il-manifattura u s-servizzi, fejn il-punt ta' tluq tagħhom għandu jkun il-ħtiġijiet tal-persuni individwali u tar-reġjuni.

6.6. Ir-rwol tal-**kummerċ internazzjonali** huwa kruċjali sabiex jintlaqgħu l-isfidi tal-industrija sostenibbli. Reviżjoni u titjib tat-trattati u tal-ftehimiet preferenzjali dwar il-kummerċ ħieles (minn GATT sa TTIP), bl-introduzzjoni ta' livell ta' kundizzjonalità marbut mal-impenji tas-sostenibbiltà. L-istabbiliment ta' pożizzjonijiet mhux negozjabbli (red lines): governanza legali u fiskali, riżoluzzjoni ta' differenzi offshore, livelli minimi soċjali u ambjentali. Ir-reċiproċità fir-relazzjonijiet kummerċjali (eż. l-investimenti, l-akkwist pubbliku, is-sussidji) għandha tkun garantita.

6.7. Il-ħolqien ta' aġenda settorjali għal **ġestjoni bbilanċjata tat-tranżizzjoni** lejn ekonomija ċirkolari b'livell baxx ta' karbonju: l-iffissar ta' miri għal setturi u żoni ġeografiċi, l-introduzzjoni ta' pjani direzzjonali li jirriflettu ċirkustanzi reali, l-impatt tal-ispiża tal-enerġija u inputs oħrajn.

6.8. L-aġġornament tal-industrija għall-era diġitali se jittrasforma l-industrija Ewropea f'sistema ta' manifattura b'intensità għolja ta' informazzjoni u għarfien. Għalhekk il-KESE jixtieq jenfasizza l-prijoritajiet li ġejjin:

— Il-promozzjoni sħiħa tal-użu ta' teknoloġiji tal-informazzjoni fl-indirizzar tal-isfidi soċjetali

— L-iżvilupp ta' infrastruttura diġitali bi "prestazzjoni għolja" fl-Ewropa kollha

— Jiġu indirizzati d-disparitajiet kbar fid-diġitizzazzjoni li jeżistu bejn ir-reġjuni u bejn kumpaniji kbar u żgħar

— Jitħaffef l-iżvilupp tal-istandards tal-ICT

— Tiġi indirizzata d-dimensjoni soċjali tad-diġitizzazzjoni: l-impatt fuq il-kwalità u l-kwantità tal-impjiegi, ir-regolazzjoni tal-ekonomija kollaborattiva biex tkun prevenuta l-kompetizzjoni inġusta

— L-intelliġenza diġitali għandha tiżdied fil-livelli professjonali kollha; il-ħiliet diġitali għandhom ikunu promossi fil-livelli kollha tal-edukazzjoni (mill-iskola sat-tagħlim tul il-ħajja)

— Id-definizzjoni ta' regoli ġodda għat-tassazzjoni tal-ekonomija diġitali

— L-iżgurar taċ-ċibersigurtà.

([9]) Ara l-opinjoni esploratorja tal-KESE SC/048. ĠU C 81, 2.3.2018, p. 57.

6.9. L-enerġija sikura, suffiċjenti u sostenibbli hija prijorità kruċjali għall-industrija u s-soċjetà. Enerġija rinnovabbli jeħtieġ li tkun disponibbli bi prezz kompetittiv. Dan se jirrikjedi wkoll investimenti kbar f'interkonnettività u grilji intelliġenti kif ukoll f'teknoloġiji rivoluzzjonarji fir-rigward tal-ħażna tal-enerġija. L-Użu Intelliġenti tal-Karbonju se jgħin ukoll sabiex l-iskart tal-karbonju u tal-idroġenu, li attwalment qed jiġi maħruq, ikun utilizzat mill-ġdid għall-produzzjoni ta' fjuwils u sustanzi kimiċi sintetiċi. L-użu ta' dawn il-prodotti jista' jaċċelera b'mod sinifikanti. It-taqqis ta' CO_2 fis-settur kombinat tal-azzar/sustanzi kimiċi/trasport. Dawn il-fjuwils sintetiċi, jew materja prima, għandhom jiġu promossi fid-Direttiva dwar l-Enerġija Rinnovabbli.

6.10. Il-KESE jixtieq jenfasizza l-importanza ta' pjani ta' azzjoni għal setturi u ktajjen ta' valur b'potenzjal qawwi ta' tkabbir, għat-titjib strutturali tal-industriji tradizzjonali, u għall-appoġġ tad-dekarbonizzazzjoni fl-industriji li jużaw ħafna enerġija.

6.11. Il-politika industrijali se jkollha tagħti attenzjoni speċjali lis-settur tat-trasport li qiegħed f'xifer ta' paradigma kompletament ġdida hekk kif qed iseħħ ħafna tfixkil teknoloġiku fl-istess ħin: l-elettrifikazzjoni, id-diġitalizzazzjoni tal-produzzjoni, karozzi konnessi u awtomatizzati, l-integrazzjoni ta' trasport privat u kollettiv.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

III

(Atti preparatorji)

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

IL-538 SESSJONI PLENARJA TAL-KESE, 17.10.2018–18.10.2018

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar a) Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva (UE) 2017/1132 fir-rigward tal-użu ta' għodod u proċessi diġitali fid-dritt soċjetarju

(COM(2018) 239 final – 2018/0113 (COD))

u dwar (b) Proposta għal Direttiva li temenda d-Direttiva (UE) 2017/1132 fir-rigward tal-konverżjonijiet, tal-mergers u tad-diviżjonijiet transkonfinali

(COM(2018) 241 final – 2018/0114 (COD))

(2019/C 62/04)

Relatur: **Dimitris DIMITRIADIS**

Korelatur: **Norbert KLUGE**

Konsultazzjoni	(a) Parlament Ewropew, 28.5.2018
	(a) Kunsill, 30.5.2018
	(b) Parlament Ewropew, 28.5.2018
	(b) Kunsill, 29.5.2018
Bażi legali	(a) Artikolu 50(1) u l-punti (b), (c), (f) u (g) tal-Artikolu 50(2) tat-TFUE
	(b) Artikoli 50(1) u (2) tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	190/2/1

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jilqa' l-proposti tal-Kummissjoni li jikkostitwixxu approċċ komprensiv bil-għan li jiġu bbilanċjati u mħarsa l-interessi u l-ħtiġijiet leġittimi tal-partijiet ikkonċernati, l-SMEs, l-azzjonisti minoritarji, il-kredituri u l-impjegati kollha.

1.2. Fl-istess ħin, l-objettiv ta' Suq Uniku mingħajr fruntieri interni għall-kumpaniji jrid jiġi rrikonċiljat ukoll ma' objettivi oħra tal-integrazzjoni Ewropea bħall-protezzjoni soċjali inkorporata fl-Artikolu 3(3) TUE, l-Artikoli 9 u 151 TFUE u l-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali. Il-KESE huwa tal-fehma li l-proposta legali reċenti dwar l-mobilità tal-kumpaniji tibni opportunità tajba biex jinbeda dibattitu ulterjuri dwar ir-rekwiżiti u l-effiċjenza tad-dritt soċjetarju Ewropew fl-era diġitali. B'hekk, għandhom jitqiesu l-perspettivi tal-partijiet interessati kollha, bħalma huma l-impjegati u s-soċjetà kollha kemm hi. Dan jagħmel l-iżvilupp mixtieq lejn il-ħolqien ta' kumpaniji sostenibbli bħala vantaġġ kompetittiv tal-UE.

1.3. Il-KESE jappoġġja l-proposti li jsaħħu l-kompetittività internazzjonali tal-SMEs, inaqqsu l-ispiża, jarmonizzaw u jissimplifikaw proċessi għar-reġistrazzjoni, il-preżentazzjoni ta' tibdil fil-kumpaniji u konverżjonijiet. Huwa jemmen li l-gwida mill-Kummissjoni lill-Istati Membri dwar it-traspożizzjoni tad-Direttivi hija utli.

1.4. Il-KESE huwa kontra lakuni li jippermettu lill-kumpaniji tal-isem jabbużaw mil-leġislazzjoni għall-frodi, l-evażjoni tat-taxxa, il-ħasil tal-flus, it-tnaqqis tal-istandards tax-xogħol jew il-protezzjoni soċjali u ż-żieda fil-kompetizzjoni inġusta. Huwa jħeġġeġ lill-awtoritajiet involuti biex jidentifikaw u jikkastigaw prattiki frawdolenti. Il-KESE jappoġġja l-limitazzjoni tal-għażla tal-Istat Membru tar-reġistrazzjoni għal dak li miegħu l-kumpanija għandha rabta ġenwina.

1.5. Il-KESE jappoġġja t-trasparenza, is-sigurtà u ċ-ċertezza legali. Huwa jenfasizza s-sinifikat ta' verifika tal-identità effiċjenti, li għandha tkun obbligatorja għall-formazzjoni ta' kumpaniji u fi kwalunkwe każ għandha sseħħ qabel ir-reġistrazzjoni tagħhom. L-Istati Membri għandhom jikkonformaw bis-sħiħ mal-istandards tal-UE jew japplikaw standards ekwivalenti għal verifika tal-identità effiċjenti u informazzjoni affidabbli sabiex jinkludu standards sħaħ għas-sjieda benefiċjarja.

1.6. Il-KESE jemmen li l-preżentazzjoni ta' kopji skannjati ta' passaporti, karti tal-identità jew ta' prokura m'għandhiex tkun aċċettabbli u timmina ċ-ċertezza legali. Il-formoli tal-prokura għandhom ikunu dokumenti pubbliċi u għandhom jiġu kkontrollati kif xieraq qabel ma tiġi ppreżentata l-informazzjoni. Persuni ġuridiċi rreġistrati fir-reġistri nazzjonali għandhom jużaw għodod ta' reġistrazzjoni u preżentazzjoni online, jekk huma rrappreżentati mir-rappreżentant ġuridiku tagħhom, li huwa persuna fiżika u mhux kumpanija azzjonarja.

1.7. Il-KESE jilqa' l-prinċipju "ta' darba biss", sabiex l-SMEs jevitaw ir-reġistrazzjoni multipla u l-pubblikazzjonijiet uffiċjali multipli filwaqt li fl-istess ħin ir-reġistri nazzjonali jiżguraw l-affidabbiltà u l-kredibbiltà tad-dokumenti u l-informazzjoni li jippubblikaw.

1.8. Il-KESE jenfasizza l-importanza tal-fattur tal-ispejjeż għal mikro-SMEs u SMEs, ladarba la għandhom il-kapaċità u lanqas l-istrumenti meħtieġa biex ilaħħqu mas-soċjetà diġitali. Reġistrazzjoni faċli u mobilità transkonfinali jassistuhom biex jibbenefikaw bis-sħiħ mis-Suq Uniku Diġitali u biex jittaffa l-piż amministrattiv tagħhom. Il-KESE jappoġġja l-inizjattiva li d-dokumenti u l-informazzjoni maħruġa mir-reġistri kummerjali għandhom ikunu ekwivalenti għal "kopji veri". Madankollu, l-ispejjeż amministrattivi attwali li jridu jitħallsu fir-reġistru kummerċjali għandhom ikunu trasparenti, raġonevoli u m'għandhomx jaffettwaw l-aċċessibbiltà.

1.9. Il-KESE jemmen li għandu jkun hemm aċċess transkonfinali mingħajr ħlas u faċli għal reġistri kummerċjali sabiex tiġi kkonfermata l-informazzjoni tal-kumpanija, eż. għall-iskwalifika tad-diretturi tagħha, biex ikun permess il-kontroll tal-informazzjoni tal-kumpanija u biex jitnaqqas il-frodi transkonfinali.

1.10. Il-KESE japprezza l-fatt li l-proposta tal-Kummissjoni tirrikonoxxi espressament ir-rwol li n-nutar għandu f'ħafna Stati Membri fl-iżgurar taċ-ċertezza legali, fil-provediment tal-parir legali u fil-prevenzjoni tal-frodi u l-abbuż f'ambjent ekonomiku dejjem aktar diġitalizzat. Il-KESE jemmen b'mod partikolari li l-prevenzjoni tal-frodi u l-abbuż ma tfixkilx l-attività ekonomika iżda, għall-kuntrarju, hija kundizzjoni minn qabel għal Suq Uniku tal-UE ġust u trasparenti li fih il-mikro-SMEs għandhom opportunitajiet indaqs u jistgħu jikkompetu għal konsumaturi f'ambjent ġust u abilitanti billi joffru l-aħjar prodotti u servizzi għall-benefiċċju tal-parteċipanti kollha tas-suq.

1.11. Il-KESE jappoġġja l-proposta tal-Kummissjoni biex tiġi ffaċilitata l-mobilità transkonfinali tal-kumpaniji, li tistabbilixxi kundizzjonijiet ċari permezz ta' leġislazzjoni sekondarja. Madankollu, kif enfasizzat il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea fil-ġurisprudenza tagħha, għandu jiġi ċċarat li l-għan ta' kumpanija li tgawdi l-benefiċċju ta' leġislazzjoni aktar favorevoli ma jikkostitwixxix, fih innifsu, abbuż tal-libertà tal-istabbiliment. Il-mobilità tal-kumpanija tiffaċilita l-impjiegi fl-UE inġenerali. Madankollu, l-effetti detrimentali ta' konverżjoni, id-diviżjoni jew il-merger fuq is-swieq tax-xogħol lokali u reġjonali għandhom jitqiesu wkoll.

1.12. Il-KESE jissuġġerixxi li l-Kummissjoni tagħti attenzjoni lid-diverġenzi bejn id-Direttiva 2005/56/KE dwar il-merger transkonfinali u l-proċeduri proposti dwar il-konverżjonijiet u d-diviżjonijiet transkonfinali bil-ħsieb għal konsegwenzi possibbli għall-effettività u l-attrattività tagħhom.

1.13. Il-KESE jemmen li l-proċedura l-ġdida għat-trasferiment tas-sede tal-kumpaniji (konverżjoni transkonfinali) tistabbilixxi ċ-ċertezza legali permezz tal-kontroll ex-ante tagħha fl-Istat Membru ta' oriġini u fl-Istat Membru ta' destinazzjoni, li, fil-każ ta' dan tal-aħħar, għandha tkun limitata biex tivverifika r-rekwiżiti tiegħu għall-konnessjoni ta' kumpanija kkonvertita għall-ordinament ġuridiku nazzjonali tiegħu. Huwa wkoll tal-fehma li klawsola ġenerali kontra l-abbuż tad-dritt ta' stabbiliment tkun utli.

1.14. Il-KESE jappoġġja l-proposta tal-Kummissjoni fil-kunsiderazzjoni tal-fatt li l-konverżjonijiet, il-mergers u d-diviżjonijiet jistgħu jintużaw b'mod frawdolenti; madankollu, għadu mhuwiex ċar x'inhu "arranġament artifiċjali". Għalhekk, il-KESE jissuġġerixxi li sabiex tiġi ċċarata l-espressjoni "arranġament artifiċjali" huwa neċessarju li jiġu stabbiliti kriterji jew indikaturi li jindikaw prattiki frawdolenti jew vantaġġi fiskali mhux xierqa li jfixklu ċ-ċertezza legali, il-kompetizzjoni ġusta u l-protezzjoni soċjali.

1.15. Il-KESE jilqa' l-eżenzjoni ta' kumpaniji żgħar u mikrokumpaniji minn evalwazzjoni minn espert indipendenti, ladarba l-ispiża għal rapport espert indipendenti titfa' piż żejjed fuqhom. Huwa jemmen li dan ir-rapport għandu jkun biss għal kumpaniji kbar li jixtiequ jinvolvu ruħhom f'konverżjonijiet, diviżjonijiet jew mergers transkonfinali.

1.16. Il-KESE jilqa' l-intenzjoni tal-Kummissjoni biex tipproteġi d-drittijiet ta' parteċipazzjoni tal-ħaddiema eżistenti. Madankollu, huwa jixtieq jara t-tisħiħ tar-rwol tal-Kunsilli Ewropej tax-Xogħlijiet fil-każ ta' trasformazzjonijiet ta' kumpaniji kbar skont id-Direttiva 2009/38/KE.

1.17. Il-KESE jilqa' l-introduzzjoni ta' regoli armonizzati għall-protezzjoni ta' azzjonisti minoritarji u kredituri, li ma kinux jeżistu fid-Direttiva 2005/56/KE.

1.18. Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa li l-għodod u l-proċessi diġitali kollha għall-finijiet ta' dawn il-proposti jkunu aċċessibbli għalkollox, b'mod speċjali għal persuni b'diżabilità.

2. Il-proposti tal-Kummissjoni

2.1. Il-Kummissjoni ressqet sett komprensiv ta' miżuri [1], [2] għal regoli dwar id-dritt soċjetarju ġusti, abilitanti u moderni fl-UE.

2.2. Attwalment, id-dritt soċjetarju tal-UE [3] jinkludi elementi ta' diġitalizzazzjoni bħall-obbligu għall-Istati Membri li **jagħmlu disponibbli informazzjoni online dwar kumpaniji b'responsabbiltà limitata**. Madankollu, dawn ir-rekwiżiti huma limitati u mingħajr preċiżjoni, li jwassal għal implimentazzjoni diversa ħafna fil-livell nazzjonali.

2.3. Il-proposta [4] għandha l-għan li **tipprovdi aktar soluzzjonijiet diġitali għal kumpaniji fis-Suq Uniku u opportunitajiet aktar indaqs għal kumpaniji** fl-UE filwaqt li tiżgura li l-Istati Membri għandhom il-flessibbiltà meħtieġa biex jaġġustaw is-sistemi nazzjonali tagħhom u jżommu t-tradizzjonijiet legali tagħhom. Huma għandhom jippermettu u jippromovu l-użu ta' għodod u proċessi diġitali fil-liġi tal-kumpaniji mingħajr tfixkil, filwaqt li jippermettu lill-Istati Membri jittrasferixxu s-sistemi eżistenti tagħhom ta' kontroll ex-ante lejn l-era diġitali.

2.4. L-għan ġenerali ta' din il-proposta huwa li tiżgura l-funzjonament bla xkiel tas-Suq Uniku tul iż-żmien kollu taċ-**ċiklu tal-ħajja ta' kumpanija** meta tinteraġixxi ma' awtoritajiet rigward ir-reġistrazzjoni tal-kumpanija u tal-fergħat u l-preżentazzjoni ta' informazzjoni, li tkopri t-territorju kollu tal-UE.

2.5. Il-**libertà tal-istabbiliment** għandha rwol kruċjali fl-iżvilupp tas-Suq Uniku billi tippermetti lill-entitajiet korporattivi jsegwu attivitajiet ekonomiċi fi Stati Membri oħra fuq bażi stabbli. Fil-prattika, l-eżerċizzju ta' din il-libertà minn kumpaniji jibqa' diffiċli, b'mod partikolari għall-SMEs, kif rikonoxxut mill-Istrateġija għal Suq Uniku tal-2015 [5]. Madankollu, l-inċertezza legali, l-inadegwatezza parzjali u anke n-nuqqas ta' regoli li jirregolaw ċerti operazzjonijiet transkonfinali ta' kumpaniji jfissru li **m'hemm l-ebda qafas ċar** biex tiġi żgurata l-protezzjoni effettiva ta' dawn il-partijiet ikkonċernati.

(1) COM(2018) 239 final.
(2) COM(2018) 241 final.
(3) Direttiva (UE) 2017/1132 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-14 ta' Ġunju 2017 dwar ċerti aspetti tal-liġi dwar il-kumpaniji (ĠU L 169, 30.6.2017, p. 46).
(4) COM(2018) 239 final.
(5) COM(2015) 550 final.

2.6. Konverżjoni transkonfinali toffri soluzzjoni effiċjenti għall-kumpaniji **biex jiċċaqilqu lejn Stat Membru ieħor mingħajr ma jitilfu l-personalità ġuridika tagħhom jew mingħajr ma jkollhom jerġgħu jinnegozjaw** il-kuntratti kummerċjali tagħhom. Il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE) ikkunsidrat li l-libertà tal-istabbiliment minquxa fl-Artikolu 49 tat-TFUE tinvolvi d-dritt, għal kumpaniji stabbiliti fi Stat Membru, li jittrasferixxu s-sede tagħhom lejn Stat Membru ieħor permezz ta' konverżjoni transkonfinali mingħajr ma jitilfu l-personalità ġuridika tagħhom ([6]). Fis-sentenza riċenti tagħha *Polbud* ([7]), il-QĠUE kkonfermat id-dritt tal-kumpaniji li jwettqu konverżjonijiet transkonfinali abbażi tal-libertà tal-istabbiliment.

2.7. F'konformità mas-sentenzi tal-QĠUE ([8]), l-objettivi prinċipali tar-regoli armonizzati għal konverżjonijiet transkonfinali ([9]) huma doppji:

— jippermettu lill-kumpaniji, b'mod partikolari mikrokumpaniji u kumpaniji żgħar, biex jiġu kkonvertiti għal transkonfinali b'mod ordnat, effiċjenti u effettiv;

— il-protezzjoni tal-partijiet ikkonċernati l-aktar milquta bħal impjegati, kredituri u azzjonisti b'mod xieraq u proporzjonat.

2.8. Il-proposta tipprovdi wkoll regoli armonizzati għall-protezzzjoni tal-kredituri u l-azzjonisti. Il-kumpanija teħtieġ li tipprovdi l-protezzjoni prevista tal-kredituri u l-azzjonisti fl-abbozz ta' termini tal-konverżjoni transkonfinali. Ir-regoli jikkomplementaw ukoll inizjattivi riċenti biex jissaħħu r-regoli dwar ħaddiema stazzjonati u l-ġlieda kontra l-evażjoni u l-frodi tat-taxxa kif ukoll il-proposta tal-Kummissjoni dwar Awtorità Ewropea tax-Xogħol.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Id-Direttiva (UE) 2017/1132 ([10]) tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tikkodifika direttivi eżistenti dwar id-dritt soċjetarju tal-UE. Id-direttiva daħlet fis-seħħ fl-20 ta' Lulju 2017 u qabel ma għaddiet sena, il-Kummissjoni Ewropea ppreżentat proposti ġodda għall-modernizzazzjoni tad-dritt soċjetarju tal-UE.

3.2. Il-KESE jilqa' dawn l-inizjattivi tal-Kummissjoni Ewropea, kif ukoll il-ftehim komuni bejn l-istituzzjonijiet Ewropej u l-Istati Membri li d-diġitalizzazzjoni trid tipproċedi sabiex jiġu sodisfatti l-Istrateġija għal Suq Uniku Diġitali tal-2015 ([11]) u l-Pjan ta' Azzjoni dwar il-Gvern elettroniku tal-2016 ([12]).

3.3. Il-proposti tal-Kummissjoni Ewropea biex tiġi emendata d-Direttiva (UE) 2017/1132 jieħdu l-passi meħtieġa biex il-kumpaniji tal-UE jitpoġġew fuq l-istess livell mal-kumpaniji ta' stati industrijalizzati oħra bi tradizzjoni diġitali qawwija, bħall-Istati Uniti, il-Kanada u l-Awstralja. Il-kumpaniji jeħtieġ li joperaw f'ċertu ambjent legali u amministrattiv li huwa adattat biex jiffaċċja l-isfidi ekonomiċi u soċjali ġodda ta' dinja globalizzata u diġitali, filwaqt li jsegwu wkoll interessi pubbliċi leġittimi oħra bħall-protezzjoni tal-impjegati, il-kredituri u l-azzjonisti minoritarji u jipprovdu lill-awtoritajiet bis-salvagwardji neċessarji kollha biex jiġu miġġielda l-frodi jew l-abbuż, bħat-trasferiment ta' data fiskali fil-qafas ta' kooperazzjoni amministrattiva ([13]), u biex tiġi żgurata l-affidabbiltà ta' dokumenti u informazzjoni li tinstab fir-reġistri nazzjonali.

3.4. Madankollu, iridu jsiru ċerti emendi sabiex jittaffew il-piż amministrattiv u l-ispiża għall-implimentazzjoni tal-inizjattivi proposti għal mikrointrapriżi jew intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.

3.5. *Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva (UE) 2017/1132 fir-rigward tal-użu ta' għodod u proċessi diġitali fid-dritt soċjetarju – COM (2018) 239 final*

3.5.1. Il-KESE jilqa' din il-proposta leġislattiva ([14]) biex jiġi żgurat il-funzjonament bla xkiel tas-Suq Uniku tal-UE tul iż-żmien kollu taċ-ċiklu tal-ħajja ta' kumpanija meta tinteraġixxi ma' awtoritajiet rigward ir-reġistrazzjoni tal-kumpanija u tal-fergħat u l-preżentazzjoni ta' informazzjoni.

(6) Cartesio, C-210/06, UE:C:2008:723, punti 109 sa 112; VALE, C-378/10, UE:C:2012:440, punt 32.
(7) Polbud – Wykonawstwo, Kawża C-106/16, ECLI:UE:C:2017:804.
(8) Jekk jogħġbok ara n-noti f'qiegħ il-paġna 6 u 7.
(9) COM(2018) 241 final.
(10) ĠU L 169, 30.6.2017, p. 46.
(11) COM(2015) 192 final.
(12) COM(2016) 179 final.
(13) Id-Direttiva tal-Kunsill 2011/16/UE tal-15 ta' Frar 2011, dwar il-kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tat-tassazzjoni u li tħassar id-Direttiva 77/799/KEE (ĠU L 64, 11.3.2011, p. 1).
(14) COM(2018) 239 final.

3.5.2. Il-KESE jikkunsidra li d-diġitalizzazzjoni tad-dritt soċjetarju hija għodda għal proċessi onesti, trasparenti u effiċjenti. Mhijiex għan fiha nnifisha iżda trid isservi l-interessi ta' negozji, b'mod partikolari mikro-SMEs. Għalhekk, il-proposta leġislattiva dwar l-użu ta' għodod u proċessi diġitali fid-dritt soċjetarju għandha timplimenta l-karatteristiċi ewlenin imsemmija hawn fuq ta' dritt soċjetarju tal-UE modern fl-era diġitali, jiġifieri ċ-ċertezza legali u l-prevenzjoni ta' abbuż, informazzjoni affidabbli li għandha tinkludi standards sħaħ tas-sjieda benefiċjarja, kontrolli preventivi u strutturi korporattivi trasparenti, permezz ta' reġistri kummerċjali affidabbli. Il-potenzjal sħiħ tad-diġitalizzazzjoni jista' jiġi sfruttat taħt dawn il-kundizzjonijiet biss u l-mikro-SMEs jibbenefikaw minn "kundizzjonijiet ekwi diġitali" sabiex jinħolqu t-tkabbir u l-impjiegi fl-UE.

3.5.3. Il-KESE jilqa' r-rikonoxximent u l-eliminazzjoni proposta mill-Kummissjoni Ewropea tal-eżistenza ta' ostakoli li joħolqu piż amministrattiv u spejjeż mhux neċessarji għall-imprendituri li jixtiequ jistabbilixxu negozju ġdid jew jespandu n-negozju tagħhom billi jirreġistraw il-fergħat tagħhom. L-ostakli li għandhom jitneħħew huma:

(a) Ir-reġistrazzjoni online tal-kumpanija jew tal-fergħat hija permessa, ipprojbita jew imposta mid-dritt nazzjonali li jikkawża stampa diversifikata, li hija kumplessa għall-SMEs ([15]).

(b) Il-pubblikazzjoni multipla tad-data tal-kumpaniji u l-preżentazzjoni ta' kontijiet tal-fergħat f'gazzetti nazzjonali f'ħafna Stati Membri, fejn jeżistu l-fergħat.

(c) Kundizzjonijiet diversifikati skont liema partijiet terzi (investituri, ċittadini, kumpaniji oħra) **jaċċessaw informazzjoni dwar il-kumpaniji fir-reġistri nazzjonali** (informazzjoni li tiġi pprovduta mingħajr ħlas u informazzjoni li tiġi pprovduta bi ħlas).

3.5.4. Il-KESE jikkunsidra li t-**tkomplija tad-diġitalizzazzjoni** hija importanti ħafna ladarba:

(a) Il-proċessi tar-reġistrazzjoni online huma ġeneralment orħos, aktar mgħaġġla u aktar effiċjenti minn dawk fejn l-applikazzjonijiet isiru b'mod personali u fuq karta ([16]).

(b) L-inizjattiva hija koerenti għalkollox ma', u se tibni fuq, elementi diġitali eżistenti tad-dritt soċjetarju tal-UE, b'mod partikolari fuq is-Sistema ta' Interkonnessjoni tar-Reġistri Kummerċjali (BRIS), li hija bbażata fuq obbligi legali stabbiliti mid-Direttiva 2012/17/UE ([17]) u r-Regolament ta' Implimentazzjoni tal-Kummissjoni (UE) 2015/884 ([18]).

(c) Il-proposta attwali se tikkomplementa l-Proposta tal-Kummissjoni għal Regolament dwar l-istabbiliment ta' Gateway Diġitali Unika, li tkopri r-reġistrazzjoni ġenerali online tal-attività kummerċjali ħlief għall-kostituzzjoni ta' kumpaniji b'responsabbiltà limitata. Din il-proposta tikkostitwixxi "lex specialis" fir-rigward tal-Gateway Diġitali Unika ([19]).

3.5.5. **Tħassib dwar frodi jew abbuż**, b'mod speċjali b'kumpaniji tal-isem, m'għandux ifixkel l-appoġġ għall-proposta għal diversi raġunijiet. Huwa l-kompitu tal-Istati Membri li jindirizzaw dan it-tħassib billi jirregolaw il-kundizzjonijiet skont liema jiġu stabbiliti l-kumpaniji, inkluż il-kontroll obbligatorju ġudizzjarju, notarili u/jew amministrattiv tal-istatuti tal-kumpanija ([20]). L-Unjoni Ewropea diġà adottat numru ta' miżuri biex jiġi miġġieled l-evitar tat-taxxa korporattiva bid-divulgazzjoni obbligatorja minn intermedjarji għal skemi tal-pjanifikazzjoni fiskali, it-trasferiment ta' data fiskali fil-qafas tal-kooperazzjoni amministrattiva ([21]), kif ukoll ir-rikonoxximent obbligatorju ta' mezzi ta' identifikazzjoni elettronika ta' ċittadini tal-Unjoni konformi mal-e-IDAS maħruġa fi Stat Membru ieħor.

3.5.6. Il-KESE jappoġġja, bħala salvagwardja aħħarija biex tiġi evitata l-frodi, id-dispożizzjoni li tippermetti lill-Istati Membri jirrikjedu l-preżenza fiżika ta' persuni rilevanti quddiem awtorità kompetenti iżda **biss** fejn ġustifikat minn raġuni prevalenti ta' interess pubbliku. Il-KESE jemmen li din il-proċedura diġitali m'għandhiex tintuża minn kumpaniji azzjonisti jew fil-każ ta' rappreżentanti bi prokura li jistgħu jaħbu l-parti interessata attwali u jwissi kontra s-"serq tal-identità".

([15]) COM(2018) 241, p. 3.
([16]) COM(2018) 241, p. 5.
([17]) ĠU L 156, 16.6.2012, p.1.
([18]) ĠU L 144, 10.6.2015, p. 1.
([19]) COM(2017) 256 final.
([20]) L-Artikolu 10 tad-dritt soċjetarju kkodifikat – Direttiva (UE) 2017/1132.
([21]) Id-Direttiva tal-Kunsill 2011/16/UE tal-15 ta' Frar 2011, dwar il-kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tat-tassazzjoni u li tħassar id-Direttiva 77/799/KEE, ĠU UE L 64, 11.3.2011, p. 1.

3.5.7. Il-KESE japprezza l-fatt li l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea tirrikonoxxi espressament ir-rwol essenzjali li n-nutar għandu f'ħafna Stati Membri biex tiġi ggarantita ċ-ċertezza legali, jiġi pprovdut parir legali u jiġu prevenuti l-frodi u l-abbuż f'ambjent ekonomiku dejjem aktar diġitalizzat. Il-KESE jemmen b'mod partikolari li l-prevenzjoni tal-frodi u l-abbuż ma tfixkilx l-attività ekonomika iżda, għall-kuntrarju, hija kundizzjoni minn qabel għal Suq Uniku tal-UE ġust u trasparenti li fih il-mikro-SMEs għandhom opportunitajiet indaqs u jistgħu jikkompetu għal konsumaturi f'ambjent ġust u abilitanti billi joffru l-aħjar prodotti u servizzi għall-benefiċċju tal-parteċipanti kollha tas-suq.

Sabiex tiġi żgurata ċ-ċertezza legali u jiġu evitati l-frodi, l-Istati Membri għandhom jitħallew jipprovdu għal kontrolli preventivi minn awtoritajiet u/jew nutara kompetenti tul iċ-ċiklu ta' ħajja kollu tal-kumpaniji, inkluż fejn il-mudelli huma użati, sakemm il-proċedura jistgħu jitwettqu kompletament online. Tressiq ta' dokumenti onlajn u l-iskambju awtomatiku ta' estratti minn reġistri kummerċjali ma għandhomx jaffettwaw ir-rekwiżiti skont il-liġi nazzjonali fl-Istat ta' reġistrazzjoni rigward il-forma u l-akkuratezza tad-dokumenti ppreżentati.

3.5.8. Għalhekk, il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea biex tiġi ffaċilitata d-diġitalizzazzjoni fid-dritt soċjetarju abbażi tal-prinċipju "ta' darba biss", li se taħdem fuq il-bażi tal-fiduċja reċiproka bejn l-Istati Membri li għadhom japplikaw ir-rekwiżiti nazzjonali tagħhom għall-formazzjoni ta' kumpanija.

3.6. *Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva (UE) 2017/1132 fir-rigward tal-konverżjonijiet, tal-mergers u tad-diviżjonijiet transkonfinali – COM(2018) 241 final*

3.6.1. Il-proposta għandha l-għan li tistabbilixxi regoli ċari u taġġusta d-dritt soċjetarju għall-mobilità transkonfinali tal-kumpaniji fl-UE. Il-proposta tikseb bilanċ tajjeb bejn, minn naħa waħda, regoli u proċeduri speċifiċi dwar operazzjonijiet tal-kumpaniji transkonfinali li għandhom l-għan li jisfruttaw il-potenzjal tas-Suq Uniku u, min-naħa l-oħra, il-protezzjoni kontra l-abbuż tal-partijiet ikkonċernati kollha affettwati minn kwistjonijiet tal-kumpaniji, jiġifieri impjegati, kredituri u azzjonisti minoritarji.

3.6.2. Il-KESE jappoġġjaw l-konverżjonijiet transkonfinali ([22]) u l-inkorporazzjoni mill-proposta tal-Kummissjoni fil-proposta tagħha tas-sentenza mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-UE maħruġa fl-2017 dwar il-kawża *Polbud* ([23]). F'*Polbud*, il-Qorti ddeċidiet li regola nazzjonali li timponi likwidazzjoni obbligatorja bħala prerekwiżit ta' trasferiment transkonfinali ta' kumpanija hija restrizzjoni mhux iġġustifikata u sproporzjonata u għaldaqstant hija inkompatibbli mal-libertà tal-istabbiliment. L-obbligu ġenerali li tiġi implimentata proċedura ta' likwidazzjoni, impost mill-Istat, jammonta għall-istabbiliment ta' preżunzjoni ġenerali tal-eżistenza tal-abbuż; din il-leġislazzjoni hija għalhekk sproporzjonata. It-trasferiment tal-uffiċċju rreġistrat ta' kumpanija bħal din, meta ma jkunx hemm bidla fil-post tas-sede reali tagħha, jaqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tal-libertà tal-istabbiliment protett mid-dritt tal-Unjoni. Għalhekk, il-QĠUE kkonfermat mill-ġdid id-dritt li l-kumpaniji jittrasferixxu biss l-uffiċċju rreġistrat tagħhom, mingħajr is-sede reali, minn Stat Membru wieħed għal ieħor, għalkemm dik il-kumpanija tmexxi n-negozju prinċipali, jekk mhux kollu, tagħha fl-ewwel Stat Membru. L-għan ta' Polbud li tgawdi l-benefiċċju ta' leġislazzjoni aktar favorevoli ma jikkostitwixxix, fih innifsu, abbuż tal-libertà tal-istabbiliment.

3.6.3. Il-KESE jappoġġja fi prinċipju l-istabbiliment ta' proċedura biex dawn il-konverżjonijiet isiru possibbli u l-adozzjoni ta' kundizzjonijiet sostantivi sabiex titwaqqaf l-inċertezza legali ta' regoli nazzjonali diversifikati li taffettwa b'mod negattiv lill-kumpaniji, lill-partijiet ikkonċernati u lill-Istati Membri. Il-liġijiet nazzjonali, fejn jeżistu, huma ħafna drabi inkompatibbli jew diffiċli biex jiġu kkombinati ma' xulxin. Barra minn hekk, aktar minn nofs l-Istati Membri ma jippermettux konverżjonijiet transkonfinali. B'mod partikolari, l-SMEs huma affettwati b'mod negattiv minħabba li ħafna drabi ma jkollhomx riżorsi biex iwettqu proċeduri transkonfinali permezz ta' metodi alternattivi anqas għaljin u kkumplikati.

([22]) Operazzjoni li permezz tagħha kumpanija ffurmata u rreġistrata b'mod konformi mad-dritt ta' Stat Membru tikkonverti f'kumpanija oħra ffurmata u rreġistrata b'mod konformi mad-dritt ta' Stat Membru ieħor filwaqt li żżomm il-personalità ġuridika tagħha u mingħajr ma tiġi stralċjata jew likwidata.

([23]) Kawża C-106/16. ECLI:UE:C:2017:804. Polbud kienet kumpanija stabbilita fil-Polonja li ddeċidiet li tittrasferixxi l-uffiċċju rreġistrat tal-kumpanija lejn il-Lussemburgu, mingħajr ma tibdel il-post tas-sede reali tal-kumpanija. Il-ftuħ ta' proċedura ta' likwidazzjoni kien irreġistrat fir-reġistru kummerċjali Pollakk u ġie maħtur likwidatur. Fl-2013, l-uffiċċju rreġistrat ta' Polbud ġie ttrasferit lejn il-Lussemburgu. Polbud imbagħad saret "Consoil Geotechnik Sàrl", kumpanija skont id-dritt tal-Lussemburgu. Barra minn hekk, Polbud ippreżentat applikazzjoni fil-qorti tar-reġistru Pollakka biex titneħħa mir-reġistru kummerċjali Pollakk. Il-qorti tar-reġistru rrifjutat l-applikazzjoni għat-tneħħija. Polbud ressqet azzjoni kontra dik id-deċiżjoni. Il-Qorti Suprema tal-Polonja, li quddiemha tressaq appell, l-ewwel tistaqsi lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk il-libertà tal-istabbiliment hijiex applikabbli għat-trasferiment tal-uffiċċju rreġistrat biss ta' kumpanija inkorporata skont id-dritt ta' Stat Membru wieħed lejn it-territorju ta' Stat Membru ieħor, fejn dik il-kumpanija tiġi kkonvertita għal kumpanija skont id-dritt ta' dak l-Istat Membru l-ieħor, fejn ma jkunx hemm bidla fil-post tas-sede reali ta' dik il-kumpanija. Ara wkoll https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-10/cp170112en.pdf

3.6.4. Il-proċedura tibda bl-awtorità kompetenti tal-Istat Membru *tat-tluq*, li toħroġ *ċertifikat ta' qabel il-konverżjoni* f'xahar; jew fil-każ ta' tħassib, l-awtorità tipproċedi b'eżami fil-fond għal aktar minn xahar. Il-proċedura tintemm meta l-Istat Membru *tad-destinazzjoni*, fid-dawl tal-fatti u l-informazzjoni rilevanti kollha jirreġistra l-kumpanija kkonvertita, jekk il-kumpanija tissodisfa l-leġislazzjoni tagħha dwar *ir-reġistrazzjoni u l-protezzjoni tal-ħaddiema*. Il-komunikazzjoni bejn l-awtoritajiet kompetenti se tiġi ffaċilitata permezz tas-sistema ta' interkonnessjoni tar-reġistri kummerċjali (BRIS). It-tħassib dwar il-parteċipazzjoni tal-ħaddiema huwa indirizzat permezz tad-dritt tagħhom li jiġu infurmati u kkonsultati fi żmien xieraq mill-kumpanija. Il-protezzjoni tal-ħaddiema tista' tiġi kkonfermata wkoll mill-awtorità tal-Istat Membru tad-destinazzjoni. Il-Kunsilli Ewropej tax-Xogħlijiet kellhom rwol importanti.

3.6.5. Il-KESE jixtieq jesprimi r-riżervi tiegħu dwar jekk proċedura fit-tul u għalja tissodisfax il-kriterji rigward l-eżerċizzju tal-libertà tal-istabbiliment fi Stat Membru ieħor u hijiex kompatibbli mas-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-UE fil-Kawża C-106/16, Polbud. Huwa importanti li jiġi enfasizzat li l-Qorti interpretat l-Artikolu 54 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-UE u applikat il-prinċipju ġenerali tal-proporzjonalità. Għaldaqstant id-dritt ta' kumpanija għal konverżjoni transkonfinali jirriżulta mit-Trattat innifsu u l-Istati Membri (u l-istituzzjonijiet tal-UE) iridu joqogħdu attenti li ma jiksrux dan id-dritt. Għalhekk il-KESE jappoġġja l-proċedura għat-trasferiment tas-sede tal-kumpanija (konverżjoni transkonfinali) fl-Istat Membru tat-tluq, iżda jirrakkomanda li l-proċedura fl-Istat Membru tad-destinazzjoni (l-Artikolu 86p) tkun limitata għal kontroll ex-ante tar-rekwiżiti tiegħu għall-konnessjoni ta' kumpanija kkonvertita għall-ordinament ġuridiku nazzjonali tiegħu ([24]). Għandu jkun hemm, madankollu, klawsola ġenerali kontra l-abbuż tad-dritt ta' stabbiliment tal-kumpanija. B'dan il-mod il-proċedura l-ġdida ma timponix piżijiet mhux meħtieġa lil hinn mill-għanijiet iddikjarati tagħha u fl-istess ħin tagħti l-awtorità lill-Istat Membru tad-destinazzjoni biex tikkontrolla l-abbuż anke wara l-konverżjoni.

3.6.6. Barra minn hekk, tinħtieġ kjarifika dwar il-kunċett ta' "arranġamenti artifiċjali" ta' kumpanija fi Stat Membru sabiex jinkisbu vantaġġi fiskali mhux xierqa. Dan huwa kunċett elaborat fil-parti l-kbira tiegħu mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea u huwa inkluż fil-Premessi u l-Artikolu 86(c)(3). Huwa kunċett ewlieni li jippermetti jew jipprojbixxi l-libertà tal-istabbiliment ta' kumpanija fi Stat Membru ieħor. Iridu jiġu stabbiliti kriterji jew indikaturi ċari sabiex l-attività ekonomika ġenwina bbażata fuq deċiżjonijiet ekonomiċi sodi ma tiġix ostakolata skont il-kawża *Polbud* tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea.

3.6.7. **Mergers transkonfinali** ([25]): Il-proposta tibni fuq l-esperjenza pożittiva bid-Direttiva 2005/56/KE ([26]) dwar mergers transkonfinali, li tindirizza biss kumpaniji b'responsabbiltà limitata, u tindirizza n-nuqqasijiet tagħha. Għalhekk il-proposta tintroduċi regoli sostantivi armonizzati dwar il-protezzjoni ta' kredituri u azzjonisti filwaqt li d-Direttiva 2005/56/KE pprevediet biss regoli proċedurali, eż. għall-obbligu li jiġu infurmati l-azzjonisti, u b'hekk ħalliet f'idejn l-Istati Membri l-protezzjoni sostantiva. Il-proposta titlob mill-ġdid li t-termini tal-abbozz tal-merger jispeċifikaw:

— Salvagwardji għal kredituri: Il-proposta tintroduċi l-preżunzjoni li m'hemm l-ebda preġudizzju jekk il-kredituri jridu jitħallsu minn garanti jew mill-kumpanija li tirriżulta, aċċertata minn valutazzjoni esperta indipendenti tas-sitwazzjoni tagħhom.

— Id-dritt ta' ħruġ għal azzjonisti li ma vvutawx jew li ma vvutawx jew li m'għandhomx id-dritt tal-vot u d-dritt li jirċievu kumpens adegwat u d-dritt tagħhom biex jikkontestaw il-proporzjon propost ta' skambju tal-ishma quddiem il-qrati nazzjonali.

3.6.8. Il-KESE jaqbel ukoll ma' elementi oħrajn tal-proposta tal-Kummissjoni:

(a) Regoli armonizzati dwar l-informazzjoni tal-impjegati b'mod speċifiku u komprensiv dwar l-implikazzjonijiet ta' mergers transkonfinali, filwaqt li d-Direttiva 2005/56/KE pprevediet biss il-parteċipazzjoni fil-bord u s-sitwazzjoni tagħhom li għandhom jiġu riflessi fir-rapport ta' ġestjoni.

([24]) Is-Sentenzi tal-Qorti fil-każ, C-378/10, Vale Epitesi, EU:C:2012:440, para. 31 u Polbud każ C-106/16, ECLI:EU:C:2017:804, para. 33, 35, 44.

([25]) Operazzjoni li permezz tagħha żewġ kumpaniji jew aktar minn żewġ Stati Membri jew aktar jittrasferixxu l-assi u r-responsabbiltajiet tagħhom lejn kumpanija eżistenti (akkwirenti) jew kumpanija ġdida.

([26]) Id-Direttiva 2005/56/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Ottubru 2005 dwar mergers transkonfinali ta' kumpaniji ta' responsabbiltà limitata. Din issa tifforma parti mid-Direttiva ta' Kodifikazzjoni tal-2017.

(b) Regoli armonizzati għal proċedura rapida għal mergers anqas kumplessi jew rinunzja ta' rapport espert indipendenti fuq ftehim tal-azzjonisti kollha jew waqt merger ta' kumpanija omm ma' kumpanija sussidjarja.

(c) Interkonnessjoni ta' reġistri kummerċjali għal skambju ta' informazzjoni – l-użu ta' għodod diġitali.

3.6.9. **Diviżjonijiet transkonfinali** ([27]): Dawn huma soġġetti għal regoli nazzjonali diversi jew inkompatibbli fi 13-il Stat Membru biss, mingħajr kwalunkwe armonizzazzjoni tal-UE minkejja l-importanza tagħhom għat-tkabbir. Sabiex jiġi evitat l-abbuż u jiġu mħarsa l-partijiet ikkonċernati, irid jiġi introdott qafas legali tal-UE għal kumpaniji b'responsabbiltà limitata, simili għal konverżjonijiet transkonfinali. Għandha tiġi stabbilita proċedura f'żewġ stadji. Fl-ewwel stadju, it-termini tad-diviżjoni jiġu abbozzati flimkien ma' żewġ rapporti spjegati għalkollox, dwar l-implikazzjonijiet tad-diviżjoni għall-kredituri u għall-impjegati. Barra minn hekk, rapport espert indipendenti huwa meħtieġ għal intrapriżi medji u kbar. Dan huwa biss l-ewwel pass u l-KESE jemmen li l-proposta għandha tkopri wkoll id-diviżjoni transkonfinali permezz tal-akkwist ta' assi/responsabbiltajiet ta' kumpanija/i eżistenti, u mhux biss f'każ fejn jinħolqu kumpaniji ġodda.

3.6.10. Bħalissa, ir-regoli nazzjonali jvarjaw ħafna bejn l-Istati Membri u xi kultant jimponu proċeduri amministrattivi eċċessivi, li l-Kummissjoni teħtieġ ittaffihom fil-proposta l-ġdida kollha sabiex ma tiskoraġġixxix lin-negozji milli jsegwu opportunitajiet ġodda. Għalkemm il-KESE jappoġġja r-regoli u l-proċeduri l-ġodda, dawn iridu madankollu jiġu skrutinizzati b'attenzjoni sabiex ma jġarrbux piż amministrattiv jew spejjeż żejda, li jmorru lil hinn mill-għanijiet li jservu dwar il-protezzjoni tal-impjegati, il-kredituri u l-azzjonisti.

3.6.11. Il-KESE jilqa' l-eżenzjoni ta' kumpaniji żgħar u mikrokumpaniji fl-Artikolu 86(g) tal-proposta minn eżami mill-espert indipendenti, ladarba l-ispiża għal rapport espert indipendenti titfa' piż żejjed fuq il-mikrointrapriżi u l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.

3.6.12. Il-KESE jixtieq jenfasizza r-rwol tal-esperti indipendenti fl-iżvelar ta' frodi biss f'kumpaniji kbar matul l-eżami u l-ġbir ta' dokumenti tal-kumpanija f'rapport bil-miktub, bil-kundizzjoni li ċerti rekwiżiti jkunu sodisfatti, eż. li jkun hemm struttura effikaċi ta' kontroll intern u proċeduri operattivi standard għall-prevenzjoni u t-tnaqqis tal-possibbiltà ta' kunflitti ta' interess u biex tkun żgurata l-indipendenza ta' rapporti fir-rigward ta' partijiet interessati.

3.6.13. Il-KESE jappoġġja b'mod qawwi l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea li tistabbilixxi għall-ewwel darba l-proċedura għall-konverżjoni transkonfinali u tikkomplementa l-proċeduri diġà stabbiliti ta' mergers u diviżjonijiet transkonfinali billi ssaħħaħ il-protezzjoni tal-partijiet ikkonċernati. Madankollu, id-differenzi li jirriżultaw bejn il-proċeduri tal-merger transkonfinali minn naħa u l-konverżjoni transkonfinali u d-diviżjoni min-naħa l-oħra jistgħu jaffettwaw l-attraenza relattiva ta' dawn tal-aħħar. Il-KESE jissuġġerixxi li l-Kummissjoni tanalizza dawn l-effetti.

3.6.14. Il-KESE jilqa' l-intenzjoni tal-Kummissjoni biex tipproteġi d-drittijiet ta' parteċipazzjoni tal-ħaddiema eżistenti. Il-KESE jemmen li fil-kumpanija li tirriżulta minn konverżjoni transkonfinali, irid jibqa' japplika tal-anqas l-istess livell tal-elementi kollha tal-parteċipazzjoni tal-impjegati kif stabbilit fid-dritt tal-Istat Membru tat-tluq, fuq il-linji tal-proċedura u r-regoli standard previsti fid-Direttiva 2001/86/KE ([28]).

3.6.15. Il-KESE jenfasizza r-rwol sinifikanti tal-Kunsilli Ewropej tax-Xogħlijiet stabbiliti minn kumpaniji kbar li jridu jiġu trasformati u jitlob l-involviment imsaħħaħ tagħhom, skont id-Direttiva 2009/38/KE ([29]).

([27]) Operazzjoni li permezz tagħha kumpanija taqsam u tittrasferixxi l-assi u r-responsabbiltajiet kollha tagħha jew xi wħud minnhom lil kumpanija/kumpaniji eżistenti jew ġodda fi Stat Membru ieħor.

([28]) Id-Direttiva tal-Kunsill 2001/86/KE tat-8 ta' Ottubru 2001 li tissupplimenta l-Istatut għal kumpanija Ewropea fir-rigward tal-involviment tal-impjegati (ĠU L 294, 10.11.2001, p. 22).

([29]) Id-Direttiva 2009/38/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-6 ta' Mejju 2009 dwar l-istabbiliment ta' Kunsill tax-Xogħlijiet Ewropew jew proċedura fl-impriżi fuq skala Komunitarja u fil-gruppi tal-impriżi fuq skala Komunitarja għall-għanijiet ta' informazzjoni u ta' konsultazzjoni tal-impjegati (Riformulazzjoni) (ĠU L 122, 16.5.2009, p. 28).

3.7. Bħala rimarka ġenerali, il-KESE jenfasizza l-ħtieġa li l-għodod u l-proċessi diġitali kollha għall-finijiet ta' dawn il-proposti għandhom ikunu aċċessibbli għalkollox fir-rigward ta' persuni b'diżabilitajiet, u b'mod speċjali dawk b'diżabilitajiet tal-vista.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar (a) Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi Orizzont Ewropa — il-Programm Qafas għar-Riċerka u l-Innovazzjoni u li jistabbilixxi r-regoli għall-parteċipazzjoni fih u t-tixrid tiegħu

(COM(2018) 435 final — 2018/0224 (COD))

u dwar (b) Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment tal-programm speċifiku li jimplimenta Orizzont Ewropa — il-Programm Qafas għar-Riċerka u l-Innovazzjoni

(COM(2018) 436 final — 2018/0225 (COD))

(2019/C 62/05)

Relatur: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Konsultazzjoni	(a) Parlament Ewropew, 14.6.2018 Kunsill, 25.6.2018 (b) Parlament Ewropew, 14.6.2018 Kunsill, 27.6.2018
Bażi legali	(a) Artikolu 173(3), Artikolu 182(1), (4) u (5), Artikolu 188 tat-TFUE; u Artikolu 7(5) tat-Trattat Euratom (b) Artikolu 173(3) u Artikolu 182(4) tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	187/1/2

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa’ b’sodisfazzjon il-fatt li l-Kummissjoni Ewropea għamlitha ċara li r-riċerka u l-innovazzjoni għandhom ikomplu jkunu **prijorità essenzjali tal-UE** anke fil-kuntest tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss 2021-2027. Il-KESE jieħu ħafna sodisfazzjon josserva li ħafna mir-rakkomandazzjonijiet li saru mill-Kumitat għall-evalwazzjoni ta’ nofs it-terminu tal-Orizzont 2020 ġew adottati f’oqsma bħar-riċerka kollaborattiva u l-mobbiltà, kif ukoll passi biex tissaħħaħ l-innovazzjoni, jingħelbu l-inugwaljanzi bejn ir-reġjuni, jiġu promossi x-xjenza u l-attivitajiet ta’ innovazzjoni fost iċ-ċittadini, jiġu rimedjati r-rati baxxi ta’ suċċess u jitnaqqas il-piż amministrattiv ([1]).

1.2. Il-KESE jenfasizza li x-xjenza, ir-riċerka u l-innovazzjoni għandhom ikunu elementi ewlenin tal-proċess tal-bini tal-komunità Ewropea u għalhekk jappoġġja l-approċċ tal-Orizzont Ewropa li jressaq liċ-ċittadini eqreb lejn dawn l-attivitajiet u l-kisbiet. Għal dan il-għan, komunikazzjoni effettiva mhux biss dwar l-opportunitajiet tal-programm iżda wkoll dwar l-effetti tal-attivitajiet ta’ innovazzjoni u ta’ riċerka fuq il-ħajja taċ-ċittadini għandha tkun parti mill-istrateġija biex tinkoraġġixxi appoġġ akbar mill-Istati Membri għal dan l-isforz.

([1]) ĠU C 34, 2.2.2017, p. 66 u Rapport ta’ informazzjoni dwar Orizzont 2020 (evalwazzjoni).

1.3. Il-KESE jappoġġja t-tfassil ta' missjonijiet ta' riċerka u innovazzjoni bħala parti mill-istrateġija tal-Orizzont Ewropa biex jinkisbu eżiti ta' riċerka u innovazzjoni b'impatt akbar u biex verament jinbidel il-mod kif iċ-ċittadini jipperċepixxu x-xjenza u l-impatti tagħha fil-ħajja ta' kuljum tagħhom. Il-KESE jitlob biex jiġu ddefiniti b'mod urġenti missjonijiet strateġiċi li jistgħu jistimulaw l-ekosistemi tar-riċerka u l-innovazzjoni fl-Ewropa kollha u li jagħtu spinta lir-riċerka kollaborattiva bħala l-mezz ewlieni biex jitwassal l-għarfien u jinħoloq impatt. Il-missjonijiet għandhom jiffukaw fuq mira speċifika, kwantifikabbli u li tista' tintlaħaq u għandhom ikunu miftuħa għal kull min jista' jipparteċipa, waqt li jattiraw ħiliet ta' eċċellenza minn partijiet differenti tal-Ewropa.

1.4. Il-KESE jappoġġja l-fatt li l-missjonijiet se jkunu miftuħin għal soluzzjonijiet diversi minn isfel għal fuq u jkopru ċ-ċiklu kollu tar-riċerka u l-innovazzjoni. Peress li l-missjonijiet għandhom jindirizzaw l-għanijiet fuq terminu medju sa twil, l-importanza kbira ta' riċerka tat-Technological Readiness Level (TRL) baxx għandha tiġi riflessa wkoll fl-approċċ tagħhom. Dawn m'għandhomx ikunu ffokati biss fuq mudelli ta' innovazzjoni lineari, li spiss huma ristretti għal innovazzjoni inkrementali, iżda għandhom espliċitament jinċentivaw mudelli ta' innovazzjoni rivoluzzjonarji.

1.5. Il-KESE bħala r-rappreżentant tas-soċjetà ċivili organizzata huwa miftuħ biex jagħti kontribut attiv għall-proċess ta' kodisinn u jappoġġja l-idea tal-missjonijiet, iżda wieħed m'għandux jinsa li deċiżjonijiet li jittieħdu ħafna mill-qrib tal-utenti aħħarija jista' jkun li jillimitaw il-kamp ta' applikazzjoni tal-missjonijiet kif ukoll ikunu ta' tfixkil. Il-bordijiet ta' missjoni għandu jkollhom massa kritika ta' kwalità għolja u suffiċjenti mill-partijiet ikkonċernati kollha, sabiex jevitaw riċerka inkrimentali jew, fl-estrem oppost, missjonijiet li jmorru lil hinn mill-kapaċitajiet tekniċi/teknoloġiċi eżistenti.

1.6. Il-KESE jenfasizza lill-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni (EIC) bħala strument importanti biex jappoġġja innovazzjoni rivoluzzjonarja u jagħti spinta lill-intraprenditorija u l-kompetittività fil-livell tal-UE. B'dan il-mod, u filwaqt li jitqies ix-xenarju Ewropew, il-KESE jemmen li l-EIC għandu jiffoka b'mod partikolari fuq SMEs u negozji ġodda innovattivi ħafna u rivoluzzjonarji.

1.7. Il-KESE jaqbel li l-Orizzont Ewropa għandu jintroduċi x-xjenzi soċjali u umanistiċi b'mod sistematiku. Ix-xjenzi soċjali u umanistiċi għandhom jiġu indirizzati flimkien mal-approċċ teknoloġiku. L-innovazzjoni tmur ferm lil hinn mit-teknoloġija, u meta jinġiebu flimkien il-viżjonijiet differenti, il-kompromessi u l-isfidi, ix-xenarju tar-riċerka u l-innovazzjoni fl-Ewropa se jissawwar aħjar. Fil-fehma tal-KESE li tmur lil hinn mit-teknoloġija se tagħti spinta lix-xjenzi soċjali u umanistiċi madwar l-Orizzont Ewropa.

1.8. Il-KESE jappoġġja approċċ ta' politika ta' "xjenza miftuħa" bħala mezz biex ikun hemm iffukar fuq xjenza eċċellenti u għarfien ta' kwalità għolja. Ix-xjenza miftuħa hija vitali għall-iżvilupp xjentifiku ġenerali tal-istituzzjonijiet Ewropej, iżda wieħed għandu jikkunsidra l-introduzzjoni ta' ċerta skeda ta' żmien għall-pubblikazzjoni tar-riżultati xjentifiċi kollha sabiex jiġi żgurat li l-eżiti kollha tal-proġett se jkunu disponibbli f'repożitorji xierqa u fi ħdan skedi ta' żmien definiti sew. Il-KESE jilqa' l-aċċess miftuħ għal pubblikazzjonijiet u data tar-riċerka, iżda konsultazzjoni regolari mal-partijiet ikkonċernati tar-riċerka dwar rekwiżiti futuri tax-xjenza miftuħa hija ferm rakkomandata. Il-possibbiltajiet ta' nonparteċipazzjoni stabbiliti għandhom jinżammu taħt l-Orizzont tal-Ewropa.

1.9. Il-KESE jaqbel li l-istruttura tal-pilastri ddisinjata b'mod konġunt se ttejjeb il-koerenza interna, b'mod partikolari permezz tal-integrazzjoni tat-teknoloġiji industrijali fil-Pilastru 2, li se ttejjeb il-kontribut tal-industrija biex tindirizza l-isfidi globali u tlaqqa' l-provvista mad-domanda għal soluzzjonijiet ġodda. Dan l-approċċ huwa apprezzat ħafna, u wieħed mis-suġġerimenti jista' jkun li jiġu ffavoriti konsorzji li jagħlqu ċ-ċiklu ta' innovazzjoni, jiġifieri jinkludu msieħba mid-dinja akkademika li joħolqu, il-fornituri ta' soluzzjonijiet li jiżviluppaw soluzzjonijiet innovattivi, u l-utenti finali li jesprimu l-bżonnijiet tagħhom sabiex ikunu jistgħu joperaw b'mod sostenibbli.

1.10. Il-KESE jilqa' wkoll l-għan li r-regoli tal-għajnuna mill-Istat jiġu ssemplifikati aktar sabiex jiffaċilitaw il-kombinazzjoni ta' fondi differenti, li tista' tkun strumentali sabiex jingħelbu d-differenzi ewlenin bejn l-Istati Membri u r-reġjuni f'termini tan-numru ta' proġetti ta' riċerka u innovazzjoni li jkollhom suċċess. Is-sinerġiji bejn id-diversi programmi ta' finanzjament tal-Unjoni u l-politiki tal-Unjoni, jiġifieri mal-fondi strutturali permezz ta' regolamenti kompatibbli, huma vitali biex jiggarantixxu l-akbar impatt ta' proġetti ta' riċerka u innovazzjoni.

1.11. Il-KESE jenfasizza l-fatt li l-appoġġjar tal-mobilità tar-riċerkaturi permezz tal-Azzjonijiet Marie Skłodowska-Curie huwa fundamentali wkoll għat-tisħiħ ulterjuri taż-Żona Ewropea tar-Riċerka, filwaqt li l-politiki tal-UE u dawk nazzjonali għandhom jimmiraw għal kundizzjonijiet tax-xogħol adegwati u attraenti għall-professjonisti biex jiġi evitat il-fenomenu tal-"eżodu tal-imħuħ" li huwa verament kontroproduttiv għall-kisba ta' koeżjoni fl-UE. Barra minn hekk, huwa vitali li jissaħħaħ l-appoġġ għal riċerkaturi fil-bidu tal-karriera tagħhom fill-programm tal-Kunsill Ewropew tar-Riċerka.

1.12. Fil-fehma tal-KESE għandu jkun hemm enfasi speċjali fuq l-edukazzjoni xjentifika u l-komunikazzjoni tax-xjenza fil-pilastru "Tisħiħ taż-Żona Ewropea tar-Riċerka". Din se ssaħħaħ ix-xjenza ma' u għas-soċjetà f'dan il-pilastru u konsegwentement fi ħdan l-Orizzont Ewropa.

2. **Kummenti ġenerali**

2.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-isforz reċenti tal-Kummissjoni biex jissaħħaħ it-tkabbir Ewropew permezz ta' politiki Ewropej ġodda u meqjusa appoġġjati minn promozzjoni akbar ta' attivitajiet tar-riċerka, l-iżvilupp u l-innovazzjoni li jistgħu jipprovdu tmexxija Ewropea f'ħafna oqsma ([2]). Il-Komunità Ewropea ta' innovaturi u riċerkaturi kisbet ħafna għanijiet f'dawn l-aħħar snin, iżda jibqa' l-fatt li din is-sitwazzjoni mhijiex kompletament apprezzati miċ-ċittadini Ewropej għal diversi raġunijiet, bħan-nuqqas ta' komunikazzjoni, nuqqas ta' impenn mill-komunità jew anki indifferenza taċ-ċittadini lejn kisbiet xjentifiċi. Għalhekk, huwa kruċjali li din l-attitudni tas-soċjetà Ewropea tinbidel, mhux biss fuq perjodu qasir iżda wkoll sabiex tikkontribwixxi għal ekosistema ta' innovazzjoni u xjentifika fuq perjodu twil integrata fis-soċjetà kollha kemm hi.

2.2. Il-KESE jappoġġja l-approċċ li l-fehmiet taċ-ċittadini jistgħu jiġu mibdula billi jiġu ddefiniti l-isfidi globali ewlenin, bħala parti minn sforz qawwi ħafna biex is-soċjetà tkun immobilizzata u involvuta fil-proġett Ewropew. Li tingħata spinta lill-kompetittività tal-Ewropa permezz tal-innovazzjoni huwa fundamentali, u għandu jkun fil-ħsieb tal-mexxejja meta jiġu stabbiliti l-prijoritajiet politiċi. Wieħed ma jistax sempliċement jgħid li l-attivitajiet tar-riċerka, l-iżvilupp u l-innovazzjoni jagħtu kontribut ewlieni għall-ħolqien u t-tkabbir tal-impjiegi. Mhuwiex biżżejjed biss li tingħata informazzjoni li żewġ terzi tat-tkabbir ekonomiku fl-Ewropa llum huwa r-riżultat ta' attivitajiet tar-riċerka, l-iżvilupp u l-innovazzjoni. L-Istati Membri għandhom jieħdu sehem f'dan l-isforz kollettiv.

2.3. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-proposta għal Programm Ewropew ġdid għar-riċerka u l-innovazzjoni biex jiġu appoġġjati u mtejba r-riċerka u l-innovazzjoni fil-livell tal-UE għall-perjodu 2021-2027, u l-karatteristiċi ewlenin tiegħu, jiġifieri l-enfasi fuq ix-xjenza miftuħa, l-isfidi globali u l-kompetittività industrijali, u l-innovazzjoni miftuħa. Il-KESE jemmen bis-sħiħ li l-approċċ tal-kokreazzjoni, li jinvolvi lill-partijiet ikkonċernati kollha fil-komunità ta' għarfien u innovazzjoni, huwa l-bażi biex tingħata spinta lill-kompetittività Ewropea, il-ħolqien tal-impjiegi, il-koeżjoni soċjali, b'mod partikolari l-ġlieda kontra l-qgħad fost iż-żgħażagħ u l-ħarsien tal-ambjent f'konformità mal-Aġenda tan-NU għall-2030 u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli.

2.4. Il-Programm Orizzont Ewropa jidher li jirrifletti l-prijorità tal-Kummissjoni biex tibni ekosistema ta' innovazzjoni u xjentifika li tista' tippermetti lill-UE ttejjeb l-kompetittività tagħha permezz ta' attivitajiet strutturali li se jkollhom impatt ekonomiku u soċjali. Dan huwa kkonfermat mhux biss miż-żieda proposta fil-pakkett finanzjarju iżda wkoll mill-attivitajiet ipproġettati taħt it-tliet pilastri tal-programm.

2.5. Il-KESE jappoġġja l-elementi l-ġodda ewlenin li huma msemmija fil-proposta ta' Orizzont Ewropa, jiġifieri: (i) l-appoġġ għall-innovazzjoni rivoluzzjonarja permezz tal-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni; (ii) il-ħolqien ta' impatt ikbar permezz tal-orjentazzjoni tal-missjoni u l-involviment taċ-ċittadini: missjonijiet ta' riċerka u innovazzjoni; (iii) it-tisħiħ tal-kooperazzjoni internazzjonali; (iv) it-tisħiħ tal-ftuħ permezz ta' politika aktar b'saħħitha dwar ix-xjenza miftuħa; u (v) ir-razzjonalizzazzjoni tax-xenarju finanzjarju permezz ta' approċċ ġdid għas-Sħubijiet Ewropej.

2.6. It-twaqqif ta' **missjonijiet** tal-UE għar-riċerka u l-innovazzjoni minn isfel għal fuq iffukati fuq sfidi globali u kompetittività industrijali jista' jkun mod tajjeb kif is-soċjetà timpenja ruħha aktar f'attivitajiet ta' xjenza u innovazzjoni. Dan l-approċċ jista' jkun metodu ta' suċċess biex jiġu involuti s-soċjetà u ċ-ċittadini fil-missjonijiet li għandhom jiġu ddefiniti, u se joħloq sens ta' komunità li jista' jkun essenzjali biex jinkisbu riżultati u impatt sinifikanti. Ir-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata f'dan il-proċess, għal darb'oħra, jista' jkun kruċjali.

2.7. Il-KESE japprezza wkoll il-fatt li l-Orizzont Ewropa se jappoġġja "sħubijiet pubbliċi-privati" bħala strument effiċjenti biex tingħata spinta lir-riċerka kollaborattiva ffukata fuq ir-riċerka u l-innovazzjoni xprunata mill-industrija, b'enfasi fuq inqas sħubijiet b'impatt ogħla. L-Ewropa għandha taċċetta l-fatt li għad hemm triq twila ħafna biex jinkiseb proċess sempliċi f'termini ta' kollaborazzjoni effiċjenti bejn id-dinja akkademika u l-industrija. Naturalment, hemm ħafna eżempji tajbin u l-aħjar prattiki, iżda hemm ukoll lok għal titjib. Is-sħubijiet pubbliċi-privat huma waħda mill-għodod biex titnaqqas id-differenza eżistenti bejn dawn iż-żewġ dinjiet differenti iżda komplementari: id-dinja akkademika u dik tal-industrija/tas-suq.

([2]) ĠU L 197, 8.6.2018, p. 10.

2.8. Il-KESE għal darb'oħra ([3]) jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tagħmel sforzi kontinwi biex tnaqqas il-livell ta' burokrazija fi ħdan il-programm Orizzont. Għalhekk, il-KESE jilqa' bi pjaċir il-proposta tal-Kummissjoni li jkun hemm tnaqqis fil-burokrazija u titjib "fiż-żmien għat-tqegħid fis-suq"/livell ta' reazzjoni għall-proposti, hekk kif jidher, pereżempju, f'Orizzont 2020, b'relazzjoni mal-"Istrument tal-SMEs" speċifiku. Is-semplifikazzjoni għandha tkun għan ewlieni fi ħdan Orizzont Ewropa, jiġifieri dwar il-perjodu għall-għotja u sussegwentement id-dħul fis-suq, rati kostanti ta' finanzjament, numru mnaqqas ta' strumenti, użu limitat ta' reġistri tal-ħinijiet, użu mifrux ta' somom f'daqqa, eċċ.

2.9. Il-KESE jemmen li, flimkien mat-tnaqqis tal-burokrazija, it-titjib fis-semplifikazzjoni u kampanja aktar viżibbli biex l-SMEs jiġu attirati lejn l-innovazzjoni u lejn attivitajiet ta' riċerka u innovazzjoni, il-kunċett li fuqu huwa bbażat il-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni huwa milqugħ tajjeb ħafna, speċjalment fir-rigward tal-ixprunar tal-kummerċjalizzazzjoni, l-espansjoni tal-innovazzjonijiet, u l-intraprendituri. Fil-fatt, il-KESE jemmen li, skont din l-istrateġija, il-livell ta' suċċess jista' jiżdied jekk wieħed iżomm f'moħħu li xi wħud min-negozji l-ġodda u l-ideat ma rnexxewx fil-passat, għal diversi raġunijiet li l-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni jixtieq jindirizza. M'għandniex ninsew il-ħtieġa li nagħmlu l-kultura Ewropea inqas avversa għar-riskju u, f'dan il-kuntest, l-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni se jikkontribwixxi għal dan l-isforz u għandu jikkunsidra azzjonijiet ta' riskju għoli fir-riċerka u l-innovazzjoni fl-għanijiet ġenerali u l-kriterji ta' evalwazzjoni tiegħu.

2.10. Il-KESE jappoġġja l-idea li jkun hemm aktar SMEs u negozji ġodda involuti fil-programm iżda għandu xi dubji dwar il-proposta ta' espansjoni. Minkejja l-isforzi preċedenti matul il-programmi ta' qafas, l-SMEs għandhom ikunu aktar involuti f'attivitajiet ibbażati fuq l-innovazzjoni u r-riċerka u l-Orizzont Ewropa se jkun l-aħjar ċans li jinvolvihom. L-idea ta' involviment akbar permezz tal-kapital tista' tkun waħda tajba, iżda l-messaġġ irid ikun ċar għall-kumpaniji kollha. Il-fatt li l-SMEs għad għandhom perspettiva differenti fejn tidħol "sjieda ta' kapital" jirrikjedi spjegazzjoni sħiħa mill-programm sabiex tingħata spinta lill-parteċipazzjoni tal-komunità u jiġu evitati interpretazzjonijiet ħżiena. L-SMEs għandhom tradizzjoni twila ta' kapital ibbażata fuq intraprendituri tal-familja, u proposti sabiex il-kapital tagħhom jinfetaħ għas-suq, iffinanzjati minn dan il-programm, jistgħu jqajmu mistoqsijiet speċifiċi. Għalhekk, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tkun ċara ħafna dwar din il-proposta interessanti.

2.11. Il-KESE jaqbel ukoll mal-prinċipju li ma jkunx hemm aktar investiment finanzjarju tal-UE għall-intraprendituri mingħajr djalogu mal-UE. Dan il-"motto", imħabbar reċentement mill-Kummissarju Moedas f'sessjoni pubblika, juri idea ambizzjuża ta' interazzjoni aktar diretta ma' intraprendituri u kandidati, iżda huwa wkoll attitudni riskjuża ħafna: għadu mhux ċar x'tip ta' riżorsi se jkunu allokati għall-intervisti mal-kandidati, u l-proċess kollu xorta waħda jrid ikun effiċjenti. Iżda l-KESE huwa mħejji bis-sħiħ biex jappoġġja dan l-approċċ il-ġdid kif ukoll joffri l-għajnuna tiegħu biex jikkollabora fil-proċess permezz tal-kompetenza tal-membri tiegħu u l-appoġġ tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jappoġġjaw il-membri tagħhom.

2.12. Fl-aħħar nett, il-KESE jilqa' wkoll bi pjaċir l-isforzi li jidher li qed isiru biex tissaħħaħ is-sinerġija tal-fondi bejn il-programmi. Is-sinerġiji tal-fondi jista' jkollhom rwol importanti x'jaqdu fil-valorizzazzjoni u t-tisħiħ tal-kapaċitajiet tar-riċerka u l-innovazzjoni f'reġjuni differenti tal-Ewropa. Żieda fis-sinerġiji ma' programmi oħra ta' finanzjament tal-Unjoni u politiki tal-Unjoni, jiġifieri b'fondi strutturali permezz ta' regolamenti kompatibbli, għandha tkun punt kruċjali. Fil-fatt, skont ir-regolamenti tal-QFP fir-rigward tal-fondi ta' koeżjoni, l-Istati Membri jistgħu jittrasferixxu sa 5 % tal-allokazzjonijiet tagħhom minn fond għall-ieħor, li jippermettilhom li jittrasferixxu flus għall-investiment għal oqsma ewlenin oħra li ġew identifikati. Dan jista' jkun pass importanti ieħor lejn l-involviment aħjar tal-Istati Membri fil-kisba tal-għan tal-programm tal-innovazzjoni u biex tingħata aktar prijorità lill-aġenda xjentifika. Il-KESE jemmen li huwa biss bl-involviment tas-setturi pubbliċi u privati li l-programm jista' jiġi kkunsidrat bħala storja ta' suċċess, b'impatt fuq il-ħajja ta' kuljum taċ-ċittadini. Aspett importanti ieħor ikun l-armonizzazzjoni tar-regoli u r-regolamenti tal-fondi differenti, mill-inqas għall-istess tipi ta' attività, u b'mod partikolari għar-riċerka u l-innovazzjoni.

3. **Il-proposta Orizzont Ewropa (2021-2027)**

3.1. Il-proposta tal-Kummissjoni għal Orizzont Ewropa hija bbażata fuq it-tħabbira ta' kisba ewlenija: programm ta' EUR 100 biljun għar-riċerka u l-innovazzjoni li diġà huwa pass kbir 'il quddiem għal soċjetà ta' għarfien Ewropea bbażata fuq ix-xjenza u l-innovazzjoni. F'dan ir-rigward, il-fatt li l-Istati Membri qablu ma' din iż-żieda fil-baġit turi mhux biss impenn politiku imma wkoll messaġġ ċar lid-dinja: l-Ewropa trid tkun minn ta' quddiem fil-qasam tal-innovazzjoni, u għaldaqstant inħolqu l-kundizzjonijiet ta' finanzjament biex dan jitwettaq.

3.2. Minbarra ż-żieda finanzjarja, hemm ftit ideat ġodda u innovattivi li l-KESE jixtieq jenfasizza bħala punti meħuda direttament mill-proposta li huma importanti għal din l-Opinjoni. Għaldaqstant nixtiequ nelenkaw il-punti li ġejjin:

([3]) ĠU C 34, 2.2.2017, p. 66.

(a) **L-istruttura ta’ tliet pilastri ta’ Orizzont Ewropa**: kif iddikjarata mill-KE, Orizzont Ewropa mhux rivoluzzjoni imma evoluzzjoni. Għalhekk hija bbażata fuq tliet pilastri ewlenin: Xjenza Miftuħa, li tinkludi l-Kunsill Ewropew tar-Riċerka, l-Azzjonijiet Marie Skłodowska-Curie u l-infrastruttura tar-riċerka; l-Isfidi Globali u l-Kompetittività Industrijali, li jinkludu ħames raggruppamenti: saħħa; soċjetà inklużiva u sigura; diġitali u industrija; il-klima, l-enerġija u l-mobilità; u r-riżorsi tal-ikel u naturali; u l-Pilastru Innovazzjoni Miftuħa, mal-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni, l-ekosistemi Ewropej tal-innovazzjoni u l-Istitut Ewropew tal-Innovazzjoni u t-Teknoloġija. It-tliet pilastri se jkunu msaħħa b’attivitajiet li jsaħħu ż-Żona ta’ Riċerka Ewropea.

(b) **Il-ħolqien tal-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni** biex jgħin lill-UE tkun minn ta’ quddiem nett fl-innovazzjoni li toħloq l-iswieq; l-Ewropa ilha ssegwi dan l-objettiv għal ħafna snin, iżda minkejja dawn l-isforzi, minkejja ideat eċċellenti, u minkejja komunità innovattiva u xjentifika b’saħħitha ħafna, il-livell ta’ tkabbir u l-ħolqien ta’ impjiegi ma jirriflettix il-livell ta’ impenn. Għalhekk il-proposta tal-Kummissjoni se tistabbilixxi punt uniku ta’ kuntatt biex twassal l-aktar teknoloġiji promettenti b’potenzjal għoli u dawk rivoluzzjonarji mil-laboratorju għall-użu fis-suq, u se tgħin biex in-negozji l-ġodda l-aktar innovattivi u l-kumpaniji jespandu l-ideat tagħhom. Il-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni l-ġdid se jgħin biex jiġu identifikati u ffinanzjati innovazzjonijiet b’pass mgħaġġel u b’riskju għoli li għandhom potenzjal qawwi biex joħolqu swieq kompletament ġodda. Huwa se jipprovdi appoġġ dirett lill-innovaturi permezz ta’ żewġ strumenti ewlenin ta’ finanzjament, wieħed għall-istadji bikrija u l-ieħor għall-iżvilupp u l-użu fis-suq. Huwa se jikkomplementa l-Istitut Ewropew tal-Innovazzjoni u t-Teknoloġija. Il-KESE jemmen li l-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni għandu jiffoka fuq SMEs u negozji ġodda innovattivi u rivoluzzjonarji.

(c) Fi ħdan l-Istitut Ewropew tal-Innovazzjoni u t-Teknoloġija, il-proposti għal Komunitajiet futuri ta’ Konoxxenza u Innovazzjoni tal-Istitut Ewropew tal-Innovazzjoni u t-Teknoloġija se jiġu indikati fl-Aġenda Strateġika ta’ Innovazzjoni tal-Istitut Ewropew tal-Innovazzjoni u t-Teknoloġija. Il-KESE jemmen li dawn m’għandhomx jiżdiedu b’mod sinifikanti u għandhom jinżammu f’numru limitat f’konformità mal-prinċipju tas-semplifikazzjoni tax-xenarju tar-riċerka u l-innovazzjoni. Barra minn hekk, il-Komunitajiet futuri ta’ Konoxxenza u Innovazzjoni għandhom jiggarantixxu r-rappreżentazzjoni ta’ pajjiżi Ewropej differenti, partikolarment fir-rigward tal-lok taċ-ċentri ta’ innovazzjoni. L-intraprenditorija mrawma mill-pilastru akkademiku (pereżempju edukazzjoni intraprenditorjali; trawwim ta’ kollaborazzjoni qawwija mhux akkademika bejn l-industrija u d-dinja akkademika u l-identifikazzjoni ta’ ħiliet prospettivi għall-innovaturi futuri) għandha tissaħħaħ.

(d) It-twaqqif ta’ **missjonijiet** tar-riċerka u l-innovazzjoni tal-UE ffukati fuq sfidi globali u kompetittività industrijali. Dan l-approċċ jista’ jkun metodu li b’suċċess jinvolvi lis-soċjetà u liċ-ċittadini fil-missjonijiet li għandhom jiġu identifikati u se joħloq sens ta’ komunità li jista’ jkun essenzjali biex jinkisbu riżultati u impatt sinifikanti. L-eżempji jistgħu jvarjaw mill-ġlieda kontra l-kanċer għal trasport nadif, oċeani ħielsa mill-plastik, jew ilma sigur u nadif għal kulħadd. Dawn il-missjonijiet se jiġu ddisinjati b’mod konġunt maċ-ċittadini, il-partijiet ikkonċernati, il-Parlament Ewropew u l-Istati Membri. Il-KESE, bħala r-rappreżentant tas-soċjetà ċivili organizzata, huwa miftuħ biex jagħti kontribut attiv għall-proċess ta’ kodisinn.

(e) **Il-massimizzazzjoni tal-potenzjal tal-innovazzjoni madwar l-UE u t-tisħiħ taż-Żona Ewropea tar-Riċerka:** l-appoġġ se jiġi rduppjat għall-Istati Membri li juru potenzjal ta’ rendiment fir-R&I baxx. Barra minn hekk, sinerġiji mal-Fondi Strutturali u ta’ Investiment Ewropej (pereżempju l-Fondi Strutturali u ta’ Koeżjoni) jagħmluha faċli biex ikun hemm koordinazzjoni u biex il-fondi jiġu kkombinati flimkien u jgħinu lir-reġjuni jħaddnu l-innovazzjoni u jiksbu valorizzazzjoni fil-livell tal-UE.

(f) **Aktar trasparenza**: il-prinċipju ta’ “xjenza miftuħa/innovazzjoni miftuħa” se jsir il-modus operandi ta’ Orizzont Ewropa, li jirrikjedi aċċess liberu għal pubblikazzjonijiet u data. Dan se jippromovi t-tixrid u l-isfruttament, jgħin fl-adozzjoni tas-suq u jżid il-potenzjal ta’ innovazzjoni tar-riżultati ġġenerati mill-fondi tal-UE.

(g) **Ġenerazzjoni ġdida ta’ sħubijiet Ewropej u aktar kollaborazzjoni ma’ programmi oħra tal-UE**: l-aspettattiva hija li Orizzont Ewropa se jissemplifika n-numru ta’ sħubijiet li l-UE tipprogramma f’kooperazzjoni jew li tikkofinanzja ma’ msieħba bħall-industrija, is-soċjetà ċivili u aġenziji ta’ finanzjament, sabiex tiżdied l-effettività u l-impatt tagħhom fil-ksib tal-prijoritajiet ta’ politika tal-Ewropa. Orizzont Ewropa se jippromovi rabtiet effettivi u operazzjonali ma’ programmi futuri oħra tal-UE, bħall-politika ta’ koeżjoni, il-Fond Ewropew għad-Difiża, il-Programm Ewropa Diġitali u l-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa, kif ukoll il-proġett internazzjonali għall-enerġija mill-fużjoni ITER.

(h) **Iċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka**, is-servizz tal-Kummissjoni dwar ix-xjenza u l-għarfien, se jkompli jikkontribwixxi permezz ta’ pariri xjentifiċi, appoġġ tekniku u riċerka ddedikata.

4. **Ix-xjenza u l-innovazzjoni għall-Ewropej kollha**

4.1. Iċ-ċittadini għandhom ikunu konxji dwar il-potenzjal u l-kisbiet Ewropej fir-rigward tal-attivitajiet tax-xjenza u l-innovazzjoni. Dawn l-attivitajiet huma tassew parti mill-ħajjiet ta' kulħadd u huma opportunità reali biex is-soċjetà tkun involuta fil-proġett Ewropew. Il-kunċett u l-miżuri proposti mill-Kummissjoni huma ambizzjużi, u huma "proċess li ma jintemm qatt", iżda dan huwa wkoll l-"aħħar ċans" biex iċ-ċittadini jkunu impenjati b'valuri Ewropej marbuta mal-innovazzjoni u x-xjenza għal kulħadd.

4.2. L-edukazzjoni tax-xjenza u l-komunikazzjoni tax-xjenza għandhom jiġu kkunsidrati bħala approċċ fundamentali sabiex jiġi involut kulħadd fil-proġett Ewropew. L-istabbiliment tal-involviment pubbliku bħala prijorità fi ħdan l-Orizzont Ewropa se jirrappreżenta pass ċar 'il quddiem biex jitwassal dak li jitwettaq fir-riċerka u l-innovazzjoni għas-suq u għal ħajjitna ta' kuljum. Il-proċess ta' ħolqien konġunt, ibbażat fuq approċċ ta' diversi partijiet ikkonċernati se jikkostitwixxi messaġġ ċar għall-involviment pubbliku fix-xenarju tar-riċerka u l-innovazzjoni. L-innovazzjoni soċjali bl-involviment tal-pubbliku u l-fiduċja fl-innovazzjoni se jkunu kruċjali sabiex jitħeġġu tendenzi ġodda ta' governanza, produzzjoni u konsum.

4.3. It-tixrid, il-komunikazzjoni u l-isfruttament tas-suċċess tax-xjenza u l-innovazzjoni Ewropea jidhru pjuttost ineffettivi. Iċ-ċittadini jagħtu valur lill-innovazzjonijiet tar-reġjuni l-oħra u jonqsu milli jirrikonoxxu "il-kisbiet Ewropej" anke meta dawn ikunu evidenti. Dan għandu jinbidel, għal diversi raġunijiet: minbarra l-idea li jkollna "valur Ewropew" mill-investimenti li jsiru mill-Ewropa, huwa importanti wkoll li nkunu kburin bil-kisbiet u l-għanijiet tal-UE b'rabta mal-proġett Ewropew għal kulħadd.

4.4. L-Ewropa sikwit hija kkritikata minħabba n-"nuqqas ta' investiment" tagħha u n-"nuqqas ta' kultura ta' riskju u intraprenditorija". L-idea ġenerali tal-proposta tal-KE hija li tindirizza dawn l-isfidi u li toħloq narrattiva ġdida dwar dawn l-ideat. Il-kontribut tal-attivitajiet tax-xjenza u l-innovazzjoni biex tinbena Ewropa aħjar u aktar inklużiva huwa parti mill-bidla meħtieġa biex jiġu evitati nuqqasijiet ta' ftehim rigward il-proġett Ewropew, u ċertament jirrappreżenta kontribut tajjeb biex iċ-ċittadini jkunu aktar involuti u jħossuhom kburin li huma parti mis-soluzzjoni. Huwa importanti wkoll li jiġu miġġielda ideat mhux preċiżi dwar l-użu ta' fondi Ewropej fil-komunitajiet lokali: jekk iċ-ċittadini jkollhom jirrikonoxxu li flus il-kontribwenti qed jintużaw sew, dan ikun pass tajjeb lejn il-ġlieda kontra narrativi populisti estremi li għandhom jiġu kkontestati.

4.5. Il-programm għandu, b'mod partikolari, jikkontribwixxi għat-tisħiħ taż-Żona Ewropea tar-Riċerka billi jiżgura li l-parti l-kbira tal-fondi tiegħu jintużaw għal riċerka kollaborattiva li tinvolvi parteċipanti minn Stati Membri u/jew Pajjiżi Assoċjati, biex joffri valur miżjud sinifikanti għall-UE. Il-kollaborazzjoni fost ir-riċerkaturi Ewropej, l-industrija (inklużi l-SMEs), u istituzzjonijiet pubbliċi u privati oħra kienet strumentali fil-ħolqien taż-Żona Ewropea tar-Riċerka u hija marka tal-Programmi Qafas Ewropej tar-riċerka u l-innovazzjoni, li huma apprezzati ħafna mill-partijiet ikkonċernati u għandhom jiġu ppreservati f'Orizzont Ewropa.

4.6. L-attivitajiet tal-Orizzont Ewropa għandhom jitwettqu prinċipalment permezz ta' sejħiet għall-proposti. Għandu jiġi żgurat li l-biċċa l-kbira tal-baġit tal-Orizzont Ewropa jintefaq permezz ta' "sejħiet kompetittivi" li huma amministrati direttament mill-Kummissjoni Ewropea jew l-aġenziji eżekuttivi tagħha b'mod trasparenti u effiċjenti, u li n-numru u l-baġit tal-missjonijiet u s-sħubijiet għandhom ikunu limitati f'livelli raġonevoli sabiex ikun razzjonalizzat ix-xenarju tar-riċerka u l-innovazzjoni, f'konformità mal-għan ewlieni tas-simplifikazzjoni.

4.7. L-Orizzont Ewropa għandu jirrazzjonalizza l-ħtiġijiet u l-prijoritajiet urġenti msemmija fil-konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati mnedija fil-bidu tal-2018 bħala parti mill-eżerċizzju ta' valutazzjoni tal-impatt [4]. L-għan tal-konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati kien li jinġabru l-fehmiet taċ-ċittadini u l-partijiet ikkonċernati dwar it-tfassil tal-Orizzont Ewropa, b'mod partikolari fir-rigward tat-trawwim tar-riċerka u l-innovazzjoni fl-UE kollha; appoġġ għall-edukazzjoni, il-ħiliet u t-taħriġ; u assigurazzjoni ta' ambjent nadif u tajjeb għas-saħħa u l-protezzjoni tar-riżorsi naturali.

4.8. Sabiex jikkontribwixxi b'mod attiv għall-koeżjoni tar-reġjuni differenti fl-Ewropa, iż-żieda fil-finanzjament għall-Kunsill Ewropew tar-Riċerka qed tintlaqa' b'mod pożittiv, b'mod partikolari jekk ikun assenjat l-ewwel u qabel kollox lil riċerkaturi fil-bidu tal-kariera tagħhom, bħala l-grupp li joffri l-ikbar potenzjal possibbli għall-futur tal-Ewropa. L-eżodu ta' mħuħ minn reġjuni periferiċi lejn oqsma oħra jeħtieġ jitrażżan u l-awtonomizzazzjoni tar-riċerkaturi fil-bidu tal-karriera tagħhom għandha ssir realtà.

4.9. Sabiex tittejjeb l-approprjazzjoni tal-eżiti tar-riċerka mis-soċjetà ċivili, huwa importanti li jiġi enfasizzat ir-rwol fundamentali tal-innovazzjoni soċjali. Huwa importanti wkoll li tiġi enfasizzata l-importanza ta' Intrapriżi tal-Ekonomija Soċjali u l-partijiet interessati globali, li flimkien mal-industrija u l-SMEs, attwalment jikkostitwixxu parti importanti mis-sistema ekonomika Ewropea.

---

[4] https://ec.europa.eu/info/publications/horizon-europe-impact-assessment-swd-2018-307_mt

5. **Ir-rwol tal-intrapriżi**

5.1. Il-KESE qed jerġa' jtenni l-fatt li l-SMEs jirrappreżentaw il-komunità tan-negozju l-aktar sinifikanti fl-Ewropa. L-SMEs huma responsabbli għat-tkabbir u l-ħolqien tal-impjiegi u għalhekk għandhom ikunu fil-qalba tal-proċess tat-tfassil tal-politika. Din il-proposta tidher li tirrifletti din l-idea, iżda fl-istess ħin il-KESE jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni għall-fatt li m'hemmx soluzzjoni waħda tajba għal kulħadd għall-Istati Membri kollha dwar kif tista' tingħata spinta lill-parteċipazzjoni tal-SMEs fl-Orizzont Ewropa. L-Istati Membri għandhom livelli differenti ta' tkabbir u ekosistemi ta' innovazzjoni strutturali, u dan għandu b'xi mod jiġi rifless fil-miżuri speċifiċi proposti.

5.2. Il-KESE jirrikonoxxi r-rwol tan-negozji l-ġodda fl-ekosistemi ta' innovazzjoni u xjentifiċi, iżda jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni għall-fatt li l-intraprendituri għandu jkollhom approċċ orjentat lejn in-negozju jekk iridu jirnexxu. Huwa għalhekk mixtieq li l-intraprendituri jingħataw xi pariri dwar il-potenzjal u l-ħtiġijiet tas-suq. Il-kumpaniji l-kbar għandhom ukoll ikunu parti mill-proċess. Il-kumpaniji l-kbar jipprovdu aktar opportunitajiet għan-negozji l-ġodda u l-SMEs, mhux biss minħabba l-isfidi li joħolqu iżda wkoll minħabba l-opportunitajiet ta' negozju li normalment jiġu mal-attivitajiet tagħhom. Għalhekk tkun idea tajba ħafna li tinħoloq ekosistema ta' innovazzjoni aktar effiċjenti li tiġbor flimkien ir-realtajiet kollha tagħhom.

5.3. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni tal-komunità tal-intraprendituri, u tal-Kummissjoni, għall-ħtieġa li tkun żviluppata narrattiva ġdida dwar attivitajiet industrijali. Is-setturi industrijali tradizzjonali jistgħu verament jibbenefikaw mill-attivitajiet tan-negozji l-ġodda meta dawn ikunu mmirati lejn l-isfidi li jirriżultaw mid-diġitalizzazzjoni u r-robotizzazzjoni tal-attivitajiet industrijali – lejn, pereżempju, l-ekonomija ċirkolari, jew billi tingħata spinta lill-introduzzjoni ta' teknoloġiji tal-manifattura ġodda u avvanzati ħafna permezz tal-parteċipazzjoni tal-SMEs u tan-negozji l-ġodda u billi tiġi promossa l-kooperazzjoni tagħhom ma' industriji kbar. Il-livell ta' suċċess jista' jiżdied jekk il-komunità tan-negozji l-ġodda tkun b'xi mod infurmata bl-isfidi industrijali li ġejjin.

6. **Kwistjonijiet finanzjarji**

6.1. L-allokazzjoni baġitarja proposta ta' EUR 100 biljun għall-2021-2027 tinkludi EUR 94,1 biljun taħt Orizzont Ewropa, EUR 3,5 biljun taħt il-Fond InvestEU, u EUR 2,4 biljun għall-Programm ta' Riċerka u Taħriġ tal-Euratom. Il-programm Euratom, li jiffinanzja r-riċerka u t-taħriġ dwar is-sigurtà nukleari, is-sigurtà u l-protezzjoni mir-radjazzjoni, se jkollu enfasi ikbar fuq applikazzjonijiet mhux relatati mal-enerġija bħall-kura tas-saħħa u t-tagħmir mediku, u se jappoġġja wkoll il-mobilità tar-riċerkaturi nukleari permezz ta' Azzjonijiet Marie Skłodowska-Curie.

6.2. Id-distribuzzjoni indikattiva tal-baġit tal-Orizzont Ewropa tenfasizza żieda sinifikanti (madwar 20 %) għall-baġit tal-Kunsill Ewropew tar-Riċerka u għall-Azzjonijiet Marie Skłodowska-Curie (madwar 10 %) meta mqabbla mal-Programm Qafas Orizzont 2020 għall-perjodu 2014-2020. Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ din iż-żieda u li l-Kunsill Ewropew tar-Riċerka għandu jiddedika l-biċċa l-kbira tal-baġit tiegħu għal riċerkaturi fil-bidu tal-karriera tagħhom fil-fażi l-aktar produttiva u kreattiva tagħhom (Għotja għar-Riċerkaturi Debuttanti ([5]) u Għotja ta' Konsolidazzjoni ([6])).

6.3. Il-baġit tal- Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni jirrappreżenta l-akbar żieda fl-Orizzont Ewropa b'ammont totali ta' EUR 13,5-il biljun. Fi ħdan il-pilastru tal-Isfidi Globali u l-Kompetittività Industrijali, ir-raggruppament "Ikel u Riżorsi u Naturali" juri l-akbar żieda, għal total ta' EUR 10 biljun. Il-pilastru trasversali ddedikat għat-"Tisħiħ taż-Żona Ewropea tar-Riċerka" juri wkoll żieda sostanzjali fil-baġit tiegħu għal total ta' EUR 2,1 biljun. Il-KESE jemmen li dawn ix-xejriet baġitarji qed jiġu milqugħa b'mod pożittiv u se jsaħħu ż-Żona Ewropea tar-Riċerka u jibnu ekosistema aktar b'saħħitha tar-riċerka u l-innovazzjoni magħmula minn diversi atturi madwar ir-reġjuni Ewropej kollha.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([5]) Għal riċerkaturi ta' kwalunkwe nazzjonalità b'sentejn sa seba' snin esperjenza mit-tlestija ta' PhD, rekord ta' karriera xjentifika li tipprometti u proposta ta' riċerka eċċellenti (https://erc.europa.eu/funding/starting-grants).

([6]) Għal riċerkaturi ta' kwalunkwe nazzjonalità b'seba' snin sa 12-il sena esperjenza mit-tlestija ta' PhD, rekord ta' karriera xjentifika li tipprometti ħafna u proposta ta' riċerka eċċellenti. (https://erc.europa.eu/funding/consolidator-grants).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-"Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Programm għas-suq uniku, il-kompetittività tal-intrapriżi, inkluż l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju, u għall-istatistika Ewropea u li jħassar ir-Regolamenti (UE) Nru 99/2013, (UE) Nru 1287/2013, (UE) Nru 254/2014, (UE) Nru 258/2014, (UE) Nru 652/2014 u (UE) 2017/826"

(COM(2018) 441 final – 2018/0231 (COD))

(2019/C 62/06)

Relatur: **Oliver RÖPKE**

Korelatur: **Violeta JELIĆ**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 14.6.2018
	Kunsill, 26.6.2018
Bażi legali	Artikoli 114(1), 169(3) 43(2) u 173(3) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea.
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	02.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	187/4/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Is-suq uniku jipprovdi bażi essenzjali għall-ħolqien tat-tkabbir ekonomiku u l-kompetittività. Dan jagħti kontribut sinifikanti lill-ħolqien ta' impjiegi u jiggarantixxi lill-konsumaturi għażla wiesgħa ta' prodotti u servizzi. Barra minn hekk, dan jista' jservi bħala l-bażi għall-ħolqien ta' ġid fl-Unjoni Ewropea.

1.2. Il-KESE jilqa' fil-prinċipju l-integrazzjoni ta' ħames programmi predeċessuri (bħall-Programm Ewropew tal-Istatistika, li madankollu jmur lil hinn mis-suq intern) u numru ta' intestaturi tal-baġit fi programm tas-suq uniku, peress li huwa mistenni li jipproduċi sinerġiji u jtejjeb il-kosteffiċjenza.

1.3. Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li jiġu eliminati l-ostakoli eżistenti u jiġu avvanzati l-iżvilupp, l-implimentazzjoni u l-infurzar tal-applikazzjoni xierqa tal-leġislazzjoni tas-suq intern tal-Unjoni. Dan huwa partikolarment il-każ fil-qasam tal-prodotti u s-servizzi, l-akkwist pubbliku, is-sorveljanza tas-suq, il-liġi tal-kumpaniji, il-liġi kuntrattwali u mhux kuntrattwali, il-ġlieda kontra l-ħasil tal-flus, il-moviment liberu tal-kapital, is-servizzi finanzjarji u l-kompetizzjoni kif ukoll l-iżvilupp ta' għodod ta' governanza. Il-KESE jappella għall-ħolqien ta' suq intern ġust u sħiħ li għandu jqis ukoll il-konformità ma' standards tax-xogħol, tal-konsumatur u dawk ambjentali.

1.4. Madankollu, fir-rigward tal-katina alimentari, il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex tiżgura finanzjament taħt kategorija 3 – "riżorsi naturali u ambjent" – minħabba r-relazzjoni mill-qrib tal-programm mal-politika agrikola.

1.5. Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni li jiddedika 25 % tal-finanzjament disponibbli sabiex jilħaq l-objettivi tat-tibdil fil-klima tal-Ftehim ta' Pariġi, iżda jixtieq aktar informazzjoni dwar liema nefqa hija meqjusa relatata mal-klima.

1.6. Il-KESE jinnota li l-volum ta' xogħol fil-politika dwar il-protezzjoni tal-konsumatur qiegħed jiżdied b'mod kostanti, mhux l-anqas minħabba t-trasformazzjoni diġitali. Għalhekk, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tiżviluppa aktar il-kooperazzjoni man-netwerks u mal-organizzazzjonijiet tal-konsumatur u biex iżżid il-finanzjament għall-protezzjoni tal-konsumatur kif xieraq.

1.7. Il-KESE jinnota li, skont il-Kummissjoni, il-finanzjament għall-prijoritajiet fil-Programm tas-Suq Uniku l-ġdid huwa stabbilit għal madwar EUR 3,9 biljun, jiġifieri, madwar l-istess livell fil-perjodu ta' finanzjament attwali 2014-2020, iżda huwa mħasseb li n-negozjati dwar il-qafas finanzjarju tal-UE jistgħu jirriżultaw fi tnaqqis u għalhekk f'baġit aktar baxx mill-passat. Madankollu, il-KESE jilqa' l-fatt li, fil-kuntest tal-COSME, hemm disponibbli EUR 2 biljun addizzjonali taħt il-programm InvestEU u li huwa possibbli li jiġi kkombinat finanzjament minn programmi oħra.

1.8. L-istatistika li jipproduċi l-Programm Ewropew tal-Istatistika għandha valur miżjud Ewropew għoli u tikkostitwixxi waħda mill-bażijiet għall-politiki tal-Unjoni Ewropea, inkluż, b'mod partikolari, dwar is-suq uniku. Għalhekk, il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li huwa meħtieġ ukoll, taħt il-Programm tas-Suq Uniku l-ġdid, li jitkompla l-provvediment tar-riżorsi meħtieġa għall-Programm Ewropew tal-Istatistika eżistenti.

1.9. Il-KESE jitlob li s-sħab soċjali Ewropej jiġu involuti kif xieraq fil-fażijiet kollha tal-Programm tas-Suq Uniku l-ġdid.

2. **Kummenti ġenerali dwar il-Programm tas-Suq Uniku l-ġdid**

2.1. Il-KESE diġà saħaq ripetutament li s-suq uniku huwa pedament tal-proċess ta' integrazzjoni Ewropea u jikkontribwixxi b'mod konsiderevoli għat-tkabbir ekonomiku u għall-ħolqien tax-xogħol. Barra minn hekk, is-suq uniku jista' wkoll jikkontribwixxi għall-prosperità ([1])

2.2. Il-KESE, fl-Opinjoni tiegħu dwar il-qafas finanzjarju pluriennali wara l-2020 ([2]), jinnota, b'mod kritiku, li għall-perjodu ta' finanzjament li jmiss se jkunu disponibbli saħansitra inqas mezzi sabiex jintlaħqu l-għanijiet tal-Unjoni milli hemm fil-perjodu attwali.

2.3. Taħt il-Qafas Finanzjarju Pluriennali tal-UE, il-Kumitat jipproponi li jiġi kkonsolidat numru ta' programmi u intestaturi tal-baġit relatati mal-kompetittività tal-intrapriżi (inklużi l-SMEs), il-protezzjoni tal-konsumatur, il-konsumaturi u l-utenti aħħarin fis-servizzi finanzjarji, it-tfassil ta' politika fis-servizzi finanzjarji, il-katina alimentari, u l-iżvilupp, il-produzzjoni u t-tixrid ta' statistika Ewropea. Il-KESE jilqa' din il-proposta fil-prinċipju, għax din tista' tikseb sinerġiji u titjib fl-effiċjenza fil-finanzjament tal-proġetti appoġġjati. Il-programm joffri wkoll qafas finanzjarju aktar flessibbli, li se jagħmilha aktar faċli għall-benefiċjarji biex jimplimentaw il-proġetti.

2.4. Evalwazzjoni tal-programmi individwali li issa se tiġi inkorporata fil-Programm tas-Suq Uniku l-ġdid turi wkoll il-valur miżjud Ewropew għoli li jipprovdu dawn id-diversi inizjattivi.

2.5. Għandu jiġi nnutat li għad hemm xkiel u ostakli għas-suq uniku. Għalhekk huwa importanti li jiġu segwiti l-iżviluppi f'dan il-qasam, li jinżamm kont tal-ostakoli li fadal u li jiġi stabbilit pjan direzzjonali għas-suq uniku sabiex jaħdem bla xkiel fl-interessi ta' kulħadd. Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li l-programm il-ġdid jista' jgħin biex jittejjeb il-funzjonament tas-suq uniku permezz tat-tfassil, l-implimentazzjoni u l-infurzar tal-leġislazzjoni tal-UE. L-azzjoni tal-UE għandha twassal għal qafas regolatorju sempliċi, ċar, stabbli u li jista' jiġi previst għan-negozji, il-ħaddiema u ċ-ċittadini. Il-KESE jappella għal ħolqien ta' suq intern ġust u sħiħ li għandu jqis ukoll il-konformità ma' standards tax-xogħol, tal-konsumatur u ambjentali.

2.6. Il-KESE speċifikament jilqa' l-għażla ta' attivitajiet u proġetti ta' finanzjament b'mod kumulattiv f'bosta programmi tal-UE, bħal InvestEU, Orizzont Ewropa u l-Fond Soċjali Ewropew. Din tista' toħloq sinerġiji u tista' wkoll tiffaċilita l-finanzjament ta' proġetti.

2.7. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni wkoll lejn l-importanza partikolari ta' aktar żvilupp tal-politika tat-taxxa tal-UE għall-promozzjoni ta' suq uniku effiċjenti, kompetittiv u ġust ([3]).

([1]) ĠU C 125, 21.4.2017, p. 1.
([2]) ECO/460 – Opinjoni dwar *Qafas Finanzjarju Pluriennali wara l-2020* (adottata fis-sessjoni plenarja ta' Settembru 2018).
([3]) ĠU C 125, 21.4.2017, p. 1..

3. **Objettivi tal-programm**

3.1. Intrapriżi żgħar u ta' daqs medju għandhom rwol ċentrali fl-ekonomija Ewropea. 99 % tan-negozji fl-UE huma SMEs, u żewġ terzi tal-impjegati jaħdmu f'waħda minnhom. Fil-fehma tal-KESE, għalhekk, huwa essenzjali li l-SMEs jiġu appoġġjati mill-Unjoni Ewropea fit-titjib tal-kompetittività tagħhom. Il-KESE jenfasizza l-importanza ta' miżuri ta' appoġġ għal servizzi professjonali u kummerċjali peress li dawn huma maħsubin biex jippromovu l-kompetittività tal-SMEs Ewropej. Dawn huma wkoll essenzjali għal ħafna setturi oħra u jaqdu rwol ċentrali għall-orjentazzjoni tal-ekonomija Ewropea.

3.2. Il-KESE jixtieq jenfasizza l-esperjenza pożittiva tal-programm COSME, li kien ta' benefiċċju kbir għall-SMEs bis-saħħa tal-appoġġ tiegħu orjentat lejn il-ħtiġijiet f'oqsma bħat-turiżmu, l-industrija tat-tessuti u setturi oħra, u għalhekk ta kontribut ewlieni lit-tkabbir ekonomiku u lill-ħolqien ta' impjiegi ġodda. Għalhekk, l-appoġġ permezz ta' COSME għandu jkompli u jiġi żviluppat iktar.

3.3. Fi snin riċenti, l-SMEs iltqagħu ma' diffikultajiet partikolari fl-aċċess għall-finanzjament. Nuqqas ta' affidabbiltà kreditizja jagħmilha impossibbli għall-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju biex jagħmlu investimenti xierqa f'oqsma li jħarsu 'l quddiem bħad-diġitalizzazzjoni, l-innovazzjoni u l-globalizzazzjoni. Dan għandu impatt negattiv fuq it-tkabbir ekonomiku u l-ħolqien tax-xogħol, u saħansitra jista' jhedded is-sopravivenza tan-negozji. Għalhekk, il-KESE jilqa' l-possibbiltà addizzjonali ta' rifinanzjament permezz ta' dejn u strumenti ta' ekwità taħt il-Fond InvestEU ġdid.

3.4. Barra minn hekk, jeħtieġ appoġġ fil-qasam tal-bini tal-kapaċità għall-imsieħba soċjali, l-amministrazzjoni pubblika u benefiċjarji oħra biex il-partijiet interessati jingħataw il-possibbiltà li jipparteċipaw fil-programmi tal-UE.

3.5. L-appoġġ għall-intraprendituri żgħażagħ u għal prodotti u servizzi innovattivi se jkun wieħed mill-elementi ewlenin tal-Programm tas-Suq Uniku. Fil-fehma tal-KESE, l-użu ta' inizjattivi tar-raggruppamenti biex jiġu appoġġjati mudelli kummerċjali ġodda, teknoloġiji avvanzati, soluzzjonijiet b'emissjonijiet baxxi ta' karbonju u effiċjenti fir-riżorsi u oqsma oħra bħall-inizjattivi għal attivitajiet internazzjonali, li jinstab persunal u t-titjib tal-ħiliet huwa approċċ pożittiv; il-Kumitat jappoġġja l-ħidma tal-Pjattaforma ta' Kollaborazzjoni ta' Raggruppament Ewropea.

3.6. F'bosta setturi ekonomiċi, l-użu ta' soluzzjonijiet diġitali diġà jitqies bħala fatt. Is-suċċess kontinwu u l-kompetittività tal-SMEs jiddependu mhux l-anqas fuq l-investiment fl-infrastruttura diġitali xierqa f'waqtu. Għalhekk, il-KESE jappoġġja l-idea li l-SMEs jiġu appoġġjati meta jinvestu fi proġetti diġitali. Dawn il-proġetti għandhom jitfasslu sabiex ikunu ta' benefiċċju kemm għas-settur tan-negozju kif ukoll għas-soċjetà ċivili kollha kemm hi.

3.7. Il-KESE huwa favur li jitkompla l-appoġġ għall-portals diġitali L-Ewropa Tiegħek, SOLVIT u Pariri tal-Ewropa Tiegħek, għas-Sistema ta' Informazzjoni tas-Suq Intern u għat-Tabella ta' Valutazzjoni tas-Suq Uniku, u l-promozzjoni tal-ħolqien u l-espansjoni ta' servizzi diġitali pubbliċi addizzjonali u kooperazzjoni mill-awtoritajiet fi ħdan u bejn l-Istati Membri fil-qasam diġitali, inkluż flimkien mal-programm Ewropa Diġitali.

3.8. B'rabta ma' dan, il-KESE jilqa' l-approċċ progressiv tal-Kummissjoni li jiddedika 25 % tal-finanzjament disponibbli sabiex jilħaq l-objettivi tat-tibdil fil-klima tal-Ftehim ta' Pariġi, iżda jixtieq aktar informazzjoni dwar liema nefqa hija meqjusa relatata mal-klima.

3.9. L-għan tal-Programm tas-Suq Uniku huwa li jappoġġja l-interessi tal-konsumatur u li jiżgura livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur. Il-KESE jinnota li, inġenerali, l-isfidi tal-politika dwar il-protezzjoni tal-konsumatur qegħdin dejjem jiżdiedu, parzjalment minħabba l-kummerċ online fl-oġġetti u fis-servizzi u minħabba t-trasformazzjoni diġitali, u parzjalment minħabba miżuri ta' deregolazzjoni mhux xierqa bħall-abolizzjoni ta' miżuri legali ta' assigurazzjoni tal-kwalità jew dispożizzjonijiet relatati mal-aċċess għall-professjonijiet. Għalhekk, il-programm il-ġdid għandu jiżgura li l-konsumaturi jingħataw l-informazzjoni u l-appoġġ xieraq fl-attivitajiet tal-konsumatur tagħhom. Jeħtieġ ukoll li jiġu żgurati appoġġ u informazzjoni adegwati għan-negozji dwar il-protezzjoni tal-konsumatur.

3.10. Il-kriżi finanzjarja u ekonomika li bdiet fl-2008 uriet li huwa partikolarment essenzjali li l-konsumaturi jingħataw pariri u informazzjoni komprensiva dwar is-servizzi finanzjarji, inkluż pariri dwar id-dejn. Barra minn hekk, is-soċjetà ċivili jeħtieġ li tkun involuta aktar bis-sħiħ fit-tfassil ta' politika f'dan il-qasam, b'mod partikolari billi jiġu promossi organizzazzjonijiet li jappoġġjaw l-interessi tal-politika tal-konsumaturi fil-qasam tas-servizzi finanzjarji.

3.11. L-għoti ta' informazzjoni dwar is-suq u l-konsumatur, u l-aċċess għal rimedju legali, għandu jiġi żgurat permezz ta' appoġġ għal organizzazzjonijiet tal-protezzjoni tal-konsumatur u l-awtoritajiet tal-infurzar responsabbli. Il-KESE jinnota, madankollu, li l-Patt Ġdid għall-konsumaturi ma jilħaqx l-aspettattivi leġittimi tal-konsumaturi, li kien enfasizza dwarhom fl-Opinjoni riċenti tiegħu dwar il-proposta tal-Kummissjoni.

3.12. Il-protezzjoni tal-konsumatur fil-livell tal-Unjoni Ewropea hija appoġġjata ħafna, b'mod partikolari permezz tan-Netwerk taċ-Ċentri Ewropej tal-Konsumaturi u l-Uffiċċju Ewropew tal-Għaqdiet tal-Konsumaturi (BEUC). Fi snin riċenti, in-netwerk seta' jilħaq miljuni ta' konsumaturi u jżommhom infurmati, u wieġeb ukoll għal bosta mijiet ta' eluf ta' mistoqsijiet tal-konsumaturi. Il-BEUC kien attiv billi rrappreżenta l-interessi tal-konsumatur fl-oqsma ta' politika tal-UE rilevanti kollha. L-appoġġ għan-netwerk u għall-BEUC jipproduċa valur miżjud Ewropew għoli. Għalhekk, il-KESE jirrakkomanda li din il-kooperazzjoni ta' suċċess man-Netwerk taċ-Ċentri Ewropej tal-Konsumaturi u mal-Uffiċċju Ewropew tal-Għaqdiet tal-Konsumaturi titwettaq fit-tul u tkompli tiġi żviluppata. Il-Kumitat jilqa' wkoll il-kooperazzjoni ippjanata mal-organizzazzjonijiet nazzjonali tal-konsumatur.

3.13. Sabiex tittejjeb ir-rappreżentazzjoni tal-interessi tal-konsumatur fis-servizzi finanzjarji, ġie pprovdut finanzjament għal żewġ assoċjazzjonijiet mingħajr skop ta' qligħ, Finance Watch u Better Finance – l-ewwel bħala proġett pilota mbagħad permezz ta' azzjoni ta' tħejjija. Ir-Regolament (UE) 2017/826 dwar il-bini ta' kapaċità f'dan il-qasam jipprevedi kofinanzjament ulterjuri għal dawn l-assoċjazzjonijiet. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tkompli ttejjeb il-kooperazzjoni ma' organizzazzjonijiet f'dan il-qasam ta' politika.

3.14. Il-KESE josserva li, fid-dawl tal-għadd kbir ta' kompiti li għandhom jitwettqu, il-baġit għall-protezzjoni tal-interessi tal-konsumaturi huwa limitat ħafna għal EUR 198,5 miljun. Il-KESE jħeġġeġ lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill biex iżidu l-baġit disponibbli kif xieraq.

3.15. Data u statistika jipprovdu l-bażi għal deċiżjonijiet f'bosta oqsma, inkluża l-politika soċjali, ekonomika, reġjonali, ambjentali u agrikola. Għalhekk, l-istatistika li jipproduċi l-Programm Ewropew tal-Istatistika għandha valur miżjud Ewropew għoli u tikkostitwixxi waħda mill-bażijiet għall-politiki tal-Unjoni Ewropea, inkluż, b'mod partikolari, dwar is-suq uniku. Għalhekk, il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li il-Programm Ewropew tal-Istatistika eżistenti għandu jkompli jirċievi r-riżorsi meħtieġa taħt il-Programm tas-Suq Uniku, b'mod partikolari fid-dawl tal-ħtieġa li jiġu mmodernizzati l-proċessi ta' produzzjoni statistika u tal-ħtieġa dejjem tikber għal data statistika.

3.16. Fir-rigward tal-istandards, il-KESE jirrakkomanda li dawn jiġu żviluppati malajr u fil-ħin opportun, b'kooperazzjoni ma' rappreżentanti tal-SMEs, tal-impjegati, tal-konsumaturi u dawk ambjentali.

3.17. Il-programm tal-katina tal-provvista tal-ikel jappoġġja l-miżuri sabiex jiġi żgurat livell għoli ta' ħarsien ta' saħħa tal-bnedmin, l-annimali u l-pjanti. Barra minn hekk, is-sostenibbiltà tal-produzzjoni tal-ikel u l-għalf u l-istandards ta' kwalità fil-livell tal-UE għandhom jittejbu. L-impatt tal-mard tal-annimali u tal-pesti għandu jiġi mminimizzat permezz ta' programmi ta' prevenzjoni appoġġjati mill-UE. Il-livell ta' protezzjoni ambjentali u tal-bijodiversità għandu jiġi appoġġjat ukoll.

3.18. Bosta mill-attivitajiet fil-programm tal-katina tal-provvista tal-ikel jaqgħu taħt il-politika agrikola u l-politika ambjentali. Għalhekk, il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex tiżgura finanzjament għal dawn l-attivitajiet tal-katina alimentari permezz tal-kategorija 3 dwar "riżorsi naturali u ambjent".

4. **Baġit**

4.1. Il-Kummissjoni tipproponi baġit totali għall-Programm tas-Suq Uniku ta' EUR 4 089 miljun għall-perjodu 2021-2027. Dan jinkludi:

— madwar EUR 438 miljun għall-objettiv tas-suq intern;

— EUR 1 biljun għall-programm tal-SME COSME;

— EUR 198,5 miljun għall-konsumaturi;

— EUR 220,5 miljun għall-istandardizzazzjoni;

— EUR 552 miljun għall-istatistika; u

— EUR 1,68 biljun għall-katina alimentari.

4.2. Il-KESE jinnota li, fir-rigward tal-kumparabbiltà ta' dawn il-pakketti finanzjarji mal-perjodu ta' finanzjament attwali 2014-2020, Brexit u l-integrazzjoni tal-programmi individwali fil-Programm tas-Suq Uniku jfissru li jistgħu jsiru biss stqarrijiet limitati fir-rigward tal-baġit attwali.

4.3. Il-KESE jinnota li, skont il-Kummissjoni Ewropea, il-finanzjament ipprovdut għall-Programm tas-Suq Uniku huwa komparabbli għall-perjodu finanzjarju attwali (madwar EUR 3,9 biljun), iżda huwa mħasseb li n-negozjati jistgħu jirriżultaw fi tnaqqis u b'hekk f'riduzzjoni fir-riżorsi disponibbli meta mqabbel mal-2014-2020.

4.4. Il-KESE jinnota li aktar minn 41 % tal-baġit totali – EUR 1,68 biljun – jiġu allokati għall-katina alimentari, li s'issa jagħmilha l-element iffinanzjat l-aħjar fil-Programm tas-Suq Uniku, filwaqt li inqas minn 5 % se jkunu disponibbli għal proġetti tal-politika tal-konsumatur.

4.5. Il-KESE jinnota bi pjaċir li, minbarra l-programm COSME ta' EUR 1 biljun, se jkunu disponibbli EUR 2 biljun addizzjonali permezz tat-tieqa ta' InvestEU għall-appoġġ tal-SMEs ([4]).

4.6. Il-KESE jitlob li l-finanzjament għall-element tal-politika tal-konsumatur tal-Programm tas-Suq Uniku jiżdied b'mod konsiderevoli, peress li l-isfidi li qiegħda taffaċċja l-politika tal-protezzjoni tal-konsumatur qegħdin jiżdiedu b'mod konsiderevoli, mhux l-anqas minħabba l-importanza li qiegħda tikber ta' kummerċ elettroniku transkonfinali u servizzi online.

4.7. Fir-rigward tal-katina alimentari, il-KESE jitlob li jiġi pprovdut finanzjament taħt il-kategorija 3 dwar "riżorsi naturali u ambjent" għal miżuri li mhumiex koperti mis-sorveljanza tas-suq. Dan jinkludi, pereżempju, attivitajiet għall-ġlieda kontra l-mard tal-annimali u l-pesti tal-pjanti, u miżuri tal-benessri tal-annimali.

4.8. Il-KESE jilqa' l-opinjoni li jiġi kkombinat finanzjament tal-proġetti minn programmi oħra bħall-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond ta' Koeżjoni, il-Fond Soċjali Ewropew Plus jew il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali.

4.9. Minbarra l-appoġġ għall-SMEs u għan-negozji ġodda u t-tisħiħ tal-kompetittività u t-tkabbir tal-intrapriżi, l-eliġibbiltà skont l-Artikolu 3 tal-Programm tas-Suq Uniku għandha tiġi estiża wkoll għal miżuri li jippermettu lill-pubbliku, konsumaturi, utenti aħħarin, trejdjunjins, u rappreżentanti tas-soċjetà ċivili u negozju biex ikollhom sehem attiv f'dibattitu politiku, tfassil ta' politika u teħid ta' deċiżjonijiet, inkluż appoġġ għall-attivitajiet ta' organizzazzjonijiet rappreżentattivi nazzjonali u madwar l-UE.

Brussell, 17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([4]) COM(2018) 439 final.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm 'Dwana' għall-kooperazzjoni fil-qasam tad-dwana"

(COM(2018) 442 final — 2018/0232 (COD))

(2019/C 62/07)

Relatur: **Laure BATUT**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 14.6.2018
	Kunsill tal-UE, 27.6.2018
Bażi legali	Artikoli 114, 33 u 207 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	191/3/5
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-importanza li s-suq intern jagħti lid-dwana, u l-għan tal-proposta li tappoġġja l-unjoni doganali u l-awtoritajiet doganali billi tipprovdilhom strument finanzjarju ġdid biex jakkumpanja l-implimentazzjoni tal-Politika Doganali bil-għan li r-regoli jiġu implimentati b'mod uniformi. Il-KESE jqis li fuq perjodu fit-tul, fil-livell politiku, id-dwani Ewropej, li diġà japplikaw kodiċi leġislattiv komuni, għandhom jaħdmu bħala entità waħda.

1.1. *Dwar il-baġit u l-implimentazzjoni tal-programm Dwana:*

1.1.1. Il-KESE jqis li l-ammont previst għal dan il-programm Dwana ta' mhux aktar minn EUR 950 miljun għal 7 snin, jiġifieri medja ta' EUR 5,02 miljun kull sena għal kull pajjiż (UE27), jista' jkun insuffiċjenti fir-rigward tal-iskala tal-għanijiet tal-proposta u tal-ambizzjonijiet stabbiliti għall-bnedmin, in-netwerks, it-teknoloġiji u l-materjali; peress li l-piż se jaqa' b'mod sinifikanti fuq l-Istati, il-Kumitat jirrakkomanda lill-Kummissjoni biex tiffaċilita l-użu sħiħ tal-programm għall-awtoritajiet doganali nazzjonali, kif ukoll l-użu tas-sinerġiji stabbiliti bejn il-programmi; huwa jixtieq li l-Kummissjoni tiżgura l-flessibbiltà bejn iċ-ċentri baġitarji tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali (QFP).

1.1.2. Il-KESE jirrikonoxxi li huwa diffiċli li jsiru suppożizzjonijiet dwar l-ispiża tal-Brexit, li jaf tkun għolja ħafna; huwa jirrakkomanda li jiġi aġġustat it-test mingħajr ma tiġi penalizzata t-tlestija tas-suq intern tas-27 u b'kunsiderazzjoni tal-ħtieġa urġenti li jkun hemm persunal imħarreġ sew, kif ukoll strumenti u proċeduri doganali komuni u kompetittivi fir-rigward tal-pajjiżi bħall-Istati Uniti u ċ-Ċina.

1.2. *Dwar l-IT fil-programm:*

Peress li dan huwa l-akbar valur miżjud mistenni tal-programm u waqt li titqies il-ħtieġa li jiġi żgurat l-iżvilupp tajjeb tal-istrateġija tal-IT fil-qasam doganali ([1]), il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-integrazzjoni ta' għodod maħsuba biex jiffinanzjaw u jiffaċilitaw l-iżvilupp u l-manutenzjoni tas-sistemi tal-IT doganali trans-Ewropej, u b'mod partikolari l-integrazzjoni ta' għodod ta' ppjanar tal-IT, b'mod partikolari jekk dawn jikkontribwixxu sabiex itaffu d-disparitajiet bejn l-Istati Membri.

1.2.1. **Dwar l-innovazzjoni teknoloġika:** il-KESE jirrakkomanda li l-programm jiġi attivat għad-disseminazzjoni simultanja ta' innovazzjonijiet teknoloġiċi lill-Istati parteċipanti kollha.

([1]) COM(2018) 178 final: rapport tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill tal-11.4.2018.

1.2.2. **Dwar il-kooperazzjoni diġitali:** sabiex din tagħti d-dimensjoni kollha tagħha, il-KESE jirrakkomanda li l-Istati Membri jiġu mħeġġa jaġixxu biex inaqqsu d-differenzi tagħhom fil-prattiki u fil-ħiliet, u biex isaħħu r-rieda komuni tagħhom għall-ġlieda kontra l-frodi.

1.3. *Dwar it-titjib tal-ħiliet:*

Il-KESE jemmen li t-tisħiħ tal-ħiliet tal-uffiċjali tal-amministrazzjonijiet u t-taħriġ doganali huma kruċjali għall-funzjonament tajjeb tal-kooperazzjoni doganali tal-UE. Huwa jirrakkomanda li jsir użu sħiħ tal-programm sabiex jitkompla l-progress li diġà sar ([2]), li snin wara l-Programm Matthaeus, jista' jitkompla f'Erasmus doganali (skambji temporanji ta' uffiċjali ta' kwalunkwe kategorija).

1.3.1. Il-KESE jirrakkomanda li l-awtoritajiet doganali jingħataw it-titolu ta' "awtoritajiet kompetenti" biex jaċċessaw is-sistemi interoperabbli ta' kontroll tal-persuni fil-fruntieri ([3]).

1.4. *Dwar id-drittijiet fundamentali:*

Il-KESE jirrakkomanda li l-programm jikkontribwixxi għat-tisħiħ tar-rispett tad-drittijiet fundamentali u tal-protezzjoni tad-data fiż-żona operattiva tiegħu.

1.5. *Dwar l-indikaturi:*

Il-KESE jirrakkomanda li l-Istati parteċipanti jiġu megħjuna biex jissodisfaw l-obbligi tagħhom ta' rapportar dwar l-implimentazzjoni tal-programm skont l-indikaturi proposti, filwaqt li jitqies li r-restrizzjonijiet fuq il-baġits pubbliċi mhux dejjem jippermettu lill-amministrazzjonijiet nazzjonali jkollhom biżżejjed ħin/uffiċjali. Il-KESE jissuġġerixxi li mill-inqas fl-ewwel ħames snin, isir paragun bejn l-Istati Membri kollha.

1.6. *Dwar il-governanza:*

Il-KESE huwa favur djalogu miftuħ dwar l-implimentazzjoni tal-programm bejn l-Istati Membri, il-Kummissjoni u l-partijiet interessati rilevanti. Fil-livell tal-Unjoni, huwa jirrakkomanda li jkun hemm appoġġ imġedded mill-Kunsill Ewropew, li għandu jagħti lill-programm viżibilità fit-tul, u jirrakkomanda li jiġu massimizzati l-opportunitajiet għal suċċess totali, bħall-armonizzazzjoni fiskali bejn l-Istati Membri, l-impenn tal-pajjiżi parteċipanti kollha u r-rieda tagħhom li jinvestu fil-kooperazzjoni, li jiġġieldu kontra l-frodi u jwettqu kummerċ ġust.

2. Introduzzjoni

2.1. Fil-QFP propost mill-Kummissjoni Ewropea, il-programm Dwana għandu l-għan li **jappoġġja l-kooperazzjoni** bejn l-awtoritajiet doganali u **jipproteġi l-interessi ekonomiċi u finanzjarji** tal-Unjoni. L-Unjoni Doganali għandha, wara 50 snin, qafas leġislattiv armonizzat fuq il-livell Ewropew. Madankollu, għad hemm lok għal titjib sabiex jiġi żgurat li d-dwani tal-Istati Membri jwettqu l-missjonijiet tagħhom b'mod uniformi u ekwivalenti. It-territorju doganali komuni u t-tariffa esterna komuni jeżistu u jipprojbixxu d-dazji doganali u t-taxxi li għandhom effett ekwivalenti bejn l-Istati Membri. Madankollu għad hemm diskrepanzi, peress li fil-lakuni tal-applikazzjoni tar-regoli li, flimkien mas-sanzjonijiet doganali, jaqgħu taħt id-drittijiet nazzjonali, qed jinħoloq "xiri doganali opportunistiku" li huwa ekwivalenti għall-kompetizzjoni inġusta.

2.2. L-implimentazzjoni uniformi hija saħansitra aktar diffiċli biex tinkiseb minħabba li **d-dwana għandha rwol multidimensjonali**. Din tinsab fil-fulkru politiku bejn ir-regolamenti nazzjonali, Ewropej u internazzjonali tal-kummerċ, u l-libertà ta' moviment. Tiffoka fuq il-merkanzija – legali li tagħha għandha tippromovi ċ-ċirkolazzjoni, illegali li għandha tinterċetta, u perikoluża li għandha twaqqaf. F'ċerti Stati Membri, din tipproduċi l-istatistika tal-kummerċ estern.

2.3. Id-dwana **għandha tirrispetta wkoll għadd ta' leġislazzjonijiet mhux doganali:**

a. hija tipproteġi lin-nies minn theddid terroristiku, ambjentali u għas-saħħa, minn armi tan-nar u drogi, tikkontrolla ċ-ċaqliq tal-muniti, id-drittijiet ta' proprjetà intellettwali, is-saħħa u s-sigurtà pubblika, is-sigurtà tal-prodotti, il-protezzjoni tal-ispeċi selvaġġi u tal-ambjent, eċċ. Ir-rwol tiegħu huwa akbar fir-rigward ta' kwalunkwe kollateral;

b. l-awtoritajiet doganali għandhom ukoll rwol kruċjali biex jiżguraw l-integrità tal-katina ta' provvista. Għalhekk huma bosta s-sinerġiji bejn programmi finanzjarji oħra tal-QFP u l-programm Dwana.

([2]) SWD(2017) 34 final.
([3]) COM(2017) 793 et 794 final – 2017/0351 u 352 (COD).

2.4. Id-dwana diġà tuża apparat u teknoloġiji diġitali li naqqsu ż-żmien ta' kontroll u l-infiq pubbliku minkejja ż-żieda fil-volumi tal-kummerċ globali u fil-kriminalità transnazzjonali. Hija **għodda essenzjali għall-gvernijiet u għall-Unjoni.** Tista' tiġi mobilizzata fuq it-territorju kollu tal-UE għall-protezzjoni tal-interessi finanzjarji ta' din tal-aħħar (pereżempju: dazji doganali/Stati Uniti) u taċ-ċittadini (pereżempju: il-marda tal-"mad cow"). Il-Gwardja Ewropea tal-Fruntiera u tal-Kosta ([4]) se jsaħħaħha.

3. **Sommarju tal-proposta għal Regolament**

3.1. Għall-perjodu 2021-2027 ([5]), il-Kummissjoni Ewropea ffokat il-pjan baġitarju globali tagħha fuq **l-għanijiet ta' politika tal-Unjoni ta' 27**. Fost dawn l-għanijiet, il-programm Dwana ġdid jagħmel parti minn kontinwità rinfurzata u estiża tal-programm Dwana 2020 u għandu l-għan li jappoġġja l-implimentazzjoni tal-Kodiċi Doganali tal-Unjoni (KDU) ([6]) u tal-politika doganali. Għal dan il-għan jiffavorixxi kooperazzjoni strutturata, metodoloġika u baġitarja, kif ukoll tisħiħ tal-kooperazzjoni operattiva bejn l-Istati Membri u saħansitra ma' pajjiżi "parteċipanti", li jinkludi b'mod partikolari l-pajjiżi kandidati u kandidati u fil-proċess ta' adeżjoni.

3.2. L-għadd ta' dikjarazzjonijiet doganali qed jiżdied (madwar 310 miljuni fl-2016, jiġifieri 10 dikjarazzjonijiet kull sekonda li minnhom 98 % ġew ippreżentati b'mod elettroniku). Il-KDU **diġà nieda l-proġett enormi ta' diġitalizzazzjoni ta' 17-il sistema elettronika** sal-2020-25. Dawn ikopru l-kompetittività tal-intrapriżi Ewropej. Il-Kummissjoni tqis li dawn se jkunu l-akbar valur miżjud tal-Programm Dwana.

3.3. Il-valutazzjonijiet tal-impatt identifikaw ħtieġa ta' **titjib tal-ħiliet u tal-koordinazzjoni bejn l-amministrazzjonijiet doganali tal-UE**, kif ukoll dik ta' **indikaturi ssemplifikati** biex jitnaqqsu l-piżijiet amministrattivi minn fuqhom. Il-proposta tirreferi għal tisħiħ tal-azzjonijiet, kemm fil-livell operazzjonali, bi skambji strutturali ta' prattiki tajba u ta' għarfien operattiv bejn l-Istati Membri, kif ukoll b'firxa wiesgħa ta' sistemi u ta' infrastrutturi tal-IT, sabiex id-dwana tkun tista' ssir ([7]) kompletament onlajn. Il-proġetti għandhom jitwettqu fuq diversi snin, u f'sinerġija, naturalment, mal-programm Fiscalis.

3.4. Il-Kummissjoni **se tirrispetta l-impenji internazzjonali** meħuda mill-UE fi ħdan id-WTO u sabiex ikun hemm konformità mal-messaġġ politiku li jinsab fil-Komunikazzjoni tagħha dwar il-governanza ([8]), l-amministrazzjonijiet doganali tal-Istati Membri għandhom jiffunzjonaw daqslikieku kienu jifformaw **entità waħda biss**.

3.5. Filwaqt li tikkombina l-iffrankar li jirriżulta mir-riformi u l-awsterità tal-Brexit, u l-kontribuzzjonijiet ġodda mill-Istati Membri, il-Kummissjoni tipproponi qafas finanzjarju pluriennali globali tal-Unjoni ta' EUR 1 279 biljun għall-perjodu 2021-2027, jiġifieri 1,11 % tal-ġid iġġenerat mis-27 Stat Membru, li minnhom **EUR 950 miljun se jmorru għall-Programm Dwana**.

3.5.1. Il-kombinazzjonijiet ta' finanzjament se jippermettu **sinerġiji** permezz ta' flessibbiltà ġdida bejn ċentri differenti fil-ġestjoni tal-baġit globali, pereżempju għall-IT. Il-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri jista' jiġi operat mid-dwana nazzjonali sabiex ittejjeb it-tagħmir ta' kontroll tagħha (xiri, manutenzjoni u l-aġġornament tat-tagħmir eliġibbli), filwaqt li l-Programm Dwana se jappoġġja l-azzjonijiet relatati kollha, bħall-azzjonijiet ta' kooperazzjoni għall-valutazzjoni tal-ħtiġijiet tat-tagħmir jew it-taħriġ dwar it-tagħmir mixtri.

3.5.2. Il-Programm ta' Appoġġ għal Riformi Strutturali jista' jtejjeb il-kapaċitajiet amministrattivi tad-dwana tal-Unjoni. Il-programm Dwana se jgħin lill-awtoritajiet doganali biex jipproteġu l-interessi finanzjarji tal-UE, u se jibbenefika wkoll mill-appoġġ tal-programm tal-ġlieda kontra l-frodi li se jieħu post il-programm attwali Hercule III ([9]) u s-sistema ta' informazzjoni kontra l-frodi li tappoġġja l-assistenza reċiproka fi kwistjonijiet doganali. Dan se jkun f'sinerġija mal-programm Fiscalis, mal-attivitajiet tal-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew u mal-Programm dwar il-Ġustizzja tal-Fond għall-Ġustizzja, għad-Drittijiet u għall-Valuri fir-rigward ta' taħriġ dwar l-applikazzjoni tal-liġi doganali tal-UE.

([4]) Ir-Regolament (UE) 2016/1624.
([5]) COM(2018) 322 final.
([6]) Il-KDU – Kodiċi Doganali tal-Unjoni, ir-Regolament (UE) nru 952/2013, applikazzjoni 1.5.2016 – jipprevedi l-possibbiltà li operatur jibgħat id-dikjarazzjonijiet tiegħu lil uffiċċju doganali wieħed fl-Unjoni (ċentralizzazzjoni), anke jekk il-merkanzija tiegħu tgħaddi minn postijiet differenti; huwa għandu l-għan li jiddimaterjalizza kompletament il-formalitajiet doganali sal-31 ta' Diċembru 2020.
([7]) Id-Deċiżjoni Nru 70/2008/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Jannar 2008, "Dwana mingħajr karti".
([8]) ĠU C 434, 15.12.2017, p. 43.
([9]) Hercule III (Regolament (UE) Nru 250/2014, EUR 104,9 miljun) għandu l-għan li jipproteġi l-interessi finanzjarji tal-UE billi jappoġġja azzjonijiet maħsuba biex jiġġieldu l-irregolaritajiet, il-frodi u l-korruzzjoni li jaffettwaw il-baġit tal-UE. Dan huwa ġestit mill-Uffiċċju Ewropew ta' Kontra l-Frodi (OLAF).

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. *Implimentazzjoni tal-programm Dwana*

4.1.1. Fl-24 ta' Marzu 2018, il-Parlament Ewropew irrakkomanda li l-baġit totali tal-Unjoni jiżdied b'EUR 219-il biljun. Il-Kummissjoni trid tagħmel enfasi fuq **il-valur miżjud Ewropew** meta mqabbel mal-infiq pubbliku nazzjonali. Madankollu, iż-żieda globali kbira hija biss ta' **1,11 % tal-ġid iġġenerat** ([10]) **mill-UE** (1,13 % fil-perjodu preċedenti). Il-medja tal-1993 sal-1999 kienet ta' 1,25 %. Il-KESE, li ilu jippromovi żieda fir-riżorsi proprji tal-UE għal bosta snin ([11]), jixtieq li r-rieda politika li jitlesta s-suq intern tkun viżibbli wkoll għall-politika doganali, u li tingħata għajnuna lill-awtoritajiet doganali nazzjonali sabiex tiġi implimentata.

4.1.2. Huwa jesprimi dubji dwar kif ġie ddeterminat l-ammont ta' **EUR 950 miljun** għall-2021-2027 (proposta tal-Artikolu 4(1)): EUR 137,7 miljun kull sena, jiġifieri **EUR 5,02 miljun kull sena kull pajjiż (għas-27 Stat Membru)** fil-livelli ta' żvilupp differenti, jidher baxx.

4.2. Fil-proposta huwa previst li wieħed għandu jaġixxi **billi jagħti kuntratti u għotjiet** taħt ġestjoni diretta. **Il-flessibbiltà** tal-mudell ġdid tal-QFP toħloq **sinerġiji** bejn programmi differenti u bejn il-kompiti tad-dwana differenti, ir-rabtiet tagħhom ma' amministrazzjonijiet oħra, l-oqsma l-oħra ta' intervent tal-UE, bħall-programm Ewropa Diġitali ([12]), il-programm Fiscalis, u l-Programm dwar il-Ġustizzja eċċ. u l-komponenti baġitarji relatati. Il-KESE jqis li dan huwa prinċipju tajjeb, iżda jistaqsi dwar x'se jkunu **l-kriterji ta' eliġibbiltà**, biex tingħata l-għajnuna mitluba **bejn il-komponenti** permissivi ta' kull programm. Huwa mħasseb dwar ir-riskju ta' **distakk bejn it-teorija u l-prattika** ta' dawn il-kombinazzjonijiet ta' finanzjament fil-każijiet fejn jittieħdu azzjonijiet differenti fl-istess ħin fuq l-istess fond li għaldaqstant ma jistax jiżdied.

4.3. Jidher li l-Kummissjoni qiegħda tqis li jista' jkun hemm sitwazzjoni ekonomika tajba **għad-dħul tal-Istati Membri u tal-UE**, iżda din hija biss ipoteżi li diffiċli tiġi vverifikata fuq medda ta' 7 snin.

4.4. Il-proposta tħalli **parti sostanzjali tar-reponsabbiltà baġitarja għall-Istati Membri**, li se jkollhom jiżviluppaw elementi fil-livell tagħhom filwaqt li jqisu r-restrizzjonijiet nazzjonali. Madankollu, dawn għadhom iħabbtu wiċċhom **mal-miżuri ta' awsterità** imposti mis-Semestru Ewropew, u ma' **tkabbir li għadu ma ġiex ikkonsolidat**, b'mod partikolari fiż-żona tal-euro. Madankollu, il-proposta, permezz tal-kooperazzjoni strutturata, tippermetti lill-Istati Membri biex jaħdmu flimkien, b'mod partikolari fl-iżvilupp ta' komponenti tas-sistemi tal-IT.

5. **Kummenti speċifiċi tal-KESE**

5.1. *L-IT*

5.1.1. Din titqies bħala **l-akbar valur miżjud tal-programm** ([13]). Probabbilment l-ewwel pedament tal-gvern elettroniku li kisbet l-Unjoni kien id-dwana. Il-ġerarkija tal-għodod ta' kontroll u ta' rapportar dejjem teżiġi aktar **interkonnettività u interoperabbiltà**. Qabelxejn dan jesiġi li l-Istati Membri kollha jkollhom **infrastrutturi** doganali tal-IT effiċjenti, b'veloċità għolja ħafna kullimkien. Il-KESE jixtieq li l-awtoritajiet doganali tas-27 Stat Membru jiġu rikonoxxuti bħala "awtoritajiet kompetenti" biex jużaw l-arkitettura futura tas-sistemi interoperabbli ta' kontroll fil-fruntieri ([14]).

5.1.2. L-Artikoli 7(5) u 8 tal-proposta jiddikjaraw li r-rata ta' finanzjament applikabbli għall-proġetti mill-Kummissjoni tista' titla' sa 100 % għall-azzjonijiet ta' kooperazzjoni. Jekk attività tikkonċerna l-iżvilupp u l-użu ta' sistema elettronika *Ewropea,* ser jitqiesu biss l-ispejjeż relatati mal-komponenti komuni u mal-koordinazzjoni, filwaqt li l-Istati Membri ser jġorru l-ispejjeż relatati mar-responsabbiltajiet fdati lilhom skont it-test.

5.1.3. Innovazzjoni fl-IT

5.1.3.1. In-netwerks diġitali b'kapaċità għolja ħafna jsostnu **s-servizzi diġitali innovattivi** kollha. Sabiex il-valur miżjud tal-IT doganali jagħti r-riżultati mistennija, l-operaturi privati (intrapriżi) u pubbliċi (awtoritajiet ta' pajjiżi terzi) kollha li għandhom x'jaqsmu mad-dwana għandu jkollhom aċċess għall-ogħla livell ta' materjali u ta' servizzi.

([10]) Dħul nazzjonali gross.
([11]) ĠU C 74, 23.3.2005, p. 32, punt 4.5.15.
([12]) COM(2018) 434 final.
([13]) SWD (2018) 322 final, Valutazzjoni tal-impatt.
([14]) COM(2017) 793 final.

5.1.3.2. Jekk il-pjan strateġiku pluriennali għas-sistemi elettroniċi doganali (e-customes MASP-C) ([15]) jintegra l-programm Dwana, kwalunkwe innovazzjoni diġitali tgħaddi minnu. Il-KESE jittama li kull innovazzjoni vvalidata mill-awtoritajiet tixxandar b'mod sikur fuq in-netwerk doganali interkonness fl-Unjoni b'tali mod li ma jkun hemm l-ebda telf ta' ħin wara l-validazzjoni mill-awtoritajiet u lanqas devjazzjoni tal-kummerċ.

5.1.3.3. Il-ħtieġa ta' **ċibersigurtà** hija invokata fl-oqsma kollha għad-data u għan-netwerks. Aktar ma jkun hemm interkonnessjoni, aktar ikun hemm riskji. Il-KESE jqis li din hija importanti biżżejjed biex tissemma fil-programm u tingħata fondi, speċjalment minħabba li l-attivitajiet tad-dwana huma **aspetti strateġiċi**.

5.2. *Indikaturi*

5.2.1. Il-Kummissjoni tiffoka fuq l-appoġġ li jista' jagħti l-programm lill-implimentazzjoni uniformi tal-leġislazzjoni u tal-politika doganali, u tipproponi indikaturi oriġinali kwalitattivi biex dawn jiġu vvalutati.

5.2.2. Il-Kumitat jirrakkomanda li l-Istati parteċipanti jkunu ppreparati permezz ta' taħriġ stipulat fil-programm għal din il-ġabra ta' data, kemm fil-livell ta' ġbir kif ukoll ta' proċessar. Fi żminijiet ta' tnaqqis fil-baġits pubbliċi, id-dwana x'aktarx li ma jkollhiex biżżejjed ħin/uffiċjali biex tiżviluppa dawn l-inkjesti, li jista' jkun hemm dubju dwar kemm huma affidabbli. Diġà jeżistu għodod għall-kejl, u s-softwer tal-kompjuter jista' jipprovdi informazzjoni diretta dwar "id-disponibbiltà tas-sistemi elettroniċi Ewropej".

5.3. *Governanza*

5.3.1. Biex tiġi evitata d-devjazzjoni tat-traffiku kummerċjali, u tal-kompetittività, l-għan tal-Kummissjoni huwa li tikkoordina l-azzjonijiet **lejn l-applikazzjoni uniformi tar-regoli.** Bħal fil-passat, hija teħtieġ l-appoġġ ta' **kumitati u gruppi ta' esperti**, u tinsisti fuq il-parteċipanti tas-soċjetà ċivili.

5.3.2. Din il-koordinazzjoni għandha tkun żgurata mal-awtoritajiet doganali nazzjonali, rappreżentanti speċjalizzati, fil-livell operazzjonali u fit-tul. Il-KESE huwa favur **djalogu miftuħ mal-atturi** bħall-esperti esterni u r-rappreżentanti ta' awtoritajiet pubbliċi, b'mod partikolari minn pajjiżi terzi, ir-rappreżentanti ta' organizzazzjonijiet internazzjonali, ta' operaturi ekonomiċi u tas-soċjetà ċivili; huwa jixtieq 1) li minn issa sa tmiem il-programm Dwana, il-Kunsill Ewropew jippromwovih u juri l-interess tiegħu li l-programm jitlesta kompletament; 2) li l-programm jipprovdi informazzjoni preċiża dwar il-parteċipanti tas-soċjetà ċivili u dwar l-aċċess taċ-ċittadini għar-rimedji biex **jiddefendu drittijiethom**.

5.3.3. Il-Kumitat iqis li biex tinkiseb l-armonizzazzjoni, jeħtieġ li l-Istati u l-istituzzjonijiet kollha tal-UE jaħdmu fl-istess direzzjoni **b'mod trasparenti**. Wara d-deċiżjonijiet politiċi dwar il-prijoritajiet, il-KESE kien japprezza distinzjoni bejn l-azzjonijiet relatati mal-kontroll tal-merkanzija legali u dawk relatati mal-merkanzija illegali, u mal-kontroll tal-persuni fil-fruntiera (b'konformità mal-politika doganali u dik relatata mal-migrazzjoni).

5.3.4. Għandhom jissemmew elementi ġenerali li jsejsu s-suċċess tal-programm Dwana, bħall-armonizzazzjoni fiskali bejn l-Istati Membri, l-impenn tal-pajjiżi parteċipanti kollha fit-taħriġ u r-rieda tagħhom li jinvestu fil-kooperazzjoni, li jiġġieldu kontra l-frodi u jwettqu kummerċ ġust.

5.4. *Rinfurzar tal-kapaċitajiet umani*

5.4.1. Id-dwana ma hijiex qed tibda mill-bidu nett, għandha persuni, materjali u għarfien espert. Dan il-punt importanti ħafna jissemma fil-programm, iżda mhux elaborat. Kull amministrazzjoni nazzjonali għandha tkun eliġibbli għall-Programm tal-Infrastrutturi u **tal-iżvilupp tal-għarfien**.

5.4.2. Il-Kumitat jappoġġja l-ġeneralizzazzjoni **tat-taħriġ Ewropew komuni**, bħalma jagħmel il-Europol. Dan jista' jkun tematiku, dwar l-interoperabbiltà, dwar l-awditi tal-OEA ([16]), il-ġlieda kontra l-frodi, iċ-ċibersigurtà, is-sigurtà interna, eċċ. Apparti l-moduli komuni diġà żviluppat mill-Kummissjoni Ewropea f'format diġitali, dan jista' jiġi supplimentat minn Erasmus doganali iddedikat għat-taħriġ kontinwu, li jippermetti l-iskambji temporanji tal-persunal ta' kwalunkwe grad, u ffinanzjat fil-qafas tal-programm Dwana.

([15]) Il-pjan strateġiku pluriennali għas-sistemi elettroniċi doganali (*e-customs* MASP-C Multi-Annual Strategic Plan), Taxud.a.3 (2017) 6498377.

([16]) OEA: Operatur Ekonomiku Awtorizzat.

5.4.3. Il-Kumitat huwa konvint li sabiex tirnexxi l-kooperazzjoni bejn amministrazzjonijiet nazzjonali b'**kulturi differenti**, sabiex **jiġu identifikati u kondiviżi l-prattiki tajbin**, huma meħtieġa uffiċjali li jkunu saru jafu lil xulxin u jagħmlu x-xogħol tagħhom b'mod simili ([17]), bl-użu tat-teknoloġija diġitali iżda mhux esklużivament (kompetenzi amministrattivi). Il-KESE jemmen li tkun politika tajba għall-Istati u għall-Unjoni li jżommu l-amministrazzjonijiet doganali f'uffiċċji, minkejja r-rekwiżiti tekniċi dejjem ikbar. Huwa jixtieq li l-awsterità flimkien mal-ambizzjoni murija fil-programm ma jwasslux għal tnaqqis fil-persunal pubbliku, u li **kollha jkollhom aċċess biex jarrikkixxu l-għarfien tagħhom biex jikkooperaw mal-kontropartijiet Ewropej tagħhom**.

5.5. *Protezzjoni tad-drittijiet fundamentali*

5.5.1. Il-Kumitat jenfasizza li minbarra li huwa strument ta' implimentazzjoni tal-politika doganali, il-programm Dwana jħeġġeġ ir-rispett tad-drittijiet fundamentali permezz ta' taħriġ armonizzat għall-uffiċjali u r-rappreżentanti tal-pajjiżi terzi parteċipanti, u li huwa importanti li ma tintesiex din l-opportunità.

5.5.2. Ir-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-Data (RĠPD) ([18]) japplika fl-Unjoni kollha. L-utenti kummerċjali, l-intrapriżi u l-uffiċjali għandhom jirrispettawh, u dan għandu jkun irrispettat fir-rigward tagħhom ukoll. **Il-protezzjoni tad-data** ċivili, industrijali u kummerċjali tista' tkun vitali u għandha tkun garantita mis-sistemi nazzjonali u komuni fil-proċeduri regolari u fil-proċeduri kontenzjużi, kif ukoll fil-kummerċ elettroniku u fl-istatistika relatata mal-indikaturi tal-progress tal-programm.

5.5.2.1. Il-ġestjoni tal-fruntieri esterni tal-Unjoni, f'kooperazzjoni mal-Frontex, tista' tippreżenta każijiet fejn id-drittijiet tal-bniedem huma mhedda. L-amministrazzjonijiet doganali konċernati għandhom jirrispettaw **id-drittijiet tal-bniedem** kemm fir-rigward tal-allegati trasgressuri kif ukoll tal-uffiċjali tagħhom.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([17]) Ara fil-passat, il-programm Matthaeus.
([18]) RĠPD: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=CELEX:32016R0679

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm spazjali tal-Unjoni u l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Programm Spazjali u li jħassar ir-Regolamenti (UE) Nru 912/2010, (UE) Nru 1285/2013 u (UE) Nru 377/2014 u d-Deċiżjoni 541/2014/UE"

(COM(2018) 447 final — 2018/0236 (COD))

(2019/C 62/08)

Relatur: **Raymond HENCKS**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 12.7.2018
	Kunsill, 13.7.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	189/3/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. L-Unjoni Ewropea tista' tiftaħar b'suċċessi kbar fis-settur spazjali. Permezz tal-programmi spazjali tagħha, din tikkontribwixxi fir-rispons għal ċerti sfidi globali, b'mod partikolari dawk relatati mat-tibdil fil-klima, mas-sigurtà u mat-titjib tal-kundizzjonijiet tal-ħajja ta' kuljum taċ-ċittadini, filwaqt li tibqa' żżomm is-sovranità u l-indipendenza strateġika tagħha fir-rigward ta' potenzi spazjali oħrajn.

1.2. Il-KESE jappoġġja lill-Unjoni fl-isforzi komplementari tagħha biex tibqa' potenza spazjali indipendenti ewlenija. Huwa japprova li din tipprovdi l-mezzi finanzjarji adegwati għall-ambizzjonijiet tagħha, f'dan il-każ "ammont ta' referenza primarja" ta' EUR 16-il biljun, li għall-KESE jikkostitwixxi pakkett finanzjarju minimu. Il-KESE jtenni t-talba tiegħu li, flimkien mal-Bank Ewropew tal-Investiment, jiġu mfittxija opportunitajiet ġodda ta' finanzjament għal proġetti ta' riċerka, ta' disinn u ta' manifattura spazjali minn impriżi privati, SMEs u negozji ġodda.

1.3. Rigward l-objettivi speċifiċi tal-Programm Spazjali Ewropew, il-KESE jilqa' l-fatt li minbarra l-evoluzzjoni kostanti taż-żewġ inizjattivi tal-programm, Galileo u Copernicus, l-Unjoni tattribwixxi lis-"sorveljanza u l-insegwiment fl-ispazju" (space surveillance and tracking) aktar awtonomija u kapaċitajiet sabiex tipproteġi l-infrastrutturi spazjali minn riskji bħall-għadd ta' residwi spazjali li jduru madwar id-dinja. Huwa jilqa' wkoll l-inizjattiva ġdida dwar is-sistema Govsatcom li tissodisfa l-ħtiġijiet tal-komunikazzjonijiet Ewropej siguri permezz tas-satellita.

1.4. Madankollu, il-KESE jinnota li l-Unjoni għadha diskreta ħafna fil-komunikazzjonijiet tagħha liċ-ċittadini dwar il-benefiċċji li jirrappreżentaw l-attivitajiet komunitarji fl-ispazju għas-soċjetà u għall-ekonomija. Għalhekk qiegħed jipproponi kampanja adegwata sabiex iċ-ċittadini jsiru konxji mill-valur miżjud tal-attivitajiet spazjali Ewropej, li saru indispensabbli fil-ħajja tagħhom ta' kuljum, li jistimulaw l-impjiegi, it-tkabbir u l-investiment, u li jikkostitwixxu vantaġġ għas-sigurtà tagħhom.

1.5. Barra minn hekk, għadu ferm 'il bogħod milli jiġu mmassimizzati l-benefiċċji li jirrappreżenta l-ispazju għall-ekonomija Ewropea. L-opportunitajiet li joffri l-programm ta' osservazzjoni tad-Dinja u l-isfruttar tal-ammont kbir ta' data li huwa ġenera, ġeneralment għadhom mhux użati biżżejjed. Il-KESE jitlob li titnieda azzjoni ta' sensibilizzazzjoni u informazzjoni indirizzata lejn il-benefiċjarji potenzjali, speċjalment fis-settur tal-baħar u dak agrikolu.

1.6. Fil-livell internazzjonali, is-settur spazjali Ewropew huwa espost għal kompetizzjoni qawwija, ġaladarba l-attivitajiet spazjali qed isiru iktar u iktar kummerċjali minħabba l-parteċipazzjoni dejjem tiżdied tas-settur privat fis-suq ta' barra l-UE. Dan ifisser li se jkun essenzjali li tiżdied l-importanza tas-suq intern u li jiġi applikat prinċipju ta' "preferenza Ewropea" fis-settur spazjali.

1.7. L-Ewropa teħtieġ lanċjaturi kompetittivi adattati għas-swieq kummerċjali u istituzzjonali jekk tassew trid iżżomm l-aċċess indipendenti tagħha għall-ispazju minkejja l-għadd dejjem jikber ta' lanċjaturi u kompetizzjoni qawwija. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tesplora mezzi ta' appoġġ għar-riċerka u għall-infrastrutturi Ewropej tal-illanċjar.

1.8. Il-KESE jemmen li l-proġett futuristiku tal-estrazzjoni u tal-irkupru ta' riżorsi naturali mhux terrestri (*space mining*), li fih Stat Membru partikolari stabbilixxa ruħu bħala pijunier, jixraqlu li l-Unjoni ssegwi mill-qrib l-evoluzzjoni tiegħu sabiex jinżamm valur miżjud Ewropew ċar.

2. **Introduzzjoni**

2.1. Mis-sena 1990, l-UE żviluppat politika spazjali Komunitarja li tiffoka fuq l-indipendenza minn potenzi spazjali oħra, b'mod partikolari bl-iżvilupp ta' programmi u ta' applikazzjonijiet f'setturi industrijali ewlenin, bħall-komunikazzjoni, is-sigurtà, is-servizzi ta' emerġenza, is-sistemi ta' navigazzjoni, l-informazzjoni, ir-ritrażmissjonijiet ta' avvenimenti, it-tibdil fil-klima, il-previżjonijiet metereoloġiċi, eċċ.

2.2. L-UE, bl-appoġġ tal-Aġenzija Spazjali Ewropea (ESA), issa għandha netwerk satellitari kbir u aċċess tagħha stess għall-ispazju, permezz tal-Gujana Franċiża, minn lanċjaturi Ewropej. L-Istati Membri tal-ESA ([1]), min-naħa tagħhom, għandhom l-aġenziji u l-programmi spazjali, iċ-ċentri ta' riċerka, l-installazzjonijiet fuq l-art u kapaċitajiet industrijali sostanzjali tagħhom stess. Dawn huma, b'mod ġenerali, fl-oriġini tal-inizjattivi spazjali li mbagħad jittieħdu fil-qafas tal-UE jew l-ESA.

2.3. L-Unjoni tintervjeni b'mod partikolari permezz tat-tfassil, tal-finanzjament sħiħ u tal-esplojtazzjoni tal-programmi spazjali sussegwenti, li għalihom għandha r-responsabbiltà ġenerali tal-implimentazzjoni tagħhom, inkluż fil-qasam tas-sigurtà:

— **Galileo** huwa l-ewwel infrastruttura ta' radjunavigazzjoni bi preċiżjoni għolja u ta' pożizzjonament bis-satellita, imfassal speċifikament għall-użu ċivili, ipprovdut bla ħlas lill-utenti;

— **Copernicus** huwa fornitur ta' data dwar l-osservazzjoni tad-dinja li tinkludi sitt oqsma: is-sorveljanza tal-art, tal-baħar, tal-atmosfera u tat-tibdil fil-klima kif ukoll il-ġestjoni ta' emerġenzi u s-sigurtà;

— **EGNOS** huwa sistema pan-Ewropea ta' 3 satelliti li ttejjeb il-kwalità tas-sinjali miftuħa mis-sistemi globali eżistenti tan-navigazzjoni bis-satellita u tipprovdi data dwar il-ġeolokalizzazzjoni aktar preċiża;

— **SST** (*space surveillance and tracking*) hija sistema ta' sorveljanza spazjali u ta' osservazzjoni ta' madwar 780 000 biċċa skart fl-ispazju (skart spazjali) f'orbita madwar id-dinja;

— **Govsatcom** huwa sistema ta' telekomunikazzjonijiet governattivi (ċivili u militari) bis-satellita, rikonoxxut bħala wieħed mill-elementi tal-istrateġija ġenerali tal-politika esterna u ta' sigurtà tal-UE.

2.4. Il-Kummissjoni dan l-aħħar iddelegat l-iżvilupp u l-iskjerament tal-infrastruttura spazjali lill-ESA, li hija responsabbli mill-iskjerament tal-infrastruttura Galileo, filwaqt li l-aġenzija tal-UE li tinsab fi Praga (Aġenzija tal-GNSS Ewropea – GSA) hija responsabbli mill-iffaċilitar tal-penetrazzjoni ta' Galileo fis-suq. L-ESA tamministra wkoll parti mill-operazzjonijiet ta' Copernicus.

2.5. L-industrija spazjali Ewropea timpjega aktar minn 231,000 persuna, 41,333 minnhom fil-qasam tal-kostruzzjoni spazjali u tiġġenera valur miżjud li fl-2017 ġie stmat mill-Kummissjoni Ewropea bejn EUR 53 u 62 biljun.

3. **Il-proposta tal-Kummissjoni**

3.1. Il-programm spazjali propost iwieġeb għall-istrateġija industrijali proposta mill-President Juncker fid-diskors tiegħu dwar l-Istat tal-Unjoni tal-2017, u l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tas-26 ta' Ottubru 2016 dwar "Strateġija Spazjali għall-Ewropa" ġdida.

([1]) L-ESA tħaddan 22 Stat Membru L-entitajiet nazzjonali responsabbli għall-ispazju fil-pajjiżi li ġejjin huma bbażati fi ħdan il-Kunsill tal-gvernaturi tal-ESA: il-Ġermanja, l-Awstrija, il-Belġju, id-Danimarka, Spanja, l-Estonja, il-Finlandja, Franza, il-Greċja, l-Ungerija, l-Irlanda, l-Italja, il-Lussemburgu, in-Norveġja, in-Netherlands, il-Polonja, il-Portugall, ir-Repubblika Ċeka, ir-Rumanija, ir-Renju Unit, l-Iżvezja u l-Iżvizzera. Il-Kanada tipparteċipa wkoll fil-Kunsill kif ukoll f'ċerti proġetti fil-qafas ta' ftehim ta' kooperazzjoni. Is-Slovenja hija membru assoċjat. Seba' membri oħrajn tal-UE kkonkludew ftehimiet ta' kooperazzjoni mal-ESA: il-Bulgarija, il-Kroazja, Ċipru, il-Litwanja, il-Latvja, Malta u s-Slovakkja.

3.2. L-atti li ġejjin:

— Ir-Regolament(UE) Nru 1285/2013 dwar l-implimentazzjoni u l-esplojtazzjoni tas-sistemi Ewropej tar-radjunavigazzjoni bis-satellita, Galileo u EGNOS,

— ir-Regolament (UE) Nru 377/2014 li jistabbilixxi l-Programm Copernicus,

— id-Deċiżjoni Nru 541/2014/UE li tistabbilixxi Qafas għall-Appoġġ tas-Sorveljanza u l-Insegwiment fl-Ispazju (SST) u

— r-Regolament (UE) Nru 912/2010 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Aġenzija Ewropea GNSS

huma mħassra u sostitwiti bir-regolament inkwistjoni li jistabbilixxi regoli komuni għall-komponenti kollha tal-programm, inklużi b'mod partikolari l-kontribuzzjonijiet u l-mekkaniżmi baġitarji, id-dispożizzjonijiet finanzjarji, l-akkwisti pubbliċi u l-governanza u s-sigurtà. Ir-Regolament imsemmi jistabbilixxi wkoll ċerti regoli speċifiċi għal kull wieħed minn dawn il-komponenti.

3.3. L-Aġenzija Ewropea GNSS, responsabbli biex tiżgura l-implimentazzjoni ta' ġenerazzjoni ġdida ta' sistemi ta' radjunavigazzjoni bis-satellita (GNSS), saret "Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Programm Spazjali", responsabbli biex tikkontribwixxi għall-programm, b'mod partikolari fir-rigward tas-sigurtà, tal-attivitajiet ta' komunikazzjoni u ta' promozzjoni, kif ukoll tal-attivitajiet ta' kummerċjalizzazzjoni tas-servizzi offruti minn Galileo u EGNOS.

3.4. Il-programm spazjali l-ġdid għandu l-għan li:

— jipprovdi data, informazzjoni u servizzi spazjali ta' kwalità, aġġornati u, fejn meħtieġ, siguri;

— jimmassimizza l-benefiċċji soċjoekonomiċi;

— isaħħaħ is-sigurtà tal-Unjoni u tal-Istati Membri tagħha;

— jippromovi r-rwol tal-Unjoni fix-xena internazzjonali bħala attur ewlieni.

3.5. Il-proposta għal regolament tistabbilixxi allokazzjoni baġitarja totali għall-attivitajiet spazjali kollha tal-Unjoni, inkluża r-riċerka, ta' EUR 16-il biljun għall-perjodu 2021-2027 (minflok EUR 12,6 biljuni għall-perjodu 2014-2020). Dan il-pakkett finanzjarju jikkostitwixxi l-ammont ta' referenza primarja skont il-Ftehim Interistituzzjonali tat-2 ta' Diċembru 2013 dwar id-dixxiplina baġitarja, u huwa mqassam kif ġej:

— Galileo + EGNOS EUR 9,7 biljuni;

— Copernicus EUR 5,8 biljuni;

— SST/Govsatcom EUR 0,5 biljuni.

3.6. Ir-regolament il-ġdid jindirizza wkoll forom differenti ta' kooperazzjoni u ta' sħubija bejn il-partijiet interessati, kif ukoll relazzjonijiet mal-organizzazzjonijiet internazzjonali u mal-pajjiżi terzi.

3.7. Il-Kummissjoni għandha tippreżenta kull sena lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill rapport dwar l-implimentazzjoni tal-programm spazjali bbażat fuq indikaturi tal-prestazzjoni li għandhom jiġu stabbiliti.

3.8. Barra minn hekk, il-programm għandu jiġi evalwat tal-inqas kull erba' snin. Il-konklużjonijiet tal-evalwazzjonijiet, flimkien mal-osservazzjonijiet tal-Kummissjoni, għandhom jiġu kkomunikati lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill kif ukoll lill-KESE u lill-Kumitat tar-Reġjuni.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Mal-ewwel daqqa t'għajn, għandu jiġi rikonoxxut li l-UE tista' tiddikjara li żviluppat, fiż-żmien dovut, il-politika spazjali tagħha stess u li llum hija indipendenti minn potenzi spazjali oħra, inklużi dawk preċedentement meqjusa bħala sħab affidabbli iżda fl-istess waqt imprevedibbli.

4.2. Il-KESE jappoġġja lill-Unjoni fl-isforzi komplementari tagħha biex tibqa' potenza spazjali indipendenti ewlenija u jipprovdi l-mezzi biex din tikkonsolida l-assi tekniċi tagħha. L-ispazju huwa settur li jeħtieġ riżorsi finanzjarji konsiderevoli. Ma jista' jkun hemm ebda politika spazjali ambizzjuża mingħajr baġit korrispondenti.

4.3. Għalhekk nistgħu nilqgħu l-fatt li l-abbozz ta' regolament biħsiebu jalloka lill-Unjoni l-mezzi finanzjarji adegwati għall-ambizzjonijiet tagħha, f'dan il-każ pakkett finanzjarju ta' programm ta' EUR 16-il biljun li jikkostitwixxi "ammont ta' referenza primarja" minimali. Dan ifisser li l-Parlament u l-Kunsill, kif ukoll il-Kummissjoni meta fasslet l-abbozz tal-baġit, impenjaw ruħhom li ma jiddevjawx b'aktar minn 10 % minn dan l-ammont tul il-programm kollu (ħlief f'ċirkostanzi

eċċezzjonali). Il-KESE madankollu jtenni t-talba tiegħu li, flimkien mal-Bank Ewropew tal-Investiment (BEI), jiġu mfittxija opportunitajiet ġodda ta' finanzjament għal proġetti ta' riċerka, ta' disinn u ta' manifattura spazjali minn impriżi privati, SMEs u negozji ġodda, pereżempju fil-qasam tan-nanosatelliti, is-sistemi ta' propulsjoni minjaturizzati, modi kif tittawwal il-ħajja tas-satelliti, applikazzjonijiet ġodda ta' osservazzjoni tad-dinja, eċċ.

4.4. Barra minn hekk, ir-riċerka u l-innovazzjoni spazjali, li għandhom jissaħħu b'mod imperattiv jekk l-Unjoni trid tibqa' fuq quddiem nett, jistgħu jiġu ffinanzjati mill-programm "Orizzont Ewropa", fil-qafas tal-programm ta' ħidma "tmexxija fit-teknoloġiji abilitanti u industrijali", b'baġit ta' EUR 13,5 biljuni.

4.5. Ma nistgħux ma napprovawx, f'dan il-kuntest, il-fatt li wara Brexit ir-Renju Unit biħsiebu jkompli jipparteċipa fil-Programm Spazjali Ewropew. Il-KESE jiddispjaċih, madankollu, li 20 biss mit-28 Stat Membru attwali tal-UE huma membri tal-ESA.

4.6. Fir-rigward tal-objettivi speċifiċi tal-programm spazjali, il-KESE jilqa' l-fatt li l-applikazzjonijiet u s-servizzi l-ġodda jqisu l-evoluzzjonijiet fil-vetturi awtonomi, fid-droni, fir-robotika u fl-Internet tal-Oġġetti (Galileo), u jiffoka, fl-interess tal-umanità, fuq is-sorveljanza tat-tibdil fil-klima (pereżempju, is-sorveljanza tal-emissjonijiet antropoġeniċi ta' CO_2 u ta' gassijiet serra), l-użu tal-art b'appoġġ għall-agrikoltura, l-osservazzjoni taż-żoni polari, il-ġestjoni tal-foresti u tal-ilma u d-detezzjoni ta' oġġetti żgħar (pereżempju l-vapuri) biex jiġi ssorveljat it-traffiku illegali (Copernicus).

4.7. Il-KESE jappoġġja wkoll il-proposta li SST tingħata aktar awtonomija u kapaċitajiet biex tipproteġi l-infrastrutturi spazjali u d-dinja mir-riskji spazjali, kif ukoll il-ħolqien ta' attivitajiet ġodda li josservaw ir-residwi spazjali u l-fenomeni metereoloġiċi spazjali estremi li jirriżultaw mill-attività solari, jew mill-asterojdi u l-kometi (oġġetti qrib id-dinja). Il-kwistjoni tar-residwi fl-ispazju tikkonċerna direttament aktar minn 60 Stat li bħalissa għandhom u joperaw is-satelliti. Din is-sorveljanza spazjali hija effettivament kruċjali minħabba r-riskju ta' ħsarat fl-infrastrutturi essenzjali li jaffettwaw il-ħajja ta' kuljum taċ-ċittadini, bl-interruzzjonijiet tas-servizzi, bl-inkonvenjenzi u bit-telf ekonomiku relatat.

4.8. L-inizjattiva ġdida rigward is-sistema Govsatcom tindirizza l-ħtiġijiet tal-komunikazzjonijiet Ewropej siguri bis-satellita (sorveljanza tal-fruntieri, komunità marittima, missjonijiet tal-pulizija, protezzjoni ċivili, għajnuna umanitarja, azzjoni esterna tal-UE, eċċ.) u tippermetti li titjieb is-sigurtà u n-nondipendenza Ewropea tas-sistemi u s-servizzi sikuri ta' komunikazzjoni futuri, li l-KESE japprova b'mod qawwi.

4.9. Għalhekk l-Unjoni tista' tiftaħar b'suċċessi kbar fis-settur spazjali. Madankollu, il-KESE jinnota li l-Unjoni għadha diskreta ħafna fil-komunikazzjonijiet tagħha liċ-ċittadini dwar il-benefiċċji li jirrappreżenta l-ispazju għas-soċjetà u għall-ekonomija. Ħafna ċittadini ma jirrealizzawx li meta, pereżempju, jużaw il-mowbajl jew l-ismartphone, igawdu s-sistemi ta' navigazzjoni, jaraw it-televiżjoni bis-satellita, jivvjaġġaw bl-art, bil-baħar jew bl-ajru, jew meta jiġbdu l-flus, ikunu qed jużaw is-servizzi spazjali. Għalhekk jeħtieġ li jiġi żgurat, permezz ta' kampanja ta' informazzjoni xierqa, li ċ-ċittadini jirrealizzaw li l-attivitajiet spazjali Ewropej huma indispensabbli fil-ħajja tagħhom ta' kuljum, jistimulaw l-impjiegi, it-tkabbir u l-investiment u jikkostitwixxu vantaġġ għas-sigurtà tagħhom.

4.10. Barra minn hekk, għadu ferm 'il bogħod milli jiġu mmassimizzati l-benefiċċji li jirrappreżenta l-ispazju għall-ekonomija Ewropea. L-opportunitajiet li joffri l-programm ta' osservazzjoni tad-Dinja u l-isfruttar tal-ammont kbir ta' data li huwa ġenera, ġeneralment għadhom mhux użati biżżejjed. Il-KESE jitlob li titnieda azzjoni ta' sensibilizzazzjoni u informazzjoni indirizzata lejn il-benefiċjarji potenzjali, speċjalment fis-settur tal-baħar u dak agrikolu.

4.11. Kif tindika l-Kummissjoni, is-settur spazjali qed jiffaċċja diffikultajiet marbuta mal-kapaċità tiegħu li jimpjega persunal xieraq. Il-KESE jqis li x-xjenza spazjali għandha tiġi integrata fis-sistema edukattiva u li l-universitajiet tal-Istati Membri għandhom ikunu konxji li għandhom joffru Masters fl-inġinerija spazjali.

4.12. Fil-livell internazzjonali, l-Ewropa spazjali se jkollha taffronta l-isfida ta' kompetizzjoni qawwija, ġaladarba l-attivitajiet spazjali qed isiru iktar u iktar kummerċjali minħabba l-parteċipazzjoni dejjem tiżdied mis-settur privat. L-atturi ewlenin Ewropej iwettqu l-parti l-kbira tal-attivitajiet tagħhom barra mill-Ewropa. Dan ifisser li se jkun essenzjali li tiżdied l-importanza tas-suq intern u li jiġi applikat prinċipju ta' "preferenza Ewropea" fis-settur spazjali.

4.13. Kif speċifikat il-Kummissjoni, l-ispazju huwa parti minn katina ta' valur globali, li qed taffaċċja bidliet maġġuri li qed iwessgħu l-konfini tradizzjonali tas-settur spazjali. L-hekk imsejjaħ "Spazju Ġdid" qed joħloq rivoluzzjoni fis-settur spazjali, mhux biss mil-lat teknoloġiku iżda wkoll mil-lat tal-mudell ta' negozju. Għalhekk, huwa kruċjali li l-Unjoni tagħti sostenn attivament lis-settur spazjali kollu, b'mod partikolari r-riċerka u l-iżvilupp, in-negozji ġodda u l-inkubaturi ta' kumpaniji attivi fis-settur spazjali. Il-KESE jiddispjaċih li f'dan ir-Regolament, il-Kummissjoni sempliċement tħabbar li l-programm spazjali jappoġġja l-kooperazzjoni bejn l-intrapriżi fil-forma ta' ċentri spazjali li jlaqqgħu flimkien, fil-livell nazzjonali u reġjonali, l-atturi fil-qasam tal-ispazju u dak diġitali, mingħajr ebda indikazzjoni oħra dwar il-funzjonament u l-finanzjament ta' dawn iċ-ċentri.

Proġett minnhom, "New Space", jista' jikkonsisti fl-iżvilupp tal-ekonomija tar-riżorsi spazjali (*space mining*), u jkollu bħala objettiv l-estrazzjoni u l-irkupru ta' riżorsi naturali mhux terrestri. L-asterojdi, pereżempju, jista' jkun fihom in-nikil, il-platinu, il-ħadid u l-kobalt. In-NASA tistma $ 700 triljun il-valur taċ-ċintura (li jammonta għal aktar minn miljun) ta' asterojdi bejn Marte u Ġjove. Dawn ir-riżorsi jistgħu jinġiebu lejn id-dinja jew jintużaw fl-ispazju bħala enerġija għas-satelliti, jew biex jinbnew bażijiet minn fejn tista' titlaq esplorazzjoni spazjali aktar fil-bogħod.

4.14. Il-Lussemburgu huwa t-tieni pajjiż fid-dinja, wara l-Istati Uniti, li għandu qafas legali, ikkontestat minn uħud, li jawtorizza l-esplorazzjoni u l-użu kummerċjali tar-riżorsi spazjali. Il-BEI ngħaqad mal-proġett b'missjoni ta' konsulenza, bl-istess mod bħall-ESA, li biħsiebha tipprovdi pariri u gwida permezz tas-servizz konsultattiv tagħha dwar l-innovazzjoni finanzjarja.

4.15. Il-KESE jemmen li l-UE għandha tipparteċipa aktar mill-qrib fir-riċerka fil-qasam tal-*ispace mining*, mil-lat teknoloġiku, finanzjarju u legali, u tiżgura li l-proġett iżomm valur Ewropew ċar, billi xi organizzazzjonijiet oħra jew intrapriżi Amerikani, Għarbin jew Ażjatiċi diġà ssieħbu fil-proġett.

4.16. L-Ewropa teħtieġ lanċjaturi adattati għas-swieq kummerċjali u istituzzjonali jekk tassew trid tkun kapaċi żżomm l-awtonomija tagħha fl-aċċess għall-ispazju. Ir-rokits riużabbli jirrappreżentaw avvanz partikolarment promettenti li se jnaqqas l-ispejjeż u d-dewmien fir-rotazzjoni bejn illanċjar u ieħor. Fis-suq kummerċjali, il-kompetizzjoni għadha qawwija u kultant mhux ġusta. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tesplora mezzi ta' appoġġ għar-riċerka u għall-infrastrutturi Ewropej ta' llanċjar filwaqt li tibqa' tirrispetta l-karattru vitali tal-preżervazzjoni tal-aċċess indipendenti tal-Ewropa għall-ispazju.

4.17. Għalkemm, skont it-TFUE, l-Istati Membri għandhom is-setgħa li jiddefinixxu s-servizzi ta' interess ġenerali, dan ma jnaqqas xejn mis-setgħat tal-Unjoni li tiddefinixxi fil-livell tagħha servizzi bħal dawn, malli dan jidher meħtieġ biex jiġu implimentati l-objettivi tal-Unjoni. Il-KESE jappella lill-istituzzjonijiet Komunitarji biex jirrikonoxxu l-eżistenza u l-ħtieġa ta' servizzi Komunitarji ta' interess ġenerali f'oqsma fejn l-azzjoni tal-UE tkun iktar effettiva biex jintlaħqu l-objettivi tagħha, kif inhu ċar fil-każ tas-settur spazjali.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

President tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar a) Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1206/2001 tat-28 ta' Mejju 2001 dwar kooperazzjoni bejn il-qrati tal-Istati Membri fil-kumpilazzjoni ta' xhieda f'materji ċivili jew kummerċjali

(COM(2018) 378 final — 2018/203 (COD))

u dwar (b) Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (KE) Nru 1393/2007 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar in-notifika fl-Istati Membri ta' dokumenti ġudizzjarji u *extra*-ġudizzjarji fi kwistjonijiet ċivili jew kummerċjali (notifika ta' dokumenti)

(COM(2018) 379 final — 2018/204 (COD))

(2019/C 62/09)

Relatur: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Konsultazzjoni	(a) Il-Parlament Ewropew, 10.9.2018
	(b) Il-Parlament Ewropew, 10.9.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fis-sessjoni plenarja	17.10.2018
Sessjoni tal-plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	184/0/9
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jieħu nota tal-proposti tal-Kummissjoni biex jiġi emendat ir-Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda u r-Regolament dwar in-notifika ta' dokumenti.

1.2. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tqis il-kummenti ta' dan id-dokument dwar il-proposti tagħha, b'mod partikolari dawk imniżżla fil-punti 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.9, 5.10, 6.3, 6.4 u 6.6, għaliex mingħajr żona ġudizzjarja ġenwina, il-libertajiet tas-suq uniku ma jistgħux jitgawdew bis-sħiħ.

2. **Sfond**

2.1. Bil-għan li tinħoloq żona ta' libertà, sigurtà u ġustizzja fl-Unjoni Ewropea (UE), l-Artikolu 81 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE) jistabbilixxi l-bażijiet għall-iżvilupp tal-hekk imsejħa "kooperazzjoni ġudizzjarja ċivili" għall-kawżi b'riperkussjoni transkonfinali, attribwiti lill-kompetenzi tal-UE li jagħtuha s-setgħa biex jiġu adottati miżuri ta' approċċ tad-dispożizzjonijet legali u regolamentari tal-Istati Membri.

2.2. Meta jirriżulta li tkun meħtieġa għall-funzjonament bla xkiel tas-suq intern, għandha tiġi stabbilita dispożizzjoni legali li tadotta miżuri biex jiġi ggarantit ir-rikonoxximent reċiproku – bejn l-Istati Membri – tad-deċiżjonijiet ġudizzjarji u extraġudizzjarji, l-eżekuzzjoni tagħhom u l-kooperazzjoni fil-kumpilazzjoni ta' xhieda.

2.3. Biex tirregola l-assistenza ġudizzjarja bejn l-Istati Membri, l-UE ssostitwixxiet is-sistemi kkontemplati mill-Konvenzjonijiet tal-Aja bl-approvazzjoni tal-istrumenti legali li ġejjin:

2.3.1. Ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1206/2001 ([1]) dwar kooperazzjoni bejn il-qrati tal-Istati Membri fil-kumpilazzjoni ta' xhieda f'materji ċivili jew kummerċjali, approvat fuq inizjattiva tar-Repubblika Federali tal-Ġermanja (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ ir-"Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda"), applikabbli fl-Istati Membri kollha ħlief fid-Danimarka.

2.3.2. Dan ir-Regolament jistabbilixxi sistema diretta u rapida fil-livell tal-UE għat-trażmissjoni u l-eżekuzzjoni ta' talbiet għall-ġbir ta' provi bejn il-qrati u jistabbilixxi regoli preċiżi dwar il-forma u l-kontenut ta' dawk it-talbiet. Dan daħħal sistema ta' kuntatt bilaterali dirett bejn l-awtoritajiet ġudizzjarji li tissostitwixxi dik ta' qabel, li permezz tagħha t-talbiet kienu jintbagħtu minn qorti ta' Stat Membru lill-korp ċentrali tal-Istat Membru l-ieħor.

2.3.3. Ir-Regolament (KE) Nru 1393/2007 ([2]) tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar is-servizz fl-Istati Membri ta' dokumenti ġudizzjarji u *extra*-ġudizzjarji fi kwistjonijiet ċivili jew kummerċjali (servizz ta' dokumenti) (iktar 'il quddiem ir-"Regolament dwar in-notifika ta' dokumenti"), li japplika fl-Istati Membri kollha ([3]).

2.3.4. Dan ir-Regolament huwa applikabbli f'materji ċivili u kummerċjali fejn dokument ġudizzjarju jew *extra*-ġudizzjarju jenħtieġ li jiġi trasmess minn Stat Membru għal ieħor biex jiġi nnotifikat hemmhekk. Dan ma japplikax, madankollu, għal kawżi fiskali, doganali jew amministrattivi, u lanqas għar-responsabbiltà tal-Istat għal atti jew ommissjonijiet fl-eżerċitar tal-awtorità tiegħu (*acta iure imperii*).

2.4. Il-KESE dejjem wera li kien favur il-ħolqien ta' żona komuni ta' libertà, sigurtà u ġustizzja fl-UE, li – fost affarijiet oħra – jinvolvi t-teħid ta' miżuri fil-qasam tal-koperazzjoni ġudizzjarja u f'materji ta' kawżi ċivili meħtieġa sabiex iċ-ċittadini u l-kumpaniji ma jiġux miżmuma jew skoraġġuti milli jeżerċitaw id-drittijiet tagħhom minħabba l-inkumpatibbiltà jew il-kumplessità tas-sistemi ġudizzjarji tal-Istati Membri.

2.5. Fi kwalunkwe każ, sabiex tinħoloq iż-żona ġudizzjarja Ewropea, huwa imperattiv li titjieb il-kooperazzjoni bejn il-qrati u, għaldaqstant, li jiġu ssimplifikati u mħaffa l-proċeduri biex jiġu eliminati l-fallimenti u d-dewmien.

3. Il-proposti tal-Kummissjoni

3.1. Il-proposti tal-Kummissjoni għandhom l-intenzjoni li jemendaw iż-żewġ regolamenti eżistenti dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda u n-notifika ta' dokumenti.

3.2. *Il-proposta biex jiġi emendat ir-Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda*

3.2.1. Il-proposta għandha l-għan li ttejjeb il-funzjonament taż-żona ta' libertà, sigurtà u ġustizzja u tas-suq intern billi ttejjeb u tħaffef il-kumpilazzjoni transkonfinali ta' xhieda.

3.2.2. Għandha l-għan li tadatta r-Regolament għall-iżviluppi tekniċi li jisfruttaw il-vantaġġi tad-diġitalizzazzjoni, billi tagħmilha obbligatorja li l-kob'munikazzjoni u l-iskambju ta' dokumenti jsiru b'mezzi elettroniċi waqt li tiġi mħarsa l-protezzjoni tad-data u l-privatezza, mingħajr ma jiġu mittiefsa bl-ebda mod id-drittijiet proċedurali tal-partijiet. Għal dan il-għan, jenħtieġ li s-sistema tinkorpora struttura deċentralizzata li tippermetti komunikazzjoni diretta bejn l-utenti finali.

3.2.3. Il-proposta tinkoraġġixxi l-użu ta' metodi moderni għall-kumpilazzjoni ta' xhieda, bħal vidjokonferenzi meta tkun meħtieġa dikjarazzjoni minn persuna fi Stat Membru ieħor. Għandha l-għan li tiżgura li ssir b'mod aktar dirett, frekwenti u rapidu l-kumpilazzjoni diretta ta' xhieda fit-teħid ta' dikjarazzjoni ta' xhud jew ta' espert jew fl-interrogazzjoni ta' parti kkonċernata meta dawn il-persuni jkunu residenti fi Stat Membru ieħor.

3.2.4. Tneħħi ostakli legali għall-aċċettazzjoni ta' provi elettroniċi (diġitali). Il-proposta tistabbilixxi r-rikonoxximent reċiproku tal-provi diġitali. Dan se jnaqqas il-piż proċedurali għaċ-ċittadini u n-negozji u jillimita n-numru ta' każijiet li fihom il-provi elettroniċi jistgħu ma jkunux permessi.

3.2.5. Tipproponi soluzzjoni għall-problema ta' interpretazzjonijiet diverġenti tat-terminu "qorti", li bħalissa mhux definit fir-Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda. Il-proposta tipprova tiċċara l-inċertezza f'dan ir-rigward.

([1]) Regolament tal-Kunsill Nru 1206/2001/KE tat-28 ta' Mejju 2001 (ĠU L 174, 27.6.2001, p.1).
([2]) Ir-Regolament (KE) Nru 1393/2007 tat-13 ta' Novembru 2007, li jħassar ir-Regolament (KE) Nru 1348/2000 (ĠU L 324, 10.12.2012, p. 79).
([3]) Skont l-hekk imsejjaħ "ftehim parallel" mad-Danimarka (ĠU L 300 tas-17.11.2005, p.55). Min-naħa tagħhom, ir-Renju Unit u l-Irlanda, skont l-Artikolu 3 tal-Protokoll Nru 21 tat-Trattat, innotifikaw fil-mument opportun ix-xewqa tagħhom li jipparteċipaw fl-adozzjoni u l-applikazzjoni taż-żewġ Regolamenti.

3.2.6. Il-proposta hija koerenti ma' strumenti oħra tal-UE fil-qasam tal-kooperazzjoni ġudizzjarja f'materji ċivili u ma tirrappreżentax ostaklu għall-iskambju ta' informazzjoni li jistgħu jwettqu l-awtoritajiet fil-qasam tar-rikonoxximent u l-implimentazzjoni fi kwistjonijiet matrimonjali u responsabbiltà tal-ġenituri ([4]) lanqas f'materji ta' obbligi ta' manteniment ([5]), anke jekk din l-informazzjoni jkollha valur probatorju, sabiex l-awtorità applikanti tkun libera li tagħżel l-aktar metodu xieraq.

3.2.7. Tirregola l-possibbiltà li jinkisbu provi minn rappreżentanti diplomatiċi jew konsulari ta' Stat Membru fit-territorju ta' Stat Membru ieħor u fiż-żona li fiha jeżerċitaw il-funzjonijiet tagħhom mingħajr ma hemm bżonn li jitolbu minn qabel lill-korp ċentrali jew lill-awtorità kompetenti ta' dak l-Istat Membru.

3.2.8. Sabiex tiggarantixxi r-rikonoxximent reċiproku ta' evidenza diġitali, jenħtieġ li ma tiġix miċħuda il-forza probatorja ta' tali evidenza, dejjem jekk tkun inkisbet fi Stat Membru skont is-sistema legali tagħha, dovuta esklussivament għan-natura diġitali tagħha.

3.2.9. Sabiex isiru bidliet fil-forom standardizzati tal-annessi jew biex jiġu aġġornati, id-delegazzjoni lill-Kummissjoni hija prevista skont l-Artikolu 290 tat-TFUE.

3.3. *Regolament dwar in-notifika ta' dokumenti*

3.3.1. L-għan ewlieni tar-regoli tiegħu huwa li jistabbilixxi kanali uniformi għat-trażmissjoni ta' dokumenti minn Stat Membru għal ieħor għan-notifika ta' dokumenti fl-Istat Membru l-ieħor. Għal dan, l-esperjenza fl-applikazzjoni tar-Regolament attwali u fil-ġurisprudenza stabbilita dwar dan is-suġġett mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE) kienet partikolarment utli.

3.3.1.1. Il-kamp ta' applikazzjoni tiegħu huwa emendat, għalkemm tinżamm il-formulazzjoni attwali tal-parti relatata mad-dokumenti *extra*-ġudizzjarji. Min-naħa l-oħra, rigward id-dokumenti ġudizzjarji, ir-Regolament se japplika għas-sitwazzjonijiet kollha fejn id-destinatarju jkun residenti fi Stat Membru ieħor.

3.3.1.2. Din is-sistema l-ġdida, fejn il-każijiet kollha ta' notifika ta' dokumenti lil destinatarji residenti fi Stat Membru ieħor huma rregolati b'mod obbligatorju, tapplika biss għan-notifika tal-att promotur jew tat-talba. Rigward in-notifiki sussegwenti ta' dokumenti ġudizzjarji fil-kuntest ta' proċess ġudizzjarju, il-protezzjoni addizzjonali hija inqas rilevanti.

3.4. Il-komunikazzjoni u l-iskambju ta' dokumenti bejn l-awtoritajiet emittenti u riċevituri jenħtieġ li jsiru b'mod elettroniku, permezz ta' sistema ta' informazzjoni komputerizzata u deċentralizzata li tikkonsisti f'sistemi ta' informazzjoni komputerizzata nazzjonali interkonnessi permezz ta' infrastruttura ta' komunikazzjoni sikura u affidabbli, għalkemm hemm il-possibbiltà li jintużaw metodi ta' komunikazzjoni alternattivi (tradizzjonali) f'każ ta' interruzzjoni imprevedibbli u eċċezzjonali tas-sistema ta' informazzjoni komputerizzata.

3.5. Huwa stabbilit li l-Istati Membri għandhom jipprovdu assistenza biex jinstab id-destinatarju fi Stat Membru ieħor, li għaliha tliet għażliet alternattivi huma ppreżentati:

— assistenza ġudizzjarja pprovduta minn awtoritajiet nominati mill-Istati Membri;

— aċċess għal informazzjoni tar-reġistru pubbliku residenzjali permezz tal-Portal Ewropew tal-Ġustizzja Elettronika;

— informazzjoni dettaljata permezz tal-Portal Ewropew tal-Ġustizzja Elettronika dwar l-għodod disponibbli biex jinstabu persuni fit-territorji tagħhom.

3.6. Il-partijiet barranin f'tilwima jistgħu jintalbu jinnominaw rappreżentant fl-Istat Membru li fih tkun qed issir in-notifika tal-atti tal-proċess.

3.7. Hemm titjib fil-proċedura dwar id-dritt tad-destinatarju li jirrifjuta li jaċċetta dokument jekk mhux abbozzat jew tradott f'lingwa xierqa.

3.8. Il-proposta tobbliga lill-fornituri tas-servizz postali biex jużaw prova ta' ħlas speċifika (konferma ta' riċevuta) wara n-notifika ta' dokumenti bil-posta skont ir-Regolament. Qed tiddaħħal ukoll regola minima rigward il-persuni li lilhom tista ssir notifika minflok lid-destinatarju meta l-fornitur tas-servizz postali ma jistax iwassal id-dokument lill-persuna personalment.

([4]) Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 2201/2003/KE tas-27 ta' Novembru 2003 (ĠU L 338, 23.12.2003, p. 1).
([5]) Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 4/2009/KE tat-18 ta' Diembru 2008 (ĠU L 7, 10.1.2009, p. 1).

3.9. Il-proposta tintroduċi n-notifika elettronika ta' dokumenti bħala metodu alternattiv addizzjonali ta' snotifika skont ir-Regolament.

3.10. F'każijiet fejn il-konvenut ma jidhirx, jiġu introdotti żewġ elementi ġodda sostanzjali:

(a) il-qorti li quddiemha tkun tinsab il-kawża, tintalab tibgħat avviż bid-data tal-bidu tal-proċess jew dwar is-sentenza b'kontumaċja lill-kont tal-utent magħruf mill-konvenut;

(b) jiġi ffissat perjodu komuni ta' sentejn, li jibda mid-data li fiha tingħata s-sentenza b'kontumaċja, biex tippreżenta azzjoni straordinarja għal eżenzjoni mill-preskrizzjoni li ttiriżulta mill-iskadenza tal-perjodi għall-preżentata ta' rikors kontra r-rikonoxximent u l-eżekuzzjoni ta' dik id-deċiżjoni fi Stat Membru ieħor.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Il-KESE jilqa' l-proposti tal-Kummissjoni għall-emenda tar-Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda u r-Regolament dwar in-notifika ta' dokumenti, peress li jiffaċilitaw l-integrazzjoni ġudizzjarja bejn l-Istati Membri billi jistabbilixxu proċeduri uniformi fil-kampijiet ta' applikazzjoni rispettivi tagħhom.

4.2. Iż-żewġ proposti jikkontribwixxu għat-titjib tal-kooperazzjoni ġudizzjarja fl-UE, ibbażata fuq il-prinċipju ta' rikonoxximent reċiproku ta' deċiżjonijiet ġudizzjarji (Artikolu 81 TFUE), għat-tisħiħ taż-żona ta' libertà, sigurtà u ġustizzja (Artikolu 3, paragrafu 2, u Artikolu 67 tat-TFUE) u biex jiġi stabbilit is-suq intern (Artikolu 26 tat-TFUE).

4.3. Fil-qosor, l-adozzjoni u l-applikazzjoni tal-qafas regolatorju propost mill-Kummissjoni għandhom jikkontribwixxu oġġettivament għat-tneħħija ta' diversi ostakli inviżibbli li jaffettwaw direttament il-ħajjiet taċ-ċittadini kollha – kemm ta' ċittadini tal-Istati Membri kif ukoll ta' persuni residenti fl-UE – u għat-traffiku kummerċjali tal-kumpaniji li joperaw fl-UE.

4.4. Sabiex jiġi ggarantit l-aċċess għall-ġustizzja u proċess ġust, huwa essenzjali li d-dispożizzjonijiet ta' dawn iż-żewġ proposti jiġu applikati f'materji ġudizzjarji b'effetti transkonfinali u jsiru b'mod xieraq.

4.5. Il-proposti huma konformi wkoll mal-istrateġija għas-suq diġitali fil-qasam tal-amministrazzjoni elettronika, speċjalment rigward il-ħtieġa li jittieħdu miżuri biex tiġi modernizzata l-amministrazzjoni pubblika u tinkiseb interoperabbiltà transkonfinali, li tiffaċilita l-interazzjoni maċ-ċittadini.

4.6. Il-proposti jżidu ċ-ċertezza legali u, għalhekk, jgħinu biex jiġu evitati dewmien u spejjeż żejda għal ċittadini, kumpaniji u amministrazzjonijiet pubbliċi, u jikkoreġu n-nuqqasijiet fil-protezzjoni tad-drittijiet proċedurali tal-partijiet, peress li jippruvaw jevitaw in-nuqqas ta' difiża skont l-hekk imsejjaħ "prinċipju ta' opportunitajiet ugwali għall-partijiet".

4.7. Huwa nnutat li d-dispożizzjoni dwar l-atti delegati biex jiġi aġġornat u emendat l-anness għaż-żewġ proposti ta' Regolament mhijiex konformi mal-pożizzjoni tal-KESE ([6]) f'dan ir-rigward, peress li l-proposta tipprevedi li d-delegazzjoni tkun għal żmien indefinit minkejja r-rekwiżit li l-eżerċitar tal-adozzjoni tal-atti ddelegati jiġi ddeterminat fil-ħin.

4.8. Fil-qosor, il-KESE jikkunsidra li, mingħajr żona ġudizzjarja vera, il-libertajiet tas-suq uniku ma jistgħux jitgawdew b'mod sħiħ.

5. **Osservazzjonijiet ġenerali dwar ir-Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda**

5.1. Il-proposta biex jiġi emendat ir-Regolament dwar il-kumpilazzjoni ta' xhieda għandha l-għan li ssaħħaħ il-komunikazzjonijiet elettroniċi bejn il-korpi kompetenti kkonċernati minflok ma jintużaw il-karti, fejn il-proċess jiswa aktar flus u jieħu aktar żmien, kif ukoll li jintużaw il-vidjokonferenzi għat-teħid ta' stqarrijiet fi Stat Membru ieħor, mingħajr ma jiġu mittiefsa bl-ebda mod id-drittijiet proċedurali tal-partijiet ikkonċernati.

5.2. Għalkemm din il-proposta tippresumi aġir diliġenti u effiċjenti tal-awtoritajiet ġudizzjarji kkonċernati u rispett strett tal-prinċipji ta' kooperazzjoni leali u rikonoxximent reċiproku –dan tal-aħħar invokat espressament biex jimpedixxi ċ-ċaħda tal-forza probatorja tal-provi diġitali (ir-raba' premessa u l-Artikolu 18 a tal-proposta) –, din ma tistabbilixxi l-ebda dispożizzjoni għall-każijiet ta' ċaħda min-naħa tal-qorti rikjesta minħabba:

([6]) ĠU C 288, 31.8.2017, p. 29; ĠU C 345, 13.10.2017, p. 67.

— dewmien bla bżonn;

— nuqqas ta’ motivazzjoni jew

— motivazzjoni insuffiċjenti.

Dawn il-każijiet fil-prattika jfissru li huwa impossibbli li jkun hemm aċċess għal protezzjoni legali effettiva u jeħtieġ li tinstab soluzzjoni sabiex jiġi evitat li dan iseħħ.

5.2.1. Din iċ-ċirkustanza hija rilevanti fl-istat attwali tad-Dritt tal-UE, fejn is-sempliċi ċaħda ta’ qorti li tkun obbligata li tippreżenta deċiżjoni preliminari lill-QĠUE f’każ ta’ ftehim tagħha tista’ titqies bħala ksur serju tal-obbligi tal-Istat li jirriżultaw mid-Dritt tal-UE ([7]).

5.2.2. Hemm ħafna sitwazzjonijiet fejn il-qorti rikjesta tista’ tagħmel ħsara serja lid-drittijiet tal-individwi jekk ma tikkooperax b’diliġenza, speċjalment fil-protezzjoni kawtelatorja, billi tiddependi fuq riservi ta’ sovranità nazzjonali, sigurtà nazzjonali, ordni pubbliku, eċċ. [ara l-Artikolu 4(2) tat-TUE] jew f’każ ta’ diverġenzi li jirriżultaw mill-prattika proċedurali differenti fl-Istati Membri.

5.2.3. Din is-sitwazzjoni tal-aħħar isseħħ, pereżempju, fl-iskoperta qabel is-smigħ tal-kawża, peress li l-Artikolu 23 tal-Konvenzjoni tal-Aja tat-18 ta’ Marzu 1970, dwar il-ksib ta’ provi barra mill-pajjiż f’materji ċivili jew kummerċjali, jippermetti li l-Istati Partijiet jintroduċu riżerva ta’ sovranità biex jirrifjutaw ittri rogatorji li oriġinaw fil-fażi preliminari tal-proċess (wara l-preżentata tat-talba iżda qabel ma tibda tintemal-kawża).

5.2.4. Ir-Regolament (KE) Nru 1206/2001 li attwalment jinsab fis-seħħ, għalkemm ma jindirizzax espressament din il-kwistjoni, jeskludiha mill-kamp ta’ applikazzjoni tiegħu, kif jidher mid-Dikjarazzjoni tal-Kunsill 54/01 tal-4 ta’ Lulju 2001 (dok. 10571/01, p. 1).

5.2.5. Xi kultant, dewmien żejjed jista’ jiġi kkawżat minn kwalifika teknika insuffiċjenti tal-korpi rikjesti jew meta l-infrastrutturi teknoloġiċi ma jaħdmux sew. Sabiex tipprevjeni u teqred kemm jista’ jkun dawn is-sitwazzjonijiet, jenħtieġ li l-proposta tistabbilixxi xi tip ta’ dispożizzjoni li teħtieġ li l-Istati Membri jiggarantixxu l-aġġornament diġitali tal-awtoritajiet ġudizzjarji tagħhom u l-adattament tal-infrastrutturi teknoloġiċi.

5.3. Min-naħa l-oħra, jenħtieġ li jiġu speċifikati ċerti dispożizzjonijiet tal-proposta. Pereżempju, l-Artikolu 1(4) jistabbilixxi kunċett restrittiv ta’ “qorti” billi jiddefinixxiha bħala “kull awtorità ġudizzjarja fi Stat Membru li hija kompetenti għat-twettiq tal-kumpilazzjoni ta’ xhieda skont dan ir-Regolament” skont ir-Regolament.

5.3.1. Minkejja li din id-definizzjoni tista’ tinkludi servizzi ta’ uffiċjal pubbliku (pereżempju, nutara), teskludi tribunali tal-arbitraġġ ta’ natura privata, kemm fil-qasam ta’ arbitraġġ fl-oqsma ta’ investiment, tal-kummerċ, tal-konsumaturi jew kwalunkwe korp tal-arbitraġġ li jsolvi materji oħra.

5.3.2. B’hekk ir-rilevanza kbira tal-korpi tal-arbitraġġ fil-kummerċ u l-ekonomija tal-Istati Membri u ta’ pajjiżi terzi mhijiex rikonoxxuta.

5.3.3. Rigward dawn tal-aħħar, jistgħu jinqalgħu sitwazzjonijiet ta’ *lis pendens* jew problemi relatati mal-eżekuzzjoni tad-deċiżjonijiet tagħhom mill-korpi rikjesti tal-Istati Membri (pereżempju, twissija kontra s-smigħ) li jistgħu joħolqu inċertezza legali.

5.3.4. Ċertament, din id-definizzjoni restrittiva ta’ “qorti” hija allinjata mal-ġurisprudenza tal-QĠUE, li ġeneralment tiċħad li t-tribunali tal-arbitraġġ privati għandhom l-istatus ta’ “qorti” ([8]).

5.3.5. Fil-fehma tal-KESE, l-applikazzjoni awtomatika ta’ din il-ġurisprudenza tal-QĠUE għall-qasam ikkonċernat tista’ twassal għal sitwazzjoni ta’ nuqqas ta’ rikonoxximent tad-deċiżjonijiet tat-tribunali arbitrali jew ta’ kooperazzjoni negattiva tal-qorti rikjesta, dik li – f’xi każijiet – tista’ twassal li tħalli lill-partijiet interessati bla difiża.

(7) Ara l-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali Wathelet fil-kawża C-416/17, Il-Kummissjoni Ewropea vs Ir-Repubblika Franċiża, punti 95-103.

(8) Pereżempju, fil-kawżi li ġejjin: il-kawża Nordsee 102/81 (1982), punti 10-13; il-kawża Eco Swiss C-126/97 (1999), punt 34; il-kawża Denuit u Cordier C-125/04 (2005), punt 13; il-kawża Gazprom C-536/13 (2015), punt 36; il-kawża Achmea C-284/16 (2018), punti 45-49, eċċ.

5.3.6. Madankollu, jenħtieġ li klawżoli ta' arbitraġġ bejn l-investitur u l-Istat imsemmija fit-trattati ta' investiment bilaterali jiġu esklużi minn din l-evalwazzjoni, peress li huma inkompatibbli mal-Liġi tal-UE u m'għandhomx effetti legali peress li huma illegali billi jinsabu f'kunflitt mar-regoli tas-suq uniku u jiddiskriminaw bejn l-investituri fl-UE, fit-termini stabbiliti mill-ġurisprudenza tal-QĠUE fis-Sentenza "Achmea" ([9]).

5.4. Min-naħa l-oħra, l-Artikolu 17 b ifakkar lir-rappreżentanti diplomatiċi jew konsulari ta' Stat Membru dwar il-possibbiltà li jwettqu proċeduri ta' ġbir ta' provi mingħajr talba minn qabel fit-territorju ta' Stat Membru ieħor fejn huma akkreditati. Din is-setgħa hija limitata strettament għat-teħid ta' stqarrijiet jew interrogazzjonijiet volontarji ta' ċittadini tal-Istat Membru li jirrappreżentaw fil-kuntest ta' kawża ġudizzjarja li għaliha l-qorti ta' dak l-Istat Membru jkollha ġurisdizzjoni.

5.5. Ikun rilevanti li l-kompiti ta' assistenza ġudizzjarja ta' dawn l-uffiċjali previsti fil-proposta jistgħu jiġu estiżi biex jadattawhom għar-realtà attwali tal-UE, speċjalment fil-qafas tal-moviment liberu u r-residenza taċ-ċittadini tal-Istati Membri u tal-libertà tal-istabbiliment tal-kumpaniji tagħhom. Konsegwentement, il-prattika tal-proċeduri minn dawn l-uffiċjali tista' tiġi estiża għal barranin mingħajr il-ħtieġa ta' awtorizzazzjoni minn qabel jew għaċ-ċittadini tal-Istat riċevitur jekk tkun awtorizzata minn dak l-Istat.

5.6. Huwa importanti ħafna —u hija xi ħaġa li jaqbel magħha il-KESE— in-neċessità li jiġi stabbilit l-obbligu li l-Istat Membru li jibgħat it-talba jingħata għajnuna fit-tfittxija tar-residenza tal-persuna li lilha jkun irid jiġi nnotifikat dokument ġudizzjarju jew *extra*-ġudizzjarju fi Stat Membru ieħor riċevitur meta r-residenza ma tkunx magħrufa.

5.7. Min-naħa l-oħra, fil-kuntest tal-proposta kkonċernata, hemm l-Aġenda tal-Ġustizzja tal-UE għall-2020, li tfittex li ssaħħaħ id-drittijiet fundamentali, inklużi d-drittijiet proċedurali ċivili.

5.8. F'dan ir-rigward, il-miżuri ta' diġitizzazzjoni tal-proposta jqisu l-ħtiġijiet tal-protezzjoni tad-data u tal-privatezza fis-sistema għal skambji elettroniċi bejn l-awtoritajiet ġudizzjarji kkonċernati, bħall-istabbiliment ta' sett predefinit ta' utenti tas-sistema (il-qrati u l-awtoritajiet ġudizzjarji tal-Istati Membri biss).

5.9. Madankollu, għalkemm l-attakki fuq dawn l-infrastrutturi elettroniċi huma mistennija jimmultiplikaw fil-futur — riskju li jista' jiżdied permezz tal-interkonnessjoni bejn is-sistemi tal-kompjuter ikkonċernati— m'hemm l-ebda dispożizzjoni dwar kif l-imputazzjoni tar-responsabbiltà tkun solvuta jekk attakki ċibernetiċi, jew jekk is-sistema ta' informazzjoni kompjuterizzata ma taħdimx sew jew taqa', jirnexxilhom ixerrdu informazzjoni sensittiva jew saħansitra jeqirdu elementi probatorji ta' proċess.

5.10. Għaldaqstant, ħsara serja fid-drittijiet tal-individwi tista' sseħħ mingħajr ma jkun hemm mod prevedibbli biex tintalab ir-responsabbiltà ta' dawk li kkawżawha jew jista' jkun li l-individwi stess ibatu dawn il-konsegwenzi jekk dawk li kkawżawhom jinvokaw l-eżistenza ta' forza maġġuri.

6. **Osservazzjonijiet ġenerali dwar il-proposta għar-Regolament dwar in-notifika tad-dokumenti**

6.1. Il-KESE jemmen li r-Regolament propost dwar in-notifika u t-trasferiment ta' dokumenti se jtejjeb u jħaffef il-proċessi ġudizzjarji, peress li se jissimplifika u jħaffef il-mekkaniżmi ta' kooperazzjoni għan-notifika tad-dokumenti. Dan se jtejjeb l-amministrazzjoni tal-ġustizzja fi kwistjonijiet b'riperkussjonijiet transkonfinali, isaħħaħ id-drittijiet proċedurali ċivili u jżid il-fiduċja reċiproka bejn is-sistemi ġudizzjarji tal-Istati Membri.

6.2. Din il-proposta għandha l-għan li teqred id-dewmien u l-ksur frekwenti tad-dati ta' skadenza stabbiliti – sitwazzjonijiet li jseħħu minħabba li d-dokumenti huma trażmessi mill-korpi kompetenti – li jġiegħlu n-notifika ta' dokumenti titwettaq elettronikament. Issaħħaħ ukoll id-drittijiet tad-difiża tar-riċevitur permezz ta' diversi interventi speċifiċi tal-korpi kompetenti minħabba l-inċertezza li tirriżulta mir-rifjut ta' dokument jew mill-każijiet ta' sentenzi mogħtija b'kontumaċja.

6.3. Ta' min jinnota l-firxa wiesgħa ta' applikazzjoni suġġettiva u materjali ta' din il-proposta, peress li tinkludi l-persuni kollha, kemm fiżiċi kif ukoll ġuridiċi, li jinkludu l-kummerċjanti kollha, jiġifieri l-mikrointrapriżi, u li tammetti biss l-eċċezzjonijiet li tistabbilixxi espressament [Artikolu 1(1) u (3)].

([9]) Sentenza "Achmea", Kawża C-284/16, mogħtija fis-6 ta' Marzu 2018 (ECLI:UE:C:2018:158).

Ikun meħtieġ li jiġu allinjati l-verżjonijiet lingwistiċi kollha sabiex ikun ċar li r-Regolament propost jikkonċerna mhux biss id-dokument li jniedi l-proċedura, iżda wkoll id-dokumenti ġudizzjarji kollha tal-proċess.

6.4. Il-KESE jaqbel mal-garanziji u s-salvagwardji stabbiliti biex jipproċedi "bir-rifjut ta' aċċettazzjoni ta' dokument" mir-riċevitur u l-obbligu li għandu l-korp riċevitur ha l-entità riċevitura li jagħti informazzjoni f'dan ir-rigward. Min-naħa l-oħra, sabiex jiġu bbilanċjati d-drittijiet tal-partijiet tal-proċess, huwa meħtieġ li l-konvenut ikollu għarfien sħiħ tad-dokument li jagħti lok għall-proċess, u għalhekk jidher rilevanti li r-reġim lingwistiku jinkludi lingwa mifhuma mir-riċevitur jew waħda mil-lingwi uffiċjali tal-post tan-notifika.

6.5. Tidher adegwata d-dispożizzjoni dwar mezzi supplimentari għan-notifika ta' dokumenti previsti permezz tal-posta, in-notifika magħmula direttament permezz ta' aġenti ġudizzjarji, uffiċjali jew persuni kompetenti oħra tal-Istat Membru rikjest, u n-notifika elettronika.

6.6. Fi kwalunkwe każ, l-importanti hu li jiġu mħarsa u ggarantiti l-integrità u l-għan tad-dokument, kemm jekk ġudizzjarju kif ukoll jekk *extra*-ġudizzjarju.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm tal-UE kontra l-frodi"

(COM(2018) 386 final — 2018/0211 (COD))

(2019/C 62/10)

Relatur: **Giuseppe GUERINI**

Konsultazzjoni	Kummissjoni, 18.6.2018
Bażi legali	L-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropa
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Nru. tas-sessjoni plenarja	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	193/0/4

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jappoġġja l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea li tistabbilixxi l-programm il-ġdid kontra l-frodi biex jiġu protetti l-interessi finanzjarji tal-UE u l-assistenza amministrattiva reċiproka bejn l-awtoritajiet doganali tal-Istati Membri.

1.2. Hija ħaġa pożittiva li l-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi huwa bbażat fuq il-programm preċedenti *Hercule III*, filwaqt li jfittex li jtejjeb il-prestazzjoni fid-dawl tal-prattika li nkisbet sadanittant, speċjalment f'dak li jirrigwarda l-analiżi aktar estiża tad-data disponibbli u b'referenza għal taħlita effikaċi bejn is-sistema *Hercule* u s-sistemi tal-*AFIS* u tal-*IMS*.

1.3. Il-KESE jittama li l-Unjoni Ewropea tippromovi forom ta' kooperazzjoni internazzjonali fir-rigward tal-ġlieda kontra l-frodi, sabiex tiġi żviluppata reazzjoni effikaċi u kkoordinata għal fenomeni li issa jmorru lil hinn mill-fruntieri tal-istat u saħansitra dawk kontinentali, u jirrikjedu l-iżvilupp ta' metodi effikaċi ta' koperazzjoni globali bejn awtoritajiet kompetenti differenti.

1.4. Il-KESE jirrakkomanda li għandu jkun hemm livell adatt ta' investiment min-naħa tal-Kummissjoni fit-teknoloġiji l-ġodda għall-ġlieda kontra l-frodi, l-ewwel fl-intelliġenza artifiċjali li tista' ġġib titjib importanti għall-ġlieda kontra l-attivitajiet illegali.

1.5. Dawn l-investimenti għandhom jiġu akkumpanjati minn taħriġ adegwat li jingħata lill-persunal impjegat fl-awtoritajiet pubbliċi involut fil-ġlieda kontra l-frodi. Huwa kruċjali li l-aġġornar fir-rigward tal-evoluzzjoni tat-traffikar illegali jitwettaq permezz ta' azzjoni mħallta bl-użu tat-teknoloġiji l-ġodda u tat-taħriġ adatt tal-persuni involuti f'dan il-qasam.

1.6. Fid-dawl tal-importanza strateġika tat-teknoloġija fil-ġlieda kontra l-frodi, il-KESE jissuġġerixxi li, flimkien mal-indikaturi ta' prestazzjoni li jinsabu fil-proposta tal-Kummissjoni, jiġu miżjuda oħrajn b'rabta mal-kejl tal-progress li jintlaħaq fil-kapaċità tal-awtoritajiet tat-taxxa biex jadottaw teknoloġiji diġitali ġodda u marbuta mal-intelliġenza artifiċjali sabiex jikkumbattu l-frodi li jolqtu l-interessi tal-UE.

1.7. Politikament, il-KESE jqis li l-ġlieda kontra l-frodi tista' titmexxa aħjar mill-istituzzjonijiet Ewropej inkluż permezz ta' sforz addizzjonali favur l-armonizzazzjoni tar-regoli legali u fiskali applikabbli f'ġurisdizzjonijiet nazzjonali differenti. Fil-fatt, huwa possibbli li d-differenza eċċessiva tar-regoli fiskali u legali fost Stati Membri differenti fis-suq intern tkun fattur li jiddeteremina l-adozzjoni ta' aġir illegali li jisfrutta d-differenzi regolatorji eżistenti (eż. frodi karusell fil-qasam tal-VAT) b'dannu possibbli, direttament jew indirettament, għall-baġit tal-UE jew, f'termini iktar ġenerali, għall-konsolidazzjoni tas-Suq Uniku Ewropew.

2. Il-proposta tal-Kummissjoni

2.1. Is-sistema attwali tal-ġlieda kontra l-frodi li tagħmel ħsara lill-bilanċ tal-UE tinvolvi l-miżuri li ġejjin: i) il-programm ta' nfiq *Hercule III*, dwar il-ġlieda kontra l-frodi, il-korruzzjoni u kwalunkwe attività illegali oħra li tagħmel ħsara lill-interessi finanzjarji tal-UE; ii) is-Sistema ta' Informazzjoni għal Kontra l-Frodi (*AFIS*), li tirrigwarda serje ta' applikazzjonijiet elettroniċi doganali mmexxija mill-Kummissjoni għall-finijiet tar-Regolament (KE) Nru 515/972; iii) is-Sistema ta' Ġestjoni tal-Irregolaritajiet *(IMS)*, strument ta' komunikazzjoni elettronika li għandu l-għan li jgħin lill-Istati Membri jirrispettaw l-obbligu li jirrapportaw l-irregolaritajiet misjuba.

2.2. Il-programm il-ġdid tal-UE kontra l-frodi, it-tema f'din l-Opinjoni, fil-parti l-kbira tiegħu se jkun ibbażat fuq il-programm preċedenti *Hercule III* b'ċertu titjib, fosthom il-possibbiltà li jiġu ffinanzjati inizjattivi ġodda – pereżempju fir-rigward ta' analiżi tad-data – li jgħaqqad aħjar dan il-programm mas-sistemi tal-*AFIS* u tal-*IMS*.

2.3. Il-programm ta' kontra l-frodi jsegwi żewġ objettivi ġenerali: 1) li jipproteġi l-interessi finanzjarji tal-UE; ii) li jappoġġja l-assistenza reċiproka bejn l-awtoritajiet amministrattivi tal-Istati Membri, minbarra l-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri u l-Kummissjoni, bl-għan li tiġi żgurata l-applikazzjoni korretta tal-leġislazzjoni doganali u agrikola.

2.4. Barra minn hekk, il-programm jipprevedi tliet objettivi speċifiċi, marbuta direttament mal-objettivi ġenerali: i) il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-frodi, il-korruzzjoni u kwalunkwe attività illegali oħra li tagħmel ħsara lill-interessi finanzjarji tal-UE; ii) l-appoġġ biex jiġu rrapportati l-irregolaritajiet, inkluż il-frodi, fir-rigward tal-ġestjoni kondiviża u l-fondi ta' assistenza ta' qabel l-adeżjoni tal-bilanċ tal-Unjoni; iii) il-provvista ta' strumenti għall-iskambju ta' informazzjoni u appoġġ tal-attivitajiet fir-rigward tal-assistenza amministrattiva reċiproka fil-qasam doganali u agrikolu.

2.5. L-allokazzjoni finanzjarja tal-programm għall-perjodu 2021-2027 tammonta għal EUR 181,207 miljun, maqsuma kif ġej: i) EUR 114,207 miljun għall-prevenzjoni u għall-ġlieda kontra l-frodi, il-korruzzjoni u kwalunkwe attività illegali oħra li tagħmel ħsara lill-interessi finanzjarji tal-UE; ii) EUR 7 miljun biex jiġi appoġġjat ir-rapportar tal-irregolaritajiet, inkluża l-frodi, fejn tidħol il-ġestjoni kondiviża u l-fondi ta' assistenza ta' qabel l-adeżjoni tal-bilanċ tal-Unjoni; iii) EUR 60 miljun biex jiġu pprovduti strumenti għall-iskambju ta' informazzjoni u appoġġ għall-attivitajiet operattivi fir-rigward tal-assistenza amministrattiva reċiproka fil-qasam doganali u agrikolu.

2.6. L-implimentazzjoni tal-programm il-ġdid se ssir f'ambjent leġislattiv ġdid u kkaratterizzat minn bidliet importanti li, b'mod partikolari, jirrigwardaw l-istabbiliment tal-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew (UPPE), li se jkun jaqdi rwol rilevanti u ttamat li jkun effikaċi u li, flimkien mal-implimentazzjoni tad-Direttiva (UE) 2017/1371 dwar il-ġlieda kontra l-frodi tal-interessi finanzjarji tal-Unjoni permezz tal-liġi kriminali huwa mistenni li jiżgura protezzjoni aħjar tal-interessi finanzjarji tal-UE u taċ-ċittadini Ewropej.

2.7. Ir-Regolament għall-programm ta' kontra l-frodi tfassal b'segwitu għal konsultazzjoni li saret mill-Kummissjoni mal-partijiet interessati – filwaqt li tqiesu wkoll is-suġġerimenti ta' grupp ta' esperti – u għandu bażi ġuridika soda fit-Trattati (l-Artikoli 325 u 33 tat-TFUE).

3. Kummenti ġenerali u speċifiċi

3.1. Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ il-proposta tal-Kummissjoni Ewropea li tistabbilixxi l-programm il-ġdid kontra l-frodi biex jiġu protetti l-interessi finanzjarji tal-UE u l-assistenza amministrattiva reċiproka bejn l-awtoritajiet doganali tal-Istati Membri.

3.2. Huwa kruċjali li l-implimentazzjoni tal-Artikolu 325 u tal-Artikolu 33 tat-TFUE ssir permezz ta' strumenti adatti u koordinazzjoni kif imiss bejn l-awtoritajiet nazzjonali u Ewropej, kif urew il-miżuri li ġew adottati fis-snin ta' qabel, li rkupraw somom kbar għall-bilanċ tal-UE, anki jekk il-Kummissjoni tosserva kemm huwa diffiċli li ssir stima tal-ammont preċiż tas-somom li ġew irkuprati.

3.3. Il-globalizzazzjoni tas-swieq, il-mobbiltà tal-beni u tal-persuni li qed tiżdied, u t-tixrid dejjem aktar mifrux ta' teknoloġiji ta' komunikazzjoni ġodda jiffavorixxu żieda esponenzjali fit-tranżazzjonijiet transkonfinali u tal-kummerċ fuq il-pjattaformi diġitali. Dan joħloq opportunitajiet kbar ta' tkabbir u żvilupp tas-swieq, iżda jirrikjedi wkoll aġġornar rapidu u kostanti tat-tekniki ta' kontroll ta' fenomeni illegali, minbarra l-aġġornar tal-leġislazzjonijiet kontra l-frodi u l-forom differenti ta' evażjoni tal-kontrolli doganali.

3.4. Għaldaqstant, huwa kruċjali li r-rispons tal-awtoritajiet pubbliċi fir-rigward tal-forom dejjem aktar raffinati ta' frodi jżomm il-pass mal-progress, kemm fir-rigward tal-effikaċja tal-infurzar, kif ukoll mill-perspettiva teknoloġika u dik tal-kollaborazzjoni effettiva bejn l-awtoritajiet nazzjonali, li l-azzjoni tagħhom għandha tkun kkoordinata u f'sinerġija.

3.5. In-natura transnazzjonali ta' frodi u l-mod faċli, aġevolat mit-teknoloġija, li bih jiġu żviluppati malajr il-prattiki illegali – nirreferu, pereżempju, għall-faċilità li biha jistgħu jiġu trasferiti l-flus minn attivitajiet illegali – jirrikjedu l-iżvilupp ta' forom ta' kooperazzjoni dejjem aktar intensivi bejn l-awtoritajiet fil-livell globali. Il-KESE jittama li l-Unjoni Ewropea tippromovi forom ta' kooperazzjoni internazzjonali fir-rigward tal-ġlieda kontra l-frodi, sabiex tiġi żviluppata reazzjoni effikaċi u kkoordinata għal fenomeni li issa jmorru lil hinn mill-fruntieri tal-istat u dawk kontinentali.

3.6. Hija ħaġa pożittiva li l-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi huwa bbażat fuq il-programm *Hercule III*, filwaqt li jfittex li jtejjeb il-prestazzjoni preċedenti fid-dawl tal-prattika li nkisbet sadanittant, speċjalment f'dak li jirrigwarda l-analiżi aktar estiża u preċiża tad-data disponibbli u b'referenza għal taħlita effikaċi bejn is-sistema *Hercule* u s-sistemi tal-*AFIS* u tal-*IMS*.

3.7. Illum il-ġurnata, bis-saħħa tal-Unjoni doganali li taqa' taħt il-kompetenza esklużiva tal-UE skont l-Artikolu 3 tat-TFUE, inkisbu riżultati importanti fir-rigward tal-armonizzazzjoni tal-istandards, tal-effikaċja tal-kontrolli u tad-deterrenza tas-sanzjonijiet. Huwa importanti li dawn ir-riżultati jiġu komplementati bi protezzjoni effikaċi tal-interessi finanzjarji tal-UE, li, fost oħrajn, tirrikjedi li tissokta l-ħidma b'intensità dejjem akbar sabiex tissaħħaħ il-kooperazzjoni doganali bejn l-Istati Membri f'kooperazzjoni mill-qrib mal-Kummissjoni.

3.8. Bis-saħħa tal-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi, l-attivitajiet kontra l-fenomeni illegali li jagħmlu ħsara lill-interessi tal-UE se jissaħħu wkoll bis-semplifikazzjoni u bit-tħaffif tal-proċeduri ta' kontroll, permezz tal-introduzzjoni ta' teknoloġiji ġodda relatati mal-attività doganali. F'dan ir-rigward, il-KESE jirrakkomanda li jkun hemm livell adatt ta' investiment fit-teknoloġiji l-ġodda li jiġġieldu kontra l-frodi, l-ewwel u qabel kollox fl-intelliġenza artifiċjali li huwa meqjus li tista' toffri lok importanti għal titjib għall-attivitajiet tal-awtoritajiet pubbliċi.

3.9. Dawn l-investimenti għandhom jiġu akkumpanjati minn taħriġ adatt li jingħata lill-persunal impjegat fl-awtoritajiet pubbliċi involut fil-ġlieda kontra l-frodi. Huwa kruċjali li l-aġġornar fir-rigward tal-evoluzzjoni tat-traffikar illegali jsir permezz ta' azzjoni li tinkludi taħlita ta' teknoloġiji ġodda u taħriġ adatt tal-persuni involuti fil-ġlieda kontra l-frodi u l-fenomeni illegali, li jeħtieġ ikunu kontinwament involuti f'attivitajiet ta' taħriġ u aġġornar skont l-iżviluppi fit-teknoloġija għall-ġlieda kontra l-fenomeni illegali.

3.10. Il-KESE jaqbel mal-objettivi ġenerali u speċifiċi stabbiliti mill-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi, iżda jissuġġerixxi li jiġi introdott objettiv speċifiku ġdid relatat mal-ġlieda kontra l-frodi doganali, il-korruzzjoni u l-attivitajiet illegali li jitwettqu permezz ta' mezzi elettroniċi u permezz tat-teknoloġiji l-ġodda, bl-għan li tiġi żviluppata politika doganali li tiġġieled kontra l-frodi diġitali.

3.11. Huwa importanti li jiġi enfasizzat li l-aġġustament tal-politika doganali u tal-politiki ta' kontra l-frodi mill-perspettiva teknoloġika mhux biss huwa kwistjoni ta' adattament strumentali u tal-kapaċitajiet fiżiċi disponibbli għall-awtorità tas-settur, iżda jrid isarraf fi strateġija vera fuq perjodu ta' żmien twil li tkun ibbażata fuq objettivi, għanijiet u metodoloġiji preċiżi.

3.12. Il-Kummissjoni ma kkunsidratx li kien hemm bżonn tgħaddi għal valutazzjoni tal-impatt preventiva, peress li l-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi fil-parti l-kbira tiegħu huwa kontinwazzjoni ta' programm preċedenti, li diġà sarulu evalwazzjonijiet ex-post ([1]) u tqies li huwa effikaċi. Għalkemm jifhem l-għażla li ma ssirx valutazzjoni tal-impatt preventiva u jqis li, fil-prinċipju, il-valutazzjonijiet ex-post imsemmija mill-Kummissjoni huma adatti, il-KESE jqis li huwa importanti li l-politiki dwar il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-frodi li jitmexxew mill-UE jkunu bbażati fuq data konkreta u verifikabbli. Fin-nuqqas ta' analiżi tal-impatt preventiva, issir ħaġa indispensabbli li l-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi issa jiġi appoġġjat permezz ta' attività kontinwa ta' monitoraġġ, valutazzjoni u informazzjoni li tippermetti analiżi tajba tal-avvanzi u l-progressi li jkunu nkisbu fil-frattemp.

3.13. Il-KESE jaqbel mal-istabbiliment ta' tliet indikaturi sabiex jiġi vverifikat li l-objettivi speċifiċi stabbiliti mill-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi jintlaħqu, jiġifieri: i) livell ta' sodisfazzjon tal-utenti u persentaġġ tal-Istati Membri li jirċievu appoġġ biex jipprevjenu u jiġġieldu kontra l-frodi, il-korruzzjoni u kwalunkwe attività illegali oħra li tagħmel ħsara lill-interessi finanzjarji tal-Unjoni; ii) livell ta' sodisfazzjon tal-utenti li jużaw is-sistema ta' ġestjoni tal-irregolaritajiet; iii) kwantità ta' informazzjoni dwar l-assistenza reċiproka li tkun ġiet ipprovduta u għadd ta' attivitajiet appoġġjati fil-qasam tal-assistenza reċiproka.

3.14. B'mod koerenti mat-talba li saret qabel biex jiżdied objettiv speċifiku b'rabta mal-ħtieġa li tiġi implimentata strateġija doganali u ta' kontra l-frodi għall-ekonomija diġitali, il-KESE jissuġġerixxi wkoll l-introduzzjoni ta' indikaturi relatati mal-kejl tal-progress tal-kapaċità tal-awtoritajiet tat-taxxa biex jadottaw teknoloġiji diġitali ġodda u relatati mal-intelliġenza artifiċjali għall-ġlieda kontra l-frodi li tagħmel ħsara lill-interessi tal-UE.

([1]) Ara l-valutazzjoni tal-programm Hercule II (2007-2013) u Hercule III (2014-2017).

3.15. Biex il-programm ta' kontra l-frodi jaħdem sew, huwa importanti li l-miżuri li jiġu introdotti jiġu appoġġjati b'mod adatt fil-livell tal-allokazzjoni tar-riżorsi finanzjarji. Għalhekk, il-KESE jaqbel mal-proposta tal-Kummissjoni li tipprevedi l-implimentazzjoni tal-programm kemm fil-proċedura tal-ġestjoni diretta, kif ukoll mal-forma tal-ġestjoni indiretta.

3.16. Il-KESE, filwaqt li jqis li hija koerenti fir-rigward tal-approċċ kumplessiv tar-Regolament dwar il-programm il-ġdid ta' kontra l-frodi, jaqbel mal-possibbiltà li jiġu ffinanzjati l-ispejjeż tal-installazzjoni u tal-manutenzjoni tal-Istati Membri tal-istrutturi tekniċi, il-mezzi loġistiċi, tal-informatika u tal-awtomatizzazzjoni tal-uffiċċji li jkunu neċessarji sabiex tiġi żgurata l-koordinazzjoni tal-operazzjonijiet doganali konġunti u ta' attivitajiet operattivi oħra. B'mod koerenti ma' dan, il-KESE jaqbel ukoll mal-possibbiltà li jiġu ffinanzjati l-ispejjeż relatati mal-akkwist, l-istudju, l-iżvilupp u l-manutenzjoni tal-infrastruttura tal-informatika u tas-softwer u tal-konnessjonijiet speċifiċi tan-netwerk għall-prevenzjoni u għall-ġlieda kontra l-frodi.

3.17. Fid-dawl ta' dan u meta jitqies il-punt preċedenti, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tagħmel il-mekkaniżmi ta' koordinazzjoni neċessarji effettivi u strinġenti sabiex tiggarantixxi l-effiċjenza u l-interoperabbiltà tat-tagħmir li nkiseb bl-appoġġ tar-riżorsi finanzjarji tal-Unjoni, bl-għan li tiġi segwita u jkun hemm ġlieda dejjem aktar effikaċi u kkoordinata kontra l-frodi u l-fenomeni illegali li jwasslu għal dannu għall-bilanċ tal-UE.

3.18. Politikament, il-KESE jqis li l-ġlieda kontra l-frodi tista' titmexxa mill-istituzzjonijiet Ewropej wkoll permezz ta' sforz addizzjonali favur l-armonizzazzjoni tar-regoli legali u fiskali applikabbli fis-suq intern. Fil-fatt, huwa possibbli li d-differenza eċċessiva tar-regoli fiskali u legali fost Stati Membri differenti fis-suq intern tista' tkun fattur għall-adozzjoni ta' aġir illegali li jisfrutta d-differenzi regolatorji eżistenti (eż. frodi karusell fil-qssam tal-VAT) b'dannu possibbli, direttament jew indirettament, għall-baġit tal-UE jew, f'termini iktar ġenerali, biex jiġi kkonsolidat is-Suq Uniku Ewropew.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-istrument ta' appoġġ finanzjarju għat-tagħmir ta' kontroll doganali bħala parti mill-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri"

(COM(2018) 474 final – 2018/0258 (COD))

(2019/C 62/11)

Relatur: **Antonello PEZZINI**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 2.7.2018
	Kunsill, 4.7.2018
Bażi legali	Artikoli 114(1) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum
Adottata fis-sezzjoni	2.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	200/0/5

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iqis li, fid-dawl tal-problemi li qed jiżdiedu marbutin mal-kontroll fil-fruntieri esterni tal-Unjoni, huwa essenzjali li tiġi implimentata sistema li tkun kapaċi tgħaqqad il-protezzjoni tal-individwi u s-sigurtà tal-fruntieri flimkien mal-istabbiliment ta' rabtiet kummerċjali produttivi ma' pajjiżi terzi.

1.2. Din hija waħda mill-isfidi l-kbar li l-Unjoni Ewropea trid twieġeb għaliha, u l-KESE jqis li l-Pakkett dwar il-Ġestjoni tal-Fruntieri, li tfassal għall-baġit pluriennali li jmiss tal-UE, jirrappreżenta l-ewwel pass pożittiv.

1.3. Il-KESE jqis li huwa essenzjali li jiġu pprovduti livelli għoljin ta' kwalità u ta' innovazzjoni tat-tagħmir doganali lill-Unjoni, sabiex jiġu mħarsa l-kultura soċjali kif ukoll l-interessi soċjali, ambjentali, ekonomiċi u finanzjarji tal-Istati Membri, li jieħdu l-forma:

— fil-ġlieda, li għadha mhix effettiva, kontra l-kummerċ illegali;

— fit-tnaqqis fil-piż u fis-semplifikazzjoni tal-prattiki tal-kummerċ legali;

— fis-salvagwardja tas-sigurtà tas-suq intern tal-UE;

— fil-protezzjoni tal-ambjent u tas-saħħa taċ-ċittadini;

— fir-rispett tad-drittijiet fundamentali tal-ħaddiema;

— fil-ħarsien tal-interessi tal-konsumatur;

— fl-aħjar ġestjoni tar-riskji doganali;

— fl-irkupru tad-dazji.

1.4. Il-Kumitat jemmen li huwa importanti wkoll li għall-istrument il-ġdid:

— jiġu żgurati prijoritajiet li jkun hemm tagħmir fil-fruntieri li jkun soġġett għal pressjoni ta' kontroll ikbar, bħal dik marittima;

— jitħaffef ix-xogħol tat-tim ta' valutazzjoni li joperaw f'dan il-kamp ta' applikazzjoni ([1]);

— jiġi ggarantit tqassim ġeografika ġust;

— tiġi rrispettata l-proporzjonalità, marbuta mal-flussi tal-merkanzija u tal-persuni, f'sinerġija mal-Fond għas-Sigurtà.

1.5. Il-Kumitat japprezza l-isforz tal-Kummissjoni, indirizzat kemm biex jittejbu l-kontrolli tal-fruntieri tal-UE, kif ukoll biex jiżdiedu l-fondi u l-istrumenti meħtieġa, bil-għan li jiġu żgurati kontrolli doganali innovattivi u ta' kwalità, u applikazzjoni, kemm jista' jkun uniformi, tal-leġislazzjoni doganali, applikata fl-uffiċċji li joperaw fil-fruntieri esterni ([2]).

1.6. Il-Kumitat iqis li l-allokazzjoni finanzjarja tal-istrument il-ġdid mhijiex suffiċjenti fir-rigward tal-għanijiet li jixtieq jilħaq, li, barra minn hekk, għandhom jinkludu: it-tagħmir ta' kontroll tas-sigurtà tas-saħħa tal-pjanti u l-istrumenti għall-ispettrografija avvanzata tal-kontejners tal-merkanzija ([3]).

1.7. Barra minn hekk, il-Kumitat iqis li huwa importanti li, fi żminijiet kemm jista' jkun qosra, tiġi żgurata l-provvista ta' tagħmir fl-uffiċċji tal-fruntieri li jaffaċċjaw iktar pressjonijiet ta' kontroll, bħal dawk marittimi, li għalihom għandha tingħata prijorità fit-tqassim tal-għotjiet. Barra minn hekk ikun xieraq li l-istrument il-ġdid jipprevedi l-istabbiliment ta' riżerva ta' intervent rapidu għat-tixrid ta' tagħmir ġdid, bil-possibbiltà ta' reviżjoni, fl-istess ħin, tal-lista ta' tagħmir diġà aċċettat.

1.8. Il-Kumitat jitlob biex tiġi assigurata trasparenza massima għall-programmi ta' ħidma annwali u l-mekkaniżmi għall-attribuzzjoni tal-għotjiet ([4]), ġestiti direttament mill-Kummissjoni.

1.9. Il-KESE jirrakkomanda li jkun hemm koordinazzjoni mill-qrib, b'mod partikolari mal-programm Dwana, maħsub biex jiffinanzja serje sħiħa ta' infrastrutturi u sistemi tat-teknoloġija tal-informazzjoni, fosthom id-diġitalizzazzjoni tal-interazzjoni bejn l-operaturi kummerċjali u s-servizzi doganali, mal-Orizzont Ewropa u ma' fondi xierqa oħra.

1.10. Il-Kumitat jitlob li, fuq perjodu ta' żmien medju, jiġi ppreżentat lilu r-rapport dwar il-kisbiet u dwar il-funzjonament tal-istrument il-ġdid, akkumpanjat minn analiżi li tkun ibbażata fuq indikaturi kwalitattivi u kwantitattivi.

1.11. L-idea li, fi żminijiet xierqa, tiġi żviluppata bażi lingwistika komuni dwar it-temi rikorrenti fil-lingwa tal-uffiċċji doganali, b'analoġija għal dak li għandu x'jaqsam mal-kontrolluri tat-titjiriet, jagħmel l-implimentazzjoni tant mixtieqa ta' sistema doganali Ewropea waħda u omoġenea iktar faċli.

1.11.1. Il-KESE jirrakkomanda li tiġi aġġornata minnufih il-firxa ta' tagħmir doganali, biex jittieħed kont tal-evoluzzjoni tal-Internet tal-oġġetti, iċ-ċibersigurtà, it-traċċabbiltà diġitali u l-applikazzjonijiet teknoloġiċi l-aktar avvanzati sabiex jiġu aċċellerati t-tixrid u taħriġ aġġornat għall-użu tagħhom.

1.11.2. Bl-istess mod, ikun xieraq li jiġu żviluppati oqfsa ta' taħriġ komuni ([5]) bbażati fuq il-"Qafas tal-kompetenzi tad-dwani tal-UE", li għandu l-għan li jarmonizza u jgħolli l-istandards tal-prestazzjoni doganali madwar l-UE.

([1]) Bħalissa l-inventarju meħtieġ tat-tagħmir u tat-tipi ta' intervent ġie stabbilit biss għal 11-il Stat Membru li għandhom fruntieri esterni fuq l-art fil-Lvant u fix-Xlokk, u ġew identifikati l-istandards proposti għal kull kategorija.

([2]) Dan jinvolvi 2 140 uffiċċju doganali, ara https://ec.europa.eu/info/publications/annual-activity-report-2016-taxation-and-customs-union_en

([3]) Utli ħafna biex jiġi kkontrollat il-kontenut ta' għadd kbir ta' kontejners.

([4]) L-għotjiet li jidderogaw mir-Regolament Finanzjarju jingħataw lill-Istati Membri, li jsiru sidien tal-materjali; Artikoli 7, 10.2, 195f, 197, tar-Regolament (UE, Euratom) 2018/1046 tat-18.7.2018.

([5]) *Il-Qafas tal-Kompetenza Doganali tal-Unjoni Ewropea għandu l-għan li jarmonizza u jżid l-istandards tal-prestazzjoni doganali madwar l-UE.* © Unjoni Ewropea, 2015. **Il-qafas tal-kompetenzi tad-dwani tal-UE**, li juri l-komponenti tal-qafas tal-kompetenzi għas-settur tad-dwana tal-UE u jiddeskrivi l-approċċ użat għad-definizzjoni tal-ħiliet. Dan jispjega wkoll id-deċiżjonijiet meħuda dwar l-għażla ta' ċerti kompetenzi f'kull taqsima, u jiffoka b'mod partikolari fuq il-kriterji użati biex jiddefinixxu l-lista ta' kompetenzi esperti operattivi (pereż. referenza għall-Kodiċi Doganali tal-Unjoni, ir-rabta bejn il-kompetenzi fuq il-post tax-xogħol u l-għanijiet proġettati għall-futur).

1.11.3. Sadanittant, huwa importanti li jiġu stabbiliti standards u protokolli komuni, permezz tal-possibbiltà ta' mandat lill-organizzazzjonijiet tal-istandardizzazzjoni Ewropej, biex jakkumpanjaw il-materjali u t-tagħmir mogħtija u maħsuba għad-dwana.

2. **Introduzzjoni**

2.1. Il-proposta tal-Kummissjoni għall-baġit li jmiss tal-2021-2027 hija li jiġu triplikati l-fondi għall-ġestjoni tal-fruntieri tal-Unjoni Ewropea: fondi allokati għat-tisħiħ tal-fruntieri, biex tittejjeb il-mobbiltà tal-oġġetti, tas-servizzi u tal-persuni, inklużi l-migranti. Skont il-proposta tal-eżekuttiv tal-UE, l-allokazzjoni finanzjarja ta' EUR 13-il biljun attwali għandha tiżdied għal EUR 34,9 biljun.

2.2. Il-Kummissjoni għandha l-ħsieb li toħloq fond ġdid u separat għall-ġestjoni integrata tal-fruntieri. L-Aġenzija Ewropea għall-Gwardja tal-Fruntiera u tal-Kosta (Frontex) se tkompli tissaħħaħ permezz ta' korp permanenti ġdid ta' madwar 10 000 gwardjan u permezz ta' iktar finanzjamenti, sabiex jittejjeb il-kontroll tad-dwana u biex jissaħħaħ it-tagħmir ta' kontroll. Se jinħoloq Fond ġdid għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri (IBMF), b'valur li jaqbeż id-EUR 9,3 biljun.

2.2.1. Dawn l-investimenti se jservu biex: tissaħħaħ il-Frontex; jitwettqu kontrolli sistematiċi fil-fruntieri; jiġu stabbiliti sistemi ġodda tat-teknoloġija tal-informazzjoni fuq skala kbira u interoperabbli; u titnieda sistema li tirregola d-dħul fil-fruntieri u l-ħruġ minnhom.

2.3. Il-fond il-ġdid tal-IBMF għandu jinkludi tliet strumenti separati: l-ewwel wieħed, għal "Ġestjoni integrata tal-fruntieri u tal-viża" – IGFV; it-tieni mogħni b'EUR 1,3 biljun, għall-perjodu 2021-2027, għal "Tagħmir ta' kontroll doganali" – CCE, li għandu jikkontribwixxi għall-istabbiliment ta' kontrolli doganali adegwati u ekwivalenti fl-uffiċċji differenti tal-fruntieri.

2.3.1. Dan il-Fond huwa maħsub għall-akkwist ta' tagħmir, għal kontrolli doganali moderni u affidabbli, għall-manutenzjoni tagħhom u għall-aġġornament tagħhom.

2.4. Wara 50 sena minn meta daħlet fis-seħħ, jiġifieri fl-1 ta' Lulju 1968, l-unjoni doganali stabbilixxiet lilha nfisha bħala pilastru insostitwibbli tas-suq uniku, li jipproteġi l-fruntieri tal-UE u jipproteġi liċ-ċittadini minn merkanzija pprojbita u perikoluża, bħal armi u drogi, u minn merkanzija ffalsifikata, filwaqt li, barra minn hekk, tiffavorixxi tkabbir kostanti tas-sehem tal-kummerċ globali: fl-2017, id-dwana tal-UE nnegozjat 16 % tal-kummerċ globali.

2.5. Sabiex jiggarantixxu l-funzjonament bla xkiel tal-unjoni doganali, l-Istati Membri tal-UE jużaw sett komuni ta' normi, ibbażat fuq il-kodiċi tad-dwani tal-unjoni. Dan il-kodiċi ġie adottat fl-2013 u implimentat mill-2016 fl-Istati Membri kollha tal-UE. Sa mill-2016, il-Kodiċi jirrappreżenta l-qafas legali l-ġdid biex jamministra l-importazzjoni, l-esportazzjoni, it-tranżitu u l-ħażna ta' merkanzija fi tranżitu fit-territorju doganali u f'rabtiet ma' pajjiżi terzi.

2.5.1. Barra minn hekk, id-dwana tapplika aktar minn 60 liġi mhux strettament doganali li jikkonċernaw, fost l-oħrajn:

— il-prodotti b'użu doppju, għal użu kemm ċivili kif ukoll militari;

— l-armi tan-nar;

— il-prekursuri tad-droga;

— il-movimenti ta' munita fi flus;

— id-drittijiet dwar proprjetà intellettwali;

— is-saħħa pubblika;

— is-sikurezza tal-prodotti;

— il-protezzjoni tal-konsumatur;

— il-protezzjoni tal-ispeċijiet selvaġġi;

— il-protezzjoni tal-ambjent.

2.6. Il-KESE dejjem kien jemmen li "unjoni doganali effiċjenti tkun *conditio sine qua non* tal-proċess tal-integrazzjoni Ewropea, sabiex tiġi żgurata ċirkolazzjoni ħielsa tal-merkanzija, sikura u trasparenti, bl-ikbar ħarsien tal-konsumatur u l-ambjent u ġlieda effikaċi u konsistenti kontra l-frodi u l-kuntrabandu fit-territorju kollu tal-Unjoni" ([6]).

2.7. Bl-istess mod, il-Kumitat enfasizza l-ħtieġa u l-importanza ta' "l-introduzzjoni ta' miżuri ta' modernizzazzjoni, bħas-semplifikazzjoni tal-leġislazzjoni doganali u l-ilħiq ta' sistemi doganali interoperattivi kompjuterizzati, sabiex jitħaffu l-prattiki kummerċjali u l-koordinament imsaħħaħ tal-attivitajiet ta' prevenzjoni u protezzjoni" ([7]).

2.8. Fl-2012, il-Kunsill Ewropew diġà kien semma' leħnu ([8]) dwar il-ħtieġa li tittejjeb il-governanza interna tal-unjoni doganali u dwar l-opportunità ta' kooperazzjoni flimkien ma' aġenziji oħra u mas-settur privat, sabiex jiġi pprovdut l-aħjar servizz għall-operaturi; u fil-konklużjonijiet tal-Kunsill ta' Ġunju 2014, huwa rrakkomanda li tittejjeb il-valutazzjoni tal-prestazzjonijiet, fejn iddefinixxa xi setturi, u talab li jiġu elaborati indikaturi ewlenin xierqa tal-prestazzjoni.

2.9. Fil-konklużjonijiet tiegħu tat-23 ta' Marzu 2017 dwar il-finanzjament doganali, il-Kunsill stieden lill-Kummissjoni "tevalwa l-possibbiltà tal-finanzjament tal-ħtiġijiet ta' tagħmir tekniku minn programmi finanzjarji futuri tal-Kummissjoni u ttejjeb il-koordinazzjoni, u l-kooperazzjoni bejn l-Awtoritajiet Doganali u awtoritajiet oħrajn tal-infurzar tal-liġi għal skopijiet ta' finanzjament".

2.10. Min-naħa tiegħu, il-Parlament Ewropew, fir-riżoluzzjoni tiegħu tas-7 ta' April 2017 ([9]), indika li "l-effiċjenza tal-proċeduri doganali hi kruċjali mhux biss biex jiġi ffaċilitat il-kummerċ, iżda wkoll biex tiġi infurzata l-liġi b'mod effikaċi u mtejjeb, fir-rigward tal-kontrafazzjoni u tal-kuntrabandu ta' prodotti suġġetti għas-sisa li jidħlu fl-UE" li "s-servizzi doganali huma f'nofs triq bejn il-moviment garantit tal-merkanzija li jipproteġi lill-konsumaturi fi ħdan l-UE u l-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-ftehimiet kummerċjali".

3. **Il-proposti tal-Kummissjoni**

3.1. Permezz ta' Regolament, għandu jiġi propost strument finanzjarju ġdid għat-tagħmir ta' kontroll doganali, fil-kamp ta' applikazzjoni ta' Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri (IBMF) li għandu jintuża għal-linja baġitarja "Ġestjoni tal-migrazzjoni u tal-fruntieri", bil-għan li jiġi pprovdut appoġġ imsaħħaħ għall-Istati Membri, sabiex tiġi ggarantita l-ekwivalenza meta jkunu qed jitwettqu kontrolli doganali fl-unjoni doganali kollha, u fejn jiġu kkoreġuti l-iżbilanċi li jeżistu bejn l-uffiċċji doganali li jinsabu fl-Istati Membri differenti.

3.2. L-istrument il-ġdid ta' finanzjament, permezz ta' allokazzjoni ta' EUR 1,3 biljun għall-2021-2027, għandu l-ħsieb li jkopri t-tagħmir doganali maħsub għall-erba' tipi ta' fruntieri (fuq l-art, marittima, tal-ajruport ([10]) u postali).

3.3. Il-finanzjament se jkun disponibbli għall-Istati Membri kollha u ser jiġu valutati l-ħtiġijiet ta' kull tip ta' fruntiera. It-Tim ta' Esperti tal-Fruntieri tal-Art tal-Lvant u tax-Xlokk tad-Dwana (CELBET), li jiġbor flimkien il-11-il Stat Membru kompetenti għall-fruntieri fuq l-art tal-UE, diġà nieda x-xogħlijiet f'dan is-settur, filwaqt li tipi ta' fruntieri oħra daqt se jagħtu bidu għall-attivitajiet, b'mod li l-ħtiġijiet tal-Istati jkunu jistgħu jiġu vvalutati u l-fondi jkunu jistgħu jitqassmu malli l-istrument jidħol fis-seħħ fl-2021, għas-27 Stat Membru ([11]).

3.4. L-objettivi msemmija għandhom jirriżultaw f'koordinazzjoni u f'ċertezza ġuridika ikbar, f'iktar effikaċja jew komplementarjetà, b'approċċ ċentralizzat, permezz tal-ġestjoni diretta: għandhom jiġu previsti għotjiet għall-Istati Membri sa massimu ta' 80 % tal-ispejjeż ammissibbli, bħala appoġġ għall-akkwist, il-manutenzjoni u l-evoluzzjoni tat-tagħmir ta' kontroll doganali, f'konformità ma' standards iddefiniti minn qabel, għall kull tip ta' fruntiera.

([6]) Ara ĠU C 229, 31.7.2012, p. 68.
([7]) Ibid, nota 6 f'qiegħ il-paġna.
([8]) Ara ĠU C 80, 19.3.2013, p. 11.
([9]) Ara http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0162+0+DOC+XML+V0//MT
([10]) Hemm madwar 400 ajruport ċivili fl-UE.
([11]) Il-proposta tiġi ppreżentata għal Unjoni ta' 27 Stat Membru, f'konformità mal-avviż tar-Renju Unit dwar l-intenzjoni tiegħu li jirtira mill-Unjoni Ewropea u mill-Euratom.

3.5. L-istrument huwa marbut mill-qrib mal-programm il-ġdid Dwana ([12]), li l-istrumenti ta' kollaborazzjoni tiegħu se jintużaw għall-valutazzjoni tal-ħtiġijiet, f'termini ta' tagħmir ta' superviżjoni doganali innovattiv u, fejn ikun hemm bżonn, ta' taħriġ "konġunt" ([13]) tal-persunal tad-dwana, għal użu aħjar tat-tagħmir stess.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Il-KESE huwa konvint ħafna li, fid-dawl tal-isfidi li qed jiżdiedu tal-kontroll fil-fruntieri esterni tal-Unjoni, huwa essenzjali li tiġi implimentata sistema valida li tkun kapaċi tgħaqqad il-protezzjoni tal-individwi, l-ekonomija soċjali tas-suq, is-sigurtà tal-produzzjoni u tal-kummerċ sostenibbli bejn l-Istati Membri u l-iskambji ma' pajjiżi terzi.

4.2. Il-Kumitat apprezza l-isforz tal-Kummissjoni Ewropea biex jiżdiedu l-fondi u l-istrumenti ta' intervent, bil-għan li jissaħħu l-kontrolli fil-fruntieri esterni u sabiex jiġu żgurati kontrolli doganali innovattivi u ta' kwalità, fil-kamp ta' applikazzjoni tat-tisħiħ tal-unjoni doganali.

4.3. Madankollu, il-KESE jqis li l-allokazzjoni finanzjarja ta' EUR 1,3 biljun, li hija ddedikata għall-istrument il-ġdid – li tilħaq kważi EUR 186 miljun fis-sena – xejn mhija suffiċjenti, u din l-allokazzjoni tirrappreżenta inqas minn tletin fil-mija ta' dik prevista għall-2021-2017 għall-kompiti ġenerali tal-fruntieri u tal-migrazzjoni, li tilħaq l-EUR 34,9 biljun.

4.4. Il-Kumitat iqis li huwa importanti wkoll li:

— jiġu żgurati prijoritajiet li jkun hemm tagħmir fil-fruntieri li jkun soġġett għal pressjoni ta' kontroll ikbar, bħal dik marittima;

— jitħaffef ix-xogħol tat-tim ta' valutazzjoni li joperaw f'dan il-kamp ta' applikazzjoni ([14]);

— jiġi ggarantit tqassim ġeografika ġust;

— tiġi rrispettata l-proporzjonalità, marbuta mal-flussi tal-merkanzija u tal-persuni, f'komplementarjetà mal-Fond għas-Sigurtà.

4.4.1. Il-KESE jqis li huwa fundamentali li jiġu żgurati livelli ta' kwalità u ta' innovazzjoni tat-tagħmir doganali, sabiex jiġu protetti bl-aħjar mod il-kultura soċjali kif ukoll l-interessi ekonomiċi u finanzjarji tal-Unjoni u tal-Istati Membri, permezz ta':

— il-ġlieda, li għadha mhix effettiva, kontra l-kummerċ illegali ([15]);

— it-tnaqqis fil-piż u s-semplifikazzjoni tal-konformità marbuta mal-kummerċ legali;

— is-salvagwardja tas-sigurtà tas-suq intern tal-UE;

— il-protezzjoni tal-ambjent u tas-saħħa taċ-ċittadini;

— ir-rispett tad-drittijiet tal-ħaddiema;

— il-protezzjoni tal-konsumatur;

— il-ġestjoni tar-riskji;

— l-irkupru tad-dazji.

4.5. Il-Kumitat jitlob li jiġi assigurat it-tixrid massimu tal-programmi ta' ħidma annwali u tal-azzjonijiet previsti, kif ukoll il-mekkaniżmi tal-attribuzzjoni tal-għotjiet ġestiti mill-Kummissjoni, fejn jiġu favoriti il-*pools* ta' xiri ta' apparat, li għandhom ikunu innovattivi ([16]).

([12]) Ara COM(2018) 442 final, li dwarha l-KESE ħejja l-Opinjoni tiegħu INT/860. Ara p. 45 ta' dan fil-Ġurnal Uffiċjali.
([13]) Ara l-estensjoni tal-programm "Żjarat ta' Ħidma".
([14]) Bħalissa l-inventarju meħtieġ tat-tagħmir u tat-tipi ta' intervent ġie stabbilit biss għal 11-il Stat Membru li għandhom fruntieri esterni fuq l-art fil-Lvant u fix-Xlokk, u ġew identifikati l-istandards proposti għal kull kategorija.
([15]) Fl-2017 ġew ikkonfiskati 31,4 miljun biċċa, għal valur ta' EUR 582 miljun. 25 % kien ikel iffalsifikat, 11 % ġugarelli, 8 % sigaretti (*Sors:* il-Kummissjoni Ewropea).
([16]) Ara COM(2018) 178 final, Rapport tal- Kummissjoni dwar l-istrateġija tal-IT għad-dwana.

4.6. Il-KESE jirrakkomanda li jkun hemm koordinazzjoni mill-qrib mal-programm Dwana, maħsub biex jiffinanzja infrastrutturi u sistemi tat-teknoloġija tal-informazzjoni, fosthom id-diġitalizzazzjoni tal-interazzjoni bejn l-operaturi kummerċjali u s-servizzi doganali u mal-programm Orizzont, li huwa utli biex jiġu identifikati t-tekniki innovattivi fil-kontroll doganali.

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1. Filwaqt li wieħed iqis li kull sena jiġu ġestiti aktar minn 200 miljun UEG ([17]), jiġifieri aktar minn 10 miljun kontenitur, huwa diffiċli ħafna biex jitwettqu verifiki puntwali f'ħafna fruntieri marittimi u stradali. Għalhekk ikun xieraq li nibbażaw fuq kontrolli tul mogħdijiet, permezz ta' reviżjoni tal-materjali tal-istruttura tal-kontenituri ([18]), li tippermetti drones ta' rikonjizzjoni permezz tas-sistema Galileo.

5.2. Ikun xieraq li tiġi aġġornata l-Konvenzjoni ta' Ġinevra tal-1972 u l-istandards ISO tal-1967, li twieldu qabel seħħew il-bidliet kbar tas-seklu XXI, bl-emerġenza tal-globalizzazzjoni u l-fenomenu dejjem jikber – u llum inkwetanti – tal-iffalsifikar ([19]).

5.3. Jeħtiep li tiġi aġġornata, mingħajr dewmien, il-firxa tat-tagħmir doganali – Għodod ta' Tagħmir – b'mod li titqies l-immedjatezza tal-evoluzzjoni tal-Internet tal-oġġetti, iċ-ċibersigurtà, it-traċċabilità diġitali u l-applikazzjonijiet teknoloġiċi dejjem aktar avvanzati, biex jitħaffef it-tixrid u t-taħriġ aġġornat għall-użu infurmat tagħhom permezz tal-Qafas tal-Kompetenza Doganali tal-Unjoni Ewropea (*European Union Customs Competency Framework – EU Customs CFW*) ([20]). F'dan ir-rigward, ikun importanti li l-istrument il-ġdid ta' appoġġ finanzjarju jipprevedi għall-kostituzzjoni ta' riżerva ta' intervent bikri għat-tixrid ta' tagħmir innovattiv, bir-reviżjoni fl-istess waqt tal-lista ta' tagħmir aċċettati.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([17]) UEG (Unità Ekwivalenti ta' Għoxrin pied – TEU (Twenty-foot Equivalent Unit) fejn 1 UEG tikkorrispondi għal kontenitur twil 20 pied, ekwivalenti għal 28 tunnellata fil-piż u 40 metru^3.
([18]) Diġà minn issa ħafna mill-kontejners għandhom strutturi tal-injam jew materjali oħrajn.
([19]) Ara ĠU C 345, 13.10.2017, p. 25.
([20]) Ara n-nota 6.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill Ewropew, lill-Kunsill, lill-Bank Ċentrali Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Pjan ta' Azzjoni: Il-Finanzjament tat-Tkabbir Sostenibbli"

(COM(2018) 97 final)

(2019/C 62/12)

Relatur: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 10.4.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	7.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	164/6/5

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Sabiex jiġu indirizzati **l-isfidi** ewlenin li tiffaċċja l-Unjoni tas-Swieq Kapitali (**CMU**) u tittejjeb ir-reżiljenza taż-żona tal-euro, sistema soda għall-finanzjament tat-**tkabbir sostenibbli** fit-tul hija l-aktar xprun importanti sabiex tiġi rkuprata l-fiduċja fis-suq u sabiex it-tfaddil jiġi marbut mal-investimenti sostenibbli, billi jipprovdu sorsi komplementari ta' finanzjament lill-SMEs u jsaħħu l-proġetti ta' infrastruttura ekoloġika u soċjali.

1.2 Il-Kumitat jilqa' b'sodisfazzjon il-Pjan ta' Azzjoni tal-Kummissjoni, filwaqt li jaqbel li "L-Ewropa tista' ssir [madwar id-dinja] id-destinazzjoni magħżula għal investimenti sostenibbli" ([1]). Fil-fehma tal-Kumitat, huwa importanti li tiġi żgurata l-kompetittività fit-tul tal-UE. B'mod aktar ġenerali, dan jikkonċerna l-promozzjoni ta' tkabbir ekonomiku kontinwu, inklużiv u sostenibbli, impjieg għal kulħadd u produttiv u xogħol deċenti għal kulħadd (Għan ta' Żvilupp Sostenibbli 8).

1.3 Dawn l-isfidi għandhom jiġu indirizzati b'mod armonjuż, permezz ta' sforz konġunt min-naħa ta' kulħadd, inklużi l-atturi fis-settur finanzjarju, il-kumpaniji, iċ-ċittadini u l-awtoritajiet. Barra minn hekk, il-kisba ta' tranżizzjoni lejn mudell ta' tkabbir sostenibbli huwa kompitu kumpless u huwa bla dubju proċess gradwali filwaqt li jqis l-ispeċifiċitajiet settorjali.

1.4 Jenħtieġ li jipprevalu viżjoni olistika, kooperazzjoni u aktar integrazzjoni bejn l-Istati Membri. Huwa ta' importanza kbira li f'dan il-qasam, l-UE kollha titkellem b'vuċi waħda u ssegwi l-istess approċċ. Dan mhux biss se jgħin jinkisbu l-għanijiet stabbiliti, iżda se jippermetti wkoll progress f'oqsma importanti oħra bħall-Unjoni tal-Enerġija, l-Unjoni Bankarja, l-Unjoni tas-Swieq Kapitali u l-Aġenda Diġitali.

1.5 Il-mudelli ekonomiċi sostenibbli għandu jkollhom sistema finanzjarja diversa li fiha banek ta' diversi daqsijiet u mudelli ta' negozju jkunu jistgħu joperaw fuq l-istess livell, ma' atturi finanzjarji oħra. Għal dan il-għan, huwa essenzjali li l-istandards ikunu iżjed kompleti, iżjed konsistenti u implimentati b'mod ġust, b'konformità mal-**prinċipju tal-proporzjonalità**.

([1]) Pjan ta' Azzjoni: Il-Finanzjament tat-Tkabbir Sostenibbli (COM(2018)97 final), kapitolu 6 — It-triq 'il quddiem.

Fil-fehma tal-KESE, l-orjentament mill-ġdid tal-flussi kapitali lejn ekonomija aktar sostenibbli, għandu assolutament jimxi id f'id mal-**inklużjoni finanzjarja** u l-**koeżjoni soċjali**, f'Ewropa fejn ħadd ma' jaqa' lura. Fil-fatt, iż-żieda fid-diskrepanzi bejn l-introjtu taċ-ċittadini tista' tkun ostaklu għat-tkabbir sostenibbli, u l-governanza korporattiva u istituzzjonali għandha, għalhekk, tibbilanċja mill-ġdid is-sitwazzjoni attwali.

1.6 Għandu jiġi żgurat livell adatt ta' **koerenza** fost l-oqfsa finanzjarji eżistenti diversi fil-livell dinji, filwaqt li jittieħdu bħala referenza komuni l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) tan-Nazzjonijiet Uniti, u jsir immappjar tat-Tassonomija Sostenibbli fil-konfront tagħhom ([2]). It-tassonomija mġedda tal-UE proposta fil-Pjan ta' Azzjoni għandha tiġi promossa fil-livell dinji u tiġi inkorporata fil-liġi tal-Unjoni b'mod uniformi u simultanju fl-Istati Membri kollha, sabiex jiġi żgurat li din tiġi riveduta u aġġornata fuq bażi regolari.

1.7 Fil-qosor, il-KESE jappoġġja bil-qawwa l-**pjan direzzjonali tal-Kummissjoni dwar l-iffinanzjar tat-tkabbir sostenibbli**, li għandu jwassal sabiex il-katina tal-valur kollha kemm hi tkun iktar sostenibbli, iżda jagħmel diversi osservazzjonijiet dwar l-azzjonijiet tal-pjan u l-implimentazzjoni tiegħu:

I. Approċċ integrat, bl-użu tal-metodoloġija bbażata fuq iċ-ċiklu tal-ħajja għall-integrazzjoni tal-materjalità finanzjarja ([3]) fil-proċess ta' investiment, jeħtieġ **jitlob li** l-**investiment sostenibbli** u**jkun insparabbli mi**s-**self responsabbli**: wieħed mingħajr l-ieħor ikun inkonsistenti u jxekkel l-ikkompletar tal-Unjoni Finanzjarja (bankarja u tal-kapital).

II. It-tassonomija għandha tkun **dinamika** u tinbena gradwalment abbażi ta' definizzjoni ċara tal-kriterji ambjentali, soċjali u ta' governanza (ESG) għal attivitajiet ekonomiċi sostenibbli punt ta' tluq adatt ikun il-konfigurazzjoni tal-fatturi ambjentali (A), filwaqt li jiġu introdotti salvagwardji fis-setturi soċjali u ta' governanza korporattiva tajba.

III. L-għaxar azzjonijiet għandhom koerenza interna kbira u jinteraġixxu ma' xulxin. Għalhekk jinħtieġ bilanċ tajjeb bejn il-konfigurazzjoni tat-tassonomija l-ġdida (Azzjoni 1) u l-konsiderazzjoni mill-aġenziji ta' klassifikazzjoni (Azzjoni 6), għall-iżvilupp tas-sistemi ta' punti ("scorings") abbażi ta' informazzjoni affidabbli pprovdua mill-kumpaniji (Azzjoni 9), komplementari għat-tikketti (Azzjoni 2) u l-punti ta' riferiment sostenibbli (Azzjoni 5). B'hekk, l-atturi tas-sistema finanzjarja ser ikollhom bażi affidabbli għall-inklużjoni tal-fatturi ambjentali, soċjali u ta' governanza korporattiva (ESG) fid-deċiżjonijiet tagħhom dwar l-investiment (Azzjoni 7), abbażi ta' konsulenza minn qabel u interazzjoni proattiva mal-klijenti tagħhom (Azzjoni 4). Dan kollu ser iseħħ fl-ambitu tad-**dmir fiduċjarju** biex jaġixxu fl-aħjar interessi tal-investituri jew il-benefiċjarji (derivat mir-"regola tal-persuna prudenti"', inkluża fl-acquis tal-UE).

IV. L-istandardizzazzjoni u, fejn applikabbli, it-tikkettar sussegwenti tal-prodotti finanzjarji sostenibbli jistgħu jiġu kkomplementati mill-qafas Ewropew il-ġdid għall-**bonds koperti** ([4]) u **b'hekk** jiġu alimentati l-**prodotti pan-Ewropej sostenibbli** previsti, u l-punt tat-tluq ikun il-kapitolu dwar il-pensjonijiet.

V. Huwa tal-akbar importanza li jiġu allinjati **l-inċentivi** differenti biex jistimulaw l-investiment sostenibbli, dment li jiġu kkunsidrati **l-esternalitajiet pożittivi** assoċjati. Metodoloġija armonizzata għall-indiċijiet tal-livelli baxxi ta' emissjonijiet tal-karbonju għandha sservi bħala direzzjoni għall-kalkolu ta' impatti oħra. Filwaqt li jiġu kkunsidrati r-reżiljenza u l-istabbiltà tas-settur finanzjarju, l-opportunità ta' provvediment ta' **Fattur ta' Sostenn Ekoloġiku** għandha tkun eżaminata biex ikunu definiti sew il-perimentri tagħhom. F'dan il-qasam, il-KESE jaqbel mal-PE fir-rigward tal-promozzjoni tal-inklużjoni ta' riskji ta' sostenibbiltà fil-qafas ta' Basel IV ([5]). Possibbilment għandha tingħata konsiderazzjoni lil alternattivi oħra li jkunu ta' benefiċċju dirett għas-selliefa finali u l-investituri, bħall-inċentivi fiskali.

VI. Jeħtieġ li tissokta l-pubblikazzjoni ta' **informazzjoni mhux finanzjarja** ta' kwalità għolja, armonizzata kemm jista' jkun, iżjed kompluta, rilevanti, u komparabbli, sabiex jiġu ffaċilitati l-kontrolli esterni Biex jintlaħaq dan il-għan, għandu jiġi vvalutat ukoll l-impatt tad-Direttiva dwar Informazzjoni mhux Finanzjarja (95/2014/UE). L-iżvilupp ta' trattamenti kontabilistiku alternattiv hu kapitolu ieħor li għandu jiġi indirizzat b'mod parallel.

([2]) Ara l-abbozz ta' tassonomija tal-BEI: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/180131-sustainable-finance-final-report-annex-3_en.pdf

([3]) Qafas ta' materjalità tanalizza dawk il-fatturi li huma l-aktar rilevanti għall-prestazzjoni finanzjarja tal-kumpaniji, li jinkludi fatturi ta' sostenibbiltà finanzjarjament materjali.

([4]) Il-bonds koperti huma obbligi ta' dejn maħruġin minn istituzzjonijiet ta' kreditu u garantiti minn pool ta' assi delimitat li d-detenturi tal-bonds għandhom rikors dirett għalih bħala kredituri preferuti. Ara l-Proposti l-ġodda għal Regolament li ġejjin: COM(2018) 93 final – 2018/0042 (COD) u COM(2018) 94 final – 2018/043 (COD)

([5]) Il-qafas ta' Basel huwa ftehim regolatorju internazzjonali li introduċa sensiela ta' riformi għat-titjib tar-regolamentazzjoni, is-superviżjoni u l-ġestjoni tar-riskji fis-settur bankarju. L-istandards kollha tal-Kumitat ta' Basel huma rekwiżiti minimi li japplikaw għall-banek attivi internazzjonalment u, għalhekk, inklużi fid-dispożizzjonijiet f'dan il-qafas dwar is-sostenibbiltà ser jgħinu sabiex id-dinja kollha timxi fl-istess direzzjoni. https://www.bis.org/bcbs/basel3.html

VII. L-awtoritajiet superviżorji Ewropej u l-Kumitat Konġunt tagħhom għandhom ikunu appoġġjati minn riżorsi tekniċi speċjalizzati (bosta entitajiet għandhom esperjenza twila fil-qasam tal-SRI) biex joħolqu l-istandards tekniċi relatati mal-atti delegati imressqa mill-Kummissjoni Ewropea u għall-monitoraġġ sussegwenti tal-volum kbir tal-implimentazzjoni regolatorja, bit-twaqqif ta' proċessi proporzjonati u effettivi, mingħajr l-eċċessi teknokratiċi frekwenti.

VIII. Id-depożitarju ta' investiment irid ukoll ikun kapaċi jwettaq b'mod effettiv il-ħidma ta' superviżjoni tal-attivitajiet tal-kumpanija ta' ġestjoni jew ta' investiment, u għalhekk jeħtieġ li tiġi żgurata l-indipendenza tagħhom. Dan jirrikjedi, b'mod partikolari, li jkun hemm politika dwar il-kunflitt ta' interessi fil-każ ta' rabtiet ta' parteċipazzjoni azzjonarja jew parteċipazzjoni azzjonarja inkroċjata ([6]).

IX. Rigward ir-relazzjoni mal-proposta tal-Kummissjoni għall-Qafas Finanzjarju Pluriennali (QFP) 2021-2027 ([7]), il-KESE huwa tal-fehma li l-proposta hija pass fid-direzzjoni t-tajba għalkemm jeħtieġ li tkun iżjed ambizzjuża sabiex ikunu jistgħu jiġu ssodisfati l-impenji tal-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli. F'dan ir-rigward, il-KESE jitlob għal żieda ta' mill-anqas 30 % fl-infiq tal-UE li jikkontribwixxi għall-għanijiet klimatiċi ([8]) mingħajr ma jiġu kompromessi impenji oħra. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon iż-żidiet sostanzjali mil-lat ta' "persentaġġ" tal-impenji għall-Ambjent Ambjentali u Klimatika (+46 %). Madankollu, huwa ċar li l-ammonti baġitarji previsti għal dan il-għan għad mhumiex biżżejjed għal tranżizzjoni għal żvilupp sostenibbli u għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima.

1.8 L-istudji ([9]) juru li l-investituri jixtiequ li l-investimenti tagħhom iqisu l-aspetti klimatiċi, ambjentali u soċjali. Sabiex jiġi ffaċilitat aċċess aktar faċli u sikur għall-investituri, għandhom jinħolqu "**prodotti finanzjarji sostenibbli prinċipali pan-Ewropej**", bl-ewwel prodotti jkunu l-"Prodotti tal-Pensjoni Personali pan-Ewropej" (PEPP). Il-promozzjoni internazzjonali ta' dawn il-prodotti **siguri u sostenibbli** ser tkun mod kif jiġi attirat l-investiment barrani lejn l-Ewropa.

1.9 Il-**komunikazzjoni** ta' dawn l-azzjonijiet hija importanti ħafna jekk iċ-ċittadini jridu jkunu konxji ta' dak li l-UE qiegħda tagħmel għalihom. Tinħtieġ responsabbiltà kondiviża bejn l-atturi pubbliċi u privati kollha u **l-edukazzjoni finanzjarja** ([10]) għandha tkun obbligatorja, sabiex ikun żgurat li n-nies jifhmu dan l-approċċ ġdid u b'hekk jinkoraġġixxu l-investiment bl-imnut soċjalment responsabbli u sostenibbli u l-produzzjoni ta' beni u servizzi.

1.10 Fl-aħħar nett, il-KESE jenfasizza l-potenzjal tal-**intelliġenza artifiċjali** biex tallinja l-preferenzi tal-investituri mad-destinazzjoni tal-investiment. Fid-dawl tal-esperjenzi ta' valur miżjud fit-**Tagħlim Awtomatiku marbut mal-ESG** (li jikkombina indikaturi SRI, punti ta' riferiment tas-sostenibbiltà, eċċ.), għandha tiġi eżaminata t-tassonomija l-ġdida f'dawn l-inizjattivi emerġenti. Għandhom jiġu analizzati wkoll is-soluzzjonijiet tat-tagħlim awtomatiku sabiex il-banek u l-investituri jkunu jistgħu jżidu s-self għal setturi speċifiċi jew attivitajiet li jinkludu l-prinċipji tal-ESG.

1.11 Il-KESE pubblikament jappella lill-koleġislaturi biex jiddiskutu u jadottaw malajr it-tliet proposti leġislattivi li jirriżultaw mill-Pjan ta' Azzjoni li ġie adottat mill-Kummissjoni fl-24 ta' Mejju 2018.

2. **Introduzzjoni: nimxu lejn ix-xenarju l-ġdid**

2.1 Iż-żieda aċċellerata fil-finanzjalizzazzjoni jew fil-profondità finanzjarja tal-ekonomiji bdiet fl-1971 meta l-Istati Uniti abbandunaw l-istandard dollaru-deheb u l-flus saru aktar fiduċjarji u intanġibbli, dipendenti fuq il-fiduċja. Sat-tmeninijiet, il-massa monetarja (M2) kienet tirrappreżenta madwar 50 % tal-PDG globali, simili għad-derivattivi finanzjarji.

2.2 Wara li naqas waqt il-kriżi, dan l-ammont irritorna għal-livelli preċedenti fl-2015, billi l-assi finanzjarji ġew immultiplikati b'4 għall-M2 u d-derivattivi b'aktar minn 10.

([6]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2016.078.01.0011.01.ENG
([7]) Għall-pożizzjoni komprensiva tal-KESE, ara l-Opinjoni ECO/460 dwar Qafas Finanzjarju Pluriennali għal wara l-2020 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 106).
([8]) Il-Kummissjoni Ewropea pproponiet li tal-inqas 25 % tal-infiq tal-UE għandhom jikkontribwixxu għall-għanijiet klimatiċi għall-perjodu 2021-2027 (fil-perjodu 2014-2020, il-persentaġġ kien stabbilit għal 20 %).
([9]) https://www.morganstanley.com/pub/content/dam/msdotcom/ideas/sustainable-signals/pdf/Sustainable_Signals_Whitepaper.pdf
([10]) Ara r-rapport tal-OECD/IOSCO*The Application of Behavioural Insights to Financial Literacy and Investor Education Programmes and Initiatives*

2.3 Dan l-iżbilanċ bejn l-ekonomija reali u dik finanzjarja qiegħed dejjem jikber minħabba ż-żieda ta' FinTech u InsurTech, li qed jitolbu biex isiru aktar sforzi li jwasslu għal regolazzjoni u superviżjoni tajba sabiex tiġi żgurata stabbiltà finanzjarja.

2.4 Is-17 il-Għan ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) tal-2030 tan-NU u l-Ftehim ta' Pariġi biex tiġi adattata u tinbena reżiljenza għat-tibdil fil-klima għandhom jiżguraw stabbiltà, irkupru u bilanċ aħjar bejn is-soċjetajiet inklużivi u l-ekonomiji avvanzati.

2.5 F'konformità mal-ispirtu tat-Trattati tal-UE u l-politiki sussegwenti mwettqa, it-tranżizzjoni lejn ekonomija b'livell baxx ta' emissjonijiet ta' karbonju, aktar effiċjenti fir-riżorsi u ċirkolari hija essenzjali sabiex tiġi żgurata l-**kompetittività fit-tul** tal-UE, iżda wkoll sabiex jiġu integrati d-dimensjonijiet ekonomiċi, soċjali u ta' governanza bbilanċjati.

2.6 Tabilħaqq, ir-rispons Ewropew għall-**Aġenda 2030** jeħtieġ li jikkonforma mat-Trattati u jikseb viżjoni fit-tul ta' sostenibbiltà li fiha t-tkabbir ekonomiku, il-koeżjoni soċjali u l-protezzjoni ambjentali jimxu id f'id u jappoġġjaw lil xulxin.

2.7 Is-sistema finanzjarja tista' taqdi rwol importanti fl-indirizzar tal-isfidi tas-sostenibbiltà, speċjalment biex jiġu attirati l-fondi neċessarji sabiex jingħalaq id-distakk annwali ta' investiment ta' kważi EUR 180 biljun meħtieġa biex jiġu ssodisfati l-miri tal-UE għall-klima u l-enerġija sal-2030 ([11]). F'dan ir-rigward, il-Kumitat jappoġġja l-osservazzjoni tal-Grupp ta' Livell Għoli dwar il-finanzi sostenibbli li t-trasformazzjoni tal-ekonomija tal-UE trid isseħħ fl-ekonomija reali, u b'hekk titħeġġeġ kooperazzjoni stabbli bejn l-atturi pubbliċi u privati.

2.8 It-tranżizzjoni għal ekonomija sostenibbli ser tkun akkumpanjata mit-tekonoloġiji u l-innovazzjoni diġitali u għandha tipproteġi u tippromovi l-valuri globali ([12]), kif jistqarr is-Segretarju Ġenrali tan-NU. Ir-riskji legali u operazzjonali ta' "blockchain", il-muniti kriptografiċi u l-kuntratti intelliġenti qed jiżdiedu minħabba n-nuqqas ta' regolamentazzjoni u opaċità. Sabiex jiġu protetti aħjar il-konsumaturi u l-investituri, sabiex tiġi mħarsa l-integrità tas-swieq u tiġi evitata prattika dannuża (l-evażjoni tat-taxxa, il-ħasil tal-flus jew il-finanzjament tat-terroriżmu), jeħtieġ li jiġu inċentivati s-sigurtà u t-trasparenza tan-networks ta' innovazzjoni finanzjarja ([13]).

2.9 Il-proġetti relatati mal-għanijiet tal-COP21 ([14]) jeħtieġu kapital suffiċjenti, stabbli u impenjat, kemm finanzjarju kif ukoll intanġibbli (uman, teknoloġiku u forom oħra ta' kapital relazzjonali, inkluż il-kapital istituzzjonali).

2.10 Huwa kruċjali li jiġu adatti l-politiki pubbliċi, jitħeġġu l-atturi privati u jissaħħu r-riżorsi baġitarji tal-UE u li l-ekonomija tiġi allokata bi **trasparenza u perspettiva fit-tul**.

2.11 Viżjoni sostenibbli teżiġi konnessjoni aktar mill-qrib, aktar komprensiva u olistika b'politiki speċifiċi bħall-Unjoni tal-Enerġija, l-Aġenda Diġitali u l-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali sabiex jiġi stimolat l-investiment soċjali u ekoloġiku, kemm pubbliku kif ukoll privat.

2.12 Dan il-ħsieb jinsab ukoll fil-qalba tal-proġett tal-Unjoni tas-Swieq Kapitali (CMU) tal-UE, u l-KESE huwa tal-fehma li l-kapital privat, il-finanzjament tal-FEIS (Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi) u fondi oħra tal-UE għandhom jiġu kkombinati b'mod effiċjenti sabiex l-investimenti jiġu trażmessi lejn il-kumpaniji li jippreżentaw esternalitajiet soċjali u ambjentali pożittivi.

2.13 Issa huwa l-waqt li naġixxu. L-Ewropa ilha għal dawn l-aħħar tmienja u għoxrin sena fuq quddiem nett f'dak li għandu x'jaqsam mas-sostenibbiltà, madankollu mhijiex waħedha.

([11]) Supra, il-Pjan ta' Azzjoni, Introduzzjoni Ġenerali, punt 1.1.

([12]) *L-għan huwa li jiġi definit kif is-sistema tan-nazzjonijiet Uniti ser tappoġġja l-użu ta' dawn it-teknoloġiji biex jitħaffef il-pass tat-tilħiq tal-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli u li jiġi ffaċilitat l-allinjament tagħhom għall-valuri minquxa fil-Karta tan-NU, id-Dikjarazzjoni Universali tad-0Drittijiet tal-Bniedem u r-regoli u l-istandards tal-Liġijiet Internazzjonali. http://www.un.org/en/newtechnologies/images/pdf/SGs-Strategy-on-New-Technologies.pdf*

([13]) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar il-Pjan ta' Azzjoni tal-Kummissjoni tal-FinTech (ĠU C 367, 10.10.2018, p. 61).

([14]) COP21: Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar it-Tibdil fil-Klima 2015.

3. **Finanzjament għal dinja aktar sostenibbli**

3.1 Kull ma jmur qed niffaċċjaw il-konsegwenzi katastrofiċi u imprevidibbli tat-tibdil fil-klima u tat-tnaqqis fir-riżorsi. Dawn l-avvenimenti spiss jaggravaw l-esklużjoni soċjali jew l-inugwaljanza.

3.2 L-Artikolu 3 tat-Trattat UE jiddikjara li l-UE għandha tippromovi tkabbir sostenibbli li jirrispetta l-ambjent. L-urġenza klimatika issa saret prijorità assoluta, inkluż għall-KESE, u tikkostitwixi qafas globali ta' azzjoni mhux biss għall-awtoritajiet pubbliċi, iżda wkoll għall-atturi ekonomiċi, għall-ħaddiema u għaċ-ċittadini. Għaldaqstant, għandha tiġi organizzata tranżizzjoni ekonomika, soċjali u ambjentali wiesgħa u, fuq kollox, iffinanzjata.

3.3 Dawn l-isfidi għandhom jiġu indirizzati b'mod armonjuż, permezz ta' sforz konġunt minn kulħadd. Is-settur finanzjarju irid ikollu rwol importanti biex iwassal il-fondi, it-tfaddil u l-investimenti taċ-ċittadini, ta' dawk li jfaddlu u tal-investituri fl-ekonomija. Fl-aħħarnett hija fl-ekonomija fejn isseħħ it-transizzjoni prorpja u, għalhekk, ir-rwol tal-kumpaniji huwa essenzjali u indispensabbli. L-awtoritajiet se jkollhom jindirizzaw ir-responsabbiltajiet tagħhom f'dan ir-rigward.

3.4 L-Ewropa se tkunu tista' tadotta pożizzjoni b'saħħitha biss jekk ikun hemm kunsens massimu dwar il-pjan. L-Istati Membri għandhom jaħdmu flimkien u jlaqqgħu l-isforzi tagħhom. L-approċċi individwali u l-interess personali għandhom jitwarrbu favur proġett konġunt għall-futur, li fl-istess ħin għandu jissalvagwardja l-futur tal-ġenerazzjonijiet li jmiss. Tabilħaqq, ir-rispons Ewropew għall-Aġenda 2030 jirrikjedi viżjoni fit-tul għas-sostenibbiltà u għanijet ċari, fejn it-tkabbir ekonomiku, il-koeżjoni soċjali u l-protezzjoni ambjentali jimxu id f'id u jappoġġjaw lil xulxin.

3.5 Approċċ għall-perjodu ta' żmien twil għal tkabbir sostenibbli jeħtieġ jimxi id f'id ma' politiki pubbliċi li jivvalutaw b'mod adatt l-esternalitajiet negattivi u l-alternattivi ta' investiment sostenibbli u mhux sostenibbli. Dan għandu jkun akkumpanjat ukoll mill-prevedibbiltà tajba li toffri politika industrijali integrata aħjar fi ħdan il-ktajjen tal-valur globali, madwar l-Istati Membri kollha. Dan għandu jsir permezz ta' analiżi dettaljata segwita minn proċess politiku adatt li jeħtieġ ikun appoġġjat mill-Kummissjoni u l-Istati Membri.

3.6 Il-KESE jenfasizza li t-**tkabbirsostenibbli** għandu jirreferi għal dimensjonijiet ambjentali, ekonomiċi, soċjali u ta' governanza f'approċċ ibbilanċjat, globali u komprensiv allinjat mal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli kollha u mal-Ftehim ta' Pariġi dwar it-Tibdil fil-Klima, li jistabbilixxi **kundizzjonijiet trasversali minimi** li ma jistgħux jiġu ssostitwiti. Dan il-livell limitu invjolabbli minimu huwa inkorporat fil-konvenzjonijiet internazzjonali dwar id-**drittijiet ta' persuni vulnerabbli** (bħan-nisa u t-tfajliet; it-tfal; ir-refuġjati u l-ħaddiema migranti; il-persuni b'diżabbiltà, eċċ.) ([15]) u huwa msaħħaħ permezz ta' konformità ma' **governanza fiskali tajba**.

3.7 Fid-dawl tal-evidenza vasta li ċ-ċittadini Ewropej jixtiequ li t-tfaddil u l-investimenti tagħhom ikunu relatati ma' għanijiet soċjali u ambjentali, huma għandhom ikunu **awtonomizzati u jkunu konnessi** mal-kwistjonijiet marbutin mal-finanzi sostenibbli.

3.8 Għal dan il-għan, is-sistema finanzjarja għandha fl-aħħar mill-aħħar għandha tfittex li tkun **trasparenti, fattwali u komprensibbli** għaċ-ċittadini tal-UE. It-titjib fl-**aċċess għall-informazzjoni** dwar il-prestazzjoni tas-sostenibbiltà u l-promozzjoni tal-**litteriżmu finanzjarju** (fehim aħjar ta' kif jaħdem il-finanzjament) huma elementi essenzjali f'dan ir-rigward.

4. **Riorjentazzjoni tal-flussi kapitali lejn ekonomija sostenibbli**

4.1 Sa mill-ħolqien tiegħu, il-Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi (FEIS) immobilizza investiment pubbliku u privat fi proġetti tal-UE strateġikament importanti u ġie ġestit f'konformità mal-lista ta' proġetti tal-Bank Ewropew tal-Investiment (BEI): investimenti f'enerġija ambjentali u effiċjenza fir-riżorsi, ilma, setturi diġitali, trasport, eċċ.

4.2 Madankollu, lil hinn mill-FEIS, tinħtieġ kopertura akbar f'setturi oħra, speċjalment dawk iffukati fuq l-infrastruttura soċjali u l-istituzzjonijiet li jsaħħu l-pożizzjoni tal-kapital intanġibbli taż-żgħażagħ, tan-nisa u ta' setturi soċjali esklużi jew vulnerabbli oħra.

([15]) Ara b'mod partikolari, il-Prinċipji Gwida tan-NU dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem, il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE u l-istandards tax-xogħol tal-ILO.

4.3 L-għoti ta' self li jirriżulta mit-tfaddil lokali jidher li huwa kritiku biex jippermetti tkabbir ekonomiku sostenibbli, u dan ifisser l-iffinanzjar ta' proġetti sostenibbli tal-SMEs permezz ta' banek lokali.

4.4 Fil-fehma tal-KESE, il-finanzjament tal-**FEIS** għandu jiżdied billi jinkorpora kapital mill-aġenziji finanzjarji u l-banek pubbliċi tal-Istati Membri tal-UE, li għandhom jaġixxu bħala netwerk sabiex flimkien ifasslu perspettiva fit-tul aktar strateġika u inklużiva, li ssegwi definizzjoni komuni ta' dak li "sostenibbli" tfisser fil-verità, kif ukoll jiddeskrivu pjan direzzjonali tranżizzjonali biex il-kumpaniji jiġu dekarbonizzati.

4.5 Fl-istess ħin, il-KESE jitlob lill-**Bank Ċentrali Ewropew (BĊE)** jeżamina l-fattibbiltà ta' rata ta' interess ekoloġika u soċjali sabiex jitħeġġeġ l-investiment u s-self sostenibbli, u jaqbel mal-Parlament Ewropew sabiex jitqiesu b'mod espliċitu l-Ftehim ta' Pariġi u l-għanijiet ambjentali, soċjali u ta' governanza fil-linji gwida tiegħu dwar il-programmi ta' xiri.

4.6 *Sistema ta' klassifikazzjoni unifikata għal attivitajiet sostenibbli*

4.6.1 Il-metodi tradizzjonali għall-kalkoli u t-twettiq tal-valutazzjoni tal-impatt għandhom jiġu eżaminati mill-ġdid. **Definizzjonijiet mill-ġdid aktar affidabbli tal-indikaturi kwantitattivi u kwalitattivi** għandhom jiġu stabbiliti, filwaqt li jiġu rrikonċiljati l-valuri ekonomiċi u ambjentali ta' prijorità ma' dawk tas-soċjetà u s-sopravivenza tar-razza umana.

4.6.2 Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni Ewropea dwar il-ħtieġa urġenti li jiġi attivat l-ewwel stadju tal-bini ta' "**Tassonomija tas-Sostenibbiltà**" robusta iżda dinamika, li tiżgura konsistenza tas-suq u gwida ċara dwar dak li huwa ekoloġiku, soċjali u relatat ma' governanza tajba, abbażi ta' **approċċ olistiku**.

4.6.3 Is-sinsla ta' dan il-proċess huwa Grupp Espert tekniku dwar il-finanzi sostenibbli li għandu f'kull ħin ikun jista' jipprovdi għarfien espert bi kwalifiki għoljin dwar is-setturi industrijali strateġiċi sabiex tinbena **tassonomija ekoloġika u soċjali** soda u affidabbli.

4.6.4 Il-mandat tal-grupp għandu jibda b'għanijiet ċari mil-lat tal-kontenut u taż-żmien, u l-ewwel pass għandu jkun ir-riunifikazzjoni tat-tassonomija l-ġdida ma' klassifikazzjonijiet internazzjonali eżistenti oħra (attivitajiet ekonomiċi, okkupazzjonijiet, studji, eċċ.), sabiex dawn jikkonformaw aktar mill-qrib mal-kriterji u r-referenzi tan-NU.

4.6.5 It-tassonomija Ewropea għandha tinkludi tliet livelli:

— standard minimu allinjat mal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) 2030, mal-Ftehim ta' Pariġi u mal-prinċipju "tagħmilx ħsara" b'konformità mal-analiżi tar-riskju ESG;

— livell intermedju li jiddetermina l-attivitajiet li qed jiksbu "impatt pożittiv" verifikabbli kif iddefinit mill-Inizjattiva Finanzjarja tal-Programm tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Ambjent (UNEP FI), u

— livell li jinkludi attivitajiet li jistgħu jaċċelleraw trasformazzjoni u appoġġ pożittivi għal sfidi ta' natura ekoloġika, ekonomika u soċjali, b'konformità mal-ħtiġijiet ta' partijiet interessati differenti li ser jikkunsidraw it-tassonomija bħala referenza.

4.6.6 Hemm bżonn urġenti li jiġu kklassifikati t-tipi differenti ta' benefiċċji ta' investimenti li jistgħu jiġu attribwiti għall-introduzzjoni tal-fattur ta' sostenibbiltà (tassonomija). Barra minn hekk, il-kriterji pożittivi għandhom jiġu kkomplementati minn impatti negattivi għall-ambjent ([16]), sabiex ikunu jistgħu jiġu ddeterminati l-assi mhux sostenibbli.

4.6.7 It-tassonomija l-ġdida għandha tkun marbuta mal-istrateġija u l-pjan ta' investiment tal-UE għal tranżizzjoni għal ekonomija b'livell baxx ta' emissjonijiet tal-karbonju. Jeħtieġ li tinkludi l-attivitajiet finanzjarji favur it-tnaqqis tal-emissjonijiet fis-setturi tal-iskema tal-UE għan-negozjar ta' emissjonijiet (ETS) ([17]) u fis-setturi tar-Regolament dwar il-Qsim tal-Isforz ([18]).

([16]) Ara "Recommendation of the Council on Common Approaches for Officially Supported Export Credits and Environmental and Social Due Diligence" tal-OECD [Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tal-OECD dwar Approċċi Komuni għal Krediti ta' Esportazzjoni Appoġġati Uffiċjalment u Diliġenza Dovuta Ambjentali u Soċjali].

([17]) Kif elenkati fid-Direttiva 2008/87/KE, Anness I – emendata bid-Direttiva 2009/29.

([18]) Regolament dwar it-tnaqqis annwali vinkolanti tal-emissjonijiet ta' gassijiet serra mill-Istati Membri mill-2021 sal-2030 li jikkontribwixxu għall-azzjoni klimatika biex jiġu onorati l-impenji li saru fil-Ftehim ta' Pariġi, u li jemenda r-Regolament (UE) Nru 525/2013.

4.7 *Standards u tikketti għal prodotti finanzjarji sostenibbli*

4.7.1 L-iffaċilitar ta' aċċess aktar faċli u sikur għall-investituri huwa essenzjali biex jitwessgħu s-swieq finanzjarji sostenibbli. L-**istandards** Ewropej dwar il-finanzi sostenibbli għandhom **jitfasslu bir-reqqa**, filwaqt li jiġi esplorat l-istandard minimu ta' Investiment Soċjalment Responsabbli (SRI).

4.7.2 Għal dan il-għan, l-ewel pass għandu jkun l-introduzzjoni ta' **Standard tal-UE tal-Bonds Ekoloġiċi (EU GBS) uffiċjali** u li tiġi kkunsidrata tikketta jew ċertifikat tal-Bonds Ekoloġiċi tal-UE, soġġett għal reviżjoni esterna obbligatorja, sabiex jiġu ggarantiti investimenti b'impatt pożittiv. Fil-kuntest tal-"**Pjan ta' Azzjoni għas-Servizzi Finanzjarji għall-Konsumatur**: Prodotti Aħjar, Aktar Għażla", il-KESE jirrakkomanda ([19]) li l-Kummissjoni tiddefinixxi prodotti **li jistgħu jitqabblu faċilment u li jkunu kompletament trasparenti**, sempliċi u li għandhom l-istess karatteristiċi.

4.7.3 Dan jiftaħ il-possibbiltà li jiġu offruti "**prodotti sostenibbli prinċipali pan-Ewropej**" u li jiġu pprovduti **għodod ta' tqabbil** ([20]) adatti, indipendenti, u ċċertifikati b'mod obbligatorju għal **prodotti finanzjarji sostenibbli** differenti fid-diversi ġurisdizzjonijiet legali tal-UE.

4.7.4 Il-konfigurazzjoni ta' "Prodotti tal-Pensjoni Personali pan-Ewropej" **(PEPP)** ([21]), kif prevista fil-proposta leġislattiva adottata mill-Kummissjoni fid-29 ta' Ġunju 2017, se teżiġi li l-fornituri tal-pensjoni jiżvelaw pubblikament jekk u kif dawn jinkludu fatturi ESG fis-sistemi tal-immaniġġjar tar-riskju tagħhom, iżda dawn id-dispożizzjonijiet **ma jobbligawhomx** iqisu l-fatturi ESG fil-politiki ta' investiment tagħhom. L-inklużjoni ta' dan l-obbligu jgħin biex jiġi estiż l-użu tagħha bħala waħda mis-soluzzjonijiet ta' sostenibbiltà.

4.7.5 Il-KESE jitlob lill-Istati Membri biex jestendu f'mument f'waqtu dan l-obbligu fil-prodotti kollha marbuta mal-pensjonijiet. Dan jgħin biex jiġi estiż l-użu tiegħu bħala wieħed mis-soluzzjonijiet ta' sostenibbiltà għall-problemi bl-iskema attwali tad-distribuzzjoni.

4.8 *It-trawwim tal-investiment fi proġetti sostenibbli*

4.8.1 Skont l-**għanijiet strateġiċi mġedda tal-politika industrijali tal-U**E, ir-riorjentazzjoni tal-allokazzjoni tal-kapital lejn investimenti fit-tul għandha tiġi allinjata mal-ħidma li ġejja: għajnuna għat-tkabbir tal-SMEs, appoġġ lir-reġjuni inqas żviluppati, l-immodernizzar tal-infrastruttura u t-tisħiħ tal-pożizzjoni tal-persuni permezz tal-edukazzjoni u tat-taħriġ.

4.8.2 Fir-rigward tal-isfida li jiġi kkompletat l-investiment ta' infrastruttura sostenibbli, hija meħtieġa **politika makroprudenzjali** usa' li tqis **l-impatti fiżiċi** (żieda fl-esponiment għar-riskji tat-tibdil fil-klima), b'konformità ma' Solvibbiltà II. Pereżempju, kodiċijiet tal-bini li jnaqqsu l-impatt ta' katastrofi naturali jeżiġi li l-kumpaniji tal-assigurazzjoni **jikkalibraw mill-ġdid l-immaniġġjar tar-riskju** f'konformità mal-prinċipji l-ġodda ta' **assigurazzjoni sostenibbli**.

4.8.3 Il-KESE jappoġġja t-tisħiħ tal-FEIS 2.0 u l-EFSD. Fir-rigward tal-QFP 2021-2027, jilqa' b'sodisfazzjon il-ħolqien ta' InvestEU, li għandha tinvolvi aktar kapital privat u għandha tkun tista' tilħaq is-suq tal-bonds, assigurazzjoni u pjani tal-pensjoni.

4.8.4 Jeħtieġ jiġi identifikat aktar kapital privat biex l-intrapriżi, b'mod partikolari l-SMEs, jiġu mħeġġin u appoġġjati fl-investimenti tagħhom fl-innovazzjoni u fir-riċerka u l-iżvilupp.

4.8.5 Finalment, il-KESE jirrakkomanda identifikazzjoni aħjar ta' **fejn** inizjattivi pubbliċi u privati eżistenti jiksbu infrastruttura sostenibbli u reżiljenti massima sabiex jiġu rreplikati fl-UE kif ukoll f'pajjiżi msieħba, bl-użu ta' **soluzzjonijiet skont l-iskala**.

4.9 *Konsiderazzjonijiet ta' sostenibbiltà f'pariri finanzjarji*

4.9.1 Kif ġie ddikjarat fl-Opinjoni tiegħu dwar "L-obbligi ta' investituri istituzzjonali u ta' maniġers tal-assi rigward is-sostenibbiltà" ([22]), il-KESE huwa favur l-emendar tad-Direttiva MiFID II u tad-Direttiva dwar id-Distribuzzjoni tal-

([19]) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar is-servizzi finanzjarji għall-konsumaturi (ĠU C 434, 15.12.2017, p. 51).
([20]) Abbażi tal-prinċipji ewlenin tal-għodod ta' tqabbil (Key principles for comparison tools).
([21]) Fi tmiem l-2016, l-assi f'arranġamenti dwar pensjonijiet iffinanzjati u privati qabżu l-USD 38 triljun fiż-żona tal-OECD.
([22]) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar "L-obbligi ta'investituri istituzzjonali u ta' maniġers tal-assi igward is-sostenibbiltà", punt 3.8 (Ara p. 97 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

Assigurazzjoni (IDD), sabiex jiġi żgurat li jsir neċessarju li jiġi eżaminat kif jistgħu jiġu inklużi l-**preferenzi ta' sostenibbiltà** tal-investituri. Għaldaqstant il-konsulenti jkunu jistgħu joħorġu rakkomandazzjonijiet adatti dwar prodotti finanzjarji, jipprovdu informazzjoni ċara dwar ir-riskji u l-benefiċċji potenzjali assoċjati mad-diversi fatturi ta' sostenibbiltà.

4.9.2 Il-KESE jappoġġja l-idea li l-Awtorità Ewropea tat-Titoli u s-Swieq (ESMA) tinkludi preferenzi tad-dispożizzjoni dwar is-**sostenibbiltà fil-linji gwida tal-valutazzjoni tal-adegwatezza**.

4.10 *Punti ta' riferiment tas-sostenibbiltà*

4.10.1 **Metodoloġija komuni** li tkejjel il-prestazzjoni mhux finanzjarja ta' investiment sostenibbli hija l-aħjar għan. Għalhekk, il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon ir-regolament favur **l-armonizzazzjoni tal-punti ta' riferiment** li jinkludu l-emittenti b'livell baxx ta' emissjonijiet tal-karbonju, u jqisha bħala l-ewwel pass li għandu jiġi estiż għal punti oħra ta' riferiment tas-sostenibbiltà.

4.10.2 Għalhekk il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex testendi l-fokus tagħha għall-qasam soċjali permezz tal-Grupp Espert tekniku, li għandu jkun responsabbli biex jikkonsulta lill-partijiet interessati kollha u jippubblika rapport dwar it-tfassil u l-metodoloġija tal-indiċi tal-punt ta' riferiment dwar il-karbonju.

5. L-integrazzjoni tas-sostenibbiltà fl-immaniġġjar tar-riskji

Is-sostenibbiltà tindirizza s-sett ta' riskji assoċjati mal-ġenerazzjoni tal-ġid u ma tistax tevita l-impatt tal-estrazzjoni, tal-ksib u tad-deterjorament tar-riżorsi.

5.1 *Sostenibbiltà fir-riċerka tas-suq u fil-klassifikazzjonijiet tal-kreditu*

5.1.1 Il-KESE insista li **l-aġenziji ta' klassifikazzjoni** għandhom ikunu **ħielsa mill-kunflitti ta' interess kollha** sabiex jiggarantixxu l-**indipendenza tal-fornituri tar-riċerka/tal-għoti ta' punteġġ**. Barra minn hekk, hija meħtieġa ġustifikazzjoni trasparenti u f'waqtha tal-metodoloġija li jużaw, każ b'każ.

5.1.2 L-aġenziji tal-klassifikazzjoni tal-kreditu eżistenti ma jqisux biżżejjed l-influwenza tat-tendenzi ESG ta' tfixkil fuq l-affidabbiltà tal-kreditu futura tal-emittenti. Il-KESE jitlob li jkun hemm **standards u superviżjoni** tal-UE ċari dwar **l-inklużjoni tal-fatturi ESG** fil-klassifikazzjonijiet għall-aġenziji tal-klassifikazzjoni tal-kreditu kollha li joperaw fl-UE. Huwa jitlob ukoll li jiġi stabbilit proċess ta' akkreditament għal "**Ditta ta' Finanzjament Ekoloġiku**" (Green Finance Brand) mill-aġenti ċċertifikati tal-ESMA.

5.1.3 Għandha tiġi kkunsidrata wkoll l-akkreditazzjoni tal-atturi: banek, maniġers tal-fondi, eċċ. Dan jimponi iżjed obbligi fuq l-atturi finanzjarji differenti u jevita ċerti tendenzi li jiġi inkluż pjan ta' prodotti sostenibbli bħala elemnt ta' greenwashing.

5.1.4 Fl-aħħar nett, il-KESE jissuġġerixxi li jiġi eżaminat il-ħolqien ta' klassifikazzjoni sovrana tal-kreditu ekoloġiku. L-għoti ta' klassifikazzjoni "ekoloġika" ċara flimkien ma' klassifikazzjoni għall-oajjiż tinkoraġġixxi wkoll lill-pajjiżi jkomplu jtejbu l-prestazzjoni tagħhom. Fl-istess ħin, tista' tkun ta' stimolu biex jiġi attirat l-investiment barrani.

5.2 *L-obbligi ta' sostenibbiltà tal-investituri istituzzjonali u tal-maniġers tal-assi: dmir fiduċjarju*

5.2.1 L-awtoritajiet superviżorji Ewropej (ASEs) għandhom jiggarantixxu konformità stretta mal-**funzjonijiet tas-servizzi ta' intermedjazzjoni finanzjarja**.

5.2.2 Dan jirrikjedi approċċ aktar olistiku minn dak previst fil-Pjan ta' Azzjoni tal-Kummissjoni, li jipprijoritizza r-relazzjonijiet fil-qasam edukattiv, fattorjali, tal-ġeneru, ġeografiku, razzjali jew etniku, reliġjuż, kulturali jew oqsma oħra ta' diversità.

5.2.3 Bħala parti fundamentali mill-obbligi legali tagħhom, l-investituri għandhom jinteraġixxu mal-klijenti b'mod proattiv biex jiksbu fehim tal-interessi mhux finanzjarji tagħhom, filwaqt li jipprovdu wkoll informazzjoni ċara dwar ir-riskji u l-benefiċċji finanzjarji potenzjali assoċjati mal-fatturi ESG.

5.2.4 Ir-regolaturi, l-investituri, il-maniġers tal-assi, l-impjegati fl-industrija tal-finanzi u l-konsulenti għandhom jaġixxu fl-aħjar interessi tal-benefiċjarju (pereżempju pensjonanti futuri) jew tal-klijent (investituri fil-livell tal-konsumatur jew istituzzjonali). L-attivitajiet kollha fil-korpi ta' governanza u tal-votazzjoni għandhom ikunu mmirati lejn il-protezzjoni tal-valur sostenibbli tal-assi ta' investiment, f'konformità mad-dmirijiet fiduċjarji. Dawn għandhom jirrapportaw dwar kif jużaw id-drittijiet tal-vot tagħhom bħala detenturi tal-assi tal-fondi.

5.2.5 Billi tiċċara l-obbligi tal-investituri b'rabta mal-fatturi tas-sostenibbiltà, l-UE ssaħħaħ l-investiment fit-tul (il-finanzi sostenibbli huma marbuta b'mod assjomatiku ma' perspettiva fit-tul).

5.3 *Rekwiżiti prudenzjali għall-banek u l-kumpaniji tal-assigurazzjoni*

5.3.1 Dan l-aħħar, il-KESE enfasizza r-rwol li jistgħu jaqdu l-banek permezz tal-funzjonijiet tagħhom ta' intermedjazzjoni bejn it-tfaddil responsabbli u l-investiment soċjalment responsabbli. Il-Kumitat jirrakkomanda li r-rekwiżiti kapitali għall-banek jiksbu trattament aktar favorevoli meta jinvestu fl-ekonomija ekoloġika u fid-diversi operazzjonijiet ta' **"self inklużiv"** mhux kumplessi u fit-tul, bħall-ipoteki, partikolarment dawk marbuta mal-effiċjenza enerġetika, l-installazzjoni tal-pannelli solari, eċċ. Barra minn hekk, għandhom jitqiesu **ħlasijiet addizzjonali ta' kapital** għall-investimenti f'assi b'impatti negattivi għall-ambjent sabiex jingħata inċentiv għal tranżizzjoni pożittiva għal attivitajiet sostenibbli. Konsiderazzjoni għandha possibbilment tingħata lil alternattivi li minnhom jibbenefikaw direttament dawk li jissellfu u l-investituri finali eż. inċentivi fiskali. Il-Mekkaniżmu Superviżorju Uniku (MSU) għandu jeżerċita superviżjoni speċifika f'dan ir-rigward ([23]).

5.3.2 Madankollu, fil-kalkolu tal-Assi Mwieżna għar-Riskju (RWAs), mudelli ta' klassifikazzjoni tal-banek aġġornati għandhom dejjem jirriflettu l-aktar livell ta' riskju attwali assoċjat ma' dawk l-assi sostenibbli, li jippreservaw livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur.

5.3.3 Fid-dawl ta' dan, jeħtieġ li jiġu ddefiniti aħjar il-perimetri tal-hekk imsejjaħ "f**attur ta' sostenn ekoloġiku**", biex b'hekk jiġi żgurat li hemm evidenza empirika kompleta u rigoruża abbażi ta' definizzjoni ċara u preċiża ta' x'nifhmu b'investiment ekoloġiku. **Ir-Riċerka u l-Innovazzjoni Responsabbli** (RRI), fil-qafas tal-Orizzont 2020 u tal-Orizzont Ewropa takl-ġejjieni, jistgħu jkunu mezz eċċellenti biex jinkisbu riżultati xjentifiċi.

5.3.4 Fil-qosor, sabiex tinżamm ir-reżiljenza u l-istabbiltà finanzjarja, dan ix-xenarju l-ġdid jirrikjedi taħlita soda tal-immaniġġjar tar-riskji finanzjarji mar-riskji mhux finanzjarji, filwaqt li jitqies l-impatt tal-ESG fuq ir-redditu finanzjarju, u jiġu adatti r-regoli kif imiss, fi proċess **dinamiku**. Kif iddikjarat fir-Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew dwar Finanzi Sostenibbli ([24]), il-Kummissjoni għandha tippromovi l-inklużjoni ta' riskji ta' sostenibbiltà fil-qafas ta' Basel IV.

6. **It-trawwim tat-trasparenza u ta' perspettiva fit-tul**

6.1.1 Il-finanzi sostenibbli jitolbu qafas ta' inċentivi li jidderieġi mill-ġdid il-flussi kapitali lejn l-investimenti meħtieġa, li jiżgura tranżizzjoni ekoloġika u soċjali ġusta għall-Ewropa, fejn it-tmexxija tiegħu fil-valuri tagħti lin-negozji Ewropej vantaġġ kompetittiv.

6.2 *Divulgazzjoni u kontabilità*

6.2.1 Il-KESE jinnota li d-Direttiva tal-UE dwar **id-divulgazzjoni ta' Informazzjoni Mhux Finanzjarja** ġiet trasposta bi ftit ambizzjoni u b'metodoloġija li ma kinitx armonizzata, li taffettwa biss korporazzjonijiet kbar u li b'hekk ikkontribwixxiet ftit li xejn għal investiment sostenibbli ġust u komprensiv fl-Ewropa.

6.2.2 Is-sostenibilità toħloq għadda ta' tħassib u sfidi ġodda fejn jirrigwarda l-iżvelar ta' informazzjoni mhux finanzjarja bħat-trasformazzjoni diġitali, kriterji ġodda ta' kejl, standardizzazzjoni, dmirijiet obbligatorji, mudelli ekonomiċi sostenibbli ġodda, eċċ.. Fil-fatt, it-tassonomiji u l-metodoloġiji għar-rappurtar għandhom ikunu standardizzati kemm jista' jkun possibbli u regoli għandhom jiġu adattati sabiex jilħqu aktar NFI u NFI aktar disponibbli. Dan jagħti lir-regolaturi u lis-superviżuri tas-suq perspettiva aħjar tat-tendenzi globali u, għalhekk, kapaċità aħjar biex jaġixxu f'dan ir-rigward. Dan l-istadju attwali nirreferu għalih bħala "kontroll tal-idoneità" u se jqis konsiderazzjonijiet b'konformità mat-Task Force tal-Bord għall-Istabilità Finanzjarja dwar Divulgazzjoni Finanzjarja relatata mal-Klima, wara l-konsultazzjoni pubblika li nediet il-Kummissjoni.

6.2.3 Fir-rigward tal-pjattaformi ta' finanzjament kollettiv, l-"Iskeda bl-informazzjoni ewlenija dwar l-investiment" għandha tinkorpora wkoll ir-riskji u l-benefiċċji intanġibbli iżda finanzjarjament materjali, mill-perspettiva tal-kontabilità ([25]), assoċjati mal-finanzjament ta' proġett ta' finanzjament kollettiv.

([23]) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar It-tlestija tal-Unjoni Bankarja (ĠU C 237, 6.7.2018, p. 46).
([24]) http://www.europarl.europa.eu/news/mt/press-room/20180529IPR04517/meps-back-resolution-on-sustainable-finance
([25]) L-entrati ta' dikjarazzjoni finanzjarja huma materjali jekk dawn jistgħu jinfluwenzaw id-deċiżjonijiet ekonomiċi tal-utenti. Il-kunċett tal-materjalità huwa l-prinċipju tal-kontabilità aċċettat universalment li jgħid li d-ditti tar-rappurtar għandhom jiżvelaw kwalunkwe kwistjoni bħal din. https://www.business-case-analysis.com/materiality-concept.html

6.2.4 Il-KESE jappoġġja wkoll ir-riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew dwar l-Istandards Internazzjonali tar-Rappurtar Finanzjarju (IFRS 9) ([26]) u jitlob b'mod urġenti li ssir valutazzjoni tal-impatt tal-IFRSs fuq l-investimenti sostenibbli.

6.2.5 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-obbligu tal-Grupp Konsultattiv Ewropew għar-Rappurtar Finanzjarju (EFRAG) li jivvaluta l-impatt tal-IFRSs ġodda jew riveduti fuq l-investimenti sostenibbli u li jeżamina t-trattamenti ta' kontabilità alternattivi potenzjali.

6.2.6 Il-KESE jissuġġerixxi wkoll li l-Kummissjoni tistieden lill-ESMA:

— tivvaluta l-prattiki attwali fis-suq tal-klassifikazzjoni tal-kreditu, filwaqt li tanalizza l-punt sa fejn jitqiesu l-konsiderazzjonijiet ESG, u

— tinkludi informazzjoni dwar is-sostenibbiltà ambjentali u soċjali fil-linji gwida tagħha dwar l-informazzjoni li għandha tiġi divulgata mill-aġenziji tal-klassifikazzjoni tal-kreditu, u tqis miżuri addizzjonali, fejn ikun meħtieġ.

6.3 *Governanza korporattiva u perspettiva fuq perjodu qasir wisq ta' żmien tas-suq kapitali*

6.3.1 Bosta investituri jixtiequ jkunu jafu jekk kumpanija tużax metodi ta' kontabbiltà preċiżi u trasparenti, u jekk l-azzjonisti komuni jistgħux jivvutaw fuq kwistjonijiet importanti. Huma jridu wkoll li l-kumpaniji jevitaw kunflitti ta' interess fl-għażla tagħhom tal-membri tal-bord, tal-aġenziji tal-klassifikazzjoni u tal-awdituri.

6.3.2 Wasal iż-żmien li nqisu serjament mhux biss il-fattur **E** (ambjentali) u l-fattur **S** (soċjali) (standards, tikketti, fattur ta' sostenn ekoloġiku u soċjali għal rekwiżiti prudenzjali, punti ta' riferiment ta' sostenibbiltà), iżda wkoll il-fattur **G** (ta' governanza korporattiva), filwaqt li neskludu l-benefiċċji kollha u nneħħu l-klassifikazzjonijiet ta' sostenibbiltà għal dawk il-kumpaniji li jevitaw **id-divulgazzjoni trasparenti** ta' aspetti ewlenin, bħal **governanza fiskali**, **drittijiet tal-bniedem**, korruzzjoni, ħasil tal-flus u attivitajiet illeċiti oħra.

7. L-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni

7.1 Il-KESE jitlob li jiġu allinjati **l-istituzzjonijiet, l-aġenziji u l-mekkaniżmi Ewropej** kollha involuti, billi jinbidlu l-mandati tagħhom jekk ikun meħtieġ, sabiex dawn jinġiebu konformi mal-implimentazzjoni tal-perjodu ta' żmien tal-Pjan ta' Azzjoni.

7.2 L-inċertezza dwar ir-riskji futuri u n-nuqqas ta' divulgazzjoni tar-riskju fit-tul huma r-restrizzjonijiet ewlenin għal analiżi tal-medda ta' żmien (tabilħaqq, għadd żgħira ta' stimi tal-analiżi ikopru aktar minn 5 snin).

7.3 L-Awtoritajiet Superviżorji Ewropej għandhom jaqdu rwol ewlieni fil-monitoraġġ tas-sostenibbiltà. Għandha tiġi eżaminata l-possibbiltà li tinkiseb metodoloġija komuni tal-UE għall-analiżi tax-xenarji rilevanti, filwaqt li jiġu kkunsidrati l-fatturi tar-riskji ESG minn perspettiva fit-tul, u l-Bord Ewropew dwar ir-Riskju Sistemiku (BERS) jista' jinkorporahom gradwalment fl-ittestjar tal-istress tagħhom.

7.4 Fl-aħħar nett, l-Organizzazzjoni Internazzjonali tal-Kummissjonijiet tat-Titoli (IOSCO) għandha tħejji u tippromovi l-konformità mal-istandards internazzjonali ta' regolazzjoni u superviżjoni ([27]) fl-ambitu tal-finanzi sostenibbli, sabiex b'hekk jiġi żgurat li l-arkitettura l-ġdida tas-sostenibbiltà tkun konsistenti fid-dinja kollha.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([26]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0381+0+DOC+XML+V0//MT
([27]) Ara "Methodology for Assessing Implementation of the IOSCO Objectives and Principles of Securities Regulation"

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistipula dispożizzjonijiet komuni dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Soċjali Ewropew Plus, il-Fond ta' Koeżjoni, u l-Fond Ewropew għall-Affarijiet Marittimi u s-Sajd u r-regoli finanzjarji għalihom u għall-Fond għall-Ażil u l-Migrazzjoni, il-Fond għas-Sigurtà Interna u l-Istrument għall-Ġestjoni tal-Fruntieri u tal-Viżi"

(COM(2018) 375 final — 2018/0196 (COD))

(2019/C 62/13)

Relatur: **Stefano MALLIA**

Konsultazzjonijiet	Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Kunsill Ewropew, 19.6.2018
Bażi legali	Artikoli 177, 304 u 322(1) tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	111/0/2

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-politika ta' koeżjoni hija waħda mill-iktar politiki tanġibbli tal-UE li għandha impatt dirett fuq il-ħajja ta' kuljum taċ-ċittadini. Fid-dawl ta' dan, il-KESE jopponi bil-qawwa l-proposta tal-Kummissjoni li tnaqqas il-baġit tal-UE b'10 % f'termini reali. F'dan ir-rigward, il-KESE jħeġġeġ lill-Istati Membri sabiex isibu soluzzjonijiet li jippermettu li dan il-baġit jinżamm fl-istess livell bħal dak tal-perjodu ta' programmazzjoni 2014-2020 fil-valuri tal-2020.

1.2. Il-KESE jemmen li hemm il-ħtieġa għal strateġija politika ċara li tkun allinjata mal-impenji globali tal-UE. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni ġġedded l-Istrateġija Ewropa 2020 u tallinja l-prijoritajiet tar-Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni (CPR) il-ġdid ma' din l-istrateġija l-ġdida. Il-KESE jirrakkomanda wkoll li l-Kummissjoni tintegra b'mod effettiv l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) f'regolamenti relatati mal-politika ta' koeżjoni billi tiżgura l-inklużjoni trasversali tagħhom fil-prijoritajiet kollha tal-fondi.

1.3. Il-KESE jsib li ċ-ċirkostanzi ekonomiċi stabbiliti mis-CPR (kondizzjonalitajiet makroekonomiċi, kofinanzjament imnaqqas, eċċ.) joħolqu ambjent riġidu wisq u jistgħu jagħmlu ħsara lill-investiment. Għalhekk, il-KESE:

— jirrifjuta l-kondizzjonalità makroekonomika biex jiġu penalizzati r-reġjuni u ċ-ċittadini li ma jkunux ħatja għal deċiżjonijiet makroekonomiċi li jittieħdu fil-livell nazzjonali jew Ewropew;

— jistieden lill-Kummissjoni żżomm ir-regola ta' diżimpenn f'N+3;

— jappella lill-Kummissjoni terġa' tikkunsidra li żżid ir-rati ta' kofinanzjament.

1.4. Il-KESE japprezza ħafna l-isforzi fir-rigward tas-semplifikazzjoni, il-flessibbiltà u l-effettività — dawn jippontaw fid-direzzjoni t-tajba. Madankollu, sfortunatament il-ġabra tar-regoli l-ġdida mhijiex sett wieħed ta' regoli.

1.5. Il-KESE jsib li r-regoli relatati mal-konċentrazzjoni tematika huma stretti wisq. Il-KESE jipproponi li wieħed mill-objettivi politiċi għandu jintgħażel mill-Istati Membri. F'dan ir-rigward, il-KESE jħeġġeġ lill-Istati Membri biex jikkunsidraw l-objettiv politiku 5 bħala dak il-PO li jista' jiggarantixxi l-aktar soluzzjoni mfassla apposta għall-isfidi speċifiċi tagħhom.

1.6. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni tiżviluppa l-għodod meħtieġa li jippermettu ż-żoni bi żvantaġġi strutturali u permanenti (gżejjer, reġjuni muntanjużi eċċ. ([1])) sabiex jindirizzaw b'mod effettiv l-isfidi speċifiċi u kumplessi tagħhom. Din ma tistax tibqa' l-unika kompetenza tal-awtoritajiet nazzjonali. Il-KESE jirrakkomanda wkoll li l-proġetti implimentati f'dawn l-oqsma jkunu appoġġjati minn rati ogħla ta' kofinanzjament.

1.7. Il-KESE jirrakkomanda li jinstabu soluzzjonijiet ad hoc biex tkun indirizzata s-sitwazzjoni ta' dawk il-pajjiżi jew reġjuni li kienu kklassifikati bħala reġjuni ta' konverġenza matul il-programm 2007-2013 li jibbenefikaw minn rata ta' kofinanzjament ta' 80 % matul il-perjodu 2014-2020 u li issa se jiġu kklassifikati bħala reġjuni ta' tranżizzjoni matul il-perjodu 2021-2027 li jibbenefikaw minn rata ta' finanzjament ta' 55 %.

1.8. Il-KESE jemmen li l-Kummissjoni għandha tkompli ssaħħaħ is-sinerġiji billi ssib mod kif tintegra mill-ġdid il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali fil-ġabra ta' regoli kif ukoll billi ssaħħaħ ir-rabtiet mal-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE+). Il-KESE huwa wkoll favur integrazzjoni akbar ma' u bejn programmi u għodod oħrajn ta' finanzjament (Orizzont 2020, InvestEU eċċ.).

1.8.1. Dawn ir-rabtiet għandhom jidhru wkoll fl-ipprogrammar tal-fondi. Il-KESE jħeġġeġ lill-Istati Membri sabiex iħejju u jimplimentaw programmi plurifondi li jindirizzaw l-isfidi b'mod integrat. Il-KESE jemmen li l-integrazzjoni għandha tidher ukoll f'termini ta' kooperazzjoni territorjali; rabtiet raġonevoli bejn rurali-urbani, urbani-peri-urbani eċċ., jiġifieri approċċ ibbażat fuq il-post huwa essenzjali.

1.9. L-implimentazzjoni ta' "governanza f'diversi livelli u b'diversi atturi" bl-involviment tal-imsieħba ekonomiċi u soċjali fil-proċess tat-teħid tad-deċiżjonijiet u tal-implimentazzjoni hija waħda mill-aktar kundizzjonijiet importanti għas-suċċess tal-politika ta' koeżjoni. Fir-rigward tal-Kodiċi ta' Kondotta, il-KESE jinnota n-nuqqas ta' sodisfazzjon tal-Imsieħba Soċjali Ewropej u jitlob li dan jiġi rivedut u aġġornat f'konsultazzjoni diretta magħhom. Il-KESE jappella wkoll li l-Kodiċi ta' Kondotta jsir vinkolanti.

1.10. Il-KESE jirrifjuta t-tneħħija tal-prinċipji tal-promozzjoni tal-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel, in-nondiskriminazzjoni, l-aċċessibbiltà tal-persuni b'diżabilità, kif ukoll l-iżvilupp sostenibbli mill-proposta l-ġdida tas-CPR. Għalhekk huwa jirrakkomanda bil-qawwa li l-Artikolu 7 tas-CPR attwali 2014-2020 jiġi inkorporat fis-CPR il-ġdid propost, u li dan il-prinċipju jiġi inkorporat direttament fit-test ewlieni tar-regolament propost tal-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u l-Fond ta' Koeżjoni (FEŻR u FK). Barra minn hekk, il-KESE jipproponi li jiġu inklużi l-aċċessibbiltà għal persuni b'diżabilità fl-Artikolu 67 — fuq għażla tal-operazzjonijiet — tas-CPR propost.

1.11. Il-KESE jqis li sforz ta' komunikazzjoni ġenerali iktar effettiv huwa essenzjali. Ta' spiss jiġri li proġetti ffinanzjati mill-UE jsiru bi ftit jew l-ebda għarfien taċ-ċittadini tal-involviment tal-UE. Il-KESE għalhekk jistieden lill-Kummissjoni biex tistabbilixxi strateġija ta' informazzjoni aktar effettiva mmirata lejn iċ-ċittadini tagħha u t-tipi differenti ta' benefiċjarji.

2. **Kummenti ġenerali**

2.1. Il-KESE jiddispjaċih ħafna li l-baġit tal-politika ta' koeżjoni tnaqqas b'10 % f'termini reali. F'dan ir-rigward, il-KESE jopponi bil-qawwa t-tnaqqis propost tal-baġit tal-UE u jipproponi li l-Istati Membri jsibu soluzzjonijiet li permezz tagħhom il-baġit jista' jinżamm fil-livell attwali fil-valuri tal-2020.

2.2. Il-politika ta' koeżjoni hija waħda mill-iktar elementi importanti biex iċ-ċittadini jitressqu iktar qrib il-viżjoni tal-integrazzjoni Ewropea. Din għandha valur miżjud ċar fil-ħolqien tal-impjiegi, it-tkabbir sostenibbli u l-infrastruttura moderna, sabiex jingħelbu l-ostakli strutturali, jissaħħaħ il-kapital uman u tittejjeb il-kwalità tal-ħajja tal-persuni. Għal din ir-raġuni l-KESE jilqa' bis-sħiħ il-fatt li r-reġjuni kollha huma eliġibbli għal finanzjament.

2.2.1. Il-politika ta' koeżjoni tal-UE għandha tkun parti integrali minn strateġija ta' investiment Ewropea, b'approċċ territorjali qawwi, li għandu l-għan li jawtonomizza kull reġjun bl-għodod neċessarji biex tiżdied il-kompetittività tagħhom. Din għandha twassal għal trasformazzjoni ekonomika u strutturali, li tiżgura bażi reżiljenti f'kull reġjun, abbażi tal-qawwiet tagħhom stess ([2]).

([1]) L-Artikolu 174 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea.

([2]) https://www.businesseurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/ecofin/2017-06-09_eu_cohesion_policy.pdf

2.3. Il-KESE jinnota li l-approċċ il-ġdid, li għadu bbażat fuq tliet kategoriji (inqas żviluppat, tranżizzjoni, iktar żviluppat), huwa approċċ imfassal iktar apposta. Filwaqt li l-metodu ta' allokazzjoni għall-fondi fil-parti l-kbira għadu bbażat fuq il-PDG per capita, żdiedu kriterji ġodda (il-qgħad fost iż-żgħażagħ, livell baxx tal-edukazzjoni, it-tibdil fil-klima, u l-akkoljenza u l-integrazzjoni tal-migranti). Il-KESE huwa tal-fehma li dan jirrifletti aħjar ir-realtà fil-prattika, għalkemm — f'konformità mal-Valutazzjoni tal-Impatt meħtieġa mill-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju ([3]) — il-KESE jħoss li dan l-approċċ jista' jkun irfinat ulterjorment.

2.4. Il-KESE huwa mħasseb ferm dwar il-proposta tal-Kummissjoni li jitnaqqsu r-rati ta' kofinanzjament u l-effett ta' dan fuq l-impenn tal-benefiċjarji f'sitwazzjonijiet finanzjarji inqas favorevoli. L-inklużjoni tal-VAT bħala spiża eliġibbli hija milqugħa, għalkemm diġà jeżisti xi element tagħha fil-perjodu attwali.

2.5. Għandu jiġi nnotat ukoll li jeżistu sitwazzjonijiet li fihom il-pajjiżi jew ir-reġjuni kklassifikati bħala reġjuni ta' konverġenza matul il-programm tal-2007-2013 li jibbenefikaw minn rata ta' kofinanzjament ta' 80 % matul il-perjodu tal-2014-2020 issa se jiġu kklassifikati bħala reġjuni ta' tranżizzjoni matul il-perjodu tal-2021-2027 li jibbenefikaw minn rata ta' finanzjament ta' 55 %, li tfisser nuqqas kbir fil-kofinanzjament għalihom. Il-KESE jħoss li dawn is-sitwazzjonijiet għandhom jiġu indirizzati b'mod speċifiku. Barra minn hekk, għandu jiġi nnotat li fi proġetti b'finanzjament privat, il-benefiċjarji se jirċievu biss il-kofinanzjament tal-akkwist pubbliku.

2.6. Il-prijorità tal-UE fir-rigward tar-reġjuni ultraperiferiċi għandha tkun li ssaħħaħ ir-rabtiet li jgħaqqduhom mal-Ewropa kontinentali u s-sens ta' appartenenza taċ-ċittadini tagħhom fil-proġett Ewropew ([4]). Il-KESE jilqa' l-fatt li r-reġjuni ultraperiferiċi se jkomplu jibbenefikaw minn appoġġ speċjali tal-UE.

2.7. Madankollu, il-KESE jiddispjaċih li l-politika ta' koeżjoni għadha ma toffrix soluzzjonijiet komprensivi għall-isfidi tat-territorji speċifiċi msemmija fl-Artikolu 174 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea ([5]). L-istudji juru li l-awtoritajiet ċentrali mhux dejjem jindirizzaw l-oqsma speċifiċi kif imsemmi fl-Artikolu 174. Għalhekk, il-KESE jemmen li l-Kummissjoni għandha tħeġġeġ l-involviment tal-partijiet ikkonċernati reġjonali u lokali fil-mod li bih jiġu indirizzati t-territorji speċifiċi mill-Istati Membri filwaqt li tirrispetta l-oqfsa istituzzjonali u legali fis-seħħ fit-territorji rispettivi.

3. **Prinċipji ġenerali**

3.1. Il-KESE jirrifjuta t-tneħħija tal-prinċipji tal-promozzjoni tal-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel, in-nondiskriminazzjoni, l-aċċessibbiltà tal-persuni b'diżabilità, kif ukoll l-iżvilupp sostenibbli mill-proposta l-ġdida tas-CRP. L-acquis Ewropew żviluppa approċċ trasversali għal dawn fil-programmazzjoni u l-implimentazzjoni tal-fondi (l-Artikolu 7 tas-CPR attwali u l-Artikolu 16 tas-CPR tal-2007-2013).

3.1.1. Għalhekk huwa jirrakkomanda bil-qawwa li l-Artikolu 7 tas-CPR attwali 2014-2020 jiġi inkorporat fis-CPR il-ġdid propost, u li dan il-prinċipju jiġi inkorporat direttament fit-test ewlieni tar-regolament tal-FEŻR u tal-FK propost. Barra minn hekk, il-KESE jipproponi b'konvinzjoni li tkun inkluża l-aċċessibbiltà għal persuni b'diżabilità fl-Artikolu 67 — fuq għażla tal-operazzjonijiet — tas-CPR propost.

3.2. Peress li l-UE hija Stat parti għall-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (UNCRPD), il-KESE jikkunsidra li huwa xieraq li l-UNCRPD tkun inkorporata fil-bażi ġuridika tar-regolament tas-CPR propost.

3.3. Il-KESE jemmen bil-qawwa li sħubija ġenwina fil-livelli kollha mal-imsieħba ekonomiċi u soċjali u mal-partijiet ikkonċernati tas-soċjetà ċivili organizzata fit-tħejjija, fl-eżekuzzjoni u fl-evalwazzjoni ex-post tal-programmi u tal-proġetti fil-politika ta' koeżjoni tal-UE ttejjeb il-kwalità u t-twassil effiċjenti tagħhom. Fid-dawl tal-fatt li talab għal Kodiċi ta' Kondotta Tajba, il-KESE jappoġġja bil-qawwa l-inizjattiv tal-Kummissjoni u jaqbel mar-rakkomandazzjonijiet proposti tagħha (Artikolu 6) ([6]). Il-KESE jinnota li l-proposta tal-Kummissjoni tista' teħtieġ li tiġi rfinata ħalli tindirizza l-isfidi speċifiċi għas-settur (b'mod partikolari sfidi relatati mas-sigurtà nazzjonali) indirizzati mill-programmi tal-migrazzjoni u tas-sigurtà.

([3]) SEC(2018) 268.
([4]) ĠU C 161, 6.6.2013, p. 52.
([5]) ĠU C 209, 30.6.2017, p. 9.
([6]) ĠU C 44, 15.2.2013, p. 23.

3.4. Il-KESE jemmen bil-qawwa li s-sħubija bejn l-awtoritajiet amministrattivi u l-imsieħba ekonomiċi u soċjali fil-livelli tal-UE, nazzjonali u reġjonali, fil-forma ta' governanza f'diversi livelli u b'diversi atturi, hija waħda mill-kriterji essenzjali għas-suċċess tal-politika ta' koeżjoni. Din għandha tkun il-kundizzjoni bażika sabiex jingħataw Ftehimiet ta' Sħubija u fondi Ewropej. Il-KESE jilqa' l-kliem vinkolanti l-ġdid u jistieden espressament lil-leġislatur iżomm il-kliem attwali "għandu jinvolvi".

3.5. Fir-rigward tal-Kodiċi ta' Kondotta, il-KESE nnota n-nuqqas ta' sodisfazzjon tal-Imsieħba Soċjali Ewropej u jappella li dan jiġi rivedut u aġġornat f'konsultazzjoni diretta magħhom. Il-KESE jappella li l-Kodiċi ta' Kondotta jsir vinkolanti.

3.6. Sabiex jissaħħu l-ħiliet u l-effettività tas-sħubija, il-KESE jappella li jkun hemm l-introduzzjoni ta' miżuri ta' bini tal-kapaċità u ta' assistenza teknika għall-imsieħba imsemmija fl-Artikolu 6. Il-KESE jixtieq jara wkoll l-istabbiliment ta' mekkaniżmu ta' konsultazzjoni annwali mal-imsieħba rilevanti.

3.7. Il-KESE jaqbel li kull membru tal-kumitat ta' monitoraġġ ikollu vot wieħed. Sabiex jiġi żgurat bilanċ tajjeb fit-teħid ta' deċiżjonijiet, il-piż tal-voti għandu jkun 50 % għall-awtoritajiet amministrattivi u għall-awtoritajiet maħtura fl-Artikolu 6 (1)(a) u 50 % għall-imsieħba ekonomiċi u soċjali fil-punti (b) u (c). Il-KESE jinnota li din il-proposta jista' jkollha l-bżonn li tiġi rfinata sabiex tindirizza kwistjonijiet sensittivi bħal dawk tas-sigurtà nazzjonali.

4. **Semplifikazzjoni**

4.1. Il-KESE jqis li huwa importanti ferm li l-piż amministrattiv mhux neċessarju jitnaqqas b'mod sostanzjali għall-benefiċjarji filwaqt li jinżamm livell għoli ta' assigurazzjoni tal-legalità u tar-regolarità. Il-KESE jirrikonoxxi u jilqa' l-fatt li l-proposta tal-Kummissjoni indirizzat diversi kwistjonijiet fir-rigward tas-simplifikazzjoni.

4.2. Il-KESE jipproponi l-applikazzjoni sistematika tal-prinċipju ta' "darba biss" tas-Small Business Act għall-Ewropa, li jiżgura li l-formalitajiet amministrattivi, tal-awditjar u tal-kontroll jintbagħtu darba biss mill-maniġers tal-proġetti lill-awtorità maniġerjali kompetenti diretta li se tkun responsabbli biex tibgħathom lill-awtoritajiet maniġerjali nazzjonali u Ewropej.

4.3. Il-KESE jirrakkomanda wkoll l-istabbiliment ta' sistema ta' kontroll/awditjar semplifikata żżejjed "de minimis" għal proġetti żgħar ħafna: jekk l-awtorità maniġerjali immedjata ssib u tiddikjara li r-riżultati mistennija jkunu nkisbu, m'għandux jintalab kontroll jew awditjar ulterjuri.

4.4. Hija dikjarazzjoni eċċessiva li s-CPR jissejjaħ sett wieħed ta' regoli. Minkejja li hemm seba' fondi inklużi, minħabba l-għadd konsiderevoli ta' "eċċezzjonijiet għar-regoli" hemm nuqqas ta' koerenza; spiss ikun hemm dispożizzjonijiet differenti, pereżempju għall-Fond Ewropew għall-Affarijiet Marittimi u s-Sajd, il-Fond għall-Migrazzjoni u l-Ażil, il-Fond għas-Sigurtà Interna u l-Istrument għall-Ġestjoni tal-Fruntieri u l-Viża. F'konformità mal-konklużjonijiet tal-Grupp ta' Livell Għoli dwar is-Semplifikazzjoni għal wara l-2020 ([7]), il-KESE jemmen li l-pakkett regolatorju għandu jkun ħafna iktar sempliċi u jevita l-mikroġestjoni tal-fondi.

4.5. Filwaqt li l-KESE jinnota l-integrazzjoni tal-fondi l-ġodda allokati sabiex jiġu indirizzati l-kriżi tal-migrazzjoni u l-kwistjonijiet ta' sigurtà ([8]) fi ħdan is-CPR, huwa jiddispjaċih ħafna li l-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali ma jagħmilx parti mill-ġabra ta' regoli kif ukoll li r-rabtiet mal-FSE+ huma iktar dgħajfa milli mal-predeċessur tiegħu. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni terġa' tikkunsidra din id-deċiżjoni.

4.6. Il-KESE jaqbel li għandha tingħata prijorità lis-sospensjoni tal-impenji u mhux tal-ħlasijiet biex jevita li s-sitwazzjonijiet jiġu aggravati. Il-ħlasijiet għandhom jiġu sospiżi biss meta tiġi mfittxija azzjoni immedjata u fil-każ ta' nuqqas ta' konformità sinifikanti.

5. **Flessibbiltà**

5.1. Sabiex jiġu ffaċilitati l-ħolqien u t-tkabbir tan-negozji, l-UE għandha tappoġġja riformi għal ambjent li jiffavorixxi l-investiment li fih in-negozji jkunu jistgħu jiffjorixxu u jtejbu l-kundizzjonijiet ta' qafas għall-intraprenditorija. Il-fondi ta' koeżjoni għandhom jintużaw biex jipprovdu kundizzjonijiet aħjar għat-tkabbir ta' negozji ġodda u SMEs innovattivi ġodda u biex jiffaċilitaw is-suċċessjoni ta' negozji tal-familja. F'dan ir-rigward, il-KESE jemmen li l-politika ta' koeżjoni trid tipprovdi qafas stabbli iżda flessibbli ([9]).

([7]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/newsroom/pdf/simplification_proposals.pdf
([8]) ĠU C 75, 10.3.2017, p. 63.
([9]) ĠU C 81, 02.3.2018, p. 1.

5.2. Fir-rigward tat-trasferimenti obbligatorji għall-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (FNE), il-KESE jinnota li l-ammont ġenerali ta' finanzjament li għandu jiġi ttrasferit baqa' fl-istess livell attwali, minkejja li kien hemm tnaqqis ta' 10 % fil-finanzjament ġenerali. Għalhekk, il-perċentwal ta' fondi ġenerali li jkunu qed jiġu ttrasferiti fil-fatt ikun ogħla milli hu għall-perjodu ta' programmazzjoni attwali. Il-KESE jaqbel mal-approċċ ġenerali sakemm il-baġit ġenerali tal-politika ta' koeżjoni jibqa' fil-livell tal-2014-2020.

5.3. Barra minn hekk, bħalissa 100 % tal-fondi li jiġu ttrasferiti lill-FNE huma delimitati għal kull Stat Membru. Il-proposta għall-perjodu l-ġdid hija li 70 % se jiġu delimitati għall-Istat Membru speċifiku, filwaqt li t-30 % li jifdal imorru lejn proġetti li tagħżel il-Kummissjoni. Il-KESE jirrifjuta bil-qawwa dan l-approċċ propost.

5.4. Il-KESE jilqa' l-fatt li mhux se jkun hemm iktar regoli speċifiċi għal investimenti li jiġġeneraw dħul. Il-KESE jinnota wkoll li mhu se jkun hemm l-ebda proċess għal "proġetti maġġuri" (minflok, il-proġetti strateġiċi se jiġu segwiti mill-kumitat ta' monitoraġġ). Filwaqt li dan minnu nnifsu huwa żvilupp milqugħ, il-KESE għandu tħassib dwar kif il-validità tal-proġetti maġġuri xorta tkun tista' tiġi ggarantita.

5.5. Il-KESE jilqa' wkoll il-possibbiltà li l-objettivi u r-riżorsi tal-programm jiġu aġġustati fid-dawl taċ-ċirkostanzi li qegħdin jinbidlu li jagħmluha possibbli li l-finanzjament tal-UE jiġi mobilizzat mill-ewwel ġurnata fil-każ ta' diżastru naturali ([10]).

5.6. Il-KESE jaqbel li għotjiet waħedhom ma jistgħux jindirizzaw id-diskrepanzi sinifikanti fl-investiment. Dawn jistgħu jiġu kkomplementati b'mod effiċjenti minn strumenti finanzjarji, li għandhom effett ta' ingranaġġ u li huma eqreb tas-suq. Għalhekk, il-KESE jilqa' l-fatt li jsir iktar faċli biex l-għotjiet u l-istrumenti finanzjarji jingħaqdu flimkien u li l-qafas il-ġdid jinkludi wkoll dispożizzjonijiet speċjali sabiex jattira iktar kapital privat.

5.7. Il-KESE jappoġġja l-fatt li l-assistenza teknika tal-Istati Membri ġiet issemplifikata u jispeċifika li l-imsieħba tal-Artikolu 6 għandhom jibbenefikaw minnha wkoll.

6. **Effettività**

6.1. Il-KESE jiddispjaċih għall-fatt li l-Kummissjoni ma neditx proċess parteċipattiv li jwassal għal strateġija globali u integrata għal Ewropa sostenibbli fl-2030 u lil hinn. Hemm xi dubji dwar liema prijoritajiet il-Kummissjoni tipproponi li tallinja mal-Ftehim ta' Sħubija u l-programmi operattivi tal-Istati Membri.

6.2. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni tallinja l-politika ta' koeżjoni mal-Aġenda tan-NU għall-2030 u li l-SDGs tagħha jiġu inkorporati fit-test ewlieni tas-CPR, li jkopri l-fondi kollha.

6.3. Il-KESE huwa mħasseb dwar ir-regoli l-ġodda dwar il-konċentrazzjoni tematika. Il-KESE jemmen li l-konċentrazzjoni taż-żewġ fondi fuq żewġ prijoritajiet hija restrittiva wisq. Il-KESE huwa mħasseb dwar l-approċċ wieħed tajjeb għal kulħadd li ttieħed mill-Kummissjoni f'dan ir-rigward. Il-KESE jemmen li l-konċentrazzjoni tematika għandha tkun flessibbli biżżejjed biex il-prijoritajiet ta' finanzjament ikunu jistgħu jindirizzaw il-ħtiġijiet ta' żvilupp differenti fil-livell nazzjonali u reġjonali.

6.4. Il-KESE jilqa' r-rabta iktar mill-qrib mas-Semestru Ewropew permezz tar-Rakkomandazzjonijiet Speċifiċi għall-Pajjiż ([11]). Madankollu, huwa jirrifjuta l-kondizzjonalità makroekonomika biex jiġu penalizzati r-reġjuni u ċ-ċittadini li ma jkunux ħatja ta' deċiżjonijiet makroekonomiċi li jittieħdu fil-livell nazzjonali jew Ewropew ([12]). Il-KESE jaqbel li huwa importanti wkoll li tiġi żgurata komplementarjetà u koordinazzjoni sħiħa mal-Programm ta' Appoġġ għal Riformi ġdid u mtejjeb.

6.5. Peress li dan jista' jikkontribwixxi għal aċċess simplifikat għall-finanzjament, il-KESE japprezza s-sinerġiji msaħħa bejn ċerti programmi ("L-approċċ tas-siġill ta' eċċellanza"), iżda fil-parti l-kbira tal-każijiet, il-proposta mhijiex ċara biżżejjed (pereżempju, jekk, fil-każ tal-għodda taż-Żvilupp Lokali Mmexxi mill-Komunità, il-fondi strutturali jistgħux jingħaqdu mal-FAEŻR).

6.6. Fir-rigward tar-regoli dwar id-diżimpenn, il-KESE jiddispjaċih li din il-proposta temenda r-regola attwali N+3 għal regola N+2 u jistieden lill-Kummissjoni Ewropea sabiex terġa' tikkunsidraha. Il-KESE jixtieq jikkunsidra l-ħtiġijiet tal-pajjiżi li kellhom diffikultajiet fl-implimentazzjoni tal-programmi u joffrilhom iktar, u mhux inqas, flessibbiltà.

([10]) ĠU C 173, 31.5.2017, p. 38.
([11]) https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-02-17-362-en-n.pdf u https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf.
([12]) ĠU C 191, 29.6.2012, p. 30.

6.7. Barra minn hekk, għandu jiġi nnotat li l-kapaċità amministrattiva, speċjalment tal-Istati Membri u tar-reġjuni iktar żgħar, tista' titqiegħed taħt pressjoni enormi matul il-fażijiet tal-bidu tal-perjodu 2021-2027. Dan għandu jitqies fid-dawl tal-fatt li filwaqt li l-Istati Membri għadhom qed jagħlqu l-perjodu ta' programmazzjoni attwali, huma se jkunu taħt pressjoni biex jibdew jimplimentaw l-aħħar sentejn tal-perjodu ta' programmazzjoni l-ġdid (minħabba l-approċċ 5 + 2) u permezz ta' regola ta' N+2 kif ukoll ammont imnaqqas ta' prefinanzjament.

6.8. Minħabba l-fatt li intrapriżi żgħar u mikro u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili jista' jkollhom diffikultajiet sabiex jibbenefikaw mill-opportunitajiet offruti mill-fondi Ewropej b'mod ġenerali, il-KESE jappella għal appoġġ fir-rigward ta' azzjonijiet li jsaħħu l-aċċess tagħhom għall-informazzjoni, jipprovdu coaching u mentoring u jagħtu spinta lill-kapaċitajiet ta' intervent tagħhom.

7. **Programmazzjoni u implimentazzjoni**

7.1. Il-KESE jilqa' l-fatt li hemm inqas objettivi ta' politika (PO) li jidhru li huma iktar flessibbli mill-predeċessuri tagħhom, iżda jiddispjaċih li dawn mhumiex marbuta ma' kuntest strateġiku usa'.

7.2. Il-KESE jilqa' b'mod speċjali l-objettiv ta' politika l-ġdid imsejjaħ "Ewropa qrib iċ-ċittadini tagħha" (PO5). Il-KESE jittama li, f'konformità mal-isem tiegħu (u mar-rekwiżiti tal-Artikolu 17(3)(g)), l-Istati Membri se jħejju u jimplimentaw il-programmi tagħhom skont dan l-objettiv f'kooperazzjoni mill-qrib maċ-ċittadini, mal-imsieħba ekonomiċi u soċjali u mal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

7.3. Il-KESE għandu tħassib rigward il-fatt li l-ewwel ħames snin biss jiġu pprogrammati għall-bidu. Il-KESE jara l-vantaġġi ta' dan l-approċċ iżda jibża' li dan jista' jsarraf f'piż amministrattiv kbir għall-awtoritajiet, li jinsabu f'riskju wkoll li ma jissodisfawx ir-regoli dwar id-diżimpenn.

7.4. Is-semplifikazzjoni tad-dokumenti tal-programmazzjoni (Ftehim ta' Sħubija (PA), programmi operattivi) hija milqugħa. B'mod partikolari, il-KESE jaqbel mas-semplifikazzjoni tal-PA u jemmen li dan għandu jkun dokument strateġiku ta' livell għoli. Għalhekk, huwa importanti li jsir sforz sabiex jiġi żgurat li l-programmi tal-Istati Membri jibqgħu konformi mal-prijoritajiet tal-UE u f'sinerġija ma' xulxin. Il-KESE jilqa' wkoll is-semplifikazzjoni tal-atti delegati. Sabiex jiġi evitat ir-riskju ta' regolamentazzjoni żejda minn awtoritajiet maniġerjali, il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tinvolvi l-atturi ekonomiċi u soċjali Ewropej fil-formulazzjoni tal-atti delegati.

7.5. Il-KESE jqis li huwa essenzjali li jkun hemm soluzzjonijiet sempliċi proposti li jgħaqqdu l-inizjattivi differenti relatati mal-politika ta' koeżjoni (strateġiji u programmi) tal-livelli territorjali differenti b'mod orizzontali (eż. strateġiji makroreġjonali bi programmi transnazzjonali) u b'mod vertikali (bejn il-livelli territorjali differenti). Għal din ir-raġuni, il-KESE jilqa' l-Artikolu 17 u jħeġġeġ lill-Kummissjoni tkompli l-ħidma tagħha f'din id-direzzjoni.

7.6. Iktar minn nofs il-popolazzjoni tad-dinja issa tgħix fil-bliet, u din iċ-ċifra hija mistennija li tiżdied għal 70 % sal-2050 ([13]). Għalhekk, il-KESE jilqa' l-allokazzjoni miżjuda tal-FEŻR għall-iżvilupp urban sostenibbli integrat, iżda jiddispjaċih li din ma ġietx estiża għall-FSE+.

7.7. Il-KESE jemmen li l-approċċ it-tajjeb huwa li l-iżvilupp territorjali jkun ibbażat fuq strateġiji territorjali integrati, li jippermetti lil-livell lokali jidentifika l-potenzjali u l-ħtiġijiet tiegħu u jniedi azzjonijiet fi sħubija bejn l-atturi lokali kollha sabiex jissodisfa ħtiġijiet speċifiċi identifikati. Il-KESE jemmen li dan huwa approċċ ta' governanza tajba li għandu jiġi msaħħaħ u imħeġġeġ ħafna. F'dan ir-rigward, il-KESE jilqa' l-fatt li l-imsieħba, skont l-Artikolu 6, għandhom ikunu involuti fit-tħejjija u l-implimentazzjoni tal-istrateġiji territorjali.

7.8. Il-KESE jilqa' wkoll l-"għodod integrati l-oħra", kif imsemmi skont l-Artikolu 22(c), għaliex dawn jistgħu jippermettu l-identifikazzjoni u l-użu ta' soluzzjonijiet imfassla apposta u li jaħdmu lokalment, iżda jiddispjaċih li l-użu tagħhom huwa limitat għall-PO5. Għodda bħal din għandha tkun miftuħa għall-POs kollha. Peress li l-ispjegazzjonijiet li jirrigwardaw din l-għodda l-ġdida għadhom pjuttost vagi, il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni telabora iktar dwarha sabiex l-Istati Membri jkunu jistgħu jiġu mħeġġa jużaw b'mod sħiħ din l-għażla.

7.9. Il-KESE jemmen li sabiex ir-realtà tiġi riflessa aħjar u sabiex jiġi żgurat li l-interess lokali jiġi rrappreżentat fl-azzjonijiet tal-Inizjattiva Ewropea Urbana l-ġdida, is-soċjetà ċivili għandha tkun involuta u rappreżentata bil-qawwa fil-mekkaniżmu ta' governanza tagħha. Il-KESE jiffavorixxi ħafna t-twaqqif ta' mekkaniżmu ta' governanza bħal dan fuq skala Ewropea bl-involviment tal-atturi tas-soċjetà ċivili rilevanti.

([13]) http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html

7.10. Il-KESE jemmen bil-qawwa li l-fondi taħt il-politika ta' koeżjoni huma l-aktar viżibbli għaċ-ċittadini u l-atturi ekonomiċi u soċjali. L-azzjonijiet appoġġjati jikkostitwixxu waħda mill-aqwa difiżi kontra l-ewroxettiċiżmu u l-movimenti kontra l-Ewropa. Għalhekk huwa meħtieġ li tkun ipprovduta informazzjoni faċilment aċċessibbli, immirata skont l-attività professjonali tal-persuni kkonċernati, pereżempju b'linji gwida ta' prattika tajba. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tiżviluppa pjan strateġiku ta' komunikazzjoni fi sħubija mal-imsieħba kollha kkonċernati.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u l-Fond ta' Koeżjoni"

(COM(2018) 372 final — 2018/0197 (COD))

(2019/C 62/14)

Relatur: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Korelatur: **Ester VITALE**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 11.6.2018 Kunsill Ewropew, 19.6.2018
Bażi legali	Artikoli 177, 178, 304 u 349 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	138/0/1

Din l-Opinjoni tal-KESE tirrigwarda l-Proposta mressqa mill-Kummissjoni Ewropea fid-29 ta' Mejju 2018 għal Regolament tal-Kunsill u tal-Parlament [1] dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u l-Fond ta' Koeżjoni għall-perjodu 2021-2027. L-Opinjoni tinkludi wkoll ftit kummenti qosra dwar ċerti dispożizzjonijiet tal-Proposta għal Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni (RDK) [2] li jikkonċernaw direttament aspetti rilevanti tal-istruttura, il-kontenut, l-artikolazzjoni u l-implimentazzjoni addizzjonali tal-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŻR) u l-Fond ta' Koeżjoni (FK).

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jafferma mill-ġdid l-impenn u t-twemmin qawwija tiegħu fil-konfront tal-politika ta' koeżjoni u jqisha bħala strument ewlieni li jġib lill-UE eqreb taċ-ċittadini tagħha u li **jindirizza d-disparitajiet fost ir-reġjuni tal-UE u l-inugwaljanzi fost iċ-ċittadini**.

1.2. Għalkemm il-KESE huwa konxju tar-raġunament tal-Kummissjoni, huwa ma jaqbilx għalkollox mat-tnaqqis fil-politika ta' koeżjoni inġenerali, u b'mod partikolari t-tnaqqis ta' 12 % tal-FEŻR u 46 % tal-FK. Għalhekk. huwa jitlob lill-Kummissjoni Ewropea, lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill biex iżidu l-proposta tal-baġit, sabiex tal-inqas jinżammu l-istess riżorsi, bi prezzijiet kostanti, bħal fil-qafas finanzjarju attwali.

1.3. Il-KESE jenfasizza li t-tnaqqis fir-**rati Ewropej ta' kofinanzjament** ser ixekkel l-implimentazzjoni tal-proġetti, speċjalment mill-Istati Membri li jiffaċċjaw diffikultajiet baġitarji u, naturalment, minn dawk li ntlaqtu l-aktar mill-kriżi.

1.4. Il-KESE jappella lill-Kummissjoni tagħmel il-kriterji għall-**kofinanzjament aktar flessibbli**, sabiex tiġi kkunsidrata s-sitwazzjoni ekonomika u finanzjarja ta' kull Stat Membru u tiġi applikata r-regola li l-Kumitat irrakkomanda f'għadd mill-aktar Opinjonijiet reċenti tiegħu: l-ispejjeż tal-investiment ma għandhomx jitqiesu għat-twettiq tal-għanijiet tad-defiċit tal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir.

[1] COM(2018) 372 final – 2018/0197 (COD), COM(2018) 372 final – ANNESS I, COM(2018) 372 final – ANNESS II
[2] COM(2018) 375 final

1.5. Il-KESE jqis li l-proposta tal-Kummissjoni li tiġi introdotta mill-ġdid ir-regola N+2 mhix appoġġjata minn evidenza prattika jew mill-analiżi tar-riżultati tal-implimentazzjoni tar-regola N+3. Għalhekk huwa ma jaqbilx ma' din il-proposta u jitlob lill-Kummissjoni **biex iżżomm ir-regola N+3** għall-perjodu l-ġdid ta' programmazzjoni.

1.6. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposta tal-Kummissjoni għas-**semplifikazzjoni** tal-użu tal-fondi mil-lat ta' struttura, amministrazzjoni u ġestjoni, filwaqt li jiġi ffaċilitat aċċess bla xkiel u aktar effettiv għalihom. Madankollu, is-semplifikazzjoni tal-fondi ma għandhiex twarrab il-prinċipji u l-valuri li huma parti integrali tal-acquis tal-UE.

1.7. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-fatt li l-proposta tal-Kummissjoni ttejjeb **il-governanza f'diversi livelli bis-saħħa tal-enfasi tagħha tkun fuq il-ġestjoni kondiviża**, filwaqt li ssaħħaħ il-parteċipazzjoni tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u partijiet ikkonċernati oħra fil-proċess tal-programmazzjoni, l-implimentazzjoni, il-valutazzjoni u l-monitoraġġ tal-użu tal-fondi. Madankollu, il-Kodiċi ta' Kondotta Ewropea dwar is-Sħubija (ECCP) għandu jiġi rrispettat bis-sħiħ fil-livelli kollha u **jissaħħaħ b'garanziji u miżuri b'saħħithom** li jiżguraw l-implimentazzjoni sħiħa tiegħu. Il-konformità ma' dan il-Kodiċi għandha titqies bħala kondizzjoni ta' abilitazzjoni. Dan se jagħti lill-partijiet ikkonċernati u lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili s-setgħa li jkollhom rwol vitali **bħala korpi intermedjarji**, li jġibu l-proġetti eqreb tal-benefiċjarji finali tagħhom.

1.8. Il-KESE jinnota li fil-livell tal-UE ma hemm l-ebda involviment strutturat tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-proċess għall-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-politika ta' koeżjoni. Għalhekk jirrakkomanda bil-qawwa li l-Kummissjoni tistabbilixxi **Forum tas-Soċjetà Ċivili dwar il-Koeżjoni**, bil-parteċipazzjoni tal-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u partijiet interessati oħra li ser jikkonsultaw l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili kull sena dwar l-istat ta' implimentazzjoni tal-politika ta' koeżjoni matul iċ-ċiklu kollu ta' pprogrammar 2021-2027.

1.9. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni **tintegra l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs)** b'mod effettiv fil-politika ta' koeżjoni permezz tar-RDK u r-regolamenti tal-FEŻR u tal-FK, billi tiżgura l-inklużjoni trasversali tagħhom fil-prijoritajiet kollha tal-fondi, mhux biss fl-azzjoni klimatika.

1.10. Il-KESE jipproponi li ż-**żoni skarsament popolati, iż-żoni iżolati, il-gżejjer żgħar u r-reġjuni muntanjużi**, b'konformità mal-Artikolu 174 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, jiġu appoġġjati bl-istess rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika, l-ambitu tal-appoġġ u tal-benefiċċji, u bl-istess derogi, bħar-reġjuni ultraperiferiċi. L-istrateġiji ta' investiment għandhom ikunu orjentati lejn l-għanijiet tal-makroreġjuni u l-kooperazzjoni territorjali u transkonfinali, speċjalment biex jiġu indirizzati fenomeni kumplessi bħalma hija l-migrazzjoni.

1.11. Il-KESE jirrakkomanda li **jkun hemm żieda fil-baġit tal-Kooperazzjoni Territorjali Ewropea (ETC)/Interreg** għall-perjodu l-ġdid ta' programmazzjoni sabiex din tkun tista' tissodisfa l-missjoni u l-objettivi tagħha b'mod effettiv. Il-KESE jipproponi wkoll li l-FEŻR jingħata biżżejjed appoġġ għall-implimentazzjoni tal-mekkaniżmu transkonfinali. Barra minn hekk, il-KESE jemmen li l-istrateġiji ta' investiment għandhom ikunu mmirati lejn l-objettivi tal-makroreġjuni u r-reġjuni tal-baċiri tal-baħar.

1.12. Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni tqis **indikaturi soċjali** oħra, minbarra l-introjtu nazzjonali gross (ING) per capita, sabiex l-Istati Membri jiġu kklassifikati skont ir-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika li japplikaw għalihom.

1.13. Il-KESE jappoġġja l-kunċett ta' konċentrazzjoni tematika iżda jitlob lill-Kummissjoni **tibbilanċja d-distribuzzjoni** tar-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika f'investimenti fost l-objettivi tal-politika (POs), peress li l-allokazzjoni għall-POs 3 sa 5 tidher insuffiċjenti biex jiġu indirizzati l-ħtiġijiet soċjoekonomiċi u biex tinbena Ewropa li tkun eqreb taċ-ċittadini tagħha.

1.14. Il-KESE jiddispjaċih li l-proposti tal-Kummissjoni għar-regolamenti kollha eskludew l-inkorporazzjoni orizzontali **tal-ugwaljanza, tan-nondiskriminazzjoni u tal-aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabilità**. Għalhekk huwa jirrakkomanda bil-qawwa li l-Artikolu 7 tar-Regolament attwali dwar Dispożizzjonijiet Komuni (RDK) 2014-2020 jiġi inkorporat fir-RDK il-ġdid propost, u li dan il-prinċipju jiġi inkorporat direttament fit-test ewlieni tar-regolament propost tal-FEŻR u tal-FK. Barra minn hekk, il-KESE jirrakkomanda bis-sħiħ l-inklużjoni tal-aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabilità fl-Artikolu 67 tar-RDK propost dwar l-għażla tal-operazzjonijiet.

1.15. Il-KESE jissottolinja li **l-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (UNCRPD) għandha tkun inkorporata bis-sħiħ fit-test ewlieni** tar-regolament tal-FEŻR u tal-FK propost kif ukoll fir-regolament tas-CPR. Il-UNCRPD b'mod partikolari għandha tiġi inkluża bis-sħiħ fil-bażi ġuridika tar-regolament tal-FEŻR u tal-FK u l-aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabilità għandha ssir kriterju obbligatorju ta' eliġibbiltà.

1.16. Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni tiżgura li l-bini jew ir-rinnovazzjoni tal-faċilitajiet segregati tal-kura istituzzjonali **jiġu esklużi mill-ambitu** tal-appoġġ skont il-FEŻR u l-FK. Minflok, għandha tiġi promossa l-inklużjoni soċjali permezz tat-**tranżizzjoni mill-kura istituzzjonali għal dik ibbażata fil-komunità**.

1.17. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon it-titjib fil-**koordinazzjoni tal-fondi differenti**, kif ukoll ir-rabta bejn dawn u s-Semestru Ewropew u l-Programmi ta' Appoġġ għal Riformi.

1.18. Il-KESE huwa tal-fehma li l-inklużjoni tal-**kundizzjonalitajiet makroekonomiċi**, li huma deċiżi fil-livell nazzjonali u Ewropew, toħloq ostakli qawwija għar-reġjuni, il-muniċipalitajiet lokali, il-partijiet interessati oħra u ċ-ċittadini meta jintużaw il-fondi, u għalhekk il-KESE jirrifjutahom kompletament u jitlob lill-Kummissjoni tikkunsidra mill-ġdid il-kriterji ta' inklużjoni.

1.19. Il-KESE jqis li l-implimentazzjoni tal-**Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali (EPSR) jeħtieġ li tiġi prijoritizzata fil-politika ta' koeżjoni**, u mhux biss fl-FSE+. Għalhekk huwa jirrakkomanda bis-sħiħ li minimu ta' 10 % jiġu allokati għall-PO 4 tal-FEŻR, **li jistabbilixxi l-Inizjattiva Reġjonali tas-Sostenibbiltà Soċjali (SSARI)**.

2. Kummenti ġenerali

2.1. Il-KESE għadu jikkunsidra l-politika ta' koeżjoni – kif għamel tul ħafna snin – bħala waħda mill-pilastri fundamentali għall-kisba tal-integrazzjoni tal-UE, u għalhekk huwa tal-fehma li fi żminijiet ta' inċertezza u żieda fil-populiżmu, in-nazzjonaliżmu u l-Ewroxettiċiżmu, il-politika ta' koeżjoni hija l-proċess ta' konnessjoni reali għaċ-ċittadini fil-proġett tal-UE.

2.2. Il-KESE jenfasizza li l-politika ta' koeżjoni u l-istrumenti ta' finanzjament tagħha setgħu jintużaw sabiex jippreżentaw liċ-ċittadini Ewropej b'narrattiva pożittiva ġdida għall-proġett tal-UE.

2.3. Il-KESE għalhekk josserva li, mil-lat ta' politika, il-proposta tal-Kummissjoni ma kenitx ambizzjuża biżżejjed, u dan jissarraf fil-prattika fi tnaqqis, bi prezzijiet kostanti, ta' 12 % u 46 % fil-baġits tal-FEŻR u tal-FK rispettivament fil-proposta għall-QFP 2021-2027 fir-rigward tal-baġits attwali. It-tnaqqis huwa propost minkejja li fil-Memorandum ta' Spjegazzjoni, il-Kummissjoni tirrikonoxxi li: "F'ħafna pajjiżi, il-FEŻR u l-Fond ta' Koeżjoni jirrappreżentaw (…) 50 % tal-investiment pubbliku". Għalhekk dat-tnaqqis ser ikollu effett negattiv fuq dawk il-pajjiżi li qed jistabbilizzaw l-ekonomiji tagħhom waqt li jirkupraw mill-kriżi u waqt li ċ-ċittadini tagħhom jippruvaw jiffaċċjaw il-miżuri ta' awsterità. F'ħafna pajjiżi, il-livelli tal-faqar u tal-inugwaljanza għadhom għolja u f'xi każijiet qed jiżdiedu, b'diverġenzi sostanzjali bejn il-pajjiżi, u fost u fi ħdan ir-reġjuni u gruppi ta' popolazzjoni differenti, b'mod partikolari fir-rigward tal-indikaturi soċjali relatati man-nisa, mar-Rom, mal-persuni b'diżabilità, mal-anzjani, eċċ.

2.4. Minħabba l-importanza kbira kemm tal-FEŻR kif ukoll tal-FK għall-iżvilupp u l-koeżjoni fil-qasam ekonomiku u soċjali tar-reġjuni Ewropej, il-KESE jitlob li **l-finanzjament tal-politiki ta' koeżjoni jinżamm** fil-QFP 2021-2027, mill-inqas bl-istess riżorsi bi prezzijiet kostanti bħal fil-qafas finanzjarju attwali ([3]).

2.5. Il-proposta tal-Kummissjoni **li tnaqqas ir-rati ta' kofinanzjament** għat-tliet kategoriji ([4]) ta' reġjuni ddgħajjef il-kapaċità li jiġu aċċessati u użati l-fondi fuq termini ugwali, speċjalment għal dawk l-Istati Membri b'diffikultajiet akbar ta' nfiq u dawk li ntlaqtu l-aktar mill-kriżi.

2.6. Il-KESE jappoġġja l-isforzi biex tiġi **ssemplifikata** l-politika ta' koeżjoni u jilqa' t-tnaqqis fl-għadd ta' objettivi minn 11 għal 5, peress li dan jippermetti li r-riżorsi jiġu kkonċentrati fuq il-kwistjonijiet ta' prijorità tal-kompetittività tal-intrapriżi u tad-drittijiet tal-persuni. Madankollu, inqas regoli u regoli aktar ċari u iqsar ma għandhomx ifissru inqas regolamenti effiċjenti biex jintlaħqu l-għanijiet ġenerali u speċifiċi tagħha. B'mod aktar partikolari, semplifikazzjoni akbar ma għandhiex tfisser it-twarrib ta' prinċipji trasversali li huma parti integrali mill-acquis Ewropew mir-regolament propost.

2.7. Is-semplifikazzjoni permezz ta' fondi ta' unifikazzjoni u l-faċilitazzjoni tal-aċċess għall-benefiċjarji, speċjalment billi wieħed jibbaża aktar fuq il-maniġment imwettaq mill-Istati Membri, u permezz taż-żieda fl-użu ta' opzjonijiet ta' nfiq semplifikat, huma passi tant meħtieġa għat-titjib fl-effiċjenza tal-investimenti. L-estensjoni tal-prinċipju tal-awditjar uniku

([3]) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar Qafas Finanzjarju Pluriennali għal wara l-2020 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 106).
([4]) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar Qafas Finanzjarju Pluriennali għal wara l-2020 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 106).

u dipendenza akbar mill-awtoritajiet nazzjonali, reġjonali u lokali se jwasslu wkoll għal infiq aktar effiċjenti fl-assistenza teknika. Il-KESE jilqa' wkoll it-tisħiħ **tal-koeżjoni elettronika u tal-iskambju tad-data**, peress li dawn se jsaħħu t-trasparenza u l-effiċjenza tal-FEŻR u tal-FK. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposta tal-Kummissjoni li ssaħħaħ il-kooperazzjoni interreġjonali permezz tal-Istrateġija ta' Speċjalizzazzjoni Intelliġenti (S3).

2.8. Il-KESE jemmen li **l-Kooperazzjoni Territorjali Ewropea** hija mod importanti ta' kif jiġu appoġġjati r-reġjuni transkonfinali speċifiċi li komunement jiffaċċjaw problemi marbuta mal-infrastruttura, mal-għoti ta' servizzi pubbliċi, mal-komunikazzjoni u mat-trasport minħabba, fost affarijiet oħra, karatteristiċi ġeografiċi u/jew storiċi. Interreg għandha tkun għodda li tippromovi l-konverġenza ekonomika u soċjali ta' dawn ir-reġjuni, is-sottoreġjuni u ż-żoni lokali mil-lat prattiku, u għalhekk il-KESE jissuġġerixxi li jiżdied il-baġit ta' dan l-istrument. Il-KESE jirrakkomanda wkoll bil-qawwa li jingħata finanzjament b'rabta mal-FEŻR biex jiġu appoġġjati l-funzjonament u l-implimentazzjoni effettivi tal-mekkaniżmu transkonfinali.

2.9. Għalkemm **l-ugwaljanza, in-nondiskriminazzjoni u l-aċċessibbiltà** huma inklużi fil-preambolu, il-KESE jemmen bil-qawwa li dawn għandhom jiġu inkorporati bis-sħiħ fit-test ewlieni tar-regolament tal-FEŻR u tal-FK, filwaqt li jsiru kriterji obbligatorji ta' eliġibbiltà b'rabta mal-allokazzjonijiet tal-finanzjament, u jemmen ukoll li l-aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabilità għandha tkun inkluża fl-Artikolu 67 tar-RDK propost dwar l-għażla tal-operazzjonijiet ([5]).

2.10. Il-klassifikazzjoni tar-reġjuni għadha ddeterminata mill-"**metodu ta' Berlin"**, li tqis esklużivament l-introjtu nazzjonali gross u l-popolazzjoni ta' kull reġjun biex jiġu ddeterminati r-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika li japplikaw għal kull wieħed minnhom ([6]). Madankollu, il-Kummissjoni ddeċidiet li tinkludi indikaturi ġodda għall-metodu ta' allokazzjoni, bħall-qgħad, il-migrazzjoni netta jew l-emissjonijiet ta' gassijiet serra. Anke jekk din is-soluzzjoni tikkontribwixxi biex ittejjeb il-preċiżjoni tad-distribuzzjoni tal-fondi fir-rigward tal-ħtiġijiet tar-reġjuni, ir-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika xorta waħda jiġu ddeterminati b'metodu ta' klassifikazzjoni li jwarrab dawn l-inugwaljanzi.

2.10.1. Għalhekk, ħafna reġjuni tal-Istati Membri fil-"grupp 1" jistgħu jirċievu allokazzjoni "korretta" mil-lat tal-inugwaljanzi li jġarrbu li tmur lil hinn mill-ING, iżda mbagħad ikollhom jiffaċċjaw ir-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika, xi ħaġa li tista' tirrestrinġi l-kapaċità tagħhom biex jindirizzaw dawn l-inugwaljanzi. L-ispjegazzjoni mogħtija fil-Valutazzjoni tal-Impatt – bħala tweġiba għar-rekwiżit tal-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju ([7]) – dwar l-għażla tal-"metodu ta' Berlin" ma tiċċarax għaliex ma tqisux indikaturi rilevanti oħra. Għalhekk il-KESE jitlob lill-Kummissjoni terġa' tqis dan l-approċċ.

2.11. **Iż-żoni skarsament popolati**, b'konformità mal-Artikolu 174 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, kif ukoll iż-żoni iżolati, bħall-gżejjer żgħar, huma reġjuni li jiffaċċjaw problemi speċifiċi ta' komunikazzjoni – inkluż l-aċċess għall-Internet – u t-trasport. Barra minn hekk, ħafna drabi huma ma jkollhomx infrastruttura soċjali (saħħa, edukazzjoni, eċċ.). F'dawn ir-reġjuni, il-popolazzjoni mifruxa u n-nuqqas ta' opportunitajiet ta' impjieg, li jikkawżaw rata allarmanti ta' tixjiħ, jirriżultaw f'żieda gradwali fil-kost tal-għoti ta' servizzi pubbliċi, u b'hekk ikun aktar diffiċli biex jiġu żviluppati programmi ta' impjieg u jiġu attirati l-kumpaniji.

2.11.1. Il-proposta talloka parti mill-baġit għal dawn ir-reġjuni flimkien ma' dawk ikklassifikati bħala reġjuni ultraperiferiċi. Madankollu, il-klassifikazzjoni tar-reġjuni tinkludi r-reġjuni ultraperiferiċi fil-"grupp 3", mingħajr ma tqis il-karatteristiċi speċjali taż-żoni skarsament popolati, għajr l-ING per capita. Il-KESE jqis li għandu jittieħed approċċ

([5]) L-Artikolu 7 tar-Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni 2014-2020 tneħħa, peress li l-Kummissjoni għażlet l-inklużjoni ta' obbligu għall-Istati Membri fir-rigward tal-għażla tal-proġetti, permezz tal-Artikolu 67 tal-Proposta għal Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni (RDK) għall-QFP 2021-2027. Madankollu, l-Artikolu 67 ma jinkludi l-ebda referenza għall-aċċessibbiltà.

([6]) Il-proposta l-ġdida għal konċentrazzjoni tematika tal-FEŻR tikklassifika l-Istati Membri fi tliet gruppi skont l-ING tagħhom: "grupp 1" għal dawk bi proporzjon tal-ING ugwali għal jew ogħla minn 100 % tal-medja tal-UE; "grupp 2" għal dawk bi proporzjon ugwali għal jew ogħla minn 75 % u inqas minn 100 %; u "grupp 3" għal dawk fejn il-proporzjon huwa inqas minn 75 % tal-medja tal-UE, kif ukoll għar-reġjuni ultraperiferiċi fir-rigward tal-programmi tagħhom iddedikati għall-għan marbut mal-"Investiment għall-impjiegi u t-tkabbir". Ir-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika għall-gruppi reġjonali differenti jipproponu li l-Istati Membri tal-"grupp 1" jallokaw mill-inqas 85 % tar-riżorsi tagħhom għal PO 1 u PO 2 u mill-inqas 60 % għal PO 1; li dawk tal-"grupp 2" jiffokaw mill-inqas 45 % tal-baġit fuq prijoritajiet taħt PO 1 u mill-inqas 30 % għal PO 2, u li dawk tal-"grupp 3" jallokaw mill-inqas 35 % tar-riżorsi tagħhom għal PO 1 u minimu ta' 30 % għal PO 2.

([7]) SEC(2018) 268.

speċjalizzat b'finanzjament suffiċjenti u r-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika korretti sabiex jiġu indirizzati d-diffikultajiet li jiffaċċjaw iż-żoni skarsament popolati u dawk iżolati, u li għalhekk huma għandhom jibbenefikaw mill-appoġġ li jagħmel parti mill-kamp ta' applikazzjoni tal-konċentrazzjoni tematika u mid-derogi applikabbli għar-reġjuni ultraperiferiċi.

2.12. Il-KESE jilqa' t-titjib fil-**koordinazzjoni bejn is-seba' fondi ta' ġestjoni kondiviża** – stabbiliti l-aktar permezz tal-proposta tas-CPR – li jissodisfaw talba kbira min-naħa tal-partijiet ikkonċernati. Għall-FEŻR u l-FK, il-kombinazzjoni mal-Programm propost ta' Appoġġ għal Riformi [8] hija rilevanti speċjalment peress li se tgħin biex torbot l-implimentazzjoni tal-programmi mar-rakkomandazzjonijiet li jsiru taħt is-Semestru Ewropew, meta jkunu soċjalment sostenibbli, filwaqt li ttejjeb l-effettività tal-investimenti. Din il-kombinazzjoni għandha tipprevedi negozjati speċifiċi bejn l-awtoritajiet nazzjonali u Ewropej, bl-involviment sħiħ u attiv tal-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

2.13. Il-KESE jirrikonoxxi l-importanza li t-**tipi differenti ta' fondi u għodod jiġu kkombinati** mal-fondi tal-politika ta' koeżjoni, speċjalment l-istrumenti finanzjarji, u b'hekk l-objettivi jiġu koperti b'mod aktar effettiv. Barra minn hekk, il-mobilizzazzjoni tal-kapital privat tiżgura u timmultiplika l-valur miżjud tal-investimenti u d-distribuzzjoni usa' tal-benefiċċji.

2.14. Il-KESE jilqa' t-titjib fil-**flessibbiltà** billi l-fondi u l-programmi jiġu adattati għall-kontinġenzi konsegwenti, kif propost mill-Kummissjoni. Ir-rabta proposta bejn ir-Rakkomandazzjonijiet Speċifiċi għall-Pajjiż u l-perjodu ta' programmazzjoni u l-evalwazzjoni ta' nofs it-terminu hija importanti għall-effettività tal-fondi. Madankollu, jekk il-bidliet isiru aktar frekwenti, jinħtieġ li tingħata attenzjoni mill-qrib, peress li dawn x'aktarx ifixklu n-natura tal-programmazzjoni. Barra minn hekk, il-proposta li r-riżorsi ma jiġux skedati qabel l-aħħar sentejn x'aktarx tagħmilha diffiċli biex jintużaw għal raġunijiet ta' żmien.

2.15. Il-KESE jirrikonoxxi ż-żieda fil-QFP 2021-2027 propost meta mqabbel mal-QFP 2014-2020 tal-perċentwal li l-Kummissjoni tipproponi li talloka għall-**objettivi klimatiċi**, b'infiq ta' 30 % tal-FEŻR u 37 % tal-FK. Minħabba l-importanza kbira ta' dan l-għan u l-kapaċità taż-żewġ fondi biex jindirizzawh, il-KESE jemmen li ż-żieda għandha titqies iżjed.

2.16. L-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) jitqiesu mill-Kummissjoni bħala ġustifikazzjoni għall-infiq propost fuq l-objettivi klimatiċi. Il-KESE jemmen li l-Kummissjoni għandha tqis allinjament usa' tar-regolament propost u l-ħames prijoritajiet tiegħu proposti għall-programmazzjoni u l-implimentazzjoni tal-fondi permezz tal-SDGs. Dan għandu jsir billi jiġi żgurat li l-perspettivi soċjali u ekonomiċi tal-SDGs jiġu inklużi wkoll fir-regolament.

2.17. Il-Kummissjoni tippreżenta **mudell ta' governanza f'diversi livelli** li jenfasizza l-ġestjoni kondiviża tal-programmi bejn il-Kummissjoni u l-Istati Membri, li issa għandhom responsabbiltà aktar diretta. Id-diviżjoni tar-responsabbiltajiet hija wkoll aktar ċara, u żdied il-kontribut tal-awtoritajiet reġjonali u lokali kif ukoll tal-imsieħba soċjali u tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili [9]. Madankollu, jeħtieġ li jiġu introdotti garanziji sodi u miżuri speċifiċi sabiex tissaħħaħ il-pożizzjoni tal-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili biex jaqdu rwol vitali **bħala korpi intermedjarji**, biex b'hekk il-proġetti jiġu żviluppati b'mod iżjed effiċjenti u jkunu eqreb tal-benefiċjarji finali tagħhom.

2.18. Il-KESE jissottolinja li hemm il-ħtieġa ta' aktar sħubija, parteċipazzjoni u involviment min-naħa tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u ta' partijiet ikkonċernati oħra fil-monitoraġġ tal-politika ta' koeżjoni fil-livell tal-UE. Fil-fatt, il-KESE jinnota li dan id-defiċit fil-livell tal-UE jista' jiġi indirizzat mill-KESE b'mod proattiv, inklużiv u effettiv ħafna. Għalhekk il-KESE jipproponi li jiġi stabbilit **Forum Ewropew ta' Koeżjoni tas-Soċjetà Ċivili** biex jimmonitorja l-politika ta' koeżjoni, u l-Kumitat huwa disponibbli biex jiffaċilita bis-sħiħ il-funzjonament tiegħu.

2.19. Il-KESE jilqa' l-fatt li l-Kummissjoni għażlet li tvarja l-approċċ tradizzjonali għall-**Assistenza Teknika** billi telimina l-objettiv ta' prijorità użat biex jiddeterieġi dan l-appoġġ. Minflok, il-proposta tissuġġerixxi rata fissa ġenerali ta' 2,5 % ta' kull programm, li tammonta għal 100 % tal-investiment, bil-għan li tkopri l-infiq tal-assistenza teknika. Investimenti oħra li saru taħt il-klassifikazzjoni tal-Assistenza Teknika jistgħu jiġu kkofinanzjati wkoll, jekk ikun meħtieġ, flimkien mar-rata ta' 2,5 %. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon dan l-approċċ issemplifikat. Minbarra li tipprijoritizza l-prinċipju tal-proporzjonalità u ttejjeb il-flessibbiltà u l-governanza tas-sħubija, il-Kummissjoni għażlet li ma tillimitax l-ammont tal-allokazzjoni mmirata lejn il-kapaċità istituzzjonali tal-imsieħba, inklużi korpi li jirrappreżentaw is-soċjetà ċivili.

---

[8] COM(2018) 391 – 2018/0213 (COD).

[9] Dan jinkludi l-imsieħba u l-korpi ambjentali responsabbli għall-promozzjoni tal-inklużjoni soċjali, id-drittijiet fundamentali, id-drittijiet tal-persuni b'diżabilità, l-ugwaljanza bejn is-sessi u n-nondiskriminazzjoni, kif imsemmi fl-Artikolu 6 tal-proposta tas-CPR.

2.20. Il-KESE ma jaqbilx mal-proposta li tiġi emendata **r-regola N+3 għal N+2** u jistieden lill-Kummissjoni terġa' tqis din il-proposta. L-approċċ għall-flessibbiltà abbażi ta' dawn it-termini għandu jkun eqreb tal-ħtiġijiet ta' dawk il-pajjiżi, ir-reġjuni, is-sottoreġjuni, il-komunitajiet lokali u l-partijiet ikkonċernati li esperjenzaw l-akbar diffikultajiet fl-implimentazzjoni tal-programm u għandu jadatta l-proċess tal-implimentazzjoni għall-kapaċitajiet tal-Istati Membri differenti u l-kundizzjonijiet prevalenti fihom. L-introduzzjoni mill-ġdid tar-regola N+2 tirrikjedi wkoll livell ogħla ta' effiċjenza fil-programmazzjoni u fl-implimentazzjoni, b'sena inqas għaċ-ċertifikazzjoni tal-pagamenti.

3. **Kummenti speċifiċi**

3.1. Il-KESE jemmen li l-għanijiet speċifiċi għall-FEŻR u l-FK (Artikolu 2) għandhom jinkludu oqsma bħall-**ekonomija soċjali u l-aċċessibbiltà tal-infrastruttura** u s-servizzi għaċ-ċittadini kollha tal-UE, u li għandu jkun hemm referenzi speċifiċi għaż-**żoni u l-gżejjer skarsament popolati,** b'konformità mal-Artikolu 174 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea.

3.2. Il-KESE jemmen li l-Annessi I u II għandhom jiġu riveduti kif imiss sabiex l-oqsma preċedenti jissarrfu f'indikaturi komuni tal-produzzjoni u **indikaturi tar-riżultati** kif ukoll **indikaturi tal-prestazzjoni**.

3.3. Għalkemm il-KESE jirrikonoxxi li l-PO1 u l-PO2 huma objettivi tal-politika b'valur miżjud għoli, huwa jinnota li l-għoti ta' perċentwal għoli ħafna lil dawn iż-żewġ oqsma fit-tliet gruppi reġjonali kollha jdgħajjef l-effiċjenza tal-FEŻR u tal-FK fl-indirizzar tal-POs 3 sa 5. Għalhekk huwa jitlob lill-Kummissjoni tirrevedi **r-rekwiżiti ta' konċentrazzjoni tematika** (Artikolu 3(4)) sabiex tibbilanċja l-isforzi u b'hekk tkun tista' tindirizza kif imiss l-inugwaljanzi soċjali, inklużi l-faqar u d-diskriminazzjoni, xi ħaġa li hija meħtieġa sabiex jinkiseb it-tkabbir inklużiv.

3.4. Il-KESE jenfasizza l-fatt li l-iżvilupp urban huwa marbut mill-qrib mal-modernizzazzjoni u l-innovazzjoni tal-infrastruttura u s-servizzi lokali, u għalhekk jilqa' l-inklużjoni ta' **Inizjattiva Urbana Ewropea** fl-FEŻR, b'rabta mal-Aġenda Urbana tal-UE. Madankollu, il-KESE jirrakkomanda bil-qawwa li l-Kummissjoni żżid l-appoġġ finanzjarju għal din l-inizjattiva u fl-istess ħin tagħmilha trasversali sabiex tkopri t-tliet pilastri tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli, pereżempju, sabiex jiġu żviluppati bliet intelliġenti u aċċessibbli.

3.5. Il-KESE jilqa' l-inklużjoni tal-kundizzjoni nru 4 ta' abilitazzjoni orizzontali, li tirrikjedi oqfsa nazzjonali għall-implimentazzjoni tal-**UNCRPD**. Madankollu, huwa jqis li:

3.5.1. Peress li l-UE hija stat parti għall-UNCRPD u għalhekk l-implimentazzjoni mill-UE hija obbligatorja, huwa adatt li **l-UNCRPD tkun inkorporata fil-bażi ġuridika** tar-regolament tal-FEŻR u tal-FK propost.

3.5.2. **L-aċċessibbiltà** għall-persuni b'diżabilità, inkluża l-aċċessibbiltà tal-beni, is-servizzi u l-infrastrutturi, **għandha tkun inkluża fil-kamp ta' applikazzjoni** tar-regolament propost u stabbilita **bħala kriterju obbligatorju għall-proġetti ta' finanzjament** f'kull qasam kopert. Għalhekk il-KESE jirrakkomanda bil-qawwa li l-punt 5 tal-introduzzjoni tar-regolament tal-FEŻR u tal-FK propost – *"Jenħtieġ li l-Istati Membri jirrispettaw ukoll l-obbligi tal-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabbiltà u jiżguraw l-aċċessibbiltà f'konformità mal-Artikolu 9 tiegħu u f'konformità mal-liġi tal-Unjoni jarmonizzaw ir-rekwiżiti tal-aċċessibbiltà għall-prodotti u s-servizzi"* – jiġi inkluż fit-test ewlieni tar-regolament.

3.5.3. **L-acquis Ewropew** żviluppa approċċ trasversali għall-promozzjoni **tal-ugwaljanza, tan-nondiskriminazzjoni u tal-aċċessibbiltà** għall-persuni b'diżabilità fil-programmazzjoni u l-implimentazzjoni tal-fondi permezz tal-**Artikolu** 7 tar-RDK attwali ([10]) u **l-Artikolu 16** tar-RDK 2007-2013. Għalhekk il-KESE jirrakkomanda bil-qawwa **l-inkorporazzjoni mill-ġdid tal-Artikolu** 7 tas-CPR 2014-2020 fis-CPR il-ġdid propost.

3.6. Il-KESE huwa ddiżappuntat jara li l-impenn taħt l-FEŻR li beda fil-QFP 2014-2020 għall-promozzjoni tat-**tranżizzjoni minn kura istituzzjonali għal dik ibbażata fil-komunità** ma ġiex segwit fir-regolament propost. L-Artikolu 2(d) tar-Regolament propost tal-FEŻR jipprijoritizza ż-żieda fl-integrazzjoni soċjoekonomika "permezz ta' miżuri integrati li jinkludu akkomodazzjoni u servizzi soċjali". Filwaqt li din hija dispożizzjoni importanti, mhuwiex ċert jekk dan l-objettiv speċifiku huwiex biżżejjed biex jiżgura li n-nies, speċjalment dawk l-aktar żvantaġġati, jiġu inklużi fil-komunità permezz ta' investimenti mmirati fid-deistituzzjonalizzazzjoni. Fid-dawl tal-fatt li l-investimenti tal-FEŻR huma kruċjali

([10]) Regolament (UE) Nru 1301/2013

għall-inklużjoni soċjali, il-KESE jipproponi li l-FEŻR jinvesti biss f'servizzi li jappoġġjaw l-inklużjoni soċjali u li l-użu tal-fondi għall-bini jew ir-rinnovazzjoni tal-faċilitajiet segregati tal-kura istituzzjonali jiġi eskluż mill-kamp ta' applikazzjoni tal-FEŻR u tal-FK. Huwa kruċjali li kemm l-inċentiv pożittiv kif ukoll l-obbligu negattiv jinżammu, iżda wkoll jissaħħu, fir-regolament tal-FEŻR propost.

3.7. Għalkemm huwa propost li terz tal-finanzjament tal-FSE+ għandu jappoġġja l-implimentazzjoni **tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali**, il-KESE jemmen bil-qawwa li l-finanzjament mill-baġit tal-FEŻR għandu jiġi pprijoritizzat biex jappoġġja l-implimentazzjoni tal-PO 4 b'mod effettiv. Għalhekk, il-KESE jirrakkomanda bis-sħiħ li minimu ta' 10 % jiġu allokati għall-PO 4 tal-FEŻR, li jistabbilixxi l-**Inizjattiva Reġjonali tas-Sostenibbiltà Soċjali** (SSRI), sabiex tiġi promossa l-inklużjoni soċjali u l-aċċessibbiltà b'mod sistematiku u koerenti.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-"Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar divulgazzjonijiet relatati ma' investimenti sostenibbli u riskji għas-sostenibbiltà u li jemenda d-Direttiva (UE) 2016/2341"

(COM(2018) 354 final – 2018/0179 (COD))

(2019/C 62/15)

Relatur: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Konsultazzjoni	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 6.7.2018
	Parlament Ewropew, 5.7.2018
Bażi legali	L-Artikolu 114 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	174/7/4
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. L-atturi finanzjarji jikkontribwixxu għat-tranżizzjoni tal-ekonomija Ewropea lejn sistema aktar ekoloġika, aktar reżiljenti u ċirkolari, peress li jintegraw il-fatturi ASG ([1]):

— f'attivitajiet ta' **konsulenza** lill-investituri finali, billi jistaqsu dwar il-preferenzi tagħhom rigward is-sostenibbiltà;

— fit-**tfassil** jew l-għażla ta' portafoll ta' assi finanzjarji;

— fid-**divulgazzjoni trasparenti** u l-**ġustifikazzjoni affidabbli tat-teħid tad-deċiżjonijiet**;

— fl-informazzjoni ***ex ante*** prekuntrattwali dwar l-integrazzjoni tar-riskji u l-impatt mistenni tagħhom;

— fir-rapporti perjodiċi billi jiġi ddikjarat l-impatt globali relatat mas-sostenibbiltà tal-prodott finanzjarju permezz tal-użu ta' indikaturi rilevanti tas-sostenibbiltà.

1.2. L-Ghanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (**SDG**) ([2]), u il-**Ftehim ta' Pariġi dwar it-Tibdil fil-Klima** jiffurmaw il-frontispizju tal-pilastri tas-sostenibbiltà kondiviża, u **l-Pjan ta' Azzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar il-finanzi sostenibbli** ([3]) se jsawwar din l-arkitettura ġdida.

1.3. Il-punt tat-tluq huwa li abbażi ta' **evidenza xjentifika** stretta gradwalment jiġu definiti **liema attivitajiet huma sostenibbli**, bl-użu ta' metodoloġija tal-analiżi kost-benefiċċji matul iċ-ċiklu tal-ħajja tal-proġett li jivvaluta l-esternalitajiet ambjentali, soċjali u ekonomiċi.

([1]) Ambjentali, soċjali u ta' governanza.

([2]) L-Ghanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDG) ġew żviluppati fil-Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar l-Iżvilupp Sostenibbli, li saret f'Rio de Janeiro fl-2012.

([3]) COM(2018) 97 final

1.4. Jekk nibdew mill-vettur "A" (tal-kriterji ASG), għandhom jiġu rrispettati ([4]) s-**salvagwardji soċjali** stabbiliti fil-livell internazzjonali ([5]), kif ukoll il-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali ([6]). Għall-KESE, is-salvagwardji għandhom ikomplu sal-"G", mingħajr ma tintesa l-governanza fiskali tajba (korporattiva u istituzzjonali).

1.5. Il-KESE jfaħħar **id-disinn tal-Pjan ta' Azzjoni**. Din l-Opinjoni tiffoka fuq l-azzjonijiet marbuta mar-riorjentazzjoni tal-flussi kapitali lejn investimenti sostenibbli u għalhekk taffettwa b'mod sħiħ l-obbligi fiduċjarji tal-atturi tas-swieq kapitali, li l-aktar punt dgħajjef tagħhom, l-investitur finali, se jkun kapaċi jallinja l-preferenzi tiegħu ta' sostenibbiltà mad-deċiżjonijiet informati ta' investiment tiegħu. Kemm ir-Regolament il-ġdid propost kif ukoll ir-riforma tad-Direttiva jipprovdu solidità, koerenza u effettività għal dan l-iżvilupp tal-Pjan ta' Azzjoni.

1.6. Ta' spiss jissemma l-***momentum*** biex in-neċessità ssir virtù: insaħħu l-"Ewropa tal-valuri" billi nieħdu f'idejna r-riedni tas-sostenibbiltà. F'dan ir-rigward, il-KESE huwa impenjat bis-sħiħ lejn it-tfassil ta' **prodotti finanzjarji pan-Ewropej sostenibbli**, abbażi tal-konvinzjoni li dawn iservu biex ikollna aktar Ewropa u Ewropa aħjar.

1.7. Il-KESE japprova l-proposta tal-Kummissjoni li toħloq **Pjattaforma dwar Finanzi Sostenibbli**, magħmula minn esperti li jirrappreżentaw kemm lis-settur pubbliku kif ukoll lis-settur privat. Il-KESE għandu jkun parti minnha.

1.8. Fl-aħħar nett, il-KESE jenfasizza l-ħtieġa li tiġi żgurata l-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili u tal-imsieħba soċjali matul il-proċess kollu.

2. **Sfond**

2.1. *Qafas ġenerali: Pjan ta' Azzjoni għall-finanzjament tat-tkabbir sostenibbli*

2.1.1. Fit-triq twila għat-tlestija tal-Unjoni Finanzjarja, ir-reviżjoni għal tul ta' żmien medju tal-Unjoni tas-Swieq Kapitali (USK) iffokat fuq il-mobilizzazzjoni tat-tfaddil Ewropew permezz tal-promozzjoni ta' investimenti privati sostenibbli. Il-Pjan ta' Azzjoni għall-finanzjament tat-tkabbir sostenibbli, imniedi mill-Kummissjoni fit-8 ta' Marzu 2018, stabbilixxa pjan direzzjonali intelliġenti u preċiż biex jissodisfa dan l-impenn.

2.1.2. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali laqa' b'mod favorevoli ħafna din l-inizjattiva, li l-għaxar azzjonijiet tagħha jistabbilixxu sekwenza ta' atti konsistenti u interkonnessi sew, li għandhom jiġu adottati qabel tmiem l-2019.

2.1.3. Il-proposta biex jiġi emendat il-qafas regolatorju, li hija s-suġġett ta' din l-Opinjoni, hija relatata mar-rwol fiduċjarju tal-atturi finanzjarji.

2.1.4. Tirreferi b'mod partikolari għall-Azzjoni 7 tal-Pjan ta' Azzjoni, fejn l-inkorporazzjoni tas-sostenibbiltà fil-portafolli ta' investiment u l-iżvelar korrett tagħha għandha bħala korollarja l-Azzjoni 4, dwar il-parir lill-investitur finali. Hija taffettwa wkoll parzjalment l-Azzjoni 9, peress li hija kundizzjoni *sine qua non* għall-kumpaniji biex joħorġu informazzjoni korporattiva extrafinanzjarja, ta' kwalità u armonizzata.

2.1.5. B'mod parallel, fi ħdan din l-ewwel sensiela koerenti ta' miżuri tal-Pjan ta' Azzjoni, il-KESE jadotta l-fehma tiegħu dwar it-tassonomija (Azzjoni 1) u l-parametri referenzjarji tas-sostenibbiltà (Azzjoni 5) ([7]).

2.2. *L-obbligi tal-investituri istituzzjonali u tal-maniġers tal-assi rigward is-sostenibbiltà*

2.2.1. Qed jiġi propost **Regolament** dwar l-integrazzjoni tal-kunsiderazzjonijiet ta' sostenibbiltà fil-proċess tat-teħid tad-deċiżjonijiet u t-tixrid ta' informazzjoni dwar investimenti sostenibbli u riskji ta' sostenibbiltà, akkumpanjat mill-**emenda tad-Direttiva (UE) 2016/2341** dwar l-attivitajiet u s-superviżjoni tal-fondi ta' pensjoni okkupazzjonali, kif ukoll tal-atti delegati tal-Kummissjoni Ewropea biex jiġu adattati b'mod koerenti d-direttivi MiFID II u IDD, assistiti mill-awtoritajiet superviżorji.

2.2.2. L-għan huwa li jiġi żgurat li l-maniġers tal-assi, l-investituri istituzzjonali, id-distributuri ta' assigurazzjonijiet u l-konsulenti tal-investiment jinkludu **fatturi ambjentali, soċjali u ta' governanza korporattivi (ASG)** fid-deċiżjonijiet ta' investiment tagħhom (Azzjoni 7) u proċessi konsultattivi (Azzjoni 4) bħala parti mid-dmir tagħhom li jaġixxu fl-aħjar interess tal-investituri jew tal-benefiċjarji.

(4) Impenn konġunt fil-qafas tad-djalogu bejn il-Parlament Ewropew, il-Kunsill u l-Kummissjoni (magħruf ukoll bħala trilogu).
(5) B'mod partikolari, il-Prinċipji Gwida tan-NU dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem, il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE u l-istandards tax-xogħol tal-ILO.
(6) Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar Il-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali (ĠU C 125, 21.4.2017, p. 10).
(7) Opinjoni tal-KESE ECO/467 – "Finanzi Sostenibbli: Tassonomija u Parametri Referenzjarji". (Ara paġna 103 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

2.2.3. Il-maniġers tal-assi u l-investituri istituzzjonali għandhom jiżvelaw kif l-investimenti tagħhom huma allinjati ma' dawn l-objettivi ta' sostenibbiltà u jirrappurtaw perjodikament dwar il-prestazzjoni mhux finanzjarja tal-investimenti, bl-użu ta' indikaturi ta' impatt ad hoc. Dan ifisser aktar **trasparenza** għall-**investituri finali**, li jkunu jistgħu jagħmlu deċiżjonijiet informati sew, ibbażati fuq prodotti **komparabbli** u ħielsa minn greenwashing u/jew social washing.

2.2.4. Ir-Regolament propost se japplika għall-maniġers tal-assi ([8]), l-investituri istituzzjonali (kumpaniji ta' assigurazzjonijiet regolati minn Solvenza II u fondi tal-pensjoni okkupazzjonali regolati minn IORP II), id-distributuri tal-assigurazzjonijiet irregolati mid-Direttiva dwar id-distribuzzjoni tal-assigurazzjonijiet (IDD), konsulenti dwar l-investiment u maniġers ta' portafolli individwali rregolati mill-MiFID II.

2.2.5. Ir-regoli proposti jkopru l-prodotti finanzjarji kollha offruti u s-servizzi (immaniġġjar u pariri ta' portafoll) ipprovduti mill-entitajiet imsemmija hawn fuq, irrispettivament minn jekk isegwux objettivi ta' investiment sostenibbli jew le.

2.2.6. Parametru referenzjarju b'livell baxx ta' karbonju tal-UE jew parametru referenzjarju b'livell baxx ta' karbonju b'impatt pożittiv se jintuża biss għal dawk il-prodotti/servizzi li għandhom għan ta' emissjonijiet baxxi ta' karbonju, bl-istess mod kif parametri referenzjarji oħra jiġu applikati għall-prodotti/is-servizzi li għandhom l-għan li jkollhom impatt ambjentali u/jew soċjali.

2.2.7. B'dan il-mod, l-investituri se jqisu l-kopertura tar-riskji ta' sostenibbiltà meta jevalwaw ir-ritorn fuq l-investimenti fit-tul tagħhom u jikkonformaw mal-hekk imsejħa "obbligi fiduċjarji" fl-aħjar interess tal-investituri/benefiċjarji finali tagħhom.

2.2.8. Bl-istess mod, is-settur finanzjarju se jkollu rwol essenzjali fl-aġġustament tar-riskji tat-tibdil fil-klima u l-isfidi ambjentali, soċjali u ta' governanza, li jerġa' jorjenta b'mod gradwali flussi kapitali privati lejn investimenti sostenibbli, permezz tal-għażla ta' attivitajiet, proġetti u kumpaniji xierqa.

2.2.9. Min-naħa tagħha, l-UE se ssaħħaħ il-fondi pubbliċi biex tiġbed aktar investimenti privati. B'mod partikolari, il-Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi (EFSI 2.0), estiż u msaħħaħ, fis-seħħ mill-31 ta' Diċembru 2017, jipproponi objettiv ta' investiment intelliġenti għall-klima ta' 40 % u se jkompli jikber fil-Qafas Finanzjarju Multiannwali (QFP) 2021-2027.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Fit-tranżizzjoni lejn ekonomiji aktar sostenibbli u inklużivi, approċċ ibbilanċjat lejn ir-riskji ASG u allinjament adegwat tal-atturi tas-sistema finanzjarja jikkontribwixxu għall-istabbiltà finanzjarja sistemika.

3.2. Fil-qafas tal-Pjan ta' Azzjoni tal-Kummissjoni Ewropea, il-KESE ta l-fehma tiegħu ([9]) dwar l-obbligi fiduċjarji rigward is-sostenibbiltà tal-investituri istituzzjonali u l-maniġers tal-assi.

3.3. B'mod partikolari, il-KESE huwa impenjat ifassal il-prodotti finanzjarji marbuta mal-pensjonijiet fit-tassonomija l-ġdida u l-parametri referenzjarji, li jistgħu jiġu assoċjati mal-investimenti fit-tul tal-EFSI 2.0 u l-fond futur "InvestEU" previst fil-QFM 2021-2027.

3.4. B'hekk, "il-prodotti tal-pensjoni personali pan-Ewropej" (**PEPP**) futuri jkunu jistgħu jingħataw l-istatus ta' **prodott sostenibbli emblematiku**, minħabba l-valur kbir li jiġi stabbilit fluss ta' riżorsi finanzjarji fuq medda twila ta' żmien li tippermetti fl-istess ħin tindirizza varjetà ta' sfidi tas-soċjetà Ewropea: fil-qosor, din tiggarantixxi l-benesseri futur tan-nies filwaqt li tiffinanzja infrastrutturi sostenibbli. Fil-fehma tal-KESE, din se tkun l-għażla ta' investiment prestabbilita u għandha tippermetti lil min ifaddal permezz ta' PEPP biex jirkupra l-kapital investit, inkluż permezz tal-appoġġ istituzzjonali sussidjarju tal-Unjoni Ewropea ([10]).

3.5. Minbarra l-mobilizzazzjoni tal-iffrankar domestiku, irid jiġi attirat aktar investiment lejn l-Ewropa. Lil hinn mill-istimoli assoċjati mal-investiment sostenibbli, bosta studji juru li l-investituri jfittxu aċċess għas-swieq kapitali akbar, minħabba li dawn għandhom tendenza li jiksbu qligħ ogħla fuq l-investimenti.

([8]) Regolati mid-Direttiva dwar impriżi ta' investiment kollettiv f'titoli trasferibbli (UCITS), id-Direttiva dwar Maniġers ta' Fondi ta' Investiment Alternattiv (AIFM), ir-Regolament tal-Fondi Ewropej ta' Kapital ta' Riskju (EuVECA) u r-Regolament dwar il-Fondi ta' Intraprenditorija Soċjali Ewropej (EuSEF).

([9]) Opinjoni tal-KESE ECO/456 – "Finanzi Sostenibbli (Komunikazzjoni)". (Ara paġna 73 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

([10]) Għal dan il-għan, ikun meħtieġ li jiġu limitati l-ħlasijiet riċevuti mill-produtturi u l-intermedjarji tal-PEPP, kif ukoll li jiġu ġġenerati linji gwida minimi għall-armonizzazzjoni fiskali.

3.6. L-integrazzjoni tas-suq tal-kapital għandha tikkunsidra wkoll riformi u inċentivi li jippromvu **pjani sostenibbli tal-pensjoni individwali u kollettivi pan-Ewropej,** taħt il-premessa li fl-istess ħin tiġi żgurata sistema solida tal-pensjonijiet pubbliċi, waqt li titwessa' l-bażi attwali tal-individwi affiljati mas-sistemi tas-sigurtà soċjali. Għandhom jitħeġġu s-sistemi ta' pensjonijiet pubbliċi biex jistabbilixxu wkoll investiment sostenibbli mill-fondi ta' riżerva tagħhom, fejn dawn ikunu jeżistu

3.7. Min-naħa l-oħra, il-KESE enfasizza li s-servizzi ta' intermedjazzjoni finanzjarja, bħala parti fundamentali tal-obbligi legali tagħhom, għandhom jinteraġixxu b'mod proattiv mal-klijenti biex jipprovdulhom informazzjoni ċara dwar ir-riskji finanzjarji possibbli u l-benefiċċji li jiġu inklużi l-fatturi ASG. Fil-każ tal-investitur fil-livell tal-konsumatur, għandu jiġi vverifikat li dan fehem b'mod preċiż l-informazzjoni kollha mogħtija.

3.8. B'hekk, il-KESE jappoġġja wkoll l-adattament ta' MiFID II u tad-Direttiva dwar id-distribuzzjoni ta' assigurazzjonijiet, u huwa favur li l-Awtorità Ewropea tat-Titoli u s-Swieq (ESMA) ulterjorment tinkludi preferenzi għal dispożizzjonijiet dwar is-sostenibbiltà fil-linji gwida tagħha dwar l-evalwazzjoni tal-adegwatezza. B'mod partikolari, u mingħajr ma jiġu kompromessi l-għanijiet ta' dawn id-Direttivi biex tiġi żgurata l-protezzjoni tal-investituri, għandu jiġi eżaminat kif il-preferenzi ta' sostenibbiltà tal-investituri jistgħu jiġu inklużi f'din il-leġislazzjoni sabiex il-konsulenti finanzjarji jkunu jistgħu joħorġu rakkomandazzjonijiet xierqa dwar prodotti finanzjarji li jirrispettaw kemm jista' jkun possibbli l-preferenzi u l-adattabilità tal-klijenti.

3.9. Fil-qosor, il-KESE ifaħħar ir-reviżjoni simultanja konsistenti tas-**Sistema Ewropea ta' Superviżjoni Finanzjarja** sabiex jiġu integrati r-riskji ta' sostenibbiltà finanzjarjament materjali ([11]) f'ħidmiet ta' superviżjoni mikroprudenzjali, u jifhem li r-rekwiżiti attwali tal-kapital u tal-likwidità jridu jintiżnu b'attenzjoni skont dawn il-fatturi ġodda.

3.10. Fl-aħħar nett, il-KESE jsemma' leħnu, għal darb'oħra, biex jilmenta bil-kbir dwar il-fatt li lanqas il-pajjiżi l-aktar avvanzati ma rnexxielhom inaqqsu d-**disparità bejn is-sessi**. F'dan ir-rigward, il-**finanzi sostenibbli** joffru tweġibiet effettivi: l-investiment b'perspettiva tal-ġeneru (a gender-lens investing) ([12]) jista' jinkludi l-iffinanzjar ta' negozji li huma proprjetà tan-nisa, kumpaniji b'rekord sod ta' impjieg tan-nisa, jew dawk il-kumpaniji li jtejbu l-ħajjiet tan-nisa u l-bniet permezz tal-prodotti u s-servizzi tagħhom.

3.11. Barra minn hekk, skont The Boston Consulting Group, kemm il-millennials kif ukoll in-nisa qegħdin dejjem aktar ifittxu li jallinjaw l-miri finanzjarji u ta' investiment tagħhom mal-valuri tagħhom, mingħajr ma jitnaqqsu l-aspettattivi tar-redditu tagħhom. Fi kliem ieħor, qegħdin ifittxu unità ta' valur miżjud lil hinn mir-redditi ta' finanzjament.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jqis li huwa xieraq li l-bażi legali għal dan ir-Regolament huwa l-Artikolu 114 tat-TFUE, peress li tfittex li żżomm **kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni** bejn id-diversi atturi finanzjarji filwaqt li tiżgura livell għoli ta' protezzjoni għall-konsumaturi (investituri finali).

4.2. *Proposta għal Regolament*

4.2.1. Il-KESE jappoġġja l-armonizzazzjoni permezz ta' dan ir-Regolament tar-regoli li għandhom jiġu segwiti mill-investituri istituzzjonali u l-maniġers tal-assi fil-proċess ta' investiment, filwaqt li jitqiesu l-fatturi u r-riskji ta' sostenibbiltà, kif ukoll ir-rekwiżiti ta' trasparenza li jippermettu paragun oġġettiv bejn prodotti finanzjarji sostenibbli. Jenfasizza wkoll ir-rwol ta' sorveljanza li għandhom l-awtoritajiet fid-disinn tal-istandards tekniċi għall-proċess ta' preżentazjoni u żvelar ta' informazzjoni, li għalih għandhom ikollhom parir tekniku speċjalizzat.

4.2.2. Il-KESE jilqa' d-definizzjonijiet komprensivi tal-Artikolu 2, u jinnota b'mod pożittiv li l-aspetti ambjentali, soċjali u ta' governanza jitqiesu flimkien, u b'hekk ser jiġu riflessi fil-ħolqien ta' tassonomija ġodda. Dan l-approċċ regolatorju huwa rifless fil-paragrafu (o), peress li l-investimenti sostenibbli m'għandhomx ikunu bbażati biss fuq l-għanijiet ambjentali

([11]) Qafas ta' materjalità tanalizza dawk il-fatturi li huma l-aktar rilevanti għall-prestazzjoni finanzjarja tal-kumpaniji, li jinkludi fatturi ta' sostenibbiltà finanzjarjament materjali

([12]) Sarah Kaplan u Jackie VanderBurg, ta' U.S. Trust, kitbu dwar il-prattika li "n-nisa li jibdew u jespandu n-negozji madwar id-dinja għandhom disparità ta' kreditu kollettiva stmata ta' $ 320 biljun".

stipulati fis-sottoparagrafu (i) msemmi fl-Artikolu 2 tal-Proposta għal Regolament dwar it-tassonomija ġdida ([13]), iżda għandhom ukoll jikkonformaw mas-sottoparagrafi (ii) u (iii) li huma relatati mad-dimensjoni soċjali u ta' governanza. Dawn id-dispożizzjonijiet ġew ifformulati biex jiffaċilitaw l-obbligu ta' rappurtar li ser ikollhom dawk l-aġenti tas-suq li diġà jintegraw il-fatturi soċjali u ta' governanza fil-portafolli ta' investiment tagħhom, u l-KESE jemmen li għandhom jiġu fformulati bħala salvagwardji "tat-tassonomija ekoloġika", fis-sens litterali tagħha.

4.2.3. Il-KESE jappoġġja li l-atturi kollha jippubblikaw fuq l-Internet l-integrazzjoni ta' fatturi ta' sostenibbiltà finanzjarjament materjali ([14]) flimkien mar-riskji finanzjarji assoċjati mal-katalogu tal-prodotti tagħhom. Madankollu, ser ikun utli biss jekk l-informazzjoni tkun kemm jista' jkunstandardizzata u aġġornata simultanjament mill-atturi kollha fil-katina tal-investiment.

4.2.4. L-informazzjoni prekuntrattwali hija ta' importanza kbira u għandha tkun ċara, rilevanti, oġġettiva u kumparabbli. Huwa importanti li l-informazzjoni speċifika msemmija għal kull familja ta' prodotti tiġi kklassifikata u l-indikaturi tal-impatt u/jew il-parametri referenzjarji jkunu indikati b'mod ċar, inkluża l-metodoloġija tal-kalkolu.

4.2.5. Fl-aħħar nett, il-KESE jappoġġja r-regoli biex jinfurmaw lill-investituri finali dwar l-impatt tal-investimenti tagħhom. Fl-istess ħin, iħeġġeġ lill-awtorità superviżorja Ewropea kompetenti f'kull każ biex tissorvelja mill-qrib jekk jintlaħqux ir-rekwiżiti ta' perjodiċità, jekk l-aġġornament u l-għoti ta' informazzjoni oġġettiva humiex sodisfatti, sabiex b'hekk tiġi żgurata koerenza mal-istrateġiji ta' kummerċjalizzazzjoni assoċjati ma' kull prodott.

4.3. *Proposta għal emenda tad-Direttiva (UE) 2016/2341*

4.3.1. Il-KESE jappoġġja li l-atti kollha ddelegati biex jintegraw il-fatturi ASG f'direttivi li jaffettwaw l-investituri istituzzjonali u l-maniġers tal-assi jkunu dderivati mir-"regola tal-persuna prudenti" u, konsegwentement, jipprovdu qafas affidabbli u sikur għall-politiki ta' investiment, li jibbilanċjaw il-kundizzjonijiet tal-kompetizzjoni bejn l-atturi u jiżguraw livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur.

4.3.2. Għal dik ir-raġuni, jappoġġja r-reviżjoni ta' din id-Direttiva, sabiex tkun konformi mad-direttivi u l-fondi l-oħrajn affettwati minn dan ir-Regolament.

4.4. *Atti delegati (MIFID II u Direttiva dwar id-Distribuzzjoni tal-Assigurazzjoniji)*

4.4.1. Issir referenza għall-Azzjoni 4 tal-Pjan ta' Azzjoni bil-għan li jinkiseb allinjament mal-Azzjoni 7, f'eżerċizzju marbut mal-koerenza regolatorja. Il-KESE jappoġġja l-emendi previsti għall-atti delegati preċedenti, sabiex jiġi żgurat li l-investitur finali jiġi mistoqsi b'mod adegwat dwar il-preferenzi ta' sostenibbiltà tiegħu, li mbagħad għandhom jiġu riflessi b'mod ċar fir-rakkomandazzjonijiet tal-konsulent.

4.5. Lil hinn mill-appoġġ tal-ewwel passi li l-Kummissjoni ser tieħu fil-pjan direzzjonali marbut mal-Pjan ta' Azzjoni biex tiffinanzja l-iżvilupp sostenibbli, il-KESE jagħti l-osservazzjonijiet li ġejjin:

4.5.1. Huwa essenzjali li jiġu sfruttati l-esperjenza u l-evidenza empirika pprovduti mill-atturi finanzjarji li diġà jaħdmu b'titoli bankarji u, konsegwentement, il-Kummissjoni Ewropea għandha tipprovdi appoġġ ordinat u sistematiku tal-prattiki tas-suq, peress li dan huwa fattur ewlieni għal kostruzzjoni korretta tat-tassonomija l-ġdida.

4.5.2. Se jkollha tippermetti, fil-qafas tal-proċessi l-ġodda għal "**Leġislazzjoni Aħjar**", interazzjoni akbar bejn il-Kummissjoni Ewropea u l-partijiet interessati ewlenin: laqgħat wiċċ imb'wiċċ jew virtwali, workshops speċjalizzati, għodod ġodda, eċċ. Dan kollu mingħajr ma jiddgħajjfu l-kompiti fdati lill-grupp tekniku ta' esperti fil-finanzi sostenibbli, u gruppi ad hoc oħra għal atti delegati tal-Kummissjoni, kif ukoll tal-proċedura ta' konsultazzjoni attwali, li l-ambitu tagħha għadu limitat.

4.5.3. Fl-isforz biex titlesta l-**Unjoni tas-Swieq Kapitali**, huwa kruċjali li tiġi stimulata l-interazzjoni tar-riżorsi pubbliċi u privati, li joħolqu rotot differenti biex jingħataw direzzjoni ġdida lill-flussi kapitali u jikkonverġu diversi sorsi sabiex jiġġeneraw **koinvestiment sostenibbli** (fondazzjonijiet, assoċjazzjonijiet, donaturi, finanzjament kollettiv ta' ekwità, eċċ.), li japplika l-prinċipju ta' non-diskriminazzjoni, li jelimina ostakli transkonfinali u ostakli amministrattivi skont il-liġijiet tal-Istati Membri, u jarmonizza t-trattament fiskali.

4.5.4. Fil-fehma tal-KESE, l-ispejjeż biex tiġi inkorporata s-sostenibbiltà fil-portafolli tal-ġestjoni tal-assi huma aċċessibbli anke għal atturi iżgħar, li jistgħu faċilment jikkumpensawhom billi jiġġeneraw volum ta' negozju akbar għal raġunijiet ta' prestiġju ta' reputazzjoni.

([13]) COM(2018) 353 final.

([14]) Qafas ta' materjalità tanalizza dawk il-fatturi li huma l-aktar rilevanti għall-prestazzjoni finanzjarja tal-kumpaniji, li jinkludi fatturi ta' sostenibbiltà finanzjarjament materjali

4.5.5. L-Azzjoni 9 tal-Pjan (It-tisħiħ tad-divulgazzjoni għas-sostenibbiltà) għandha tkun l-ingranaġġ sabiex ikun iktar faċli għall-SMEs li jipprovdu informazzjoni ta' kwalità dwar is-sostenibbiltà, u b'hekk iżidu s-sehem tagħhom ta' finanzjament sostenibbli.

4.5.6. L-akbar tħassib jinsab fl-azzjonijiet ta' **konformità**, li b'mod ġenerali huma teknokratiċi u joħonqu lill-entitajiet b'inqas mezzi. L-awtoritajiet superviżorji (b'mod partikolari l-ESMA u l-EIOPA) għandhom jirrikjedu biss l-informazzjoni rilevanti, u b'hekk jiġu ffaċilitati l-kompiti tat-trażmissjoni tad-data u ta' ġustifikazzjoni.

4.5.7. Il-KESE japprova l-iskadenza ta' 12-il xahar għall-applikazzjoni regolatorja, peress li għall-prodotti aggregati ta' investiment għall-konsumaturi bbażati fuq l-assigurazzjoni ([15]), id-dħul fis-seħħ kien possibbli wara sitt xhur biss.

4.5.8. Fl-aħħar nett, il-KESE jistaqsi jekk, fid-dawl tal-esperjenza miksuba mill-inizjattiva "**Leġislazzjoni Aħjar**", huwiex eċċessiv li jingħata perjodu ta' sittin xahar bħala l-perjodu massimu biex tiġi riveduta l-applikazzjoni ta' dan ir-Regolament.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([15]) Dokumenti bl-informazzjoni ewlenija għal prodotti aggregati ta' investiment għall-konsumaturi bbażati fuq l-assigurazzjoni

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' qafas biex jiġi ffaċilitat l-investiment sostenibbli"

(COM(2018) 353 final — 2018/0178 (COD))

u dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) 2016/1011 dwar parametri referenzjarji b'livell baxx ta' karbonju u parametri referenzjarji b'livell ta' karbonju b'impatt pożittiv"

(COM(2018) 355 final — 2018/0180 (COD))

(2019/C 62/16)

Relatur: **Daniel MAREELS**

Konsultazzjoni	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 6.7.2018
	Parlament Ewropew, 5.7.2018
Bażi legali	Artikolu 114 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	182/0/0
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposti relatati mat-tassonomija, bħala l-ewwel pass fl-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni dwar il-finanzjament ta' tkabbir sostenibbli ([1]). Dawn il-proposti jiddefinixxu x'inhuma "attivitajiet ekonomiċi ambjentalment sostenibbli", li b'hekk huwa possibbli li jiġi determinat x'inhuwa "investiment ambjentalment sostenibbli", u dan huwa l-qofol tal-proposta.

1.2. Il-Kumitat jilqa' b'mod pożittiv l-iżvilupp ta' parametri referenzjarji b'livell baxx ta' karbonju u parametri referenzjarji b'livell ta' karbonju b'impatt pożittiv.

1.3. Fid-dawl tal-għanijiet tal-Pjan ta' Azzjoni, huwa estremament importanti li mill-bidu nett ikun hemm sisien sodi għal kwalunkwe azzjoni sussegwenti. It-tassonomija twettaq dak ir-rwol u l-Kumitat jappoġġja għalkollox l-għażla magħmula li dik tkun il-punt tat-tluq.

1.4. Dan is-sies barra minn hekk għandu jkun konformi mal-ambizzjonijiet imniżżla fil-Pjan ta' Azzjoni, li skonthom "l-Ewropa tinsab f'pożizzjoni tajba biex tassumi r-rwol ta' mexxej dinji". Issa wasal iż-żmien biex tittieħed azzjoni skont din l-ambizzjoni u biex tiġi żviluppata it-tassonomija b'konsegwenza ta' dan.

1.5. Huwa ta' importanza kbira li f'dan kollu l-UE titkellem b'vuċi waħda u tieħu l-istess approċċ. It-tassonomija Ewropea għandha għalhekk tkun f'pożizzjoni li taqbeż u tissostitwixxi l-approċċi individwali u mxerrda eżistenti fl-Istati Membri. Meta jkun possibbli, dan għandu jkun ibbażat fuq oqfsa internazzjonali eżistenti.

1.6. Dan għandu jkun ta' benefiċċju għas-suq intern, speċjalment biex jiġi attirat kapital għall-investiment sostenibbli fl-UE kollha. Tabilħaqq, il-parteċipanti tas-suq ser jiġu ffaċċjati b'inqas spejjeż u l-investituri ser ikollhom aktar għażla.

([1]) COM(2018) 97 final.

1.7. Il-Pjan ta' Azzjoni u l-implimentazzjoni tiegħu joffru sfidi ewlenin. Dan huwa ambjent li huwa dinamiku ħafna u li qiegħed jinbidel kostantament. It-tassonomija għandha għalhekk titqies bħala għodda evoluttiva li għandha tiġi vvalutata u adattata regolarment.

1.8. Fid-dawl ta' dak li ntqal qabel, il-Kumitat jaqbel li l-approċċ gradwali ristrett meħud fil-proposti huwa ppreferut. Huwa tajjeb li nibdew b'għadd limitat ta' oqsma u b'għadd limitat ta' obbligi legali,

1.9. Kif imsemmi hawn fuq, il-proposti attwali huma dwar l-aspetti ambjentali. Mil-lat olistiku, madankollu, il-Kumitat ikompli jappella sabiex tingħata attenzjoni lill-konsistenza globali. Minkejja li huwa pożittiv li jridu jitqiesu standards minimi soċjali u dwar il-governanza, għad trid tittieħed azzjoni addizzjonali. Għalhekk, ser ikun importanti li fil-futur issir ħidma sabiex is-sistema tiġi estiża għal għanijiet ta' sostenibbiltà soċjali u governanza.

1.10. Il-Kumitat jappoġġja bis-sħiħ l-għażla li tiġi introdotta tassonomija tal-UE b'livell għoli ta' granularità. Huwa essenzjali li jiġu żgurati ċertezza u ċarezza dwar liema attivitajiet huma tassew ambjentalment sostenibbli, bħalma huwa wkoll li mill-bidu nett jinteħħew id-dubji f'dak ir-rigward.

1.11. Bl-istess mod, il-prattikalità tat-tassonomija hija ta' importanza kruċjali u ser tkun ta' benefiċċju wkoll għall-konsumaturi u l-investituri. Barra minn hekk, wieħed għandu jaqbel kompletament mad-deċiżjoni li t-tassonomija tintuża biss ġaladarba tkun stabbli u matura.

1.12. It-tassonomija għandha tqis ukoll kif ser tiġi implimentata min-negozji, peress li ser ikunu fil-parti l-kbira responsabbli għat-tranżizzjoni "reali" lejn ekonomija sostenibbli. Ċertament ser ikun hemm bżonn approċċ li jqis id-differenzi bejn is-setturi u d-daqs tan-negozji. Huwa daqstant meħtieġ li jiġi żgurat li l-kompetizzjoni ma tiġix distorta meta jiġi attirat il-finanzjament għal attivitajiet ekonomiċi ambjentalment sostenibbli.

1.13. Fl-istess ħin, it-tassonomija jeħtieġ li tkun tista' tiġi applikata kemm f'kuntest internazzjonali kbir kif ukoll f'kuntest lokali. Għall-Kumitat huwa ċar li mhux biss huwa importanti li jiġu evitati li dawn il-miżuri jitfasslu mill-qrib wisq għall-ħtiġijiet ta' entitajiet kbar ħafna, iżda wkoll li dawn ikunu ta' benefiċċju għall-SMEs.

1.14. Huwa pożittiv li l-awtoritajiet superviżorji Ewropej ser jaqdu rwol ewlieni fl-iżvilupp tat-tassonomija tal-UE. Din għandha tkun tista' tintuża mill-istituzzjonijiet finanzjarji kollha u applikabbli għall-prodotti finanzjarji kollha, filwaqt li tibqa' wkoll fattibbli għall-attivitajiet kollha rilevanti tan-negozju. Barra minn hekk m'għandhiex tintesa l-kompatibbiltà tagħha mal-leġislazzjoni finanzjarja tal-UE. Għandhom jinżammu baxxi kemm jista' jkun il-piżijiet u l-ispejjeż regolatorji u superviżorji addizzjonali, anke abbażi tal-prinċipju ta' proporzjonalità.

1.15. Barra minn hekk, il-Kumitat iqis ukoll l-informazzjoni u l-komunikazzjoni bħala kruċjali. Pereżempju, il-Kumitat iqis mill-aktar xieraq li tingħata ħafna attenzjoni lill-informazzjoni u l-komunikazzjoni lill-partijiet kollha interessati, inkluż l-ambjent operattiv tal-intrapriżi, u lill-pubbliku ġenerali. Jista' jitfassal pjan bil-għan li l-partijiet interessati kollha u l-pubbliku jiġu pprovduti bl-iktar informazzjoni possibbli u sabiex jiġu involuti fid-djalogu, bil-għan li tinkiseb l-adeżjoni tagħhom. Għandhom jiġu pprovduti wkoll l-edukazzjoni u t-taħriġ fil-qasam finanzjarju. Fl-aħħar mill-aħħar, in-nies jagħmlu d-differenza!

2. **Sfond** ([2])

2.1. Fil-livell internazzjonali, l-adozzjoni tal-Aġenda 2030 tan-NU għall-Iżvilupp Sostenibbli (2015) u l-Ftehim ta' Pariġi dwar il-Klima (2016) wasslet għal bidla kbira fl-attitudnijiet lejn it-tibdil fil-klima u d-degradazzjoni ambjentali. Fil-qosor, id-dinja għażlet li twitti t-triq lejn ambjent aktar sostenibbli.

2.2. L-UE ma qaditx tistenna biex tieħu l-inizjattivi, iżda intensifikat l-isforzi minn mindu ġew adottati t-testi internazzjonali msemmija hawn fuq. Barra minn hekk, iċ-ċaqliqa lejn is-sostenibbiltà ser teħtieġ sforzi kbar u investimenti sinifikanti. Hija kkwotata ċ-ċifra ta' EUR 180 biljun fis-sena għall-klima u l-enerġija biss.

2.3. Għalhekk, fl-2016 inħoloq Grupp ta' Esperti ta' Livell Għoli sabiex jiżviluppa l-istrateġija tal-UE dwar finanzi sostenibbli. Fost affarijiet oħra, il-grupp ippropona żewġ inizjattivi relatati mas-sistema finanzjarja Ewropea:

([2]) It-taqsima dwar "sfond" hija fil-biċċa l-kbira bbażata fuq il-memorandum ta' spjegazzjoni li jinsab fil-proposta għal Regolament u fuq il-Pjan ta' Azzjoni dwar il-Finanzjament tat-Tkabbir Sostenibbli – COM (2018) 97 final

2.3.1. L-ewwel hija li titjieb il-kontribuzzjoni tas-sistema finanzjarja għat-tkabbir sostenibbli u inklużiv;

2.3.2. It-tieni hija li tittejjeb l-istabbiltà finanzjarja billi jiġu inkorporati l-fatturi "ekonomiċi, soċjali u ta' governanza" fid-deċiżjonijiet tal-investiment.

2.4. Barra minn hekk, il-Grupp ta' Esperti ta' Livell Għoli ħareġ 8 rakkomandazzjonijiet li jemmen li huma elementi fundamentali ta' sistema finanzjarja sostenibbli. Dawn jinkludu sejħa sabiex tiġi stabbilita sistema ta' klassifikazzjoni teknikament b'saħħitha fil-livell tal-UE, "tassonomija", sabiex tiġi pprovduta ċarezza dwar dak li huwa "ekoloġiku" u "sostenibbli". Dan jagħmilha possibbli biex ikun magħruf jekk attività ekonomika hijiex "ambjentalment sostenibbli".

2.5. Bi tkomplija tal-ħidma tal-Grupp ta' Esperti ta' Livell Għoli, il-Kummissjoni nediet, fir-rebbiegħa 2018, Pjan ta' Azzjoni dwar il-Finanzjament tat-Tkabbir Sostenibbli, li fost oħrajn jinkludi b'mod partikolari l-proposti li qegħdin jiġu analizzati.

2.6. Dawn il-proposti ([3]), ippubblikati fl-24 ta' Mejju 2018, għandhom l-għan li:

2.6.1. jistabbilixxu l-pedament għal tassonomija, kif imsemmi hawn fuq. Dan ser jippermetti wkoll li jiġi determinat xi jfisser "investiment sostenibbli";

2.6.2. jiġu stabbiliti linji gwida ċari għall-investituri. Dawn il-linji gwida, b'mod partikolari għal ċerti parteċipanti fis-sistema finanzjarja, għandhom l-għan li jġibu ċarezza u konsistenza dwar il-kwistjoni ta' kif ir-riskji ambjentali, soċjali u ta' governanza jistgħu jiġu integrati fid-deċiżjonijiet ta' investiment u fil-pariri lill-investituri;

2.6.3. jiġu stabbiliti aktar rekwiżiti ta' trasparenza għal ċerti parteċipanti fis-sistema finanzjarja, inkluż fir-rigward tal-mod li bih jintegraw il-linji gwida msemmija fil-punt 2.6.2. fid-deċiżjonijiet u l-pariri msemmija hawn fuq. Iridu juru wkoll kif ser jilħqu l-objettivi ta' sostenibbiltà tagħhom.

2.6.4. jiġu stabbiliti parametri referenzjarji b'livell baxx ta' karbonju u parametri referenzjarji b'livell ta' karbonju b'impatt pożittiv li għandhom jiġu applikati mill-amministraturi tagħhom bil-għan li tiġi garantita ċertezza lill-utenti.

3. **Osservazzjonijiet u kummenti**

3.1. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon dawn il-proposti bħala l-ewwel pass fl-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni dwar il-finanzjament ta' tkabbir sostenibbli. Fl-ewwel istanza dan jinvolvi l-ħolqien ta' tassonomija, li tistabbilixxi f'liema każ tista' tiġi diskussa "attività ekonomika ambjentalment sostenibbli". Dan, min-naħa tiegħu, jagħmilha possibbli li jiġu definiti "investimenti ambjentalment sostenibbli", li fl-aħħar mill-aħħar huwa l-punt tal-proposta.

3.2. Barra minn hekk, dawn il-proposti huma 'l bogħod milli jkunu l-uniċi li jikkontribwixxu biex jinkiseb dan l-għan. Għall-kuntrarju, din hija kwistjoni estremament kumplessa li dwarha jridu jittieħdu bosta azzjonijiet u inizjattivi. Xi wħud minn dawn diġà qegħdin jiġu diskussi, waqt li oħrajn mistennija li jiġu ppreżentati fil-futur qrib jew aktar distanti.

3.3. Fid-dawl tal-għanijiet tal-Pjan ta' Azzjoni, huwa estremament importanti li mill-bidu nett ikun hemm sisien sodi li jistgħu jservu ta' bażi għal kwalunkwe azzjoni sussegwenti. It-tassonomija twettaq dak ir-rwol u l-Kumitat jappoġġja għalkollox l-għażla magħmula li dik tkun il-punt tat-tluq. Barra minn hekk, huwa importanti l-ewwel nett li wieħed jifhem b'mod ċar dak li huwa verament "ekoloġiku" u "sostenibbli".

3.4. Dawn is-sisien huma wkoll konformi mal-ambizzjonijiet kbar li stabbilixxiet fil-Pjan ta' Azzjoni tagħha, li jiddikjara, fost affarijiet oħra, li "l-Ewropa tinsab f'pożizzjoni tajba biex tassumi r-rwol ta' mexxej dinji". Issa wasal iż-żmien biex tittieħed azzjoni skont dan u biex tiġi żviluppata it-tassonomija b'konsegwenza ta' dan.

3.5. Huwa għalhekk importanti li t-tassonomija tkun invjolabbli u ġeneralment aċċettata mill-partijiet interessati rilevanti kollha. Jekk dan ma jkunx il-każ, hemm il-periklu li jista' jkollha impatt negattiv fuq l-iżviluppi futuri kollha u fuq il-ksib tal-għanijiet stabbiliti. Dgħufija bħal din għandha tiġi evitata akkost ta' kollox.

3.6. It-tassonomija Ewropea għandha għalhekk tkun ukoll f'pożizzjoni li taqbeż u tissostitwixxi l-approċċi individwali u mxerrda eżistenti fl-Istati Membri. Dan ma jfissirx, madankollu, li l-esperjenza tajba miksuba sa issa għandha tintrema. Fejn ikun possibbli din għandha tintuża. F'dan ir-rigward, huwa wkoll importanti li t-tassonomija tiġi appoġġjata mill-oqfsa internazzjonali eżistenti.

([3]) COM(2018) 353 final u COM(2018) 355 final

3.7. Fl-aħħar mill-aħħar, huwa ta' importanza kbira li f'dan kollu l-UE titkellem b'vuċi waħda u tieħu l-istess approċċ. Dan ikun ta' benefiċċju wkoll għas-suq intern, peress li jkun aktar faċli li jiġi attirat kapital għall-investiment sostenibbli fl-UE kollha. Fil-fatt, il-parteċipanti tas-suq ser jiġu ffaċċjati b'inqas spejjeż, peress li dawn ma għadhomx iridu jikkonformaw ma' rekwiżiti differenti f'diversi Stati Membri. L-investituri jkollhom aktar għażla u tkun aktar faċli biex jinvestu b'mod transkonfinali.

3.8. Bħalma huwa indikat tajjeb fil-Pjan ta' Azzjoni, "Ix-xjenza madwar is-sostenibbiltà hija dinamika u qed tevolvi, bħalma huma l-aspettattivi soċjali kif ukoll il-ħtiġijiet tal-investituri u tas-suq" ([4]). It-tassonomija għandha għalhekk titqies bħala għodda evoluttiva u ser ikun hemm bżonn li tiġi riveduta regolarment u emendata u/jew aġġustata fejn xieraq. Ser ikun importanti li jsir progress malajr iżda mhux wisq malajr.

3.9. Fid-dawl ta' dak li ntqal qabel, il-Kumitat jaqbel li huwa ppreferut approċċ gradwali ristrett. Dan japplika wkoll għall-implimentazzjoni tad-diversi azzjonijiet u għanijiet stabbiliti fil-Pjan ta' Azzjoni.

3.10. Għalhekk hija idea tajba li nibdew b'għadd limitat ta' oqsma ([5]) u, fl-ewwel istanza, b'għadd limitat ta' obbligi legali ([6]) biss, peress li dan jagħmilha possibbli li kulħadd jitgħallem dwar l-approċċ il-ġdid u jikseb l-esperjenza meħtieġa. Barra minn hekk, l-ambjent li ngħixu fih qed jevolvi malajr u għandna nqisu l-fatt li tranżizzjoni ekonomika dejjem tieħu ammont ta' żmien. Reviżjoni regolari tar-riżultati miksuba u tal-progress li sar hija għalhekk adegwata. Il-Kumitat japprova d-dispożizzjonijiet previsti, jiġifieri evalwazzjoni kull tliet snin.

3.11. F'konformità ma dak li ntqal hawn fuq, il-Kumitat jista' japprova l-approċċ tal-proposti attwali fir-rigward tad-dimensjoni ambjentali. Mil-lat olistiku, madankollu, il-Kumitat ikompli jappella sabiex tingħata attenzjoni lill-konsistenza globali. F'dak ir-rigward, huwa pożittiv li ġew rikonoxxuti l-prinċipji minquxa fil-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, u li l-kriterji jeħtieġu li l-attività ekonomika ssir f'konformità kemm mal-istandards internazzjonali minimi u l-garanziji tax-xogħol kif ukoll mal-istandards tal-kontabilità. Fl-istess ħin, għandu jiġi nnutat li tal-ewwel huma garanziji minimi, u li għad iridu jittieħdu aktar passi. Bl-istess mod, ser ikun importanti li fil-futur issir ħidma sabiex is-sistema tiġi estiża għal għanijiet ta' sostenibbiltà soċjali u ta' governanza.

3.12. Fl-istess ħin, huwa importanti li mill-bidu jiġu massimizzati ċ-ċarezza u ċ-ċertezza. Il-Kumitat jappoġġja bis-sħiħ l-għażla li tiġi introdotta tassonomija tal-UE b'livell għoli ta' granularità. Dan jagħmilha possibbli li fi kwalunkwe ħin ikun hemm ċarezza totali dwar liema attivitajiet huma ġenwinament ambjentalment sostenibbli u sabiex jitneħħa kwalunkwe dubju reali mill-bidu nett. Dan ser jagħmilha aktar faċli sabiex jitkejjel u jiġi mmappjat il-kontribut li sar għall-għanijiet ambjentali. Dan mhuwiex biss importanti fih innifsu, iżda wkoll bil-għan li jkun hemm aktar żviluppi fil-futur.

3.13. Apparti ċ-ċarezza u ċ-ċertezza, huma daqstant kruċjali l-prattikalità tat-tassonomija kif ukoll id-deċiżjonijiet sussegwenti kollha li jsiru abbażi ta' dan. Fil-fatt, bosta partijiet interessati, li ta' spiss ma jkunux esperti fil-qasam, ikollhom bżonn jaħdmu b'dan l-istrument. Dawn ser jeħtieġu li jitħarrġu biex jitkellmu l-istess "lingwa". Barra minn hekk, il-kumpaniji mhux dejjem ser ikollhom l-istess perspettiva bħall-parteċipanti mis-settur finanzjarju.

3.14. Ir-Regolament għandu għalhekk jitfassal għall-kumpaniji, waqt li jitqiesu l-attivitajiet tagħhom u l-fatt li huma fit-tmiem tal-katina. It-tassonomija jeħtieġ li tkun tista' tiġi applikata kemm f'kuntest internazzjonali kbir kif ukoll meta tiġi applikata minn kumpaniji żgħar u f'kuntest lokali. Fid-dawl tad-differenzi kbar bejniethom, hawnhekk huwa meħtieġ approċċ speċifiku għas-settur. Għall-Kumitat huwa ċar li dawn il-miżuri għandhom ikunu wkoll ta' benefiċċju għall-SMEs speċjalment meta dawn huma s-sinsla tal-ekonomija Ewropea. Huwa għalhekk meħtieġ li l-kriterji jkunu wkoll skalabbli.

3.15. Huwa meħtieġ li jiġi żgurat li l-kompetizzjoni bejn in-negozji ma tiġix distorta meta jiġi attirat il-finanzjament għal attivitajiet ekonomiċi ambjentalment sostenibbli. Il-kriterji tekniċi ta' skrinjar għandhom jitfasslu sabiex jiġi żgurat li l-attivitajiet ekonomiċi rilevanti kollha fi ħdan settur partikolari jistgħu jikkwalifikaw bħala ambjentalment sostenibbli u jkunu trattati b'mod ugwali jekk jikkontribwixxu b'mod indaqs lejn l-għanijiet ambjentali stabbiliti. F'dan ir-rigward, il-Kumitat jappella li tingħata attenzjoni partikolari lill-isfidi li ser jinħolqu fl-armonizzazzjoni tal-kriterji tekniċi ta' skrinjar għad-diversi (sotto)setturi ekonomiċi u l-kunfidenzjalità tad-data.

([4]) COM(2018) 353 final, p. 7.
([5]) B'mod partikolari l-ambjent, b'oqsma oħra bħal dak soċjali jiġu inklużi aktar tard.
([6]) Pereżempju, l-Artikolu 4 tal-abbozz ta' Regolament.

3.16. B'rabta mal-prattikalità msemmija hawn fuq, il-Kumitat jilqa' l-fatt li b'mod ġenerali tqieset il-ħidma tal-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju. Pereżempju tista' tiġi appoġġjata l-bidla għat-testi sabiex it-tassonomija tintuża biss ġaladarba tkun stabbli u matura.

3.17. B'mod simili u fl-interess tal-kompatibbiltà mal-leġislazzjoni finanzjarja Ewropea, huwa pożittiv li l-awtoritajiet superviżorji Ewropej ([7]) ser jaqdu rwol ewlieni fl-iżvilupp tat-tassonomija tal-UE. Dan għandu jiżgura li l-istituzzjonijiet finanzjarji jkunu jistgħu jużawha u tkun applikabbli għall-prodotti finanzjarji. Barra minn hekk huwa xieraq li jitqies il-prinċipju tal-proporzjonalità għall-benefiċċju tal-istituzzjonijiet żgħar u lokali. B'mod ġenerali, huwa importanti li jitnaqqsu kemm jista' jkun il-piżijiet u l-ispejjeż regolatorji u superviżorji addizzjonali.

3.18. Barra minn hekk, l-attenzjoni fuq il-prattikalità ser tibbenefika mhux biss il-kumpaniji u l-parteċipanti mis-sistema finanzjarja, iżda wkoll il-konsumaturi u l-investituri. Dawn ser jibbenefikaw ukoll minn dan minħabba li ser tagħmilha possibbli li jinħolqu aktar ċertezza u ċarezza fir-rigward tal-investimenti sostenibbli li jagħmlu jew li għalihom jintużaw il-fondi tagħhom.

3.19. B'mod ġenerali, l-attenzjoni fuq il-prinċipji msemmija hawn fuq taċ-ċertezza, iċ-ċarezza u l-prattikalità hija wkoll adegwata bil-għan li jiġu massimizzati l-possibilitajiet ta' suċċess u li jinkisbu l-għanijiet tal-Pjan ta' Azzjoni b'mod effettiv u bi sħiħ.

3.20. Il-Kumitat jilqa' wkoll l-iżvilupp ta' parametri referenzjarji b'livell baxx ta' karbonju u parametri referenzjarji b'livell ta' karbonju b'impatt pożittiv. Dawn ser itejbu l-funzjonament tas-suq uniku billi jeliminaw il-frammentazzjoni eżistenti u jtejbu l-protezzjoni u t-trasparenza għall-investituri billi jipprovdu aktar informazzjoni u informazzjoni aħjar. Barra minn hekk dawn il-parametri referenzjarji ser iwasslu għal żieda u titjib fl-informazzjoni relatata mal-klima għall-kumpanija u jiżguraw li din tkun komparabbli. Dawn jistgħu jagħtu kontribut kbir lejn il-proġetti u l-assi li jikkontribwixxu biex jintlaħqu l-għanijiet dwar il-klima fil-Ftehim ta' Pariġi.

3.21. Barra minn hekk, il-Kumitat iqis ukoll l-informazzjoni u l-komunikazzjoni bħala kruċjali. L-għanijiet tal-Pjan ta' Azzjoni u l-passi kollha mittieħda f'dak il-kuntest jistgħu jiġu wkoll iffaċilitati b'modi oħra. Pereżempju, il-Kumitat iqis mill-aktar xieraq li tingħata ħafna attenzjoni lill-informazzjoni u l-komunikazzjoni lill-partijiet kollha interessati u lill-pubbliku ġenerali. Jista' jiġi żviluppat pjan sabiex il-partijiet interessati kollha jiġu pprovduti bl-iktar informazzjoni possibbli u sabiex jiġu involuti fid-djalogu, bil-għan li tinkiseb adeżjoni u kulħadd isir imsieħeb fil-ksib tal-għanijiet. Għandu jinkludi wkoll l-edukazzjoni u t-taħriġ fil-qasam finanzjarju. Fl-aħħar mill-aħħar, in-nies jagħmlu d-differenza!

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([7]) Bl-Ingliż European Supervisory Authority (ESA).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 92/83/KEE dwar l-armonizzazzjoni tal-istrutturi tat-taxxi tas-sisa fuq l-alkoħol u x-xorb alkoħoliku"

(COM(2018) 334 final — 2018/0173 (CNS))

dwar "Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi l-arranġamenti ġenerali għad-dazju tas-sisa

(riformulazzjoni)"

(COM(2018) 346 final — 2018/0176 (CNS))

dwar "Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-komputerizzazzjoni tal-moviment u tas-sorveljanza ta' oġġetti soġġetti għas-sisa

(riformulazzjoni)"

(COM(2018) 341 final — 2018/0187 (COD))

u dwar "Proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 389/2012 dwar kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tad-dazji tas-sisa rigward il-kontenut tar-reġistru elettroniku"

(COM(2018) 349 final — 2018/0181 (CNS))

(2019/C 62/17)

Relatur: **Jack O'CONNOR**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 5.7.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 13.6.2018
	Kummissjoni Ewropea, 25.5.2018
Bażi legali	Artikoli 113 u 114 tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	193/0/9
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Sommarju u konklużjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-miżuri inklużi f'dan il-pakkett propost mill-Kummissjoni. Jemmen li dawn, fil-biċċa l-kbira tagħhom, se jiksbu l-għanijiet stabbiliti – jiġifieri, jipprovdu aktar ċertezza u ċarezza rigward it-trattament ta' ċerti prodotti alkoħoliċi, jiffaċilitaw il-kummerċ transfruntier taħt sistemi simplifikati u modernizzati, u jnaqqsu l-piżijiet amministrattivi u legali fuq l-intrapriżi żgħar.

1.2. Il-KESE huwa konxju mill-kontribut differenti li d-dħul mit-taxxa tas-sisa jagħti fl-Istati Membri, b'mod partikolari t-tassazzjoni tas-sisa fuq il-prodotti alkoħoliċi. Barra minn hekk, hemm relazzjonijiet kulturali varji ma' prodotti partikolari, għanijiet soċjali (eż. is-saħħa), u objettivi tal-intrapriżi (eż. il-promozzjoni ta' intrapriżi żgħar, l-innovazzjoni). Għalhekk, prinċipju ta' gwida għandu jipprevedi l-aktar diskrezzjoni possibbli biex l-Istati Membri jkunu jistgħu jadattaw it-tassazzjoni tas-sisa fuq prodotti alkoħoliċi għall-ħtiġijiet u l-objettivi nazzjonali fl-oqsma tal-istruttura tat-tassazzjoni, u l-kuntesti kulturali u soċjali. Il-KESE jinsab sodisfatt li dan il-prinċipju ġie rrispettat mit-tibdil propost.

1.3. Sal-punt li d-definizzjonijiet jingħataw aktar ċarezza u konsistenza (eż. *legalment u ekonomikament indipendenti, is-sidru, eċċ.*); li l-aċċess għal kummerċ transfruntier għal produtturi żgħar isir aktar sempliċi b'mod amministrattiv u jiġi modernizzat permezz ta' sistemi aġġornati tal-IT; li jiġu ċċarati l-proċess u l-kundizzjonijiet għal alkoħol żnaturat – il-KESE

jappoġġja l-miżuri inklużi fil-pakkett ta' reviżjonijiet. Dawn se jnaqqsu l-inċertezza amministrattiva u legali kemm għall-Istati Membri kif ukoll għall-operaturi ekonomiċi, li jirriżulta fi tnaqqis fl-ispejjeż u t-tneħħija ta' ostakoli. Barra minn hekk, għandu jiġi kkummissjonati rapport fis-suq tal-ispirtu illeċitu.

1.4. Hemm żewġ oqsma ta' tħassib. L-ewwel hija l-proposta biex jiżdied il-limitu l-iktar baxx tad-dazju għal birer minn 2,8 fil-mija tal-volum għal 3,5 fil-mija tal-volum. Minkejja li din qed titressaq bħala miżura tas-saħħa hemm tħassib li din tista', b'mod pervers, iżżid il-konsum alkoħoliku. Madankollu, minħabba li din se titħalla fakultattiva għad-diskrezzjoni tal-Istati Membri, il-KESE jappoġġja din il-proposta iżda jitlob għal reviżjoni fi żmien ħames snin biex jiġi vvalutat l-impatt fi kwalunkwe Stat Membru li jagħmel użu minn din il-proposta.

1.4.1. It-tieni, il-Kummissjoni tipproponi li tirrazzjonalizza l-metodu tal-kejl tal-grad Plato ta' "prodott lest" fuq il-birra, fuq il-bażi li dan għandu jsir fi tmiem il-proċess tal-produzzjoni tal-birra. Il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE) riċentament interpretat id-Direttiva attwali b'tali mod li l-grad Plato għandu jitkejjel qabel jiġu miżjuda zokkor/sustanzi li jagħtu l-ħlewwa, għall-finijiet tal-ġbir tas-sisa. Madankollu, il-KESE jinnota li dan il-metodu jintuża biss fi tliet Stati Membri. Dan ikun jeħtieġ ħdax-il Stat Membru li jbiddlu l-metodu tagħhom, (il-bqija tal-Istati Membri ma jużawx il-metodu Plato). Għalhekk, fuq il-bażi tal-introduzzjoni tal-inqas xkiel possibbli, il-KESE jappoġġja l-proposti tal-Kummissjoni. Dan ikun jeħtieġ biss tliet Stati Membri li jibdlu l-metodu tagħhom.

2. **Sommarju tal-proposti tal-Kummissjoni**

2.1. Il-proposti tal-Kummissjoni huma maqsuma f'żewġ partijiet. Dawn huma l-proposta għal Direttiva tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 92/83/KEE dwar l-armonizzazzjoni tal-istrutturi tat-taxxi tas-sisa fuq l-alkoħol u x-xorb alkoħoliku; u d-Direttiva proposta tal-Kunsill li tistabbilixxi l-arranġamenti ġenerali għad-dazju tas-sisa. Hemm żewġ proposti oħra li huma ta' natura amministrattiva li jappoġġaw il-proposti li jinsabu fid-Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi direttivi ġenerali għad-dazju tas-sisa. Dawn huma l-proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 389/2012 dwar il-kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tad-dazji tas-sisa fir-rigward tal-kontenut ta' reġistru elettroniku; u l-proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-kompjuterizzazzjoni tal-moviment u tas-sorveljanza ta' prodotti soġġetti għas-sisa (riformulazzjoni).

2.2. **Il-proposta għal Direttiva tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 92/83/KEE:** il-proposti tal-Kummissjoni jindirizzaw kwistjonijiet f'erba' oqsma: (i) it-trattament tal-alkoħol żnaturat, (ii) rati mnaqqsa għal produtturi żgħar u l-klassifika ta' ċertu xorb alkoħoliku, (iii) xorb b'qawwa alkoħolika baxxa, u (iv) il-kejl tal-grad Plato ta' birra magħmula ħelwa/aromatizzanti.

2.2.1. **It-trattament ta' alkoħol żnaturat:** attwalment, hemm rikonoxximent reċiproku inkonsistenti ta' alkoħol kompletament żnaturat (CDA) bejn l-Istati Membri filwaqt li hemm interpretazzjonijiet differenti tal-użu indirett ta' alkoħol parzjalment żnaturat (PDA). Il-Kummissjoni tipproponi li (a) tiċċara r-rikonoxximent reċiproku ta' CDA u timmodernizza l-proċeduri għal notifika mill-Istati Membri ta' formulazzjonijiet ġodda għalihom; (b) tiżgura t-trattament indaqs ta' PDA għal użu indirett; u (c) tirrikjedi movimenti ta' alkoħol żnaturat parzjalment li jaqbżu 90 fil-mija ta' *Qawwa Alkoħolika Effettiva skont il-Volum* (ABV) u oġġetti mhux kompleti li fihom l-alkoħol li jridu jitlestew permezz tas-Sistema Kompjuterizzata tal-Movimenti u tal-Kontrolli Intrakomunitarji ta' Prodotti Soġġetti għas-Sisa (ECMS).

2.2.2. **Rati mnaqqsa għal produtturi żgħar u l-klassifika ta' ċertu xorb alkoħoliku: l**-Istati Membri jistgħu jagħtu rati mnaqqsa lil produtturi żgħar tal-birra u l-alkoħol etiliku. Il-produtturi żgħar iridu jkunu "*legalment u ekonomikament indipendenti*"; madankollu, dan mhuwiex iddefinit b'mod adegwat. Dan jirriżulta f'inċertezza u spejjeż amministrattivi/ġudizzjarji. Barra minn hekk, l-Istati Membri ma jistgħux japplikaw rati mnaqqsa għal produtturi żgħar ta' xorb alkoħoliku ieħor. Dan iqiegħed fi żvantaġġ lil produtturi tas-sidru żgħar. Il-Kummissjoni tipproponi li (a) jiġi ddefinit "legalment u ekonomikament indipendenti" u jiġi introdott ċertifikat uniformi għal produtturi tal-birra żgħar, inklużi produtturi tas-sidru, fl-UE kollha ([1]); u li (b) jiġu introdotti rati mnaqqsa fakultattivi għal produtturi tas-sidru żgħar u indipendenti ([2]).

2.2.3. **Xorb b'Qawwa Alkoħolika Baxxa:** L-Istati Membri jistgħu japplikaw rati mnaqqsa fuq xorb b'qawwa alkoħolika baxxa. Dan huwa rilevanti għal xi prodotti alkoħoliċi biss (eż. il-birra). Il-Kummissjoni tipproponi li jiżdied il-livell limitu minn volum ta' 2,8 fil-mja għal volum ta' 3,5 fil-mija ([3]). Ġie argumentat li l-livell limitu għal birra b'qawwa alkoħolika baxxa huwa baxx wisq, u dan jagħmel ħsara lill-innovazzjoni tal-prodott u jipprovdi ftit li xejn inċentiv biex jiġi żviluppat dan is-sottosettur. Bħala konsegwenza, il-konsumaturi mhumiex qed jaqilbu għal birer b'qawwa alkoħolika baxxa, li jdgħajjef lill-politika tas-saħħa.

([1]) L-Artikolu 4 u l-Artikolu 13a.
([2]) L-Artikolu 13.
([3]) L-Artikolu 5

2.2.4. **Il-kejl tal-grad Plato ta’ birra magħmula ħelwa/aromatizzanti:** Id-dazju tas-sisa huwa ntaxxat fuq birra b’referenza għall-grad Plato ta’ “*prodott finali*” f’14-il membru. Ħdax-il Stat ikejlu fi tmiem il-proċess tal-produzzjoni tal-birra filwaqt li t-tlieta l-oħra jagħmlu dan qabel jiġu miżjuda ġulepp taz-zokkor jew sustanzi aromatiċi. (L-Istati Membri li jifdal ma jużawx il-metodoloġija Plato, iżda jużaw il-kejl tal-ABV – qawwa alkoħolika effettiva skont il-Volum). It-terminu “*prodott finali*” mhuwiex definit fid-Direttiva u dan jirriżulta fi tliet interpretazzjonijiet differenti. Dan jirriżulta f’kejl mhux uniformi u, għalhekk, iwassal għal differenzi fid-dazju tas-sisa applikat għal prodotti li jista’ jkollhom l-istess kontenut alkoħoliku. Huwa aċċertat ukoll li l-proċeduri ta’ monitoraġġ huma ta’ piż meta jiġu kkunsidrati r-rekwiżiti varji għall-kejl tal-grad Plato fit-tliet interpretazzjonijiet differenti (eż. il-monitoraġġ meħtieġ fil-birrerija aktar milli mill-flixkun). Il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea ([4]) interpretat id-Direttiva attwali b’tali mod li l-grad Plato għandu jitkejjel qabel il-proċess aħħari, u għalhekk jiġu esklużi s-sustanzi miżjuda. Il-Kummissjoni tipproponi li tiċċara d-dispożizzjoni relatata mal-kejl tal-grad Plato tal-birra – b’mod partikolari, meta għandu jseħħ il-kejl tal-grad Plato ([5]). Din tipprevedi kejl fi tmiem il-proċess (jiġifieri b’kont meħud ta’ kwalunkwe sustanzi miżjuda). Dan se jiċċara b’mod effettiv id-definizzjoni ta’ “*prodott finali*”.

2.3. **Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi l-arranġamenti ġenerali għad-dazju tas-sisa (riformulazzjoni)** Dan it-tieni pakkett ta’ miżuri huwa ta’ natura teknika, li jinkludi miżuri biex jirrazzjonalizzaw it-trasport ta’ oġġetti tas-sisa. Il-proċeduri tad-dazju tas-sisa u doganali mhux dejjem huma allinjati jew sinkronizzati, li joħloq kwistjonijiet meta jiġu importati jew esportati oġġetti soġġetti għas-sisa. F’xi sitwazzjonijiet, il-proċeduri tad-dazju tas-sisa huma kkumplikati jew ivarjaw b’mod sinifikanti minn Stat Membru għal ieħor. Barra minn hekk, minħabba r-riskju fiskali għoli għaż-żamma u ċ-ċaqliq tal-oġġetti soġġetti għas-sisa taħt sospensjoni tad-dazju, dawn l-arranġamenti jintużaw l-aktar minn kumpaniji kbar. L-SMEs jużaw proċeduri, li huma aktar adattati għal konsenji żgħar u numri żgħar ta’ movimenti iżda jirriżultaw f’piż regolatorju ogħla għal kull moviment. Dan jikkawża spiża amminstrattiva u ta’ konformità żejda, u sforz għal negozji kif ukoll għall-awtoritajiet nazzjonali. Dan għaliex xi passi fil-proċeduri jridu jitwettqu b’mod manwali u jkunu soġġetti għal rekwiżiti li jvarjaw minn Stat Membru għal ieħor. Barra minn hekk, dawn il-passi huma sors ta’ frodi tat-taxxa. Il-Kummissjoni qed tipproponi numru ta’ miżuri biex jiġu ssimplifikati dawn il-proċessi li jkopru l-interazzjoni mal-esportazzjoni u l-importazzjoni ta’ prodotti soġġetti għas-sisa, dazju minn negozju għal negozju u sitwazzjonijiet eċċezzjonali.

2.3.1. **Interazzjoni mal-Importazzjoni:** M’hemmx rekwiżiti dokumentarji standard biex tintalab eżenzjoni mid-dazju tas-sisa mar-rilaxx għaċ-ċirkolazzjoni ħielsa. Eżenzjoni minn ħlas mar-rilaxx tista’ tintalab jekk l-oġġetti jridu jiġu mċaqalqa mill-post tal-importazzjoni taħt l-EMCS, iżda m’hemm l-ebda rekwiżit ta’ evidenza standard, għall-kuntrarju tal-arranġamenti għall-eżenzjoni mill-VAT mal-importazzjoni għal provvisti intra-UE. Il-Kummissjoni qed tipproponi rekwiżit li konsenjatur u l-konsenjatarju jiġu ddikjarati (l-Istati Membri għandhom l-għażla li jirrikjedu l-identifikazzjoni tal-moviment tas-sisa assoċjat mal-oġġetti).

2.3.2. **Interazzjoni mal-Esportazzjoni:** M’hemmx sinkronizzazzjoni armonizzata bejn l-EMCS u l-ECS. Il-movimenti jridu jingħalqu b’mod manwali meta l-esportazzjonijiet invalidati ma jiġux irrapportati lill-EMCS. Dan jista’ jwassal għal piżijiet amministrattivi fuq negozji (eż. dewmien fir-rilaxx ta’ garanziji), frodi potenzjali u distorsjonijiet tas-suq. Il-Kummissjoni qed tipproponi rekwiżit biex jiġi identifikat il-konsenjatur tas-sisa u l-ARC (Kodiċi Amministrattiv ta’ Referenza) tal-moviment EMCS. Ikun hemm ukoll obbligu li tiġi rrapportata sitwazzjoni eċċezzjonali min-naħa tal-esportazzjoni lill-EMCS (eż. nuqqas ta’ ħruġ mill-UE, invalidazzjoni tad-dikjarazzjoni) sabiex tittejjeb is-sinkronizzazzjoni.

2.3.3. **Allinjament tat-Tranżitu:** Minbarra l-kombinazzjoni tal-EMCS u l-ECS, jintużaw proċeduri oħra biex tiġi ssorveljata l-esportazzjoni tal-oġġetti soġġetti għas-sisa: il-proċedura esterna u interna tat-tranżitu u l-Kuntratti Uniċi tat-Trasport (STC). L-użu ta’ dawn il-proċeduri jissimplifika l-operazzjonijiet ta’ esportazzjoni għal operaturi ekonomiċi minħabba li jippermetti li dawn jagħlqu l-proċedura tal-esportazzjoni fil-bidu tat-tranżitu u għalhekk jikkompletaw il-moviment fl-EMCS. L-użu ta’ dawn il-proċeduri ta’ esportazzjoni simplifikati, madankollu, irriżulta fgħadd ta’ kwistjonijiet: evidenza dgħajfa ta’ eżenzjoni tad-dazju tas-sisa, l-ebda prova ta’ ħruġ fiżiku, garanziji rilaxxati qabel il-ħruġ attwali tal-oġġetti u superviżjoni dgħajfa. Dan jista’ jwassal għal opportunitajiet ta’ frodi u inċertezzi legali li joħolqu kumplessitajiet u konfużjoni fil-livell tal-kumpaniji. Attwalment, mhuwiex legalment possibbli li l-moviment tas-sisa jingħalaq billi jinfetaħ it-tranżitu. Il-Kummissjoni tipproponi li tippermetti lill-operaturi ekonomiċi jużaw mod issimplifikat kif jesportaw oġġetti

([4]) C-30/17 – Kompania Piwowarska, 17 ta’ Mejju 2018.
([5]) L-Artikolu 3.

soġġetti għas-sisa billi jużaw il-proċedura esterna tat-tranżitu qabel l-esportazzjoni qabel ma jużaw l-EMCS sal-fruntiera esterna. Dan jipprovdi ġestjoni adegwata tal-garanzija u jipprevjeni lill-oġġetti milli jisparixxu fid-destinazzjoni, minħabba li l-oġġetti, li saru oġġetti mhux tal-Unjoni mal-bidu tat-tranżitu estern, ikunu taħt superviżjoni doganali sakemm l-oġġetti joħorġu mit-territorju doganali.

2.3.4. **Dazju Mħallas minn Negozju għal Negozju (B2B):** il-proċedura attwali għaċ-ċaqliq ta' oġġetti li għalihom tħallas id-dazju minn negozju għal negozju hija bbażata fuq il-karta. Din tintuża minn SMEs billi ma tirrikjedix maħżen tat-taxxa għad-dispaċċ jew l-irċevuti. Iżda l-proċedura hija skaduta, mhux ċara u ta' piż. Il-Kummissjoni qed tipproponi li dawn il-movimenti jiġu awtomizzati permezz tal-estensjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tal-EMCS, iffaċilitati mill-ħolqien ta' żewġ kategoriji ġodda: konsenjatur ċertifikat u konsenjatarju ċertifikat. Dan se jnaqqas u jissimplifika l-ispejjeż għal SMEs u jintroduċi aktar effiċjenzi.

2.3.5. **Sitwazzjonijiet Eċċezzjonali:** Sitwazzjonijiet eċċezzjonali jirreferu għal firxa ta' kontinġenzi: il-kwantità ta' oġġetti li jaslu f'destinazzjoni hija aktar baxxa mill-kwantità ddikjarata fid-dispaċċ (inklużi nuqqasijiet nazzjonali bħall-evaporazzjoni tal-petrol) jew ogħla; il-konsenjatarju jirrifjuta r-responsabbiltà għall-oġġetti; il-kanċellazzjoni uffiċjali tal-moviment; eċċ. Dawn is-sitwazzjonijiet mhumiex deskritti mil-lat leġislattiv li jwassal biex l-Istati Membri jużaw proċeduri differenti biex jivvalutaw in-nuqqasijiet, jipproċessaw ir-rifjut u livelli limiti għal telf permissibbli. Dan jista' joħloq kumplessità u konfużjoni. Id-Direttivi diġà jiżguraw li l-kwantitajiet jitkejlu b'mod komuni. Il-Kummissjoni taċċetta li trid tagħmel lill-awtoritajiet nazzjonali aktar konxji tagħhom. Madankollu, tipproponi intervent ġdid sabiex jiġu standardizzati l-limiti tat-telf permissibbli.

2.4. Hemm żewġ proposti oħra li huma ta' natura amministrattiva li jappoġġaw il-proposti li jinsabu fid-Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi arranġamenti ġenerali għad-dazju tas-sisa.

2.4.1. Il-Proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 389/2012 dwar il-kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tad-dazji tas-sisa fir-rigward tal-kontenut ta' reġistru elettroniku tikkonċerna l-awtomatizzazzjoni tas-superviżjoni tal-movimenti ta' oġġetti li huma soġġetti għas-sisa li jkunu ġew rilaxxati għall-konsum fi Stat Membru wieħed u li jkunu qed jiġu trasferiti lejn Stat Membru ieħor biex jitwasslu għal finijiet kummerċjali f'dak l-Istat Membru.

2.4.2. Il-Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-kompjuterizzazzjoni tal-moviment u tas-sorveljanza ta' prodotti soġġetti għas-sisa (riformulazzjoni) takkumpanja r-Regolament tal-Kunsill t'hawn fuq u tagħti effett lill-awtomazzjoni tas-sorveljanza tal-movimenti tal-prodotti soġġetti għad-dazju tas-sisa.

3. **Kummenti**

3.1. *Il-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 92/83/KEE*

3.1.1. Trattament ta' alkoħol żnaturat (2.2.1 hawn fuq). Il-KESE jemmen li l-proposti tal-Kummissjoni huma tajbin u għandha tipproċedi. Barra minn hekk, hemm bżonn ta' fehim aktar komprensiv dwar is-suq tal-ispirtu illeċitu. Għalhekk, għandu jiġu kkummissjonat rapport dwar dan sabiex ikunu jistgħu jiġu żviluppati għodod aħjar biex din tiġi indirizzata.

3.1.2. Rati mnaqqsa għal produtturi żgħar u l-klassifikazzjoni ta' ċertu xorb alkoħoliku (2.2.2 hawn fuq). Għal darb' oħra, il-KESE jemmen li l-proposti tal-Kummissjoni ser jindirizzaw il-problemi attwali u jwasslu għal aktar ċarezza filwaqt li jittejjeb ir-reġim sabiex jinżamm inċentiv biex jgħin lill-produtturi ż-żgħar. Il-KESE jemmen li, fil-futur, il-Kummissjoni għandha tagħti kunsiderazzjoni lill-introduzzjoni ta' rata mnaqqsa simili b'livelli limitu riveduti għal distillaturi tal-ispirtu.

3.1.3. Xorb b'qawwa alkoħolika baxxa (2.2.3 hawn fuq). Il-proposti tal-Kummissjoni fir-rigward ta' din il-kwistjoni huma iktar kontroversjali. Hemm ftit evidenza li saret ħsara lill-innovazzjoni tal-prodott. Hemm evidenza aneddottali ta' preżenza dejjem tikber ta' birer b'qawwa alkoħolika baxxa fost il-produtturi, inklużi produtturi żgħar. Kwalunkwe benefiċċju tas-saħħa jirrikjedi li l-konsumaturi ta' birra b'qawwa alkoħolika standard jingħataw inċentiv biex jaqilbu għall-alkoħol b'qawwa alkoħolika baxxa bil-volum rivedut. Jekk dan ma jseħħx, imbagħad jista' jirriżulta biex il-konsumaturi ta' birra b'qawwa alkoħolika baxxa jżidu l-kontenut alkoħoliku tagħhom. Madankollu, il-KESE jirrikonoxxi li dawn il-proposti mhumiex vinkolanti fuq l-Istati Membri: kull Stat Membru jżomm id-diskrezzjoni li jżomm livell limitu aktar baxx u jnaqqas rati tas-sisa. Għalhekk, il-KESE jaċċetta dawn il-proposti. Madankollu, għandu jsir rieżami fi żmien ħames snin f'dawk l-Istati Membri li jibbenefikaw minn dawn id-dispożizzjonijiet biex jitkejjel sa liema punt kien hemm bidla fil-konsum lejn prodotti b'qawwa alkoħolika baxxa u lil hinn minn dawk ta' qawwa standard.

3.1.4. Kejl tal-livell tal-grad ta' Plato tal-birra magħmula ħelwa/aromatizzanti (2.2.4 hawn fuq): il-KESE jirrikonoxxi li l-proposti tal-Kummissjoni fir-rigward ta' din il-kwistjoni jistgħu jkunu kontroversjali, speċjalment fid-dawl tal-interpretazzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE) tad-Direttiva attwali. Id-dikjarazzjoni li l-proċess ta'

kejl tal-kontenut ta' alkoħol qabel jiġu miżjuda zokkor/sustanzi li jagħtu l-ħlewwa huwa amministrattivament ta' xkiel hija kkontestata minn rappreżentanti tal-operaturi ekonomiċi. Madankollu tliet Stati Membri biss attwalment ikejlu qabel jiġu miżjuda zokkor/sustanzi li jagħtu l-ħlewwa filwaqt li l-ħdax li jifdal li jużaw il-metodoloġija ta' Plato jużaw il-metodu konsistenti mal-proposti tal-Kummissjoni. Minħabba dan, u l-benefiċċji li jirriżultaw minn definizzjoni konsistenti ta' "prodott finali", huwa anqas ta' tfixkil li tliet Stati Membri jemendaw il-metodoloġija tagħhom aktar milli ħdax-il Stat Membru jkunu mistennija jibdluha. Għandu jiġu nnotat ukoll li meta dawn il-prodotti jiġu esportati, id-differenzi fil-metodoloġija Plato mhumiex rilevanti, billi l-kejl ABV huwa meħtieġ. Għaldaqstant, il-KESE jemmen li l-proposti tal-Kummissjoni huma l-inqas ta' tfixkil u jkollhom il-benefiċċju li jipproteġu d-dħul mit-taxxa.

3.2. *Proposta għal Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi l-arranġamenti ġenerali għad-dazju tas-sisa (riformulazzjoni)*

3.2.1. Il-KESE jemmen li l-miżuri li jinsabu f'din il-proposta għal Direttiva tal-Kunsill li tkopri l-interazzjoni tal-importazzjoni u l-esportazzjoni, l-allinjament tat-tranżitu, dazji mħallsa minn negozju għal negozju u sitwazzjonijiet eċċezzjonali se jkollhom l-effett maħsub; jiġifieri, li jissemplifikaw it-trasport ta' oġġetti tas-sisa, jallinjaw is-sisa u l-proċeduri doganali, inaqqsu l-ispejjeż amministrattivi u ta' konformità għall-operaturi ekonomiċi kif ukoll għall-awtoritajiet nazzjonali u jgħinu fil-ġlieda kontra l-frodi. Il-KESE jappoġġja dawn il-proposti.

3.3. *Il-proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 389/2012 u l-proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-kompjuterizzazzjoni tal-moviment u tas-sorveljanza ta' prodotti soġġetti għas-sisa (riformulazzjoni)*

3.3.1. Il-KESE jappoġġja dawn il-proposti peress li amministrattivament jiffaċilitaw l-implimentazzjoni tal-proposti li jinsabu fid-Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi d-direttivi ġenerali għad-dazju tas-sisa.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-titoli koperti minn bonds sovrani"

(COM(2018) 339 final — 2018/0171 (COD))

(2019/C 62/18)

Relatur: **Daniel MAREELS**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 5.7.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 6.7.2018
Bażi legali	Artikoli 114 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	201/3/8
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' dawn il-proposti dwar it-Titoli Koperti minn Bonds Sovrani (Sovereign Bond-Backed Securities, SBBSs), li jidħlu fil-kuntest iktar wiesa' tat-tlestija tal-Unjoni Bankarja u l-bini ta' Unjoni tas-Swieq Kapitali. Fil-passat, il-Kumitat kien sostenitur kbir ta' dawn iż-żewġ unjonijiet u appoġġjahom bil-qawwi. Barra minn hekk, il-proposti għandhom ukoll il-potenzjal li jagħtu kontribut pożittiv għall-istabbiltà finanzjarja u r-reżiljenza.

1.2. Mill-perspettiva kunċettwali, l-SBBSs għandhom l-għan li jindirizzaw ir-rabta tradizzjonalment mill-qrib bejn il-banek u l-pajjiżi ta' oriġini tagħhom ("sovrani"). Minn wara l-kriżi finanzjarja, il-KESE ilu jitlob biex isir xi ħaġa dwar dan, fejn jappoġġja bil-qawwi l-fatt li din ir-rabta tiddgħajjef. Minkejja l-isforzi li diġà saru f'dan ir-rigward, il-KESE għalhekk jilqa' l-fatt li qiegħda tittieħed azzjoni permezz tal-proposti attwali.

1.3. Fil-fatt, l-SBBSs jistgħu jwasslu għal sitwazzjoni fejn il-banek ikunu jistgħu jnaqqsu l-esponiment tagħhom għad-dejn pubbliku tal-pajjiż ta' oriġini tagħhom u jiddiversifikaw aħjar il-portafolji tagħhom tad-dejn sovran. Barra minn hekk, l-istrument il-ġdid ma jinvolvix il-kondiviżjoni tar-riskju u tat-telf bejn l-Istati Membri fiż-żona tal-euro. Jekk ikun hemm bżonn, dawn jiġġarrbu bis-sħiħ mill-investituri tal-SBBSs.

1.4. Bħalissa, l-SBBSs jiġu identifikati bħala "titolizzazzjonijiet" bil-għan li jiġu applikati r-regolamenti, li fir-realtà ma jagħmluhomx attraenti biex il-banek jinvestu fihom. Il-Kumitat iqis li huwa għalkollox xieraq li din is-sitwazzjoni tiġi rettifikata. L-allinjament tal-SBBSs mal-bonds sovrani nazzjonali denominati fil-euro miż-żona tal-euro (esponimenti sovrani) se jkollu jippermetti lill-investituri mis-settur finanzjarju jinvestu f'SBBSs taħt l-istess kundizzjonijiet li bħalissa jinvestu fihom fil-bonds sovrani sottostanti miż-żona tal-euro.

1.5. Dawn il-proposti jinvolvu sempliċement qafas ta' abilitazzjoni li jippermetti l-iżvilupp ta' SBBSs mis-suq. Għall-Kumitat, huwa importanti ħafna li jiġu żgurati ċ-ċarezza, l-effikaċja u l-effettività ta' dan il-qafas fiċ-ċirkostanzi kollha. Barra minn hekk, ma għandu jkun hemm l-ebda impatt negattiv jew ta' ħsara.

1.6. Fir-rigward tal-qafas regolatorju propost, il-pożizzjoni tal-KESE xi ftit jew wisq hija kwalifikata. Huwa jaqbel ma' għadd ta' aspetti, bħall-prinċipju li l-SBBSs jinħarġu minn Entità bi Skop Speċjali (Special Purpose Entity, SPE). Aspetti oħra, bħall-awtoċertifikazzjoni tal-kompożizzjoni tal-portafolji sottostanti minn SPEs, iridu jissaħħu. Fid-dawl tal-importanza ta' dan, jidher li jkun xieraq monitoraġġ iktar strett u saħansitra minn qabel mill-Awtorità Ewropea tat-Titoli u s-Swieq (ESMA).

1.7. Għadha ma ngħatatx tweġiba wkoll għal għadd ta' mistoqsijiet. Għalhekk, tirriżulta l-mistoqsija dwar jekk l-SBBSs hux se jaħdmu b'mod effettiv fiċ-ċirkostanzi kollha. Barra minn hekk, kif se jmorru fi żminijiet ta' kriżi ġenerali, jew ta' kriżi fi Stat Membru wieħed jew iktar? X'inhuma l-konsegwenzi li l-ħruġ jinqasmu f'segmenti, meta jidher li s-segmenti superjuri (li jinvolvu inqas riskju) jistgħu jitqiegħdu biss fis-suq jekk jinstabu biżżejjed investituri għas-segmenti minuri (li jinvolvu riskju ikbar)? Għalhekk, jidher li l-ħruġ għandu aspett riskjuż u prekarju, u dan in-nuqqas tal-inqas ixekkel is-suċċess potenzjali tal-SBBSs.

1.8. Bl-istess mod, huwa importanti ħafna li jittieħed approċċ pożittiv lejn is-"swieq" u partijiet ikkonċernati ewlenin oħra fir-rigward tal-SBBSs. Huma jridu jaqblu li jagħmlu sforzi biex dan l-istrument isir realtà. Is-swieq u r-rappreżentanti tal-Istati Membri kienu pjuttost fundamentali matul il-konsultazzjonijiet ta' tħejjija tal-partijiet ikkonċernati. Il-Kumitat jikkunsidra li huwa indispensabbli li jkun hemm djalogu u li ssir konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati kollha sabiex b'mod konġunt jiġu żviluppati soluzzjonijiet kostruttivi.

1.9. F'termini ġenerali u filwaqt li jitqiesu l-punti kollha msemmija hawn fuq, il-KESE jħoss li l-uniku mod kif jiġi skopert a) jekk il-banek humiex se jeqilbu minn bonds mill-pajjiżi ta' domiċilju tagħhom għal SBBSs għall-investimenti tagħhom u b) jekk l-investituri humiex se jkunu lesti jixtru segmenti "minuri" fi kwantitajiet suffiċjenti biex jiġi ġġustifikat il-ħolqien ta' SBBSs, huwa billi dan l-istrument finanzjarju l-ġdid – l-SBBS – jiġi ttestjat fis-suq.

1.10. Fl-aħħar nett, il-Kumitat iħoss li għandu jkun hemm iktar ħsieb dwar il-kwistjoni ta' jekk l-SBBSs jistgħux jinkisbu minn faddala u konsumaturi privati. Filwaqt li minn naħa waħda jitqies il-fatt li dan huwa prodott partikolarment kumpless u, min-naħa l-oħra, jitqies il-fatt li dan huwa maqsum f'segmenti, il-Kumitat huwa inklinat biex jaħseb li l-akkwiżizzjoni għandha titqies biss għal segmenti "superjuri", u mhux għal segmenti "minuri". Ir-riskji limitati preżenti preċedenti biss jistgħu jitqabblu mas-sjieda diretta ta' bonds sovrani mill-istess faddala u konsumaturi.

2. **Sfond**

2.1. Fl-24 ta' Mejju 2018, il-Kummissjoni ppubblikat il-proposta ([1]) tagħha għal żvilupp ta' suq immexxi mid-domanda ta' titoli koperti minn bonds sovrani (SBBSs).

2.2. Din il-proposta taqa' fil-kuntest iktar wiesa' tat-tlestija tal-Unjoni Bankarja u l-bini ta' Unjoni tas-Swieq Kapitali. Hija tiffoka b'mod partikolari fuq il-fatt li din ir-rabta bejn il-banek u l-gvernijiet nazzjonali tagħhom ("sovrani") tiddgħajjef aktar, u għalhekk tenfasizza tnaqqis tar-riskji u kondiviżjoni tar-riskji tas-settur privat. In-natura transkonfinali tagħha tfisser li hija maħsuba wkoll biex tikkontribwixxi għall-integrazzjoni u d-diversifikazzjoni ulterjuri tas-swieq finanzjarji għat-titoli tal-gvern fis-suq intern.

2.3. Fil-passat, il-banek kellhom it-tendenza li jkollhom parteċipazzjonijiet estensivi ta' bonds sovrani mill-gvernijiet nazzjonali (pajjiżi ta' oriġini) tagħhom stess, li, kif irriżulta matul il-kriżi finanzjarja, jistgħu jippreżentaw ċerti riskji. Għalhekk, minn dakinhar kien hemm talbiet biex din ir-rabta tiddgħajjef.

2.4. Bħala risposta, ġie propost l-SBBS, li l-għan tiegħu huwa li jippermetti lill-banek itejbu d-distribuzzjoni ġeografika tal-portafolji tal-bonds sovrani tagħhom. Dan iqis ukoll kemm il-provvista baxxa ta' dawn il-bonds kif ukoll id-domanda tal-istituzzjonijiet finanzjarji għal dawn l-assi, inkluż minħabba rekwiżiti regolatorji ġodda sabiex jinżammu biżżejjed buffers ta' assi likwidi ħafna.

2.5. L-SBBSs huma strument finanzjarju ġdid, u l-proposta attwali għandha l-għan li tneħħi l-ostakoli li s'issa xekklu l-iżvilupp tagħhom. F'termini konkreti, il-qafas ta' abilitazzjoni propost essenzjalment għandu żewġ objettivi:

2.5.1. l-istabbiliment ta' qafas ġenerali mfassal apposta għall-SBBSs, li "jistandardizza" dan l-istrument il-ġdid u li għalhekk għandu wkoll ikun ta' benefiċċju għal-likwidità tiegħu;

2.5.2. f'dan ir-rigward, it-tneħħija ta' ostakoli regolatorji għall-użu u għall-akkwiżizzjoni ta' SBBSs. Essenzjalment, dan jinvolvi l-applikazzjoni ta' tip ta' approċċ "ta' trasparenza" għall-investituri f'dan it-tip ta' SBBS, li jfisser li se japplikaw l-istess regoli regolatorji daqslikieku żammew l-istess bonds sovrani sottostanti huma stess.

([1]) COM(2018) 339 final

2.6. Karatteristika speċifika waħda – u karatteristika ewlenija – tal-SBBSs tikkonċerna l-portafoll sottostanti tagħhom. Sabiex tinkiseb id-diversifikazzjoni ġeografika tar-riskji msemmija qabel fi ħdan l-Unjoni Bankarja u s-suq intern, din għandha tkun magħmula esklussivament minn bonds sovrani tal-Istati Membri kollha fiż-żona tal-euro. Restrizzjoni addizzjonali hija li huma biss il-ħruġ denominati fl-euro li għandhom ikunu eliġibbli. Dawn se jiġu inklużi fl-SBBSs b'mod proporzjonat għall-piż ekonomiku tal-Istat Membru rispettiv.

2.7. Element ieħor speċifiku ħafna huwa l-fatt li huma l-investituri li jġarrbu r-riskji u t-telf. L-SBBSs se jkunu magħmula minn segmenti, u l-investituri jistgħu jagħżlu bejn segmenti superjuri li jkollhom riskju iktar baxx u segmenti minuri li jkollhom riskju ogħla. Barra minn hekk, il-profili sottostanti jipprovdu l-unika garanzija tagħhom, peress li l-proposta tirrikjedi li l-emittenti ta' SBBSs ikunu entitajiet bi skop speċjali li ma għandhom iwettqu l-ebda attività oħra u li fil-konfront tagħha ma tkun possibbli l-ebda pretensjoni ([2]).

2.8. Barra minn hekk, fir-rigward tal-investituri, se jiġi applikat tip ta' approċċ "ta' trasparenza" għat-trattament regolatorju tal-SBBSs, kif imsemmi hawn fuq. Dan ifisser li l-"imballaġġ" legali tal-istrument mhux se jitqies iktar bħala "titolizzazzjoni" ([3]), iżda minflok se jitqiesu t-titoli sottostanti tal-gvern li jinstabu fl-SBBS. Fejn ikun xieraq, l-investituri se jirċievu l-istess trattament regolatorju għall-SBBSs li jissodisfaw il-kundizzjonijiet kollha applikabbli għat-titoli tal-gvern li jipposjedu direttament, f'termini ta' rekwiżiti kapitali, limiti ta' konċentrazzjoni, u limiti ta' likwidità.

2.9. Dawn il-proposti joħolqu t-termini u l-kundizzjonijiet għall-SBBSs u jistabbilixxu t-trattament prudenzjali tagħhom, iżda fl-aħħar mill-aħħar se jiddependi mis-"suq" biex jużahom. Fl-aħħar mill-aħħar l-emittenti u l-investituri se jiddeċiedu jekk dan l-istrument finanzjarju ġdid isirx realtà u, jekk isir, kif u sa fejn se jintuża.

3. **Kummenti**

3.1. Il-KESE jilqa' din il-proposta dwar l-SBBSs, li taqa' fil-kuntest iktar wiesa' tat-tlestija tal-Unjoni Bankarja u l-bini ta' Unjoni tas-Swieq Kapitali. Fil-passat, il-Kumitat kien sostenitur kbir ta' dawn iż-żewġ unjonijiet u appoġġjahom bil-qawwi ([4]).

3.2. B'mod iktar speċifiku, dawn il-proposti għandhom l-għan li jkomplu jdgħajfu r-rabta bejn il-banek u l-pajjiżi ta' domiċilju tagħhom. Minn wara l-kriżi finanzjarja, il-Kumitat jappoġġja bil-qawwi l-fatt li din ir-rabta tiddgħajjef, u għalhekk huwa sodisfatt li l-proposta tindirizza dan, billi tqis il-kuntest tal-provvista ta' bonds sovrani li qed tonqos simultanjament maż-żieda fid-domanda għalihom.

3.3. L-SBBSs, bħala strument finanzjarju ġdid, għandhom il-potenzjal li jtejbu u jwessgħu d-diversifikazzjoni fl-esponiment tal-banek u ta' istituzzjonijiet finanzjarji oħra għall-bonds sovrani ("parteċipazzjonijiet ta' bonds sovrani"). Mingħajr dubju dan se jgħin inaqqas ir-riskji fis-settur finanzjarju.

3.4. Il-proposta hija sempliċement qafas ta' abilitazzjoni li jippermetti l-iżvilupp ta' SBBS mis-suq, mingħajr ma hi nfisha tidħol daqshekk fid-dettall. Meta jibda jsir żvilupp reali mis-suq, dan se jwassal għall-ħolqien ta' strument finanzjarju ġdid u suq għal dan tal-aħħar. Il-Kummissjoni tagħmel stima tal-impatt ta' dan f'żewġ xenarji ([5]). Jekk jinħoloq volum limitat biss ta' SBBSs, l-impatt jiġi stmat f'madwar EUR 100 biljun; jekk jiġi adottat approċċ iktar wiesa', b'impatt stmat ta' EUR 1 500 biljun, dan se jħalli impatt makroekonomiku.

3.5. It-tixrid wiesa' tal-SBBSs għandu wkoll il-potenzjal li jtejjeb l-integrazzjoni tas-suq finanzjarju, u għalhekk jgħin itejjeb l-istabbiltà finanzjarja u r-reżiljenza tas-sistema finanzjarja.

3.6. Fil-fehma tal-Kumitat, huwa importanti li l-qafas ta' abilitazzjoni propost ikun ċar, funzjonali u effettiv fiċ-ċirkostanzi kollha, u li ma jkollu l-ebda effett negattiv. Barra minn hekk, u sabiex tiżdied il-possibbiltà li jirnexxi, huwa importanti ħafna li jiġi adottat approċċ pożittiv lejn is-"swieq" u partijiet ikkonċernati ewlenin oħra – huma jridu jaqblu li jaħdmu biex l-SBBSs isiru realtà.

3.7. Is-swieq u r-rappreżentanti tal-Istati Membri kienu pjuttost fundamentali matul il-konsultazzjonijiet ta' tħejjija tal-partijiet ikkonċernati. Pereżempju, il-parteċipanti tas-swieq kellhom fehmiet differenti dwar il-vijabbiltà tal-SBBSs. Imbagħad, l-"Uffiċjali għall-Ġestjoni tad-Dejn" adottaw il-fehma li l-SBBSs la jkissru r-rabta bejn il-banek u s-sovrani

([2]) Ħlief f'każijiet eċċezzjonali bħall-abbuż tad-deżinjazzjoni "SBBS".
([3]) F'dak il-każ, ir-rekwiżiti regolatorji jkunu iktar stretti.
([4]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 117; ĠU C 237, 6.7.2018, p. 46, u ĠU C 177, 18.5.2016, p. 21.
([5]) SWD(2018) 252 final, p. 70 (mhux disponibbli bil-Malti).

u lanqas joħolqu ass b'riskju baxx. U r-rappreżentanti tal-Istati Membri dan l-aħħar indikaw li, fil-fehma tagħhom, il-ħtieġa għall-SBBSs ma tidhirx ċara mill-ewwel ([6]). Il-Kumitat jikkunsidra li huwa indispensabbli li jkun hemm djalogu u li ssir konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati kollha sabiex b'mod konġunt jiġu żviluppati soluzzjonijiet kostruttivi.

3.8. Mingħajr preġudizzju għall-kummenti li saru hawn fuq u hawn taħt, il-qafas regolatorju propost għall-SBBSs b'mod ġenerali jista' jiddependi fuq l-appoġġ tal-Kumitat, b'mod partikolari għaliex huwa jwaqqaf il-penalizzazzjoni attwali ta' strumenti simili u fl-istess waqt jadotta approċċ ta' "analiżi komparattiva".

3.9. Fost affarijiet oħra, il-Kumitat jappoġġja wkoll il-fatt li l-SBBSs jinħolqu u jinħarġu minn entitajiet tas-settur privat. Jidher li tkun xi ħaġa tajba li l-emittent għandu jkun entità bi skop speċjali (SPE) li ma jwettaq l-ebda attività oħra, peress li dan jagħmel l-affarijiet iktar ċari għal kulħadd. Dan jagħmillek ħajtek aktar ċara għal kulħadd.

3.10. L-inklużjoni obbligatorja ta' bonds sovrani denominati fil-euro mill-Istati Membri kollha fiż-żona tal-euro, b'mod proporzjonat għall-piż ekonomiku tagħhom ([7]), tikseb id-distribuzzjoni u d-diversifikazzjoni msemmija fil-punt 3.3. Barra minn hekk, l-inklużjoni ta' ċerti bonds sovrani tagħmilhom iktar attraenti għal investituri internazzjonali. Dan japplika b'mod partikolari għal bonds sovrani minn ċerti pajjiżi li kieku jinħarġu fi swieq iżgħar u inqas likwidi.

3.11. Fid-dawl tal-importanza tal-inklużjoni obbligatorja tal-bonds sovrani mill-Istati Membri kollha b'mod proporzjonat għall-piż ekonomiku tagħhom imsemmija hawn fuq, il-Kumitat kieku jinvestiga s-sistema attwali tal-awtoċertifikazzjoni minn korpi emittenti. Tirriżulta l-mistoqsija dwar jekk għandux ikun hemm monitoraġġ iktar strett u minn qabel mill-ESMA.

3.12. Huwa importanti wkoll li l-istrument il-ġdid ma jinvolvix il-kondiviżjoni tar-riskji u tat-telf bejn l-Istati Membri fiż-żona tal-euro: ir-riskji u t-telf jiġġarrbu bis-sħiħ mill-investituri fl-SBBSs.

3.13. Bħala l-istituzzjoni emittenti, l-SPE toħroġ serje ta' titoli li tirrappreżenta pretensjonijiet dwar ir-rikavati mill-portafoll sottostanti. Dawn it-titoli jġorru riskji differenti, fejn is-"segmenti superjuri" ([8]) jġorru l-inqas riskju u s-"segmenti minuri" jġorru l-ogħla riskju. Fil-prattika, jidher li s-segmenti superjuri jistgħu jitqiegħdu biss fis-suq jekk jinstabu biżżejjed investituri għas-segmenti minuri ([9]). Dan jagħmel kwalunkwe ħruġ arbitrarju u prekarju, u huwa nuqqas li jxekkel is-suċċess potenzjali tal-SBBSs.

3.14. Barra minn hekk, tirriżulta wkoll il-mistoqsija dwar jekk l-SBBSs hux se jaħdmu b'mod effettiv fiċ-ċirkostanzi kollha. Kif se tkun il-prestazzjoni tagħhom fi żminijiet ta' kriżi ġenerali, jew ta' kriżi fi Stat Membru wieħed jew iktar? Din hija mistoqsija importanti, meta jitqies li avvenimenti riċenti għal darb'oħra juru li s-swieq finanzjarji jirreaġixxu malajr għal sitwazzjonijiet bħal din.

3.15. Huwa importanti wkoll li jiġi ċċarat x'se jkun l-impatt jekk jinħoloq suq tal-SBBS flimkien ma' suq eżistenti għall-bonds sovrani tal-Istati Membri individwali. Jirriżultaw diversi mistoqsijiet f'dan ir-rigward: pereżempju, se jkun hemm volumi suffiċjenti disponibbli fiċ-ċirkostanzi kollha? U jekk ma jkunx hemm? Il-ħolqien ta' suq addizzjonali mhux se jwassal għal frammentazzjoni?

3.16. Il-qafas regolatorju jippermetti wkoll lill-faddala u lill-konsumaturi jakkwistaw u jżommu SBBSs ([10]). Peress li dawn huma prodotti partikolarment kumplessi, dak li jkun jista' jkollu t-tentazzjoni li ma jippermettix dan, iżda jaf ikun meħtieġ approċċ iktar sfumat, li permezz tiegħu dawn għandhom jiġu pprojbiti biss milli jakkwistaw "segmenti minuri", proprju għaliex jistgħu jinvolvu wkoll riskji maġġuri. Jista' jkun każ differenti għal "segmenti superjuri", li jippreżentaw riskju baxx u li żgur għandhom xi elementi komuni mal-parteċipazzjonijiet diretti tal-bonds sovrani mill-istess faddala u konsumaturi. Il-Kumitat jitlob li jingħata iktar ħsieb dwar din il-kwistjoni.

3.17. Fl-aħħar nett, il-Kumitat iqis li tkun xi ħaġa għalkollox tajba li, għall-finijiet tal-applikazzjoni tar-regolament, l-SBBSs jiġu ttrattati bħala ekwivalenti għal bonds sovrani nazzjonali denominati fil-euro miż-żona tal-euro (esponimenti sovrani). Dan għandu jippermetti lill-investituri mis-settur finanzjarju jinvestu fl-SBBSs taħt l-istess kundizzjonijiet għall-bonds sovrani sottostanti taż-żona tal-euro.

([6]) Għal iktar dettalji dwar dan it-tħassib u dawn il-kummenti, ara l-punt 3 tal-memorandum ta' spjegazzjoni tal-abbozz tar-Regolament (p. 6).

([7]) Ara l-Artikolu 4(2) tal-proposta għal regolament u, għal figuri li jikkonċernaw il-piż ekonomiku tal-Istat Membru kkonċernat, https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.mt.html

([8]) Is-segmenti superjuri jiffurmaw l-ikbar parti tal-ħruġ, u s-segmenti minuri l-iżgħar parti.

([9]) Is-segmenti minuri normalment jiksbu redditu ogħla għal dan ir-riskju ogħla.

([10]) Ara l-Artikolu 3(6) tal-abbozz tar-Regolament.

3.18. B'mod ġenerali, filwaqt li jikkunsidra l-kummenti kollha ta' hawn fuq, il-Kumitat jemmen li, f'termini kunċettwali, l-idea ta' SBBSs hija waħda attraenti, iżda l-mod kif din tiġi żviluppata fil-proposti tippreżenta stampa iktar imħallta u tqajjem għadd ta' kwistjonijiet. Barra minn hekk, il-kummenti u r-risposti kritiċi li saru mill-parteċipanti tas-suq u minn partijiet ikkonċernati ewlenin oħra għandhom jingħataw tweġiba. Madankollu, b'mod ġenerali l-Kumitat jaqbel mal-Kummissjoni li tweġiba "xierqa" fil-prattika tista' tinstab biss billi l-kunċett jiġi ttestjat fis-swieq "reali".

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment tal-programm 'Fiscalis' għall-kooperazzjoni fil-qasam tat-tassazzjoni"

(COM(2018) 443 final — 2018/0233 (COD))

(2019/C 62/19)

Relatur: **Krister ANDERSSON**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 14.6.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 4.7.2018
Bażi legali	Artikoli 114 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	194/2/0
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposta tal-Kummissjoni għal regolament dwar il-programm Fiscalis ġdid. L-awtoritajiet nazzjonali tat-taxxa għadhom ibatu minn nuqqas ta' kapaċità u kooperazzjoni insuffiċjenti u l-KESE jaqbel li hemm ħtieġa urġenti li tittejjeb l-operazzjoni tal-politika tat-taxxa, inkluża l-kooperazzjoni amministrattiva u appoġġ lill-awtoritajiet tat-taxxa.

1.2. Il-KESE jaqbel li l-effiċjenza ogħla bejn l-awtoritajiet tat-taxxa hija importanti għall-koerenza u l-funzjonament tas-suq uniku u l-KESE jaqbel li tali livelli ta' kooperazzjoni u koordinazzjoni jistgħu jinkisbu biss fil-livell tal-UE.

1.3. Il-KESE jinsab imħasseb dwar il-fatt li l-baġit propost ta' EUR 270 miljun jista' ma jkunx biżżejjed, meta wieħed iqis il-programm estensiv propost mill-Kummissjoni u d-diġitalizzazzjoni li għaddejja b'mod rapidu. Il-KESE għalhekk jirrakkomanda reviżjoni ta' nofs it-terminu tal-adegwatezza tal-finanzjament.

1.4. Il-KESE jemmen li huwa importanti li jittieħed inkunsiderazzjoni l-iżvilupp diġitali u huwa sodisfatt bl-għan tal-Kummissjoni li tiżgura l-koordinazzjoni tas-sistemi elettroniċi Ewropej ma' azzjonijiet oħra rilevanti fir-rigward ta' gvern elettroniku fil-livell tal-UE.

1.5. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tinvolvi ruħha mal-Istati Membri fl-iżvilupp ta' kors ta' taħriġ bażiku komuni għall-awtoritajiet tat-taxxa sabiex jitjieb il-funzjonament tas-suq uniku. Il-KESE jemmen li sforz edukattiv komuni jista' jwassal għall-ħolqien ta' Akkademja tat-Taxxa tal-UE futura għall-awtoritajiet tat-taxxa.

1.6. Il-KESE jinnota l-eżitu tal-evalwazzjoni tal-programm attwali li l-azzjonijiet dwar l-awditi konġunti, gruppi ta' proġetti, żjarat ta' ħidma u timijiet ta' esperti għal kollaborazzjoni tal-IT kienu fost l-aktar għodod ta' suċċess u jħeġġeġ lill-Kummissjoni li tagħti prijorità lil dawn l-azzjonijiet fil-programm Fiscalis il-ġdid.

1.7. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-introduzzjoni tal-programmi ta' ħidma pluriennali sabiex jitnaqqas il-piż amministrattiv kemm għall-Kummissjoni kif ukoll għall-Istati Membri.

1.8. Il-KESE jemmen li huwa importanti li s-soċjetà ċivili inġenerali ssir parti attiva tal-programm Fiscalis.

2. **Introduzzjoni u kuntest**

2.1. Fi ħdan il-pakkett tagħha dwar *il-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss 2021-2027* ([1]), adottat fit-2 ta' Mejju 2017, il-Kummissjoni ppubblikat proposta għal tiġdid tal-impenn finanzjarju tal-programm Fiscalis.

2.2. Il-proposta tal-Kummissjoni tikkonċerna l-estensjoni tal-programm Fiscalis 2020 attwali li ġiet stabbilita mir-Regolament (UE) Nru 1286/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill u hija implimentata mill-Kummissjoni f'kooperazzjoni mal-Istati Membri u l-pajjiżi assoċjati.

2.3. Il-proposta tal-Kummissjoni timmira biex tiffaċilita s-simplifikazzjonijiet u l-aġġustamenti: (1) l-użu estiż ta' somom f'daqqa/spejjeż unitarji (2) is-simplifikazzjoni u t-tnaqqis fit-tipoloġija ta' azzjonijiet biex tiġi pprovduta aktar flessibbiltà (3) definizzjoni aħjar tal-komponenti komuni u l-komponenti nazzjonali li jirriflettu aħjar ir-realtà ta' proġetti tal-IT, u l-integrazzjoni tal-karatteristiċi tagħhom u (4) il-possibbiltà li jiġu adottati programmi ta' ħidma pluriennali sabiex jiġi evitat il-piż amministrattiv annwali tal-komitoloġija.

2.4. Il-kamp ta' applikazzjoni tal-programm se jiġi aġġustat ukoll u se jkun miftuħ għal parteċipazzjoni tal-Istati Membri, il-pajjiżi aderenti, il-pajjiżi kandidati u l-kandidati potenzjali kif ukoll il-pajjiżi tal-Politika Ewropea tal-Viċinat u pajjiżi terzi jekk jiġu ssodisfati ċerti kundizzjonijiet.

2.5. Il-Kummissjoni tipproponi baġit ta' EUR 270 miljun għall-perjodu 2021-2027 għall-programm Fiscalis, żieda minn EUR 223,2 miljun fil-perjodu 2014-2020. Barra minn hekk, il-biċċa l-kbira tal-baġit propost se jintefaq fuq attivitajiet li jibnu l-kapaċità fl-IT.

2.6. Il-Programm għandu l-għan ġenerali li jappoġġa l-awtorità tat-taxxa u t-tassazzjoni biex jissaħħaħ il-funzjonament tas-suq uniku, jitrawwem il-kompetittività tal-Unjoni u jiġu protetti l-interessi finanzjarji u ekonomiċi tal-Unjoni u tal-Istati Membri tagħha.

2.7. Il-Kummisssjoni temmen li dan il-programm se jappoġġja l-politika tat-tassazzjoni permezz tat-teknoloġija amministrattiva u tal-informazzjoni (IT) attivitajiet tal-bini ta' kapaċità u l-kooperazzjoni operazzjonali; b'hekk jipprovdi rispons mgħaġġel u konġunt għall-problemi emerġenti bħalma huma l-frodi tat-taxxa, l-evażjoni tat-taxxa u l-evitar tat-taxxa, id-diġitalizzazzjoni u l-mudelli kummerċjali ġodda, u fl-istess ħin jevitaw il-piżijiet amministrattivi mhux meħtieġa għaċ-ċittadini u n-negozji fit-tranżazzjonijiet transfruntiera.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposta tal-Kummissjoni għal regolament dwar il-programm Fiscalis l-ġdid. L-awtoritajiet nazzjonali tat-taxxa għadhom ibatu minn nuqqas ta' kapaċità u kooperazzjoni insuffiċjenti, kemm fi ħdan l-UE kif ukoll ma' pajjiżi terzi, u l-KESE jaqbel li hemm ħtieġa urġenti li tittejjeb l-operazzjoni tal-politika tat-taxxa, inkluża l-kooperazzjoni amministrattiva u l-appoġġ lill-awtorità tat-taxxa.

3.2. Il-KESE jaqbel li l-effiċjenza ogħla bejn l-awtoritajiet tat-taxxa hija importanti għall-koerenza u l-funzjonament tas-suq uniku u l-KESE jaqbel li tali livelli ta' kooperazzjoni u koordinazzjoni jistgħu jinkisbu biss fil-livell tal-UE. Il-KESE jemmen ukoll li qafas tal-Unjoni x'aktarx li jżid ir-rata ta' parteċipazzjoni u b'hekk jiżdiedu l-potenzjal u l-kompetittività tas-suq uniku.

3.3. Il-KESE jaqbel li approċċ fil-livell tal-Unjoni b'orjentament ġdid li jiffoka fuq l-għoti ta' appoġġ lill-awtorità tat-taxxa nazzjonali se tikkontribwixxi għall-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-frodi tat-taxxa, l-evażjoni tat-taxxa u l-evitar tat-taxxa u fl-istess ħin inaqqas il-piżijiet amministrattivi mhux meħtieġa għaċ-ċittadini u n-negozji fi tranżazzjonijiet transkonfinali. Il-KESE jaqbel li se jsaħħaħ ukoll il-funzjonament tas-suq uniku, irawwem il-kompetittività tal-Unjoni u jipproteġi l-interessi finanzjarji u ekonomiċi tal-Unjoni u tal-Istati Membri tagħha.

3.4. Il-KESE jinsab imħasseb dwar il-fatt li l-baġit propost ta' EUR 270 miljun jista' ma jkunx biżżejjed, meta wieħed iqis il-programm estensiv propost mill-Kummissjoni u d-diġitalizzazzjoni li għaddejja b'mod rapidu. Il-KESE għalhekk jirrakkomanda reviżjoni ta' nofs it-terminu tal-adegwatezza tal-finanzjament.

3.5. Il-KESE jemmen li huwa importanti li jittieħed inkunsiderazzjoni l-iżvilupp diġitali u huwa sodisfatt bil-għan tal-Kummissjoni li tiżgura l-koordinazzjoni tas-sistemi elettroniċi Ewropej ma' azzjonijiet oħra rilevanti fir-rigward ta' gvern elettroniku fil-livell tal-UE.

([1]) COM(2018) 321 final.

3.6. Il-KESE jinnota mill-eżitu tal-evalwazzjoni tal-programm attwali li l-azzjonijiet dwar l-awditi konġunti, gruppi ta' proġetti, żjarat ta' ħidma u timijiet ta' esperti għal kollaborazzjoni tal-IT kienu fost l-aktar għodod ta' suċċess. Konsegwentement, il-KESE jixtieq li dawn l-azzjonijiet jingħataw prijorità fil-programm Fiscalis il-ġdid.

3.7. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tinvolvi ruħha mal-Istati Membri fl-iżvilupp ta' kors ta' taħriġ bażiku komuni għall-awtoritajiet tat-taxxa sabiex jitjieb il-funzjonament tas-suq uniku. Il-KESE jemmen li sforz edukattiv komuni jista' jwassal għall-ħolqien ta' Akkademja tat-Taxxa tal-UE futura għall-awtoritajiet tat-taxxa.

3.8. Il-KESE jilqa' l-introduzzjoni ta' programmi ta' ħidma multiannwali biex tittejjeb l-effikaċja tas-suq uniku u biex jitnaqqas il-piż amministrattiv kemm għall-Kummissjoni kif ukoll għall-Istati Membri.

3.9. Il-KESE jifhem li bħalissa, l-iskambju ta' informazzjoni jikkonċerna biss il-bgħit ta' informazzjoni mhux l-ipproċessar tal-informazzjoni. Biex tinkiseb riforma profonda u kooperazzjoni b'suċċess bejn l-Istati Membri, fir-rigward tal-bini tal-kapaċità tal-IT, il-KESE jemmen li l-funzjoni tal-proċessar ta' skambju ta' informazzjoni jeħtieġ li tiġi żviluppata aktar.

3.10. Il-KESE jemmen li huwa importanti li s-soċjetà ċivili inġenerali issir parti attiva tal-programm Fiscalis biex timpenja ruħha ma' u timmonitorja l-progress huwa u jevolvi l-programm.

3.11. Il-KESE jirrikonoxxi n-novità, u huwa pożittiv rigward il-mekkaniżmu aktar dirett u aktar faċli għall-adattament jew għall-estensjoni tas-sistemi elettroniċi Ewropej għall-kooperazzjoni ma' pajjiżi terzi mhux assoċjati mal-Programm u ma' organizzazzjonijiet internazzjonali.

3.12. Il-KESE jinsab sodisfatt li l-Proposta hija konsistenti ma' programmi ta' azzjoni tal-UE oħra proposti li jaġixxu fuq l-objettivi relatati bl-għan li titnaqqas l-imġiba frodulenti, l-insegwiment ta' istituzzjonijiet aktar effettivi u miżuri ta' appoġġ biex jinkiseb funzjonament aħjar tas-suq uniku.

3.13. Il-KESE jappoġġja l-biċċa l-kbira tal-baġit propost li se jintefaq fuq attivitajiet tal-bini ta' kapaċità fl-IT. Il-KESE ukoll jaċċetta l-għażla ta' arkitettura tal-IT b'taħlita ta' komponenti komuni u nazzjonali aktar milli waħda totalment ċentralizzata. Mudell elettroniku Ewropew ibbażat fuq il-preferenzi nazzjonali, ir-rekwiżiti u r-restrizzjonijiet se jiffaċilita l-kisba tal-interoperabbiltà u l-interkonnettività għal finijiet tas-suq intern b'mod proporzjonat.

3.14. Il-KESE jenfasizza d-diviżjoni tar-responsabbiltajiet tal-Kummissjoni bejnha u bejn l-Istati Membri bħala prinċipju importanti biex flimkien jiżguraw l-iżvilupp u t-tħaddim tas-sistemi elettroniċi Ewropej. Din tiffaċilita s-sejba ta' soluzzjoni xierqa kemm għal perspettiva iktar olistika tal-UE kif ukoll għal dak li hu applikabbli u funzjonali għal kull Stat Membru, bit-tama li tirriżulta f'kooperazzjoni ottimizzata bejn il-parteċipanti.

3.15. Mhux biss l-amministrazzjonijiet fiskali se jibbenefikaw minn amministrazzjoni aktar effettiva. Il-KESE jemmen li ambjent fiskali aktar favorevoli se jagħti spinta wkoll lill-komunità tan-negozju tal-UE u jippromovi t-tkabbir. Billi jitnaqqsu l-ispejjeż tal-konformità u l-piżijiet amministrattivi n-negozji jistgħu jiffokaw fuq l-attivitajiet prinċipali tagħhom, joħolqu t-tkabbir u opportunitajiet ta' xogħol.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' Programm ta' Appoġġ għal Riformi"

(COM(2018) 391 final — 2018/0213 (COD))

(2019/C 62/20)

Relatur: **Petr Zahradník**

Konsultazzjoni	Konsultazzjoni, Parlament Ewropew, 14.6.2018
	Il-Kunsill tal-Unjoni Ewropea 27.6.2018.
Bażi ġuridika	L-Artikoli 175(2) u l-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	194/3/7
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE japprova u jaqbel mar-raġunijiet għall-ħolqien tal-Programm ta' Appoġġ għal Riformi, li għandu jħeġġeġ lill-Istati Membri tal-UE jimplimentaw riformi strutturali importanti, iqisu r-riformi strutturali bħala azzjoni globali u li għandu jservi bħala strument komplementari bil-għan li dawn ir-riformi jitwettqu fuq bażi volontarja. Il-KESE jipproponi li meta jitwettqu riformi strutturali – appoġġjati b'dan il-programm – għandhom jiġu mmonitorjati wkoll l-effetti u l-konsegwenzi soċjali fil-livell tal-Istati Membri.

1.2. Il-KESE huwa favur rabta b'saħħitha bejn il-Programm ta' Appoġġ għal Riformi u s-Semestru Ewropew. Fl-istess ħin, huwa jinsab konvint li s-suċċess tar-riformi strutturali għandu jinkiseb f'terminu medju anke f'dak li jirrigwarda l-iżvilupp tal-konverġenza ekonomika fi ħdan l-UE. Il-KESE huwa tal-fehma wkoll li r-rabta bejn il-Programm ta' Appoġġ għal Riformi u s-Semestru Ewropew tista' tkun saħansitra aktar b'saħħitha u aktar diretta minn dik prevista fil-proposta għal regolament.

1.3. Il-KESE jqis li sabiex tirnexxi t-tnedija tal-Programm ta' Appoġġ għal Riformi u jinkisbu l-benefiċċji mistennija, ikun xieraq li tingħata tweġiba aħjar għal ċerti mistoqsijiet li għadhom miftuħa u li għalihom il-Kummissjoni Ewropea ma tat l-ebda spjegazzjoni ċara.

1.4. F'konformità mal-kunċett il-ġdid tal-qafas finanzjarju pluriennali tal-UE għall-perjodu 2021-2027, li jippresupponi wkoll il-ksib ta' sinerġiji sinifikanti bejn il-kapitoli differenti tiegħu, il-KESE jinsab konvint dwar il-ħtieġa li l-possibbiltajiet tal-programm ikunu ddettaljati aktar sabiex l-imsemmija sinerġiji jkunu jistgħu jinkisbu tassew. Il-KESE jilqa' l-ħolqien ta' manwal prattiku li jagħmilha aktar faċli għall-benefiċjarji biex iqisu l-kombinazzjonijiet reċiproċi possibbli ma' kapitoli oħrajn tal-qafas finanzjarju pluriennali futur, l-aktar peress li dan jirrigwarda element ta' funzjonament kompletament ġdid ta' dan tal-aħħar. Fil-qafas tat-tisħiħ tas-sinerġiji li huwa mixtieq, il-KESE jirrakkomanda wkoll li jiġi sfruttat il-potenzjal tal-kollegament dirett tal-mezzi tal-programm mal-programm operazzjonali rilevanti fil-qafas tal-politika ta' koeżjoni.

1.5. Il-KESE jirrakkomanda wkoll li jiġu ċċarati u ddefiniti aktar il-proċeduri ta' evalwazzjoni tas-suċċess tar-riformi (u għalhekk ukoll il-kundizzjonijiet għall-għoti effettiv ta' riżorsi finanzjarji taħt il-programm). Fl-istess ħin, il-KESE huwa tal-fehma li s-soċjetà ċivili organizzata jista' jkollha rwol attiv ħafna preċiżament fir-rigward tal-ilħuq ta' ftehim dwar il-kontenut tal-programmi ta' riforma bejn il-viżjoni tal-Kummissjoni Ewropea u dik tal-Istati Membri. F'dan il-kuntest, il-KESE jilqa' r-rabta mill-qrib prevista bejn il-programm u l-programmi nazzjonali ta' riforma. F'dan ir-rigward, huwa jirrakkomanda li jsir ukoll monitoraġġ mill-qrib tal-programmazzjoni tar-riformi fil-ħin u jaffaċċja b'mod effiċjenti r-riskju potenzjali ta' periklu morali. Il-KESE huwa tal-fehma li l-ħolqien ta' pjattaforma ta' kooperazzjoni bejn l-Istati Membri dwar il-kwistjonijiet relatati mal-forma u n-natura tar-riformi strutturali jintlaqa' b'idejn miftuħin.

1.6. Il-KESE huwa tal-fehma li l-ħtieġa ta’ riformi strutturali ma tinsabx biss fil-livell ta’ kull Stat Membru, iżda wkoll fil-livell tal-UE kollha kemm hi, peress li dawn ir-riformi għandhom implikazzjonijiet transkonfinali, jew saħansitra ta’ spiss pan-Ewropej. Minħabba l-fatt li l-programm huwa maħsub biex jiġi ġestit ċentralment, il-KESE jiddispjaċih li mhuwiex possibbli li b’mod partikolari jiġu indirizzati proġetti strutturali ta’ importanza għall-Ewropa kollha kemm hi u jirrakkomanda li l-possibbiltajiet offruti mill-programm jiġu estiżi għal tali riformi.

1.7. Il-KESE mhu xejn konvint jekk il-metodu ta’ ħlas a posteriori tal-appoġġ mogħti taħt il-programm (fid-dawl tal-fatt li d-dewmien jista’ jieħu numru ta’ snin mill-implimentazzjoni tal-miżura ta’ riforma) jikkostitwixxix raġuni suffiċjenti biex Stat Membru jqis l-implimentazzjoni ta’ riforma strutturali.

2. 2. Kuntest ġenerali tal-proposta u elementi fattwali essenzjali

2.1. Wieħed mill-ostakoli fit-tul l-aktar sinifikanti għal tkabbir ekonomiku aktar b’saħħtu u aktar konvinċenti fl-UE huwa l-eżistenza ta’ serje ta’ nuqqasijiet u ta’ żbilanċi strutturali, li jistgħu jiġu solvuti permezz tal-implimentazzjoni rigoruża ta’ riformi strutturali ([1]). Il-kriżi ekonomika reċenti enfasizzat uħud minnhom b’mod aktar ċar. Fl-istess ħin din ippermettiet li jiġi stabbilit parametru biex jivvaluta s-suċċess tar-riformi implimentati. Sabiex ikun żgurat is-suċċess tal-programm, huwa utli li jintuża wkoll l-għarfien ta’ eżempji ta’ riformi li ma rnexxewx jew li mhumiex preparati sew bl-effetti ekonomiċi u soċjali serji tagħhom, u jiġu evitati prattiki bħal dawn fil-futur.

2.2. Ir-riformi strutturali jinkludu l-miżuri ta’ politika ekonomika li jistabbilixxu fuq terminu twil il-parametri fundamentali tal-istruttura ekonomika u tal-qafas istituzzjonali u ġuridiku relatat. Huma jeliminaw ukoll l-ostakoli eżistenti kif ukoll jimplimentaw elementi kompletament ġodda ta’ strumenti ta’ politika ekonomika li jirriflettu x-xejriet tal-iżviluppi attwali u futuri. Il-forma u l-ħtieġa ta’ riformi strutturali mhumiex l-istess fil-pajjiżi differenti tal-UE ([2]).

2.3. Filwaqt li għandu volum kbir ta’ mezzi finanzjarji u ta’ kamp ta’ applikazzjoni tal-appoġġ aktar wiesa’ u aktar preċiż, il-Programm ta’ Appoġġ għal Riformi propost jestendi l-istrument tal-Programm ta’ Appoġġ għar-Riforma Strutturali, implimentat mill-2017 ([3]) prinċipalment fil-forma ta’ assistenza teknika.

2.4. Il-Programm ta’ Appoġġ għal Riformi jista’ jitqies bħala kontribuzzjoni essenzjali mill-baġit tal-UE – fl-ispirtu tal-innovazzjonijiet attwali tiegħu – maħsuba biex tiggarantixxi valur miżjud Ewropew, aktar flessibbiltà, sinerġiji bejn kull wieħed mill-kapitoli tiegħu u s-simplifikazzjoni tal-proċeduri tiegħu. Din il-kontribuzzjoni għandha tkun riflessa fil-forma ta’ attività ta’ investiment miżjud fit-tul, fid-dawl tal-fatt li l-proċess tas-Semestru Ewropew ([4]) għandu jservi bħala test u punt ta’ ankraġġ biex tiġi evalwata l-adegwatezza tar-riformi strutturali.

2.5. Għalhekk jidher xieraq li l-Programm ta’ Appoġġ għal Riformi ma jitqiesx minn perspettiva waħda, iżda bħala parti ġdida mit-taħlita kumplessa ta’ strumenti tal-baġit futur tal-UE, li fil-konfront tagħhom irid juri grad għoli ta’ sinerġija, li primarjament hija rilevanti għall-politika ta’ koeżjoni u l-Mekkaniżmu Ewropew ta’ Stabbilizzazzjoni tal-Investimenti.

2.6. Barra minn hekk, it-tħabbir tat-tfassil ta’ dan il-programm kien rifless fil-preżentazzjoni ta’ strumenti baġitarji ġodda għal żona tal-euro stabbli fil-qafas tal-UE, f’Diċembru 2017. Madankollu, fil-proposta għal regolament, l-Istati Membri taż-żona tal-euro ma jingħataw l-ebda preferenza meta mqabbla ma’ dawk li mhumiex fiż-żona tal-euro, minkejja li l-programm għandu jkun wieħed mill-alternattivi għal soluzzjoni ta’ kompromess f’dak li jirrigwarda l-istabbiliment ta’ baġit separat għaż-żona tal-euro.

[1] Fl-Opinjonijiet tiegħu, il-KESE jieħu bħala l-punt ta’ tluq id-definizzjoni tar-riformi strutturali kif ifformulata fl-opinjoni tiegħu dwar is-suġġett “L-ikkompletar tal-Unjoni ekonomika u monetarja – Il-proposti għal-legislatura Ewropea li jmiss” (ĠU C 451, 16.12.2014, p. 10).

[2] Rigward ir-rabta bejn ir-riformi strutturali u l-komponenti l-oħra tal-politika ekonomika fil-kuntest tal-UE, hemm deskrizzjoni fl-opinjoni tal-KESE dwar “Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (2017)” (Opinjoni addizzjonali) (ĠU C 81, 2.3.2018, p. 216), u dwar “Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (2017)” (ĠU C 173, 31.5.2017, p. 33).

[3] Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar Appoġġ għal riformi strutturali fl-Istati Membri (ĠU C 237, 6.7.2018, p. 53).

[4] Ara l-Opinjoni tal-KESE dwar Finanzi tal-UE sal-2025 (ĠU C 81, 2.3.2018, p. 131).

2.7. Il-Programm ta’ Appoġġ għal Riformi għandu tliet għodod proposti li huma:

— l-għodda għall-implimentazzjoni tar-riformi fil-forma ta’ strument ta’ appoġġ finanzjarju (b’allokazzjoni ta’ 22 biljun EUR);

— l-istrument ta’ appoġġ tekniku (li jestendi l-Programm ta’ Appoġġ għal Riformi Strutturali direttament u li ngħata 840 miljun EUR);

— il-faċilità ta’ konverġenza maħsuba għall-Istati li mhumiex fiż-żona tal-euro (li ngħataw 2,16-il biljun. EUR).

2.8. L-għan prinċipali tal-programm huwa li jappoġġja lill-gvernijiet u lis-settur pubbliku tal-Istati Membri fl-isforzi tagħhom biex jistabbilixxu u jwettqu riformi strutturali. Il-benefiċċju li jġib miegħu għandu jkun kontribuzzjoni għal tkabbir sostenibbli tal-ekonomija tal-UE u għat-twettiq tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE huwa tal-fehma li r-raġunijiet għall-proposta biex jinħoloq Programm ta’ Appoġġ għal Investimenti huma kompletament rilevanti u li f’konformità ma’ dawn ir-raġunijiet, il-funzjonament tal-programm fil-prattika għandu joffri benefiċċji. Fl-istess ħin, madankollu, il-KESE huwa konvint li l-proposta tqajjem għadd kbir ta’ mistoqsijiet li ma twiġbux jew li ma ġewx spjegati b’mod ċar, u li huwa ferm importanti li dawn il-mistoqsijiet jingħataw tweġibiet aktar konvinċenti u mhux ambigwi qabel ma dan il-programm jitħaddem bis-sħiħ fil-prattika.

3.2. Il-KESE jesiġi li jiġu ppreżentati b’mod aktar konkret u informattiv sitwazzjonijiet ta’ sinerġiji possibbli, bħal pereżempju mal-politika ta’ koeżjoni, li għalihom tirreferi kemm il-proposta għal regolament dwar il-qafas finanzjarju pluriennali kif ukoll il-proposta għal regolament dwar dispożizzjonijiet komuni għal seba’ fondi.

3.3. Il-ksib ta’ benefiċċju, jew għall-kuntrarju l-falliment ta’ miżura ta’ riforma partikolari, spiss iseħħ biss wara ċertu perjodu ta’ żmien, li jista’ jaqbeż faċilment il-perjodu ta’ tliet snin stabbilit għall-implimentazzjoni tar-riforma kif ukoll il-perjodu ta’ ħames snin ta’ wara, stabbilit għas-sostenibbiltà tagħha. Il-KESE jinteressa ruħu fil-mod li bih il-programm biħsiebu jevalwa s-suċċess tar-riformi, meħud bħala fatt, li jistgħu jibbenefikaw minn appoġġ, iżda li l-eżitu tagħhom x’aktarx li se jinkiseb biss fil-futur imbiegħed. F’dan il-kuntest, il-KESE jinteressa ruħu wkoll fil-mod li bih se jiġi solvut tilwim possibbli bejn il-Kummissjoni Ewropea u Stat Membru dwar jekk proposta għal riforma partikolari hijiex korretta u jekk ir-riforma mwettqa hijiex ta’ suċċess. F’dan il-kuntest, il-KESE jirrakkomanda l-ħolqien ta’ pjattaforma ta’ kooperazzjoni bejn l- Istati Membri dwar il-kwistjonijiet relatati man-natura tar-riformi strutturali.

3.4. Il-KESE huwa tal-fehma li s-soċjetà ċivili organizzata tista’ tikkontribwixxi b’mod sinifikanti għall-ilħuq ta’ ftehim bejn il-Kummissjoni Ewropea u l-Istati Membri fir-rigward tal-forma li jieħdu r-riformi, peress li din hija f’ħafna modi imparzjali, li kapaċi tipprovdi opinjoni oġġettiva u effettivament kompetenti u li sservi ta’ pont biex jiġu evitati kunflitti possibbli – u biex tinstab soluzzjoni għalihom.

3.5. Il-KESE jieħu nota tal-korrelazzjoni pproklamata mal-proċess tas-Semestru Ewropew, peress li jqis li r-rabta reċiproka tagħhom tista’ tkun saħansitra aktar immedjata. Fil-każ tal-għodda għall-implimentazzjoni tar-riformi, din il-korrelazzjoni tista’ tidher pereżempju fid-determinazzjoni tal-allokazzjoni finanzjarja. Il-KESE jieħu nota tal-fatt li l-uniku kriterju għal dan il-għan huwa l-għadd ta’ abitanti tal-Istat Membru kkonċernat. Madankollu, huwa jirrakkomanda li titqies ukoll il-possibbiltà li jintuża matriċi bi kriterji varji, li tqis sa fejn huwa meħtieġ it-twettiq tar-riformi strutturali taħt il-kundizzjonijiet tal-Istat Membru kkonċernat.

3.6. Il-proposta għal regolament issemmi li l-Kummissjoni Ewropea għandha tiżgura li l-azzjonijiet imwettqa taħt dan il-programm ikunu komplementari meta mqabbla mal-programmi l-oħra fil-kuntest tal-baġit futur tal-UE. Il-KESE jirrakkomanda li jitfassal manwal ta’ spjegazzjoni aktar dettaljat dwar il-mod li bih se sseħħ din il-komplementarjetà, peress li jqis li din hija kwistjoni importanti ħafna biex jintlaħqu l-effetti ta’ sinerġija fil-kuntest tal-finanzjament tal-UE. Din il-komplementarjetà hija qabel kollox importanti b’rabta mad-dispożizzjonijiet komuni għal seba’ fondi (u fosthom, l-ewwel u qabel kollox mal-istrumenti tal-politika ta’ koeżjoni), fid-dawl tal-fatt li l-koerenza għandha tieħu preċedenza fir-rigward tal-istabbiliment tal-kundizzjonijiet abilitanti (il-KESE jirrakkomanda li l-programm jagħti prijorità lit-twettiq tagħhom bħala parti mill-isforzi tar-riforma).

3.7. Il-KESE jilqa’ b’sodisfazzjon kbir il-koerenza u r-rabta proposti bejn il-programm u l-programmi nazzjonali ta’ riforma li l-Istati Membri qed jiżviluppaw bħala parti mill-obbligi tagħhom li jirriżultaw mis-Semestru Ewropew u li qed jippreżentaw lill-Kummissjoni Ewropea.

3.8. Il-KESE jiddispjaċih li l-proposta tal-programm tipprevedi li r-riformi strutturali jkunu esklussivament marbuta mal-ħtiġijiet speċifiċi tal-Istati Membri u li hija ma tqisx ir-riformi strutturali ta' natura transkonfinali, jew saħansitra pan-Ewropea. Speċjalment peress li dan il-programm huwa maħsub biex jiġi ġestit ċentralment. Minħabba l-fatt li dan il-programm jirrikjedi grad għoli ħafna ta' interazzjoni min-naħa tal-Istati Membri (li de facto se jiżguraw l-implimentazzjoni prattika tiegħu), tqum il-mistoqsija għaliex dan il-programm huwa maħsub biex jiġi ġestit ċentralment, u mhux bħala programm li jitwettaq skont it-termini ta' ġestjoni kondiviża.

3.9. Il-KESE jappoġġja l-lista ta' attivitajiet u ta' impenji għar-riformi (Artikolu 6 tal-proposta), li huwa jilqa' u jqis bħala bażi kompletament rappreżentattiva biex tintgħażel il-miżura li se tissodisfa l-kundizzjonijiet konkreti li jipprevalu fl-Istat Membru. Madankollu, f'dan il-kuntest, il-KESE jirrakkomanda li għall-finijiet ta' dan il-programm tingħata definizzjoni ta' xi jrid jingħad b'riforma strutturali ([5]), u dan sabiex jiġu evitati b'mod partikolari duplikazzjonijiet bla bżonn tal-kontenut tagħha bl-azzjonijiet ta' riforma appoġġjati taħt kapitoli oħrajn tal-baġit tal-UE.

3.10. Il-KESE jaqbel ukoll mal-lista ta' kriterji li l-Istat Membru għandu jissodisfa taħt il-programm sabiex jiġu rikonoxxuti l-impenji tiegħu għar-riforma (Artikolu 11 tal-proposta).

3.11. Madankollu, il-KESE jesprimi dubji dwar jekk il-programm jirrappreżentax inċentivi reali għat-twettiq ta' riformi strutturali. Id-dubji tiegħu huma bbażati fuq il-fatt li l-għajnuna tista' titħallas f'perjodu ta' tliet snin wara li tkun ġiet ikkomunikata d-deċiżjoni, u ladarba l-impenji għar-riforma jkunu tlestew. Il-KESE huwa tal-fehma li r-rimborż f'darba u a posteriori tal-għajnuna wara perjodu relattivament twil mill-bidu tal-azzjonijet ta' riforma mhuwiex strument eċċessivament motivanti.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Fid-dawl tal-fatt li l-finanzjament tal-appoġġ ipprovdut taħt il-programm mhux marbut mal-piżijiet ikkawżati u meħtieġa mir-riformi proposti, il-KESE jinvoka l-ħtieġa ta' segwitu mill-qrib ħafna mill-esperti f'dak li jirrigwarda l-approvazzjoni tal-impenji għar-riforma u l-evalwazzjoni finali ta' riformi strutturali f'termini ta' konformità mal-kundizzjonijiet tad-dixxiplina makroekonomika u baġitarja.

4.2. Il-KESE jitlob spjegazzjoni tal-argument imressaq fil-proposta li l-programm għandu jikkumpensa l-ispejjeż politiċi għoljin li jirriżultaw fi żmien qasir fil-każ ta' ċerti riformi strutturali u għandu jelimina l-ostakli marbuta ma' dawn ir-riformi.

4.3. Il-KESE jirrakkomanda li jiġu żviluppati regoli aktar dettaljati u mhux ambigwi għall-evalwazzjoni tal-bidliet fir-riformi (Artikolu 13 tal-proposta).

4.4. Il-KESE jirrakkomanda li maż-żmien tingħata attenzjoni lill-programmazzjoni tar-riformi, li tikkonsisti fil-possibbiltà li maż-żmien ir-riformi jiġu adattati għall-ksib tal-appoġġ li jipprovdi l-programm, u għall-problema relatata ta' periklu morali. Il-KESE jirrakkomanda wkoll li tingħata attenzjoni għall-possibbiltà li riformi li twettqu diġà jiġu appoġġjati taħt il-programm.

4.5. Il-proposta għal regolament tiftaħ il-possibbiltà li parti tal-mezzi maħsuba pereżempju għall-politika ta' koeżjoni tista' tiġi ttrasferita lejn dan il-programm. Il-KESE jirrakkomanda li tiġi prevista l-possibbiltà ta' trasferiment, jew saħansitra taħlita fid-direzzjoni opposta, li permezz tiegħu l-mezzi tal-programm jistgħu jkunu marbuta direttament mal-programmi operattivi korrispondenti fil-qafas tal-politika ta' koeżjoni.

4.6. Fir-rigward tal-istrument ta' appoġġ tekniku, il-KESE jilqa' l-kontinwità diretta mal-Programm ta' Appoġġ għal Riformi Strutturali u l-użu tal-perjodu ta' opportunità biex l-appoġġ jiġi adattat għall-isforzi ta' riforma strutturali (għad-differenza pereżempju tal-assistenza teknika pprovduta fil-qafas tal-politika ta' koeżjoni).

4.7. Fir-rigward tal-faċilità ta' konverġenza, il-KESE jindika li ċerti Stati Membri tal-UE li mhumiex fiż-żona tal-euro, strutturalment huma aktar kapaċi jidħlu fiż-żona tal-euro minn ċerti membri attwali tagħha. L-ostakolu ewlieni li jiffaċċjaw dawn l-Istati mhuwiex ekonomiku (f'ħafna każijiet, dawn juru tkabbir tal-PDG ogħla b'rabta ma' grad għoli ta' konverġenza reali, dixxiplina baġitarja eżemplari, eċċess fil-bilanċ estern tagħhom jew rata baxxa ta' qgħad), iżda politiku (li fuqu l-faċilità ta' konverġenza mhix kapaċi tinfluwenza).

([5]) Erġa' ara l-Opinjonijiet tal-KESE dwar "Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (2017)" (Opinjoni addizzjonali) (ĠU C 81, 2.3.2018, p. 216), u dwar "Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (2017)" (ĠU C,173 31.5.2017, p. 33).

4.8. Fir-rigward tal-faċilità ta' konverġenza, il-KESE jitlob ukoll li jiġi spjegat b'mod aktar preċiż jekk l-impenn għar-riforma jippreżentax b'xi mod jew ieħor differenzi fil-qafas tiegħu u f'dak tal-għodda għall-implimentazzjoni tar-riformi.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill l-istabbiliment ta' Funzjoni Ewropea ta' Stabbilizzazzjoni tal-Investimenti"

(COM(2018)387 final — 2018/0212 (COD))

(2019/C 62/21)

Relatur: **Philip VON BROCKDORFF**

Korelatur: **Michael SMYTH**

Konsultazzjonijiet	Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Kunsill, 25.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 175(3) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	196/2/4
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jinnota li bil-livell attwali ta' integrazzjoni politika u soċjetali, fond federali kbir fiż-żona tal-euro mhuwiex realistiku. Madankollu, l-Funzjoni Ewropea ta' Stabbilizzazzjoni tal-Investimenti (FESI) proposta għandha l-għan li tagħmel l-politiki fiskali nazzjonali aktar stabilizzanti fir-rigward ta' skossi asimmetriċi. Il-KESE jqis dan bħala pass 'il quddiem lejn integrazzjoni eqreb taż-żona tal-euro, u possibbilment tentattiv sabiex l-Istati Membri mhux fiż-żona tal-euro jiġu mħeġġa jissieħbu fil-valuta unika.

1.2. Il-KESE jifhem li l-FESI hija differenti mill-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbiltà (MES), li evolva bħala fond ta' protezzjoni matul il-kriżi finanzjarja. Madankollu, hemm bżonn li ssir distinzjoni ċara bejn iż-żewġ fondi. L-FESI hija ħafna aktar limitata fil-kamp ta' applikazzjoni tagħha u l-KESE jinsab imħasseb dwar id-daqs tal-fond fil-każ li l-iskossi asimmetriċi jħallu effett fuq żewġ Stati Membri jew aktar.

1.3. Is-self mogħti permezz tal-FESI jagħti ċerta spinta lill-investiment pubbliku fi żminijiet ta' skossi asimmetriċi. Il-KESE jwissi li l-impatt mhux probabbli li jkun immedjat. L-irkupru ekonomiku se jieħu ż-żmien u kwalunkwe effett pożittiv x'aktarx li jinħass fuq perjodu ta' żmien medju u twil.

1.4. Il-KESE jinnota li meta l-qgħad ikun l-uniku kriterju biex jiġi attivat l-appoġġ, dan jista' jwassal għal xi nuqqasijiet fir-rigward tal-puntwalità tal-funzjoni ta' stabbilizzazzjoni. Għalhekk, il-KESE jissuġġerixxi indikaturi komplementari oħra li normalment jiġu qabel l-qgħad f'termini ta' tbassir ta' skoss imminenti kbir, b'tali mod li livell inizjali ta' appoġġ jista' jiġi skattat qabel l-iskoss "kbir" ikun trażmess bis-sħiħ lill-indikatur tal-qgħad.

1.5. Peress li l-FESI ma titqiesx bħala "addizzjonali" għal strumenti finanzjarji oħra, jiġifieri l-Faċilità tal-Bilanċ tal-Pagamenti u l-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbilizzazzjoni Finanzjarja (EFSM), il-KESE huwa tal-fehma li l-użu tal-FESI se jnaqqas il-kapaċità tas-self globali. Huwa b'hekk id-dmir tal-Kummissjoni Ewropea li tibbilanċja fuq bażi kontinwa r-ripagamenti pendenti min-naħa tal-Istati Membri kkonċernati u r-responsabbiltajiet kontinġenti.

1.6. Il-KESE mhuwiex kontra s-sorveljanza mill-Kummissjoni tal-fondi ffinanzjati mill-investiment pubbliku mogħtija permezz tal-FESI. Madankollu, l-Istati Membri kkonċernati għandu jkollhom biżżejjed libertà meta jiddeterminaw liema tip ta' investiment huwa meħtieġ. Għaldaqstant, il-KESE huwa favur li jinstab bilanċ bejn is-sorveljanza tal-Kummissjoni minn naħa waħda u, min-naħa l-oħra, id-diskrezzjoni tal-Istati Membri kkonċernati fir-rigward tan-nefqa pubblika.

1.7. Fl-aħħar nett, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tinvestiga kif mekkaniżmu tal-assigurazzjoni li jagħmel tajjeb għal stabbilizzazzjoni makroekonomika jista' jaħdem fl-UE kollha. Il-KESE huwa tal-fehma li skema tal-assigurazzjoni għall-unjoni kollha mfassla tajjeb li topera bħala stabbilizzatur awtomatiku fost l-iskossi makroekonomiċi tkun ħafna iżjed effettiva mill-FESI proposta. Kieku l-UE kellha tintlaqat minn kriżi finanzjarja u ekonomika oħra sadanittant, il-KESE jirrakkomanda approċċ ikkoordinat biex jintużaw l-istrumenti finanzjarji rilevanti kollha inkluż l-FESI.

2. **Kuntest**

2.1. Għall-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss, il-Kummissjoni Ewropea qiegħda tipproponi Funzjoni Ewropea ta' Stabbilizzazzjoni tal-Investimenti (FESI), li l-għan prinċipali tagħha jkun li jsaħħaħ l-Unjoni Ekonomika u Monetarja billi jankra ż-żona tal-euro mal-baġit fuq terminu twil tal-Unjoni. Il-FESI se tieħu l-forma ta' self back-to-back sa EUR 30 biljun, flimkien ma' sussidju tar-rata tal-imgħax biex ikopri l-ispejjez tas-self.

2.2. Is-sussidju se jiġi ffinanzjat minn kontribuzzjonijiet mill-Istati Membri ekwivalenti għal perċentwali tad-dħul monetarju allokat lill-banek ċentrali nazzjonali tagħhom mill-BĊE (magħruf bħala "sinjoraġġ") u miġbur permezz ta' Fond ta' Appoġġ għall-Istabilizzazzjoni (SSF). Ftehim intergovernattiv se jiġi konkluż sabiex jiġi ddeterminat l-kalkolu tal-kontribuzzjonijiet finanzjarji tal-Istati Membri u r-regoli dwar it-trasferiment tagħhom.

2.3. L-ammont ta' self li Stat Membru eliġibbli jitħalla jissellef ikun stabbilit permezz ta' formula bbażata fuq numru ta' kriterji, inkluż:

(i) il-livell massimu ta' investiment pubbliku eliġibbli li l-FESI tista' tappoġġja;

(ii) iż-żieda fil-qgħad; u

(iii) livell limitu definit bħala r-rata tal-qgħad nazzjonali trimestrali miżjuda aktar minn punt perċentwali wieħed meta mqabbla mar-rata tal-qgħad osservata fl-istess trimestru tas-sena ta' qabel.

Madankollu, il-Kummissjoni tista' żżid l-ammont tas-self mill-FESI sal-livell massimu tal-investiment pubbliku eliġibbli li l-FESI tista' tappoġġja, fil-każ ta' severità partikolari tal-iskoss asimmetriku kbir esperjenzat mill-Istati Membri kkonċernati.

2.4. Ir-Regolament propost huwa essenzjalment ibbażat fuq prinċipji ewlenin ta' solidarjetà fil-livell tal-UE u responsabbiltà min-naħa tal-Istati Membri individwali. Saret referenza għall-FESI fid-diskors li l-President tal-Kummissjoni Ewropea għamel dwar l-Istat tal-Unjoni tal-2017 ([1]), fir-Rapport tal-Ħames Presidenti ta' Ġunju 2015 ([2]), fid-Dokument ta' Riflessjoni dwar l-Approfondiment tal-UEM ta' Mejju 2017 ([3]), u fil-pożizzjoni tal-Kummissjoni dwar l-approfondiment ulterjuri tal-Unjoni Ekonomika u Monetarja kif deskritt f'Diċembru 2017 ([4]).

2.5. Flimkien mal-FESI, il-Kummissjoni qiegħda tipproponi wkoll Programm ta' Appoġġ għal Riformi Strutturali (RSP) li għandu l-għan li jagħti appoġġ, fejn huwa meħtieġ, għal riformi ekonomiċi fl-Istati Membri kollha. L-RSP ikun jikkonsisti min tliet komponenti: mekkaniżmu mmexxi mir-riforma, appoġġ tekniku u faċilità ta' konverġenza sabiex tgħin lill-Istati Membri mhux fiż-żona tal-euro jissieħbu fl-euro. Il-KESE qed jagħti Opinjoni separata dwar dan.

2.6. Il-FESI għandha żewġ objettivi ewlenin:

(i) li tgħin fl-istabbilizzazzjoni tal-investiment pubbliku fi żminijiet ta' skossi asimmetriċi kkawżati minn bidla fil-kundizzjonijiet ekonomiċi li jistgħu jaffettwaw lill-Istati Membri b'mod differenti. Kif uriet il-kriżi finanzjarja, iż-żamma tal-istabbiltà fl-investiment pubbliku fi żmien ta' kriżi hija sfida kbira għall-pajjiżi li għandhom munita komuni, bħaż-żona tal-euro, u

(ii) li tappoġġja l-irkupru ekonomiku fi żminijiet ta' skossi ekonomiċi fiż-żona tal-euro u għall-Istati Membri li jipparteċipaw fil-Mekkaniżmu Ewropew tar-Rata tal-Kambju (ERM II) u li ma jistgħux jużaw aktar il-politika monetarja tagħhom bħala lieva għall-aġġustament għal skossi.

([1]) L-Ittra ta' Intenzjoni lill-President Antonio Tajani u lill-Prim Ministru Jüri Ratas, Jean-Claude Juncker, L-Istat tal-Unjoni, 13 ta' Settembru 2017.

([2]) Ir-Rapport tal-Ħames Presidenti: Nikkompletaw l-Unjoni Ekonomika u Monetarja tal-Ewropa, 22 ta' Ġunju 2015.

([3]) COM(2017) 291 final.

([4]) COM(2017) 821 final.

2.7. Ta' min ifakkar li l-qafas attwali taż-żona tal-euro għadu mhuwiex lest. Filwaqt li l-politika monetarja hija ċentralizzata, il-politiki fiskali nazzjonali jibqgħu deċentralizzati u din id-dikotomija tista' tpoġġi piz qawwi fuq Stat Membru milqut minn skoss asimmetriku, kif wera l-perjodu ta' wara l-kriżi finanzjarja.

2.8. Għalhekk, l-għan tal-FESI huwa li jikkomplementa l-istabbilizzaturi awtomatiċi nazzjonali meta tali stabbilizzaturi awtomatiċi nazzjonali — imfassla sabiex jikkumpensaw għaċ-ċaqliq fl-attività ekonomika ta' Stat Membru u attivata awtomatikament mingħajr azzjoni espliċita tal-gvern — jistgħu jitqiesu ineffettivi. Fit-teorija, l-FESI jista' jkollha l-effett li ttaffi l-impatt tal-iskossi ekonomiċi fuq l-ekonomija u b'hekk tgħinha tirkupra. L-FESI tista' tgħin ukoll sabiex jitnaqqas ir-riskju ta' riperkussjonijiet fuq Stati Membri oħra.

2.9. Waqt kriżi, l-Istati Membri jistgħu jitilfu l-aċċess għas-swieq finanzjarji. F'dak il-każ, l-għodod disponibbli għall-Istati Membri affettwati jinkludu l-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbiltà (MES) jew il-programm tal-Bilanċ tal-Pagamenti (BOP). Madankollu, attwalment, m'hemm l-ebda mekkaniżmu li jappoġġja Stat Membru jekk jesperjenza skoss asimmetriku mingħajr ma neċessarjament jitlef l-aċċess għas-swieq kapitali. Għalhekk, l-FESI għandha l-għan li timla dan il-vojt billi tipprovdi self lill-Istati Membri kkonċernati.

2.10. Sabiex tissaħħaħ l-effettività tal-mekkaniżmu propost, il-Kummissjoni Ewropea qiegħda tipproponi li l-iskoss asimmetriċi jitkejlu permezz ta' "double unemployment trigger" (skattatur tal-qgħad doppju). Dan jidħol fis-seħħ meta r-rati tal-qgħad nazzjonali jmorru lil hinn min dak li jista' jitqies bħala "normali" u jiġu kkunsidrati bħala indikatur rilevanti tal-impatt ta' skoss asimmetriku kbir fi Stat Membru speċifiku.

2.11. Fl-għoti ta' self lil Stati Membri affettwati minn skossi ekonomiċi, il-mekkaniżmu jippresupponi li ġew applikati politiki fiskali u makroekonomiċi li huma konformi mal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir (SGP), li huwa sett ta' regoli mfassla sabiex jiżguraw li l-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea jsegwu finanzi pubbliċi sodi u jikkoordinaw il-politiki fiskali tagħhom, kif ukoll il-Proċedura ta' Żbilanċ Makroekonomiku. Din tal-aħħar għandha l-għan li tidentifika, tevita u tindirizza l-ħolqien ta' żbilanċi makroekonomiċi potenzjalment ta' ħsara li jistgħu jeffettwaw ħażin l-istabbiltà ekonomika ta' Stat Membru partikolari, iż-żona tal-euro, jew l-UE kollha.

2.12. Maż-żmien l-FESI tista' tiġi kkomplementata (permezz tal-Fond ta' Appoġġ għall-Istabilizzazzjoni) minn riżorsi finanzjarji addizzjonali, minbarra l-baġit tal-UE, possibbilment minn tliet sorsi: il-MES, (il-Fond Monetarju Ewropew tal-futur), u skema tal-assigurazzjoni volontarja li tkun stabbilita mill-Istati Membri.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jinnota li fil-livell attwali ta' integrazzjoni politika u soċjetali, fond federali kbir fiż-żona tal-euro mhuwiex realistiku. Il-KESE konsistentement appoġġja lill-Kummissjoni fl-isforzi tagħha biex tippromovi u tikkompleta l-Unjoni Ekonomika u Monetarja (UEM) ([5]). Fl-istess ħin, il-Kumitat ta' spiss enfasizza t-tħassib tiegħu dwar in-nuqqas attwali ta' impenn politiku mill-Istati Membri li huwa element fundamentali għat-tlestija tal-UEM ([6]). Il-proposti għal FESI jidhru li jirriflettu dan u għalhekk jirrappreżentaw tip ta' soluzzjoni interim. Id-dikotomija bejn politika monetarja ċentralizzata u politika fiskali nazzjonali għalhekk mistennija tibqa'. Il-lat pożittiv tal-proposta hu li l-FESI għandha l-għan li tagħmel il-politiki fiskali nazzjonali aktar stabbilizzanti fir-rigward ta' skossi asimmetriċi, filwaqt li tinkiseb sostenibbiltà fit-tul. F'dan ir-rigward, il-KESE jqis din il-proposta bħala pass lejn integrazzjoni kemmxejn aktar mill-qrib taż-żona tal-euro, u possibbilment bħala tentattiv sabiex jinkoraġġixxi lill-Istati Membri mhux fiż-żona tal-euro jissieħbu fil-valuta unika.

3.2. Il-mekkaniżmu propost jippresupponi konformità mal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir, li jimplika politika baġitarja u makroekonomija soda. Dan jitqies mill-KESE bħala tentattiv sabiex jinġiebu flimkien l-konverġenza fiskali u monetarja billi jiġi żgurat li l-Istati Membri jikkonformaw mal-kriterji ta' eliġibbiltà li jimplika politika baġitarja u makroekonomija soda. Dan jimplika wkoll li l-FESI tkun disponibbli biss għall-Istati Membri konformi mal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir, u għalhekk għall-Istati Membri li diġà wettqu riformi strutturali u aġġustamenti baġitarji. Din il-kundizzjoni tista' sservi bħala motivazzjoni għall-Istati Membri sabiex ikunu konformi għalkollox mall-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir u twarrab biżgħat ta' sottoskrizzjoni tal-infiq mill-Istati Membri li għaddejjin mill-proċess ta' riformi strutturali u aġġustamenti baġitarji.

3.3. F'dan il-kuntest, l-FESI mhi se tirriżulta f'ebda "trasferiment permanenti" bejn l-Istati Membri taż-żona tal-euro, bil-gvernijiet ikunu eliġibbli biss għall-appoġġ jekk ikunu ssodisfaw regoli baġitarji ewlenin tal-UE matul is-sentejn ta' qabel. Madankollu, il-KESE jinnota, li l-FESI hija maħsuba **biss** għall-Istati Membri li għandhom politiki baġitarji u makroekonomiji sodi, u kwalunkwe self se jingħata f'ċirkostanzi eċċezzjonali u meta skossi asimmetriċi jimmanifestaw ruħhom fil-forma ta'

([5]) Ara pereżempju l-Opinjoni tal-KESE dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-ewro (ĠU C 173, 31.5.2017, p. 33) u l-Opinjoni tal-KESE dwar L-approfondiment tal-UEM sal-2025 (ĠU C 81, 2.3.2018, p. 124).

([6]) Ara pereżempju l-Opinjoni tal-KESE dwar Il-Pakkett dwar l-Unjoni Ekonomika u Monetarja (ĠU C 262, 25.7.2018, p.28).

rati tal-qgħad li jaqbżu n-normal. Madankollu, filwaqt li jirrikonoxxi l-importanza tad-dixxiplina tas-suq u fiskali, il-KESE jaqbel mal-għan ta' funzjoni ta' stabbilizzazzjoni u jirrikonoxxi li din hija l-ewwel pass lejn funzjoni ta' stabbilizzazzjoni aktar żviluppata.

3.4. Il-KESE jifhem li l-Kummissjoni ma setgħetx tipprovdi lista definittiva ta' skossi asimmetriċi li jistgħu jinkludu *fost oħrajn* kriżi ta' likwidità. Il-KESE huwa tal-fehma li reazzjoni adatta għal kriżi ta' likwidità huwa l-programm ta' Transazzjonijiet Monetarji Definittivi (OMT) tal-Bank Ċentrali Ewropew, bil-kundizzjoni li l-Istati Membri jipparteċipaw fil-programm tal-MES, u mhux fl-FESI. Il-KESE jirrikonoxxi li lista eżawrenti ta' skossi asimmetriċi ma tkunx adattata u jinnota b'sodisfazzjon is-simulazzjonijiet makroekonomiċi tal-Kummissjoni bbażati fuq data tal-passat fejn tidħol l-effettività tal-funzjoni ta' stabbilizzazzjoni bħala mekkaniżmu għall-prevenzjoni tal-kriżijiet.

3.5. Il-KESE jifhem li l-FESI hija differenti mill-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbiltà (MES) li evolva bħala fond ta' protezzjoni matul il-kriżi finanzjarja. L-MES huwa assoċjat aktar strettament ma' programm ta' salvataġġ finanzjarju li jiġi b'kondizzjonalità aktar oneruża u kapaċità ta' self ta' EUR 500 biljun u jistà jiġi sfruttat minn Stati Membri li tilfu l-kapaċità li jissellfu fis-swieq kapitali.

3.6. Għalhekk, hemm bżonn li ssir distinzjoni bejn iż-żewġ fondi. Il-FESI għandha kamp ta' applikazzjoni ħafna aktar limitat, u għalkemm hija maħsuba għal kwalunkwe daqs ta Stat Membru, il-KESE huwa tal-opinjoni li l-fond propost ta' EUR 30 biljun ikun aktar ġeneralment adattat għal żona tal-euro iżgħar u Stati Membri mhux fiż-żona tal-euro. Għalhekk, il-KESE jesprimi tħassib dwar id-daqs tal-fond fil-każ li skossi asimmetriċi jkunu jaffettwaw żewġ Stati Membri jew aktar. Il-FESI proposta għalhekk ma tistax tiġi kkunsidrata bħala soluzzjoni definittiva għall-Istati Membri affaċċjati bi problemi ta' darba bħal diżastri naturali jew kriżijiet bankarji lokalizzati.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jirrikonoxxi li bl-applikazzjoni tal-formula sabiex jiġi ddeterminat l-ammont ta' self għall-Istat Membru eliġibbli (il-membri taż-żona tal-euro u l-membri aspiranti fir-rati tal-kambju Ewropew) is-self mogħti jagħti xi ftit ta' spinta lill-investiment pubbliku (jekk wieħed jassumi li dawn ikunu investimenti ta' kwalità) fi żminijiet ta' skossi asimmetriċi, iżda l-impatt x'aktarx li ma jkunx immedjat. L-irkupru ekonomiku se jieħu ż-żmien u kwalunkwe effett pożittiv x'aktarx li jinħass fuq perjodu ta' żmien medju u twil. Għalhekk, il-proposta, hemm bżonn li tkun aktar realistika dwar l-għanijiet maħsuba u l-eżiti possibbli tal-FESI.

4.2. Il-KESE jinnota li meta l-qgħad ikun l-uniku kriterju biex jiġi attivat l-appoġġ, dan jista' jwassal għal xi nuqqasijiet fir-rigward tal-puntwalità tal-funzjoni ta' stabbilizzazzjoni. Ta' min jikkunsidra wkoll indikaturi komplementari oħra li normalment jiġu qabel il-qgħad f'termini ta' tbassir ta' skoss imminenti kbir, b'tali mod li livell inizjali ta' appoġġ jista' jiġi skattat qabel ma l-iskoss "kbir" jkun trażmess b'mod sħiħ lill-indikatur tal-qgħad. Ladarba l-qgħad ikun żdied b'mod konsiderevoli, jista' jkun li tkun diġà saret ħsara ekonomika lill-kapaċità produttiva tal-ekonomija. Pereżempju, ekonomija li tesperjenza tnaqqis f'daqqa fl-esportazzjoni ta' prodotti u servizzi mhux bilfors tesperjenza żieda simultanja fil-qgħad.

4.3. Għalhekk jkun utli li jkun hemm strument li jista' jiġi attivat qabel ma s-sintomi jkunu ħallew l-effett sħiħ tagħhom fuq is-suq tax-xogħol. Fi kliem ieħor, huwa neċessarju li l-kriterju tal-qgħad jiġi kkomplementat b'sett ta' indikaturi ta' twissija bikrija li jistgħu jinkludu l-bidla fl-esportazzjoni tal-beni u s-servizzi, il-bidla fil-livell tal-inventarji u indikaturi ewlenin oħra li jindikaw b'mod ċar il-preżenza ta' skoss ekonomiku. B'dan il-mod, il-funzjoni ta' stabbilizzazzjoni proposta tkun aktar f'waqtha u effettiva.

4.4. Barra minn hekk, ir-rata tal-qgħad medja ta' 15-il sena li trid tinqabeż minn Stat Membru sabiex jikkwalifika għall-appoġġ tista' taħdem kontra pajjiżi li rnexxielhom inaqqsu l-qgħad strutturali. Qafas ta' żmien iqsar ta' forsi ħames snin ikun aktar adattat.

4.5. Il-KESE jinnota li l-FESI, kif proposta, titħalla tissellef flus minn swieq kapitali u ssellef lill-Istati Membri b'imgħax issussidjat sabiex tkopri l-ispejjeż tas-selfiet. Kif iddikjarat qabel, is-sussidju jiġi ffinanzjat min dak li nafuh bħala "sinjoraġġ" u miġbur permezz ta' Fond ta' Appoġġ għall-Istabilizzazzjoni. Il-KESE huwa tal-fehma li l-Istati Membri jridu juru l-impenn politiku u finanzjarju tagħhom *a priori*.

4.6. Minħabba li l-FESI ma titqiesx bħala "addizzjonali" għall-istrumenti eżistenti, l-ammont totali ta' selfiet disponibbli għall-faċilità tal-BOP, il-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbilizzazzjoni Finanzjarja (EFSM) u l-FESI nnifisha jistgħu jkunu ristretti b'limitu "uniku". Tal-inqas fit-teorija, faċilità gdida bħal din tnaqqas effettivament bi EUR 30 biljun il-kapaċità tal-EFSM li jsellef kif propost għall-FESI. Huwa b'hekk id-dmir tal-Kummissjoni li tibbilanċja fuq bażi kontinwa r-ripagamenti pendenti min-naħa tal-Istati Membri kkonċernati u r-responsabbiltajiet kontinġenti.

4.7. Il-KESE jqis l-FESI u l-EFSM huma kemxejn simili fil-kamp ta' applikazzjoni tagħhom. Iż-żewġ fondi huma maħsuba li jipprovdu appoġġ finanzjarju lill-Istati Membri. Madankollu, filwaqt li l-FESI u l-EFSM għandhom kundizzjonijiet ta' eliġibbiltà separati, il-KESE jifhem li l-kundizzjonijiet tal-EFSM xorta waħda jibqgħu japplikaw, u b'hekk dan jirrestrinġi kemxejn l-effettività tal-FESI.

4.8. Il-KESE jirreferi għas-sussidju tal-imgħax li l-Istat Membru kkonċernat jibbenefika minnu. Fil-każ ta' kriżi, taħt l-istess kundizzjonijiet, l-effett ta' dan is-sussidju għar-rata tal-imgħax jista' jkun li potenzjalment iżid l-ispiża tal-ħlas tal-imgħax minħabba r-riskji li jinħolqu minn Stat Membru ffaċċjat bi kriżi. Dan, min-naħa tiegħu, jħalli impatt negattiv fuq il-finanzi pubbliċi tal-Istat Membru kkonċernat. L-effettività ta' investiment pubbliku ta' kwalità u b'hekk l-effettività tal-FESI nnifisha hija għalhekk kritika sabiex jitnaqqas kwalunkwe riskju tas-suq li jaffettwa l-Istat Membru kkonċernat u l-ispejjeż ta' self tiegħu fuq perjodu ta' żmien medju u twil.

4.9. Il-KESE jirreferi għas-sorveljanza tal-investiment pubbliku li l-Istat Membru kkonċernat jkun soġġett għaliha mill-Kummissjoni, kif tirrikjedi l-proposta. Il-KESE mhuwiex kontra dan il-prinċipju iżda huwa tal-fehma li l-Istat Membru kkonċernat għandu jkollu bizzejjed libertà sabiex jiddetermina t-tip ta' investiment meħtieġ u għalhekk huma favur li jinstab bilanċ bejn is-sorveljanza tal-Kummissjoni minn naħa waħda u, min-naħa l-oħra, id-diskrezzjoni fuq in-nefqa pubblika tal-Istat Membru kkonċernat. Il-KESE huwa wkoll tal-fehma li l-investiment pubbliku għandu jitqies ukoll bħala strument ta' solidarjetà.

4.10. Fl-aħħar nett, il-KESE jinnota li l-proposta tal-Kummissjoni tippermetti titjib futur fl-iskema — jiġifieri l-possibbiltà ta' mekkaniżmu ta' assigurazzjoni sabiex jindirizza l-istabbilizzazzjoni makroekonomika. Dan, skont il-fehma tal-KESE, huwa rikonoxximent tal-limitazzjonijiet tal-FESI nnifisha u l-proposti fil-format attwali ta — għhom eventwalment se jkun jeħtieġ jiġu kkomplementati minn funzjoni ta' stabbilizzazzjoni fuq skala sħiħa bħal skema ta' assigurazzjoni tal-unjoni kollha li taġixxi bħala stabilizzatur awtomatiku matul skossi makroekonomiċi. Kieku l-UE kellha tintlaqat minn kriżi finanzjarja u ekonomika oħra sadanittant, il-KESE jirrakkomanda approċċ ikkoordinat biex jintużaw l-istrumenti finanzjarji rilevanti kollha inkluż l-FESI.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Programm InvestEU"

(COM(2018) 439 final — 2018/0229 (COD))

(2019/C 62/22)

Relatur: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsultazzjoni	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 7.9.2018
	Parlament Ewropew, 14.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 175(3) u l-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fis-sessjoni plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	204/1/3

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-fatt li l-pakkett ta' regolamenti dwar il-qafas finanzjarju pluriennali futur jinkludi proposta għat-tisħiħ tal-attivitajiet ta' investiment fl-UE (li għadhom ma laħqux il-livell ta' qabel il-kriżi), b'mod partikolari l-proġetti ta' investiment fit-tul ta' interess pubbliku kbir, filwaqt li jiġi ssodisfat il-kriterju ta' żvilupp sostenibbli (f'konformità mal-impenn tal-UE li tirrispetta dan il-kriterju fil-qafas tal-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli). Il-KESE jilqa' wkoll b'sodisfazzjon din is-soluzzjoni peress li l-oqsma ta' prijorità tal-Programm InvestEU u l-perjodu ta' żmien biex jiġu implimentati, fil-biċċa l-kbira tagħhom, huma konsistenti mal-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli jew jieħdu din tal-aħħar bħala l-punt tat-tluq. Biex tirnexxi l-operazzjoni ta' dan il-programm, ikun tajjeb li tiġi sfruttata kemm jista' jkun il-parteċipazzjoni tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u tal-imsieħba soċjali.

1.2. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-isforz li għamlet il-Kummissjoni Ewropea biex toħloq strument finanzjarju komprensiv, u jaqbel ukoll mal-gwida dwar il-kontenut tiegħu. Il-ġestjoni unifikata tiegħu, iż-żieda fit-trasparenza tiegħu u l-possibbiltà ta' sinerġiji li jipproponi joffru aktar opportunitajiet biex jinkisbu r-riżultati mistennija, meta mqabbla mas-sitwazzjoni attwali. Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa li l-proġetti jkunu soġġetti għal ittestjar rigoruż għas-suq u li għalhekk tiġi żgurata l-adegwatezza ta' proġetti konkreti li jirrikorru għall-istrumenti finanzjarji. Is-suċċess ta' dan l-istrument jiddependi ħafna fuq il-kwalità tal-funzjonament tas-sistema ta' monitoraġġ tiegħu.

1.3. Il-KESE jilqa' b'sodifsazzjon il-fatt li minbarra l-appoġġ għall-infrastrutturi sostenibbli, għall-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju u għar-riċerka u l-innovazzjoni, il-Programm InvestEU jiffoka wkoll fuq l-investimenti soċjali u l-kompetenzi. Għalhekk, huwa juri l-importanza tal-investimenti soċjali għall-iżvilupp futur tal-UE. F'dan il-kuntest, il-KESE jaqbel li jkun hemm rabta b'saħħitha bejn il-Programm InvestEU fil-qasam tal-investimenti soċjali u tal-kompetenzi u l-istrumenti tradizzjonali ta' għotjiet, sabiex il-politika soċjali tiġi appoġġjata primarjament mill-Fond Soċjali Ewropew u mill-istrumenti ta' appoġġ għall-impjieg taż-żgħażagħ, kif ukoll mill-programmi għall-impjiegi u l-innovazzjonijiet soċjali, bil-għan li jinkisbu investimenti b'solidità massima f'infrastrutturi soċjali sostenibbli, fl-intrapriżi soċjali, fis-servizzi u fiċ-ċentri ta' żvilupp tal-kapital uman.

1.4. Il-KESE jenfasizza, f'dan il-kuntest, li huwa xieraq li fil-Programm InvestEU l-investimenti soċjali ma jiġux sottovalutati u lanqas injorati, iżda għandhom jitqiesu importanti daqs l-investimenti maħsuba primarjament għall-iżvilupp u għall-attivitajiet tal-intrapriżi. Dan jirriżulta, fost affarijiet oħra, mir-riżultati ppreżentati f'Diċembru 2017 mill-Grupp ta' Ħidma ta' Livell Għoli dwar l-investiment fl-infrastruttura soċjali fl-Ewropa, ippresedut mis-Sur Romano Prodi. F'dan il-każ, l-investiment pubbliku jista' jkollu r-rwol ta' aċċeleratur tal-investimenti privati.

1.5. Peress li InvestEU huwa tip ta’ programm ġdid, il-KESE jkun jaqbel mal-possibbiltà li jitfassal manwal konkret u li faċli jintuża mill-utenti sabiex tiġi stabbilita tipoloġija adatta tal-proġetti, tal-eżempji tas-sinerġiji tagħhom mal-kapitoli l-oħrajn tal-qafas finanzjarju pluriennali u ta’ implimentazzjoni adatta tal-kundizzjonijiet li japplikaw fl-Istati Membri.

1.6. Il-KESE jilqa’ b’sodisfazzjon l-impatt pożittiv li l-Programm InvestEU mistenni fuq l-iżvilupp tas-swieq finanzjarji fl-Istati Membri; f’dan il-kuntest, huwa jenfasizza l-ħtieġa qawwija ta’ struttura xierqa għas-sħab inkarigati mill-implimentazzjoni, b’mod partikolari fil-livell nazzjonali.

2. **Kuntest ġenerali tal-proposta u elementi fattwali essenjali**

2.1. Il-kriżi ekonomika reċenti naqqset b’mod sostanzjali l-għadd ta’ attivitajiet ta’ investiment fl-Unjoni Ewropea, li s’issa għadhom ma laħqux il-milja tagħhom. Huwa għalhekk li l-komponenti essenzjali kollha tal-politika ekonomika tal-UE għandu jkollhom l-għan li jsibu modi biex jagħtu spinta lill-investimenti fit-tul, inklużi dawk li huma ta’ interess pubbliku, anke billi jiġu inklużi l-intrapriżi żgħar u ta’ daqs medju, peress li jitqies li hu meħtieġ li tiġi rispettata l-fehma tas-soċjetà ċivili.

2.2. Peress li l-ammont ta’ riżorsi pubbliċi disponibbli fil-livell nazzjonali u Ewropew mhuwiex biżżejjed biex isiru investimenti ta’ interess pubbliku, huwa għalhekk mixtieq li r-riżorsi tal-kapital privat jiġu assoċjati ma’ dan il-proċess skont regoli li jindirizzaw l-interess pubbliku. Wieħed mill-modi biex jintlaħaq dan l-għan huwa li fil-baġit tal-UE jinkiseb bilanċ bejn l-istrumenti finanzjarji rimborsabbli u l-istrumenti bbażati fuq il-prinċipju ta’ għotjiet.

2.3. L-istrumenti finanzjarji rimborsabbli li jużaw il-possibbiltajiet li joffri l-baġit tal-UE kemm fil-livell ċentrali kif ukoll f’dak nazzjonali kellhom żvilupp sinifikanti b’mod partikolari għall-finijiet tal-qafas finanzjarju għall-perjodu 2014-2020; madankollu, il-firxa tal-użu tagħhom mhix mill-aħjar. Hemm lok għal titjib b’mod partikolari fir-rigward tal-ħtieġa li għadd kbir ta’ strumenti li mhumiex ikkoordinati, jiġu allinjati b’mod sistematiku fil-livell ċentrali, f’mekkaniżmu uniku ta’ ġestjoni; il-Programm InvestEU huwa wieħed mill-eżempji biex dan ikun jista’ jintlaħaq.

2.4. Il-Programm InvestEU jista’ jitqies bħala kontribuzzjoni essenzjali għall-baġit tal-UE, fl-ispirtu tal-innovazzjonijiet attwali tiegħu, li għandha l-għan li tiżgura valur miżjud Ewropew, aktar flessibbiltà, sinerġiji bejn kull wieħed mill-kapitoli differenti tiegħu u s-simplifikazzjoni tal-proċeduri tiegħu; fil-każ ta’ dan il-programm, din il-kontribuzzjoni għandha ssir fil-forma ta’ attività ta’ investiment miżjud fit-tul (peress li sal-2027 għandhom jiġu mobilizzati investimenti li jammontaw għal EUR 650 biljun), ta’ tisħiħ tar-rwol tas-suq finanzjarju inkluż fir-rigward tal-proġetti ta’ interess pubbliku, u ta’ allokazzjoni aktar effiċjenti tal-mezzi baġitarji tal-UE, li minħabba l-profittabbiltà tagħhom, naturalment jgħaddu mill-ittestjar tas-suq.

2.5. Għalhekk, jidher xieraq li l-Programm InvestEU ma għandux jitqies minn perspettiva iżolata, iżda bħala parti importanti mill-mużajk kumpless ta’ strumenti tal-baġit futur tal-UE, li turi biċ-ċar tendenza ġdida fl-allokazzjoni tal-infiq tagħha li se tikkontribwixxi b’mod deċiżiv biex tingħeleb id-diviżjoni tradizzjonali u mingħajr futur fit-tul bejn il-kontributuri netti u l-benefiċjarji netti.

2.6. Il-programm InvestEU huwa konformi mal-prattiki eżistenti, u meqjusa pożittivi, tal-Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi (FEIS) u għaldaqstant, mal-Pjan ta’ Investiment għall-Ewropa, li huwa qed ikompli jwessa’ b’mod sinifikanti. Jeħtieġ li jiġi applikat il-prinċipju ta’ żvilupp gradwali li fuqu jibbaża l-FEIS billi jiġu amalgamati l-istrumenti finanzjarji kollha mfassla ċentralment fil-livell tal-UE.

2.7. Il-programm InvestEU huwa magħmul minn tliet partijiet:

— il-Fond InvestEU, li l-għan ewlieni tiegħu huwa li jimmobilizza r-riżorsi pubbliċi u privati għall-finijiet ta’ investiment permezz tal-garanzija tal-baġit tal-Unjoni;

— il-pjattaforma ta’ konsulenza tal-InvestEU, li tikkomplementa l-Fond billi tipprovdi kompetenza professjonali għall-proġetti ta’ investiment li jkunu qed ifittxu finanzjament;

— il-portal InvestEU, li jikkomplementa l-Fond u li huwa ppreżentat fil-forma ta’ bażi tad-*data* faċilment aċċessibbli u li faċli tintuża mill-utenti tiegħu, li jgħaqqad l-investituri u l-proġetti appoġġjati.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-kontinwazzjoni u l-estensjoni ta' strument finanzjarju bbażat fuq il-prinċipju tal-garanzija, li huwa jqis essenzjali b'mod partikolari għall-iżvilupp futur fit-tul tal-baġit tal-UE u tal-implimentazzjoni tiegħu. Il-KESE jqis li l-bażi kapitali tal-Programm InvestEU li tammonta għal EUR 15,2 biljun, kif ukoll l-ammont totali tal-garanzija ta' EUR 47,5 biljun, jindirizzaw b'mod adatt il-ħtieġa li sal-2027 jiġu xprunati l-investimenti li jammontaw għal EUR 650 biljun. Il-KESE jqis li rata ta' 40 % ta' proviżjonament tal-garanzija tal-Unjoni hija adattata għall-oqsma ta' azzjoni magħżula għall-programm u għall-proġetti li jibbenefikaw minn appoġġ fil-qafas tagħhom.

3.2. Il-KESE jqis għalhekk rilevanti l-għażla tal-kontenut tal-oqsma ta' azzjoni tal-programm, li jiffokaw fuq l-infrastrutturi sostenibbli, l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju, ir-riċerka u l-innovazzjoni u l-investimenti soċjali u l-kompetenzi, kif ukoll id-distribuzzjoni bejniethom tal-ammont totali tal-garanzija li jibbenefikaw minnha. Il-KESE jqis li dawn huma l-aktar oqsma rilevanti għall-użu intensiv ta' strumenti finanzjarji.

3.3. Il-KESE jara żewġ vantaġġi fundamentali fl-istabbiliment tal-Programm InvestEU, li s'issa ma setgħux jinkisbu daqstant fil-kuntest tal-finanzjament mill-baġit tal-UE u tal-użu tal-istrumenti finanzjarji: unifikazzjoni fi programm wieħed ta' diversi programmi li s'issa kienu mifruxa, li ssaħħaħ l-effetti ta' sinerġiji bejniethom, u fl-istess ħin, enfasi akbar fuq l-effiċjenza tar-riżorsi allokati tal-baġit tal-UE minħabba li jeħtieġ li dawn ikunu soġġetti għal ittestjar għas-suq. Il-KESE jagħraf li t-tisħiħ per se ta' strument ibbażat fuq il-garanziji huwa opportunità unika biex jiġu żgurati biżżejjed riżorsi sabiex isiru investimenti ta' interess pubbliku li nkella ma kinux ikunu possibbli permezz tal-proċeduri tal-użu tal-baġit tal-UE li kienu fis-seħħ s'issa; huwa għalhekk li jemmen li dan il-prinċipju jista' jkun promettenti ħafna fil-futur. Il-KESE jara l-idea globali tal-Programm InvestEU bħala espressjoni importanti tal-valur miżjud Ewropew.

3.4. Il-KESE jilqa' wkoll b'sodisfazzjon il-benefiċċji prinċipali mistennija tal-Programm InvestEU, jiġifieri: li jinħoloq strument li huwa robust biżżejjed biex ikompli jagħti spinta lill-attività ta' investiment u jgħinha tibqa' kostanti fit-tul, mill-inqas fil-livell tagħha ta' qabel l-2009; fl-istess ħin, li tiżdied ukoll it-trasparenza u l-effiċjenza tas-sistema ta' strumenti finanzjarji ġestiti b'mod dirett fil-livell tal-Unjoni u li tiġi ispirata b'mod indirett l-implimentazzjoni tal-istrumenti finanzjarji fil-livell tal-Istati Membri (b'mod partikolari ta' dawk li fihom dan il-mod li bih jitwettqu l-mezzi baġitarji ftit li xejn jirnexxi); imbagħad, li jiġu indirizzati prijoritajiet veri ta' żvilupp tal-UE u li jintużaw metodi moderni ta' finanzjament bħala parti mit-twettiq tagħhom. Il-KESE jqis ukoll li huwa importanti li n-natura preċiża tal-kontenut tal-għajnuna pprovduta mill-Programm InvestEU tkun iggwidata mill-indikaturi u mill-istrumenti użati fil-qafas tas-Semestru Ewropew, inklużi l-impenji tal-Istati Membri fil-forma ta' programmi nazzjonali ta' riforma.

3.5. Il-KESE, fil-kuntest tal-paragrafu preċedenti, jenfasizza l-importanza ta' sistema ta' monitoraġġ ta' kwalità għolja, li tiżgura sorveljanza tal-kriterju ta' profittabilità tal-programm InvestEU u tevalwa wkoll is-suċċess fl-użu tal-investimenti privati u pubbliċi; f'dan il-qafas, ir-rwol tal-investiment pubbliku għandu jippermetti aċċellerazzjoni (kollaterali) flimkien mas-sinerġiji maħluqa (effett ta' kontaġju) fuq l-investiment privat iktar 'l isfel fil-katina.

3.6. Dan huwa konformi mal-approċċ ġenerali tal-KESE, kif ukoll ma' għadd ta' Opinjonijiet tiegħu f'dan il-qasam, biex il-Programm InvestEU jkun iffokat fuq il-kisba ta' għanijiet trasversali, imfassla wkoll f'ħafna modi minn pespettiva transkonfinali, fuq il-bażi tas-semplifikazzjoni, il-flessibbiltà, is-sinerġiji u n-natura rimborsabbli, meta jkun hemm adozzjoni gradwali tar-regola li l-baġit tal-UE ma għandux ikun neċessarjament sinonimu ma' għotja, iżda jista' jingħata jew jiġi investit b'mod ieħor. Minħabba f'hekk, tirriżulta qabża fil-kwalità minn "sempliċi" ridistribuzzjoni ta' nfiq imdaħħal fil-baġit għal investimenti reali ta' interess pubbliku.

3.7. L-adozzjoni tal-approċċ imsemmi iktar kmieni żżid il-flessibbiltà biex jiżdied l-ammont totali ta' investimenti sostnuti, li nkella ma kienx ikun possibbli bl-użu ta' metodi tradizzjonali. Barra minn hekk, dan il-mekkaniżmu jagħmilha possibbli li r-riżorsi finanzjarji privati jiġu kkombinati mal-proġetti ta' interess pubbliku, b'mod partikolari fil-każijiet fejn ikun hemm riskju ta' falliment tas-suq. Hawnhekk teżisti niċċa ta' investiment vojta, li fiha l-kapital privat qatt mhu se jirriskja li jidħol, fin-nuqqas ta' garanzija pubblika adegwata.

3.8. Il-KESE jirrakkomanda li l-proposta għal regolament tiddeskrivi u tiddetermina aktar u b'mod aktar espliċitu, il-possibbiltajiet reali biex ir-riżorsi differenti jiġu kkombinati mal-possibbiltajiet li joffri l-Programm InvestEU; il-possibbiltajiet biex ir-riżorsi jiġu kkombinati huma għan iddikjarat, li madankollu jista' jiffaċċja ostakli prattiċi fin-nuqqas ta' manwal ta' spjegazzjoni. Mil-lat tal-baġit tal-UE, għandu jkun possibbli li fi ħdan il-proġett jiġu kkombinati riżorsi finanzjarji differenti, f'żewġ direzzjonijiet: bħala kontribuzzjoni ta' fondi fil-qafas tal-ġestjoni maqsuma favur il-programm InvestEU, kif ukoll bħala l-kontribuzzjoni tal-programm InvestEU għall-istrumenti finanzjarji nazzjonali, maħluqa skont il-bżonn, u implimentati fil-qafas tal-ġestjoni maqsuma. Ir-regoli implimentattivi relatati għandhom jiżguraw li din il-flessibilità tkun inkluża fir-Regolament.

3.9. Bl-istess mod, il-KESE jirrakkomanda li tiġi stabbilita tipoloġija ta' proġetti disponibbli għall-programm InvestEU, kif ukoll ta' dawk li għalihom huwa aktar xieraq li jintuża l-prinċipju ta' għotjiet (jiġifieri dawk li għalihom il-profittabbiltà finanzjarja diretta hija improbabbli, jekk mhux impossibbli, inkluż fuq terminu twil).

3.10. Fil-kuntest tal-proposta dwar il-Programm InvestEU u fil-qafas usa' tal-pakkett ta' miżuri relatati mal-qafas finanzjarju pluriennali għall-perjodu 2021-2027, il-KESE jirrakkomanda li jiġu evalwati l-benefiċċji ekonomiċi li pproduċa s'issa l-FEIS għal kull wieħed mill-Istati Membri, inklużi perspettivi ġenerali dwar l-istat tal-implimentazzjoni tar-riżorsi finanzjarji u tal-benefiċċji li dawn ippermettew li jinkisbu. Din l-evalwazzjoni se tkun partikolarment importanti biex il-Programm InvestEU, bħala strument ġdid fil-finanzjament tal-UE, ikun jista' jiffoka direttament fuq il-prijoritajiet veri ta' investiment u jindirizza wkoll min-nuqqasijiet assoċjati mal-arranġamenti ta' użu tal-baġit tal-UE prevalenti s'issa. Hawnhekk ukoll, hemm lok biex jiġu inklużi l-entitajiet tas-soċjetà ċivili organizzata, li permezz tagħhom ikun possibbli li jiġi valorizzat is-siwi tal-proġetti Ewropej mill-perspettiva tal-prosperità u l-benesseri u li dan jiġi spjegat b'mod li jinftiehem.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-possibbiltà li, fil-qafas tal-Programm InvestEU, jiġi stabbilit fuq bażi volontarja kompartiment iddedikat permezz ta' riżorsi inizjalment maħsuba pereżempju għall-politika ta' koeżjoni. Peress li dan huwa mod ġdid ta' allokazzjoni tar-riżorsi, il-KESE jirrakkomanda li jitfassal manwal ta' struzzjonijiet sabiex jiġu ffaċilitati operazzjonijiet simili.

4.2. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-ħtieġa li d-delineazzjoni tal-kontenut tal-erba' oqsma ta' azzjoni prinċipali tal-Programm InvestEU tiġi rikonċiljata b'mod aktar preċiż mal-ispeċifikazzjoni aktar dettaljata ta' azzjonijiet appoġġjati fl-Anness II. Għall-finijiet ta' gwida aktar prattika għall-promoturi ta' proġetti, il-KESE jirrakkomanda li l-Anness II jiġi żviluppat aktar bir-reqqa bil-għan li jinkiseb livell ogħla ta' koerenza tal-kontenut tiegħu mal-formulazzjoni tal-Kapitolu II tal-proposta għal regolament.

4.3. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-fatt li tiġi identifikata soluzzjoni f'każ li, għal xi raġuni jew oħra, ir-riżorsi għall-garanzija mill-baġit tal-UE ma jkunux biżżejjed biex jiżguraw l-ammont mistenni ta' investimenti jew f'każ li l-kundizzjonijiet ta' redditu tal-fondi jiddeterjoraw.

4.4. Il-KESE huwa tal-fehma li l-Programm InvestEU huwa waħda mill-possibbiltajiet għall-iżvilupp tal-istituzzjonijiet tas-suq finanzjarju fl-Istati Membri; huwa għalhekk ukoll li jqis li huwa ta' benefiċċju kbir li jingħata aktar spazju lill-imsieħba nkarigati mill-implimentazzjoni fil-livell nazzjonali. F'dan il-kuntest, huwa jenfasizza l-ħtieġa li dawn tal-aħħar jintgħażlu bir-reqqa, mingħajr l-ebda diskriminazzjoni, fuq il-bażi tar-rekwiżiti rilevanti abbażi tal-kompetenza tagħhom, filwaqt li tkun żgurata rappreżentanza ġusta u ekwa bejn l-Istati Membri.

4.5. Il-KESE jqis li huwa essenzjali li s-sħab inkarigati mill-implimentazzjoni jkunu kapaċi jagħtu kontribut dejjiemi għall-ilħuq tal-għanijiet tal-Programm InvestEU, mhux biss biex jiġi żgurat li dan jaħdem bla xkiel iżda wkoll li dan ikun jista' jikkontribwixxi permezz tar-riżorsi finanzjarji tiegħu stess u li jdaħħal fis-sistema investituri privati u pubbliċi nazzjonali oħra, li jipprovdi kopertura adegwata fit-territorju u fis-settur ikkonċernat u li qabel kollox ikun kapaċi jindirizza b'mod preċiż u komprensiv in-nuqqasijiet tas-suq u s-sitwazzjonijiet ta' investiment mhux ottimali.

4.6. Il-KESE jitlob li tingħata spjegazzjoni aktar dettaljata tal-mod li bih se jiġi eżerċitat ir-rwol tas-sieħeb inkarigat mill-implimentazzjoni privileġġjat, jiġifieri l-Bank Ewropew tal-Investiment, u l-mod li bih se jiġi żgurat li l-attività tal-imsemmi sieħeb inkarigat mill-implimentazzjoni privileġġjat ma twassalx għall-marġinalizzazzjoni tas-sħab l-oħra inkarigati mill-implimentazzjoni, u qabel kollox dawk li jaħdmu fil-livell nazzjonali.

4.7. Il-KESE jirrakkomanda li l-kompartiment "tal-UE" tal-Fond ikun iffokat tassew fuq il-promozzjoni ta' proġetti transkonfinali u li fil-qafas tiegħu jiġu promossi l-proġetti li huma relatati ma' sitwazzjonijiet ta' falliment tas-suq jew sitwazzjonijiet ta' investiment mhux ottimali li jolqtu lill-Unjoni kollha, u li għalhekk jipprovdu valur miżjud Ewropew ċar.

4.8. Huwa għalhekk li l-KESE jilqa' l-obbligu fuq l-imsieħba nkarigati mill-implimentazzjoni li jkopru t-territorju ta' mill-inqas tliet Stati Membri. Fl-istess ħin, madankollu, il-KESE jqis li hemm lok għal flessibbiltà fl-indirizzar tal-ħtiġijiet speċifiċi ta' investiment nazzjonali u reġjonali, li l-ewwel u qabel kollox għandhom jiġu pprovduti mill-kompartiment tal-Istat

Membru kkonċernat, b'sinerġija stretta mal-pakkett nazzjonali garantit fil-kuntest tal-politika ta' koeżjoni. Il-KESE jenfasizza f'dan il-kuntest l-importanza tal-investiment fil-kapital uman u l-infrastruttura soċjali, li jikkontribwixxu għat-twettiq tal-potenzjal tat-tkabbir fit-tul (tagħlim tul il-ħajja, netwerk ta' servizzi soċjali u akkomodazzjoni affordabbli) u l-iżgurar tal-kompetittività tas-sistema ekonomika tal-UE.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni Nibnu Ewropa iktar b'saħħitha: ir-rwol tal-politiki taż-żgħażagħ, tal-edukazzjoni u tal-kultura"

(COM(2018) 268 final)

dwar "Proposta għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-promozzjoni tar-rikonoxximent reċiproku awtomatiku ta' diplomi tal-edukazzjoni ogħla u tal-edukazzjoni sekondarja għolja u l-eżiti tal-perjodi ta' tagħlim barra mill-pajjiż"

(COM(2018) 270 final — 2018/0126 (NLE))

dwar "Proposta għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar Sistemi ta' Edukazzjoni u Kura Bikrija tat-Tfal ta' Kwalità Għolja"

(COM(2018) 271 final — 2018/0127 (NLE))

dwar "Proposta għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar approċċ komprensiv lejn it-tagħlim u l-apprendiment tal-lingwi"

(COM(2018) 272 final — 2018/0128 (NLE))

(2019/C 62/23)

Relatur: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	117/0/2

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

Il-KESE:

1.1. jilqa' bi pjaċir l-inizjattiva bħala l-pass li jmiss lejn l-implimentazzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali (EPSR) biex jiġi żgurat id-dritt ta' aċċess ugwali għal edukazzjoni, taħriġ u tagħlim tul il-ħajja ta' kwalità u inklużivi. Dan huwa essenzjali għal **aktar kooperazzjoni aktar mill-qrib** fost l-Istati Membri filwaqt li tiġi żgurata **l-kompetenza nazzjonali** tagħhom fl-edukazzjoni, it-taħriġ u t-tagħlim tul il-ħajja;

1.2. jemmen li l-inizjattiva l-ġdida għandha tkun parti minn viżjoni fit-tul għall-politiki tal-UE dwar l-edukazzjoni u t-taħriġ tul il-ħajja u fl-aspetti kollha tagħhom fil-qafas tal-Istrateġija UE2020 u l-Qafas Strateġiku ET2020 u t-tħejjija għall-istrateġiji li jmiss tal-UE. Dan jinkludi l-viżjonijiet u l-istrateġiji għall-edukazzjoni u għat-taħriġ vokazzjonali kif ukoll għat-tagħlim għall-adulti;

1.3. jenfasizza li l-ewwel u qabel kollox l-edukazzjoni għandha tiffoka fuq **it-tagħlim olistiku, iċ-ċittadinanza demokratika u l-valuri komuni Ewropej**, biex jiġu żgurati l-paċi, is-sigurtà, il-libertà, id-demokrazija, l-ugwaljanza, l-istat tad-dritt, is-solidarjetà u r-rispett reċiproku, is-swieq miftuħa, it-tkabbir sostenibbli u l-inklużjoni u l-ġustizzja soċjali, filwaqt li tirrispetta u tarrikkixxi d-diversità kulturali u trawwem sens ta' appartenenza;

1.4. jirrimarka li r-rwol tal-edukazzjoni, tat-taħriġ u tat-tagħlim tul il-ħajja huwa li jħejji u li jappoġġja liż-żgħażagħ u lill-adulti sabiex ikunu **ċittadini demokratiċi responsabbli u jkunu impjegabbli** f'impjieg ġust, impjiegi ta' kwalità u produttivi u mgħammra b'ħiliet adegwati;

1.5. jemmen li ż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni (EEA) għandha tkun inklużiva lejn kulħadd u għalhekk iħeġġeġ lill-gvernijiet biex jieħdu passi **biex tintlaħaq inklużività reali fit-tagħlim formali u dak mhux formali, u jiġi promoss u stmat it-tagħlim informali**;

1.6. jiġbed l-attenzjoni tal-gvernijiet għal-lakuni li għad fadal **fl-aċċess ugwali għal edukazzjoni ta' kwalità** għal tfal minn ambjenti soċjoekonomikament żvantaġġati, b'mod partikolari l-gruppi ta' minoranza, il-migranti, it-tfal b'diżabilità u t-tfal li jgħixu f'żoni rurali f'reġjuni differenti tal-Ewropa. Huwa fundamentali li l-EEA tappoġġja b'mod attiv l-**integrazzjoni tal-migranti u tar-refuġjati** fl-edukazzjoni u fis-suq tax-xogħol b'fokus speċifiku fuq il-validazzjoni u r-rikonoxximent tal-edukazzjoni, it-taħriġ u l-esperjenzi ta' xogħol tagħhom;

1.7. huwa tal-fehma li l-kisba tal-objettivi ta' din l-inizjattiva tirrikjedi **investiment sostenibbli fl-edukazzjoni nazzjonali ta' aktar minn 5 % tal-PDG kull pajjiż** u l-appoġġ ta' strumenti ta' finanzjament disponibbli tal-UE, inkluż il-programm Erasmus+, u l-proċess tas-Semestru Ewropew;

1.8. jemmen li bħala parti mill-Qafas Ewropew għall-Kompetenzi Ewlenin, it-tagħlim tal-lingwi u l-validazzjoni tal-ħiliet lingwistiċi miksuba b'mod mhux formali u b'mod informali għandu jiġi appoġġat minn **finanzi pubbliċi sostenibbli.** It-tagħlim tal-lingwi għandu **jkun immirat lejn iż-żgħażagħ u l-adulti kollha, u jappoġġja lil dawk fil-bżonn**, filwaqt li jiġi promoss bħala parti mit-tagħlim familjari u jittejjeb bħala parti mit-**tagħlim formali u dak mhux formali**;

1.9. jappoġġja s-sejħa tal-proposta għal **aktar investiment fl-iżvilupp professjonali inizjali u kontinwu tal-għalliema tal-lingwi** biex jingħeleb in-nuqqas ta' għalliema tal-lingwi kkwalifikati;

1.10. jilqa' bi pjaċir l-għan tal-proposta li tkompli tħeġġeġ lill-gvernijiet biex itejbu l-aċċess u l-**kwalità tal-edukazzjoni bikrija tat-tfal**. Tabilħaqq hemm bżonn ta' aktar sforzi biex jiġi żgurat **bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata**, li l-edukazzjoni u kura bikrija tat-tfal (ECEC) ta' kwalità u finanzjarjament aċċessibbli hija d-dritt tat-tfal u l-familji kollha, u li jitqies ir-**rwol importanti tat-tagħlim fil-familja** li jgħin lill-ġenituri jiksbu fiduċja fir-rwol tagħhom u jikkontribwixxi għat-tagħlim tal-adulti;

1.11. jappoġġja l-proposta li l-persunal tal-ECEC jkollhom **ambjent tax-xogħol favorevoli** u li tiġi msaħħa l-**professjonalizzazzjoni** tagħhom; iħeġġeġ li jiġu żgurati l-**attraenza tal-professjoni tat-tagħlim kif ukoll il-bilanċ u l-ugwaljanza bejn is-sessi fil-professjoni**;

1.12. jirrikonoxxi l-importanza tar-**rikonoxximent transfruntier tal-perjodi ta' tagħlim** f'kull forma ta' edukazzjoni sekondarja u edukazzjoni għolja kif ukoll ta' kwalifiki sekondarji għolja akkwistati fl-edukazzjoni u fit-taħriġ ġenerali u vokazzjonali li jagħti aċċess għall-edukazzjoni għolja fil-pajjiż ta' oriġini. Il-mobbiltà fit-tagħlim hija kruċjali għall-parteċipazzjoni attiva fis-soċjetà u fis-suq tax-xogħol, u għandha tissaħħaħ b'fiduċja fil-programmi u fil-kwalifiki u tkun ibbażata fuq sistemi żviluppati tajjeb ta' assigurazzjoni tal-kwalità;

1.13. jirrimarka li l-**għodod, l-istrumenti u l-prinċipji Ewropej** għall-edukazzjoni għolja u dik vokazzjonali għandhom jikkomplementaw u jappoġġjaw lil xulxin (QEK – Qafas Ewropew tal-Kwalifiki, ECVET – Sistema Ewropea ta' Kredits għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali, EQAVET – Qafas ta' Referenza Ewropew għall-Assigurazzjoni tal-Kwalità, EQAR – Reġistru Ewropew għall-Assigurazzjoni tal-Kwalità fl-Edukazzjoni Għolja, eċċ.) filwaqt li hemm bżonn li l-prinċipju tal-eżiti tat-tagħlim jiġi implimentat bis-sħiħ fl-Ewropa biex jintlaħaq ir-rikonoxximent awtomatiku tal-mobbiltà fit-tagħlim fl-Ewropa;

1.14. jenfasizza li l-inizjattiva għandha tiffoka wkoll fuq ir-**rikonoxximent ta' tagħlim formali, mhux formali u informali barra mill-pajjiż** u tirrikonoxxi r-rwol tal-partijiet interessati, tal-imsieħba soċjali u tas-soċjetà ċivili biex jirrikonoxxu l-eżiti tat-tagħlim u r-rwol tal-persunal ta' gwida biex jappoġġjaw il-proċess; iħeġġeġ lill-Grupp Konsultattiv tal-QEK u lis-Cedefop biex itejbu l-Inventarju Ewropew dwar il-Validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali (VNFIL) u l-linji gwida Ewropej għall-VNFIL bħala standards ta' kwalità għall-gvernijiet, għall-imsieħba soċjali u għall-partijiet interessati biex itejbu l-proċessi ta' validazzjoni;

1.15. jenfasizza l-ħtieġa li ssir diskussjoni – fil-livelli kollha – dwar il-kisba ta' edukazzjoni inklużiva u ta' **kwalità għolja** fl-ECEC, it-titjib tat-tagħlim tal-lingwi u r-rikonoxximent reċiproku taċ-ċertifikati tat-tmiem tal-edukazzjoni sekondarja fost il-gvernijiet, fost min iħaddem u t-trade unions fi **djalogu soċjali effiċjenti,** flimkien ma' partijiet interessati oħra.

2. **Kuntest politiku**

2.1. Ir-responsabbiltà primarja għall-politiki dwar l-edukazzjoni u l-kultura hija tal-Istati Membri. Madankollu, matul is-snin l-Unjoni Ewropea kellha rwol komplementari importanti kif stabbilit fl-Artikolu 165 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea. Huwa fl-interess komuni ta' kull Stat Membru li jiġi sfruttat il-potenzjal sħiħ tal-edukazzjoni u tal-kultura bħala fatturi ewlenin għall-ħolqien tal-impjiegi, għat-tkabbir ekonomiku u għall-ġustizzja soċjali kif ukoll biex tiġi esperjenzata l-identità Ewropea fid-diversità kollha tagħha.

2.2. Waqt is-Summit Soċjali ta' Gothenburg f'Novembru 2017, ġie pproklamat l-EPSR li jistabbilixxi d-dritt ta' aċċess ugwali għall-edukazzjoni, għat-taħriġ u għat-tagħlim tul il-ħajja, iggwidat mill-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni COM(2017) 673. Dan wassal għall-konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew tal-14 ta' Diċembru 2017 li sejħu lill-Istati Membri, lill-Kunsill u lill-Kummissjoni biex imexxu 'l quddiem l-aġenda diskussa f'Gothenburg.

2.3. L-hekk imsejjaħ l-**ewwel pakkett dwar iż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni** ppropona r-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill COM(2018) 23 (adottata fit-22 ta' Mejju 2018), li tibbaża fuq id-Dikjarazzjoni ta' Pariġi dwar il-promozzjoni taċ-ċittadinanza u l-valuri komuni tal-libertà, it-tolleranza u n-nondiskriminazzjoni permezz tal-edukazzjoni tal-Ministri tal-Edukazzjoni tal-2015. Ġie mħabbar fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni COM(2016) 379 tal-14 ta' Ġunju 2016.

2.4. Fit-22 ta' Mejju, il-KE ppubblikat it-tieni pakkett dwar l-edukazzjoni li jinkludi proposti addizzjonali għall-ħolqien ta' EEA sal-2025.

2.5. Din l-Opinjoni tal-KESE tkopri t-**tieni pakkett dwar l-edukazzjoni**, li jiffoka fuq sfidi addizzjonali li għandhom jiġu indirizzati għall-kisba ta' EEA inklużiva u ta' kwalità għolja, bħat-tagħlim tal-lingwi, ir-rikonoxximent reċiproku awtomatiku tal-istudji fil-livell sekondarju, u l-edukazzjoni bikrija tat-tfal ta' kwalità.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jemmen li t-twaqqif tal-EEA **għal aktar kooperazzjoni** bejn l-Istati Membri filwaqt li tiġi żgurata l-**kompetenza nazzjonali** tagħhom fl-edukazzjoni, fit-taħriġ u fit-tagħlim tul il-ħajja, huwa strateġija ewlenija biex l-iżvilupp soċjali, ekonomiku, demografiku, ambjentali u teknoloġiku jiġi indirizzat u promoss u b'hekk tinkiseb l-integrazzjoni kompetittiva tal-Ewropa bħala qawwa ekonomika fid-dinja filwaqt li tiġi żgurata dimensjoni soċjali qawwija.

3.2. L-inizjattiva hija pass suċċessiv eċċellenti lejn l-implimentazzjoni tal-EPSR biex jiġi żgurat id-**dritt ta' aċċess ugwali għal edukazzjoni u għal gwida ġenerali u vokazzjonali ta' kwalità u inklużivi tul il-ħajja tan-nies** ([1]), iggwidata mill-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni COM(2017) 673 li tħabbar l-EEA.

3.3. Il-KESE jenfasizza li l-objettiv kondiviż tagħna huwa li l-edukazzjoni tiffoka fuq l-**edukazzjoni olistika,** it-taħriġ u t-tagħlim tul il-ħajja, b'attenzjoni speċjali għaċ-ċittadinanza demokratika u għall-**valuri Ewropej u l-identità Ewropea** komuni, biex jiġu żgurati l-paċi, is-sigurtà, il-libertà, id-demokrazija, l-ugwaljanza, l-istat tad-dritt, is-solidarjetà u r-rispett reċiproku, it-tkabbir sostenibbli u l-inklużjoni u l-ġustizzja soċjali, filwaqt li tirrispetta u tarrikkixxi d-diversità kulturali u s-sens ta' appartenenza għall-UE.

3.4. Filwaqt li tissottolinja r-rwol kruċjali tal-edukazzjoni, tat-taħriġ u tat-tagħlim tul il-ħajja fit-tħejjija taż-żgħażagħ u tal-adulti biex ikunu **ċittadini demokratiċi u li jiġu impjegati b'mod ġust f'impjiegi ta' kwalità**, l-EEA għandha tkun ukoll inklużiva lejn kulħadd, b'attenzjoni speċjali għall-ugwaljanza bejn is-sessi, u jħeġġeġ lill-gvernijiet biex jieħdu passi biex tintlaħaq **inklużività** reali fit-tagħlim formali, informali u dak mhux formali, filwaqt li tkun rispettata l-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità.

([1]) ĠU C 173, 31.5.2017, p. 1.

3.5. F'dan is-sens, filwaqt li jfakkar fl-Opinjoni tiegħu [2], il-KESE jqis li l-EEA għandha tissuġġerixxi wkoll lill-gvernijiet modi kif jipprovdu appoġġ attiv għall-**integrazzjoni tal-migranti u tar-refuġjati** fl-edukazzjoni u fis-suq tax-xogħol, b'enfasi speċifika fuq il-validazzjoni u r-rikonoxximent tal-edukazzjoni, it-taħriġ u l-esperjenzi ta' xogħol tagħhom.

3.6. Is-sistemi edukattivi u tat-taħriġ jirrikjedu ż-żmien għar-riformi u l-aġġustamenti. Il-KESE jixtieq jara l-inizjattiva l-ġdida bħala parti minn **viżjoni fit-tul tal-politiki tal-UE dwar l-edukazzjoni, it-taħriġ, u t-tagħlim tul il-ħajja**, bl-isem "Qasam Ewropew għat-Tagħlim tul il-Ħajja 2025" fil-qafas tal-Istrateġija UE2020 u l-Qafas Strateġiku ET2020, u bħala tħejjija għall-istrateġiji li jmiss tal-UE.

3.7. Sabiex jinkisbu ECEC ta' **kwalità għolja** u inklużiva, it-titjib tat-tagħlim tal-lingwi, u r-rikonoxximent reċiproku ta' ċertifikati tat-tluq mill-iskola sekondarja, dawn l-inizjattivi jeħtieġ li jiġu diskussi fil-livelli kollha fost il-gvernijiet, min iħaddem u t-trejdjunjins fi **djalogu soċjali effiċjenti**, flimkien ma' partijiet interessati oħra, l-aktar importanti huma għalliema u edukaturi oħra, ġenituri, gwida lill-għalliema u l-istudenti, iżda wkoll ma' korpi komunitarji u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

3.8. Il-KESE jirrikonoxxi l-inizjattiva "**Universitajiet Ewropej"** bħala proċess minn isfel għal fuq biex l-universitajiet jiġu mħeġġin jistabbilixxu netwerks għall-ħolqien ta' lawrji konġunti, għat-tisħiħ tal-mobbiltà tal-istudenti u biex jiġi ffaċilitat it-tagħlim tal-lingwi. Filwaqt li jfakkar fl-Opinjoni tiegħu [3], iħeġġeġ l-**inklużività u d-diversità** fit-twaqqif ta' netwerks ta' tagħlim, ta' persunal ta' riċerka u ta' studenti, u li tinfetaħ il-possibbiltà tat-twaqqif ta' netwerks għall-universitajiet kollha fil-Proċess ta' Bolonja.

3.9. Filwaqt li jqis l-idea tal-**Kard Ewropea tal-Istudenti, il-KESE** jħeġġeġ biex din l-inizjattiva tibni fuq is-sistema ta' suċċess tal-kard tal-istudenti u taġġorna l-kards tal-istudenti diġà eżistenti. Jirreferi għall-Opinjoni tiegħu [4] meta jtenni li l-valur miżjud ta' kwalunkwe kard ġdida għandu jiġi identifikat b'mod ċar u għandu jkun komplementari għal dawk eżistenti.

3.10. Il-kisba tal-objettivi tal-EEA tirrikjedi **investiment sostenibbli fl-edukazzjoni nazzjonali ta' aktar minn 5 % tal-PDG kull pajjiż** u l-appoġġ ta' strumenti ta' finanzjament tal-UE taħt il-QFP li jmiss, b'mod partikolari l-programm Erasmus+ u l-FEIS. Il-KESE jixtieq li fost il-prijoritajiet tagħhom il-**programm Erasmus+** futur u l-**Istrateġija għaż-Żagħżagħ** futura jinkludu edukazzjoni, taħriġ u tagħlim tul il-ħajja olistiċi u inklużivi. Il-KESE jilqa' bi pjaċir ir-rwol tas-Semestru Ewropew biex jappoġġja r-riformi strutturali biex tittejjeb il-politika tal-edukazzjoni f'konformità ma' din l-inizjattiva.

3.11. *Titjib tat-tagħlim u tal-apprendiment tal-lingwi*

3.11.1. Il-KESE jemmen li din l-inizjattiva hija essenzjali minħabba li l-livelli ta' kompetenza lingwistika fost l-istudenti fi tmiem tal-edukazzjoni obbligatorja huma ġeneralment baxxi, u jeżistu differenzi kbar ħafna bejn l-Istati Membri [5]. B'żieda fil-mobbiltà intra-Ewropea, kif ukoll numri bla preċedent ta' tfal fl-età tal-iskola li ġejjin minn pajjiżi terzi li jitkellmu lingwi differenti, hemm bżonn li nerġgħu nqisu l-isfidi u l-opportunitajiet quddiemna sabiex nagħmlu l-**multilingwiżmu assi vera tal-UE**. **Il-lingwi għandhom jingħataw valur indaqs,** u għalhekk it-tagħlim tal-lingwi tal-UE u dawk mhux tal-UE għandu jingħata appoġġ.

3.11.2. L-iskejjel għandhom bżonn l-appoġġ biex jinħoloq **ambjent ta' tagħlim multilingwu** filwaqt li jinstab bilanċ ġust bejn it-tagħlim ta' lingwi barranin u livell għoli ta' żvilupp fil-litteriżmu u fil-komunikazzjoni fil-**lingwa(i) materna(i).** It-tagħlim integrat tal-kontenut u tal-lingwa jista' jippromovi l-mobbiltà u l-integrazzjoni. L-użu aktar effiċjenti ta' għodod diġitali u dawk online għat-tagħlim tal-lingwi huwa essenzjali. Dan jirrikjedi li tiġi żgurata l-kwalità u ċ-ċertifikazzjoni tagħhom kif ukoll aċċess, appoġġ u affordabbiltà għal kulħadd, filwaqt li jitqies il-fatt li l-persuni jistgħu jkollhom bżonn l-għajnuna biex ikunu jifilħu jħallsu, jagħżlu u jużaw għodod adatti għall-vantaġġ tagħhom.

[2] ĠU L 264, 20.7.2016, p. 19.
[3] ĠU L 71, 24.2.2016, p. 11.
[4] ĠU C 132, 3.5.2011, p. 55.
[5] Eurydice: Tagħrif Ewlieni Dwar it-Tagħlim tal-Lingwi fl-Iskejjel fl-Ewropa – Edizzjoni tal-2017.

3.11.3. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-enfasi fuq it-**tagħlim tal-lingwi** mill-perspettiva tat-tisħiħ tal-**fehim reċiproku, il-mobbiltà** u, għalhekk, iċ-**ċittadinanza Ewropea**. 64 miljun adult b'ħiliet baxxi jeħtieġ li jtejbu l-ħiliet bażiċi tagħhom, inklużi l-ħiliet lingwistiċi tagħhom ([6]), sabiex ikunu ċittadini Ewropej attivi, biex iżommu l-impjiegi u biex itejbu l-prospetti ta' impjieg tagħhom. Għall-individwi, it-tagħlim tal-lingwi joħloq opportunitajiet personali u professjonali, għas-soċjetà jrawwem għarfien kulturali, fehim reċiproku u koeżjoni soċjali, u għall-kumpaniji, ħaddiema mgħammra b'kompetenzi lingwistiċi u interkulturali jgħinuhom jirnexxu u jikbru fi swieq globali.

3.11.4. It-tagħlim tal-lingwi għandu jkun **immirat lejn kulħadd u jappoġġja lil dawk fil-bżonn**, filwaqt li jiġi mtejjeb bħala parti mit-**tagħlim formali, informali u mhux formali**, u jiġi implimentat bħala parti mill-Qafas Ewropew għall-Kompetenzi Ewlenin u appoġġjat minn **finanzi pubbliċi sostenibbli**.

3.11.5. Il-Linji Gwida dwar l-Impjiegi tal-2018 ([7]) jipproponu li "il-mobbiltà tal-istudenti u tal-ħaddiema għandha tiġi promossa bil-għan li jittejbu l-ħiliet ta' impjegabbiltà u jiġi sfruttat il-potenzjal sħiħ tas-suq tax-xogħol Ewropew" [Traduzzjoni mhux uffiċjali]. Nuqqas ta' kompetenzi lingwistiċi jista' jitqies bħala ostaklu ewlieni għall-mobbiltà. Il-KESE jenfasizza li l-proposta għandha tkun immirata lejn studenti ferm lil hinn minn dawk fl-edukazzjoni obbligatorja, u jisħaq dwar it-**tagħlim tal-lingwi għal kulħadd**, minn età żgħira sa wara l-irtirar, b'attenzjoni speċjali għall-**IVET (edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali inizjali) u s-CVET (edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali kontinwi)**, l-edukazzjoni għolja u t-tagħlim għall-adulti.

3.11.6. Il-politika dwar it-tagħlim tal-lingwi għandha tkun immirata lejn **l-apprendiment bil-prattika**, permezz ta' skambji ta' studenti, attivitajiet volontarji u attivitajiet oħrajn bħall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà, appoġġjati mill-Programmi Erasmus+ attwali u futuri.

3.11.7. **In-nuqqas ta' għalliema tal-lingwi kkwalifikati** huwa tabilħaqq problema serja, u l-KESE jilqa' bi pjaċir is-sejħa tal-proposta għal aktar investiment fl-iżvilupp professjonali inizjali u kontinwu tal-għalliema tal-lingwi, biex jiġu indirizzati r-**rekwiżiti ta' kwalifiki professjonali** tal-pajjiżi tal-UE.

3.12. *Sistemi ta' edukazzjoni u ta' kura bikrija tat-tfal ta' kwalità għolja*

3.12.1. Il-punt ta' riferiment tal-Istrateġija ET2020 għall-parteċipazzjoni ta' 95 % tat-tfal bejn l-età ta' 4 u l-iskola obbligatorja fil-ECEC kważi ntlaħaq. Madankollu, 17-il miljun tifel u tifla minn aktar minn 32 miljun taħt l-età ta' skola obbligatorja fl-UE għad m'għandhomx aċċess għall-provvediment tas-servizzi tat-tfulija bikrija. Barra minn hekk, għad hemm lakuni **fl-aċċess ugwali** għal tfal minn ambjenti soċjoekonomikament żvantaġġati, b'mod partikolari l-gruppi ta' minoranza, il-migranti, it-tfal b'diżabilità u t-tfal li jgħixu f'żoni rurali f'reġjuni differenti tal-Ewropa.

3.12.2. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-għan tal-proposta sabiex il-gvernijiet ikomplu jiġu mħeġġa jtejbu l-aċċess u l-kwalità tal-edukazzjoni bikrija tat-tfal. Tabilħaqq hemm bżonn ta' aktar sforzi biex jiġi żgurat id-dritt tat-tfal u l-familji kollha għal **ECEC ta' kwalità għolja u finanzjarjament aċċessibbli**. Servizzi ta' kwalità għolja għandhom rwol deċiżiv biex itejbu l-eżiti edukattivi, inkluż l-iżvilupp ta' kompetenzi soċjali. Il-parteċipazzjoni fl-ECEC ta' kwalità għolja twassal għall-kisba ta' ħiliet bażiċi ogħla u hija għodda preventiva b'saħħitha kontra t-tluq bikri mill-iskola.

3.12.3. Il-KE tisħaq dwar konsistenza qawwija ma' politiki oħra tal-Unjoni. Il-KESE japprezza b'mod partikolari r-rabta mal-*Proposta għal Direttiva dwar il-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata għall-ġenituri u għall-persuni li jindukraw* ([8]) u jagħraf il-ħtieġa għall-provvista ta' servizzi ta' kura formali ta' kwalità tajba madwar l-Ewropa. Il-KESE jappoġġja din l-interazzjoni reċiproka f'ħafna mill-Opinjonijiet tiegħu biex tiżdied il-parteċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol u jitnaqqsu d-diskrepanzi mhux ġustifikati fil-pagi, kif ukoll biex jitqies ir-rwol importanti tat-tagħlim fil-familja li jgħin lill-ġenituri jkunu kunfidenti fir-rwol tagħhom u jgħin biex jikkontribwixxi għat-tagħlim għall-adulti.

3.12.4. Il-**persunal tal-ECEC** għandu jingħata appoġġ biex itejjeb il-professjonalizzazzjoni tiegħu u biex jiżviluppa ambjent tax-xogħol favorevoli. L-edukazzjoni inizjali u l-iżvilupp professjonali kontinwu tal-persunal tat-tagħlim tal-ECEC għandhom ikunu ta' kwalità għolja filwaqt li jiġu indirizzati l-ħtiġijiet tal-edukaturi u tat-tfal, eż. kif tiġi żgurata l-inklużività, it-tagħlim ta' valuri demokratiċi.

([6]) Cedefop (2017). Investing in skills pays off: the economic and social cost of low-skilled adults in the EU (L-investiment fil-ħiliet jagħti r-riżultati: il-kost ekonomiku u soċjali ta' adulti b'livell baxx ta' ħiliet fl-UE). Lussemburgu: L-Uffiċċju għall-Pubblikazzjonijiet. Dokument ta' riċerka ta' Cedefop; Nru 60.

([7]) https://ec.europa.eu/info/publications/2018-european-semester-employment-guidelines_en

([8]) COM(2017) 253 final – 2017/085 (COD).

3.12.5. Skont l-OECD (2015) ([9]) il-professjoni tat-tagħlim qed tiffaċċja żbilanċ kbir bejn is-sessi peress li 7 minn kull 10 għalliema huma nisa. Fil-pajjiżi tal-OECD (2015) 97 % tal-għalliema fil-livell preprimarju u 83 % tal-għalliema fil-livell primarju huma nisa, filwaqt li huma biss 43 % tal-għalliema li huma nisa fl-edukazzjoni terzjarja. L-iżbilanċ bejn is-sessi fost il-persunal u li jiġu attirati aktar għalliema rġiel sabiex jiġu żgurati mudelli ta' rwol maskili għat-tfal fis-settur tal-ECEC huma kwistjonijiet li għadhom jeħtieġu azzjoni urġenti, fejn hemm żbilanċ bejn is-sessi konness mal-istatus eżistenti, is-salarji u l-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-għalliema f'dan is-settur.

3.13. *Rikonoxximent reċiproku awtomatiku ta' diplomi u ta' perjodi ta' tagħlim barra mill-pajjiż*

3.13.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-fatt li l-inizjattiva għandha l-għan li jiġi żgurat li kull student, apprendist jew student li jkun temm esperjenza ta' tagħlim barra mill-pajjiż, kemm jekk għal kwalifika kif ukoll għall-mobbiltà fit-tagħlim, jista' jkollu dik l-esperjenza awtomatikament rikonoxxuta għall-finijiet ta' tagħlim ulterjuri. Il-mobbiltà fit-tagħlim trawwem kompetenzi u esperjenzi li huma kruċjali għall-parteċipazzjoni attiva fis-soċjetà u fis-suq tax-xogħol u għandha tiġi msaħħa permezz tal-promozzjoni ta' fiduċja fil-programmi ta' studju u fil-kwalifiki.

3.13.2. Sabiex tiġi evitata r-ripetizzjoni ta' snin/perjodi sħaħ tal-iskola, il-KESE jenfasizza l-importanza tar-**rikonoxximent transfruntier ta' perjodi ta' tagħlim** fl-edukazzjoni **sekondarja** u fl-edukazzjoni għolja kif ukoll ta' kwalifiki fl-edukazzjoni sekondarja għolja li tagħti aċċess għall-edukazzjoni għolja fil-pajjiż ta' oriġini.

3.13.3. Il-KESE jenfasizza li l-inizjattiva għandha tiffoka wkoll fuq ir-**rikonoxximent ta' tagħlim formali, mhux formali u informali barra mill-pajjiż** u tirrikonoxxi r-rwol tal-partijiet interessati, tal-imsieħba soċjali u tas-soċjetà ċivili fir-rikonoxximent tal-eżiti tal-istudju u tat-tagħlim ([10]). F'dan ir-rigward, ifakkar fir-rwol importanti tar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tal-20 ta' Diċembru 2012 dwar il-VNFIL u t-titjib ulterjuri tas-sistemi ta' validazzjoni nazzjonali. Il-KESE jħeġġeġ lill-Grupp Konsultattiv tal-QEK u lis-Cedefop biex itejbu l-*Inventarju Ewropew dwar il-VNFIL* ([11]) u biex itejbu l-*linji gwida Ewropej għall-VNFIL* ([12]) bħala standards ta' kwalità għall-gvernijiet, għall-imsieħba soċjali u għall-partijiet interessati biex itejbu l-proċessi ta' validazzjoni. Għandha tingħata attenzjoni speċjali biex jiġu rikonoxxuti l-kundizzjonijiet meħtieġa, is-sinerġiji u l-benefiċċji tat-titjib tal-koordinazzjoni bejn il-VNFIL u s-servizzi ta' gwida u ta' konsulenza ([13]).

3.13.4. Il-permeabbiltà u l-fiduċja bejn l-edukazzjoni vokazzjonali u l-edukazzjoni għolja għadhom ta' sfida madwar l-Ewropa, iżda anke fil-pajjiżi. **L-edukazzjoni akkademika u vokazzjonali** għandha tingħata l-istess valur. **L-għodod u l-istrumenti Ewropej** u l-prinċipji għall-edukazzjoni għolja u dik vokazzjonali għandhom jappoġġjaw lil xulxin (QEK, ECVET, EQAVET, EQAR, eċċ.) filwaqt li l-prinċipju tal-eżiti tat-tagħlim jeħtieġ li jiġi implimentat bis-sħiħ biex jintlaħaq rikonoxximent awtomatiku tal-mobbiltà għat-tagħlim fl-Ewropa.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([9]) OECD: Education at a Glance, 2017.
([10]) ĠU C 13, 15.1.2016, p. 49.
([11]) http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning/european-inventory
([12]) http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3073
([13]) Cedefop (li jmiss), Validation of non-formal and informal learning and career guidance (Il-validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali u gwida vokazzjonali) (Mhux disponibbli bil-Malti).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni: L-Impenn, il-Konnessjoni u l-Għoti tas-Setgħa liż-żgħażagħ: Strateġija tal-UE dwar iż-Żgħażagħ"

(COM(2018) 269 final)

(2019/C 62/24)

Relatur: **Michael MCLOUGHLIN**

Korelatur: **Adam ROGALEWSKI**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	Artikolu 165 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	116/4/2

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-Istrateġija tal-UE għaż-Żgħażagħ għall-2019-2027 (minn hawn 'il quddiem"Strateġija") u b'mod partikolari l-ħolqien tal-Koordinatur tal-UE għaż-Żgħażagħ bħala parti minnha.

1.2. Il-Kumitat jemmen li l-Istrateġija, peress li fin-natura tagħha hija transsettorjali, għandha tkun iktar marbuta mal-programmi eżistenti tal-UE, bħall-Erasmus+, il-Garanzija għaż-Żgħażagħ u l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

1.3. Il-KESE jemmen li, biex l-Istrateġija tirnexxi, hija għandha tiffoka fuq dawn it-tliet għanijiet li ġejjin:

— L-approċċ transsettorjali, b'viżjoni olistika taż-żgħażagħ u l-bżonnijiet u d-drittijiet tagħhom;

— Il-koordinatur tal-UE għaż-Żgħażagħ il-ġdid għandu prinċipalment imexxi fil-ħidma transsettorjali u jokkupa pożizzjoni superjuri;

— Il-politika tal-UE dwar iż-Żgħażagħ għandha tiġi inkluża fil-proċess tas-Semestru Ewropew biex tiffoka aktar fuq ir-riżultati, partikolarment f'oqsma transsettorjali.

1.4. Il-KESE jemmen li l-kamp ta' applikazzjoni tal-Istrateġija għandu jiġi estiż permezz ta' azzjoni mmirata lejn il-protezzjoni, l-appoġġ u l-għoti liż-żgħażagħ tad-drittijiet, l-għarfien u l-ħiliet sabiex jaffaċċjaw sfidi globali bħad-diġitalizzazzjoni, it-tibdil fil-klima u ż-żieda fil-populiżmu.

1.5. Il-KESE jirrakkomanda li l-Istrateġija jrid ikollha xi aspirazzjonijiet ta' livell għoli għall-ħidma transsettorjali li tirrigwarda oqsma ta' politika tal-UE rilevanti oħra, inklużi l-impjieg, l-edukazzjoni, is-saħħa, il-migrazzjoni u l-ugwaljanza.

1.6. Il-Kumitat jirrakkomanda li l-Istrateġija tagħti iktar attenzjoni għall-kwistjonijiet tal-impjieg li qed jaffettwaw liż-żgħażagħ, b'mod partikolari f'termini tad-diskussjoni dwar il-futur tax-xogħol, kif ukoll kwistjonijiet soċjali oħra bħas-saħħa mentali, l-ugwaljanza u l-edukazzjoni.

1.7. Filwaqt li jaqbel mal-Kummissjoni li l-Istrateġija għandha tippromovi d-demokrazija, il-KESE jemmen li din għandha tippromovi wkoll impenn ċiviku usa', inklużi l-votazzjoni, il-volontarjat, NGOs immexxija miż-żgħażagħ, id-demokrazija fuq il-post tax-xogħol u d-djalogu soċjali.

1.8. Il-Kumitat huwa konvint li l-involviment taż-żgħażagħ fil-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet għandu jiġi promoss ħafna iktar ta' spiss. Barra minn hekk, sabiex id-Djalogu maż-Żgħażagħ jiġi żviluppat iktar, ir-rwoli tal-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ u tal-Kunsilli Nazzjonali taż-Żgħażagħ iridu jitjiebu u jridu jiġu utilizzati toroq addizzjonali. L-istituzzjonijiet tal-UE għandhom jieħdu rwol ta' tmexxija f'dan ir-rigward, bil-KESE li jkun minn ta' quddiem mill-istituzzjonijiet li jsaħħaħ l-involviment taż-żgħażagħ fil-livell tal-UE.

1.9. Irid jiġi mħeġġeġ aktar infiq fuq il-ħidma fost iż-żgħażagħ flimkien ma' investimenti fit-tul fis-servizzi pubbliċi, speċjalment fejn kien hemm tnaqqis fis-servizzi pubbliċi.

1.10. L-Istrateġija trid tirrifletti approċċ ibbażat fuq id-drittijiet, pereżempju tibbaża fuq il-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tat-Tfal tan-NU fejn ikun rilevanti.

1.11. L-Istrateġija trid tagħti aktar attenzjoni lin-nisa żgħażagħ u l-bniet, LGBTIQ+ żgħażagħ, iż-żgħażagħ b'diżabilità u ż-żgħażagħ migranti u refuġjati.

1.12. Għandha tkun meħtieġa iktar konverġenza 'l fuq bejn l-Istati Membri fir-rigward tal-politika dwar iż-żgħażagħ, u għandhom ikunu meħtieġa pjani nazzjonali li jkopru oqsma simili sabiex dan jiġi ffaċilitat. Il-proċess tal-indikaturi, li beda fl-aħħar strateġija, jeħtieġ li jissaħħaħ sabiex jinkiseb dan.

1.13. Il-KESE jissuġġerixxi li l-Portal tal-UE taż-Żgħażagħ għandu juża l-ikbar firxa ta' għodod online possibbli b'referenza għall-impenn attwali taż-żgħażagħ.

1.14. Filwaqt li jilqa' l-Istrateġija speċifika l-ġdida tal-UE għaż-Żgħażagħ, il-KESE jirrakkomanda bil-qawwa l-integrazzjoni taż-żgħażagħ fil-ħidma kollha tad-direttorati ġenerali (DĠ) differenti kollha tal-Kummissjoni Ewropea.

2. **Sfond**

2.1. L-Istrateġija proposta hija t-tielet qafas propost mill-UE li jiffoka fuq il-popolazzjoni taż-żgħażagħ fl-Ewropa. L-Istrateġija l-ġdida tiffoka fuq tliet oqsma ta' azzjoni: L-Impenn, il-Konnessjoni u l-Għoti tas-Setgħa, meta mqabbel mat-tmien oqsma ta' azzjonijiet fl-Istrateġija tal-UE għaż-Żgħażagħ 2010-2018: l-impjiegi u l-imprenditorija, l-inklużjoni soċjali, il-parteċipazzjoni, l-edukazzjoni u t-taħriġ, is-saħħa u l-benesseri, attivitajiet volontarji, iż-żgħażagħ u d-dinja, il-kreattività u l-kultura.

2.2. L-aktar bidliet importanti fl-Istrateġija l-ġdida jinvolvu: il-ħolqien tal-Koordinatur tal-UE għaż-Żgħażagħ, is-sostituzzjoni tad-Djalogu Strutturat maż-Żgħażagħ bid-Djalogu tal-UE maż-Żgħażagħ, u d-dilwizzjoni ta' serje ta' objettivi preċedenti b'xejriet transsettorjali li għandhom l-għan li jiftħu mezzi ta' komunikazzjoni bejn iż-żgħażagħ u dawk li jfasslu l-politika.

2.3. Bħal fl-istrateġiji preċedenti, il-Garanzija għaż-Żgħażagħ mhijiex inkluża fl-Istrateġija u tagħmel parti mill-Fond Soċjali Ewropew+.

2.4. Fil-qasam tal-Istrateġija, jeżistu ħafna inizjattivi kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll fil-livell tal-UE. Taħt l-Erasmus+, il-Garanzija għaż-Żgħażagħ, l-Inizjattiva favur l-Impjieg taż-Żgħażagħ u l-Fond Soċjali Ewropew issir ħidma konsiderevoli. Oqsma rilevanti oħra li jissemmew huma l-Aġenda għall-Ħiliet u l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà. Fl-istess waqt, politiki oħra jħallu impatt kbir fuq iż-żgħażagħ f'dawk magħrufa bħala oqsma transsettorjali (pereżempju t-trasport, l-affarijiet soċjali, is-saħħa, l-azzjoni esterna u l-agrikoltura). Barra minn hekk, l-Istati Membri kollha għandhom l-approċċi tagħhom stess għall-politiki dwar iż-żgħażagħ u għal kwistjonijiet oħra li jkunu qed jaffettwaw liż-żgħażagħ.

2.5. Il-kwistjonijiet marbuta maż-żgħażagħ huma inkorporati fil-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, fl-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli tan-NU u fl-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tagħha u f'oħrajn.

2.6. Il-KESE diġà adotta diversi opinjonijiet relatati mal-kwistjonijiet marbuta maż-żgħażagħ, bħall-Opinjonijiet dwar l-Inizjattiva favur l-Impjieg taż-Żgħażagħ ([1]), il-Garanzija għaż-Żgħażagħ ([2]), il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà ([3]) jew aktar reċentement dwar qafas tal-UE għal apprendistati ta' kwalità u effettivi ([4]). Minn perspettiva tas-soċjetà ċivili, huwa vvaluta wkoll l-implimentazzjoni ta' politiki tal-UE għall-impjieg taż-żgħażagħ f'għażla ta' sitt Stati Membri, u primarjament tal-Garanzija għaż-Żgħażagħ.

([1]) ĠU C 268, 14.8.2015, p. 40.
([2]) ĠU C 271, 19.9.2013, p. 101.
([3]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 160.
([4]) ĠU C 262, 25.7.2018, p. 41.

2.7. Fis-seduta mmexxija miż-żgħażagħ tal-KESE organizzata għal din l-Opinjoni ġiet espressa inċertezza kbira miż-żgħażagħ. Huma ħassew pressjoni kbira u ftit aċċettazzjoni lejn dawk li jagħżlu triq differenti jew dawk li jitilqu kmieni mill-iskola. Xi żgħażagħ tkellmu dwar li jkollhom jibdew jaħsbu dwar il-pensjonijiet bħala żgħażagħ. It-tranżizzjoni għad-dinja tax-xogħol tibqa' dejjem sfida u kien hemm nuqqas ta' sodisfazzjon dwar id-diskriminazzjoni kontra ż-żgħażagħ f'termini ta' ħlas meta jkunu qed jagħmlu l-istess xogħol, sempliċement abbażi tal-età. L-abitazzjoni u t-trasport kienu kwistjonijiet kritiċi wkoll, flimkien mad-diġitalizzazzjoni u problemi bir-rikonoxximent u bil-validazzjoni tal-ħiliet li jinkisbu permezz ta' tagħlim mhux formali.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' l-Istrateġija. Huwa jemmen li din għandha tkun pjan komprensiv li jwassal għal riżultati mixtieqa effettivi u jipprovdi valur miżjud għaż-żgħażagħ, li jammonta għal iktar mis-somma tal-partijiet tiegħu u jkun iktar effettiv minn ġabra ta' azzjonijiet differenti. Il-KESE jemmen li l-Istrateġija għandha tkun iktar marbuta mal-programmi eżistenti tal-UE bħall-Erasmus+, il-Garanzija għaż-Żgħażagħ jew il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

3.2. Il-kunċett ta' approċċ olistiku għal kwistjonijiet ta' politika kompla jikber fiż-żminijiet reċenti u huwa komuni kemm fil-livell tal-UE kif ukoll fil-livell tal-Istati Membri. Dan jintlaqa' bi pjaċir għaliex jirrikonoxxi li l-problemi soċjali mhux dejjem jistgħu jaqgħu f'kategoriji amministrattivi preċiżi. Madankollu, is-semplifikazzjoni tar-rwoli, tal-baġits u tal-kulturi dipartimentali tradizzjonali hija sfida kbira u hemm bżonn li jiġi żgurat li approċċ olistiku ma jsirx xi tip ta' soluzzjoni meta kwistjoni tkun iebsa wisq, jew meta dawk li jfasslu l-politika sempliċement ma jkunux iridu jagħmlu għażliet oħra.

3.3. Il-KESE jqis li l-implimentazzjoni tal-politika tal-UE dwar iż-żgħażagħ għandha tkun aktar viżibbli u sostenibbli fil-livell tal-UE u tal-Istati Membri jekk għandha tiġi evalwata b'mod xieraq, pereżempju fi ħdan is-Semestru Ewropew u t-Tabella ta' Valutazzjoni Soċjali.

3.4. B'mod ġenerali l-Istrateġija proposta jrid ikollha approċċ iktar ibbażat fuq id-drittijiet. Dan huwa qasam importanti, peress li l-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tat-Tfal tan-NU (li ovvjament ma tkoprix lil dawk kollha li jaqgħu fil-kategorija taż-żgħażagħ) hija mfassla b'dan il-mod u tipprevedi reviżjonijiet regolari tal-prestazzjonijiet tal-istati permezz ta' metrika miftiehma. Il-proposti jiffokaw fuq in-natura tal-ħidma fost iż-żgħażagħ innifisha u r-rwol tas-settur volontarju; dan għandu importanza kritika, għaliex hemm approċċi ġodda u iktar strumentalisti għall-"ħidma maż-żgħażagħ" li huma evidenti fuq livell internazzjonali.

3.5. Il-KESE jemmen li l-Istrateġija għandu jkollha l-għan li tippromovi konverġenza reali 'l fuq bejn l-Istati Membri fil-qasam tal-politiki dwar iż-żgħażagħ. Dan huwa partikolarment il-każ, peress li qed jiġi pprovdut finanzjament (pereżempju Erasmus) konsiderevoli mill-UE għall-Istati Membri kollha. F'oqsma oħra ta' finanzjament mill-UE hemm approċċ ta' kofinanzjament li jippromovi l-konverġenza u approċċ komuni ikbar fl-UE kollha. Il-Kumitat jemmen li hawnhekk jistgħu jinkisbu ħafna tagħlimiet għall-Istrateġija.

3.6. Filwaqt li jaqbel mal-Kummissjoni dwar ir-rwol kruċjali tal-persuni li jaħdmu maż-żgħażagħ u l-benefiċċji uniċi tagħhom għaż-żgħażagħ fit-tranżizzjoni tagħhom biex isiru adulti, il-KESE jenfasizza li l-kwalità tal-ħidma fost iż-żgħażagħ fil-parti l-kbira tagħha tiddependi fuq il-finanzjament tas-servizzi pubbliċi. F'xi Stati Membri, minħabba tnaqqis fis-settur pubbliku u ffriżar tal-pagi, mhux biss naqset il-kwalità tax-xogħol tal-persuni li jaħdmu maż-żgħażagħ, iżda kien hemm ukoll ħafna postijiet battala mhux mimlija f'dan is-settur. Għalhekk, il-KESE jitlob li jkun hemm iktar investiment fis-servizzi pubbliċi.

3.7. Minkejja dan, il-Kummissjoni tinnota b'mod xieraq li l-Istati Membri għandhom jiddedikaw ir-riżorsi proprji tagħhom għall-politiki dwar iż-żgħażagħ. F'dan ir-rigward, il-proposti dwar l-intraċċar tal-finanzjament huma inkoraġġanti ħafna iżda jridu jinkorporaw il-ħidma tal-Istati Membri u ta' oqsma ta' politika transsettorjali oħra. Il-KESE jemmen li l-intraċċar għandu jsir bl-involviment tas-sħab soċjali u tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-livelli kollha.

3.8. Il-Kumitat jaqbel mal-Kummissjoni li hemm bżonn li l-Istati Membri jesploraw forom innovattivi u alternattivi ta' parteċipazzjoni demokratika. Madankollu, il-KESE jemmen bis-sħiħ li aktar appoġġ, inkluż appoġġ finanzjarju, huwa meħtieġ għal modi eżistenti ta' involviment soċjali bħal kunsilli taż-żgħażagħ, il-volontarjat, il-parteċipazzjoni f'organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, trade unions jew il-kunsilli tax-xogħlijiet. Iż-żgħażagħ huma l-futur tal-Ewropa, huma għandhom ikunu mħajra biex jipparteċipaw f'elezzjonijiet lokali u Ewropej kif ukoll li jkunu attivi f'kull forma ta' involviment ċiviku u politiku.

3.9. Il-KESE jemmen li, fl-ambitu tal-Istrateġija li tiffoka fuq tliet oqsma ta' azzjoni: L-IMPENN, IL-KONNESSJONI U L-GĦOTI TAS-SETGĦA, l-aħħar azzjoni għandha tiġi estiża minn kompiti li l-għan tagħhom huma li jipproteġu u jappoġġjaw liż-żgħażagħ u jattrezzawhom bil-ħiliet sabiex jaffaċċjaw sfidi globali bħad-diġitalizzazzjoni, it-tibdil fil-klima u ż-żieda fil-populiżmu. Peress li waħda mill-prijoritajiet tal-UE hija li "tipproteġi" liċ-ċittadini tagħha, il-Kumitat jemmen li ż-żgħażagħ, bl-istess mod bħall-popolazzjoni adulta, għandhom jiġu inklużi wkoll f'din il-prijorità. Iż-żgħażagħ għandhom ukoll jibbenefikaw mill-kunċett ta' "ġustizzja diġitali" li ġie promoss mill-KESE ([5]), li għandu l-għan li jipproteġi liċ-ċittadini Ewropej mill-aspetti negattivi tar-rivoluzzjoni diġitali jew fi ħdan il-qafas usa' tat-"tranżizzjoni ġusta" approvata mill-ILO.

Iż-żgħażagħ u d-dinja tax-xogħol

3.10. Għalkemm l-Istrateġija għandha tkun ċara u ma tinkludix kwantità kbira ta' objettivi, il-Kumitat jemmen li l-Istrateġija attwali għandha tiddedika aktar attenzjoni għall-kwistjonijiet soċjali u tal-impjieg li qed jaffettwaw liż-żgħażagħ, b'mod partikolari f'termini tad-diskussjoni dwar il-futur tax-xogħol. Dawn jinkludu, fost oħrajn, id-diġitalizzazzjoni, il-pjattaformi, il-frammentazzjoni u l-każwalizzazzjoni tas-suq tax-xogħol, li qed jaffettwaw b'mod partikolari liż-żgħażagħ.

3.11. Ix-xogħol u l-istudju jsiru rutina ta' kuljum għal ħafna żgħażagħ. Għal din ir-raġuni, il-KESE jemmen li l-politiki futuri tal-UE dwar iż-żgħażagħ għandhom jippromwovu d-demokrazija fuq il-post tax-xogħol billi, fost oħrajn, jippromwovu d-djalogu soċjali u jipproteġu d-drittijiet tal-impjieg taż-żgħażagħ. Iż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol għandhom jiġu ttrattati bl-istess mod meta mqabbla mal-popolazzjoni adulta, b'mod partikolari biex jirċievu l-paga minima ([6]), li jkollhom l-istess aċċess għal pensjonijiet u l-protezzjoni kontra kuntratti ta' impjiegi prekarji (kuntratti ta' żero sigħat) kif ukoll traineeships mingħajr ħlas jew impjiegi indipendenti fittizji. Il-leħen taż-żgħażagħ għandu jinstema' wkoll fis-soċjetà u fil-postijiet tax-xogħol tagħhom. Barra minn hekk, il-parteċipazzjoni taż-żgħażagħ fi strutturi rappreżentattivi fuq il-post tax-xogħol (trejdjunjins u kunsilli tax-xogħol) għandu jkun imħeġġeġ aktar, kif inhu l-każ f'xi pajjiżi, li għandhom kunsilli rappreżentattivi speċjali għaż-żgħazagħ fuq il-postijiet tax-xogħol.

3.12. Xi żgħażagħ huma wkoll ġenituri u l-politiki tal-UE, bħal direttiva ġdida dwar il-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata, għandhom rilevanza għal żgħażagħ li jkunu qed jikkombinaw x-xogħol mal-edukazzjoni u jkunu qed jieħdu ħsieb il-qraba tagħhom. Minħabba d-diġitalizzazzjoni tal-postijiet tax-xogħol, iż-żgħażagħ mingħajr dubju se jkunu f'sitwazzjoni ta' impjieg differenti mill-ġenituri tagħhom. Il-KESE jissuġġerixxi li għandha tingħata aktar attenzjoni għall-politiki soċjali u tal-impjieg fl-Istrateġija, minħabba l-importanza ta' politiki tas-suq tax-xogħol għal ħajjet il-ġenerazzjonijiet żgħażagħ.

3.13. Is-suq tax-xogħol għandu importanza partikolari għaliex f'ħafna pajjiżi, iż-żgħażagħ kienu dawk li ġew affettwati l-iktar mill-qgħad fis-snin li ġew wara l-kriżi ekonomika tal-2008. Għalkemm ir-rata tal-qgħad fost iż-żgħażagħ naqset, l-għadd ta' żgħażagħ mingħajr impjieg kien kważi d-doppju tal-għadd ta' żgħażagħ li kellhom xogħol ([7]). F'ħafna każijiet, impjiegi li nħolqu reċentement huma ta' kwalità aktar baxxa jew jagħtu inqas aċċess għal kuntratti full-time minn dawk ta' qabel il-kriżi (eż. kuntratti temporanji, kuntratti ta' żero sigħat).

L-Edukazzjoni u s-Saħħa taż-Żgħażagħ

3.14. L-Istrateġija għandha l-għan li ssemmal-leħen taż-żagħżagħ mhux rappreżentati mill-politiċi. Sabiex dan jinkiseb, hija meħtieġa iktar azzjoni sabiex iż-żgħażagħ li jinsabu 'l bogħod mis-suq tax-xogħol u mis-sistema edukattiva jintegraw fis-soċjetà. Minkejja titjib żgħir fl-għadd ta' żgħażagħ barra mill-edukazzjoni, impjieg jew taħriġ (NEET), 10,9 % tal-persuni li għandhom bejn il-15 u l-24 sena u 17,7 % taż-żgħażagħ bejn il-25 u d-29 sena kienu għadhom jinsabu f'din is-sitwazzjoni fl-2017. It-titjib tal-ħiliet u tal-kompetenzi jħalli impatt pożittiv fuq l-impjegabbiltà taż-żgħażagħ, iżda dan il-fattur waħdu mhux se jiddetermina t-tkabbir tal-impjiegi. Dan id-diżimpenn iħalli impatt sinifikanti fuq il-ħajja u l-aspirazzjonijiet taż-żgħażagħ, għaliex jista' jwassal għall-faqar u għall-esklużjoni soċjali. Barra minn hekk, l-awtoritajiet pubbliċi jkollhom iħallsu għall-ispiża talli ma jdaħħlux il-popolazzjoni NEET fl-edukazzjoni jew fl-impjieg, li hija stmata mill-Eurofound (2012, 2014) li hija 1,2 % tal-PDG nazzjonali. Il-popolazzjoni NEET għandha wkoll iktar probabblità li tappoġġja ideoloġiji estremisti u ksenofobiċi.

3.15. Artiklu 4 tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali dwar l-appoġġ attiv għall-impjieg jiddikjara: "Iż-żgħażagħ għandhom id-dritt għal edukazzjoni kontinwa, apprendistat, traineeships jew offerta ta' xogħol ta' reputazzjoni tajba sa erba' xhur minn meta jiġu qiegħda jew jitilqu mill-iskola." L-Istrateġija għaż-żgħażagħ għandha tikkontribwixxi għat-twettiq ta' dan il-prinċipju, speċjalment billi tippromwovi t-tisħiħ tas-soċjetà ċivili u l-alleanzi bejn l-imsieħba soċjali għat-tfassil u s-segwitu tal-politiki differenti mwettqa f'dan ir-rigward. Għandha tingħata attenzjoni speċjali għal strateġiji ta' sensibilizzazzjoni sabiex dawk iż-żgħażagħ li huma l-aktar imbiegħda mis-suq tax-xogħol jerġgħu jsibu impjieg jew edukazzjoni.

([5]) ĠU C 237, 6.7.2018, p. 1.
([6]) ĠU C 125, 21.4.2017, p. 10.
([7]) ĠU C 125, 21.4.2017, p. 10.

3.16. L-Istrateġija Ewropea għaż-Żgħażagħ għalhekk għandha tvara strateġija pan-Ewropea sabiex tilħaq lil dawn il-gruppi. Kooperazzjoni mill-qrib bejn l-awtoritajiet nazzjonali, is-sħab soċjali Ewropej, il-kunsilli nazzjonali taż-żgħażagħ u s-settur taż-żgħażagħ hija fundamentali biex dan il-proġett jirnexxi.

3.17. Iż-żgħażagħ ġeneralment iqattgħu ammont kbir tal-ħin tagħhom f'edukazzjoni full-time jew part-time u dan huwa qasam ieħor fejn hemm kompetenzi limitati fil-livell tal-UE, minbarra li jiġi żgurat li "kulħadd għandu d-dritt għal edukazzjoni inklużiva u ta' kwalità, għat-taħriġ u t-tagħlim tul il-ħajja sabiex iżomm u jakkwista ħiliet li jippermettulu jipparteċipa b'mod sħiħ fis-soċjetà u jimmaniġġja b'suċċess it-tranżizzjonijiet fis-suq tax-xogħol", kif iddikjarat fl-ewwel prinċipju tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali. Għal darb'oħra, dan huwa qasam li ġie kopert minn pilastru ddedikat tal-Istrateġija preċedenti.

3.18. Il-qasam tas-saħħa mentali taż-żgħażagħ huwa ċentrali għall-ħidma fost iż-żgħażagħ u għal kwalunkwe interazzjoni professjonali maż-żgħażagħ. Ġeneralment, is-saħħa hija kompetenza tal-Istati Membri, iżda s-saħħa mentali hija aspett tas-saħħa pubblika, fejn l-UE għandha kompetenza, għalhekk għandha tkun prominenti fil-ħidma transsettorjali prevista skont l-Istrateġija. Għalhekk jeħtieġ li tingħata attenzjoni speċjali lil kwistjonijiet bħall-ansjetà, id-dipressjoni u r-rati ta' suwiċidju fost iż-żgħażagħ.

3.19. Hemm għadd dejjem ikbar ta' eżempji ta' ħidma tal-aħjar prattika maż-żgħażagħ fil-livell tal-Istati Membri. Bl-istess mod, intwera li l-ħidma fost iż-żgħażagħ għandha impatt pożittiv fuq is-saħħa mentali taż-żgħażagħ. Il-KESE jemmen li l-qasam tas-saħħa mentali taż-żgħażagħ jeħtieġ iktar attenzjoni fl-Istrateġija.

3.20. Bl-istess mod, diversi politiki nazzjonali jiffokaw fuq is-saħħa fiżika taż-żgħażagħ. Hemm għadd ta' kwistjonijiet ta' tħassib f'dan il-qasam. L-obeżità fit-tfulija u fiż-żgħożija li dejjem qed tiżdied hija kawża ta' tħassib, bħalma huwa l-abbuż ta' sustanzi u drogi legali. Għalkemm l-Istati Membri xorta jistgħu jadottaw approċċi diverġenti, approċċ transsettorjali għall-kwistjonijiet marbuta maż-żagħżagħ ma jistax jinjora dawn il-kwistjonijiet u jrid jinvolvihom, abbażi tas-setgħat rilevanti tal-UE. Dawn l-oqsma kienu pilastri ddedikati tal-Istrateġija preċedenti u huwa importanti li jinżamm fokus qawwi fuqhom fil-ħidma transsettorjali.

Ugwaljanza

3.21. Hemm rabta mill-qrib bejn il-ħidma fost iż-żgħażagħ, il-politika dwar iż-żgħażagħ u l-ugwaljanza. Kien hemm azzjoni konsiderevoli mill-UE f'dan il-qasam u l-Istati Membri kollha għandhom leġislazzjoni fis-seħħ. Madankollu, għad hemm ħafna każijiet ta' diskriminazzjoni li jiltaqgħu magħhom iż-żgħażagħ, bħal fl-akkomodazzjoni, u servizzi li huma jiddependu fuqhom aktar minn oħrajn bħat-trasport pubbliku. Il-liġijiet dwar l-ugwaljanza spiss jistgħu jkunu iktar iffokati fuq l-anzjani. Hemm disa' raġunijiet universali li jipprojbixxu d-diskriminazzjoni fl-Istati Membri tal-UE. Jeħtieġ li niżguraw li ż-żgħażagħ soġġetti għal dan it-tip ta' diskriminazzjoni jkunu adegwatament koperti mill-Istrateġija tal-UE għaż-Żgħażagħ. Filwaqt li hemm għadd ta' gruppi, nistgħu nenfasizzaw li ġejjin, li għandhom bżonn ta' aktar attenzjoni fid-dokument.

— żgħażagħ b'diżabilità

— migranti u refuġjati żgħażagħ

— nisa żgħażagħ u bniet

— LGBTIQ+ żgħażagħ.

3.22. Ħafna politiki tal-UE dwar iż-żgħażagħ reċentement kienu ffukati fuq ir-radikalizzazzjoni. Madankollu, l-integrazzjoni trid tkun parti minn firxa usa' ta' miżuri offruti liż-żgħażagħ u din teħtieġ li tiġi enfasizzat fl-Istrateġija. Din il-proposta tidħol ukoll b'mod naturali fi programmi għall-impjieg taż-żgħażagħ.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jilqa' l-ħolqien ta' kariga ġdida ta' Koordinatur tal-UE għaż-Żgħażagħ, li għandu jismal-ilħna taż-żgħażagħ u jinfluwenza d-dimensjoni transsettorjali tal-politika dwar iż-żgħażagħ. L-enfasi għandha ssir fuq din tal-aħħar. Il-Koordinatur għandu jheġġeġ u jiffaċilita wkoll proċess simili fil-livell tal-Istati Membri u għalhekk għandu jingħaqad ma' kwalunkwe preżenza tal-Kummissjoni fil-laqgħat tal-Kunsill.

4.2. Il-proposti għal Pjani ta' Azzjoni Nazzjonali fil-qasam taż-żgħażagħ jintlaqgħu bi pjaċir ukoll. Hemm bżonn ta' miri ċari, monitoraġġ u progress fl-appoġġ liż-żgħażagħ. Il-KESE japprova bil-qawwi l-ħsieb tal-Kummissjoni li hija meħtieġa rabta akbar bejn il-finanzjament u l-Pjani ta' Azzjoni Nazzjonali.

4.3. Il-bidla minn Djalogu Strutturat għal Djalogu maż-Żgħażagħ iktar inkluživ tintlaqa' bi pjaċir. Madankollu, hija meħtieġa iktar inklużjoni, li tista' tinkiseb billi jitwessgħu t-tip u n-natura tal-organizzazzjonijiet involuti u billi jiżdiedu iktar gruppi. L-organizzazzjonijiet volontarji taż-żgħażagħ u l-Kunsilli Nazzjonali taż-Żgħażagħ għandhom jibqgħu ċentrali għal din il-ħidma peress li huma marbuta mill-qrib maż-żgħażagħ u għandhom esperjenza kbira ħafna.

4.4. Il-konsolidazzjoni tal-Portal Ewropew għaż-Żgħażagħ bħala punt ta' dħul uniku diġitali għaż-żgħażagħ biex jinvolvu ruħhom mal-UE hija milqugħa, iżda għandha tingħata attenzjoni speċjali għad-disponibbiltà ta' dan il-portal permezz ta' konnessjoni mal-Internet mingħajr ħlas u aċċess għal kompjuters, speċjalment għal gruppi taż-żgħażagħ żvantaġġati fl-Istati Membri. Il-Kummissjoni trid iżżomm rekord ukoll taċ-ċaqliq kostanti fil-pjattaformi fost iż-żgħażagħ.

4.5. Il-proposti jindikaw li ż-żgħażagħ jista' jkollhom vantaġġ fir-rigward tal-bidla teknoloġika. Madankollu, għandu jiġi nnotat li hemm ukoll żgħażagħ diġitalment esklużi. Dawk li jaħdmu maż-żgħażagħ iridu jkunu konxji wkoll kemm tal-aspetti pożittivi kif ukoll tal-aspetti negattivi (eż. kwistjonijiet ta' saħħa mentali u sfidi ta' aħbarijiet foloz) tal-impenn teknoloġiku taż-żgħażagħ.

4.6. Filwaqt li l-mobbiltà hija valur Ewropew fundamentali u hija ċentrali għall-programmi taż-żgħażagħ, din jista' jkollha effetti negattivi, b'mod partikolari fil-pajjiżi fejn hemm emigrazzjoni, tnaqqis fil-popolazzjoni jew "eżodu tal-imħuħ" jew "eżodu tal-forza tax-xogħol". Madankollu jista' jkun hemm potenzjal biex din il-kwistjoni titjieb billi tintuża l-popolazzjoni tal-migranti u tar-rifuġjati ġodda fl-Ewropa.

4.7. Il-KESE jikkunsidra l-proposti tal-Kummissjoni dwar il-validazzjoni ta' tagħlim informali u mhux formali bħala siewi. Tkun xi ħaġa inkoraġġanti li kieku jkun hemm xi mudelli żviluppati fil-qasam taż-żgħażagħ u f'oqsma oħra.

4.8. Fortunatament, issa hemm iktar avvenimenti taż-żgħażagħ li jinvolvu lill-istituzzjonijiet tal-UE, għalhekk evalwazzjoni tagħhom kollha tkun utli. Għandu jiġi vverifikat ukoll jekk tkunx tista' tinkiseb iktar sinerġija bejniethom. Id-djalogu strutturat għandu l-vantaġġ li huwa kontinwu minflok ma jkun ta' darba. L-involviment kontinwu taż-żgħażagħ fid-deċiżjonijiet li jaffettwawhom għandu jingħatalu prijorità u huwa importanti li dan iseħħ fl-oqsma kollha ta' politika, u mhux biss fil-politika dwar iż-żgħażagħ. L-istituzzjonijiet li jwettqu avvenimenti ta' darba għandhom jimxu lejn l-involviment kontinwu taż-żgħażagħ fil-ħidma tagħhom.

4.9. Il-Kumitat jemmen li rwol b'saħħtu għal informazzjoni indipendenti dwar iż-żgħażagħ huwa importanti fi żmien ta' aħbarijiet foloz u dipendenza żejda fuq għodod online. Ir-relazzjoni ma' adulti fdati għandha tibqa' karatteristika prinċipali tal-ħidma fost iż-żgħażagħ u tal-politika dwar iż-żgħażagħ.

4.10. Fil-fehma tal-KESE, l-Istrateġija, flimkien ma' politiki oħra mmirati lejn il-ġenerazzjoni żagħżugħa, għandha tkun għodda importanti biex jiġu indirizzati s-sentimenti anti-Ewropej u l-populiżmu fost il-popolazzjoni żagħżugħa.

4.11. Filwaqt li jilqa' l-Istrateġija speċifika l-ġdida tal-UE għaż-Żgħażagħ, il-KESE jirrakkomanda bil-qawwa l-integrazzjoni taż-żgħażagħ fil-ħidma kollha tad-direttorati ġenerali (DĠ) differenti kollha tal-Kummissjoni Ewropea.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Aġenda ġdida għall-kultura"

(COM(2018) 267 final)

(2019/C 62/25)

Relatur: **Antonello PEZZINI**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	L-Artikolu 167 tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	182/1/0

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE huwa konvint li l-Ewropa tirrappreżenta komunità kulturali bbażata fuq valuri komuni u li **l-ekonomija soċjali tas-suq** hija karatteristika tal-istil ta' ħajja Ewropea, li tgħaqqad il-libertà ekonomika mad-drittijiet soċjali u mal-prinċipji tar-rispett għall-bniedem.

1.2. Il-KESE jikkunsidra fundamentali l-konsolidazzjoni u l-iżvilupp tad-dimensjoni kulturali tal-Unjoni, ibbażata fuq il-valuri komuni stabbiliti fit-Trattati, bħala fattur ewlieni fil-proċess ta' integrazzjoni u bħala l-pedament tal-identità kulturali Ewropea, b'impenn għall-ħolqien ta' soċjetà inklużiva, pluralista, magħquda u kompetittiva.

1.2.1. Skont il-KESE, huwa biss bit-tisħiħ tas-sens ta' appartenenza lill-Ewropa u bl-identità kulturali komuni li nistgħu nirrinfurzaw il-proġett Ewropew u d-diversità kulturali u lingwistika.

1.2.2. Skont il-KESE, il-wirt kulturali tanġibbli u intanġibbli tal-Ewropa jirrappreżenta dak li jgħaqqad il-popli Ewropej, jiġifieri sens ta' identità b'saħħtu kif ukoll assi strateġiku prezzjuż ta' koeżjoni soċjali.

1.3. Il-KESE jemmen li, preċiżament minħabba l-kriżi politika u ta' identità li għaddejja bħalissa fl-Ewropa ([1]), huwa ferm importanti li l-kultura terġa' tingħata rwol ċentrali ta' trażmissjoni tas-sens ta' identità, u li l-valuri komuni mnaqqxa fit-Trattati jsiru reali.

1.4. Il-KESE, għalkemm iqis b'mod pożittiv l-inizjattiva li l-kultura titqiegħed fiċ-ċentru tal-Aġenda, jitlob li r-rilanċ tal-Aġenda jkun okkażjoni biex tiġi kkunsidrata l-viżjoni ta' **Rinaxximent Ewropew Ġdid**, li jkollu l-għan li tinħoloq Żona Ewropea tal-Kultura ([2]), ibbażata fuq diversi valuri komuni bħalma huma: is-solidarjetà, il-fiduċja u l-koresponsabbiltà.

1.5. Skont il-KESE, Aġenda Ewropea għall-Kultura mhedda għandha tkun ibbażata fuq viżjoni strateġika kondiviża li, fil-ħolqien taż-Żona Ewropea tal-Kultura tindika:

— il-valuri ta' identità komuni tal-libertà u tas-solidarjetà;

— il-prinċipji ewlenin tal-libertà tal-moviment, l-istabbiliment u l-forniment, fl-Ewropa, ta' persuni, beni u servizzi li joperaw fil-qasam kulturali;

([1]) B'analoġija ma' dan hemm it-tisħiħ taż-Żona Ewropea tar-Riċerka.
([2]) B'analoġija ma' dan hemm it-tisħiħ taż-Żona Ewropea tar-Riċerka.

— is-sistemi ta' ġestjoni u tfassil ta' interventi li jindirizzaw il-wirt kulturali;

— **l-interventi ta' restawr u ta' konservazzjoni konkreti għall-wirt artistiku enormi li jagħti ħajja lill-kultura Ewropea għall-ġenerazzjonijiet il-ġodda** ([3]);

— l-isfruttar tal-kultura Ewropea fir-relazzjonijiet internazzjonali;

— governanza mġedda tal-politiki Ewropej, biex jingħata aktar spazju lill-atturi li jipproduċu, u jsawru l-kultura, fix-xogħolijiet kulturali u fl-industriji kulturali u kreattivi;

— l-appoġġ għal gruppi ta' intrapriżi kreattivi ż-żgħar, partikolarment dawk b'għanijiet soċjali;

— sinerġiji u skambji ta' proċessi kulturali li jikkontribwixxu biex isaħħu l-kondiviżjoni tal-ħafna espressjonijiet tas-soċjetà Ewropea.

1.6. **Mill-aspett ta' offerta kulturali**, hemm bżonn li d-destinatarji tal-miżuri jkollhom perċezzjoni ċara u aċċessibbli, permezz ta' mezzi ġodda ta' komunikazzjoni f'diversi lingwi, sabiex iż-Żona Ewropea tal-Kultura tkun effettivament patrimonju ta' kulħadd.

1.7. **Mill-aspett tad-domanda kulturali**, il-Kumitat jemmen li huwa essenzjali li tittieħed azzjoni mmirata għal dawk attivi fil-produzzjoni kulturali, biex ikompli jiżdied il-livell ta' parteċipazzjoni fl-iżvilupp tal-identità tal-valur komuni Ewropea, b'inizjattivi bħal **"Erasmus ta' ċittadinanza kulturali"** u t-tnedija ta' **Kard Ewropea tal-Kultura** għaċ-ċittadini Ewropej.

1.8. Il-KESE huwa konvint li jista' jaqdi rwol proattiv fi djalogu kulturali strutturat, biex jissaħħu ċ-ċittadinanza demokratika, l-identità kulturali u l-kondiviżjoni tal-ħafna espressjonijiet kreattivi tas-soċjetà, anke b'inizjattivi konġunti, bħat-tnedija ta' Ġimgħa Ewropea tal-Kultura, l-Iljieli tal-Kultura Ewropea, u l-ħatra ta' Ambaxxaturi Ewropej għall-Kultura.

1.9. Il-Kumitat jimpenja ruħu favur il-monitoraġġ tad-data tal-pjan direzzjonali tal-Aġenda l-ġdida u t-tlestija taż-Żona Ewropea tal-Kultura, abbażi tas-sottomissjoni ta' rapporti regolari mill-Kummissjoni.

2. Introduzzjoni

2.1. Il-kultura għandha post ewlieni fil-proġett Ewropew u hija l-bażi tal-"għaqda fid-diversità" tal-Unjoni Ewropea. Din tirrappreżenta komponent fundamentali tal-ħajja fil-komunità u valur li jista' jtejjeb l-umanità tagħna, bħala element essenzjali tal-imġiba tagħna fis-soċjetà u fl-espressjoni ta' kuljum taċ-ċittadinanza tagħna.

2.2. Għalhekk il-kultura tirrappreżenta r-riżorsa strateġika ideali ta' koeżjoni soċjali u ta' djalogu interkulturali u opportunità kbira biex tkun apprezzata l-istorja komuni, bir-rikkezza kbira tad-diversità kulturali tar-reġjuni Ewropej u tal-wirt tanġibbli u intanġibbli kondiviż.

2.3. It-Trattat ta Lisbona ta' importanza kbira għall-kultura: fil-preambolu tat-Trattat dwar l-Unjoni ssir referenza diretta għar-rieda li titnebbaħ mill-**"wirt kulturali, reliġjuż u umanista tal-Ewropa"**, b'objettivi prijoritarji bħall-impenn li "tirrispetta r-rikkezza tad-diversità kulturali u lingwistika tagħha u [li] għandha tassigura li jitħares u jkun żviluppat il-wirt kulturali Ewropew".

2.3.1. It-Trattat jenfasizza ħafna minn dawn il-valuri, li jservu bħala bażi għas-soċjetà Ewropea: "L-Unjoni hija bbażata fuq il-valuri tar-rispett għad-dinjità tal-bniedem, il-libertà, id-demokrazija, l-ugwaljanza, l-istat tad-dritt u r-rispett għad-drittijiet tal-bniedem…". Dawn il-valuri, li saru parti integrali tal-kultura Ewropea, jidhru u jeħtieġ li jokkupaw spazju dejjem akbar f'soċjetà kkaratterizzata mill-pluraliżmu, min-nondiskriminazzjoni, mit-tolleranza, mill-ġustizzja u mis-solidarjetà.

2.3.2. Il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali, li hija parti integrali mit-Trattat, ġabret fil-qosor u tenniet lista rikka ta' valuri, li wħud minnhom diġà jissemmew fit-Trattat.

2.3.3. Għalhekk, l-azzjoni tal-UE hija mmirata biex tħeġġeġ il-kooperazzjoni fost l-Istati Membri biex il-kompetenza speċifika tagħhom fil-politika kulturali tkun tirreferi dejjem aktar għall-valuri komuni sottoskritti u jiġu integrati, kif ippjanat, f**in-nisġa tar-relazzjonijiet soċjali**.

([3]) Ara Specialist restoration services: www.opencare.it

2.3.4. L-imġiba tal-bniedem fir-relazzjonijiet soċjali u fl-imġiba ta' kuljum, timxi fuq mudelli stabbiliti f'moħħu *a priori* ([4]). Iżda dawn il-mudelli jinkisbu permezz tal-edukazzjoni ([5]) u t-tagħlim ([6]), u jissaħħu bir-relazzjonijiet li jiżviluppaw mad-dinja ta' madwarna.

2.3.5. Għalhekk huwa importanti li nxerrdu u ninsistu fuq il-valuri, li huma l-bażi komuni taċ-ċivilizzazzjoni Ewropea, speċjalment fost iż-żgħażagħ, minn qabel l-adolexxenza, biex jissaħħu"**n-newroni mera"**, li jissimulaw l-azzjonijiet, l-emozzjonijiet u s-sensazzjonijiet li nosservaw f'ħaddieħor ([7]).

2.4. Il-kunċett tal-kultura ([8]) minnu nnifsu huwa dinamiku u għalhekk jimplika sensiela ta' azzjonijiet li jeħtieġ jiġu żviluppati mill-politiki Ewropej u mill-Istati permezz tal-edukazzjoni u l-eżempji. Il-valuri msemmija hawn fuq u mħaddna mit-Trattat, ma jfiġġux mix-xejn, iżda huma pjuttost ir-riżultat ta' kunsiderazzjonijiet u esperjenzi li mmaturaw fl-aspett soċjali li jirregolaw il-koeżistenza paċifika u ż-żieda fil-fiduċja tal-popli u jeħtieġ ikunu parti minn **proċessi ta' edukazzjoni u ta' interazzjonijiet soċjali**, immirati l-aktar lejn il-ġenerazzjonijiet il-ġodda, biex ikunu jistgħu jħaddnu u jaqsmu l-valuri etiċi tagħhom.

2.5. Minbarra l-valur soċjali u identitarju tagħha, il-kultura hija dejjem aktar rikonoxxuta bħala segment ekonomiku ewlieni u strateġiku għall-iżvilupp tal-ġid per capita, tal-benesseri u tal-PDG globali Ewropew, u fir-relazzjonijiet internazzjonali.

2.6. Huwa stmat li s-setturi kulturali u kreattivi jikkontribwixxu għal 4,2 % tal-PDG tal-UE, b'żieda fl-impjiegi ta' 1,5 %. F'ċifri assoluti, fl-2016 il-kultura ġġenerat EUR 89,9 biljun — ekwivalenti għal + 1,8 % b'paragun mal-2015 — u, meta wieħed iqis l-industriji relatati, iġġenerat aktar minn EUR 250 biljun, u impjegat 1,5 miljun persuna ([9]).

2.7. Il-parteċipazzjoni kulturali hija element essenzjali tal-impenn tal-Ewropa iżda, bil-kriżi ekonomika u finanzjarja tal-2008 fl-Ewropa, li wara nfirxet fil-qasam soċjali u dak poltiku, din il-parteċipazzjoni naqset fil-pajjiżi kollha Ewropej, u b'mod speċjali fil-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Ewropa ([10]).

2.8. Fl-Aġenda Ewropea għall-Kultura tal-2007 ([11]) l-UE u l-Istati Membri kienu impenjaw ruħhom li:

— jippromovu d-diversità kulturali;

— iħarsu l-wirt kulturali;

— jegħlbu l-ostakli għall-moviment liberu tal-operaturi fis-settur;

— jappoġġjaw il-kontribut li jagħtu l-impriżi kulturali u kreattivi.

2.8.1. Il-pjan ta' ħidma tal-UE għall-Kultura (2015-2018) stabbilixxa 4 prijoritajiet ewlenin għall-kollaborazzjoni fil-livell Ewropew, fil-qasam tal-politiki kulturali:

— kultura aċċessibbli u miftuħa għal kulħadd;

— is-salvagwardja u l-isfruttar tal-wirt kulturali;

— l-appoġġ lis-setturi kulturali u kreattivi, f'ekonomija innovattiva;

— il-promozzjoni tad-diversità kulturali.

2.9. Il-Parlament adotta għadd ta' riżoluzzjonijiet ([12]) u rakkomandazzjonijiet dwar aċċess ugwali għas-servizzi kulturali, dwar il-kultura fir-relazzjonijiet barranin tal-Unjoni u dwar il-mobilità, dwar l-industriji kulturali u kreattivi.

([4]) *Nihil est in intellectu quod prius non fuerit in sensu* (J. Locke).
([5]) Mil-Latin *Instruere*, tħejji, tibni.
([6]) L-ikkuppjar ta' sinjali u mudelli.
([7]) Ara r-riżultati tan-newroxjenzi li jispjegaw l-ikkupjar tal-azzjonijiet u l-ikkupjar tal-mudelli.
([8]) Mil-Latin Colere, trawwem.
([9]) Sors Eurostat.
([10]) Ir-Rapport "Cultural access and participation" http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf
([11]) Ara ĠU C 287, 29.11.2007.
([12]) Ara ĠU C 377 E, 7.12.2012, p. 142; ĠU C 93, 9.3.2016, p. 95, P8_TA(2016)0486.

2.10. Fil-Kunsill tal-UE tat-23 ta' Mejju 2018 ġew adottati l-konklużjonijiet dwar l-integrazzjoni tal-wirt kulturali anke f'politiki oħrajn u dwar it-tisħiħ tad-djalogu mal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

2.11. Min-naħa tiegħu, il-KESE spiss esprima l-opinjoni tiegħu dwar l-isfruttar tas-setturi kulturali u kreattivi u dwar l-appoġġ għal strateġija ta' relazzjonijiet kulturali internazzjonali ([13]), inkluż il-kontribut tal-wirt kulturali Ewropew taż-żoni rurali ([14]).

3. Il-proposti tal-Aġenda l-ġdida

3.1. L-aspetti ewlenin tal-Aġenda l-ġdida proposta mill-Kummissjoni jistgħu jiġu jinġabru fil-qosor hekk:

— il-promozzjoni tal-parteċipazzjoni kulturali, il-mobilità tal-artisti u l-protezzjoni tal-wirt, filwaqt li tiġi sfruttata l-qawwa tal-kultura u tad-diversità kulturali favur il-koeżjoni soċjali u l-benesseri;

— il-promozzjoni tal-kultura u tal-arti fl-edukazzjoni;

— it-tisħiħ tar-relazzjonijiet kulturali internazzjonali;

— it-trawwim ta' rabtiet iktar b'saħħithom mal-politika industrijali;

— l-isfruttar tar-rwol tal-kultura biex issaħħaħ l-identità Ewropea;

— li ssir kooperazzjoni b'saħħitha mal-Istati Membri u mas-soċjetà ċivili.

3.2. Id-dimensjonijiet ewlenin proposti jistgħu jinġabru fil-qosor kif ġej:

3.2.1. *Dimensjoni soċjali:* l-isfruttar tal-importanza li l-kultura u d-diversità kulturali għandhom favur il-koeżjoni soċjali u l-benesseri.

3.2.2. *Dimensjoni ekonomika:* l-appoġġ għall-kreattività kulturali fl-edukazzjoni u fl-innovazzjoni, it-tkabbir permezz ta' impjiegi ġodda, l-iżvilupp ta' industriji kulturali u ta' ħiliet ([15]);

3.2.3. Dimensjoni esterna ta' tisħiħ tar-relazzjonijiet kulturali internazzjonali: l-appoġġ għall-kultura fil-pajjiżi kandidati u fil-Balkani tal-Punent, fil-pajjiżi tal-Mediterran, u azzjonijiet tal-Fond għall-Iżvilupp tal-AKP ([16]);

3.2.4. *Dimensjoni trasversali*: l-inizjattivi "Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali" u "il-Kapitali Ewropej tal-Kultura", Pjan ta' Azzjoni Ewropew ġdid għall-Patrimonju Kulturali 2019-2022, l-iżvilupp ta' Digital4Culture, il-lista online tal-films Ewropej, l-appoġġ għat-trasformazzjoni diġitali.

3.3. Il-kollaborazzjoni strateġika fil-kuntest tal-Aġenda l-ġdida se tkun appoġġjata minn Europa Kreattiva u minn programmi oħra tal-UE.

4. Kummenti ġenerali

4.1. Il-KESE jikkunsidra fundamentali l-konsolidazzjoni u l-iżvilupp ta' dimensjoni kulturali tal-Unjoni, ibbażata fuq il-valuri komuni stabbiliti fit-Trattati, biex jissaħħaħ is-sens ta' appartenenza fil-ħolqien ta' soċjetà inklużiva, magħquda u kompetittiva.

4.2. Il-wirt kulturali tanġibbli u intanġibbli tal-Ewropa jirrappreżenta dak li jgħaqqad il-popli Ewropej, sens ta' identità b'saħħtu b'mod speċjali fil-mumenti ta' kriżi ta' identità u ta' solidarjetà Ewropea.

4.3. Il-KESE jemmen li, preċiżament minħabba l-kriżi politika u ta' identità u ta' governanza li għaddejja bħalissa fl-Ewropa, ikun jaqbel li l-kultura Ewropea terġa' tingħata r-rwol ta' trażmissjoni tal-valuri tal-identità, anke permezz tat-tisħiħ ta' perkorsi ta' taħriġ Ewropej.

([13]) ĠU C 288, 31.8.2017, p. 120.
([14]) NAT/738 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 22).
([15]) B'mod partikolari bil-konverżjoni ta' P.I.S.A. minn STEM (Xjenza, Teknoloġija, Inġinerija u Matematika) għal STEAM (Xjenza, Teknoloġija, Inġinerija, Arti u Matematika) u fil-qasam diġitali.
([16]) L-Afrika, il-Karibew, il-Paċifiku.

4.4. Dan il-proċess ta' integrazzjoni mill-aspett tal-valuri jeħtieġ ikun il-bażi għal qabża kbira 'l quddiem permezz ta' Aġenda ġdida għall-Kultura u għandu jirriżulta f'Żona Ewropea tal-Kultura ([17]), li tkun ibbażata fuq valuri komuni, u b'mod analogu u konġunt maż-Żona Ewropea tar-Riċerka.

4.5. Din iż-Żona Ewropea tal-Kultura ġdida għandha tinkludi, flimkien ma' skeda taż-żmien:

4.5.1. it-tisħiħ tal-politiki u tal-istrumenti kulturali Ewropej favur l-appoġġ u t-tixrid tal-valuri tal-identità, fuq il-bażi tas-sens ta' appartenenza għal grupp ta' valuri komuni.

4.5.2. it-twettiq sħiħ tal-libertajiet tal-moviment, tal-istabbiliment u tal-forniment ta' servizzi fit-territorju kollu Ewropew, ta' persuni fiżiċi u ġuridiċi li joperaw fil-qasam kulturali;

4.5.3. "ekonomija tal-kultura" ffokata fuq sistemi soċjalment inklużivi, li tippromovi mudelli ġodda għall-konservazzjoni u r-restawr tal-wirt kulturali u għall-iżvilupp ta' industriji kreattivi, inkluż permezz ta' forom ġodda ta' intrapriża, b'valur soċjali kbir.

4.5.4. il-promozzjoni tal-kultura Ewropea fir-relazzjonijiet internazzjonali, bħala strument għar-rilanċ tad-diplomazija kulturali, bħala mekkaniżmu ta' setgħa ta' persważjoni fir-relazzjonijiet esterni tal-Ewropa, kif ukoll bħala multiplikatur ekonomiku fil-kummerċ internazzjonali li jkun kapaċi jittrasforma lill-artisti/kreattivi f'**"Ambaxxaturi għall-Kultura Ewropa"**.

4.5.5. mekkaniżmi bottom-up sabiex jingħata aktar spazju lill-atturi kollha li jipproduċu, joħolqu u jsawru direttament il-kultura, fl-oqsma tal-arti u tal-industriji kulturali u kreattivi.

4.6. Skont il-KESE, l-isfidi komuni għandhom jiġu affaċċjati permezz tal-ħolqien ta' "suq intern tal-kultura" ġenwin u proprju li jappoġġja:

— il-mobilità tal-artisti, tas-servizzi tal-intrapriżi kulturali

— il-mobilità tax-xogħlijiet artistiċi

— il-kooperazzjoni permezz ta' proġetti transnazzjonali

— id-djalogu interkulturali

— azzjonijiet speċifiċi ta' tisħiħ tal-identità kulturali Ewropea

— azzjonijiet ta' restawr u konservazzjoni tal-wirt artistiku kbir ħafna tal-Ewropa b'linji ddedikati ta' R&I multimedjali ([18]) u ta' sostenibbiltà

— it-tisħiħ tal-indipendenza kreattiva

— l-iżvilupp ta' kultura umanistika-diġitali li kapaċi trażżan il-kontroll manipulatorju tal-algoritmu tal-aħbarijiet foloz u tad-diżinformazzjoni online.

4.7. Skont il-KESE, huwa essenzjali li jiġi promoss, speċjalment fost iż-żgħażagħ u permezz tal-edukazzjoni, it-twemmin li d-diversità kulturali u l-ħafna forom ta' arti jirrappreżentaw elementi essenzjali għall-iżvilupp tal-bniedem u għall-affermazzjoni tal-libertajiet fundamentali u li l-iskambju ta' proċessi kulturali jikkontribwixxu għat-tisħiħ taċ-ċittadinanza demokratika.

4.8. Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa li l-Aġenda ġdida Ewropea għall-Kultura mfassla b'viżjoni strateġika ġdida kondiviża u arrikkita, tkun integrata u ankrata fil-prospetti tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali Ewropew.

4.9. Fil-fehma tal-KESE, huwa meħtieġ li d-destinatarji tal-programmi u l-azzjonijiet ta' regolamentazzjoni strutturali u finanzjarji li jipprovdu appoġġ jagħtu perċezzjoni ċara, trasparenti u aċċessibbli fuq in-netwerks soċjali.

4.10. Bl-istess mod, il-KESE jemmen li huwa essenzjali li tittieħed azzjoni mmirata lejn id-destinatarji aħħarin tal-politika kulturali Ewropea, biex jiżdiedu: il-livelli ta' parteċipazzjoni, li ħadu daqqa ta' ħarta minħabba l-kriżi ekonomika u finanzjarja, li nfirxet fil-qasam soċjali.

([17]) Ara wkoll il-Kunsill tal-Ewropa — Konvenzjoni Qafas tal-Kunsill tal-Ewropa dwar il-Valur tal-Wirt Kulturali għas-Soċjetà (CETS nru 199) 18/03/08 Faro, 27 ta' Ottubru 2005.

([18]) Ara n-nota f'qiegħ il-paġna 14.

4.10.1. Il-KESE jemmen li t-tnedija ta' Erasmus ta' ċittadinanza, għat-tixrid kulturali u turistiku tal-UE u ta' Kard Ewropea tal-Kultura, b'aċċess iffaċilitat għall-meravilji kulturali Ewropej u t-tnedija ta' Ġimgħat u Ljieli Ewropej tal-Kultura, jistgħu jkunu inizjattivi utli, speċjalment għall-ġenerazzjonijiet żgħażagħ.

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1. **Gwida operattiva diġitali**, b'sit web aġġornat fil-ħin reali u li tkun faċli biex tintuża mill-utent u disponibbli fil-lingwi kollha tal-Unjoni, jeħtieġ tiżgura l-użu tal-ħafna strumenti Komunitarji disponibbli llum, fosthom, pereżempju:

— **DCI II,** Strument ta' Kooperazzjoni għall-Iżvilupp ([19])

— Il-**Programm Interreg Med** ([20]) **u l-Programm Med Culture** (2014-18) ([21])

— **ENI**, Strument Ewropew tal-Viċinat, eks ENPI ([22]);

— **IPA II** (2014-20) ([23])

— **In-Netwerk Natura 2020** ([24])

— **"Il-Pjan ta' Azzjoni għan-natura, għaċ-ċittadini u għall-ekonomija"** ta' Natura 2020 ([25])

— **LIFE** (2014-20) ([26])

— **Il-Fondi Strutturali** ([27])

— **EMODnet, Phase III,** in-netwerk Ewropew ta' osservazzjoni u Data Marittima ([28])

— **It-Tkabbir Blu tal-Unjoni**, fis-setturi tal-baħar, tat-trasport marittimu u tat-turiżmu ([29])

— **Leader plus**, it-tiġdid tal-wirt rurali u kulturali ([30])

— **Ewropa għaċ-ċittadini** (2014-20) għall-istorja u d-diversità ([31]) tal-UE

— **L-għajnuna mill-Ista**t għall-konservazzjoni kulturali u tal-patrimonju ([32])

— **It-traffikar illegali tal-oġġetti kulturali** ([33])

— **Copernicus** (ex GMES), informazzjoni bis-satellita li tippermetti l-monitoraġġ tal-wirt kulturali ([34])

— **EDEN** (European Destinations of exelleNce)

— COSME li jiffinanzja inizjattivi favur il-kultura u t-turiżmu ([35])

— **L-itinerarji kulturali tal-Kunsill tal-Ewropa** u tal-Kummissjoni Ewropea

---

([19]) Ir-Regolament (UE) 233/2014 (ĠU L 77, 15.3.2014, p. 44).
([20]) Il-Programm Interreg Med.
([21]) Il-Programm Med Culture.
([22]) Ir-Regolamenti (UE) 232 (ĠU L 77, 15.3.2014, p. 27) u (UE) Nru 236/2014 (ĠU L 77, 15.3.2014, p. 95).
([23]) Ir-Regolament Nru 231/2014 (ĠU L 77, 15.3.2014, p. 11).
([24]) Id-Direttiva tal-Ħabitats 92/43/KEE (ĠU L 206, 22.7.1992, p. 7) u d-Direttiva tal-Għasafar 2009/147/KE (ĠU L 20. 26.1.2010, p. 7).
([25]) COM(2017) 198 final.
([26]) Ir-Regolament Nru 1293/2013 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 185).
([27]) Il-5 Fondi: il-FEŻR, il-FSE, il-Fond ta' Koeżjoni, il-FAEŻR, il-FEMS.
([28]) Id-Deċiżjoni (UE) 2017/848 (ĠU L 125, 18.5.2017, p. 47).
([29]) Ir-Riżoluzzjoni tal-PE tat-2 ta' Lulju 2013 (2012/2297(INI)) (ĠU C 75, 26.2.2016, p. 24).
([30]) Ir-Regolament (UE) 1305/2013 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 487).
([31]) Ir-Regolament (UE) 390/2014 (ĠU L 115, 17.4.2014, p. 3).
([32]) Ir-Regolamenti (UE) Nru 651/2014 (ĠU L 187, 26.6.2014, p. 1) u (UE) 2015/1588 (ĠU L 248, 24.9.2015, p. 1).
([33]) Il-ġlieda kontra t-traffikar illegali tal-oġġetti kulturali.
([34]) Ir-Regolament (UE) 377/2014 (ĠU L 122, 24.4.2014, p. 44).
([35]) Ir-Regolament (UE) 1287/2013 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 33).

— **"C3 Monitor"**, il-monitoraġġ u tqabbil ta' madwar 170 belt kulturali u kreattivi fi 30 pajjiż Ewropew, **"Vivaċità Kulturali"** (Cultural Vibrancy), l-**"Ekonomija Kreattiva"** (Creative Economy) l-**"Ambjent abilitanti"** (Enabling Environment)

— Is-sħubija pubblika-privata (PPP) dwar **"l-effiċjenza fl-enerġija tal-bini storiku"**

— Il-wirt kulturali għall-iżvilupp sostenibbli tal-**Orizzont 2020**

— Il-pjattaforma diġitali **Europeana** b'aktar minn 50 miljun vuċi diġitalizzata: kotba, mużika, opri tal-arti, b'metodi ta' riċerka avvanzati

— **L-Aġenda diġitali** għall-istudju tal-wirt ċinematografiku Ewropew ([36])

— **L-investimenti fil-wirt kulturali** permezz tar-regoli għall-politika ta' koeżjoni ([37])

— **Erasmus**+ ([38])

— **Il-marka tal-Patrimonju Ewropew** li tistabbilixxi marka li tingħata lil siti li jinsabu fl-Unjoni ([39])

— Il-programm **Ewropa kreattiva** (2014-20) li jinkludi: il-komponent Media ddedikat għas-settur awdjoviżiv (**is-sottoprogramm Media**); komponent kulturali ddedikat għas-setturi kreattivi u kulturali (**is-sottoprogramm tal-Kultura**); komponent transettorjali ddedikat għas-setturi kreattivi u kulturali kollha (**it-taqsima transettorjali**) ([40]).

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([36]) COM(2010) 487 final u COM(2014) 477 final.
([37]) ĠU L 347, 20.12.2013.
([38]) Ir-Regolament (UE) 1288/2013 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 50).
([39]) Id-Deċiżjoni Nru 1194/2011/UE (ĠU L 303, 22.11.2011, p. 1).
([40]) Ir-Regolament (UE) Nru 1295/2013 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 231).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill u lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew Tisħiħ tal-protezzjoni tal-informaturi fil-livell tal-UE"

(COM(2018) 214 final)

u dwar "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni ta' persuni li jirrappurtaw dwar ksur tad-dritt tal-Unjoni"

(COM(2018) 218 final)

(2019/C 62/26)

Relatur: **Franca SALIS-MADINIER**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 28.5.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 29.5.2018
	Il-Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	L-Artikolu 43(2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni responsabbli	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Nru tas-Sessjoni plenarja	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	158/77/15

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-KESE jqis li l-protezzjoni tal-informaturi, apparti li tipproteġihom, hija għodda importanti li tgħin lill-kumpaniji biex jindirizzaw aħjar azzjonijiet illegali u mhux etiċi.

1.2 Il-KESE japprezza li xi kumpaniji introduċew proċeduri mmirati lejn il-protezzjoni tal-informaturi u li 10 mit-28 Stat Membru diġà għandhom fis-seħħ oqfsa komprensivi li jkopru l-protezzjoni tal-informaturi.

1.3 Il-KESE jqis li l-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva għandu jiġi vvalutat fuq il-bażi ta' evalwazzjoni tal-implimentazzjoni tagħha, u li jeħtieġ ikun wiesa' biżżejjed biex jissalvagwardja l-interess ġenerali.

1.4 Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni tirrevedi l-bażi legali tad-Direttiva sabiex tinkludi d-drittijiet tal-ħaddiema taħt l-Artikolu 153 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-UE (TFUE).

1.5 L-eks impjegati, ir-rappreżentanti ta' trejdjunjins tal-ħaddiema, u persuni legali kif definiti fl-Artikolu 3 għandhom ikunu jistgħu jirrapportaw għemil ħażin u jibbenefikaw mill-istess protezzjoni; dawn għandhom jiġu elenkati b'mod ċar fl-Artikolu 2 tad-Direttiva.

1.6 Il-KESE jirrakkomanda (l-Artikolu 13) proċedura ta' rapportar f'żewġ stadji li tippermetti lill-informatur jkollu aċċess, l-ewwel nett, u skont il-preferenza tiegħu, għal mezz intern jew għall-awtoritajiet kompetenti, u sussegwentement għas-soċjetà ċivili/il-midja fl-interess ta' ekwità u ċertezza ġuridika.

1.7 Il-KESE jirrakkomanda li l-informaturi jkunu jistgħu jkellmu lir-rappreżentanti tat-trejdjunjins f'kull fażi tal-iżvelar u li dawn tal-aħħar ikunu jistgħu jirrappreżentawhom u jagħtuhom pariri u appoġġ.

1.8 Id-Direttiva għandha tipprovdi inċentivi aktar ċari għan-negozjar tas-sistema ta' żvelar intern, f'kuntest ta' djalogu soċjali, mar-rappreżentanti tat-trejdjunjins tal-ħaddiema, skont ir-rakkomandazzjoni tal-Kunsill tal-Ewropa tal-2014 u r-rapport tal-Parlament Ewropew tal-2017.

1.9 Il-KESE jirrakkomanda li fil-każ li tiġi żvelata l-identità tal-informatur li jkun irrapporta b'mod anonimu, dan għandu jibbenefika mill-protezzjoni mogħtija mid-Direttiva.

1.10 Il-KESE jirrakkomanda li fl-Artikolu 15(5) ssir emenda tal-oneru tal-provi *prima facie*. Huwa biżżejjed li l-informatur "jippreżenta evidenza li jkun żvela informazzjoni".

1.11 Il-KESE jirrakkomanda li fl-Artikolu 15(6), ir-rimedju għad-danni ma għandux jiġi rreferut għad-dritt nazzjonali (varjabbli), iżda li d-Direttiva tipprevedi rimedju sħiħ għad-danni, mingħajr limitu, skont il-mudell tal-leġislazzjoni tar-Renju Unit.

1.12 Il-KESE jitlob li jitħassar l-Artikolu 17(2) żejjed (il-penali għal malafama jew akkuża falza huma diġà previsti mid-dritt nazzjonali).

1.13 Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex fl-Artikolu 19 iżżid klawżola espliċita ta' nonrigressjoni, sabiex jiġi żgurat li l-implimentazzjoni tad-Direttiva bl-ebda mod ma tnaqqas id-drittijiet tal-informaturi mogħtija qabel id-Direttiva, fl-Istati Membri u fl-oqsma li tapplika għalihom, meta d-drittijiet diġà eżistenti huma aktar favorevoli.

1.14 Il-KESE jirrakkomanda li l-pubblikazzjoni ta' rapporti perjodiċi mill-entitajiet pubbliċi u mill-Istati Membri ssir obbligatorja.

1.15 Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex fid-Direttiva tipprevedi kampanji ta' sensibilizzazzjoni fil-livell Ewropew u nazzjonali, b'mod partikolari għaż-żgħażagħ, sabiex tinbidel il-perċezzjoni tal-informaturi.

2. **Kuntest**

2.1 Attivitajiet illegali u abbuż ta' dritt jistgħu jseħħu f'kull organizzazzjoni privata jew pubblika. Dawn jistgħu jseħħu f'forom differenti ħafna, bħall-korruzzjoni jew il-frodi, l-imġiba ħażina professjonali, l-evitar tat-taxxa jew in-negliġenza u jekk ma jiġux indirizzati jistgħu jirriżultaw fi ħsara serja għall-interess pubbliku u għall-benesseri taċ-ċittadini fi Stat Membru wieħed jew aktar tal-UE.

2.2 Il-fatt li wieħed jipprova jantiċipa, jirrimedja jew itemm sitwazzjoni ta' riskju huwa ta' benefiċċju għall-intrapriżi, għaċ-ċittadini u għall-ħaddiema (imwiet jew korrimenti, prosekuzzjoni, telf finanzjarju, riskju għar-reputazzjoni). L-iżvelar ta' informazzjoni protetta li l-Kummissjoni tipproponi li tipproteġi b'din id-Direttiva huwa żvelar li jsir f'isem l-interess ġenerali, u li jibbenefika lis-soċjetà kollha kemm hi.

2.3 Il-persuni li jaħdmu għal organizzazzjoni jew b'rabta magħha fl-attivitajiet tagħhom relatati max-xogħol, spiss ikunu tal-ewwel li jsiru jafu dwar għemil ħażin. Il-persuni li jirrapportaw (fi ħdan l-organizzazzjoni kkonċernata jew lil awtorità esterna) jew li jiżvelaw tali atti – l-informaturi – jista' jkollhom għalhekk rwol importanti biex itemmu l-imġiba ħażna. Madankollu, huma ħafna dawk li jastjenu. Skont l-istudji internazzjonali, ir-raġunijiet ewlenin għan-nuqqas ta' żvelar ta' informazzjoni huma: il-biża' mir-ritaljazzjoni, il-biża' li l-iżvelar isir għalxejn u l-fatt li l-persuna ma tkunx taf lil min għandha tindirizza. 85 % ta' dawk li wieġbu l-konsultazzjoni pubblika li għamlet il-Kummissjoni fl-2017 jemmnu li l-ħaddiema rarament ħafna jew rarament jirrapportaw theddid jew ħsara għall-interess pubbliku għaliex jibżgħu minn konsegwenzi legali u finanzjarji, iżda wkoll minħabba perċezzjoni negattiva tal-informaturi. F'ċerti pajjiżi, għad hemm konfużjoni bejn informatur (whistleblower), traditur jew persuna li tagħti informazzjoni (informer). Madankollu, l-iżvelar ta' informazzjoni huwa att kuraġġjuż, għall-kuntrarju tad-denunzjar li huwa att kodard.

2.4 Għal dawn ir-raġunijiet, huwa importanti li tiġi żgurata protezzjoni effettiva tal-informaturi. Fil-livell internazzjonali kif ukoll fl-Istati Membri differenti diġà jeżistu strumenti. Il-Kunsill tal-Ewropa, il-Parlament Ewropew, il-Kunsill tal-UE, kif ukoll l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u t-trejdjunjins diġà talbu l-implimentazzjoni ta' leġislazzjoni fil-livell tal-UE dwar il-protezzjoni tal-informaturi li jaġixxu fl-interess pubbliku. Xi kumpaniji Ewropej introduċew proċeduri bil-għan li jipproteġu lill-informaturi. Il-proposta tal-Kummissjoni tirrikonoxxi li attwalment, il-protezzjoni tal-informaturi fl-Unjoni Ewropea hija inadegwata, frammentata bejn l-Istati Membri u tvarja minn settur għall-ieħor.

2.5 Il-Kummissjoni tipproponi għalhekk direttiva li tistabbilixxi l-protezzjoni tal-informaturi f'oqsma mmirati, ikkomplementata b'komunikazzjoni li tistabbilixxi qafas politiku fil-livell tal-UE, li jinkludi miżuri ta' appoġġ għall-awtoritajiet nazzjonali.

2.6 Din il-proposta għandha l-għan li tistabbilixxi sett ta' standards minimi komuni li joffru protezzjoni kontra r-ritaljazzjoni għall-informaturi li jirrapportaw ksur tad-dritt tal-Unjoni dwar: i) l-akkwist pubbliku; ii) is-servizzi finanzjarji; (iii) il-ħasil tal-flus u l-finanzjament tat-terroriżmu; iv) is-sikurezza tal-prodotti; v) is-sikurezza tat-trasport; vi) il-protezzjoni ambjentali; vii) is-sikurezza nukleari; vii) is-sikurezza tal-ikel u tal-għalf; ix) is-saħħa u l-benessri tal-annimali; x) is-saħħa pubblika; xi) il-protezzjoni tal-konsumaturi; xii) ir-rispett tal-privatezza, il-protezzjoni tad-data u s-sikurezza tan-networks u tas-sistemi ta' informazzjoni.

2.7 Din tapplika wkoll għall-ksur tar-regoli tal-UE dwar il-kompetizzjoni, għall-ksur u l-abbuż tar-regoli li japplikaw għat-tassazzjoni korporattiva u għall-ħsara għall-interessi finanzjarji tal-UE.

2.8 Skont il-proposta, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-intrapriżi b'mill-inqas 50 impjegat (jew li l-fatturat annwali tan-negozju tagħhom huwa aktar minn EUR 10 miljun) u l-entitajiet pubbliċi jistabbilixxu kanali u proċeduri ta' rapportar interni biex jintlaqgħu u jiġu segwiti r-rapporti. Dawn għandhom jiżguraw ukoll li l-awtoritajiet kompetenti jkollhom kanali ta' rapportar esterni. Dawn il-kanali għandhom jiżguraw il-kunfidenzjalità tal-identitajiet u tal-informazzjoni. L-intrapriżi żgħar u l-mikrointrapriżi huma eżentati mill-obbligu ta' kanali interni ta' rapportar (ħlief fil-qasam finanzjarju jew setturi sensittivi).

2.9 Il-proposta tipprojbixxi r-ritaljazzjoni, diretta jew indiretta, kontra l-informaturi, u tistabbilixxi l-miżuri li l-Istati Membri għandhom jieħdu biex jiżguraw il-protezzjoni tagħhom.

2.10 Finalment, din tipprevedi penali effettivi, proporzjonati u dissważivi li huma meħtieġa biex jiġu skoraġġuti: i) l-ostakli għar-rapportar, il-miżuri ta' ritaljazzjoni, il-proċeduri vessatorji kontra persuni li jirrapportaw u l-ksur tad-dmir li tinżamm il-kunfidenzjalità tal-identità tagħhom; u ii) ir-rapporti malizzjużi u abbużivi.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 S'issa, 10 biss mit-28 Stat Membru tal-UE diġà għandhom leġislazzjonijiet globali dwar il-protezzjoni tal-informaturi. Fl-Ewropa, il-frammentazzjoni u l-lakuni f'din il-protezzjoni huma dannużi għall-interess pubbliku u jistgħu jfixklu r-rapportar. Informatur li jirrapporta reati transfruntiera jew dawk kommessi minn kumpaniji multinazzjonali ma jibbenefikax mill-istess protezzjoni, skont il-leġislazzjoni u l-ġurisprudenza nazzjonali applikabbli.

3.2 Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-għan li jiġi promoss l-iżvelar responsabbli u volontarju, bil-għan li jiġi difiż l-interess pubbliku.

3.3 Fl-2016 ([1]), il-Kummissjoni osservat li l-applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni għada sfida u impenjat ruħha li "[tagħmel] aktar enfasi fuq l-infurzar sabiex [isservi] l-interess ġenerali". L-objettiv segwit huwa leġislazzjoni proattiva u mhux reattiva, u li hija "parti sistemika mill-monitoraġġ tal-applikazzjoni tal-liġi tal-UE".

3.4 Il-KESE jinnota li l-proposta għal Direttiva hija konsistenti mal-inizjattivi Ewropej preċedenti (il-Kunsill tal-Ewropa, il-Parlament, il-Kummissjoni) f'termini ta' standards u għanijiet, pereżempju mar-Rakkomandazzjoni CM/Rec(2014)7 tal-Kunsill tal-Ewropa tat-30 ta' April 2014, u fil-parti l-kbira tagħha tikkonforma mal-istandards internazzjonali. Din il-proposta hija komplementari wkoll għall-arranġamenti settorjali eżistenti tal-Unjoni (servizzi finanzjarji, trasport, ambjent) u għall-politiki tal-Unjoni (il-ġlieda kontra l-korruzzjoni, finanzi sostenibbli, tassazzjoni aktar ġusta).

3.5 Skont il-prinċipju ta' sussidjarjetà, il-kamp materjali ġie ristrett għall-ksur tad-dritt tal-Unjoni (attivitajiet illegali u abbuż ta' dritt) u għal oqsma speċifiċi fejn:

1. jeħtieġ li jissaħħaħ l-infurzar tal-liġi;

2. in-nuqqas kważi totali ta' rapportar tal-ksur huwa fattur ewlieni;

3. ksur jista' jirriżulta fi ħsara serja għall-interess pubbliku.

3.6 Madankollu, il-KESE jqis li għandha tiġi ċċarata r-rabta bejn id-dritt tal-Unjoni u d-dritt nazzjonali, li tista' twassal għal tilwim u diffikultajiet fl-applikazzjoni tal-prinċipji stabbiliti fid-Direttiva.

3.7 Il-KESE jenfasizza l-aspett pożittiv tad-Direttiva li tħeġġeġ lill-Istati biex jistabbilixxu dritt nazzjonali komprensiv, koerenti u globali fuq il-bażi tal-prinċipji tar-rakkomandazzjoni tal-Kunsill tal-Ewropa u tal-ġurisprudenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (QEDB). Fl-istess ħin, ikun importanti li jiġi żgurat il-funzjonament bla xkiel tal-oqfsa stabbiliti tajjeb fl-Istati Membri, sakemm dawn ikunu jirrispettaw il-prinċipji tad-Direttiva.

3.8 Bl-istess mod, ir-referenza għall-adozzjoni ta' dispożizzjonijiet aktar favorevoli mill-Istati Membri hija pożittiva. Madankollu, il-KESE jqis li huwa indispensabbli li tiżdied klawżola tan-nonrigressjoni, peress li din id-Direttiva ma għandhiex tintuża biex tħassar jew timmina d-dispożizzjonijiet nazzjonali aktar vantaġġużi.

([1]) ĠU C 18, 19.1.2017, p. 10.

3.9 Finalment, il-KESE jirrakkomanda li d-Direttiva għandha tkun valutata fid-dawl tal-evidenza li tista' ssir disponibbli fil-futur jew abbażi tal-evalwazzjoni tal-implimentazzjoni tad-Direttiva. Huwa favur li tissemma estensjoni futura possibbli tal-kamp materjali tad-Direttiva, fid-dawl ta' evalwazzjoni bħal din.

3.10 Il-KESE jtenni l-importanza tal-implimentazzjoni ta' din id-Direttiva fl-Istati Membri għal funzjonament aħjar tad-demokrazija quddiem l-isfidi preżenti u futuri, it-tisħiħ tal-istat tad-dritt, il-libertajiet u l-integrità pubblika, peress li l-libertà li wieħed jgħid il-verità (jew parrêsia) tqieset bħala pilastru essenzjali tad-demokrazija Ewropea.

3.11 Il-KESE jappoġġja l-ħolqien ta' Aġenzija Ewropea ta' Allert jew Ombudsman Ewropew, li jkunu responsabbli biex jikkoordinaw l-awtoritajiet nazzjonali ta' allert u jimmonitorjaw linji ta' allert.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 Il-KESE jqis li mhuwiex aċċettabbli li mhuwiex possibbli li ssir konsultazzjoni mal-imsieħba soċjali dwar il-proposta tad-Direttiva, kif previst fl-Artikolu 154 tat-TFUE. Il-Kummissjoni ma għandhiex tirrepeti din il-prattika.

4.2 Il-Kumitat jirrakkomanda li l-qasam soċjali jkun ukoll kopert mid-Direttiva biż-żieda tal-Artikolu 153 tat-TFUE għas-16-il referenza legali tad-Direttiva. Il-KESE jenfasizza li fl-Artikolu 1 (kamp ta' applikazzjoni materjali) dwar il-ksur tad-dritt li jista' jirrapporta informatur, il-protezzjoni tal-ħaddiema tħalliet barra. Diskriminazzjoni, fastidju, vjolenza fuq il-post tax-xogħol, eċċ. mhumiex inklużi fil-proposta. Għalhekk jirrakkomanda li dawn il-kwistjonijiet jiġu integrati fid-Direttiva.

5. **Kamp ta' applikazzjoni personali**

5.1 Il-KESE jinnota l-kamp personali wiesa' ħafna li għalih tapplika d-Direttiva, jiġifieri, kull ħaddiem tas-settur pubbliku jew privat li jkun kiseb informazzjoni fil-kuntest professjonali. Il-kunċett ta' ħaddiem huwa wiesa': kull ħaddiem dipendenti fis-sens tal-Artikolu 45 tat-TFUE u indipendenti fis-sens tal-Artikolu 49 tat-TFUE, iżda wkoll kull voluntier, apprendist mhux imħallas, konsulent, fornitur, sottokuntrattur, azzjonist jew membru tal-korp maniġerjali. Din id-Direttiva għandha tikkontribwixxi biex jitnaqqas ir-riskju ta' dannu tar-reputazzjoni li jistgħu jiffaċċjaw il-kumpaniji.

5.2 L-eks impjegati, ir-rappreżentanti ta' trejdjunjin tal-ħaddiema, u persuni legali kif definiti fl-Artikolu 3 għandhom ikunu jistgħu jirrapportaw għemil ħażin u jibbenefikaw mill-istess protezzjoni; dawn għandhom jiġu elenkati b'mod ċar fl-Artikolu 2 ta' din id-Direttiva.

5.3 Il-KESE jinnota li l-uffiċjali tal-UE għandhom jibbenefikaw minn protezzjoni ugwali għal dik tal-ħaddiema tal-Istati Membri.

6. **Proċeduri ta' żvelar ta' informazzjoni**

6.1 Fir-rigward tal-istabbiliment ta' sistemi interni ta' żvelar, il-KESE jirrakkomanda li l-ħaddiema u r-rappreżentanti trejdjunjonistiċi tagħhom ikunu involuti b'mod attiv fit-tfassil u fl-implimentazzjoni tagħhom.

6.2 Il-KESE jqis li l-prinċipju ta' żvelar gradat (intern, lill-awtoritajiet kompetenti, pubbliku) jissodisfa l-prinċipju ta' żvelar responsabbli. Madankollu, il-KESE jqis li l-informatur għandu jkollu għażla libera ta' aċċess ugwali għall-mezz intern jew għall-awtoritajiet kompetenti u għalhekk jirrakkomanda proċedura gradata f'żewġ livelli, u mhux fi tlieta, fl-interessi ta' kwità u ċertezza tad-dritt. Minn naħa, l-istudji internazzjonali juru li, anke f'pajjiżi li huma eżentati mill-obbligu ta' kanal intern ta' rapportar (ir-Renju Unit, l-Irlanda), l-impjegat l-ewwel juża l-mezz intern b'sens ta' lealtà; għalhekk ma jinħoloqx ir-riskju li l-mezz intern jiġi evitat b'mod sinifikanti. Barra minn hekk, fil-każ tal-obbligu ta' kanal intern, huwa diffiċli li jiġu previsti d-derogi kollha meħtieġa. Min-naħa l-oħra, ċerti leġislazzjonijiet nazzjonali jipprovdu għall-involviment dirett tal-awtoritajiet (pereżempju għar-reati jew reati kriminali). Finalment, dan l-obbligu japplika biss għall-impjegati, filwaqt li l-ħaddiema l-oħra huma eżentati. Għalhekk, dan iwassal għal ksur tal-prinċipju tal-ugwaljanza u għall-inċertezza tad-dritt.

6.3 Il-KESE jqis li, fuq il-post tax-xogħol, l-informatur għandu jkun jista' jkellem lir-rappreżentanti trejdjunjonistiċi u jikkuntattjahom f'kull stadju tal-proċedura ta' żvelar. Dawn tal-aħħar, peress li huma qrib il-ħaddiema, jista' jkollhom rwol essenzjali ta' konsulenza u protezzjoni.

6.4 Il-KESE jirrakkomanda li l-garanziji ta' segwitu li minnhom jibbenefika l-iżvelar estern jiġu applikati wkoll għall-iżvelar intern: rikonoxximent tal-iżvelar, u feedback dwar il-mod li bih ġie ttrattat ir-rapportar.

6.5 L-istudji juru li l-informaturi l-aktar vulnerabbli, jew li għandhom dokumenti li jistgħu jipperikolaw il-ħajja tagħhom jew tal-familja tagħhom, ikunu mġiegħlin jibqgħu anonimi. Jekk tiġi żvelata l-identità ta' informatur li jkun irrapporta b'mod anonimu, il-KESE jqis li dan għandu jibbenefika mill-protezzjoni mogħtija mid-Direttiva. Finalment, il-fatt li dokument ikun wasal b'mod anonimu, ma għandux jintuża bħala skuża biex l-iżvelar jiġi injorat.

7. **Il-protezzjoni tal-informaturi: l-oneru tal-prova u r-rimedju għad-danni**

7.1 Skont il-proposta għal Direttiva, biex l-informatur li jsofri minn ritaljazzjoni jibbenefika mill-oneru tal-prova, huwa għandu jipprovdi evidenza *prima facie* li din ir-ritaljazzjoni hija l-konsegwenza tar-rapportar (test doppju). F'konformità mal-prinċipju tal-inverżjoni tal-oneru tal-provi (ara d-Direttiva dwar id-diskriminazzjoni), huwa l-impjegatur li għandu jagħti prova li l-miżuri ta' ritaljazzjoni mhumiex il-konsegwenza tar-rapportar.

7.2 Id-Direttiva għandha tispeċifika l-miżuri ta' rimedju fil-każ ta' ritaljazzjoni (l-Artikolu 15(6)) u mhux tirreferihom għall-qafas ġuridiku nazzjonali li, kif rajna, jista' jvarja minn pajjiż għall-ieħor jew jista' jkun ineżistenti. Sabiex l-informaturi jiġu protetti b'mod effettiv minn kwalunkwe forma ta' sanzjoni, diretta jew indiretta, huwa meħtieġ li d-Direttiva tipprevedi l-obbligu ta' rimedju sħiħ għad-danni, mingħajr limitu (inklużi l-kontribuzzjonijiet għall-pensjoni li jintilfu fil-każ ta' tkeċċija), bħall-"Public Interest Disclosure Act" tal-1998.

8. **Penali**

8.1 Il-KESE jqis li l-għan tad-Direttiva huwa li tiffaċilita l-iżvelar tal-informazzjoni u li tipproteġi l-informaturi. Għal dan il-għan, huwa xieraq li jitħassar l-Artikolu 17(2) li joħloq konfużjoni bejn l-iżvelar responsabbli u l-malafama jew id-denunzja falza, li huma reati kriminali li diġà jidhru fil-leġislazzjonijiet nazzjonali.

9. **Klawsola aktar favorevoli u klawsola tan-nonrigressjoni**

9.1 Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-possibbiltà prevista mid-Direttiva li l-Istati Membri jistgħu jadottaw leġislazzjoni li hija aktar favorevoli għad-drittijiet tal-informaturi. Madankollu, għandha tiżdied klawżola tan-nonrigressjoni espliċita sabiex jiġu ppreservati l-leġislazzjonijiet jew id-dispożizzjonijiet aktar favorevoli li jeżistu f'ċerti Stati.

10. **Rapportar, evalwazzjoni u rieżami**

10.1 Ir-rieżami tal-implimentazzjoni tad-Direttiva għandu jkun obbligatorju, permezz tal-pubblikazzjoni ta' rapporti annwali (data anonimizzata u statistika) mill-entitajiet pubbliċi u mill-Istati Membri, sabiex jikkontribwixxu għar-rapport tal-Kummissjoni previst għall-2027 u sabiex il-pubbliku jinżamm informat.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

ANNESS

L-emendi li ġejjin inċaħdu waqt id-diskussjoni iżda rċevew aktar minn kwart tal-voti:

Punt 3.11

Żid punt ġdid:

3.11. Il-KESE jirrakkomanda li l-kwistjoni tal-prevenzjoni ta' riskji negattivi għall-intrapriżi pubbliċi u privati rigward l-użu indebitu jew l-iżvelar illegali ta' informazzjoni sensittiva tiġi indirizzata bis-sħiħ. Ir-reputazzjoni tal-intrapriżi u tal-organizzazzjonijiet għandha tiġi mħarsa b'mod suffiċjenti f'każ ta'kondotta malizzjuża.

Raġuni

Ir-reputazzjoni ta' kull organizzazzjoni hija kruċjali għall-partijiet interessati kollha, u mhux l-inqas għall-impjegati.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	84
Kontra	130
Astensjonijiet	15

Punt 4.1

Ħassar il-punt:

~~4.1. Il-KESE jaħseb li mhuwiex aċċettabbli li mhuwiex possibbli li ssir konsultazzjoni mal-imsieħba soċjali dwar il-proposta tad-Direttiva, kif previst fl-Artikolu 154 tat-TFUE. Il-Kummissjoni ma għandhiex tirrepeti din il-prattika.~~

Raġuni

Peress li l-proposta mhijiex ibbażata fuq l-Artikolu 153 tat-TFUE l-konsultazzjoni tal-imsieħba soċjali mhix mitluba.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	79
Kontra	133
Astensjonijiet	18

Punt 4.2

Ibdel it-test kif ġej:

4.2. Il-Kumitat jirrikonoxxi li l-bażi legali għal din id-Direttiva hija wiesgħa biżżejjed sabiex tkun żgurata l-protezzjoni adegwata tal-informaturi. Madanakollu, għall-finijiet ta' ċertezza legali, il-KESE jitlob kjarifika fir-rigward tal-bażi legali applikabbli għad-drittijiet tal-ħaddiema. ~~Il-Kumitat jirrakkomanda li l-qasam soċjali jkun ukoll kopert mid-Direttiva biż-żieda tal-Artikolu 153 tat-TFUE għas-16-il referenza legali tad-Direttiva. Il-KESE jenfasizza li fl-ewwel artikolu (kamp ta' applikazzjoni materjali) dwar il-ksur tad-dritt li jista' jirrapporta informatur, il-protezzjoni tal-ħaddiema tħalliet barra. Diskriminazzjoni, fastidju, vjolenza fuq il-post tax-xogħol, eċċ. mhumiex inklużi fil-proposta. Għalhekk jirrakkomanda li dawn il-kwistjonijiet jiġu integrati fid-Direttiva.~~

Raġuni

Peress li hemm fehmiet diverġenti dwar il-bażi legali għal din id-Direttiva, hemm bżonn li l-kwistjoni tiġi ċċarata mill-Kummissjoni fir-rigward tal-kwistjoni ta' drittijiet tal-ħaddiema (l-Artikolu 153 tat-TFUE).

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	82
Kontra	139
Astensjonijiet	14

Punt 6.2

Ibdel kif ġej:

6.2. Il-KESE jqis li l-prinċipju ta' żvelar gradat (intern, lill-awtoritajiet kompetenti, pubbliku) jissodisfa l-prinċipju ta' żvelar responsabbli, speċjalment bil-ħsieb li l-ksur jiġi identifikat u jitwaqqaf malajr u b'mod effettiv fis-sors, sabiex b'hekk jittaffew ir-riskji interni jew esterni. ~~Madankollu, il-KESE jqis li l-informatur għandu jkollu għażla ta' aċċess ugwali għall-mezz intern jew għall-awtoritajiet kompetenti u għalhekk jirrakkomanda proċedura gradata f'żewġ livelli, u mhux fi tlieta, b'ekwità u għal ċertezza tad-dritt. Minn naħa, l-istudji internazzjonali juru li, anke f'pajjiżi li huma eżentati mill-obbligu ta' kanal intern (ir-Renju Unit, l-Irlanda), l-impjegat l-ewwel juża l-mezz intern b'sens ta' lealtà; għalhekk ma jinħoloqx ir-riskju li l-mezz intern jiġi evitat b'mod sinifikanti. Barra minn hekk, fil-każ tal-obbligu ta' kanal intern, huwa diffiċli li jiġu previsti d-derogi kollha meħtieġa. Min-naħa l-oħra, ċerti leġislazzjonijiet nazzjonali jipprovdu għar-riferiment dirett lill-awtoritajiet (pereżempju għar-reati jew reati kriminali). Finalment, dan l-obbligu japplika biss għall-impjegati, filwaqt li l-ħaddiema l-oħra huma eżentati. Għalhekk, dan iwassal għal ksur tal-prinċipju ta' ugwaljanza u għall-inċertezza tad-dritt.~~

Raġuni

Huwa importanti li l-kumpanija jkollha l-opportunità sabiex l-ewwel issolvi l-kwistjoni internament qabel ma l-informatur jirrikorri b'mod pubbliku. Il-proċedura ta' rappurtar f'żewġ stadji tiffaċilita l-identifikazzjoni u t-twaqqif tal-ksur malajr u b'mod effettiv f'ras il-għajn.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	78
Kontra	145
Astensjonijiet	11

Punt 7.2

Ibdel it-test kif ġej:

7.2. Id-Direttiva ~~għandha~~ tispeċifika l-miżuri ta' rimedju fil-każ ta' ritaljazzjoni (Artikolu 15(6)) u ~~mhux~~ tirreferi~~hom~~ l-kwistjoni għall-qafas ġuridiku nazzjonali~~, li kif rajna jista' jvarja minn pajjiż għall-ieħor jew jista' jkun ineżistenti~~. Sabiex l-informaturi jiġu protetti b'mod effettiv minn kwalunkwe forma ta' sanzjoni, diretta jew indiretta, l-implimentazzjoni tad-Direttiva għandha tiġi mmonitorjata b'kawtela u vvalutata fir-rigward tal-effettività tal-oqfsa nazzjonali. ~~huwa meħtieġ li d-Direttiva tipprevedi l-obbligu ta' rimedju sħiħ għad-danni, mingħajr limitu (inklużi s-snin tal-irtirar li jintilfu fil-każ ta' tkeċċija), bħall-"Public Interest Disclosure Act" tal-1998~~

Raġuni

Huwa importanti li s-sistemi ta' sanzjoni u ta' kumpens ibbażati fuq oqfsa nazzjonali jissodisfaw l-għanijiet bażiċi tad-Direttiva fir-rigward tal-protezzjoni tal-informaturi filwaqt li jiġu rispettati l-prinċipji tas-sistemi legali nazzjonali. Din hija waħda mill-kwistjonijiet ewlenin li jeħtieġ jiġu mmonitorjati fir-rigward tal-implimentazzjoni tad-Direttiva.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	82
Kontra	144
Astensjonijiet	10

Punt 8.1

Ibdel it-test kif ġej:

8.1. Il-KESE jqis li l-għan tad-Direttiva huwa li tiffaċilita l-iżvelar tal-informazzjoni u li tipproteġih. Għal dan il-għan, huwa xieraq li għandu jiġi ċċarat ~~jitħassar~~ l-Artikolu 17(2) peress li jista' joħloq konfużjoni bejn l-iżvelar responsabbli u l-malafama jew id-denunzja falza, reati kriminali li diġà jidħru fil-leġislazzjonijiet nazzjonali.

Raġuni

Filwaqt li hemm bżonn li jiġu indirizzati l-konsegwenzi għal żvelar falz, qarrieqi u mhux ġustifikat billi jiġu previsti pieni effettivi, proporzjonati u dissważivi, il-kamp ta' applikazzjoni ta' dawn is-sanzjonijiet fl-Istati Membri għandu jiġi ċċarat.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	87
Kontra	147
Astensjonijiet	6

Punt 1.4

Ibdel it-test kif ġej:

1.4. Il-KESE jirrikonoxxi li ~~jħeġġeġ lill-Kummissjoni tirrevedi~~ l-bażi legali tad-Direttiva hija wiesgħa biżżejjed u tiżgura protezzjoni adegwata tal-informatur~~sabiex tinkludi wkoll id-drittijiet tal-ħaddiema b'referenza għall-Artikolu 153 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-UE (TFUE)~~." *Madanakollu, għall-finijiet ta' ċertezza legali, il-KESE jitlob kjarifika fir-rigward tal-ambitu legali applikabbli għad-drittijiet tal-ħaddiema.*

Raġuni

L-Artikoli determinati mill-Kummissjoni Ewropea bħala bażi legali jistgħu jiggarantixxu b'mod sħiħ it-tisħiħ tal-infurzar tad-dritt tal-Unjoni permezz tal-introduzzjoni ta' dispożizzjonijiet ġodda dwar il-protezzjoni tal-informaturi biex isaħħu il-funzjonament tajjeb tas-suq uniku u l-implimentazzjoni korretta tal-politiki tal-Unjoni u fl-istess ħin biex jiżguraw l-applikazzjoni konsistenti ta' standards għoljin ta' protezzjoni tal-informaturi fi strumenti settorjali tal-Unjoni fejn diġà jeżistu regoli rilevanti. Madankollu, hija meħtieġa kjarifika biex tiġi evitata l-konfużjoni dwar il-bażi legali b'rabta mad-drittijiet tal-ħaddiema.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	84
Kontra	133
Astensjonijiet	6

Punt 1.4

Żid punt ġdid wara l-punt 1.4 attwali:

Il-KESE huwa konvint li qafas legali għall-protezzjoni tal-informaturi għandu jissawwar b'tali mod li jippermetti li ssir distinzjoni bejn informazzjoni li hija xierqa biss biex tiġi żvelata fil-kumpanija u informazzjoni li hija xierqa biss tiġi żvelata lill-awtoritajiet jew anke lill-pubbliku ġenerali. Dan huwa partikolarment importanti fil-każ ta' sigrieti kummerċjali.

Raġuni

Il-proposta għandha tagħmilha ċara li l-informaturi għandhom dejjem jirrappurtaw informazzjoni li fiha sigrieti kummerċjali internament lill-kumpanija, minħabba li ladarba din l-informazzjoni toħroġ għall-pubbliku l-ħsara li ssir lill-kumpannija tkun irriversibbli.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur 89

Kontra 149

Astensjonijiet 7

Punt 1.6

Ibdel it-test kif ġej:

1.6. Il-KESE jirrakkomanda (Artikolu 13) proċedura ta' rapportar f'żewġ livelli li tippermetti lill-informatur li jkollu aċċess, ~~l-ewwel nett, u skont l-għażla tiegħu,~~ għal mezz intern bil-ħsieb li jidentifika u jwaqqaf ksur malajr u b'mod effettiv ~~jew għall-awtoritajiet kompetenti;~~u wara, jekk hemm bżonn, għall-awtoritajiet pubbliċi kompetenti u, jekk xieraq, għas-soċjetà ċivili/il-midja, b'ekwità u għal ċertezza ġuridika.

Raġuni

Huwa importanti li l-kumpanija jkollha l-opportunità sabiex l-ewwel issolvi l-kwistjoni internament qabel ma l-informatur jirrikorri b'mod pubbliku. Il-proċedura ta' rappurtar f'żewġ stadji tiffaċilita l-identifikazzjoni u t-twaqqif tal-ksur malajr u b'mod effettiv f'ras il-għajn.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur 89

Kontra 144

Astensjonijiet 8

Punt 1.10

Ħassar il-punt:

~~*1.10. Il-KESE jirrakkomanda li fl-Artikolu 15(5) ssir emenda tal-oneru tal-provi prima facie. Huwa biżżejjed li l-informatur "jippreżenta evidenza li jkun żvela informazzjoni".*~~

Raġuni

Din ir-rakkomandazzjoni mhijiex ibbażata fuq it-test tal-abbozz ta' Opinjoni (7.1). Filwaqt li jista' jiġi kkontestat, il-prinċipju tal-inverżjoni tal-oneru tal-provi ġie ddikjarat fit-test b'mod newtrali.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur 93

Kontra 148

Astensjonijiet 7

Punt 1.11

Ibdel it-test kif ġej:

1.11. Sabiex l-informaturi jiġu protetti b'mod effettiv minn kwalunkwe forma ta' penali, diretta jew indiretta, l-implimentazzjoni tad-Direttiva għandha tiġi mmonitorjata b'attenzjoni u vvalutata b'rabta mal-effettività tal-oqfsa nazzjonali. ~~Il-KESE jirrakkomanda fl-Artikolu 15(6), li r-rimedju għad-danni ma għandux jiġi rreferut għad-dritt nazzjonali (varjabbli), iżda li d-direttiva tipprevedi rimedju sħiħ għad-danni, mingħajr limitu, bħal-leġislazzjoni tal-Istati Uniti.~~

Raġuni

Huwa importanti li s-sistemi ta' sanzjoni u ta' kumpens ibbażati fuq oqfsa nazzjonali jissodisfaw l-għanijiet bażiċi tad-Direttiva fir-rigward tal-protezzjoni tal-informaturi filwaqt li jiġu rispettati l-prinċipji tas-sistemi legali nazzjonali. Din hija waħda mill-kwistjonijiet ewlenin li jeħtieġ jiġu mmonitorjati fir-rigward tal-implimentazzjoni tad-Direttiva.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	95
Kontra	143
Astensjonijiet	9

Punt 1.12

Ibdel it-test kif ġej:

1.12. Il-KESE jitlob li ~~jitħassar~~jiġi ċċarat l-Artikolu 17(2), peress li jista' joħloq konfużjoni bejn l-infurmar responsabbli u ~~żejjed (il-penali għal~~ l-malafama ~~jew~~u l-akkużi~~a~~ foloz~~falza huma previsti mid-dritt nazzjonali)~~.

Raġuni

Ara l-punt 8.1.

Riżultat tal-votazzjoni

Favur	96
Kontra	147
Astensjonijiet	7

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE+)"

(COM(2018) 382 final — 2018/0206 (COD))

(2019/C 62/27)

Relatur: **Krzysztof BALON**

Korelatur: **Cinzia DEL RIO**

Konsultazzjoni	Il-Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Il-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 19.6.2018
Bażi legali	Artikoli 46(d), 149, 153(2)(a), 164, 168(5), 175(3) u 349 tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	183/2/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni għall-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE+), li għandha l-għan li ttejjeb il-konsistenza u s-sinerġiji fost l-istrumenti tal-UE, tamalgama xi fondi tal-UE u tissemplifika xi proċeduri. Filwaqt li jissottolinja xi aspetti kritiċi tal-proposta, il-KESE jitlob li tittieħed deċiżjoni rapida, responsabbli u bbilanċjata dwar il-proposta qabel l-elezzjonijiet tal-PE li se jsiru s-sena d-dieħla.

1.2. L-Ewropa teħtieġ taħlita tajba ta' politiki ekonomiċi, soċjali u ta' investiment biex tibqa' kompetittiva fl-ekonomija globali u biex tiżgura impjiegi, edukazzjoni u taħriġ ta' kwalità, li għandhom ikunu disponibbli u aċċessibbli minn kulħadd, kif ukoll aċċess ugwali għas-servizzi tas-saħħa, inklużjoni soċjali u parteċipazzjoni attiva fis-soċjetà. Huwa meħtieġ baġit tal-UE li jista' jindirizza l-isfidi prinċipali bħall-qgħad fost iż-żgħażagħ, l-ispariġġ fil-ħiliet, il-qgħad fit-tul, suq tax-xogħol li qed jinbidel b'rata mgħaġġla u l-impatt ta' forom ġodda ta' xogħol fuq in-nies, li joħolqu esklużjoni soċjali ġdida ta' gruppi marġinalizzati, flimkien ma' rati tal-qgħad għolja b'mod persistenti f'xi pajjiżi. Barra minn hekk, sfidi kompletament ġodda li jirriżultaw mid-diġitalizzazzjoni jeħtieġu approċċi innovattivi għall-finanzjament tal-UE ([1]).

1.3. Il-KESE jikkritika bil-bosta l-proposta peress li tipprovdi għal tnaqqis finanzjarju fil-politika ta' koeżjoni tal-UE. B'referenza speċifika għall-FSE+, hemm tnaqqis ta' 6 % f'termini reali. Barra minn hekk, il-KESE ma jaqbilx mal-eliminazzjoni tas-sehem minimu (li attwalment huwa ta' 23,1 %) tal-finanzjament tal-politika ta' koeżjoni taħt l-FSE+. Meta wieħed iqis li l-FSE+ huwa l-istrument ewlieni ta' finanzjament għall-implimentazzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, il-KESE jitlob li 30 % tar-riżorsi totali għall-politiki ta' koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali jiġu allokati għall-FSE+, u fi ħdan l-FSE+, 30 % tar-riżorsi tiegħu jiġu allokati għal miżuri ta' inklużjoni soċjali.

1.4. Il-fużjoni ta' fondi u programmi differenti taħt il-programm "umbrella" ġdid tal-FSE+ għandha tiġi implimentata b'kawtela, filwaqt li titqies kwalunkwe żieda fl-effettività u fl-effiċjenza tagħhom meta mqabbla mal-oqfsa ta' twettiq separati. Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni sabiex tkompli tissemplifika r-regoli tal-FSE+ kemm għall-awtoritajiet maniġerjali

([1]) Ara, pereżempju, l-Opinjoni tal-KESE dwar Qafas Finanzjarju Pluriennali għal wara l-2020 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 106).

kif ukoll għall-benefiċjarji, filwaqt li tiżgura li l-proġetti jikkonformaw mal-valuri tal-UE. Il-kondizzjoni ta' abilitazzjoni ta' inklużjoni attiva, skont liema l-Istati Membri għandu jkollhom strateġiji nazzjonali kontra l-faqar u l-esklużjoni soċjali sabiex jikkwalifikaw għall-finanzjament taħt l-FSE+, għandha tkompli tapplika għall-Istati Membri kollha matul il-perjodu ta' finanzjament tal-QFP li jmiss.

1.5. L-FSE+ għandu jintuża b'mod konsistenti mal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali, mal-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet tat-Tfal (UNCRC) u mal-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (UNCRPD). Il-konformità mar-regoli tal-Kodiċi ta' Kondotta Ewropew dwar is-Sħubija għandha titqies bħala kondizzjonalità ta' abilitazzjoni, u l-ftehimiet ta' sħubija u l-programmi operattivi għandhom jiġu riveduti u jkunu soġġetti għal sanzjonijiet jekk dawn ma jirrispettawx bis-sħiħ l-obbligi tal-Kodiċi ta' Kondotta Ewropew dwar is-Sħubija.

1.6. L-Unjoni Ewropea għandha tagħmel użu sħiħ mill-esperjenza u mill-kapaċità tal-imsieħba soċjali u ta' organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili li joperaw fil-livell lokali, nazzjonali u Ewropew billi tinvolvihom, flimkien mal-utenti tas-servizzi u skont ir-rwoli differenti tagħhom, fil-kompiti tal-ipprogrammar, l-implimentazzjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-finanzjament tal-UE. L-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili huma parteċipanti kruċjali fil-proġett demokratiku Ewropew. Fil-kuntest tal-FSE+, dan ifisser li l-awtoritajiet pubbliċi għandhom jiffaċilitaw l-aċċess tagħhom għar-riżorsi disponibbli. Il-KESE jappoġġja r-reviżjoni tal-kompożizzjoni tal-Kumitat tal-FSE+ kif deskritta fl-Artikolu 40(2) tar-Regolament, skont l-Artikolu 6(1)(c) tar-Regolament dwar id-Dispożizzjonijiet Komuni u b'rispett tal-prinċipji tal-Kodiċi ta' Kondotta Ewropea dwar is-Sħubija.

1.7. Porzjon xieraq mir-riżorsi disponibbli għandu jiġi allokat għall-proġetti mmexxija minn organizzazzjonijiet lokali żgħar, kif ukoll għall-għoti mill-ġdid, sabiex jiġu appoġġjati l-attivitajiet ta' organizzazzjonijiet attivi lokalment. Il-kontribuzzjonijiet in natura għandhom jiġu ttrattati bl-istess mod bħall-kontribuzzjonijiet finanzjarji.

1.8. It-transnazzjonalità (jew l-attivitajiet transkonfinali) għandha normalment tkun parti mill-programmi operazzjonali tal-Istati Membri kollha. Dan huwa meħtieġ sabiex jitrawwem sens ta' identità Ewropea fost iċ-ċittadini ta' Stati Membri differenti.

1.9. Il-KESE jqis li huwa importanti li jiġi stabbilit livell għoli ta' finanzjament għall-oqsma ewlenin ta' azzjoni għall-futur tal-Ewropa u tal-popolazzjoni tagħha. Dawn jinkludu: impjieg taż-żgħażagħ ta' kwalità, inizjattivi tal-ugwaljanza bejn is-sessi, l-inklużjoni u l-impjieg ta' gruppi vulnerabbli, it-tagħlim tul il-ħajja u t-titjib tal-ħiliet fil-kuntest ta' suq tax-xogħol li qed jinbidel b'rata mgħaġġla u diġitalizzat, it-tisħiħ tas-servizzi pubbliċi ta' interess ġenerali, kif ukoll il-bini tal-kapaċità tal-amministrazzjoni pubblika tal-imsieħba soċjali — b'approċċ iddedikat għat-tisħiħ tad-djalogu soċjali u t-twettiq ta' attivitajiet konġunti — u tal-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili, inkluża l-parteċipazzjoni tagħhom fil-ġestjoni tal-fond sabiex tiġi żgurata governanza aħjar.

1.10. Filwaqt li jqis ir-rwol dejjem akbar tal-ekonomija soċjali fid-dimensjoni soċjali tal-UE, il-KESE jqis ukoll li l-appoġġ għall-attivitajiet tal-ekonomija soċjali għandu jsir objettiv separat u speċifiku tal-FSE+.

1.11. Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni sabiex jiġu identifikati indikaturi ġodda għall-allokazzjoni tal-finanzjament. Madankollu, fil-parti l-kbira tagħha, is-sistema attwali għadha bbażata l-aktar fuq il-prodott domestiku gross (PDG). Barra minn hekk, il-KESE jqis li l-korrelazzjoni bejn l-FSE+ u r-Rakkomandazzjonijiet Speċifiċi għall-Pajjiżi (CSRs) tas-Semestru Ewropew għandha tittejjeb. Fl-istess ħin, il-KESE jinsab imħasseb li jistgħu jiġu applikati kondizzjonalitajiet stretti. Għalhekk huwa jenfasizza li din il-korrelazzjoni għandha tiġi nnegozjata bejn l-awtoritajiet nazzjonali u Ewropej, bl-involviment sħiħ u attiv tal-imsieħba soċjali u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili.

1.12. L-imsieħba soċjali u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili għandhom jitqiesu bħala partijiet ikkonċernati indaqs fil-kumitati ta' monitoraġġ, bid-drittijiet tal-vot u l-possibbiltà li jeżerċitaw funzjonijiet speċifiċi ta' tmexxija. Il-monitoraġġ għandu jivvaluta wkoll il-progress tal-miżuri tal-inklużjoni soċjali, pjuttost milli jkun limitat għall-applikazzjoni ta' sett ta' indikaturi kwantitattivi.

1.13. Il-KESE jenfasizza l-importanza li l-FSE+ jinżamm fi ħdan il-kamp ta' applikazzjoni tal-politika ta' koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali.

1.14. Il-KESE ma jaqbilx mal-proposta li titnaqqas ir-rata Ewropea ta' kofinanzjament tal-FSE+. Fi kwalunkwe każ, tali tnaqqis m'għandux jitħallas mill-promoturi tal-proġetti.

2. Introduzzjoni: il-proposti tal-Kummissjoni għall-Qafas Finanzjarju Pluriennali 2021-2027 u s-sitwazzjoni soċjali attwali fl-UE

2.1. Fit-2 ta' Mejju 2018, il-Kummissjoni Ewropea ħarġet komunikazzjoni dwar il-proposti tagħha għall-Qafas Finanzjarju Pluriennali 2021-2027, segwita mill-pubblikazzjoni tar-regolamenti dwar l-QFP u dwar il-Fond Soċjali Ewropew Plus bejn id-29 u l-31 ta' Mejju u l-1 ta' Ġunju 2018 rispettivament.

2.2. Kif mitlub mill-Parlament Ewropew, il-baġit tal-UE għandu jiżdied għal 1,3 % tal-prodott domestiku gross (PDG) (il-proposta tirrappreżenta żieda ta' 1,08 %) u s-sistema tar-riżorsi proprji għandha tiġi riformata sabiex tistabbilizza l-finanzjament ta' azzjonijiet ġodda u tindirizza l-isfidi interni ġodda. Żieda fil-baġit biss, anke wara l-Brexit, tista' tippermetti lill-UE tissodisfa l-impenn tagħha li timplimenta l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) tan-NU u l-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, li jistabbilixxi objettivi u prinċipji għal politika soċjali u tax-xogħol ġdida fil-livell Ewropew, sabiex jiġu promossi impjiegi ta' kwalità u opportunitajiet indaqs, edukazzjoni u taħriġ ta' kwalità – li għandhom ikunu disponibbli u aċċessibbli għal kulħadd – sabiex jiġi indirizzat it-tibdil rapidu fis-suq tax-xogħol u jiġu żgurati kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti, flimkien ma' inklużjoni soċjali u protezzjoni usa' li jippermettu l-parteċipazzjoni attiva tal-persuni kollha fis-soċjetà.

2.3. Jeħtieġ li l-Ewropa tibqa' kompetittiva fl-ekonomija globali u tiżgura standards ta' impjieg u soċjali għolja. Il-KESE jitlob li tittieħed deċiżjoni rapida, responsabbli u bbilanċjata dwar il-proposta tal-QFP u l-FSE+ qabel l-elezzjonijiet Ewropej.

2.4. L-Unjoni issa qed tiffaċċja sfidi ġodda li jirriżultaw mill-ħtieġa li jingħeleb perjodu twil ta' kriżi ekonomika u soċjali u jeħtieġ li tindirizza l-impatt ta' suq tax-xogħol li qed jinbidel b'rata mgħaġġla u l-forom tax-xogħol ġodda relatati, in-nuqqasijiet fil-livelli tal-ħiliet, il-mobbiltà baxxa tal-ħaddiema, is-sottoprestazzjoni fil-politiki attivi tas-suq tax-xogħol (ALMP) u s-sistemi tal-edukazzjoni u t-taħriġ, kif ukoll l-esklużjoni soċjali "ġdida" ta' gruppi marġinalizzati, inklużi r-Rom u l-migranti.

2.5. Fl-UE, ir-rata tal-qgħad fost iż-żgħażagħ għadha għolja. Minbarra dan, hemm ukoll iż-żieda fl-użu ta' kuntratti ta' impjiegi mhux standard, għal darb'oħra speċjalment fost iż-żgħażagħ, flimkien ma' rati għolja b'mod persistenti ta' NEETs (żgħażagħ "Barra mill-Edukazzjoni, Impjieg jew Taħriġ"). L-ispariġġ bejn il-provvista ta' ħiliet u l-ħtiġijiet tal-impjegaturi ġie enfasizzat f'diversi opinjonijiet tal-KESE. Din hija r-raġuni għaliex l-isfida tal-lum il-ġurnata hija li jiżdiedu l-impjiegi ta' kwalità u li l-impjiegi taż-żgħażagħ isiru prijorità. F'xi Stati Membri, madankollu, il-qgħad ta' gruppi oħra, bħan-nisa, l-anzjani u l-migranti, qed isir kritiku u jeħtieġ soluzzjonijiet speċifiċi.

2.6. L-introduzzjoni ta' teknoloġiji ġodda, id-diġitalizzazzjoni u l-IA qed tħalli impatt kbir fuq l-impjiegi: edukazzjoni bażika ta' kwalità, taħriġ ta' standard għoli u effettiv, it-tagħlim tul il-ħajja, it-titjib tal-ħiliet u t-taħriġ mill-ġdid u t-tqabbil tal-ħtiġijiet li qed jinbidlu tal-ekonomiji tal-UE mal-ħiliet u l-kompetenzi mmirati se jkunu l-għodod meħtieġa sabiex l-opportunitajiet tal-impjiegi tal-futur jiġu sfruttati bis-sħiħ u titrawwem il-kompetittività kummerċjali ([2]). Tali għodod jeħtieġ li jkunu akkumpanjati b'taħlita tajba ta' politiki ekonomiċi, soċjali u ta' investiment għal tkabbir inklużiv u sostenibbli xprunat mill-innovazzjoni.

2.7. Aspett kritiku ieħor huwa l-livell ta' faqar fost iċ-ċittadini: 118-il miljun ċittadin tal-UE (jew 23,7 % tal-popolazzjoni totali tal-UE) għadhom jgħixu jew jinsabu f'riskju ta' faqar u ta' esklużjoni soċjali ([3]). Fl-istess ħin, il-faqar fost dawk li jaħdmu għadu f'livelli għolja f'xi pajjiżi, filwaqt li dan huwa akkumpanjat b'żieda sinifikanti fis-sottoimpjieg ([4]).

3. Aspetti ewlenin tar-Regolament propost dwar il-Fond Soċjali Ewropew Plus

3.1. Sabiex isaħħaħ il-koerenza u s-sinerġiji bejn l-istrumenti komplementari tal-UE, iżid il-flessibbiltà, jippermetti li l-fondi jindirizzaw aħjar l-isfidi u jissemplifika l-ipprogrammar u l-immaniġġjar tal-fondi, il-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE +) il-ġdid jamalgama l-fondi u l-programmi li ġejjin tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali 2014-2020:

— il-Fond Soċjali Ewropew (FSE) u l-Inizjattiva favur l-Impjieg taż-Żgħażagħ (YEI);

([2]) Ara ĠU C 237, 6.7.2018, p. 8.

([3]) Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport Konġunt dwar l-Impjiegi 2017.

([4]) Data tal-Eurostat u l-EU-SILC. Hawnhekk, u dwar xi punti oħra, id-dokument itenni l-pożizzjonijiet espressi fir-rapport ta' informazzjoni tal-KESE "Segwitu għal SOC/537", li ntbagħat lill-Kummissjoni Ewropea wara li ġie adottat b'mod unanimu mill-KESE fil-534 sessjoni plenarja tiegħu tat-18 u d-19 ta' April 2018. Dan ir-rapport ta' informazzjoni ta' spiss ikkwota l-Opinjoni (ĠU C 173, 31.5.2017, p. 15).

— il-Fond għal Għajnuna Ewropea għall-Persuni l-Aktar fil-Bżonn (FEAD);

— il-Programm għall-Impjiegi u l-Innovazzjoni Soċjali (EaSI); u

— il-programm għall-azzjoni tal-Unjoni fil-qasam tas-saħħa (il-Programm tas-Saħħa).

3.2. Il-baġit totali allokat għall-FSE+ jammonta għal madwar EUR 101 biljun (bi prezzijiet attwali) għall-perjodu 2021-2027, li EUR 100 biljun minnhom se jmorru għall-fergħa FSE+ taħt ġestjoni kondiviża (ex-FSE u ex-FEAD). Il-pakkett finanzjarju għall-fergħat b'ġestjoni diretta tal-FSE+ se jkun ta' EUR 1 174 miljun bi prezzijiet attwali, li EUR 761 miljun minnhom se jintefqu fuq l-impjiegi u l-innovazzjoni soċjali u EUR 413-il miljun fuq is-saħħa. L-FSE+ jinkorpora wkoll l-Inizjattiva favur l-Impjieg taż-Żgħażagħ (YEI), b'10 % tal-allokazzjoni finanzjarja jkollha fil-mira tagħha persuni żgħażagħ li għandhom bejn il-15 u d-29 sena. Mill-inqas 25 % tar-riżorsi nazzjonali tal-FSE+ se jiġu allokati għall-promozzjoni tal-inklużjoni soċjali u l-ġlieda kontra l-faqar. Barra minn hekk, l-Istati Membri se jkollhom jallokaw mill-inqas 2 % tar-riżorsi tagħhom tal-FSE+ għal miżuri mmirati lejn l-aktar persuni fil-bżonn.

3.3. Fir-Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni (CPR) ġew introdotti bosta dispożizzjonijiet biex tiġi ssemplifikata l-implimentazzjoni tal-FSE+, jonqos il-piż amministrattiv għall-benefiċjarji u l-enfasi tibda ssir fuq il-kisba tar-riżultati. Ir-Regolament dwar l-FSE+ jipprevedi wkoll miżuri li jindirizzaw il-privazzjoni materjali, sabiex b'hekk tiġi indirizzata t-talba tal-partijiet ikkonċernati biex jinżammu rekwiżiti eħfef għal din it-tip ta' assistenza u jiġu ssemplifikati l-ġbir, il-monitoraġġ u r-rappurtar tad-data.

4. **Kummenti ġenerali dwar ir-Regolament propost**

4.1. Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni għall-FSE+, b'mod partikolari dwar:

— l-allinjament tiegħu mal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali;

— il-linji gwida tiegħu għal riżultati ta' kwalità permezz ta' indikaturi mtejba;

— ir-rikonoxximent tal-ħtieġa għal semplifikazzjoni u flessibbiltà akbar;

— l-enfasi fuq tliet oqsma ta' politika: l-impjiegi, l-edukazzjoni u l-inklużjoni soċjali;

— l-introduzzjoni ta' azzjonijiet innovattivi" prijoritarji biex jiġu appoġġjati l-innovazzjoni soċjali u l-esperimentazzjoni soċjali, li jsaħħu l-approċċi minn isfel għal fuq ibbażati fuq sħubijiet;

— il-konsistenza u l-kompatibbiltà tiegħu ma' programmi oħra ta' finanzjament bħall-Erasmus ([5]) u l-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali taħt il-kapitolu tal-politika tal-QFP "Investiment fil-Persuni";

— il-fatt li dan iġib fondi u programmi individwali taħt programm umbrella wieħed sabiex tittejjeb il-ġlieda kontra l-faqar, l-esklużjoni soċjali, il-qgħad u s-sottoimpjieg fl-Unjoni Ewropea.

4.2. Il-KESE jikkritika l-fatt li l-livell globali propost tal-QFP li jmiss huwa ta' madwar EUR 1,1 triljun, li f'termini reali huwa inqas mil-livell tal-QFP attwali. Barra minn hekk, il-KESE jikkritika ħafna t-tnaqqis finanzjarju propost għall-politika ta' koeżjoni tal-UE, li jammonta għal madwar 7 % fil-Qafas Finanzjarju Pluriennali 2021-2027. B'referenza speċifika għall-FSE+, il-proposta tammonta għal 27 % tal-allokazzjonijiet totali għall-politika ta' koeżjoni. F'termini reali, dan ifisser tnaqqis ta' 6 % fl-FSE+. Barra minn hekk, il-KESE ma jaqbilx mal-eliminazzjoni tas-sehem minimu (li attwalment huwa ta' 23,1 %) tal-finanzjament tal-politika ta' koeżjoni taħt l-FSE+. Meta wieħed iqis li l-FSE+ huwa l-istrument ewlieni ta' finanzjament għall-implimentazzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, il-KESE jitlob ukoll li 30 % tar-riżorsi għall-politiki ta' koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali jiġu allokati għall-FSE+, u jirrakkomanda li 30 % tar-riżorsi tal-FSE+ jiġu allokati għal miżuri ta' inklużjoni soċjali. Il-KESE ma jaqbilx mal-proposta li titnaqqas ir-rata Ewropea ta' kofinanzjament tal-FSE+. Fi kwalunkwe każ, tali tnaqqis m'għandux jitħallas mill-promoturi tal-proġetti.

4.3. F'dan il-kuntest, il-KESE jtenni bil-qawwa li l-finanzjament kemm fil-livell tal-UE kif ukoll f'dak nazzjonali jeħtieġ li:

— jindirizza l-problemi relatati mal-kwalità tal-ħajja u mal-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata;

([5]) L-Opinjoni tal-KESE dwar Erasmus (Ara l-paġna 194 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali) tirrakkomanda li jinżamm it-titolu "Erasmus+".

— jinvesti f'edukazzjoni u taħriġ inklużivi u ta' kwalità għolja u li għandhom ikunu aċċessibbli u affordabbli għal kulħadd u li huma orjentati lejn il-ħtiġijiet attwali u futuri tas-suq tax-xogħol;

— jindirizza l-qgħad u l-ispariġġ fil-ħiliet — b'mod partikolari l-qgħad fit-tul u l-qgħad fost iż-żgħażagħ — u s-sottoimpjieg, kif ukoll jestendi t-taħriġ u l-kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti sabiex jiġu inklużi l-ħaddiema impjegati fil-forom ġodda (atipiċi), u f'xi każijiet illegali, tax-xogħol;

— jindirizza l-isfidi demografiċi u jiżgura protezzjoni soċjali xierqa u sostenibbli tul iċ-ċiklu tal-ħajja għall-persuni kollha;

— jippromovi l-inklużjoni u l-aċċessibilità għall-persuni b'diżabilità;

— jiżviluppa, jittestja, jevalwa u jżid is-soluzzjonijiet innovattivi u jsaħħaħ l-approċċi minn isfel għal fuq u l-esperimentazzjonijiet soċjali bbażati fuq sħubijiet li jinvolvu lill-awtoritajiet pubbliċi, is-settur privat, l-imsieħba soċjali u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili;

— jippromovi l-opportunitajiet indaqs u jiġġieled kontra kull forma ta' diskriminazzjoni;

— itejjeb l-impjegabbiltà u l-integrazzjoni soċjoekonomika tal-gruppi marġinalizzati, fosthom il-persuni mingħajr saqaf fuq rashom;

— jappoġġja l-integrazzjoni tal-migranti;

— jipprovdi appoġġ individwalizzat ibbażat fuq il-familja u fil-komunità, itejjeb l-aċċess għal servizzi soċjali affordabbli, sostenibbli u ta' kwalità għolja, kif ukoll għas-servizzi tas-saħħa u tal-akkomodazzjoni;

— jippromovi l-azzjonijiet konġunti tal-imsieħba soċjali;

— jappoġġja l-bini tal-kapaċità għall-amministrazzjonijiet/għall-istituzzjonijiet, għall-imsieħba soċjali u għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

4.4. Peress li l-Fondi Strutturali tal-UE huma xprunaturi ewlenin għal Ewropa aktar kompetittiva, koeżiva, reżiljenti u soċjali, l-Istati Membri għandhom ir-responsabbiltà partikolari li jinvestu l-finanzjament tal-FSE+ f'servizzi soċjali li jiġu pprovduti mill-entitajiet pubbliċi, l-entitajiet tal-ekonomija soċjali u organizzazzjonijiet oħra mhux għall-profitt.

4.5. Il-fużjoni ta' fondi u programmi differenti taħt il-programm "umbrella" ġdid tal-FSE+ għandha tiġi implimentata b'kawtela, filwaqt li titqies kwalunkwe żieda fl-effettività u fl-effiċjenza tagħhom meta mqabbla ma' oqfsa ta' twettiq separati ([6]).

4.6. Il-Kummissjoni tipproponi li tamalgama l-Inizjattiva favur l-Impjieg taż-Żgħażagħ (YEI) mal-FSE+ biex tiżgura l-konsistenza u l-effiċjenza tal-azzjonijiet iffukati fuq iż-żgħażagħ. Il-proposta għandha l-għan li ssaħħaħ il-politiki tal-impjiegi fl-Istati Membri. Il-proċeduri għall-aċċess tal-finanzjament tal-YEI għandhom jiġu ssemplifikati u jiggarantixxu allokazzjoni ċara ta' riżorsi. Jekk dan ma jsirx, ikun aktar utli li l-YEI titħalla bħala inizjattiva finanzjarja separata. Barra minn hekk, jeħtieġ li jittieħdu passi sabiex jiġi żgurat li l-kalkoli li jirrikjedu lill-Istati Membri jużaw mill-inqas 10 % tal-baġit tal-FSE+ għall-YEI jkunu effettivi u raġonevoli. Għandu jiġi evitat ir-riskju li l-YEI tiġi marġinalizzata u li bejn l-2021 u l-2027 jitnaqqas il-baġit allokat ([7]).

4.7. Huwa importanti wkoll li jiġi rikonoxxut li l-imsieħba soċjali u — fuq l-istess livell — organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili huma parteċipanti kruċjali tal-proġett demokratiku Ewropew. Għalhekk l-awtoritajiet pubbliċi għandhom jiffaċilitaw l-aċċess tagħhom għar-riżorsi disponibbli.

4.8. L-Unjoni Ewropea għandha tagħmel użu sħiħ mill-esperjenza u mill-kapaċità tal-imsieħba soċjali u ta' organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili li joperaw fil-livelli lokali, nazzjonali u Ewropew billi tinvolvihom, skont ir-rwoli differenti tagħhom, flimkien mal-utenti tas-servizzi, fl-ipprogrammar, l-implimentazzjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-finanzjament tal-UE ([8]). Għal dan il-għan, se jkun meħtieġ li ssir referenza ċara għall-Kodiċi ta' Kondotta Ewropew dwar is-Sħubija. Il-konformità ma' dan il-kodiċi għandha titqies bħala kondizzjoni ta' abilitazzjoni. L-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili għandhom — ġaladarba jirċievu appoġġ adegwat — jiżviluppaw

([6]) Ara l-istudju dwar il-monitoraġġ, rapport finali, KUNTRATT NRU VC/2017/0131, Kuntratt Qafas ta' Implimentazzjoni Nru VC/2013/0017, paġna 50.

([7]) Ara l-analiżi tal-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ fuq: https://www.youthforum.org/sites/default/files/2018-07/_ESF%2B%20data%20analysis_website.pdf

([8]) Ara ĠU C 173, 31.5.2017, p. 15.

għodod ta' evalwazzjoni xierqa u, fejn possibbli, jużaw l-għarfien espert tal-benefiċjarji diretti ([9]). Dan jista' jsir biss meta jitnaqqsu l-piżijiet burokratiċi u jiġu ssemplifikati r-regoli ta' finanzjament sabiex jiġu appoġġjati l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili.

4.9. Parti xierqa mir-riżorsi disponibbli għandha tiġi allokata għal proġetti mmexxija minn organizzazzjonijiet lokali żgħar, kif ukoll għall-għoti mill-ġdid. Dan jagħmilha possibbli li jiġu appoġġjati organizzazzjonijiet attivi lokalment u gruppi ta' awtoassisstenza u jevita jew itaffi wkoll l-effett deterrenti ta' burokrazija eċċessiva ta' kofinanzjament li jiffaċċjaw l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Il-kontribuzzjonijiet in natura għandhom jiġu indirizzati bl-istess mod bħall-kontribuzzjonijiet finanzjarji.

4.10. Ta' min jinnota li, fil-maġġoranza tal-każijiet, strumenti finanzjarji bħal self, garanziji jew ekwitajiet ma jipprovdux finanzjament xieraq għal proġetti soċjali. L-għotjiet għandhom għalhekk jintgħażlu bħala l-mekkaniżmu tal-implimentazzjoni ewlieni, sakemm għodod finanzjarji oħra ma jkunux aktar effettivi.

4.11. Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni Ewropea sabiex tkompli tissemplifika r-regoli tal-FSE+ kemm għall-awtoritajiet maniġerjali kif ukoll għall-benefiċjarji. Madankollu, il-Kummissjoni u l-awtoritajiet maniġerjali għandhom jieħdu miżuri speċifiċi biex jiżguraw li s-semplifikazzjoni ma tesponix għal riskji finanzjarji lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jaħdmu għal u ma' persuni affettwati mill-faqar u l-esklużjoni soċjali. Dawn ir-riskji huma partikolarment assoċjati mar-rekwiżiti estensivi għall-ġbir ta' data personali.

4.12. Kwalunkwe semplifikazzjoni tar-regoli tal-fondi ma għandhiex twassal għat-tneħħija tal-mekkaniżmi (pereżempju l-kondizzjonali ta' abilitazzjoni) li jinsabu fis-seħħ sabiex jiġi żgurat li l-proġetti ffinanzjati mill-fondi tal-UE jikkonformaw mal-valuri tal-UE, b'mod partikolari l-obbligu li jiġu rispettati d-drittijiet tal-bniedem. Il-kondizzjonali ta' abilitazzjoni li tikkonċerna l-inklużjoni attiva, skont liema l-Istati Membri għandu jkollhom strateġiji nazzjonali kontra l-faqar u l-esklużjoni soċjali sabiex jikkwalifikaw għall-finanzjament tal-FSE+, għandhom ikomplu japplikaw għall-Istati Membri kollha matul il-perjodu ta' finanzjament tal-QFP li jmiss.

4.13. Peress li l-FSE+ huwa fond Ewropew, it-transnazzjonalità (jew l-attivitajiet transkonfinali) għandha normalment tkun parti mill-programmi operattivi fl-Istati Membri kollha. Dan huwa meħtieġ bil-għan li jitrawwem sens ta' identità Ewropea fost iċ-ċittadini ta' Stati Membri differenti u tagħmel l-appoġġ finanzjarju offrut mill-UE liċ-ċittadini tagħha ħafna aktar viżibbli. Sabiex tiġi megħjuna l-implimentazzjoni tal-proġetti transkonfinali, formati ta' prattika tajba u ta' suċċess mill-perjodu ta' finanzjament attwali (2014-2020) għandhom jitkomplew u jiġu kondiviżi fost l-Istati Membri.

5. Kummenti u rekwiżiti speċifiċi fir-rigward tar-Regolament propost

5.1. Il-KESE jqis li huwa importanti li jiġu stabbiliti objettivi speċifiċi ([10]) għall-FSE+ b'livell għoli ta' finanzjament għall-oqsma ewlenin ta' azzjoni għall-futur tal-Ewropa u tal-popolazzjoni tagħha, bħal:

— l-impjiegi taż-żgħażagħ ta' kwalità;

— l-inizjattivi tal-ugwaljanza bejn is-sessi;

— l-inklużjoni u l-impjieg ta' gruppi vulnerabbli, bħall-persuni b'diżabilità u l-migranti;

— l-aċċess għal tagħlim tul il-ħajja fil-kuntest ta' suq tax-xogħol li qed jinbidel b'rata mgħaġġla u diġitalizzat;

— it-tisħiħ tas-servizzi pubbliċi ta' interess ġenerali, peress li dawn jikkontribwixxu għal kwalità ta' ħajja aħjar u bilanċ aħjar bejn ix-xogħol u l-ħajja privata;

— il-bini tal-kapaċità għall-amministrazzjonijiet pubbliċi, l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili sabiex tiġi żgurata governanza aħjar, inkluż fil-ġestjoni tal-fond.

([9]) Idem u "Segwitu għal SOC/537".
([10]) Ara l-Artikoli 3 u 4 tar-Regolament propost.

5.2. Filwaqt li jqis ir-rwol dejjem akbar tal-ekonomija soċjali fid-dimensjoni soċjali tal-UE, il-KESE jqis ukoll li l-appoġġ għall-attivitajiet tal-ekonomija soċjali għandu jsir objettiv separat tal-FSE+ ([11]). Il-miżuri previsti għandhom jiffukaw fuq l-ekonomija soċjali kollha kemm hi fid-diversità kollha tagħha fost l-Istati Membri. Il-Kummissjoni hija mistiedna sabiex taħdem mal-Istati Membri biex tippromovi ekosistema aktar favorevoli għall-ekonomija soċjali.

5.3. Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni sabiex jiġu identifikati indikaturi ġodda għall-allokazzjoni tal-finanzjament għal kwistjonijiet bħall-qgħad fost iż-żgħażagħ, il-livelli baxxi ta' edukazzjoni, it-tibdil fil-klima u l-akkoljenza/l-integrazzjoni tal-migranti, sabiex tiġi riflessa aħjar is-sitwazzjoni soċjali u ekonomika tar-reġjuni u tat-territorji Ewropej u dawn jiġu allinjati mat-Tabella ta' Valutazzjoni Soċjali tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali. Madankollu, fil-parti l-kbira tagħha, is-sistema attwali għall-allokazzjoni tal-fondi għadha bbażata fuq il-PDG ([12]).

5.4. Il-KESE jqis li l-korrelazzjoni bejn l-FSE+ u r-Rakkomandazzjonijiet Speċifiċi għall-Pajjiżi (CSRs) tas-Semestru Ewropew hija ta' importanza kbira. Fl-istess ħin, il-KESE jinsab imħasseb li jistgħu jiġu applikati kondizzjonalitajiet stretti. Għalhekk huwa jenfasizza li din il-korrelazzjoni għandha tiġi nnegozjata bejn l-awtoritajiet nazzjonali u Ewropej, bl-involviment sħiħ u attiv tal-imsieħba soċjali u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili ([13]), peress li huwa importanti li tiġi garantita strateġija fuq perjodu medju u fuq dak fit-tul.

5.5. Il-KESE jenfasizza l-importanza li l-FSE+ jinżamm fi ħdan il-kamp ta' applikazzjoni tal-politika ta' koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali, minħabba l-komplementaritajiet b'saħħithom bejn l-objettivi ta' tkabbir u impjiegi u l-inklużjoni soċjali. Il-valur miżjud tal-FSE+ meta mqabbel mal-azzjoni tal-Istati Membri huwa marbut mal-ħtiġijiet territorjali u mal-integrazzjoni ma' Fondi Strutturali oħra sabiex jitwettqu inizjattivi konsistenti u komprensivi fil-livell lokali. F'dan il-qafas, id-dimensjoni reġjonali/lokali hija kruċjali għall-ipprogrammar u l-implimentazzjoni ta' miżuri mfassla apposta.

5.6. Il-KESE jilqa' l-obbligu fuq l-Istati Membri fir-rigward ta' parteċipazzjoni xierqa tal-imsieħba soċjali u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili fit-twassil ta' politiki appoġġjati mill-FSE+ u l-allokazzjoni ta' ammont xieraq tar-riżorsi tal-FSE+ għall-bini tal-kapaċità u l-azzjonijiet konġunti. Dan għandu jinkludi approċċ iddedikat għall-bini tal-kapaċità għall-imsieħba soċjali, f'konformità mad-dikjarazzjoni tal-2016 li saret bejn erba' partijiet dwar il-bidu ġdid għal djalogu soċjali, u billi jiġi żgurat li l-awtoritajiet maniġerjali jallokaw riżorsi, skont il-ħtiġijiet, fil-forma ta' taħriġ, miżuri ta' networking u billi jissaħħaħ id-djalogu soċjali u l-attivitajiet li jitwettqu b'mod konġunt mill-imsieħba soċjali ([14]).

5.7. Bil-għan li jheġġu l-parteċipazzjoni xierqa ta' organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili fl-azzjoni appoġġjata mill-FSE+, b'mod partikolari fl-oqsma tal-inklużjoni soċjali, l-ugwaljanza bejn is-sessi u l-opportunitajiet indaqs, l-awtoritajiet maniġerjali għandhom jiżguraw l-allokazzjoni ta' ammont xieraq ta' riżorsi tal-FSE+ għall-bini tal-kapaċità għal dawn l-organizzazzjonijiet.

5.8. L-Istati Membri għandhom jagħmlu użu sħiħ mill-Artikolu 17 tal-Kodiċi ta' Kondotta Ewropew dwar is-Sħubija (ECCP). Peress li l-ftehimiet ta' sħubija u l-programmi operattivi huma r-riżultat ta' negozjati bejn il-Kummissjoni u l-awtoritajiet nazzjonali, il-Kummissjoni tista' tkun iżjed eżiġenti meta tapprova dawn il-ftehimiet u għandha titlob li dawn jiġu riveduti, jekk ma jkunux jirrispettaw bis-sħiħ l-obbligi li jirriżultaw mill-prinċipju ta' sħubija ([15]). Barra minn hekk, għall-perjodu l-ġdid ta' bejn l-2021 u l-2027, l-ECCP għandu jiġi rrivedut u r-rwol tal-imsieħba soċjali u tal-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili għandu jiġi ddefinit b'mod ċar. Il-KESE jappoġġja r-reviżjoni tal-kompożizzjoni tal-Kumitat tal-FSE+ kif deskritta fl-Artikolu 40(2) tar-Regolament, skont l-Artikolu 6(1)(c) tar-Regolament dwar id-Dispożizzjonijiet Komuni u b'rispett tal-prinċipji tal-Kodiċi ta' Kondotta Ewropea dwar is-Sħubija. L-Artikolu 40(2) għandu għalhekk jiddikjara li kull Stat Membru għandu jaħtar rappreżentant wieħed tal-gvern, rappreżentant wieħed tal-organizzazzjonijiet tal-ħaddiema, rappreżentant wieħed tal-organizzazzjonijiet tal-impjegaturi u rappreżentant wieħed tas-soċjetà ċivili fil-Kumitat tal-FSE+.

5.9. Il-Kummissjoni għandha tipprovdi kjarifika dwar ir-rekwiżiti minimi li l-awtoritajiet tal-Istati Membri għandhom jirrispettaw meta jimplimentaw is-sħubijiet, inklużi sanzjonijiet fil-każ ta' implimentazzjoni inadegwata. Kwalunkwe nuqqas mill-Istati Membri biex ikunu konformi mal-Kodiċi ta' Kondotta Ewropew dwar is-Sħubija (ECCP) għandu jiġi ppenalizzat permezz ta' miżuri differenti, filwaqt li f'każijiet serji ta' nuqqas ta' konformità, dan jista' jwassal biex jiġu sospiżi l-pagamenti, kif previst fil-Fondi Strutturali u ta' Investiment Ewropej ([16]).

([11]) Ara l-Artikolu 4 tar-Regolament propost.
([12]) Ara l-Artikolu 4 tar-Regolament propost.
([13]) Ara l-Artikolu 7 tar-Regolament propost.
([14]) Ara l-Artikolu 8 tar-Regolament propost.
([15]) Ara l-Artikolu 4 tar-Regolament propost.
([16]) Ara l-Artikolu 34 tar-Regolament propost.

5.10. Il-kumitati ta' monitoraġġ għandhom joperaw b'mod aktar trasparenti u sinifikanti u għandhom jeżerċitaw ukoll funzjonijiet speċifiċi ta' tmexxija. L-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għandhom jitqiesu bħala partijiet ikkonċernati indaqs u għalhekk membri mandatorji fi ħdan il-kumitati ta' tmexxija u għandu jkollhom id-dritt tal-vot. Il-monitoraġġ għandu jiżgura wkoll li l-fondi kollha jiġu użati b'mod konsistenti mal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali u mal-istandards internazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem, inkluża l-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet tat-Tfal u l-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, irratifikata mill-UE u minn 27 mill-Istati Membri tagħha. Barra minn hekk, il-monitoraġġ għandu jivvaluta wkoll il-progress tal-miżuri tal-inklużjoni soċjali, pjuttost milli jkun limitat għall-applikazzjoni ta' sett ta' indikaturi kwantitattivi ([17]).

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([17]) Ara l-Artikoli 38 u 39 tar-Regolament propost.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni tal-baġit tal-Unjoni f'każ ta' nuqqasijiet iġġeneralizzati fir-rigward tal-istat tad-dritt fl-Istati Membri"

(COM(2018) 324 final — 2018/0136 (COD))

(2019/C 62/28)

Relatur: **Jukka AHTELA**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	L-Artikolu 304 tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	156/2/7

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa b'sodisfazzjon il-Proposta tal-Kummissjoni għal Regolament li joħloq għodda ġdida li tipprevedi miżuri korrettivi ekonomiċi fir-rigward tal-Istati Membri li jwettqu ksur serju u persistenti tal-valuri elenkati fl-Artikolu 2 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE). Il-KESE jinnota li l-Kummissjoni diġà għandha setgħat korrettivi simili biex tinkoraġġixxi l-konformità mar-regoli dwar governanza ekonomika soda [1], u jħares b'mod favorevoli lejn il-proposta attwali biex jittieħdu miżuri korrettivi sabiex jiġi ssalvagwardjat l-istat tad-dritt. F'dan ir-rigward, il-KESE jilqa' l-fatt li l-atti ta' implimentazzjoni proposti mill-Kummissjoni skont dan ir-regolament jiġu adottati permezz ta' votazzjoni b'maġġoranza kwalifikata inversa fil-Kunsill.

1.2. Il-KESE jenfasizza l-importanza tal-istat tad-dritt għaċ-ċittadini, kif ukoll għall-inizjattivi kummerċjali, l-innovazzjoni u l-investiment. Madankollu, jirrakkomanda li l-proposta tiġi emendata biex tinkludi kunċett usa' tal-istat tad-dritt li jiġbor fih il-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali u li jiggarantixxi li jipproteġi d-demokrazija pluralista. L-istat tad-dritt huwa biss wieħed mill-valuri li hija bbażata fuqhom l-UE, kif stabbilit fl-Artikolu 2 tat-TUE. L-istat tad-dritt qiegħed f'relazzjoni triangolari, inseparabbli u interdipendenti mad-drittijiet fundamentali u d-demokrazija. Huwa biss billi jiġu ggarantiti dawn it-tliet valuri b'mod konġunt ma' xulxin li huwa possibbli li jiġi pprevenut l-abbuż tal-poter tal-istat.

1.3. Il-KESE jaqbel li r-rispett effettiv għall-istat tad-dritt huwa prerekwiżit biex il-pubbliku jkollu fiduċja li l-infiq tal-UE fl-Istati Membri huwa protett biżżejjed. Il-KESE jilqa' l-fatt li l-proposta se ssaħħaħ aktar il-protezzjoni tal-interessi finanzjarji tal-UE. Madankollu, il-KESE jisħaq li l-mekkaniżmu propost mill-Kummissjoni għandu jiġi attivat awtomatikament meta nuqqas iġġeneralizzat fir-rigward tal-istat tad-dritt jirriskja li jaffettwa l-interessi finanzjarji tal-UE.

1.4. Barra minn hekk, il-KESE huwa tal-fehma li l-għan ewlieni tal-proposta għandu jkun il-protezzjoni tal-valuri tal-Artikolu 2, permezz tal-protezzjoni tal-finanzi tal-UE. Il-KESE jirrakkomanda li l-proposta tiġi emendata biex tippermetti lill-Kummissjoni tipproponi att ta' implimentazzjoni għar-regolament f'każijiet fejn ikun hemm theddid serju, sistematiku u persistenti għall-istat tad-dritt, id-drittijiet fundamentali jew l-istandards li jiggarantixxu demokrazija pluralista, għaliex tali miżuri, min-natura tagħhom stess, jistgħu jimponu riskju dirett għall-interessi finanzjarji tal-UE.

[1] ĠU L 347, 20.12.2013, p. 320, Artikolu 23.

1.5. Il-KESE jinkoraġġixxi lill-Kummissjoni, bħala miżura preventiva, biex tiżviluppa aktar mezzi għal dibattitu politiku dwar il-valuri tal-Artikolu 2 fl-Istati Membri. Għaldaqstant, il-KESE jheġġeġ lill-Kummissjoni biex tipproponi l-ħolqien ta' sistema ta' monitoraġġ indipendenti u regolari tal-implimentazzjoni ta' dawn il-valuri fl-Istati Membri, b'konformità ma' dak li diġà ġie ssuġġerit mill-KESE u mill-Parlament Ewropew.

1.6. Il-KESE jirakkomanda li jiġi inkluż fost il-korpi li l-Kummissjoni żżomm infurmati bil-miżuri proposti jew adottati skont din il-leġislazzjoni, u li tissemma speċifikament fost is-sorsi rilevanti ta' informazzjoni bil-għan li l-Kummissjoni tkun tista' tiddetermina l-eżistenza ta' nuqqas serju fir-rigward tal-istat tad-dritt. Dan jippermetti li l-KESE jagħmel kontribut sinifikanti u effettiv għall-protezzjoni tal-valuri tal-Artikolu 2 u jiżgura li tiġi rappreżentata l-vuċi tas-soċjetà ċivili.

2. **Introduzzjoni u ħarsa ġenerali lejn il-proposta**

2.1. Il-proposta attwali tal-Kummissjoni hija ddisinjata biex tipproteġi l-baġit tal-Unjoni f'każ ta' nuqqasijiet iġġeneralizzati fir-rigward tal-istat tad-dritt fl-Istati Membri. Il-Kummissjoni tiġġustifika l-proposta tagħha billi tirreferi għall-bżonn li jiġu protetti l-finanzi tal-Unjoni billi tirrikjedi li l-Istati Membri jżommu salvagwardji robusti biżżejjed fir-rigward ta' kif jiġu ġestiti u kif jintefqu l-fondi tal-UE. L-Istati Membri huma diġà mitluba juru li għandhom salvagwardji istituzzjonali u proċedurali adegwati fis-seħħ biex jiżguraw li l-fondi tal-UE jintefqu b'mod effettiv u legali. Madankollu, il-funzjonament korrett ta' dawn il-mekkaniżmi ta' verifika nazzjonali ma jistax ikun iggarantit mingħajr sorveljanza, fil-forma ta' ġudikatura indipendenti, uffiċċju tal-prosekutur pubbliku u korpi investigattivi li jittrattaw il-frodi u l-korruzzjoni.

2.2. Il-proposta tal-Kummissjoni tkun qed tippermetti s-sospensjoni jew il-korrezzjoni tal-pagamenti, tipprojbixxi impenji legali ġodda, tnaqqas l-impenji jew tinterrompi l-iskadenza tal-pagamenti bi tweġiba għall-iskoperta ta' nuqqas iġġeneralizzat rigward l-istat tad-dritt. Dan ser japplika għall-fondi kollha tal-UE. Il-Kummissjoni tista' tiskopri li jkun hemm nuqqas iġġeneralizzat fl-istat tad-dritt b'mod partikolari meta: l-indipendenza tal-ġudikatura titpoġġa f'periklu; l-awtoritajiet pubbliċi ma jkunux ipprevenuti minn jew ikkoreġuti jew issanzjonati minħabba mġiba illegali jew arbitrarja; ir-riżorsi jinżammu mill-awtoritajiet pubbliċi li jfixkel il-funzjonament tagħhom; ma tittieħed l-ebda miżura biex jiġu evitati kunflitti ta' interess fost l-awtoritajiet pubbliċi, l-istat jillimita d-disponibbiltà u l-effettività tar-rimedji legali.

2.3. Skont il-proposta, in-nuqqasijiet imsemmija qabel ikunu qed jagħtu lok għal miżuri korrettivi meta jirriskjaw li jaffettwaw ġestjoni finanzjarja soda jew il-protezzjoni tal-interessi finanzjarji tal-Unjoni, billi jfixklu: lill-awtoritajiet nazzjonali li jimplimentaw il-baġit tal-UE; l-investigazzjoni jew il-prosekuzzjoni ta' frodi u korruzzjoni; l-istħarriġ ġudizzjarju effettiv tal-awtoritajiet nazzjonali; il-prevenzjoni tal-frodi u l-korruzzjoni u l-impożizzjoni ta' penali dissważivi u effettivi; l-irkupru ta' fondi mħallsa indebitament; il-kooperazzjoni mal-investigazzjonijiet u l-prosekuzzjonijiet tal-OLAF u l-EPPO.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. L-UE hija stabbilita fuq il-valuri komuni tal-Istati Membri tagħha, inluż l-istat tad-dritt, kif stipulat fl-Artikolu 2 tat-TUE. Ir-rispett għall-istat tad-dritt jiżgura wkoll ċertezza legali u kundizzjonijiet ekwi għall-inizjattivi kummerċjali, l-innovazzjoni, l-investimenti u l-kompetizzjoni ġusta fis-suq intern għall-benefiċċju tal-konsumaturi u ċ-ċittadini. Dan huwa prerekwiżit għall-fiduċja reċiproka meħtieġa għall-funzjonament tajjeb tal-UE. In-nuqqas ta' rispett għall-istat tad-dritt ifixkel l-iżvilupp soċjali u ekonomiku bbilanċjat b'konformità mal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli, li huwa l-magna li tippermetti lill-UE u lill-gvernijiet tagħha jkomplu jsegwu l-għan kumplessiv tal-Unjoni "biex tippromovi l-paċi, il-valuri tagħha u l-benessri tal-popli tagħha", kif iddikjarat fl-Artikolu 3 tat-TUE.

3.2. Il-KESE jiddispjaċih li t-trattati tal-UE ma jistipulawx b'mod preċiż li l-Istati Membri għandhom ikomplu jissodisfaw il-Kriterji ta' Kopenhagen wara l-adeżjoni ([2]). Il-KESE jinnota li l-istituzzjonijiet tal-UE m'għandhomx għad-disponibbiltà tagħhom għodod robusti u adattati biżżejjed li kapaċi jjoffru protezzjoni kontra t-theddid attwali għall-istat tad-dritt, id-drittijiet fundamentali u d-demokrazija pluralista fl-Istati Membri.

3.3. L-istat tad-dritt huwa interdipendenti u inseperabbli minn garanziji li jipproteġu d-demokrazija pluralista u r-rispett għad-drittijiet fundamentali. L-istat tad-dritt jiżgura li l-gvernijiet jirrispettaw l-istandards tad-drittijiet fundamentali, u d-demokrazija pluralista tiżgura li l-gvernijiet isegwu politiki li javvanzaw il-benessri tal-popli tagħhom. Il-ħarsien tal-istat tad-

([2]) Kif stabbilit mill-Kunsill Ewropew ta' Kopenhagen fl-1993.

dritt minnu nnifsu ma jiggarantix li l-liġi tirrispetta d-drittijiet fundamentali, lanqas li l-liġi ssir skont proċess inklużiv u leġittimu bbażat fuq dibattitu pubbliku u l-parteċipazzjonitaċ-ċittadini li jkunu infurmati tajjeb, pluralisti u bbilanċjati. Sabiex sempliċement tiġi evitata "saltna bil-liġi", jeħtieġ li d-drittijiet fundamentali u l-istandards demokratiċi pluralisti jkunu mħarsa flimkien mal-istat tad-dritt.

3.4. Il-Kummissjoni tikkaratterizza r-regolament propost bħala mezz biex il-baġit tal-UE jkun protett, li fl-istess ħin jipproteġi l-istat tad-dritt. Il-KESE jaqbel li r-rispett effettiv għall-istat tad-dritt huwa prerekwiżit biex ikun hemm fiduċja pubblika li l-infiq tal-UE fl-Istati Membri jkun protett biżżejjed. Madankollu, il-KESE jara l-proposta aktar bħala għodda potenzjali biex tipproteġi l-valuri kollha tal-Artikolu 2 permezz tal-baġit tal-UE.

3.5. Il-KESE jenfasizza l-importanza li jintwera liċ-ċittadini Ewropej li l-fondi tal-UE huma amministrati mingħajr korruzzjoni u skont id-dritt tal-Unjoni. Huwa daqstant importanti li l-UE tipproteġi l-valuri li hija bbażata fuqhom, li kienu nħolqu għall-benefiċċju taċ-ċittadini tagħha. Il-Kummissjoni għandha tingħata s-setgħa biex tieħu azzjoni skont dan ir-regolament kull meta l-valuri tal-Artikolu 2 jiġu taħt theddida serja, sistematika u persistenti, peress li din it-theddida, min-natura tagħha stess, tista' tkun ta' riskju għall-finanzi tal-UE.

3.6. Kif ġie nnutat mir-riżoluzzjonijiet reċenti tal-Parlament Ewropew u mid-dikjarazzjonijiet tal-Kummissjoni Ewropea u l-Presidenza tal-Kunsill, l-istat tad-dritt, id-drittijiet fundamentali u l-istandards demokratiċi pluralisti, huma dejjem aktar taħt theddida fl-UE. Filwaqt li s-sitwazzjonijiet f'ċerti Stati Membri joħolqu l-akbar sfidi, l-awtoritarjaniżmu populista, li jieqaf kontra l-valuri ta' stabbiltà tal-UE u ta' spiss kontra l-Unjoni stess, qed ikompli jikber bħala qawwa fl-Istati Membri kollha.

3.7. Il-KESE jinnota n-nuqqasijiet tal-għodod attwali disponibbli għall-istituzzjonijiet tal-UE biex jipproteġu l-valuri tal-Artikolu 2. Il-proċeduri ta' ksur għandhom it-tendenza li jkunu wisq ristretti fl-attenzjoni tagħhom dwar kwistjonijiet legali tekniċi biex jimpedixxu jew jikkoreġu attakki organizzati fuq l-istat tad-dritt. Filwaqt li l-Artikolu 7 tat-TUE jippermetti lill-Kunsill jindirizza, b'mod olistiku, miżuri li jfittxu li jdgħajfu l-istat tad-dritt, ġie ppruvat li huwa estremament diffiċli li wieħed jimmobilizza rieda politika suffiċjenti biex jattiva l-proċedura.

3.8. Rigward il-"qafas" dwar l-istat tad-dritt, għalkemm huwa aktar faċli biex jiġi attivat mill-Artikolu 7, huwa proċedura mhux vinkolanti, li hemm dubji dwar l-effettività tagħha meta jkun hemm gvernijiet li mhumiex lesti li jikkooperaw mal-Kummissjoni in bona fide. Barra minn hekk, il-limiti mitluba biex jiġi attivat il-qafas tal-istat tad-dritt jew l-Artikolu 7 huma tant għoljin li, sakemm jasal iż-żmien li dawn l-għodod jiġu użati, in-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni tal-valuri tal-Artikolu 2 ikunu saru estremament serji u, għaldaqstant, ikunu aktar diffiċli biex jissolvew.

3.9. Fid-dawl tal-isfidi dejjem jikbru u n-nuqqas ta' għodod adatti u effettivi, il-KESE jistieden lill-Kummissjoni Ewropea twettaq dibattitu politiku b'aktar urġenza dwar kif l-UE tista' tipproteġi aħjar il-valuri tal-Artikolu 2, u biex tiżviluppa għodod addizzjonali għall-protezzjoni tal-istat tad-dritt, tad-drittijiet fundamentali u l-garanziji tal-pluraliżmu demokratiku.

3.10. Il-KESE jfakkar l-Opinjoni tiegħu dwar il-mekkaniżmu ta' kontroll Ewropew dwar l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali, li tappoġġja l-ħolqien ta' mekkaniżmu fil-livell tal-UE biex jissorvelja r-rispett għall-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali permezz ta' monitoraġġ indipendenti u djalogu bejn l-Istati Membri u l-istituzzjonijiet tal-UE ([3]).

3.11. Il-KESE jsostni l-pożizzjoni tiegħu li l-ħolqien ta' tali mekkaniżmu ta' prevenzjoni, kif imressaq mill-Parlament Ewropew, jikkomplementa l-għodod eżistenti tal-UE biex jiġu protetti l-valuri tal-Artikolu 2 ([4]). Il-ħolqien ta' mekkaniżmu ta' prevenzjoni jidentifika n-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni ta' dawn il-valuri hekk kif huma jitfaċċaw fil-livell nazzjonali u jippermetti r-riżoluzzjoni tagħhom fi stadju bikri.

3.12. Bħala miżura addizzjonali, il-KESE jipproponi li jiġu stabbiliti pjattaforma tas-soċjetà ċivili jew forum annwali fil-livell Ewropew bl-involviment tal-KESE, l-ewwel nett biex jiġi żgurat li min jieħu d-deċiżjonijiet fil-livel tal-UE jirċievi twissija bikrija dwar sfidi emerġenti għall-valuri tal-Artikolu 2 tat-TUE direttament mill-organizzazzjonijiet lokali u, it-tieni nett, biex jiġi ffaċilitat t-tagħlim reċiproku u l-kollaborazzjoni transnazzjonali bejn l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jaħdmu primarjament fil-livell nazzjonali.

([3]) ĠU C 34, 2.2.2017, p. 8

([4]) 2015/2254(INL)

3.13. Huwa importanti li l-UE tikkunsidra modi biex tappoġġja l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u l-midja li qegħdin jissorveljaw u jirrapportaw l-isfidi emerġenti għall-Artikolu 2. Il-KESE jikkunsidra li strument ta' finanzjament biex jappoġġja lill-oragnizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jippromovu l-valuri tal-Artikolu 2 fl-Istati Membri jservi ta' komplement importanti għall-proposta attwali billi jibni appoġġ lokali għal dawn il-valuri fost il-pubbliku. F'dan ir-rigward, il-KESE jirreferi għall-Opinjoni relatata tiegħu li tikkonċerna l-proposti għal Fond ġdid ta' Ġustizzja, Drittijiet u Valuri ([5]) u jitlob lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew biex, fil-qafas tad-deċiżjoni dwar il-Qafas Finanzjarju Pluriennali wara l-2020, iżidu sostanzjalment ir-riżorsi għal dan il-fond.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jikkunsidra li d-disponibbiltà ta' stħarriġ ġudizzjarju effettiv mill-qrati indipendenti tal-azzjonijiet u l-ommissjonijiet mill-awtoritajiet pubbliċi hija essenzjali mhux biss biex tiggarantixxi l-infiq effettiv tal-fondi tal-UE b'konformità mad-dritt tal-Unjoni. Hija wkoll l-uniku mezz li jiggarantixxi protezzjoni effettiva għaċ-ċittadini kollha tal-UE tad-drittijiet li huma jiksbu mid-dritt tal-Unjoni, kif ukoll l-interpretazzjoni uniformi tad-dritt tal-Unjoni fl-Istati Membri kollha, li minnhom jiddependu s-suq komuni u l-ispazju tal-libertà, s-sigurtà u l-ġustizzja.

4.2. Il-KESE japprova l-użu tal-votazzjoni b'maġġoranza kwalifikata inversa fil-Kunsill bħala mezz ta' adozzjoni tal-att ta' implimentazzjoni fuq il-miżuri adatti li jridu jittieħdu. Dan se jippermetti li jittieħdu miżuri fuq bażi oġġettiva ladarba l-Kummissjoni tqis li Stat Membru jkun qed isofri minn nuqqas iġġeneralizzat u jimminimizza r-riskju ta' nuqqas ta' azzjoni jew selettività politika li jistgħu jirriżultaw minn bżonn ta' vot fil-Kunsill.

4.3. Il-KESE jifhem l-isfidi biex jingħataw kriterji aktar iddettaljati li jikkonċernaw id-determinazzjoni tal-eżistenza ta' nuqqas iġġeneralizzat. Minkejja dan, il-KESE jistaqsi jekk il-proposta tistax tissaħħaħ bl-inklużjoni ta' tali kriterji ddettaljati. L-eżistenza ta' kriterji aktar iddettaljati tista' tgħin tiżgura li l-leġittimità tad-deċiżjoni tal-Kummissjoni ma tiddgħajifx minn allegazzjonijiet ta' preġudizzju jew ta' nuqqas ta' oġġettività. Tali kriterji jistgħu jkunu inklużi f'forma ta' linji gwida mfassla mill-Kummissjoni wara l-adozzjoni tal-proposta u jistgħu jitfasslu skont il-kriterji tal-Kummissjoni stess taħt il-"qafas" dwar l-istat tad-dritt kif ukoll il–Lista tal-Kriterji tal-Istat tad-Dritt tal-Kummissjoni Ewropea għad-demokrazija permezz tal-liġi (il-Kummissjoni ta' Venezja).

4.4. Kif enfasizza l-KESE, l-istat tad-dritt, id-demokrazija u d-drittijiet fundamentali huma interdipendenti, kif iddikjarat fl-Artikolu 2 tal-proposta tal-Kummissjoni. Apparti kriterji aktar iddettaljati dwar l-istat tad-dritt, il-proposta għandha tinkludi wkoll kriterji li jippermettu li l-Kummissjoni tiddetermina l-eżistenza ta' theddida serja, sistematika u persistenti għar-rispett tad-drittijiet fundamentali jew il-garanziji ta' demokrazija pluralista. Meta s-sitwazzjoni fi Stat Membru tissodisfa dawn il-kriterji, il-Kummissjoni għandha wkoll tkun intitolata li tadotta miżuri korrettivi skont dan ir-regolament.

4.5. Il-KESE jinnota li l-Kummissjoni għandha tqis l-informazzjoni kollha rilevanti, inklużi d-deċiżjonijiet tal-Qorti tal-Ġustizzja, ir-rapporti tal-Qorti tal-Awdituri, u l-konklużjonijiet u r-rakkomandazzjonijiet ta' organizzazzjonijiet internazzjonali rilevanti. Ċerti korpi ta' sorveljanza tal-Kunsill tal-Ewropa, bħall-Kummissjoni ta' Venezja u l-Grupp ta' Stati kontra l-Korruzzjoni (GRECO), għandhom rwol importanti fil-monitoraġġ tal-istat tad-dritt fl-Istati Membri. Il-Kummissjoni ta' Venezja ħarġet bosta opinjonijiet li jikkonċernaw l-istat tad-dritt f'numru ta' Stati Membri tal-UE u GRECO kull tant żmien joħroġ rakkomandazzjonijiet għall-Istati Membri. B'mod simili, l-Uffiċċju Ewropew ta' Kontra l-Frodi (OLAF), l-uffiċċji nazzjonali tal-ombudsmen u l-assoċjazzjonijiet tal-imħallfin u n-networks ġudizzjarji b'mod regolari jirrapportaw dwar is-saħħa tal-mekkaniżmi nazzjonali ġudizzjarji kontra l-korruzzjoni u l-frodi.

4.6. Korpi internazzjonali oħrajn kull tant żmien jissorveljaw u jevalwaw l-implimentazzjoni tal-istandards tad-drittijiet fundamentali u jiggarantixxu d-demokrazija pluralista fl-Istati Membri, inklużi l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għad-Drittijiet Fundamentali, il-Kummissarju tal-Kunsill tal-Ewropa għad-Drittijiet tal-Bniedem, il-Kunsill tan-NU għad-Drittijiet tal-Bniedem u l-korpi tat-trattat dwar id-drittijiet tal-bniedem tan-NU. Barra minn hekk, l-organizzazzjonijiet indipendenti tas-soċjetà ċivili huma wkoll ta' spiss sors affidabbli ta' informazzjoni u analiżi. Kwalunkwe referenza speċifika għal dawn l-entitatijiet fil-proposta tirrifletti r-rwol speċjali fis-salvagwardja tal-valuri elenkati fl-Artikolu 2 tat-TUE.

4.7. Barra minn hekk, il-KESE jikkunsidra li, bħala l-istituzzjoni rappreżentattiva tas-soċjetà ċivili tal-UE, l-analiżi u l-osservazzjonijiet tiegħu stess huma ta' rilevanza partikolari għall-Kummissjoni meta din tkun qed tiddetermina l-eżistenza ta' nuqqasijiet serji fir-rigward tal-istat tad-dritt fi Stat Membru partikolari kemm skont dan ir-regolament kif ukoll skont strumenti oħrajn. F'dan ir-rigward, il-KESE jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni għall-ħolqien ta' grupp ta' ħidma tal-KESE dwar id-drittijiet fundamentali u l-istat tad-dritt li se jiżgura fokus speċjali fuq il-protezzjoni tal-valuri tal-Artikolu 2 tat-TUE.

([5]) SOC/599 (Ara paġna 178 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali)) dwar COM(2018) 383 final u COM(2018) 384 final

4.8. L-inklużjoni tal-KESE fost il-korpi li l-Kummissjoni żżomm infurmati bil-miżuri proposti jew adottati skont din il-leġislazzjoni u fost sorsi rilevanti ta' informazzjoni bil-għan li l-Kummissjoni tkun tista' tiddetermina l-eżistenza ta' nuqqas serju fir-rigward tal-istat tad-dritt tippermetti lill-KESE jagħmel kontribut sinifikanti u effettiv għall-protezzjoni tal-valuri tal-Artikolu 2 u tiżgura li l-vuċi tas-soċjetà ċivili tkun rrappreżentata.

4.9. Il-KESE jaqbel kompletament mal-għan tal-Kummissjoni li l-konsegwenzi assoċjati mat-tnedija tal-mekkaniżmu propost għandhom jintrefgħu minn dawk responsabbli għan-nuqqasijiet u mhux mill-benefiċjarji individwali tal-finanzjament tal-UE, bħall-istudenti tal-Erasmus, ir-riċerkaturi jew l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili ([6]).

4.10. Il-KESE jinnota li skont il-proposta, f'każ li jittieħdu miżuri, l-Istati Membri għandhom jibqgħu responsabbli għad-distribuzzjoni tal-fondi inkwistjoni. Il-KESE jikkunsidra li għalkemm dan huwa legalment sod, ftit li xejn jikkontribwixxi biex jimpedixxi Stat Membru fil-prattika milli jirrifjuta li jiddistribwixxi l-fondi inkwistjoni u jagħti t-tort lill-Kummissjoni għal gwadann politiku. Peress li huwa improbabbli li l-pubbliku japprezza l-mekkaniżmi aktar irfinati tal-leġislazzjoni tal-UE, l-Istati Membri għandhom ikunu kapaċi jagħmlu rabta diretta bejn it-tnaqqis tal-finazjamenti u deċiżjoni tal-Kummissjoni. Dan joħloq sitwazzjoni fejn il-Kummissjoni tista' tkun skoraġġuta milli tieħu miżuri kontra Stat Membru minħabba l-potenzjal ta' reazzjoni negattiva fl-opinjoni pubblika. Dan huwa riskju partikolari f'dawk l-Istati Membri fejn il-gvern għandu kontroll fuq il-midja pubblika u privata jew jinfluwenzahom, tendenza li hija l-każ fi Stati Membri li jsofru minn nuqqasijiet serji fir-rigward tal-istat tad-dritt.

4.11. Il-KESE jinkoraġġixxi lill-Kummissjoni biex tikkunsidra li ssib metodi biex ittaffi r-riskju li l-benefiċjarji individwali jintlaqtu ħażin u li l-miżuri li jittieħdu skont dan ir-regolament jistgħu jiddgħajfu għal gwadann politiku minn gvernijiet li jiksru l-valuri tal-Artikolu 2. Il-Kummissjoni tista' tikkunsidra mezzi alternattivi biex permezz tagħhom tiżgura li l-fondi tal-UE jilħqu l-benefiċjarji intenzjonati tagħhom. Possibbiltà waħda tista' tkun dik li tinħoloq aġenzija eżekuttiva biex tieħu f'idejha l-ġestjoni diretta tal-fondi rilevanti.

4.12. Meta n-nuqqas iġġeneralizzat jinġieb fi tmiemu bil-ħsieb li titneħħa kwalunkwe miżura meħuda skont dan ir-regolament, il-KESE jenfasizza l-importanza ta' djalogu miftuħ bejn l-Istat Membru kkonċernat u l-istituzzjonijiet tal-UE, kif issuġġerit fil-proposta. L-istati Membri għandhom iqisu l-fehmiet tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili rigward is-sitwazzjoni fl-Istat Membru kkonċernat, l-adegwatezza tal-miżuri meħuda biex jinġieb fi tmiemu n-nuqqas iġġeneralizzat u l-adegwatezza tal-miżuri meħuda biex jiġi evitat li dan jirrepeti ruħu.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([6]) COM(2018) 98 final, p. 16.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri"

(COM(2018) 383 final — 2017/0207 (COD))

u l-"Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm Ġustizzja"

(COM(2018) 384 final — 2017/0208 (COD))

(2019/C 62/29)

Relatur: **Jean-Marc ROIRANT**

Konsultazzjoni	Kunsill Ewropew, 21.6.2018
	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
	Parlament Ewropew, 14.6.2018
Bażi ġuridika	L-Artikoli 81(1) u (2) u 82(1) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
	L-Artikoli 16(2), 19(2), 21(2), 24, 167, 168 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	135/2/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-proposta tal-Kummissjoni Ewropea, li tirriżulta minn fużjoni ta' programmi eżistenti, bħala strument bżonnjuż ħafna għall-promozzjoni tal-valuri u tal-istorja tal-UE, tad-drittijiet fundamentali, tad-demokrazija u tal-istat tad-dritt, għall-parteċipazzjoni u l-appoġġ ta' soċjetà ċivili vibranti u diversa, u għall-involviment tal-komunitajiet lokali.

1.2. Il-KESE jitlob li tiġi żgurata konsistenza fil-politiki u fil-finanzjament bejn l-involviment tal-politika esterna u ta' dik interna tal-UE fid-drittijiet tal-bniedem u fid-demokrazija, u jitlob li jkun hemm finanzjament globali ta' EUR 1,4 biljun, li minnhom tal-inqas EUR 500 miljun għandhom jiġu allokati għall-qasam dwar l-involviment u l-parteċipazzjoni taċ-ċittadini.

1.3. Il-KESE jemmen li l-Fond għandu jkun ibbażat fuq approċċ verament parteċipattiv u minn isfel għal fuq sabiex jiġu indirizzati l-isfidi attwali tal-UE fir-rigward tal-promozzjoni tad-drittijiet u tal-valuri tal-UE, it-trawwim tad-demokrazija, it-tisħiħ tal-fiduċja taċ-ċittadini fl-UE permezz tal-parteċipazzjoni diretta tagħhom biex ifasslu l-futur tal-Ewropa, u s-sostenn ta' soċjetà ċivili vibranti.

1.4. Il-KESE jitlob ukoll li jsir użu ta' għodod ta' finanzjament innovattivi biex jippermettu t-tisħiħ tal-parteċipazzjoni u tal-kapaċità tas-soċjetà ċivili fil-livell lokali, nazzjonali u transnazzjonali, bħal permezz tal-provvista ta' assistenza teknika, azzjonijiet preparatorji mmexxija minn imsieħba b'aktar esperjenza jew għotjiet f'kaskata, li b'hekk jippermettu livelli differenti ta' għotjiet jew proċess ta' applikazzjoni b'żewġ stadji. Huwa jitlob li jkun hemm allokazzjoni ta' finanzjament speċifika għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, jiġifieri mill-inqas 50 % tal-oqsma differenti.

1.5. Il-KESE jilqa’ bi pjaċir id-deċiżjoni li l-perjodu tal-għotjiet operattivi jiġi estiż fuq bażi pluriennali għall-programmi u għall-oqsma kollha tal-Fond, u jenfasizza l-ħtieġa li jkomplu jiġu żgurati s-sostenibbiltà u l-kontinwità tal-azzjonijiet.

1.6. Il-KESE jipproponi li l-Fond “Ċittadini, Drittijiet u Valuri” u l-qasam “Involviment u Parteċipazzjoni taċ-Ċittadini” fi ħdan il-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri “L-Ewropa għaċ-Ċittadini” jingħataw isem ġdid sabiex tiġi żgurata konsistenza mal-objettivi tal-Fond, li huma marbuta mill-qrib mad-dimensjoni taċ-ċittadinanza u mal-awtonomizzazzjoni, il-parteċipazzjoni tad-detenturi tad-drittijiet, il-protezzjoni tal-vittmi, l-istorja komuni u l-memorja.

1.7. Il-KESE jinnota b’dispjaċir il-fatt li l-azzjonijiet relatati mal-libertà tal-espressjoni tal-midja, il-pluraliżmu tal-midja u l-ħtieġa li jiġu indirizzati l-aħbarijiet foloz u d-disinformazzjoni mmirata tneħħew mill-verżjoni finali tal-programm tad-Drittijiet u Valuri u jipproponi għalhekk li jinħolqu sinerġiji mal-programm Ewropa Kreattiva minħabba r-rilevanza ta’ dawn l-azzjonijiet għall-valuri tal-UE u għall-promozzjoni ta’ soċjetà demokratika u pluralistika.

1.8. Il-KESE jitlob li l-appoġġ finanzjarju taħt il-Programm Ġustizzja jiġi estiż aktar għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u jinkorpora attivitajiet li jvarjaw minn attivitajiet ta’ sensibilizzazzjoni, ta’ tagħlim reċiproku u ta’ skambju, attivitajiet analitiċi u ta’ monitoraġġ, sa taħriġ u bini ta’ kapaċità, u jitlob lill-Kummissjoni biex il-parteċipazzjoni tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-Programm Ġustizzja tiġi mmonitorjata.

1.9. Il-KESE jinnota l-ħidma kontinwa tal-Kummissjoni fir-rigward tal-implimentazzjoni ta’ azzjoni preparatorja proposta mill-Parlament Ewropew biex jiġi żviluppat fond tal-UE li joffri appoġġ finanzjarju għal każijiet ta’ tilwim relatati ma’ ksur tad-demokrazija, l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali mmirat lejn organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u jitlob li dawn l-attivitajiet jiġu inkorporati fil-programm Ġustizzja.

1.10. Il-KESE jikkunsidra dan il-Fond bħala għodda importanti għat-tisħiħ tal-integrazzjoni ta’ ugwaljanza bejn is-sessi, l-ibbaġitjar skont il-ġeneru u l-ġbir ta’ data diżaggregata skont is-sessi. B’mod partikolari, huwa jilqa’ bi pjaċir l-inklużjoni ta’ azzjonijiet immirati lejn il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-forom kollha ta’ vjolenza kontra n-nisa, it-tfal u ż-żgħażagħ fil-programm għad-Drittijiet u Valuri, u jappella għal aktar koerenza u sinerġiji mal-attivitajiet tal-programm Ġustizzja relatati mad-drittijiet tal-vittmi u l-infurzar. Huwa jitlob ukoll għal diżaggregazzjoni skont is-sessi tal-indikaturi tal-programmi għaż-żewġ programmi.

1.11. Il-KESE jilqa’ b’sodisfazzjon il-proposta li r-rwol tal-Punti ta’ Kuntatt Nazzjonali tal-programm “L-Ewropa għaċ-Ċittadini” jiġi estiż għall-oqsma differenti tal-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri b’kunsiderazzjoni tar-rwol effettiv tagħhom biex jikkomunikaw mal-benefiċjarji fil-prattika u jappoġġjawhom. Dan jirrikjedi li l-entitajiet maħtura jkunu indipendenti mill-gvern nazzjonali tagħhom u jkollhom għarfien komprensiv tal-ħtiġijiet tas-settur tas-soċjetà ċivili u tal-atturi lokali. Huwa jappella għal finanzjament adatt, l-iżvilupp ta’ linji gwida dwar ir-rwol u l-kompiti tagħhom, modi kif tiġi żgurata aktar viżibbiltà tal-programm, kif ukoll taħriġ.

2. **Deskrizzjoni tal-proposta**

2.1. L-Opinjoni tal-KESE tikkonċerna l-Fond għall-Ġustizzja, għad-Drittijiet u għall-Valuri li jinkludi żewġ proposti separati għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, waħda li tistabbilixxi l-“programm dwar il-Ġustizzja” u oħra li tistabbilixxi l-“programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri”, li t-tnejn li huma għandhom għanijiet komplementarji għall-perjodu 2021-2027.

2.2. L-objettiv tal-Fond huwa li jgħin isostni soċjetajiet miftuħa, demokratiċi, pluralisti u inklużivi, kif ukoll li jawtonomizza lin-nies billi jipproteġi u jippromovi d-drittijiet u l-valuri u billi jiżviluppa aktar spazju tal-ġustizzja tal-UE, li huwa prijorità ewlenija fil-kuntest attwali tal-UE fid-dawl taż-żieda qawwija fl-estremiżmu u fir-radikaliżmu, iż-żieda fil-polarizzazzjoni, ir-riformi li qed jheddu l-istat tad-dritt u r-restrizzjonijiet fl-ispazju ċiviku.

2.3. Sabiex jiġu promossi l-valuri u d-drittijiet Ewropej kif minquxin fl-Artikolu 2 tat-TUE, l-Artikolu 3 tat-TUE u l-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE, il-Fond jgħaqqad flimkien diversi strumenti eżistenti: il-programm ta’ Drittijiet, Ugwaljanza u Ċittadinanza, il-programm “L-Ewropa għaċ-Ċittadini” u l-programm dwar il-Ġustizzja f’tentattiv sabiex tingħeleb il-frammentazzjoni u jiġu indirizzati d-distakki attwali u l-isfidi l-ġodda, b’mod partikolari l-fiduċja taċ-ċittadini fid-demokrazija u l-appoġġ biex jiġu mħarsa l-valuri u d-drittijiet fundamentali.

2.4. Minbarra li tippromovi l-ugwaljanza u d-drittijiet u tiġġieled kontra l-vjolenza, il-proposta għal programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri hija maħsuba biex issostni soċjetà ċivili vibranti, tħeġġeġ il-parteċipazzjoni demokratika u soċjali tan-nies u trawwem id-diversità kbira tas-soċjetà Ewropea, abbażi tal-istorja komuni u tal-memorja tagħna. Dan isegwi fuq it-talbiet li saru mill-Parlament Ewropew ([1]), kif ukoll minn 80 NGO minn 22 pajjiż ([2]) għal Fond Ewropew għad-demokrazija, għad-drittijiet tal-bniedem u għall-valuri mill-KESE ([3]).

2.5. Il-programm Ġustizzja huwa bbażat fuq l-Artikoli 81 u 82 tat-TFUE li jikkonċernaw il-kooperazzjoni ġudizzjarja f'materji ċivili u kriminali, filwaqt li l-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri huwa bbażat fuq taħlita ta' Artikoli differenti tat-TFUE: l-Artikoli 16(2) dwar il-protezzjoni tad-data, 19(2) dwar il-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni, 24 dwar l-appoġġ għal Inizjattivi taċ-Ċittadini Ewropej, 167 dwar il-kultura u l-patrimonju kulturali, 168 dwar il-promozzjoni ta' livell għoli ta' saħħa tal-bniedem u l-prevenzjoni, kif ukoll 21(1) (2) dwar id-dritt taċ-ċittadini għall-moviment liberu.

2.6. Iż-żewġ programmi se jiġu allokati kif ġej: EUR 305 miljun se jingħataw lill-programm Ġustizzja, u EUR 642 miljun lill-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri, li minnhom EUR 233 miljun jiġu allokati għall-involviment u l-parteċipazzjoni taċ-ċittadini, u EUR 408 miljun għall-Ugwaljanza u d-Drittijiet u għall-qasam Daphne.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposta tal-Kummissjoni Ewropea bħala strument bżonnjuż ħafna għal promozzjoni effettiva tad-drittijiet tal-bniedem, id-demokrazija, l-istat tad-dritt, ir-rispett tal-minoranzi, id-drittijiet ta' gruppi diskriminati u esklużi u persuni żvantaġġati bħall-persuni b'diżabbiltà u l-komunità tar-Rom, il-parteċipazzjoni, l-appoġġ u l-bini tal-kapaċità ta' soċjetà ċivili vibranti u diversa, kif minqux fit-Trattati u fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE u fit-trattati internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem approvati mill-UE u mill-Istati Membri, bħall-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità.

3.2. Il-KESE japprezza l-isforzi tal-Kummissjoni biex issaħħaħ ir-rispett għall-valuri msemmija fl-Artikolu 2 tat-TUE, u f'dan ir-rigward jilqa' bi pjaċir il-Proposta tal-Kummissjoni għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni tal-baġit tal-Unjoni f'każ ta' nuqqasijiet ġeneralizzati fir-rigward tal-istat tad-dritt fl-Istati Membri. Din il-proposta tikkomplementa l-proposti attwali dwar il-programmi dwar il-Ġustizzja, id-Drittijiet u l-Valuri u tqiegħed pressjoni ekonomika fuq l-Istati Membri li jwettqu ksur serju u persistenti tal-valuri minquxin fl-Artikolu 2 tat-TUE. Filwaqt li l-proposta preċedenti għandha l-għan li tipproteġi l-istat tad-dritt permezz ta' pressjoni minn fuq għal isfel, il-proposta l-ġdida għandha l-potenzjal li tipproteġi l-istat tad-dritt u valuri oħrajn tal-Artikolu 2 billi toħloq appoġġ fil-livell bażiku tal-pubbliku. F'dan ir-rigward, il-KESE jirreferi għal Opinjoni relatata tiegħu dwar il-baġit tal-Unjoni u l-istat tad-dritt ([4])

3.3. Il-KESE jinnota b'dispjaċir il-fatt li l-Fond huwa msejjes biss fuq il-programmi eżistenti li kellhom riżultati pożittivi, u jinnota li jeħtieġ li jiġi amplifikat u miżjud biex jirreaġixxi għar-realtajiet mibdula fi ħdan l-Unjoni Ewropea u biex tiġi żgurata viżibbiltà akbar u biex jippermetti l-promozzjoni u l-protezzjoni komprensivi tal-valuri imnaqqxa fl-Artikolu 2 tat-TUE.

3.4. Il-KESE jitlob li tiġi żgurata konsistenza fil-politiki u fil-finanzjament bejn l-involviment tal-UE fil-politiki esterni u interni tagħha dwar id-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija. F'dan il-kuntest, il-KESE jfakkar fil-Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar il-pjan ta' azzjoni dwar id-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija li rabtu lill-UE biex iżżid l-isforzi tagħha biex tippromovi ambjent mingħajr perikli u abilitanti li fih is-soċjetà ċivili u l-midja indipendenti jkunu jistgħu jiżviluppaw ([5]).

([1]) Riżoluzzjoni tal-PE dwar Strument għall-Valuri Ewropej (2018/2619)(RSP)), u Riżoluzzjoni tal-Parlament dwar Il-QFP li jmiss: Tħejjija tal-pożizzjoni tal-Parlament dwar il-QFP wara l-2020 (2017/2052(INI)).

([2]) https://megacampaign.eu/support-csos-ask-your-mep-to-vote-for–the-european-values-instrument-resolution

([3]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 9.

([4]) SOC/598 (ara paġna 173 ta' da nil-Ġurnal Uffiċjali).

([5]) Komunikazzjoni Konġunta lill-Parlament Ewropew u l-Pjan ta' Azzjoni tal-Kunsill dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u d-Demokrazija (2015–2019) "Inżommu d-drittijiet tal-bniedem fiċ-ċentru tal-aġenda tal-UE", JOIN/2015/0016 finali

3.5. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-bażi legali proposta kemm għall-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri kif ukoll għall-programm dwar il-Ġustizzja peress li din tippermetti lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill tal-UE jkunu involuti ndaqs fil-proċess tat-teħid ta' deċiżjonijiet f'qasam li huwa kruċjali għaċ-ċittadini u għas-soċjetà ċivili fl-aktar sens wiesa' tiegħu. Madankollu, il-KESE jqis li l-bażi legali għandha tagħti biżżejjed ambitu f'termini ta' oqsma tematiċi u l-appoġġ għas-soċjetà ċivili fil-livelli kollha u jipproponi li tiġi kkunsidrata l-inklużjoni ta' referenza għall-Artikolu 11 (1-2) tat-TUE.

3.6. Il-KESE jikkunsidra li l-baġit propost huwa baxx ħafna fid-dawl tal-isfidi attwali li l-UE qed taffaċċja f'dan il-qasam li għandu importanza kruċjali għas-soċjetajiet Ewropej, u jitlob ([6]) li jkun hemm finanzjament globali ta' EUR 1,4 biljun ([7]), li minnhom tal-inqas EUR 500 miljun għandhom jiġu allokati għall-qasam dwar l-involviment u l-parteċipazzjoni taċ-ċittadini.

3.7. Il-KESE jinnota wkoll l-evalwazzjonijiet pożittivi tal-programmi li ġew inkorporati fil-Fond u jenfasizza l-fatt li d-disponibbiltà limitata tal-fondi u d-domanda għolja għall-programm "L-Ewropa għaċ-Ċittadini" u għall-qasam Daphne tal-Programm ta' Drittijiet u Ugwaljanza ġġenerat frustrazzjoni fost l-applikanti. Il-KESE jinnota b'dispjaċir li minkejja dan kien hemm biss żieda limitata ħafna.

3.8. L-isem tal-Fond u tal-programmi għandhom jinbidlu sabiex dawn ikunu aktar konsistenti mat-titoli u mal-objettivi tal-programm, li huma marbuta mill-qrib mad-dimensjoni taċ-ċittadinanza u mal-awtonomizzazzjoni, mal-parteċipazzjoni u mad-detenturi tad-drittijiet, mal-istorja komuni u mal-memorja kif ukoll l-intestatura korrispondenti tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali: Investiment fin-nies, fil-Koeżjoni u fil-Valuri. Għalhekk, il-KESE jikkunsidra li l-Fond għandu jingħata l-isem ġdid ta' *Ċittadini, Drittijiet u Valuri*. Barra minn hekk, il-qasam relatat mal-involviment u mal-parteċipazzjoni taċ-ċittadini fi ħdan il-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri għandu jingħata l-isem ġdid ta' *L-Ewropa għaċ-Ċittadini* sabiex tiġi żgurata konsistenza mal-ismijiet tal-oqsma l-oħra u sabiex tittejjeb il-viżibbiltà.

3.9. Sabiex jiġu indirizzati wkoll l-isfidi attwali tal-UE fir-rigward tal-promozzjoni tad-drittijiet u l-valuri tal-UE, it-trawwim tad-demokrazija, it-tisħiħ tal-fiduċja taċ-ċittadini fl-UE permezz tal-parteċipazzjoni diretta tagħhom biex ifasslu l-futur tal-Ewropa kif ukoll il-bini tal-kapaċità u s-sostenn ta' soċjetà ċivili vibranti, il-Fond għandu jkun ibbażat fuq approċċ verament parteċipattiv u minn isfel għal fuq, li fih il-kunsiderazzjonijiet legali jsostnu dawn l-għanijiet, aktar milli jfassluhom. Barra minn hekk, l-appoġġ u l-bini ta' kapaċità għandhom ikopru l-attivitajiet tas-soċjetà ċivili indipendenti, u tal-organizzazzjonijiet fil-livell lokali, reġjonali, nazzjonali u transnazzjonali li jippromovu u jimmonitorjaw l-implimentazzjoni tal-valuri tal-UE.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jilqa' l-inklużjoni fost l-attivitajiet tal-programm ta' appoġġ għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili sabiex jinkoraġġixxi u jiffaċilita l-parteċipazzjoni attiva fil-kostruzzjoni ta' Unjoni aktar demokratika kif ukoll għarfien tad-drittijiet u l-valuri. Madankollu l-KESE jikkunsidra li din l-attività għandha tkun sostnuta minn objettiv ġenerali li għandu jiġi inkluż fl-Artikolu 4(a) "il-bini tal-kapaċità tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili biex tiżdied il-parteċipazzjoni ċivika u demokratika". Barra minn hekk fl-Artikolu 4(b) għandu jidher b'mod espliċitu li l-promozzjoni tal-parteċipazzjoni ċivika u demokratika taċ-ċittadini għandha tiġi appoġġjati fil-livell lokali, reġjonali u nazzjonali.

4.2. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-attenzjoni kontinwa fuq il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-forom kollha ta' vjolenza kontra n-nisa, it-tfal u ż-żgħażagħ fi ħdan il-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri u l-promozzjoni favur ir-rimedju għall-vittmi permezz tal-Programm Ġustizzja. Huwa jinnota li l-persuni b'diżabbiltà jaffaċċjaw minn darbtejn sa ħames darbiet aktar vjolenza domestika, iż-żieda fl-inċidenza ta' vjolenza kontra l-anzjani, kif ukoll il-vjolenza kontra l-migranti, il-komunità tar-Rom u l-minoranzi etniċi, u jitlob li jkun hemm sforzi addizzjonali minbarra l-ħtieġa li jiġu żgurati aktar koerenza u sinerġiji fi ħdan iż-żewġ programmi tal-Fond;

4.3. Il-KESE jikkunsidra dan il-Fond bħala opportunità ġdida sabiex jissaħħu l-integrazzjoni ta' kwistjonijiet ta' ugwaljanza bejn is-sessi, l-ibbaġitjar skont il-ġeneru u l-ġbir ta' data diżaggregata skont is-sessi. Dawn il-miżuri jippermettu l-promozzjoni ta' aktar ugwaljanza billi jwettqu analiżijiet tal-impatti differenti tal-finanzjament fuq in-nisa, il-bniet, l-irġiel u s-subien, kif ukoll l-istabbiliment ta' għanijiet u miri u l-allokazzjoni ta' finanzjament b'mod aktar effettiv sabiex jiġu appoġġjati dawn l-għanijiet. Huwa jitlob b'mod partikolari għal diżagregazzjoni skont is-sess tal-indikaturi tal-programmi tad-Drittijiet u Valuri.

([6]) Ara ĠU C 81, 2.3.2018, p. 9.
([7]) Biex tiġi żgurata l-konsistenza mal-appoġġ tal-UE fi ħdan il-fondi esterni bħalma huma l-Istrument Ewropew għad-Drittijiet tal-Bniedem u d-Demokrazija.

4.4. Il-KESE jenfasizza l-valur prinċipali u l-individwalità tat-tagħlim reċiproku u tal-iskambju ta' attivitajiet ta' prattiki tajba fost il-komunitajiet lokali fi ħdan il-programm "L-Ewropa għaċ-Ċittadini", u jitlob li jkun hemm involviment aktar mill-qrib taċ-ċittadini fil-ġemellaġġi tal-bliet permezz ta' sħubiji biex tittejjeb in-natura minn isfel għal fuq ta' dawn l-azzjonijiet. B'mod partikolari, huwa jinnota l-esperjenza pożittiva tal-Iżvilupp Lokali Mmexxi mill-Komunità ([8]) sabiex jiġu żgurati l-parteċipazzjoni u l-bini tal-kapaċità tal-komunitajiet lokali u tal-partijiet interessati.

4.5. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-attenzjoni kontinwa fuq iż-żieda tal-fehim dwar l-Unjoni, l-istorja tagħha u d-diversità kulturali tagħha. Fid-dawl taż-żieda qawwija fl-estremiżmu u r-radikaliżmu, jikkunsidra li l-objettivi għandhom jinkludu b'mod espliċitu attivitajiet ta' kommemorazzjoni u riflessjoni kritika dwar il-memorja storika.

4.6. Il-KESE jinnota b'dispjaċir li azzjonijiet relatati mal-libertà tal-espressjoni tal-midja, mal-pluraliżmu tal-midja, u mal-ħtieġa li jiġu indirizzati aħbarijiet foloz u d-diżinformazzjoni mmirata tneħħew mill-verżjoni finali tal-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri. Meta titqies ir-rilevanza ta' dawn l-azzjonijiet għall-valuri tal-UE u għall-promozzjoni ta' soċjetà demokratika u pluralista, jipproponi l-ħolqien ta' sinerġiji mal-programm Ewropa Kreattiva.

4.7. Il-KESE jitlob li l-appoġġ finanzjarju taħt il-programm Ġustizzja jkompli jiġi estiż għall-attivitajiet kollha tiegħu: is-sensibilizzazzjoni, l-edukazzjoni pubblika u l-mobilizzazzjoni, it-tagħlim reċiproku u l-iskambju, attivitajiet analitiċi u ta' monitoraġġ, it-taħriġ u l-bini ta' kapaċità.

4.8. Il-KESE jinnota l-ħidma kontinwa tal-Kummissjoni fir-rigward tal-implimentazzjoni ta' azzjoni preparatorja proposta mill-Parlament Ewropew biex jiġi żviluppat fond tal-UE li joffri appoġġ finanzjarju għal każijiet ta' tilwim relatati ma' ksur tad-demokrazija, l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali mmirat lejn organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, u jitlob li dawn l-attivitajiet jiġu inkorporati fil-programm Ġustizzja.

4.9. Il-punti ta' kuntatt nazzjonali wrew li b'mod ġenerali huma effettivi biex jappoġġjaw l-approċċ minn isfel għal fuq għall-programm "L-Ewropa għaċ-Ċittadini", filwaqt li jikkomunikaw mal-benefiċjarji fil-prattika u jappoġġjawhom. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-estensjoni tar-rwol tagħhom għall-oqsma l-oħra tal-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri filwaqt li jenfasizza l-ħtieġa li jiġi żgurat finanzjament adatt u jinħatru entitajiet li jkunu indipendenti mill-Gvern nazzjonali tagħhom u li jkollhom għarfien komprensiv dwar is-settur tas-soċjetà ċivili, tal-atturi lokali u tal-ħtiġijiet tagħhom. Huwa jitlob għall-iżvilupp ta' linji gwida dwar ir-rwol ta' indipendenza u l-kompiti tagħhom, inkluż dwar l-iżgurar ta' aktar viżibbiltà tal-programm, kif ukoll it-taħriġ.

4.10. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-inklużjoni ta' laqgħat ta' djalogu ċivili bħala parti mill-programm "L-Ewropa għaċ-Ċittadini", u jikkunsidra li dawn il-laqgħat għandhom jinżammu u jiġu estiżi għall-oqsma kollha tal-Fond sabiex ikun jista' jsir skambju komprensiv dwar il-valuri, id-drittijiet, id-demokrazija u l-istat tad-dritt, abbażi tal-Artikolu 11 tat-Trattat dwar id-djalogu mas-soċjetà ċivili. Dawn il-laqgħat għandhom ikunu miftuħa għal atturi rilevanti li jkunu differenti mill-benefiċjarji tal-programm u għandhom jinkludu diskussjoni dwar il-prijoritajiet futuri tal-programm.

4.11. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-fatt li l-azzjonijiet kollha tal-programm se jiġu ffinanzjati permezz ta' ġestjoni diretta u indiretta u li dak il-finanzjament se jkun jinkludi taħlita ta' għotjiet operattivi u għotjiet għal azzjoni. Il-KESE jenfasizza li d-disponibbiltà ta' għotjiet żgħar hija kruċjali sabiex jiġu żgurati l-parteċipazzjoni u l-appoġġ ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fl-azzjonijiet differenti tal-Fond, u b'mod partikolari għaż-żamma ta' approċċ minn isfel għal fuq, li jilħaq il-benefiċjarji nazzjonali u lokali.

4.12. Il-KESE jikkunsidra wkoll li l-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri jkun jibbenefika mill-istess modalità ta' ġestjoni diretta għall-oqsma differenti sabiex tiġi żgurata aktar konsistenza fl-implimentazzjoni, u jinnota, b'mod partikolari, l-evalwazzjoni pożittiva tal-Aġenzija Eżekuttiva għall-Edukazzjoni, l-Awdjoviżiv u l-Kultura, taħt is-superviżjoni tal-Kummissjoni, f'termini tal-ġestjoni ta' tipi differenti ta' għotjiet, tal-arranġamenti ta' finanzjament, tal-użu ta' spejjeż semplifikati, u tal-perċentwal baxx ta' żbalji.

4.13. Il-KESE jitlob li l-programmi jimplimentaw id-dispożizzjonijiet il-ġodda tal-aktar Regolamenti Finanzjarji riċenti għaliex dawn huma partikolarment rilevanti għas-soċjetà ċivili, bħall-użu tal-kofinanzjament in natura u li jingħata valur lill-ħidma tal-voluntiera bħala spejjeż eliġibbli. Itenni wkoll il-ħtieġa li jiġi limitat l-użu tal-kofinanzjament u li jintużaw aktar miżuri ta' semplifikazzjoni bħal somom f'daqqa, rati fissi u kostijiet unitarji. Jistieden lill-Kummissjoni tinvolvi lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fl-iżvilupp u fil-monitoraġġ ta' linji gwida għall-implimentazzjoni ta' dawn ir-regoli. Barra minn hekk, jistieden lill-gvernijiet nazzjonali biex fil-programmi ta' finanzjament pubbliku tagħhom jinkludu wkoll dispożizzjonijiet għall-eliġibbiltà ta' kofinanzjament in natura inklużi l-ħidma tal-volontiera.

([8]) ĠU C 129, 11.4.2018, p. 36.

4.14. Il-KESE jilqa' bi pjaċir id-deċiżjoni li l-perjodu tal-għotjiet operattivi jiġi estiż fuq bażi pluriennali għall-programmi u għall-oqsma kollha tal-Fond, u jenfasizza l-ħtieġa li tkompli tiġi żgurata s-sostenibbiltà u l-kontinwità tal-azzjonijiet.

4.15. Il-KESE jitlob ukoll li jkun hemm l-iżvilupp ta' għodod ġodda sabiex jagħmluha possibbli li l-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili tissaħħaħ fil-livell nazzjonali, b'mod partikolari fl-oqsma li fihom hija nieqsa minn kapaċità adegwata, pereżempju permezz tal-għoti ta' assistenza teknika, azzjonijiet preparatorji mmexxija minn imsieħba b'aktar esperjenza jew għotjiet f'kaskata, li b'hekk jippermettu, pereżempju, livelli differenti ta' għotjiet jew proċess ta' applikazzjoni b'żewġ stadji.

4.16. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-inklużjoni ta' indikatur dwar l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili biex jippermetti l-appoġġ u l-attivitajiet ta' bini tal-kapaċità fi ħdan il-programm dwar id-Drittijiet u l-Valuri, u jikkunsidra li l-istess għandu jsir taħt il-programm Ġustizzja. Huwa jitlob ukoll li jkun hemm allokazzjoni ta' finanzjament speċifika għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, jiġifieri mill-inqas 50 % tal-oqsma differenti.

4.17. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex f'kooperazzjoni miegħu torganizza laqgħa annwali bl-għan li trawwem il-koordinazzjoni bejn id-donaturi pubbliċi u privati fl-oqsma koperti mill-Fond biex jiġu esplorati sinerġiji u nitgħallmu minn prattiki tajbin.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Fond għall-Migrazzjoni u l-Ażil"

(COM(2018) 471 final — 2018/0248 (COD))

u dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi, bħala parti mill-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri, l-istrument għall-appoġġ finanzjarju għall-ġestjoni tal-fruntieri"

(COM(2018) 473 final — 2018/0249(COD))

(2019/C 62/30)

Relatur: **Giuseppe IULIANO**

Konsultazzjoni	Il-Kunsill Ewropew, 25.7.2018
	Il-Parlament Ewropew, 2.7.2018
Bażi legali	Artikolu 77(2), Artikolu 78 (2), Artikolu 79 (2)(d) u (4), u Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	101/0/3
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet**

1.1. Il-migrazzjoni hija aspett kostanti tal-istorja tal-Unjoni Ewropea, b'impatt ċar fuq il-futur tagħha u s-soċjetajiet li tħaddan. Il-ġestjoni konġunta tal-migrazzjoni fl-UE hija proċess mhux komplut u, f'dawn l-aħħar snin, dan wassal għal kriżi istituzzjonali li żvelat in-nuqqas ta' vuċi Ewropea komuni. Is-sitwazzjoni attwali tirrifletti n-nuqqas ta' kapaċità tal-Istati Membri tal-UE li jimplimentaw is-Sistema Ewropea Komuni tal-Asil u li jagħtu protezzjoni adatta lill-mijiet ta' persuni spostati u tal-persuni li jfittxu asil fil-fruntieri tagħna.

1.2. Il-KESE huwa tal-fehma li l-politiki tal-libertà, is-sigurtà u l-ġustizzja jeħtieġ li jkunu bbażati fuq il-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali ggarantiti mill-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali u mill-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea.

1.3. Jeħtieġ li niffaċċjaw tibdil profond fil-qasam tal-migrazzjoni, l-asil u l-fruntieri esterni. Huwa essenzjali wkoll li tiġi rkuprata l-ħidma tal-istituzzjonijiet differenti Ewropej biex jeżaminaw mill-ġdid l-istrumenti eżistenti u joffru alternattivi għall-iżvilupp ta' politika komuni, integrata u koerenti dwar il-migrazzjoni u l-asil, b'konformità mal-prinċipji u l-obbligi li joħorġu mit-Trattat u l-liġi internazzjonali.

1.4. Huwa essenzjali li nimxu lejn politika komprensiva dwar il-migrazzjoni u l-asil, li ssaħħaħ l-integrazzjoni u l-kollaborazzjoni bejn l-Istati Membri u tinkludi b'mod aktar ċar il-pożizzjonijiet tad-diversi istituzzjonijiet Ewropej, sabiex jiġi indirizzat it-tħassib taċ-ċittadini u b'hekk jiġi evitat id-diżappunt li qiegħed jikber fir-rigward tal-proġett Ewropew. Il-KESE huwa konxju mill-fatt li jekk ma jingħatawx tweġibiet u jekk ma jiġux issodisfati l-aspettattivi taċ-ċittadini f'dawn l-oqsma, dan joħloq diżappunt u Ewroxettiċiżmu dejjem akbar.

1.5. Il-KESE jinsab imħasseb dwar iż-żieda fl-intolleranza, ir-razziżmu u l-ksenofobija kontra l-migranti u r-refuġjati fil-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea, u jinnota wkoll li f'xi pajjiżi jista' jkun hemm deterjorament tal-ħarsien tad-drittijiet fundamentali.

1.6. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-fondi l-ġodda, li huma ta' natura differenti ħafna, li jagħtu kontinwità lix-xogħol li beda, u japprezza ż-żieda fl-allokazzjoni finanzjarja tagħhom. Ifakkar li l-fondi huma strumenti li għandhom jikkontribwixxu biex titmexxa 'l quddiem politika Ewropea komprensiva dwar il-migrazzjoni u l-asil. Il-fondi jkopru suġġetti differenti bħall-migrazzjoni, l-asil u l-ġestjoni tal-fruntieri esterni, iżda sfortunatament hemm nuqqas ta' referenzi għar-rotot ta' aċċess regolari għall-Unjoni Ewropea, biex jiġi żgurat ukoll il-funzjonament tajjeb f'dawn l-oqsma.

1.7. Ir-referenza għall-Artikolu 80 bħala l-bażi legali tar-Regolament titqies bħala korretta, billi tiddikjara b'mod espliċitu li l-politiki komuni dwar l-asil, il-migrazzjoni u l-fruntieri esterni huma bbażati fuq il-prinċipju tas-solidarjetà u fuq it-tqassim ġust tar-responsabbiltajiet bejn l-Istati Membri li japplikaw id-dispożizzjonijiet ta' Schengen dwar il-fruntieri esterni u l-viżi ([1]). Jeħtieġ li tissaħħaħ l-applikazzjoni tal-prinċipju tas-solidarjetà sabiex ma tinftiehemx bħala kwistjoni retorika.

1.8. It-trattament ugwali u l-politiki kontra d-diskriminazzjoni huma pilastri tal-politiki Ewropej, flimkien ma' dawk marbuta mal-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi. Jinsab imħasseb li t-tneħħija tal-kelma "integrazzjoni" tat-titolu tista' tinftiehem li tkun qed tonqos il-preokkupazzjoni dwar din il-kwistjoni.

1.9. Il-Kumitat josserva l-ħtieġa li jerġgħu jiddaħħlu r-referenzi għal kooperazzjoni akbar bejn l-Istati Membri dwar l-asil u l-migrazzjoni, b'mod partikolari billi jingħata appoġġ għall-finanzjament tal-iskambju tal-aħjar prattiki fil-qasam tal-asil, anke permezz tal-ħolqien ta' netwerks u l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-migrazzjoni legali u l-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi.

1.10. Jilqa' b'sodisfazzjon l-importanza li tingħata lill-flessibbiltà fiż-żewġ fondi, għax dan ifisser li tiġi rikonoxxuta l-ħtieġa li jiġu ssodisfati aħjar il-ħtiġijiet ta' kull Stat Membru, f'qafas ta' azzjoni konġunta. Bl-istess mod, il-Kumitat jilqa' b'sodisfazzjon is-semplifikazzjoni tal-proċessi, u r-rikonoxximent tal-importanza tal-evalwazzjoni.

1.11. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-fatt li l-ġestjoni tal-fruntieri sservi biex iżżid is-sigurtà interna tal-Unjoni b'rispett sħiħ lejn id-drittijiet fundamentali, iżda jesprimi dispjaċir għall-fatt li ma jissemmiex b'mod speċifiku l-ħarsien tad-drittijiet fundamentali wkoll f'żoni tal-fruntieri.

1.12. Huwa essenzjali li l-Istati Membri jiġu mfakkra li s-sorveljanza tal-fruntieri marittimi tinkludi s-sigurtà u l-kontroll tal-fruntieri, iżda wkoll azzjonijiet ta' tiftix u salvataġġ fuq il-baħar. Huwa tajjeb li titfakkar is-sentenza tal-QEDB tal-2012 ([2]) li tipprojbixxi r-refoulement mhux biss fit-territorju ta' Stat, iżda wkoll fl-azzjoni ekstraterritorjali tiegħu, inkluż meta dan iseħħ fl-ibħra internazzjonali.

1.13. F'diversi Opinjonijiet tiegħu ([3]), il-KESE ppropona li l-fruntieri esterni taż-żona ta' Schengen jitqiesu mill-UE bħala fruntieri komuni u li, għalhekk, ir-responsabbiltà għandha tiġi ġestita fil-livell Ewropew.

2. **Sfond**

2.1. Il-migrazzjoni hija aspett kostanti tal-istorja tal-Unjoni Ewropea, b'impatt ċar fuq il-futur tagħha u s-soċjetajiet li tħaddan. Il-ġestjoni konġunta tal-migrazzjoni fl-UE hija proċess mhux komplut u, f'dawn l-aħħar snin, dan wassal għal kriżi istituzzjonali li żvelat in-nuqqas ta' vuċi Ewropea komuni. Huwa essenzjali li tintuża l-ħidma tal-istituzzjonijiet differenti Ewropej biex jiġu eżaminati mill-ġdid l-istrumenti eżistenti u jiġu offruti alternattivi għall-iżvilupp ta' politika komuni, integrali u koerenti dwar il-migrazzjoni u l-asil, b'konformità mal-prinċipji tal-liġi internazzjonali u tat-Trattati.

2.2. Il-migrazzjoni hija waħda mill-prijoritajiet politiċi tal-Kummissjoni, li l-għan ewlieni tagħha huwa li tindirizza din il-kwistjoni b'mod komprensiv. L-Aġenda Ewropea dwar il-Migrazzjoni approvata fl-2015 tikkombina risposti immedjati għas-sitwazzjoni ta' kriżi umanitarja fil-fruntieri Ewropej ma' miżuri fit-tul għall-ġestjoni tal-migrazzjoni b'mod komprensiv.

2.3. Il-kriżi fil-Mediterran enfasizzat il-ħtiġijiet immedjati u żvelat ukoll limitazzjonijiet strutturali tal-politika u l-għodod tal-migrazzjoni tal-UE. Jeħtieġ li l-UE ssib il-bilanċ ġust u tibgħat messaġġ ċar lill-Ewropej li l-migrazzjoni tista' tiġi ġestita aħjar b'mod kollettiv. Il-Fond għall-Migrazzjoni u l-Ażil (AMF) u l-istrument ta' appoġġ finanzjarju għall-ġestjoni tal-fruntiera u l-viżi huma parti minn dan il-proċess.

([1]) Ara SOC/582 dwar Reviżjoni tal-Kodiċi dwar il-Viżi (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 142).
([2]) Kawża Hirsi Jamaa et al kontra l-Italja (rikors nru 27765/09 (mhux disponibbli bil-Malti).
([3]) ĠU C 303, 19.8.2016, p. 109; ĠU C 451, 16.12.2014, p. 7; ĠU C 458, 19.12.2014, p. 7; ĠU C 44, 11.2.2011, p. 162.

2.4. Fil-kuntest tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali 2021-2027, il-Kummissjoni pproponiet li ssaħħaħ b'mod sinifikanti l-baġit ġenerali għall-ġestjoni tal-migrazzjoni u l-fruntieri, li tipprovdi lill-AMF il-ġdid ammont totali propost ta' EUR 10,415 miljun (il-prezzijiet attwali) ([4]) u ta' EUR 9,318 miljun (il-prezzijiet attwali) għall-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri.

2.5. L-AMF għandha l-għan li tikkontribwixxi għal ġestjoni integrata tal-migrazzjoni, l-integrazzjoni u r-ritorn, kif ukoll tas-Sistema Ewropea Komuni tal-Asil (SEKA), u b'hekk jiġi ffaċilitat l-appoġġ lill-Istati Membri f'qafas ta' solidarjetà u kondiviżjoni tar-responsabbiltajiet bejniethom.

2.6. L-istrument ta' appoġġ finanzjarju għall-ġestjoni tal-fruntieri u l-viżi, bħala parti mill-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri, għandu l-għan li jgħin lill-Istati Membri jiksbu aħjar il-miżuri komuni dwar il-qsim ta' persuni bejn il-fruntieri interni u dwar il-kontrolli tal-fruntieri u l-politika komuni dwar il-viżi. Ġestjoni tajba fil-fruntieri esterni hija essenzjali għall-kisba ta' żona mingħajr fruntieri li fiha n-nies u l-merkanzija jistgħu jiċċaqilqu liberament.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-fatt li, bħala bażi legali għaż-żewġ strumenti, huwa msemmi l-Artikolu 80 tat-TFUE, li jfakkar li politiki komuni dwar l-asil, il-migrazzjoni u l-fruntieri esterni huma bbażati fuq il-prinċipju tas-solidarjetà u fuq id-distribuzzjoni ġusta tar-responsabbiltà bejn l-Istati Membri.

3.2. Iż-żewġ fondi jeħtieġ li jiġu eżegwiti billi jipprovdu linji gwida ċari u preċiżi dwar is-sistemi ta' ġestjoni u kontroll u r-rekwiżiti tal-awditjar. Jeħtieġ li jiġu promossi s-semplifikazzjoni tal-proċeduri u t-tnaqqis tal-piżijiet amministrattivi, u jeħtieġ li jittieħdu wkoll miżuri biex jiżguraw trasparenza akbar, responsabbiltà aħjar u li jinkisbu l-għanijiet fir-rigward tal-fondi ttrasferiti lill-Istati Membri.

3.3. Jeħtieġ li l-istrumenti jiġu kkoordinati ma' dispożizzjonijiet eżistenti oħrajn, u b'hekk jiġu evitati d-duplikazzjonijiet u jkunu jistgħu joperaw b'mod li jikkomplementa għalkollox id-diversi aġenziji tal-Unjoni li jaħdmu wkoll f'dawn l-oqsma. Jeħtieġ li x-xogħol jitwettaq f'konformità mal-politiki rilevanti tal-UE bħalma huma l-ġestjoni tal-fruntieri, is-sigurtà interna, l-inklużjoni u l-integrazzjoni soċjali ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi u l-politika esterna tal-Unjoni.

3.4. Jeħtieġ li l-istrumenti jkunu flessibbli biex joffru risposta għall-isfidi li qed jinbidlu fil-qasam tal-ġestjoni tal-fruntieri u l-viżi. Għalhekk, minbarra l-kontribuzzjoni fissa għal kull Stat Membru parteċipanti, jilqa' b'sodisfazzjon il-fatt li l-bqija tal-fondi jiġu allokati għal azzjonijiet speċifiċi li fihom il-kontribuzzjoni tal-UE jkollha valur miżjud.

3.5. Jeħtieġ li l-istrumenti jesprimu solidarjetà u responsabbiltà kondiviża bejn dawk l-Istati Membri li japplikaw bis-sħiħ id-dispożizzjonijiet ta' Schengen dwar il-fruntieri esterni u l-viżi (jew qed jippreparaw li jipparteċipaw bis-sħiħ), u għandhom jintużaw mill-Istati Membri fl-interessi tal-politika komuni tal-Unjoni għall-ġestjoni tal-fruntieri esterni. Biex ikun iggarantit il-funzjonament tajjeb ta' Schengen, jenħtieġ li l-fruntieri esterni, li huma fruntieri komuni, jiġu ġestiti fil-livell Ewropew.

3.6. Huwa essenzjali li t-terminoloġija tal-migrazzjoni "irregolari" jew "mhux iddokumentata" tkun unifikata fit-testi, skont ir-rakkomandazzjonijiet tal-Kunsill tal-Ewropa ([5]) u tal-Parlament Ewropew ([6]) innifsu.

3.7. L-UE teħtieġ politika komuni tal-migrazzjoni bi strumenti u mezzi li jiffaċilitaw il-migrazzjoni regolari u ordnata, kif ukoll il-protezzjoni tad-dritt għal asil. Il-KESE jiddispjaċih li l-premessi jiffukaw primarjament fuq il-wasliet irregolari jew fuq il-kontroll fil-fruntieri u ma jsemmux il-ħtieġa li nimxu 'l quddiem u ninnovaw f'sistema integrata Ewropea dwar il-migrazzjoni. Ir-riforma tas-sistema ta' Dublin hija essenzjali wkoll.

([4]) Għal iżjed dettalji dwar dawn iċ-ċifri, ara ECO/460 – Qafas Finanzjarju Pluriennali għal wara l-2020 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 106).
([5]) Assemblea Parlamentari tal-Kunsill tal-Ewropa. Riżoluzzjoni 1509 (2006).
([6]) Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-14 ta' Jannar 2009 dwar il-qagħda tad-drittijiet fundamentali fl-Unjoni Ewropea 2004-2008 (2007/2145(INI))

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE huwa tal-fehma li l-proposti għaż-żewġ strumenti finanzjarji huma adatti, filwaqt li jirrikonoxxi l-għajnuna teknika u finanzjarja pprovduta mill-Unjoni Ewropea lill-Istati Membri fil-perjodu 2015-2017 permezz tal-Fond għall-Asil, il-Migrazzjoni u l-Integrazzjoni ([7]) u oħrajn, u kkontribwixxa biex titjieb il-ġestjoni fl-oqsma tal-asil, il-migrazzjoni u l-fruntieri esterni.

4.2. Jilqa' b'sodisfazzjon iż-żieda fil-baġit ta' dawn il-fondi, bil-kundizzjoni li dan jikkontribwixxi għal politika ta' migrazzjoni tal-UE li tkun komprensiva, komuni, koerenti u aġġustata għall-prinċipji tal-liġi internazzjonali, li fl-istess ħin tirrikonoxxi l-ħtiġijiet tas-soċjetajiet ospitanti u ċ-ċittadinanza tal-UE u taħdem mill-qrib ma' msieħba minn madwar id-dinja kollha.

4.3. Jeħtieġ li tiġi rkuprata l-kelma "integrazzjoni" fit-titlu tal-AMF, peress li l-inklużjoni hija sfida għall-Istati Membri.

4.4. Jilqa' b'sodisfazzjon il-fatt li l-AMF jirrikonoxxi r-rwol li jaqdu l-awtoritajiet lokali u reġjonali (anke dawk ultraperiferiċi), l-atturi soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, fl-integrazzjoni fuq perjodu qasir u twil ta' żmien, taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi, anke fis-suq tax-xogħol. Jesprimi d-dispjaċir tiegħu li ma jiġux ipprovduti mezzi innovattivi biex jittejjeb l-aċċess ta' dawn l-atturi għall-AMF, waqt li jitfakkar l-importanza li jiġi ggarantit u rrispettat il-prinċipju tas-sussidjarjetà.

4.5. Huwa jilqa' b'sodisfazzjon il-fatt li, fl-użu tal-appoġġ operattiv tal-fond, jista' jiġi stabbilit li Stat Membru ma jikkonformax mal-acquis rilevanti tal-Unjoni meta jonqos li jirrispetta l-obbligi vinkolanti fit-Trattati, jew fejn hemm riskju ċar ta' ksur tal-valuri tal-Unjoni fil-qasam tal-asil u r-ritorn. Ikun tajjeb li l-konsegwenzi ta' dan il-ksur fl-użu operattiv tal-AFM ikunu jistgħu jiġu ddettaljati aħjar. Il-KESE jappoġġja l-fatt li l-Kummissjoni tista' tintervjeni f'sitwazzjonijiet ta' emerġenza, dejjem skont proċedura trasparenti li l-leġislaturi Ewropej (il-Parlament u l-Kunsill) jinżammu infurmati immedjatament ([8]). Jemmen wkoll li jistgħu jinbdew immedjatament proċeduri ta' ksur fil-każ ta' nuqqas ta' konformità f'dawn l-oqsma min-naħa tal-Istati Membri.

4.6. F'kooperazzjoni ma' pajjiżi terzi għal ġestjoni adegwata tal-flussi ta' dawk li qegħdin jfittxu ażil, huma meħtieġa inċentivi ekonomiċi, kif ukoll kollaborazzjoni teknika u tisħiħ istituzzjonali. Il-Fond Fiduċjarju ta' Emerġenza għall-Afrika huwa strument neċessarju, iżda mhux esklużiv: l-għoti ta' allokazzjoni baġitarja adegwata għandu jkun ikkomplementat mit-tiftix għal sħubija reali u koresponsabbli, b'għanijiet komuni u mfassla fl-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli bejn il-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea u l-pajjiżi Afrikani. Jeħtieġ li jsir sforz biex tittejjeb il-koordinazzjoni ta' dawn l-azzjonijiet dwar il-migrazzjoni u l-asil ma' dawk tat-tisħiħ istituzzjonali u l-appoġġ għall-proċessi demokratiċi tad-DĠ DEVCO, waqt li dejjem jiġu evitati x-xogħol doppju u n-nuqqas ta' koerenza.

4.7. Jeħtieġ li jsir monitoraġġ aktar mill-qrib tal-obbligu ta' kooperazzjoni u li jiġu stabbiliti mekkaniżmi ta' koordinazzjoni mal-awtoritajiet li jimmaniġġjaw l-FSE+ u l-FEŻR f'kull Stat Membru biex jippromovu l-koordinazzjoni u l-integrazzjoni, u li jeżaninaw kif japplikawhom meta jkunu wkoll f'idejn amministrazzjonijiet sottostatali.

4.8. Jeħtieġ li l-AMF jikkontribwixxi aktar valur miżjud għat-tisħiħ tas-Sistema Ewropea Komuni tal-Asil, għall-kapaċitajiet tal-Istati Membri biex jgħinu lin-nies li jeħtieġu protezzjoni internazzjonali, għall-promozzjoni tal-użu ta' mezzi legali biex ikollhom aċċess għat-territorju tal-Unjoni u appoġġ għall-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi f'sitwazzjoni regolari.

4.9. Mil-lat ta' integrazzjoni, l-iskema ta' kontribuzzjonijiet tqis biss il-flussi ta' wasliet annwali u l-perċentwali totali ta' popolazzjoni barranija, mingħajr ma tuża l-ebda indikatur kwalitattiv li jista' jservi wkoll biex jiġu identifikati aħjar il-ħtiġijiet speċifiċi tal-Istati Membri. Jeħtieġ li jiġu determinati b'aktar preċiżjoni l-għanijiet f'dan ir-rigward u li jiġu ddefiniti indikaturi ([9]) li jippermettu l-evalwazzjoni kontinwa tas-suċċess tal-kontribut tal-AMF f'dawn l-oqsma.

([7]) F'April 2014, ġie adottat ir-Regolament (UE) Nru 516/2014, li jistabbilixxi programm speċifiku ta' finanzjament tal-UE dwar l-asil u l-migrazzjoni għall-perjodu 2014-2020, bil-għan li jikkontribwixxi, permezz tal-assistenza finanzjarja, għail-ġestjoni effiċjenti tal-flussi migratorji u l-implimentazzjoni u l-iżvilupp ta' approċċ komuni tal-UE fil-qasam tal-asil u l-migrazzjoni. L-AMIF kellu erba' għanijiet: (1) biex isaħħaħ u jiżviluppa l-istabbiliment tas-Sistema Ewropea Komuni tal-Asil (SEKA); (2) jappoġġa migrazzjoni legali fl-Istati Membri skont il-ħtiġijiet ekonomiċi u soċjali tagħhom, u jippromovi integrazzjoni effettiva taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi; (3) itejjeb l-istrateġiji ġusti u effettivi ta' ritorn bil-għan li tiġi miġġielda l-immigrazzjoni irregolari; u (4) iżid is-solidarjetà u l-kondiviżjoni tar-responsabbiltajiet fost l-Istati Membri, b'attenzjoni speċjali lejn dawk l-iktar milquta mill-flussi migratorji u l-asil.

([8]) ĠU C 303, 19.8.2016, p. 109.

([9]) OECD/UE (2015) *Indicators of Immigrant Integration 2015* (Indikaturi ta' integrazzjoni tal-immigranti 2015) jew indikaturi ta' "Zaragoza".

4.10. Jidher li huwa essenzjali li tiġi ggarantita l-evalwazzjoni – intermedjarja u retrospettiva – tal-AMF u li jiġu pprovduti mekkaniżmi flessibbli li jippermettu li jitwettqu korrezzjonijiet fl-azzjonijiet evalwati. Jitqies li huwa neċessarju li jiġu kkombinati l-evalwazzjoni tal-impatt u r-riżultati, speċjalment f'dawk l-azzjonijiet li jistgħu jiżviluppaw livelli amministrattivi differenti f'kull Stat Membru.

4.11. It-tnaqqis ta' inċentivi għall-migrazzjoni irregolari permezz ta' politika dwar ir-ritorn u l-ammissjoni mill-ġdid mhuwiex evidenti. Jitqies li hija essenzjali politika ta' ritorn u riammissjoni li tkun effiċjenti u li tiggarantixxi d-drittijiet tal-bniedem tal-persuni affettwati, u tiġi enfasizzata l-ħtieġa li tittejjeb l-evalwazzjoni ta' dawn il-politiki u l-impatt reali tagħhom fuq it-tnaqqis tal-flussi irregolari.

4.12. Bl-istess mod, huwa essenzjali li jiġi enfasizzat il-bżonn li jiġi miġġieled l-impjieg irregolari, speċjalment tal-migranti f'sitwazzjoni ta' irregolarità amministrattiva jew f'każijiet ta' abbuż u sfruttament tal-ħaddiema. Jilqa' b'sodisfazzjon kbir il-fatt li l-AMF jista' jservi biex jiffinanzja miżuri mmirati biex jikkontrobattu l-inċentivi għall-migrazzjoni irregolari, inkluż l-impjieg irregolari, li jista' jkun element ta' attrazzjoni tal-flussi irregolari, tal-kompetizzjoni inġusta bejn l-impriżi u ta' ksur tad-drittijiet ([10]).

4.13. Il-Kumitat jilqa' b'sodisfazzjon kbir l-allokazzjoni tar-riżorsi għall-Qafas ta' Risistemazzjoni (u d-Dħul Umanitarju) tal-Unjoni Ewropea. Huwa mistenni li l-programm speċifiku ta' risistemazzjoni tal-Unjoni se jikkonverti dan l-impenn f'realtà effettivament żviluppata mill-Istati Membri. Il-KESE diġà esprima l-appoġġ tiegħu għal programm speċifiku ta' risistemazzjoni tal-Unjoni biex din l-inizjattiva tinbidel f'realtà żviluppata b'mod effettiv mill-Istati Membri, b'inċentivi finanzjarji għal dawk l-Istati Membri l-aktar impenjati.

4.14. L-istrument ta' appoġġ finanzjarju għall-ġestjoni u l-viżi tal-fruntieri jtenni r-rieda li jsir kontribut biex tiġi ggarantita s-sigurtà interna tal-Unjoni Ewropea b'rispett sħiħ tad-drittijiet fundamentali, iżda hija ħasra li m'hemmx referenza speċifika għall-protezzjoni ta' dawk id-drittijiet konfinali, u lanqas fir-rigward ta' dawk il-persuni li mhumiex ċittadini tal-Unjoni Ewropea.

4.15. Il-KESE jilqa b'sodisfazzjon il-fatt li l-istrument jippermetti lill-Istati Membri jwettqu proġetti ma' pajjiż terz jew fit-territorju tiegħu, dejjem permezz ta' konsultazzjoni minn qabel mal-Kummissjoni. Huwa tal-fehma li tinħtieġ iżjed informazzjoni dwar ir-rekwiżiti ta' din il-konsultazzjoni (jew notifika ta' din l-informazzjoni), filwaqt li jiġu stabbiliti kriterji ċari li jinkludu wkoll is-sitwazzjoni tad-drittijiet tal-bniedem fil-pajjiż ta' destinazzjoni. Dan huwa essenzjali, billi l-azzjonijiet ma' pajjiż terz jistgħu jinkludu azzjonijiet bħas-sorveljanza, l-iskoperta, l-identifikazzjoni, it-tiftix, il-prevenzjoni u l-interċettazzjoni tal-qsim mhux awtorizzat tal-fruntieri.

4.16. Jinnota b'dispjaċir li r-Regolament ipoġġi fuq l-istess livell, ripetutament, il-ġlieda kontra l-migrazzjoni irregolari u l-ġlieda kontra l-kriminalità transkonfinali, mingħajr ma jagħmel distinzjoni bejn l-għanijiet foloz tat-tieni waħda meta mqabbla ma' dik tal-ewwel.

4.17. Mil-lat ta' ġestjoni tal-fruntieri, huwa diżappuntanti li s-sigurtà għadha tinftiehem bħala kwistjoni "militari", meta "l-istrateġija globali għall-politika barranija u ta' sigurtà tal-Unjoni Ewropea" tirrimarka li l-UE se tippromovi s-sigurtà tal-bniedem permezz ta' approċċ integrat. Dan jimplika azzjonijiet immirati lejn it-tnaqqis tal-faqar u l-inugwaljanzi, il-promozzjoni ta' governanza tajba u d-drittijiet tal-bniedem, l-għajnuna għall-iżvilupp u l-indirizzar tal-kawżi ewlenin tal-kunflitti u l-insigurtà, fost l-oħrajn.

4.18. Jilqa' b'sodisfazzjon li ġie nnotat li l-iskop tal-istrument huwa wkoll li jikkontribwixxi biex jiġu protetti u salvati l-ħajjiet tal-migranti, u li l-Istati Membri jiġu mfakkra li s-sorveljanza tal-fruntieri tal-baħar mhux biss tinkludi s-sigurtà u l-kontroll tal-fruntieri, iżda wkoll l-azzjonijiet ta' tiftix u salvataġġ fil-baħar.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([10]) Ara l-Opinjonijiet adottati ĠU C 204, 9.8.2008, p. 70, u ĠU C 75, 10.3.2017, p. 81.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-Fond għas-Sigurtà Interna"

(COM(2018) 472 final — 2018/0250 (COD))

(2019/C 62/31)

Relatur: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Konsultazzjoni	Il-Parlament Ewropew, 2.7.2018
	Il-Kunsill, 25.7.2018
Bażi legali	Artikoli 82(1), 84, 87(2) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	141/3/4
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jaqbel mal-ħtieġa li jiġu allokati aktar mezzi għall-azzjonijiet u l-programmi operattivi u preventivi fil-qasam tas-sigurtà, u l-ħolqien għal dan il-għan ta' fond flessibbli u trasparenti, li t-tqassim tiegħu jkun jissodisfa kriterji u għanijiet operattivi, stabbiliti b'ċarezza u b'mod prevedibbli, bil-għan li jissaħħu.

1.2. Il-Fond għas-Sigurtà għandu jissawwar b'mod li jsaħħaħ il-politika preventiva, u għal dan il-għan huwa essenzjali li nkunu nistgħu niddependu mis-soċjetà ċivili u jkun hemm kollaborazzjoni attiva magħha, b'mod speċjali fil-ħarsien u l-organizzazzjoni tal-vittmi, is-superviżjoni tal-atturi fil-qasam tas-sigurtà, u l-prevenzjoni tar-radikalizzazzjoni.

1.3. L-allokazzjonijiet tal-Fond għandhom ikunu marbuta mal-kundizzjoni li jingħataw esklużivament, kemm jekk ikunu ddestinati lejn pajjiżi tal-Unjoni jew lil pajjiżi terzi, lil istituzzjonijiet pubbliċi li jiggarantixxu effettivament rispett strett tad-drittijiet tal-bniedem.

1.4. Il-KESE għandu jitqies bħala osservatur fil-ħolqien u l-iżvilupp ta' dan il-fond bil-għan li tiġi kkunsidrata l-fehma tas-soċjetà ċivili organizzata fi ħdan l-UE.

1.5. Niġbdu l-attenzjoni għall-ħtieġa li jiġi indirizzat speċifikament ir-riskju li jinħoloq mir-radikalizzazzjoni vjolenta tal-gruppi tal-lemin estrem.

1.6. Niġbdu l-attenzjoni għall-ħtieġa li jiġu mmirati l-mekkaniżmi ta' finanzjament u ta' fluss tal-kapital tal-gruppi tal-kriminalità organizzata.

1.7. Il-KESE jemmen li jeħtieġ li l-azzjoni m'għandhiex tkun sempliċement reattiva u li jeħtieġ li jissaħħu l-politiki preventivi, u għaldaqstant għandhom jiġu indirizzati l-kawżi bażilari għaliex ċerti persuni jirradikalizzaw ruħhom, b'periklu għal membri oħrajn tas-soċjetà, u jiġu indirizzati wkoll il-mekkaniżmi ta' finanzjament tal-gruppi vjolenti.

1.8. Id-drittijiet tal-bniedem għandhom ikunu, abbażi tal-istess filosofija fundamentali tal-Unjoni, parti integrali u determinanti ta' kull azzjoni. Fil-każ ta' fond ta' finanzjament, dan għandu jsir billi l-allokazzjonijiet tal-fond jinċaħdu lil min ma jurix li jissodisfa l-istandards minimi. Dan joħroġ ukoll fid-dieher fil-proposta reċenti tal-Kummissjoni ([1]) dwar miżuri finanzjarji biex jiżguraw l-istat tad-dritt fl-Istati Membr, i kif ukoll il-Grupp dwar id-Drittijiet Fundamentali u l-Istat tad-Dritt stabbilit fil-KESE.

([1]) COM(2018) 324 final

2. **It-test tal-proposta**

2.1. F'dan id-dokument, qiegħed jiġi adottat metodoloġikament il-kontenut tal-Artikolu 2 tal-proposta tal-Kummissjoni fir-rigward tad-definizzjonijiet tad-diversi kunċetti użati fl-iżvilupp tagħha.

2.2. Il-KESE jaqbel mar-riflessjoni li saret fil-proposta li qiegħda tiġi analizzata, abbażi tar-realtà tat-theddid għas-sigurtà fl-Ewropa, li intensifika fil-forma ta' attentati terroristiċi, forom ġodda ta' kriminalità organizzata, u ċ-ċiberkriminalità.

2.3. Is-sigurtà għandha dimensjoni intrinsikament transkonfinali u, għaldaqstant, teħtieġ risposta soda u kkoordinata mill-UE: lil hinn mis-sigurtà interna, l-UE tiffaċċja theddid estern kumpless li l-ebda Stat Membru ma jista' jaffronta waħdu.

2.4. Is-sigurtà se tkompli tkun kwistjoni deċiżiva għall-UE fis-snin li ġejjin, u ċ-ċittadini Ewropej jistennew li l-Unjoni u l-gvernijiet nazzjonali tagħha jipprovdulhom sigurtà f'dinja inċerta li tinsab fi stat ta' evoluzzjoni mgħaġġla. Għalhekk, ikun tajjeb li jittieħdu azzjonijiet fl-edukazzjoni u t-tagħlim dwar il-prevenzjoni ta' mġiba vjolenti, inklużi l-kotba tal-iskola u l-materjal skolastiku, bil-għan li tiġi promossa viżjoni ta' rispett tad-drittijiet fundamentali, il-pluraliżmu u d-diversità.

2.5. Ċertament, l-isfidi li tiffaċċja l-Unjoni, b'mod partikolari mit-terroriżmu internazzjonali, ma jistgħux jiġu indirizzati mill-Istati Membri separatament u mingħajr l-appoġġ finanzjarju u tekniku tal-UE. Fi żmien meta t-terroriżmu, kemm dak li jiġi minn barra l-fruntieri tagħna kif ukoll dak ta' oriġini interna, u kemm dak ta' natura reliġjuża kif ukoll tal-estremiżmu politiku, l-iżjed dak mil-lemin estrem, kif ukoll perikli oħrajn li jiġu mit-traffikar tad-droga, it-traffikar tal-bnedmin għall-isfruttament tagħhom u reati serji oħrajn, imorru lil hinn mill-kunċett ta' fruntieri, l-Istati Membri għad għandhom ir-responsabbiltà biex jipprovdu sigurtà pubblika għaċ-ċittadini tagħhom, u b'hekk jiġu rispettati bis-sħiħ tad-drittijiet fundamentali minquxa wkoll fit-testi tal-UE u fit-trattati internazzjonali.

2.6. L-UE tista' u għandha tappoġġja dawn l-azzjonijiet u, f'dan ir-rigward, it-Trattati jipprevedu l-ħtieġa li jiġi żgurat livell għoli ta' sigurtà, u jiġu kkunsidrati l-iżjed il-miżuri preventivi, kif ukoll il-koordinazzjoni u l-kooperazzjoni bejn il-pulizija, l-awtoritajiet ġudizzjarji u awtoritajiet kompetenti oħra, bħall-aġenziji deċentralizzati.

2.7. L-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Kooperazzjoni fl-Infurzar tal-Liġi (Europol), l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għat-Taħriġ fl-Infurzar tal-Liġi (CEPOL) u ċ-Ċentru Ewropew għall-Monitoraġġ tad-Droga u d-Dipendenza fuq id-Droga (EMCDDA) jaqdu rwol operazzjonali, ta' koordinazzjoni u ta' appoġġ importanti fl-implimentazzjoni tal-prijoritajiet, tal-għanijiet u tal-attivitajiet tal-UE fil-qasam tas-sigurtà.

2.8. Il-Fond għas-Sigurtà Interna qiegħed jinħoloq bil-għan li jiffaċilita l-kooperazzjoni transkonfinali u l-iskambju ta' informazzjoni bejn il-forzi u l-korpi tas-sigurtà tal-Istati Membri u awtoritajiet pertinenti oħrajn. B'mod partikolari, din il-kooperazzjoni hija fformulata permezz tal-interoperabbiltà tad-diversi sistemi ta' informazzjoni tal-UE għas-sigurtà, li b'hekk tippermetti ġestjoni tal-fruntieri u tal-flussi migratorji aktar effettiva u effiċjenti, u permezz ta' azzjonijiet operattivi konġunti, kif ukoll permezz tal-għoti ta' għajnuna għat-taħriġ, il-bini ta' faċilitajiet essenzjali relatati mas-sigurtà, il-ħolqien u l-ipproċessar tar-reġistri tal-ismijiet tal-passiġġieri, b'konformità mal-acquis rilevanti tal-UE, u x-xiri tat-tagħmir tekniku meħtieġ.

2.9. Dan il-fond għandu l-għan li jintensifika l-kooperazzjoni operattiva transkonfinali, b'rabta mal-prevenzjoni, l-iskoperta u l-investigazzjoni tal-kriminalità transkonfinali, u li jappoġġja l-isforzi intiżi biex isaħħu l-kapaċità ta' prevenzjoni ta' dawn ir-reati, inkluż it-terroriżmu, b'mod partikolari permezz tat-tisħiħ tal-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet pubbliċi, is-soċjetà ċivili u l-imsieħba privati tal-Istati Membri kollha.

2.10. Il-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili fit-tħassib dwar is-sigurtà kienet strument ferm utli u meħtieġ għat-titjib tal-kwalità fir-rigward tar-rispett tad-drittijiet fundamentali, f'li jiġi żgurat li m'hemm ebda abbuż mill-awtoritajiet u fid-denunzja ta' ċerti attitudnijiet mhux mixtieqa, iżda li jikkostitwixxu tentazzjoni kostanti. L-ambitu demokratiku tagħna ma jistax jitkaxkar minn tħassib effettivament u esklużivament dwar is-sigurtà. Il-Fond għandu jkun għaldaqstant disponibbli bierx jiffinanzja programmi li jsaħħu din is-sorveljanza u biex iżid l-appoġġ għal strutturi legali li jippermettu li l-azzjoni tal-forzi tas-sigurtà tkun soġġetta għall-kontroll indipendenti tal-korpi ġudizzjarji. Dan japplika wkoll għall-kompitu kruċjali fil-qasam tal-prevenzjoni tar-radikalizzazzjoni, il-forniment tal-edukazzjoni u s-sensibilizzazzjoni tal-pubbliku.

2.11. L-organizzazzjonijiet mhux governattivi u l-kumplament tas-soċjetà ċivili diġà qegħdin jikkontribwixxu għas-sigurtà, kemm fil-kwantità kif ukoll fil-kwalità, permezz ta' dawn l-azzjonijiet:

— il-prevenzjoni u l-prosekuzzjoni ta' azzjonijiet eċċessivi jew li ma jġibux wisq ġieh lid-drittijiet tal-bniedem min-naħa tal-forzi tal-Istati Membri,

— il-prevenzjoni u l-prosekuzzjoni tar-radikalizzazzjoni ideoloġika fil-firxa sħiħa tagħha,

— is-sensibilizzazzjoni tas-soċjetà favur il-vittmi, l-integrazzjoni soċjali tagħhom u l-appoġġ meħtieġ,

— it-twettiq ta' ħidma organizzattiva u l-iżgurar ta' intervent u għajnuna għall-vittmi u għal dawk il-persuni kollha li jesprimu solidarjetà magħhom, kif ukoll għall-persuni kollha li jinsabu mħassba bil-problemi assoċjati mas-sigurtà,

— l-intervent fil-qasam tal-edukazzjoni, speċjalment tal-ġenerazzjoni żagħżugħa, bi rwol kruċjali ta' sensibilizzazzjoni u prevenzjoni tar-radikalizzazzjoni,

— ħafna azzjonijiet oħra li indirettament jiffavorixxu s-sigurtà kemm interna kif ukoll fil-fruntieri, bħal dawk imsemmija hawn fuq tal-awditjar tal-prestazzjoni tal-forzi tas-sigurtà, l-edukazzjoni u s-sensibilizzazzjoni, il-protezzjoni u l-organizzazzjoni tal-vittmi, eċċ.,

— għandhom jagħmlu possibbli, bl-istess mod, li s-soċjetà ċivili tagħmel monitoraġġ kontinwu tal-użu tal-fond.

2.12. Din il-firxa sħiħa ta' azzjonijiet għandha tirċievi l-appoġġ dirett tal-awtoritajiet tal-Unjoni, u peress li jippromovu s-sigurtà, għandu jkollhom ukoll partita baġitarja mill-allokazzjoni msemmija hawn fuq.

2.13. Kemm l-UE kif ukoll l-Istati Membri għandhom ikunu konxji li ċerti organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili jistgħu wkoll – b'mod indirett jew permezz ta' interventi indiretti – iħeġġu diskorsi u/jew imġiba kontra l-valuri u d-drittijiet tal-UE.

2.14. L-isfida prinċipali li l-proposta tipprova tindirizza hija l-ħtieġa ta' flessibbiltà akbar fil-ġestjoni tal-Fond futur, meta mqabbel mal-perjodu ta' pprogrammar attwali. Huwa importanti wkoll li jkollu strumenti sabiex jiġi żgurat li l-finanzjament tal-UE jkun orjentat lejn il-prijoritajiet u l-miżuri b'valur miżjud sinifikattiv għall-Unjoni. Peress li jinħtieġu mekkaniżmi ġodda għall-allokazzjoni tal-fondi bejn il-mekkaniżmi ta' ġestjoni diretta, indiretta u kondiviża sabiex jiġu indirizzati l-isfidi u l-prijoritajiet ġodda, dawn għandhom jippermettu wkoll l-inklużjoni tal-membri attivi tas-soċjetà ċivili msemmija fil-paragrafu preċedenti, bl-għanijiet indikati. **F'dan ir-rigward nipproponu li l-KESE jitqies bħala osservatur fil-ħolqien u l-iżvilupp ta' dan il-fond bil-għan li tiġi kkunsidrata l-fehma tas-soċjetà ċivili organizzata fi ħdan l-UE.**

2.15. Minħabba l-importanza tal-ammont u l-allokazzjoni tal-Fond ta' EUR 2 500 000 000, għandhom jiġu ċċarati l-kriterji għad-distribuzzjoni ta' din il-kwantità. Ikun tajjeb li tinżamm il-flessibbiltà meħtieġa, iżda mingħajr preġudizzju li jiġu speċifikati b'mod ċar il-partiti baġitarji li fihom titqassam l-allokazzjoni tiegħu.

2.16. Dawn il-partiti għandhom jiżguraw kriterju ta' sempliċità li jevita ostakli burokratiċi eċċessivi fl-aċċess għall-Fond u li jkunu rregolati mill-prinċipju ta' fiduċja reċiproka. Iċ-ċarezza u l-prevedibbiltà f'din il-kapitolu jippermettu li l-persuni responsabbli fid-diversi Stati jimplimentaw azzjonijiet ta' task force jew ta' intervent rapidu, bil-garanzija li dawn ikunu koperti jew appoġġjati mill-allokazzjonijiet tal-Fond.

2.17. Il-KESE jikkunsidra l-proposta bħala waħda pożittiva u jidhirlu li huwa opportun li jinħoloq Fond għas-Sigurtà Interna, abbażi tal-Artikolu 3(2) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropa. Huwa jemmen ukoll li l-proposta hija ġġustifikata fid-dawl tal-għanijiet imsemmija fl-Artikolu 67 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, soġġett għall-prinċipji tas-solidarjetà u t-tqassim ġust tar-responsabbiltà stipulati fl-Artikolu 80 tat-TFUE, kif ukoll il-prinċipji tas-sussidjarjetà – peress li hija kompetenza mhux esklużiva – u tal-proporzjonalità, permezz tal-istrument tar-Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill għall-ħolqien ta' Fond għas-Sigurtà Interna.

2.18. Fi kwalunkwe każ, bl-istabbiliment ta' Fond għas-Sigurtà huwa maħsub li jiġi pprovdut strument li jikkomplementa l-ħidma tal-kumplament tal-aġenziji u l-fondi li għandha l-Unjoni, kif ukoll tal-kumplament tal-korpi fil-livell nazzjonali, bil-għan fundamentali li jikkontribwixxi għal livell għoli ta' sigurtà fl-Unjoni, b'mod speċjali permezz tal-ġlieda kontra t-terroriżmu u r-radikalizzazzjoni, il-kriminalità serja u organizzata u ċ-ċiberkriminalità, kif ukoll l-assistenza u l-protezzjoni għall-vittmi tar-reati, abbażi ta' għanijiet speċifiċi bħall-iskambju tal-informazzjoni, l-intensifikazzjoni tal-azzjonijiet konġunti transkonfinali u t-tisħiħ tal-kapaċitajiet b'rabta mal-prevenzjoni, dejjem b'kooperazzjoni bejn id-diversi awtoritajiet pubbliċi, mas-soċjetà ċivili u l-imsieħba privati tal-Istati Membri ([2]). F'dan ir-rigward, huwa importanti wkoll li jiġu mmirati l-mekkaniżmi ta' finanzjament u flussi ta' kapital tal-organizzazzjonijiet kriminali u l-Fond għandu jikkunsidra dan is-suġġett.

([2]) Artikolu 3(1) u (2) tal-proposta.

2.19. Fl-aħħar, ta' min ifakkar li l-KESE pparteċipa bħala osservatur fil-Grupp ta' Livell Għoli dwar il-Prevenzjoni tar-Radikalizzazzjoni li ġie ffurmat mill-Kummissjoni Ewropea fl-2017 ([3]).

3. **Rakkomandazzjonijiet**

3.1. Il-Fond għandu jkollu l-għan li jindirizza l-kawżi bażilari għaliex il-persuni jorganizzaw u jissieħbu fi gruppi li joħolqu periklu għal membri oħrajn tas-soċjetà, permezz ta' studji u riċerka biex jgħinu fil-prevenzjoni tas-sitwazzjonijiet oġġettivi.

3.2. Il-ħolqien tal-Fond huwa bbażat fuq investimenti u kisbiet li ġew qablu, bħall-programm "Sigurtà u difiża tal-libertajiet", l-istrument għall-kooperazzjoni bejn il-pulizija u l-fergħa tal-politika dwar id-droga fil-programm "Ġustizzja". Taħt kull ċirkustanza, għandha tiġi eżaminata f'iżjed dettall l-affermazzjoni li: "Il-faċilità se tagħmilha possibbli li jiġu indirizzati prijoritajiet ġodda jew biex tittieħed azzjoni urġenti, u biex dawn jiġi implimentati permezz tal-metodu ta' implimentazzjoni li qiegħed fl-aħjar pożizzjoni biex l-għan tal-politika jintlaħaq". L-innovazzjoni hija prijorità, speċjalment meta l-gruppi miġġielda jkunu innovattivi ferm.

3.3. Il-kriterji għat-tqassim tal-Fond għandhom ikunu purament operattivi, b'mod li jiġu ffinanzjati azzjonijiet u programmi waqt li jiġu evitati kriterji bħad-daqs tal-popolazzjoni jew tal-pajjiż. Għandha tkun prevalenti wkoll it-trasparenza sħiħa fl-allokazzjoni u l-ekonomija tal-Fond, li jkun miftuħ għall-mezzi tax-xandir u għas-soċjetà ċivili, b'mod li jkunu jistgħu jissorveljaw il-konformità mal-kundizzjonijiet imposti biex isir użu mill-approprjazzjonijiet tal-fond.

3.4. Huwa importanti wkoll li l-ħolqien tal-Fond jipprevedi evalwazzjoni futura tal-importanza u l-effettività tiegħu, permezz tat-twettiq ta' studju aġġornat dwar is-sitwazzjoni ġenerali u t-tiġdid perjodiku tiegħu li jippermetti evalwazzjoni tal-iżvilupp tiegħu.

3.5. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali jixtieq jindika wħud minn dawn il-prijoritajiet ġodda li ma jidhrux li huma riflessi fid-dokument u li jistħoqqilhom kunsiderazzjoni speċifika, inkwantu jistgħu jaslu biex jikkostitwixxu aspett importanti, l-iżjed tal-għan ta' prevenzjoni tar-radikalizzazzjoni li, fost l-oħrajn, iħaddan ċerta kompliċità min-naħa ta' ċerti awtoritajiet.

3.6. Attwalment nirreferu għall-movimenti tal-lemin estrem, tal-ultra lemin, tan-neonażisti, tal-antisemitiċi, tas-supremazija tar-razza bajda, jew ta' kwalunkwe forma oħra ta' eżaltament tad-diskriminazzjoni abbażi tar-razza, l-oriġini, l-orjentament sesswali, eċċ., li jikkostitwixxu theddida effettiva għas-sigurtà u għall-istat tad-dritt, li huma fil-kompetenza tal-Unjoni, b'mod speċjali sal-punt li dawn il-movimenti, minkejja l-motivazzjoni ultranazzjonalista tagħhom, jibdew jipperċepixxu l-utilità li joperaw f'livell internazzjonali u jikkoordinaw il-movimenti tagħhom ma' membri b'motivazzjoni simili minn nazzjonijiet oħrajn ([4]).

3.7. Il-protezzjoni u l-għoti ta' trattament favorevoli lill-vittmi tan-netwerks tat-traffikar tal-bnedmin jidhru li jiddependu minn kooperazzjoni effettiva u effiċjenti fil-prosekuzzjoni tat-traffikanti. Madankollu, l-għan fundamentali tal-ħidma tal-Unjoni u tal-Fond f'dan ir-rigward għandu jkun il-protezzjoni tal-vittmi, u l-protezzjoni tagħhom m'għandhiex tiddependi minn min jikkollabora aħjar jew agħar fil-prosekuzzjoni ta' dawk li jagħmlu l-ħsara.

3.8. Madankollu, l-allokazzjoni meħtieġa ta' fondi mill-Fond li se jinħoloq, kemm lill-vittmi direttament kif ukoll lil dawk l-istituzzjonijiet li jikkontribwixxu għall-protezzjoni u l-integrazzjoni tagħhom, mingħajr dubju ser twassal b'mod naturali għal din il-kooperazzjoni u tkun ta' benefiċċju, anki jekk fuq perjodu medju ta' żmien, għall-prosekuzzjoni u l-prevenzjoni.

3.9. Il-prevenzjoni tar-radikalizzazzjoni hija suġġett importanti, fejn ma nistgħux inħarsu biss lejn aspett wieħed tar-radikalizzazzjoni potenzjali, billi naħsbu dwar l-aktar attakki serji mġarrba f'dawn l-aħħar snin minn gruppi Iżlamisti estremisti. iżda għandna noqogħdu wkoll ferm attenti għall-moviment tal-estremiżmu politiku u ideoloġiku, li jinbet u jikber f'oqsma kompletament differenti, u li għandu wkoll vittmi potenzjali differenti.

3.10. Suġġett ieħor fejn il-KESE jrid jagħmel nota kritika fir-rigward tal-proposta huwa dak tal-valutazzjonijiet ex post, il-konsultazzjonijiet tal-partijiet ikkonċernati u l-valutazzjonijiet tal-impatt. B'mod ċar, mill-perspettiva tal-effiċjenza b'rabta mal-objettivi tal-istrumenti implimentati, l-ispejjeż, il-loġika, ir-rilevanza, il-koerenza u l-komplementarjetà tiegħu, din il-

([3]) Rapport finali tal-Grupp ta' Livell Għoli dwar il-Prevenzjoni tar-Radikalizzazzjoni (HLCEG-R).

([4]) Rapport finali tal-Grupp ta' Livell Għoli tal-Kummissjoni dwar il-Prevenzjoni tar-Radikalizzazzjoni (HLCEG-R); Rakkomandazzjonijiet f'oqsma politiċi. 2.5 Dwar l-ideoloġija u l-polarizzazzjoni; il-Grupp jirrikonoxxi li għandha tingħata wkoll attenzjoni lill-feġġa tal-estremiżmu tal-lemin estrem u t-tendenza kbira ta' polarizzazzjoni fis-soċjetà.

parti tal-proposta hija pożittiva. Madankollu, l-analiżi hija nieqsa minn valutazzjoni dwar jekk dawn l-istrumenti waslux għal titjib mhux biss fil-kooperazzjoni, l-iskambju tal-għarfien u l-prattiki tajbin u l-fiduċja bejn l-awtoritajiet, iżda wkoll tal-aspetti marbuta mad-drittijiet fundamentali, li dwarhom hemm biss paragrafu żgħir, sempliċi ftehim superfluwu, fl-aħħar tal-Artikolu 3.

3.11. Fid-dawl tat-tensjoni storika bejn is-sigurtà u d-drittijiet fundamentali, strument bħal dan li qiegħed jiġi propost li għandu l-għan li jżid is-sigurtà, li mingħajr dubju hija meħtieġa, għandu jkun akkumpanjat minn għanijiet speċifiċi ta' żieda tar-rispett tad-drittijiet fundamentali fil-qafas tas-sigurtà. Qatt ma għandu jkun permess li s-sigurtà tittejjeb għad-detriment tad-drittijiet fundamentali.

3.12. F'każ li pajjiż partikolari, kemm jekk ikun membru tal-Unjoni jew le, ma jagħtix prova tal-adegwatezza tiegħu fl-azzjonijiet tal-forzi u l-korpi tas-sigurtà tiegħu, ma jaċċettax li jirċievi t-taħriġ meħtieġ jew li jkun soġġett għal mekkaniżmi ta' kontroll tal-azzjonijiet tiegħu f'dan il-qasam, huwa m'għandux jirċievi finanzjament mill-Fond u jkun eskluż minnu. Il-kisba ta' ċerti standards minimi ta' rispett tad-drittijiet tal-bniedem għandha tkun conditio sine qua non sabiex pajjiż ikun jista' jirċievi appoġġ mill-kumplament tal-membri tal-UE, kemm permezz ta' dan il-fond ta' sigurtà kif ukoll minn kwalunkwe mekkaniżmu ieħor ta' solidarjetà.

3.13. B'rabta mat-taqsima dwar il-koerenza ma' politiki oħrajn tal-Unjoni, irridu niġbdu l-attenzjoni għall-ħolqien neċessarju ta' sinerġija u koerenza mal-Fond għall-Asil, il-Migrazzjoni u l-Integrazzjoni u l-Fond għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri, kif ukoll mal-Aġenzija Ewropea għall-Gwardja tal-Fruntiera u tal-Kosta. Preċiżament f'dan il-qasam tqajmu domandi dwar l-azzjoni ta' dawn il-Fondi u tal-Aġenzija li tagħti prijorità eċċessiva lill-objettiv tas-sigurtà vis-a-vis kompiti oħrajn li huma r-responsabbiltà tal-awtoritajiet u l-livelli Ewropej kollha. Dan għandu rabta diretta mas-sejħa li saret biex tingħata aktar attenzjoni li ssarraf f'garanziji aħjar għall-ħarsien tad-drittijiet fundamentali.

3.14. Il-Fond huwa u għandu jkun miftuħ biex jappoġġja azzjonijiet ta' kooperazzjoni ma' pajjiżi terzi, iżda l-allokazzjoni ta' dawn il-fondi ma tistax tkun assenjata direttament lill-awtoritajiet ta' dawn il-pajjiżi, iżda pjuttost lill-ħidma u lill-programmi mwettqa b'mod konġunt bejn l-awtoritajiet tal-Istati Membri u l-pajjiżi terzi. Il-kollaborazzjoni għandha tkun soġġetta kompletament għall-kontroll ta' dan il-finanzjament allokat mill-Fond, għar-rispett tad-drittijiet tal-bniedem mill-istati li jibbenefikaw minn din il-kollaborazzjoni u, b'mod speċjali, għan-natura pubblika rikonoxxuta tal-entitajiet kollaboratriċi li jistgħu jirċievu dan il-finanzjament, li jeħtieġ li jitmexxew u jkunu ġestiti mill-istat. Għandu jiġi evitat li, taħt l-ebda ċirkostanza, l-ammonti li jiġu mill-Fond jistgħu jispiċċaw jiffinanzjaw lil gruppi jew gruppi żgħar mhux ikkontrollati, li jistgħu anki jikkostitwixxu riskju għas-sigurtà fil-pajjiżi tagħhom jew għall-Unjoni nfisha.

3.15. L-istrumenti internazzjonali tad-dritt marittimu, kif ukoll il-Konvenzjoni ta' Ġinevra dwar l-Istatus tar-Rifuġjati u l-kumplament tal-korpus ġuridiku dwar il-protezzjoni tal-persuni li jinsabu f'sitwazzjoni diffiċli ta' qsim tal-fruntieri minħabba kawżi mhux konvenzjonali, jobbligaw lill-Unjoni u lill-membri tagħha kollha biex jinkludu s-salvataġġ marittimu fost it-tħassib prinċipali tal-politika tagħhom tas-sigurtà konfinali bl-akkoljenza dovuta fl-eqreb portijiet ta' persuni salvati mill-baħar u klandestini li jaslu fil-port, kif ukoll ir-rispett tad-drittijiet fundamentali tagħhom u l-applikazzjoni tal-proċeduri ta' ritorn jew ripatrijazzjoni bil-garanziji preċiżi kollha tad-drittijiet tagħhom, b'mod speċjali d-dritt għar-rikonoxximent tal-kundizzjoni tagħhom bħala refuġjati. Il-Fond maħluq għandu jkun intiż ukoll għal dawn il-għanijiet, kemm permezz tal-finanzjament tal-ħtiġijiet tal-Istati, kif ukoll permezz tal-appoġġ għas-soċjetà ċivili, kif issemma qabel.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi 'Erasmus': il-programm tal-Unjoni għall-edukazzjoni, it-taħriġ, iż-żgħażagħ u l-isport u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1288/2013"

(COM(2018) 367 final — 2018/0191 (COD))

(2019/C 62/32)

Relatur: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Korelatur: **Imse SPRAGG NILSSON**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 14.6.2018
	Kunsill, 21.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 165(4), 166(4) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni Kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	186/3/1
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

Il-KESE:

1.1. jilqa' bi pjaċir l-objettiv tal-programm Erasmus li jmiss li jipprovdi lill-individwi bl-għarfien, il-ħiliet u l-kompetenzi meħtieġa sabiex jiffaċċjaw sfidi soċjali u ekonomiċi, u li jiffoka primarjament fuq **iċ-ċittadini** żgħażagħ Ewropej;

1.2. jistenna li l-programm Erasmus futur se jqis **l-edukazzjoni u t-taħriġ minn perspettiva olistika**, fejn il-kompetenzi ewlenin ([1]) u l-ħiliet bażiċi għandhom rwol kruċjali flimkien ma' titjib tal-ħiliet kontinwu bħala parti mit-tagħlim tul il-ħajja, b'attenzjoni speċjali fuq il-validazzjoni u r-rikonoxximent;

1.3. jissuġġerixxi li l-isem jibqa' l-istess u li jinżamm **l-isem "Erasmus+",** peress li dan tal-aħħar jissimbolizza l-fatt li l-programmi kollha jinsabu taħt kappa waħda;

1.4. jilqa' bi pjaċir il-proposta li l-baġit tal-programm jirdoppja, iżda jitlob li dan **jittripla**, li jkun juri impenn akbar għall-iżvilupp edukattiv, professjonali u personali tal-persuni fl-edukazzjoni, it-taħriġ, iż-żgħażagħ u l-isport, sabiex tiġi żgurata l-inklużività u l-aċċess reali għal kulħadd;

1.5. iqis li baġit ogħla għandu jiġi kkombinat ma' aktar **flessibbiltà u responsabbiltà fil-livell nazzjonali**;

1.6. jenfasizza l-fatt li l-azzjonijiet taħt il-kapitolu dwar iż-żgħażagħ preċedentement kien dak li l-aktar irnexxa biex jintlaħqu dawk b'inqas opportunitajiet u li dan jeħtieġ jiġi rifless fl-allokazzjoni tal-fondi;

([1]) Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-22 ta' Mejju 2018 dwar il-kompetenzi ewlenin għat-tagħlim tul il-ħajja. Il-kompetenzi ewlenin huma definiti bħala: litteriżmu u lingwi; matematika, xjenza u inġinerija; kompetenza diġitali; kompetenzi personali, soċjali u tat-tagħlim; kompetenza ċivika; intraprenditorija; u għarfien u espressjoni kulturali. Dan jinkludi wkoll sett komprensiv ta' valuri, ħiliet u attitudnijiet għal parteċipazzjoni xierqa f'soċjetajiet demokratiċi.

1.7. jitlob li **DiscoverEU** jkun fiha komponent ta' tagħlim b'saħħtu jekk se tkun tagħmel parti mill-programm;

1.8. jenfasizza li l-esperjenza fiżika ma għandhiex tingħata inqas importanza mill-**għodod virtwali** jew tiġi ssostitwita bihom iżda għandha tibqa' komplementari għal tali għodod;

1.9. jaqbel man-numru akbar ta' objettivi dwar **it-tagħlim għall-adulti u l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali kontinwi (CVET)**, u jissuġġerixxi li l-ambitu mwessa' jkun rifless fl-allokazzjoni tal-finanzjament;

1.10. jitlob li jitpoġġa fokus aktar b'saħħtu fuq il-**kooperazzjoni transsettorjali** (KA2) fl-"approċċ tat-tagħlim tul il-ħajja", b'baġit suffiċjenti għall-implimentazzjoni ta' proġetti ta' politika fuq skala kbira;

1.11. jilqa' bi pjaċir iż-**żieda fil-baġit għall-persunal**, b'mod partikolari għall-mobilità tal-għalliema u dawk li jħarrġu, biex tappoġġja l-iżvilupp professjonali inizjali u kontinwu tagħhom;

1.12. jilqa' bi pjaċir l-intenzjoni tajba tal-proposta li jingħataw **għotjiet fuq skala żgħira** li jappoġġjaw lil dawk li ma għandhomx esperjenza ta' kif għandhom japplikaw għall-programm;

1.13. jirrakkomanda li fil-kapitolu Żgħażagħ fil-programm il-ġdid tingħata prijorità għal **attivitajiet u organizzazzjonijiet "immexxija mill-voluntiera"** minflok l-użu tat-terminoloġija ta'"kbir" u "żgħir". Barra minn hekk, jeħtieġ jiġu kkunsidrati **għotjiet għal avvenimenti fuq skala kbira għaż-żgħażagħ Ewropej**.

1.14. jilqa' bi pjaċir ukoll il-fatt li l-proposta tenfasizza l-importanza ta' **korp tal-awditjar indipendenti** fil-valutazzjoni tal-prestazzjoni tal-aġenziji nazzjonali;

1.15. jemmen li l-programm li jmiss jeħtieġ li jinfirex u jiġi promoss mis-servizzi ta' **gwida għall-karrieri** fl-istituzzjonijiet edukattivi u ta' taħriġ, s-servizzi ta' impjieg u organizzazzjonijiet oħrajn, sabiex jintlaħqu gruppi destinatarji aktar mifruxin;

1.16. iqis li l-proposta għandha tħeġġeġ **it-tixrid** tar-riżultati tal-proġetti **fil-livell tal-UE u madwar l-UE** u l-kontinwazzjoni tal-proġetti li taw prova li huma eċċellenti;

1.17. jenfasizza l-ħtieġa assoluta li l-**kumitat permanenti li jirregola l-programm** jagħti lill-partijiet interessati u lill-imsieħba soċjali rilevanti kollha fil-livell Ewropew pożizzjoni permanenti fl-istruttura tiegħu.

1.18. jilqa' bi pjaċir l-attivitajiet ta' parteċipazzjoni taż-żgħażagħ. Dan huwa format li tqies ta' suċċess kbir taħt il-programm "żgħażagħ fl-azzjoni" (li dak iż-żmien kien magħruf bħala inizjattivi dwar iż-żgħażagħ), li jippermetti liż-**żgħażagħ mhux organizzati jieħdu sehem** fil-programm.

2. **Introduzzjoni**

2.1. Wara l-programm finanzjarju tal-UE li jappoġġja l-edukazzjoni, it-taħriġ, iż-żgħażagħ u l-isports permezz tal-programm Erasmus+ attwali (2014-2020), il-Kummissjoni Ewropea ppubblikat il-ġenerazzjoni li jmiss tal-programm bl-isem "Erasmus" bħala parti mill-Qafas Finanzjarju Pluriennali 2021-2027.

2.2. Il-programm Erasmus+ preċedenti kkontribwixxa biex jiġu appoġġjati l-edukazzjoni u t-taħriġ fil-livelli Ewropej, nazzjonali, reġjonali u lokali, biex jitrawwem sens ta' appartenenza għall-UE (l-"identità Ewropea" fid-diversità kollha tagħha), u biex jitrawmu fehim reċiproku, ċittadinanza demokratika, integrazzjoni Ewropea u ġustizzja soċjali, integrazzjoni fis-suq tax-xogħol, u, konsegwentement, anke tkabbir ekonomiku.

2.3. L-intenzjoni hi li l-ġenerazzjoni li jmiss tal-programm, b'baġit irduppjat, tiġi msaħħa u estiża billi tilħaq numru akbar ta' gruppi destinatarji, tkun aktar inklużiva, tappoġġja proġetti fuq skala żgħira u tinvolvi organizzazzjonijiet li ma għandhomx esperjenza ta' kif japplikaw il-programm. Dan se jibqa' jkopri skejjel, edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali, edukazzjoni għolja u tagħlim għall-adulti, inkluż tagħlim mhux formali u informali u attivitajiet volontarji, u żgħażagħ u sport, iżda b'mod aktar issemplifikat, li jibni fuq l-evalwazzjoni ta' nofs it-terminu u l-konsultazzjonijiet tal-partijiet interessati.

3. **Kummenti Ġenerali**

3.1. Il-KESE jinnota li edukazzjoni ta’ kwalità, taħriġ u mobilità għat-tagħlim għandhom ikunu aċċessibbli għal kulħadd. L-impenn tal-programm Erasmus ġdid għall-inklużività u l-ugwaljanza bħala għanijiet essenzjali huwa kruċjali. Attwalment, l-istatistika turi li l-maġġoranza tal-istudenti mobbli tal-edukazzjoni għolja ġejjin minn sfondi familjari soċjoekonomiċi u akkademiċi privileġġjati ([2]). **L-insuffiċjenza tal-għotjiet Erasmus** ipprovduti lil studenti tal-edukazzjoni għolja li jistudjaw barra mill-pajjiż u l-għoli tal-ħajja f’pajjiż ieħor issemmew minn 63 % ta’ studenti mhux mobbli fl-2016 bħala l-ostakli ewlenin għall-parteċipazzjoni fi programmi ta’ skambju Erasmus fil-livell universitarju ([3]). L-appoġġ finanzjarju limitat tal-programm ikkontribwixxa għal diskrepanza kbira fl-aċċess bejn l-istudenti li ġejjin minn sfondi soċjoekonomiċi differenti.

3.2. Il-programm Erasmus li jmiss huwa essenzjali biex isaħħaħ fehim reċiproku u **sens ta’ appartenenza għall-UE, biex itejjeb il-ħiliet u l-kompetenzi taż-żgħażagħ sabiex b’hekk ikunu jistgħu jaġixxu bħala ċittadini demokratiċi** u jkollhom opportunitajiet aħjar fis-suq tax-xogħol. Dan huwa kruċjali sabiex jappoġġja l-inklużività u l-valuri komuni Ewropej, biex irawwem l-integrazzjoni soċjali, itejjeb l-fehim interkulturali u jipprevjeni r-radikalizzazzjoni permezz tal-parteċipazzjoni taż-żgħażagħ fil-proċessi demokratiċi, bl-għajnuna tal-**mobilità għat-tagħlim u l-kooperazzjoni** fost iċ-ċittadini Ewropej, l-istituzzjonijiet tal-edukazzjoni u t-taħriġ, l-organizzazzjonijiet, il-partijiet interessati u l-Istati Membri, li lkoll huma ta’ importanza kruċjali għall-ġejjieni tal-Unjoni.

3.3. Il-KESE jilqa’ l-objettiv tal-programm Erasmus li jmiss, biex jgħammar liċ-ċittadini żgħażagħ Ewropej bħala benefiċjarji futuri bl-għarfien, il-ħiliet u l-kompetenzi meħtieġa għall-parteċipazzjoni fis-**suq tax-xogħol li dejjem qed jinbidel**, kif ukoll biex jiġu ttrattati **l-isfidi soċjali, ekonomiċi u ambjentali**. Dan se jirrikjedi li s-sistemi edukattivi jiġu mmodernizzati, isiru aċċessibbli u **xierqa għall-era diġitali**, u li l-istudenti jkunu mħejjija aħjar biex isiru ċittadini attivi demokratikament u kandidati b’saħħithom għal impjieg ta’ kwalità u impjiegi ġusti.

3.4. Il-KESE jistenna li l-programm Erasmus futur se jqis **l-edukazzjoni u t-taħriġ minn perspettiva olistika**, fejn il-kompetenzi ewlenin u l-ħiliet bażiċi, b’mod partikolari “STEAM” ([4]), ikollhom rwol kruċjali flimkien ma’ titjib tal-ħiliet kontinwu bħala parti mit-tagħlim tul il-ħajja. Primarjament, dan għandu jappoġġja ċ-ċittadinanza demokratika u l-valuri komuni Ewropej sabiex jiżgura l-paċi, is-sigurtà, il-libertà, id-demokrazija, l-ugwaljanza, l-istat tad-dritt, is-solidarjetà u r-rispett reċiproku u jikkontribwixxi għas-swieq miftuħa, it-tkabbir sostenibbli u l-inklużjoni u l-ġustizzja soċjali, filwaqt li jirrispetta u jarrikkixxi sens ta’ appartenenza u diversità kulturali.

3.5. Fir-rigward tal-objettiv ta’ politika, il-KESE jappoġġja l-fatt li r-Regolament huwa bbażat fuq il-**Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali (EPSR)**. Il-KESE jemmen li l-programm Erasmus li jmiss għandu jservi bħala għodda biex jiġi implimentat l-ewwel prinċipju tal-Pilastru sabiex jiġi żgurat li l-edukazzjoni, it-taħriġ u t-tagħlim tul il-ħajja ta’ kwalità u inklużivi jkunu drittijiet għal kulħadd.

3.6. Il-KESE jappoġġja wkoll il-fatt li r-Regolament huwa bbażat fuq **il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE** ([5]) sabiex jiżgura **d-dritt ta’ ugwaljanza u aċċess għal kulħadd**. Il-KESE jitlob li r-Regolament finali jenfasizza aktar li t-trattament indaqs, il-ġustizzja u l-bilanċ bejn is-sessi huma applikabbli u msaħħa permezz tal-programm.

3.7. Filwaqt li huwa ċar li l-programm Erasmus ġdid qies “persuni b’diżabilitajiet u migranti kif ukoll ċittadini tal-Unjoni li jgħixu f’żoni remoti”, il-KESE jappella biex id-dispożizzjoni ta’ **assistenza personali u appoġġ finanzjarju speċifiċi** lil persuni b’diżabbiltà tiġi ggarantita fl-allokazzjoni tal-baġit, b’rispett għall-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet ta’ Persuni b’Diżabilità (CRPD) ([6]).

3.8. **Aktar assistenza finanzjarja liż-żgħażagħ kollha** hija meħtieġa sabiex tiġi appoġġjata l-mobilità għat-tagħlim tagħhom u sabiex il-persuni li ġejjin minn sfondi soċjoekonomikament żvantaġġjati, inklużi l-migranti li jkunu għadhom kemm waslu, jingħataw aktar opportunitajiet biex jaċċessaw edukazzjoni u taħriġ ta’ kwalità u biex tiġi promossa l-inklużjoni tagħhom fis-soċjetà.

([2]) *L-Istudju tal-Impatt Erasmus* (2014) iddikjara li kważi żewġ terzi tal-istudenti kellhom mill-inqas ġenitur li jaħdem bħala eżekuttiv, professjonist jew tekniku.

([3]) *What are the obstacles to student mobility during the decision and planning phase?* Intelligence brief No. 02 (2016) http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EV_IB_mobility_obstacles.pdf

([4]) Science, technology, engineering, arts and mathematics (STEAM).

([5]) http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

([6]) https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html

3.9. Filwaqt li jitqies il-fatt li l-**Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE** tipprevedi t-trattament ġust ta' kulħadd (mhux biss taċ-ċittadini tal-UE), **il-migranti, ir-refuġjati u l-persuni li jfittxu l-asil** jeħtieġu wkoll appoġġ sabiex jiksbu rikonoxximent għal-livelli ta' edukazzjoni u ta' taħriġ tagħhom u sabiex jingħataw aktar taħriġ sabiex jiġu integrati fis-sistema tal-edukazzjoni u s-suq tax-xogħol tal-UE.

3.10. Il-KESE jilqa' bi pjaċir ukoll il-fatt li l-programm Erasmus li jmiss se jiffoka fuq l-implimentazzjoni tad-***Dikjarazzjoni ta' Pariġi dwar il-promozzjoni taċ-ċittadinanza u l-valuri komuni tal-libertà, it-tolleranza u n-nondiskriminazzjoni permezz tal-edukazzjoni*** ([7]), peress li l-prevenzjoni tal-estremiżmu u tar-radikalizzazzjoni fl-Ewropa issa hija aktar importanti minn qatt qabel.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jissottolinja l-importanza **tal-komplementarjetà** tal-programm **mal-objettivi u l-attivitajiet politiċi tal-Istati Membri u tal-Unjoni**. Fost l-objettivi politiċi li għandu jimplimenta l-programm hemm iż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni, l-Istrateġija tal-UE għaż-Żgħażagħ u l-Qafas Strateġiku tal-Edukazzjoni u t-Taħriġ futur bl-aġendi strutturali tiegħu, kif ukoll spjega ta' kif il-programm se jappoġġja lill-Istati Membri, lill-imsieħba soċjali u lil partijiet interessati oħra biex jilħqu l-indikaturi u l-punti ta' riferiment ta' dawn l-istrateġiji futuri.

4.2. Il-KESE jitlob li **l-baġit tal-Erasmus jittripla**, li jkun juri impenn akbar għall-mobilità għat-tagħlim u l-ħtieġa li jsir investiment fil-koeżjoni soċjali, il-valuri Ewropej, l-integrazzjoni u ċ-ċittadinanza. Il-programm il-ġdid Erasmus se jkollu jkopri l-għanijiet ta' politika addizzjonali, kif imsemmi hawn fuq. Dawk li jfasslu l-politika għandhom jiżguraw li dan ma jirriżultax f'rati baxxi ta' suċċess inaċċettabbli f'partijiet tal-programm, kif ġara fil-programmi preċedenti.

4.3. Il-KESE jqis li l-programm Erasmus li jmiss jeħtieġ li jkun **komplementari għal fondi u programmi oħra tal-Unjoni**, speċjalment għall-FSE+ futur. Fl-istess ħin, il-KESE jixtieq jenfasizza li **l-baġits nazzjonali tal-edukazzjoni, tat-taħriġ, taż-żgħażagħ u tal-isport jeħtieġ li huma stess ikunu sostenibbli** u li l-baġit tal-programm Erasmus ma għandux jintuża biex jelimina d-diskrepanza tagħhom fl-investiment. Il-proċess tas-Semestru Ewropew jeħtieġ jibqa' jkollu rwol attiv sabiex jiżgura investiment nazzjonali ġust u sostenibbli fl-edukazzjoni, fit-taħriġ u fit-tagħlim tul il-ħajja.

4.4. Il-KESE jenfasizza l-importanza li l-baġit għall-programm Erasmus li jmiss jippromovi **kooperazzjoni fost l-Istati Membri** sabiex itejbu s-sistemi tal-edukazzjoni u tat-taħriġ tagħhom f'konformità mal-objettivi u l-attivitajiet politiċi diskussi maqbula demokratikament u miftiehma mill-Kunsill u l-Parlament Ewropew f'konsultazzjoni mal-imsieħba soċjali u l-KESE. Baġit akbar għandu jkun ikkombinat ma' aktar **flessibbiltà u responsabbiltà fil-livell nazzjonali**. Dan jgħodd għal objettivi relatati mal-kontenut, bħal kwalunkwe modifika fil-programm li ssir sabiex jiġi allinjat mal-iżviluppi politiċi u soċjoekonomiċi attwali u futuri fl-Ewropa.

4.5. Il-KESE jappoġġja l-fatt li l-proposta tal-Kummissjoni se tippermetti lill-pajjiżi terzi jipparteċipaw fil-programm, u dan iqisu bħala opportunità għal aktar internalizzazzjoni u bħala mod biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni fost istituzzjonijiet edukattivi differenti kif ukoll fost organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ u tal-isport madwar id-dinja kollha, peress li dan se jipprovdi aktar opportunitajiet liż-żgħażagħ f'pajjiżi msieħba biex jistudjaw u jitħarrġu fl-Ewropa u viċi versa. **Aċċess aktar faċli u appoġġ amministrattiv, finanzjarju u soċjali suffiċjenti** lil dawn il-parteċipanti huma meħtieġa sabiex jiġi żgurat post għall-edukazzjoni Ewropea fix-xena tal-edukazzjoni globali.

4.6. Il-KESE jirrikonoxxi r-rilevanza akbar attribwita għall-**għodod għal kooperazzjoni virtwali** u jaqbel li l-għażliet bħall-**mobilità mħallta**, kif enfasizzat ukoll fil-proposta, huma mod tajjeb ħafna biex jiġi ffaċilitat l-aċċess għall-gruppi li jiffaċċjaw ostakli partikolari għall-mobilità fiżika bħal dawk li jgħixu f'żoni remoti, dawk li jieħdu ħsieb il-familja jew persuni b'diżabilità. Dawn l-għodod għandhom il-potenzjal li jsaħħu l-kooperazzjoni u l-komunikazzjoni transnazzjonali u jgħinu biex iħejju u jiggwidaw lill-parteċipanti futuri. Madankollu, il-KESE jenfasizza li l-għodod virtwali ma għandhomx jissostitwixxu l-esperjenza fiżika u li dawn għandhom jibqgħu komplementari għaliha. Għandha tingħata prijorità lill-investiment f'mobilità fiżika ta' kwalità.

4.7. Il-KESE jissuġġerixxi li l-proposta tirreferi għal ostakli burokratiċi li jistgħu jinqalgħu meta gruppi ta' studenti ta' nazzjonalitajiet u status differenti jkunu jridu jipparteċipaw f'inizjattiva ta' mobilità; b'mod partikolari, jekk il-pajjiż ta' destinazzjoni jkun pajjiż mhux tal-UE (eż. rekwiżiti tal-viża differenti jew restrizzjonijiet ta' aċċess għal nazzjonalitajiet differenti).

([7]) http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf

4.8. Il-KESE jemmen li **l-isem tal-programm** huwa ta' importanza kruċjali u li huwa meħtieġ li jiġi żgurat li l-pubbliku ġenerali jkollu fehim ċar ta' dak li l-programm jappoġġja u li dan ikopri **l-fażijiet kollha tal-edukazzjoni u tal-forom ta' tagħlim, u mhux biss l-edukazzjoni għolja**, peress li nofs il-finanzjament tal-Erasmus imur għall-promozzjoni tal-edukazzjoni u t-taħriġ, it-tagħlim għall-adulti u l-appoġġ liż-żgħażagħ u l-isport, u b'hekk iż-żgħażagħ u l-persunal ikunu jistgħu jqattgħu perjodu ta' żmien barra mill-pajjiż. Madankollu, issa li s-sinjal "+" li jissimbolizza l-fatt li l-programmi kollha jitpoġġew taħt kappa waħda se jgħib mill-isem, il-programm jidħol f'riskju li "jitlef" atturi barra mis-settur tal-edukazzjoni għolja. Il-KESE għalhekk jissuġġerixxi li **l-isem "Erasmus +" jibqa'**.

4.9. Il-KESE jaqbel mal-għadd akbar ta' objettivi dwar **it-tagħlim għall-adulti u l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali kontinwi (CVET)**, u jissuġġerixxi li l-ambitu mwessa' jkun rifless fl-allokazzjoni tal-finanzjament. Il-KESE jirrimarka li t-tagħlim għall-adulti jindirizza wkoll **lill-persuni soċjoekonomikament żvantaġġjati**, inklużi r-refuġjati. Għaldaqstant, il-KESE huwa mħasseb li għal darb'oħra t-tagħlim għall-adulti u l-appoġġ lill-adulti b'livell baxx ta' ħiliet se jiġu allokati l-iżgħar perċentwal tal-baġit. Il-KESE jiddubita jekk dan l-ammont, flimkien mal-baġit FSE+ futur, hux se jkun biżżejjed biex jappoġġja s-70 miljun adult b'livell baxx ta' ħiliet li jeħtieġ li jiġu integrati fis-suq tax-xogħol, sabiex iżommu l-impjiegi tagħhom, u sabiex jiġu appoġġjati fit-tranżizzjoni tagħhom bejn l-impjiegi.

4.10. Filwaqt li l-KESE japprezza l-isforzi magħmula biex **jiżdied il-baġit ETV**, għandu jiġi nnotat li mhuma previsti l-ebda miżuri partikolari biex jipprovdu ETV ta' kwalità ogħla, attraenti, aċċessibbli u inklużiva. Fl-istess ħin, il-mobbiltà għall-istudenti tal-ETV u tal-apprendistati għandhom jitjiebu (1 % biss tal-apprendisti Ewropej – il-mira għall-2020 hija 6 % – attwalment qed jagħżlu għal soġġorn barra mill-pajjiż matul it-taħriġ tagħhom ([8])) skont ir-**Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar Qafas Ewropew għal Apprendistati ta' Kwalità u Effettivi (EFQEA)** ([9]), is-Sistema Ewropea ta' Kredits għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali (ECVET) u l-Qafas ta' Referenza Ewropew għall-Assigurazzjoni tal-Kwalità għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali (EQAVET).

4.11. Il-KESE jixtieq jara kif l-"approċċ ta' tagħlim tul il-ħajja" jitpoġġa fil-prattika u jemmen li għandu jkun hemm fokus aktar b'saħħtu fuq **il-kooperazzjoni transsettorjali** (KA2), b'baġit suffiċjenti **għall-implimentazzjoni ta' proġetti ta' politika fuq skala kbira**, minħabba l-potenzjal kbir tagħhom kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll fil-livell tal-UE, kif muri fir-Rapport ta' Informazzjoni tal-KESE dwar Erasmus+ ([10]).

4.12. Il-KESE jilqa' bi pjaċir ukoll iż-żieda fil-baġit għall-persunal, b'mod partikolari **għall-mobilità tal-għalliema u ta' dawk li jħarrġu**, biex jappoġġja l-iżvilupp professjonali inizjali u kontinwu tagħhom. Il-mobilità tal-għalliema, ta' dawk li jħarrġu u ta' persunal ieħor (fil-qasam edukattiv) hija essenzjali biex tgħin tittejjeb il-kwalità tal-edukazzjoni u t-taħriġ. Din trawwem ukoll kooperazzjoni internazzjonali essenzjali fost l-istituzzjonijiet edukattivi u organizzazzjonijiet oħra kif ukoll l-internazzjonalizzazzjoni tagħhom. Il-KESE jemmen li l-proposta tista' tipprovdi aktar appoġġ lill-għalliema, lil dawk li jħarrġu, lil persunal (edukattiv) ieħor, lill-professuri tal-universitajiet u lir-riċerkaturi li jeħtieġ li **jiġu ssostitwiti fl-impjieg tagħhom meta jipparteċipaw f'perjodi ta' mobilità**. Dawn għandhom jingħataw appoġġ għat-tagħlim tal-lingwi, u l-liv ta' mobilità tagħhom jeħtieġ li jitqies bħala parti mill-impjieg tagħhom u l-iżvilupp personali u professjonali kontinwu rikonoxxut tagħhom.

4.13. Il-KESE jemmen li l-programm Erasmus li jmiss jeħtieġ jiġi mifrux u appoġġjat mis-servizzi ta' **gwida għall-karrieri** fl-istituzzjonijiet edukattivi u ta' taħriġ, s-servizzi ta' impjieg u organizzazzjonijiet oħrajn, kif ukoll jidher aktar fil-kampanji tal-midja sabiex jintlaħqu gruppi destinatarji aktar mifruxa;

4.14. Il-KESE jissuġġerixxi li r-Regolament isemmi l-importanza li l-**allokazzjoni tal-baġit u l-għotjiet konkreti jkunu konnessi ma' proċeduri ta' valutazzjoni ta' kwalità stretti u ma' deskrizzjoni tal-eżiti tat-tagħlim**. Il-proposta għandha tpoġġi wkoll enfasi speċjali fuq **il-validazzjoni u r-rikonoxximent tal-edukazzjoni u ta' taħriġ barra mill-pajjiż u onlajn**. B'hekk, il-proposta għandha tagħmel referenza għar-**Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali** ([11]), l-EFQEA ([12]), il-Proċess ta' Bolonja u l-valuri fundamentali tagħha u s-sistemi nazzjonali tal-krediti, għodod u strumenti Ewropej bħall-Qafas Ewropew tal-Kwalifiki (QEK), ir-Reġistru Ewropew għall-Assigurazzjoni tal-Kwalità fl-Edukazzjoni Għolja (EQAR), l-ECVET u l-EQAVET.

([8]) http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/extendingerasmus-fernandesbertoncini-june2017.pdf?pdf=ok

([9]) http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/15/quality-and-effective-apprenticeships-council-adopts-european-framework/

([10]) https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/information-reports/erasmus-mid-term-evaluation

([11]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=celex%3A32012H1222%2801%29

([12]) http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/15/quality-and-effective-apprenticeships-council-adopts-european-framework/

4.15. Il-programm Erasmus+ huwa element kruċjali bħala appoġġ għall-isforzi u l-ħidma ta' kuljum tal-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ, speċjalment l-appoġġ għal **Tagħlim Mhux Formali u Informali** kif ukoll l-iżvilupp ta' **Ħidma fost iż-Żgħażagħ**. Għalhekk, għandha tintlaqa' tajjeb il-proposta li l-kapitolu dwar iż-żgħażagħ jibqa' entità separata fil-programm li jmiss. Minkejja dan, sabiex jintlaħqu aktar iż-żgħażagħ, u speċjalment dawk b'inqas opportunitajiet, l-attivitajiet taħt il-kapitolu dwar iż-żgħażagħ huma kruċjali biex jintlaħqu dawn il-miri. Skont l-evalwazzjoni interim tal-programm attwali, l-azzjonijiet taħt il-kapitolu dwar iż-żgħażagħ, li japplikaw approċċi ta' tagħlim inklużivi u mhux formali, kienu l-aktar ta' suċċess biex jilħqu liż-żgħażagħ b'inqas opportunitajiet. Dan għandu jitqies meta jkun qed jiġi allokat il-finanzjament għal kapitoli differenti. Il-kapitolu taż-żgħażagħ jeħtieġ għaldaqstant ikollu aċċess għal finanzjament aħjar. Barra minn hekk, jeħtieġ jiġu kkunsidrati **għotjiet għal avvenimenti fuq skala kbira għaż-żgħażagħ Ewropej** (permezz ta'offerta ta' għotja "għal kull avveniment" aktar milli għotjiet "per capita" għal avvenimenti bħal dawn), peress li dan ikun iżid b'mod sinifikanti l-għadd ta' żgħażagħ li jintlaħqu mill-Erasmus+.

4.16. **Is-Servizz Volontarju Ewropew** (SVE) – li hu parti importanti mill-programm Erasmus preċedenti – issa tneħħa. Peress li l-attivitajiet issa għandhom jaqgħu taħt il-mandat tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà u mhux tal-Erasmus+, ir-rabtiet bejn dawn iż-żewġ programmi għandhom jiġu żviluppati u ċċarati aktar.

4.17. Il-KESE huwa mħasseb dwar in-**nuqqas ta' komponenti edukattivi f'DiscoverEU**. Il-qalba tal-programm Erasmus+ hija l-mobilità u dan għandu komponent ta' tagħlim b'saħħtu. Jekk dan ikun nieqes allura ma jkunx jappartjeni għal Erasmus+. Barra minn hekk, huwa fatt pożittiv li ż-żgħażagħ huma appoġġjati fl-esplorazzjoni tal-kontinent Ewropew, minħabba l-valur miżjud li dan jirrappreżenta fir-rigward tat-tagħlim dwar pajjiżi, persuni, lingwi, kulturi differenti eċċ. Madankollu DiscoverEU tagħti l-impressjoni li hija inizjattiva li primarjament tibbenefika liż-żgħażagħ privileġġjati. Hija tkopri biss l-ispejjeż tal-ivvjaġġar u għalhekk teskludi liż-żgħażagħ żvantaġġjati li ma jistgħux jaffordjaw li jivvjaġġaw. Barra minn hekk, ir-rwol tal-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ fl-implimentazzjoni ta' din l-azzjoni se jirrikjedi aktar spjegazzjoni. Sabiex din l-inizjattiva ssir tassew sinifikanti u ta' valur, jeħtieġ li jkollha komponent edukattiv u tinkludi ġenwinament liż-żgħażagħ kollha.

4.18. B'mod partikolari hemm bżonn li l-applikazzjonijiet għall-proġetti taħt il-programm Erasmus li jmiss jiġu **ssemplifikati u razzjonalizzati**. Skont ir-Rapport ta' Informazzjoni tal-KESE dwar l-**evalwazzjoni ta' nofs it-terminu ta' Erasmus+** ([13]) u r-riċerka tal-imsieħba soċjali ([14]), kien hemm nuqqas ta' **inklużività ta'organizzazzjonijiet ta' kull daqs u tip** miż-żoni u r-reġjuni ġeografiċi kollha tal-UE. Għalhekk, il-KESE jilqa' bi pjaċir l-intenzjoni tajba tal-proposta li jingħataw għotjiet fuq skala żgħira li jappoġġjaw lil dawk li ma għandhomx esperjenza ta' kif għandhom japplikaw għall-programm. Madankollu, is-semplifikazzjoni għandha tiżgura li tiġi evitata ġestjoni ħażina. Għalhekk, il-KESE jilqa' l-enfasi tal-proposta fuq l-importanza ta' korp tal-awditjar indipendenti fil-valutazzjoni tal-prestazzjoni tal-aġenziji nazzjonali;

4.19. Fir-rigward tal-kapitolu Żgħażagħ, it-terminoloġija proposta ta' organizzazzjonijiet ta' daqs "kbir" vs. "żgħir" ma tikkorrispondix mar-realtà tal-benefiċjarji. Minflok, il-KESE jirrakkomanda li **fil-programm il-ġdid tingħata prijorità għal attivitajiet u organizzazzjonijiet "immexxija mill-voluntiera"**, fejn iż-żgħażagħ jaqdu rwol ewlieni fit-tmexxija tal-iżvilupp edukattiv tagħhom stess. Barra minn hekk, il-gruppi taż-żgħażagħ lokali għandhom ikunu jistgħu jirreġistraw bħala benefiċjarji bħala gruppi taż-żgħażagħ indipendenti, minkejja l-entità legali nazzjonali. Il-gruppi taż-żgħażagħ lokali jeħtieġ jirċievu l-gwida li għandhom bżonn mill-aġenziji nazzjonali rispettivi tagħhom. Dan ikun ta' għajnuna biex il-finanzjament jiġi kanalizzat lejn l-inizjattivi taż-żgħażagħ innifishom, u biex jitnaqqas r-riskji li sehem kbir tal-fondi jmur għall-operaturi professjonisti, kif sfortunatament ġara taħt il-programm attwali u kien ikkritikat matul il-konsultazzjonijiet tal-KESE dwar ir-rieżami ta' nofs it-terminu.

4.20. **It-tixrid u s-sostenibbiltà tal-proġetti** huma importanti ħafna wkoll. Il-proposta għandha tħeġġeġ it-tixrid adatt tar-riżultati tal-proġetti, il-kontinwazzjoni tal-proġetti li taw prova li huma eċċellenti u tixrid ikkoordinat tal-eżiti tal-proġett fil-livell tal-UE u madwar l-UE.

4.21. **L-għotjiet operattivi tal-istess daqs** jeħtieġ jiġu offruti kemm lil setturi tal-edukazzjoni formali kif ukoll dawk tal-edukazzjoni mhux formali. Dan ikun isaħħaħ l-komplementarjetajiet u jagħti s-setgħa lis-settur tal-edukazzjoni mhux formali sabiex jipprovdi programmi interessanti ta' kwalità għolja. Barra minn hekk, l-għotja operattiva jeħtieġ tkun proporzjonata għall-firxa ta' impatt relatata mal-prijoritajiet tal-programm u anke għall-ispejjeż operattivi tal-pjattaformi Ewropej.

([13]) https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/information-reports/erasmus-mid-term-evaluation.
([14]) ETUC – ETUCE – CEEP – EFEE: Investment in Education, 2017 https://www.etuc.org/sites/default/files/publication/files/investment_in_education_and_training_-etuc_-ceep.pdf

4.22. Barra minn hekk, il-KESE jemmen li l-programm li jmiss għandu jippermetti li l-proġetti fil-livell Ewropew japplikaw permezz ta’ struttura ċentralizzata, iktar milli permezz tal-aġenziji nazzjonali. Dan għandu jiżgura iktar aċċess għal netwerks u organizzazzjonijiet Ewropej, kif ukoll jaħdem kontra l-finanzjament duplikat għal proġetti paralleli.

4.23. Peress li l-baġit tal-programm huwa bbażat fuq il-kontribuzzjoni finanzjarja taċ-ċittadini tal-UE, il-KESE jissottolinja l-importanza ta’ **governanza demokratika fil-programm futur** u jenfasizza l-ħtieġa assoluta għall-kumitat permanenti li jirregola l-programm sabiex il-partijiet interessati u l-imsieħba soċjali rilevanti kollha fil-livell Ewropew jingħataw pożizzjoni permanenti fl-istruttura tiegħu u mhux biss “status ta’ osservatur fuq bażi ad-hoc”.

Brussell, is-17 ta’ Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà u li jħassar [ir-Regolament dwar il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà] u r-Regolament (UE) Nru 375/2014"

(COM(2018) 440 final — 2018/0230 (COD))

(2019/C 62/33)

Relatur: **Michael McLOUGHLIN**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 2.7.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 10.7.2018
Bażi legali	Artikoli 165(4), 166(4), 214(5), u 294(2) tat-TFUE
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fis-sezzjoni	26.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	184/1/3
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-impenn għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà mġedded b'baġit akbar u mira għal parteċipazzjoni.

1.2. Aħna nilqgħu l-bażi legali sħiħa u ġdida għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà, baġit dedikat u l-amalgamazzjoni mal-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE ([1]).

1.3. Hemm il-ħtieġa ta' politika komprensiva ġdida tal-UE għall-volontarjat li ser tindirizza l-kwistjonijiet rilevanti kollha u tinvolvi lill-Istati Membri lil hinn mill-kunċett tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

1.4. Aħna nilqgħu l-analiżi tal-baġit li tipprijoritizza l-komponent tal-volontarjat u nixtiequ naraw enfasi kontinwa dwar dan.

1.5. Fil-futur, l-UE teħtieġ tiżviluppa żewġ programmi indipendenti ta' appoġġ, wieħed għaż-żgħażagħ u wieħed għall-volontarjat, filwaqt li taċċetta li ser ikun hemm xi elementi komuni.

1.6. Għandha tingħata attenzjoni biex jiġi żgurat li l-prijoritajiet tal-politika estera tal-UE partikolarment dawk obbligatorji, ma jinfluwenzawx lill-Korp Ewropew ta' Solidarjetà wara l-amalgamazzjoni mal-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE.

1.7. Trid tinħareġ statistika robusta f'waqtha, inkluż l-impatt komunitarju tal-azzjonijiet tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà, sabiex tkun tista' ssir evalwazzjoni u ttieħed deċiżjoni dwar il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà, u anke jekk din l-istatistika tkun negattiva, għandha tkun pubblika.

1.8. Il-komponent tal-impjieg jeħtieġ li jkun suġġett għal regolamentazzjoni stretta u analiżi regolari sabiex jiġi żgurat li jintlaħqu l-impenji li jkunu saru b'rabta miegħu.

1.9. B'konsistenza ma' approċċ ta' tagħlim tul il-ħajja, m'għandu jkun hemm l-ebda restrizzjoni fuq l-età fir-rigward tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà, għax dan għandu jkun ta' appoġġ għall-volontarjat.

([1]) https://webgate.ec.europa.eu/echo/eu-aid-volunteers_en/

1.10. Aħna ntennu l-fehma tagħna li l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà għandu jkun ristrett għas-settur mingħajr skop ta' qligħ u dan il-valur għandu jinżamm indipendentement mill-korpi li jagħtu l-proġetti.

1.11. Jeħtieġ li tiġi ffaċilitata u prijoritizzata l-kondiviżjoni tal-aħjar prattika dwar il-volontarjat, u dan għandu jinvolvi lill-Istati Membri tal-UE sabiex tinġabar l-informazzjoni rilevanti kollha u jiġi ffaċilitat aktar żvilupp tal-politika f'dan il-qasam.

1.12. L-aġenziji nazzjonali għandhom jiġu pprovduti b'appoġġ imsaħħaħ biex jindirizzaw il-komponent tal-impjiegi u l-kwistjonijiet tas-suq tax-xogħol.

1.13. Id-dokumenti ewlenin biex jiżguraw it-trattament ġust tan-nies waqt internships, traineeships u miżuri oħrajn deskritti fil-qosor f'dan ir-rapport għandhom jintużaw u jinħareġ rapport dwarhom waqt il-monitoraġġ tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

1.14. Il-pjattaformi ewlenin tas-soċjetà ċivili fil-qasam (il-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ) u ċ-Ċentru Ewropew tal-Volontarjat għandhom jiġu ċentralment involuti fir-regolazzjoni u s-sorveljanza tal-Korp Ewropew tas-Solidarjetà.

1.15. Is-semplifikazzjoni u l-integrazzjoni tal-programm huma milqugħin.

1.16. Jeħtieġ li l-UE turi r-rieda tagħha li tinvesti f'forom u tipi oħra ta' volontarjat lil hinn mill-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

2. **Sfond**

2.1. Il-Kummissjoni Ewropea tipproponi li tistabbilixxi l-baġit ġenerali għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà għal EUR 1,26 biljun fi prezzijiet attwali, għall-perjodu mill-1 ta' Jannar 2021 sal-31 ta' Diċembru 2027. Dan jippermetti għal madwar 350 000 żagħżugħ u żagħżugħa biex jipparteċipaw bejn l-2021 u l-2027, minbarra l-100 000 parteċipant li l-Kummissjoni għandha l-għan li tappoġġja sa tmiem l-2020.

2.2. Peress li hemm potenzjal għal aktar żvilupp ta' solidarjetà mal-vittmi tal-kriżijiet u tad-diżastri fil-pajjiżi mhux fl-UE, din il-proposta tipprevedi l-estensjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà biex jinkludi l-appoġġ għall-operazzjonijiet tal-għajnuna umanitarja f'pajjiżi mhux fl-UE, inklużi dawk li jinsabu fil-viċinat tar-reġjuni ultraperiferiċi tal-UE.

2.3. Il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà għandu l-għan li jtejjeb l-involviment taż-żgħażagħ u tal-organizzazzjonijiet f'attivitajiet ta' solidarjetà aċċessibbli u ta' kwalità għolja. Dan huwa mezz biex jissaħħu l-koeżjoni, is-solidarjetà u d-demokrazija fl-Ewropa u lil hinn minnha, filwaqt li jindirizza l-isfidi soċjetali u umanitarji fuq il-post, b'enfasi partikolari għall-promozzjoni tal-inklużjoni soċjali.

2.4. Il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà għandu jippermetti lill-parteċipanti biex isaħħu u jivvalidaw il-ħiliet tagħhom u jiffaċilita l-integrazzjoni tagħhom fis-suq tax-xogħol.

2.5. Il-programm għandu joffri attivitajiet li jistgħu jitwettqu f'pajjiż li mhuwiex il-pajjiż ta' residenza tal-parteċipanti (attivitajiet u volontarjat transkonfinali b'appoġġ għall-għajnuna umanitarja), kif ukoll attivitajiet li jistgħu jitwettqu fil-pajjiż ta' residenza tagħhom (fil-pajjiż). Il-programm għandu jiġi implimentat taħt iż-żewġ komponenti ta' azzjoni:

— Il-komponent 1: parteċipazzjoni taż-żgħażagħ f'attivitajiet ta' solidarjetà li jindirizzaw sfidi tas-soċjetà: l-azzjonijiet għandhom b'mod partikolari jikkontribwixxu għat-tisħiħ tal-koeżjoni, tas-solidarjetà u tad-demokrazija fl-UE u lil hinn minnha, filwaqt li jindirizzaw sfidi tas-soċjetà, bi sforz partikolari għall-promozzjoni tal-inklużjoni soċjali.

— Komponent 2: parteċipazzjoni taż-żgħażagħ f'attivitajiet ta' solidarjetà relatati mal-għajnuna umanitarja (Korp Volontarju Ewropew ta' Għajnuna Umanitarja): dawn l-azzjonijiet għandhom jikkontribwixxu b'mod partikolari biex tiġi pprovduta għajnuna umanitarja bbażata fuq il-ħtiġijiet immirata għall-ħarsien tal-ħajja, il-prevenzjoni u t-taffija tat-tbatija umana u ż-żamma tad-dinjità tal-bniedem, u għat-tisħiħ tal-kapaċità u r-reżiljenza ta' komunitajiet vulnerabbli jew milquta minn diżastru.

2.6. Kwalunkwe entità pubblika jew privata stabbilita f'pajjiż parteċipanti kif ukoll organizzazzjonijiet internazzjonali jistgħu japplikaw għal finanzjament taħt il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà. L-organizzazzjoni parteċipanti għandha tikseb tikketta tal-kwalità bħala prekundizzjoni biex tirċievi finanzjament jew timplimenta kwalunkwe azzjonijiet iffinanzjati minnha taħt il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

2.7. Għandha tingħata attenzjoni speċjali biex jiġi żgurat li l-attivitajiet appoġġati mill-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jkunu aċċessibbli għaż-żgħażagħ kollha, b'mod partikolari dawk l-aktar żvantaġġati. Għandhom jittieħdu miżuri speċjali biex jiġu promossi l-inklużjoni soċjali, il-parteċipazzjoni taż-żgħażagħ żvantaġġati, kif ukoll biex jiġu meqjusa r-restrizzjonijiet imposti mid-distanza remota ta' għadd ta' żoni rurali u tar-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni Ewropea u tal-Pajjiżi u tat-Territorji *extra*-Ewropej.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Aħna nilqgħu l-impenn għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà mġedded b'baġit akbar u mira għal parteċipazzjoni. Aħna nemmnu madankollu li għad hemm kwistjonijiet li jridu jiġu indirizzati u ħafna minnhom tqajmu f'Opinjoni ([2]) preċedenti tagħna dwar il-kwistjoni. Hemm ukoll xi żviluppi u kwistjonijiet potenzjali oħra relatati mal-amalgamazzjoni tal-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE li jinvolvu l-espansjoni tal-komponent tal-volontarjat għall-pajjiżi ġirien, il-pajjiżi ta' qabel l-adeżjoni u r-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni Ewropea.

3.2. Din l-Opinjoni b'mod partikolari tiffoka fuq dak li huwa ġdid jew innovattiv fl-aħħar proposta. Effettivament, l-aħħar Komunikazzjoni tipprovdi għal bażi legali sħiħa u ġdida għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà u baġit dedikat u tamalga b'mod effettiv il-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE. Il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jsir entità waħda skont il-proposti minflok is-somma ta' tmienja differenti, li hija ħaġa pożittiva.

3.3. Kien hemm diversi talbiet fl-Opinjoni preċedenti tagħna dwar il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà ([3]), u aħna nemmnu li jibqgħu validi. Peress li ħafna minnhom ma kienx hemm segwitu tagħhom, xi wħud jeħtieġu ripetizzjoni u oħrajn jeħtieġu sistemi u strutturi biex jipproteġu kontra l-eżiti li kellna tħassib dwarhom dak iż-żmien. Xi wħud minn dawn it-talbiet jirreferu għal:

— L-iżgurar tal-kontroll tal-kwalità għall-parteċipanti li jidħlu fil-Korp Ewropew ta' Solidarjetà

— L-iżgurar tal-kontroll tal-kwalità għall-proġetti u l-persuni f'komunitajiet lokali

— Ir-rwol tar-riżorsi onlajn biex jiġu appoġġjati l-voluntiera

— Il-kwistjoni ta' "flus ġodda"

— Ir-rwol tal-organizzazzjonijiet għajr mhux għall-profitti

— Id-definizzjoni tal-volontarjat

— Ir-rwol tal-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ

— Il-ħtieġa li jiġu appoġġjati l-parteċipanti fit-tħejjija tagħhom biex jieħdu sehem fil-Korp Ewropew ta' Solidarjetà

— Appoġġ u azzjonijiet ta' segwitu li se jikkontribwixxu biex jiġi żgurat li l-impenn mal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jkollhom probabbiltà ogħla li jwasslu għal volontarjat tul il-ħajja u azzjonijiet oħra li jesprimu solidarjetà.

3.4. Huwa importanti għalina li l-pjattaformi rilevanti tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili bħall-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ u ċ-Ċentru Ewropew għall-Volontarjat jiġu inklużi b'mod formali fil-korp ta' monitoraġġ tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà sabiex jiġi żgurat li tiġi inkluża l-vuċi tas-soċjetà ċivili u li l-feedback mil-livell lokali u mill-utenti tal-programm jiġi inkluż fil-ġestjoni tal-programm.

3.5. Huwa importanti li neżaminaw l-amalgamazzjoni tal-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE. Dan huwa t-tip ta' azzjoni differenti ħafna. Filwaqt li jista' jkun hemm ħafna x'jingħad dwar is-semplifikazzjoni u l-integrazzjoni tal-proċess, hemm kwistjonijiet differenti u speċifiċi fir-rigward tal-kwistjonijiet ta' żvilupp b'rabta mal-kultura, il-poter u t-tip ta' proġett. Din l-isfida hija rikonoxxuta fil-proposta. Huwa importanti li ma ngħaġġluhomx għall-konvenjenza amministrattiva.

3.6. Il-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE huwa programm relattivament żgħir, madankollu ma kienx biss għaż-żgħażagħ, u l-proposta tidher siekta dwar dan. Kif sabet l-evalwazzjoni esterna tal-Voluntiera tal-Għajnuna tal-UE, hija kellha standard Ewropew ta' ġestjoni tal-volontiera, għalhekk tali tagħlim jew sistemi m'għandhomx jintilfu fil-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

([2]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 160.
([3]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 160.

3.7. Data mill-Portal tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà ([4]) jeħtieġ li tiġi analizzata biex tkun tista' tibda l-analiżi tal-impatt anke tal-operat bikri tiegħu. Is-sistemi ta' evalwazzjoni u feedback ser ikunu kritiċi. Anki apparti dawn, għandhom jiġu żgurati sistemi formali ta' konformità bħall-aċċess għall-Ombudsman Ewropew kemm għall-parteċipanti kif ukoll partijiet interessati oħra.

3.8. *L-appoġġ għall-volontarjat*

3.8.1. L-appoġġ għall-volontarjat jista' jieħu ħafna forom u ħafna minnu ser jibqa' f'idejn l-Istati Membri. Il-Kummissjoni tindika li l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà huwa biss programm wieħed u aspett wieħed. Madankollu, dan issa jitqies bħala miżura ewlenija b'ħafna piż politiku mehmuż miegħu. Dan jista' jneħħi mill-potenzjal għal approċċ aktar dedikat għall-volontarjat.

3.8.2. Naturalment ser ikun hemm tħassib li l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà ser jiġbed nies lil hinn mill-forom oħra ta' volontarjat. Bl-istess mod, filwaqt li dejjem nilqgħu l-appoġġ għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, jista' jkun hemm ukoll ġibda akbar biex tintgħażel organizzazzjoni tas-soċjetà ċivili flok awtorità pubblika jew forsi volontarjat individwali, jew li jintgħażel volontarjat transnazzjonali flok volontarjat lokali.

3.8.3. Il-volontarjat huwa kunċett divers ħafna. Jista' jkun estremament limitat fiż-żmien jew jista' jkun fuq perjodu pjuttost twil. Jista' jinvolvi livelli differenti ta' altruwiżmu, entużjażmu u, b'mod partikolari ħafna, ħin. Il-volontarjat huwa bla dubju ġid pubbliku u fl-istess ħin jista' jservi interessi ekonomiċi u soċjali vitali billi jnaqqas il-pressjoni minn fuq l-Istat u jiżgura li jitwettqu kompiti essenzjali ta' spiss f'kunċett lokali ħafna. L-Istat imbagħad jeħtieġ li jappoġġja l-volontarjat kif tagħmel l-UE. Filwaqt li l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà huwa programm wieħed biss, l-enfasi tiegħu fuq volontarjat full-time b'mod effettiv f'kuntest transnazzjonali jenfasizza dan l-approċċ. Għalhekk tipi oħra ta' volontarjat jistgħu ma jiksbux l-istess attenzjoni, anke bl-aħjar rieda fid-dinja.

3.8.4. L-appoġġ pubbliku għall-volontarjat irid ikun divers, jeħtieġ li jkopri d-dinja tax-xogħol, l-arranġamenti tas-sigurtà soċjali flessibbli, iċ-ċertifikazzjoni, l-approċċ tal-awtoritajiet pubbliċi fil-qasam tas-saħħa u l-edukazzjoni, il-kwistjoni ta' kumpens fejn rilevanti, it-taħriġ u ħafna aktar. L-UE teħtieġ b'mod kritiku tindika li hemm involuti dawn il-kwistjonijiet kollha u filwaqt li jista' ma jkollhiex kompetenzi fl-oqsma kollha, jeħtieġ li tkun kawta f'li tipprijoritizza forma waħda fuq oħra fil-finanzjament li tipprovdi. Aktar milli programm wieħed hemm bżonn politika komprensiva u mifruxa sew dwar il-volontarjat, irrispettivament minn kemm huwa milqugħ jew iffinanzjat tajjeb.

3.8.5. Anki bil-proposti l-ġodda u wara xi aġġustamenti inizjali, xorta għad hemm xi mistoqsijiet ġenerali dwar ir-raġuni fundamentali u l-għanijiet. Fl-ogħla livell irid jiġi stabbilit jekk il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà huwiex programm ta' volontarjat jew appoġġ għall-iżvilupp taż-żgħażagħ. Jista' jkun hemm xi diffikultajiet jekk wieħed jipprova jilħaq iż-żewġ għanijiet.

3.8.6. Jista' jkun preferibbli għalhekk li jiġu separati l-loġika u r-raġuni fundamentali għall-appoġġ għall-volontarjat, li jista' jieħu forom differenti, u għall-programmi taż-żgħażagħ, li jistgħu jkunu appoġġjati taħt l-istrateġija għaż-żgħażagħ. L-amalgamazzjoni jew id-duplikazzjoni tagħhom għandhom ikunu kwistjoni ta' tfassil u prinċipju iktar milli storja u finanzjament disponibbli. Effettivament għall-futur jidher aktar xieraq li jkun hemm programmi awtonomi biex jiġu appoġġjati ż-żgħażagħ u l-volontarjat anke jekk ikun hemm xi elementi komuni. Dan jista' jkun l-approċċ jekk, pereżempju, nibdew b'"pagna vojta".

3.8.7. Hemm numru konsiderevoli ta' għanijiet għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà. Għandna bżonn kontinwament nistaqsu x'inhi r-raġuni fundamentali għall-programm u jekk huwiex l-aħjar mod kif dan jitwettaq. Ġeneralment, għadna nemmnu li l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà għandu jkun biss għall-organizzazzjonijiet mhux għall-profitti. Dan jista' jinkludi sħubijiet ma' organizzazzjonijiet għall-profitt iżda l-attività għandha b'mod ċar titwettaq permezz ta' organizzazzjoni mhux għall-profitt u fejn meħtieġ tkun regolata minn ftehim ġuridikament vinkolanti f'dan ir-rigward.

([4]) https://europa.eu/youth/solidarity_en

3.9. *Il-komponent tal-impjiegi*

3.9.1. Il-komponent tal-impjiegi tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jirċievi ħafna attenzjoni. Aħna nemmnu li jeħtieġ regolamentazzjoni stretta ħafna u ċertament għandu jiġi offrut biss mill-organizzazzjonijiet mhux għall-profitti. Jidher li jinvolvi ħafna xogħol u sforz biex jinħoloq għal numru żgħir ħafna ta' postijiet u jeħtieġ li jinżamm taħt reviżjoni kostanti. Bl-aqwa rieda fid-dinja, l-Aġenziji Nazzjonali (l-istess bħal dawk għall-Erasmus+) ma jistgħux ikunu mistennija li jkollhom biżżejjed għarfien dwar kwistjonijiet tas-suq tax-xogħol u tal-impjiegi.

3.9.2. Jekk il-komponent tax-xogħol irid ikompli jidher, dan irid jikkorrespondi mal-ogħla standards f'dak il-qasam. Varjetà ta' standards u dokumenti esterni fil-qasam tal-volontarjat, ix-xogħol u ż-żgħażagħ jibqgħu rilevanti hawnhekk u aħna nkomplu napprovawhom u nirrakkomandawhom lill-Kummissjoni, l-Aġenzija Eżekuttiva u l-Aġenziji Nazzjonali, jiġifieri:

(a) L-Aġenda Politika għall-Volontarjat fl-Ewropa (PAVE) ([5])

(b) Il-Karta Ewropea dwar id-Drittijiet u r-Responsabilitajiet tal-Voluntiera tal-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ ([6])

(c) Il-Karta Ewropea tal-Kwalità tal-Internships u l-Apprendistati tal-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ ([7])

(d) Id-deċiżjoni tal-Bureau tal-Parlament Ewropew dwar l-internships mhux imħallsa ([8])

3.10. *Programm taż-Żgħażagħ?*

3.10.1. Naturalment hemm enfasi kbira fuq l-esperjenza, il-benesseri u l-progressjoni tal-parteċipanti żgħażagħ u aħna napprovaw dan bis-sħiħ. Għandu jkun hemm ukoll l-istess enfasi fuq il-kwalità tal-interventi, jekk dawn humiex qed jilħqu l-għanijiet tagħhom, jekk dawn josservawx l-aspettattivi u l-istandards rilevanti fl-oqsma rispettivi tagħhom. M'hemm l-ebda kompromess bejn il-kwalità tal-proġett u l-kwalità tar-riżultati għall-parteċipant, huma t-tnejn importanti ndaqs.

3.10.2. Filwaqt li l-volontarjat għaż-żgħażagħ huwa għan speċifiku u prijoritarju f'dan il-mument, fil-kuntest tat-tagħlim tul il-ħajja jista' wkoll ikun iż-żmien li jinbeda dibattitu dwar jekk għandux ikun hemm limitu ta' żmien għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà u attivitajiet relatati. Ħafna nies mis-soċjetà għandhom x'joffru u tabilħaqq x'jitgħallmu u s-solidarjetà bejn il-ġenerazzjonijiet tista' tkun daqstant importanti.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Mhuwiex ċar li d-data dwar il-progress li sar s'issa kinitx biżżejjed biex jittieħdu aktar deċiżjonijiet dwar il-konsolidazzjoni u l-amalgamazzjoni ma' oqsma ġodda. Kien hemm loġika ċara li s-Servizz Volontarju Ewropew ([9]) ikun programm dwar iż-żgħażagħ. M'aħniex konvinti li twettqet biżżejjed valutazzjoni tal-impatt fuq is-Servizz Volontarju Ewropew qabel ma ġie introdott il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà. Filwaqt li ħafna mis-Servizz Volontarju Ewropew issa sar il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà, jista' jkun hemm biża' li kien il-baġit disponibbli li mbotta dan il-proċess aktar milli viżjoni għall-volontarjat. Apparti dan m'aħniex ċerti dwar l-ammont ta' involviment miż-żgħażagħ fit-teħid tad-deċiżjonijiet dwar din il-bidla.

4.2. L-amalgamazzjoni tal-programmi tal-UE għall-għajnuna umanitarja u s-servizz volontarju jeħtieġ li jkollha loġika ċara u espliċita. Hemm dejjem aktar enfasi fuq is-sigurtà f'xi whud mill-politiki esterni tal-UE u l-kriżi tar-refuġjati ħalliet impatt ukoll. Dan jista' jikkontribwixxi wkoll għal bidla fin-natura tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jekk jintuża bħala parti mill-Azzjoni Esterna tal-UE. Barra minn hekk, din l-amalgazzjoni tintroduċi limitu ta' età fid-dimensjoni umanitarja li ma kienx jeżisti qabel.

4.3. L-għanijiet il-ġodda tal-Istrateġija l-ġdida tal-UE għaż-Żgħażagħ ([10]) relatati maż-żieda fl-involviment tal-volontarjat fl-Istati Membri apparti l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jistgħu jiġu espressi aħjar fil-proposta. L-Istrateġija tal-UE għaż-Żgħażagħ 2019-2027 tidher li għandha aktar miri ambizzjużi li jikkonsistu f'li l-Istati Membri jitheġġu jsaħħu l-politiki u l-istrateġiji tagħhom tal-volontarjat sabiex aktar żgħażagħ jitheġġu jkunu attivi. Ikun importanti li jiġi inkluż ukoll

([5]) http://www.kansalaisareena.fi/EYV2011Alliance_PAVE_copyfriendly.pdf
([6]) https://www.youthforum.org/charter-rights-and-responsibilities-volunteers
([7]) https://www.youthforum.org/european-quality-charter-internships-and-apprenticeships
([8]) https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/unpaid-internships-european-parliament-and-elsewhere-must-be-banned-say-sds
([9]) https://europeanvoluntaryservice.org/
([10]) https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en

finanzjament speċifiku sabiex l-Istati Membri jiġu offruti spazju fejn jaqsmu l-aħjar prattiki relatati mal-politiki u l-istrateġiji tal-volontarjat, pereżempju billi jerġa' jiġi stabbilit il-Grupp ta' Esperti dwar il-Mobbiltà tal-Żgħażagħ Voluntiera. B'mod partikolari, aħna qed nittamaw li r-rikonoxximent tal-istrument tal-eżiti tat-tagħlim tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jista' jintuża fil-forom kollha ta' impenn volontarju li jseħħ barra l-programm tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà. Il-bażi legali tal-proposta ma teskludihx iżda jkun utli li jiġi stabbilit għan usa' dwar dan.

4.4. Il-proposta l-ġdida twiegħed is-semplifikazzjoni tal-proċeduri u dan huwa milqugħ. Ikun utli aktar dettall għall-partijiet interessati f'dan ir-rigward. Il-proġetti ta' solidarjetà lokali huma żvilupp milqugħ tajjeb u għandhom jiġu prijoritizzati.

4.5. Xi wħud mill-materjal promozzjonali relatat mal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jiffoka ħafna fuq l-opportunitajiet individwali u l-iżvilupp. Filwaqt li dan jeħtieġ li jkun parti mill-offerta, naturalment huwa tal-akbar importanza li l-prodott aħħari u r-riżultat tal-volontarjat jiġu enfasizzati u promossi bl-istess mod. Minħabba li teżisti l-inizjattiva DiscoverEU ([11]), jaf ikollna bżonn noqogħdu attenti li ma tiżviluppax perċezzjoni li l-appoġġ tal-UE huwa prijorità għas-"sena ta' waqfien" u għal żgħażagħ finanzjarjament aktar komdi.

4.6. Aħna napprovaw bil-qawwa d-diviżjoni indikattiva ta' 90 % għall-volontarjat fl-implimentazzjoni tal-baġit tal-programm u l-perspettiva ta' aktar mentoring għal dawk żvantaġġjati. Għandha tinżamm id-disaggregazzjoni baġitarja għall-komponenti ħlief fejn in-nuqqas ta' domanda jinvolvi bidliet fil-linji baġitarji kollha mill-Aġenziji Nazzjonali. Ġeneralment l-allokazzjoni għandha ssir abbażi tat-talbiet mill-organizzazzjonijiet parteċipanti.

4.7. Ser ikun hemm il-ħtieġa li l-Aġenziji Nazzjonali jingħataw biżżejjed riżorsi, b'mod partikolari biex jindirizzaw kwalunkwe sfida u partikolarment il-miżuri l-ġodda relatati mal-aspett tax-xogħol tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà u għall-kooperazzjoni tagħhom mal-aġenziji tas-suq tax-xogħol u skemi nazzjonali oħra rilevanti.

4.8. Is-Servizz Volontarju Ewropew kellu qafas b'saħħtu għal taħriġ formali u informali. Ġie żviluppat il-kunċett ta' Erasmus għall-ħaddiema mis-settur tal-kultura u jista' jkun ta' valur għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà. It-tagħlim mhux formali huwa qasam kritiku. Għandu jiġi analizzat l-approċċ Pisa, fejn l-istudenti jistgħu jiksbu krediti għal xogħol prattiku tat-tip Erasmus.

4.9. Hemm dimensjoni ta' segwitu għall-Korp Ewropew ta' Solidarjetà iżda hija biss prevista fir-rigward tal-kondiviżjoni tal-għarfien. Hemm bżonn li jitfittex impenn aktar fit-tul tal-parteċipanti f'azzjonijiet ta' solidarjetà, inkluż volontarjat part-time (l-aktar komuni) fil-ħin liberu tal-parteċipanti, lil hinn mill-opportunità tal-volontorjat offruta mill-Korp Ewropew ta' Solidarjetà.

4.10. Huwa importanti li jiġi analizzat u tingħata risposta dwar l-użu tal-element marbut max-xogħol s'issa. Xi wħud mill-miżuri ta' effettività fl-evalwazzjoni *ex ante* — li jiffukaw iktar fuq dak li jitwettaq milli fuq ir-riżultat u l-evalwazzjonijiet futuri — għandhom jindirizzaw dan.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([11]) https://europa.eu/youth/discovereu_en

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tnaqqis tal-impatt ta' ċerti prodotti tal-plastik fuq l-ambjent"

(COM(2018) 340 final — 2018/0172 (COD))

(2019/C 62/34)

Relatur: **Maria NIKOLOPOULOU**

Konsultazzjoni	Il-Kunsill, 15.6.2018
	Il-Parlament Ewropew, 11.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 192(1) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Assemblea Plenarja	17.4.2018
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fis-sezzjoni	5.10.2018
Adottata fis-sessjoni plenarja	17.10.2018
Sessjoni tal-plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	210/3/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jappoġġja l-Proposta għal Direttiva dwar il-plastik li jintuża darba biss u jqisha bħala element kruċjali fil-qafas tal-istrateġija għall-ekonomija ċirkolari u għall-kisba tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli.

1.2. B'mod partikolari, il-Kumitat jagħmilha ċara li t-tranżizzjoni lejn is-sostenibbiltà teħtieġ l-ewwel nett l-involviment tal-aġenti politiċi, ekonomiċi, soċjali, ambjentali u kulturali kollha, li jinvolvu wkoll lil kull ċittadin f'mudell ġdid ta' produzzjoni, konsum u riċiklaġġ ta' prodotti. Huwa għalhekk li l-edukazzjoni, it-taħriġ u l-kampanji ta' sensibilizzazzjoni jirrappreżentaw rekwiżiti fundamentali fil-livelli kollha, b'attenzjoni speċjali għaż-żgħażagħ fl-età tal-iskola.

1.3. Il-Kumitat iqis li l-proposta tal-Kummissjoni hija proġett pilota importanti b'enfasi speċifika fuq il-prodotti tal-plastik l-aktar preżenti fl-ibħra u l-oċeani. Madankollu, il-proposta tista' tkun saħansitra aktar ambizzjuża u, fl-istess ħin, għandha tkun akkumpanjata minn pjan direzzjonali u inizjattivi oħra biex tiġi żgurata implimentazzjoni effettiva.

1.4. B'mod partikolari, il-Kumitat jirrakkomanda:

1.4.1. li tiġi evalwata ż-żieda tal-lista b'għaxar prodotti u li jiġu inklużi oħrajn li għalihom diġà hemm alternattivi sostenibbli disponibbli fis-suq fi kwantità u bi prezz adegwati;

1.4.2. li jiġi ċċarat il-prinċipju li l-prodotti kollha bijodegradabbli għandhom ikunu wkoll kompostibbli, bi skadenzi speċifiċi għall-fotodegradazzjoni fuq l-art u fil-baħar;

1.4.3. li s-sajjieda jistgħu jkunu fatturi ewlieni fit-tindif tal-ibħra u l-oċeani. L-inċentivi għar-ritorn tax-xbieki tas-sajd għandhom jiġu estiżi mill-aktar fis possibbli għall-iskart kollu miġbur matul is-sajd. Għall-iżvilupp sħiħ ta' sistema ġdida tat-tindif tal-ibħra u l-oċeani, huwa neċessarju li l-partijiet interessati kollha u l-awtoritajiet lokali jiġu involuti. Barra minn hekk, il-portijiet kollha, inklużi l-iżgħar, għandu jkollhom sistema ta' ġbir avvanzata u ġestjoni trasparenti tal-iskart;

1.4.4. minkejja l-fatt li 90 % tal-prodotti tal-plastik li jintużaw darba biss preżenti fis-suq Ewropew huma prodotti f'pajjiżi terzi, huwa essenzjali li l-kumpaniji kollha fis-settur jiġu akkumpanjati fit-tranżizzjoni lejn produzzjoni aktar sostenibbli. B'mod speċjali, l-innovazzjoni u l-iżvilupp ta' setturi bħall-ekodisinn, materja prima bijoplastika u sekondarja għandhom jiġu mħeġġa b'għodda finanzjarji u fiskali. B'dan il-mod, l-UE tkun tista' tibbenefika minn tkabbir sinifikanti fil-bilanċ kummerċjali, tiffavorixxi l-iżvilupp ta' kumpaniji aktar sostenibbli u żżid l-impjiegi ta' kwalità.

1.4.5. Il-prinċipju ta' *"min iniġġes iħallas"*, stabbilit bid-Direttiva 2004/35/KE, huwa pilastru fundamentali tal-proposta tal-Kummissjoni u huwa l-bażi ta' distribuzzjoni aktar ġusta u bilanċjata tal-ispejjeż tal-ġestjoni tal-iskart u tar-riċiklaġġ. L-applikazzjoni korretta tad-Direttiva ser tippermetti li jitnaqqsu dawn l-ispejjeż għal dawk il-kumpaniji li għandhom proċessi ċertifikati għall-prevenzjoni tat-tniġġis jew għall-irkupru dirett ta' prodotti mniġġsa manifatturati;

1.4.6. koordinazzjoni akbar bejn il-bqija tal-leġislazzjonijiet eżistenti fil-kwistjoni tal-ġestjoni u r-riċiklaġġ tal-iskart, b'enfasi fuq is-separazzjoni tal-iskart. Barra minn hekk ikun importanti għall-Istati Membri li jistabbilixxu awtorizzazzjonijiet u sanzjonijiet armonizzati;

1.4.7. L-istrateġija għall-plastik li jintuża darba biss ser ikollha effett limitat jekk il-Kummissjoni ma tintervjenix bi strateġija *ad hoc* għal ġestjoni u kontroll aktar sostenibbli tal-ilmijiet interni (lagi u xmajjar) li minnhom jgħaddi 80 % tal-iskart preżenti fl-ibħra. Il-Kumitat jirrakkomanda l-promozzjoni tat-tixrid ta' sistemi ta' governanza li jinvolvu awtoritajiet pubbliċi u privati u s-soċjetà ċivili organizzata, bħal *"kuntratti tax-xmajjar"*, li għandhom jiġu vvalutati bħala rekwiżit fundamentali għall-aċċess għal ċerti fondi għall-ħarsien ambjentali (eż. Interreg);

1.4.8. L-introduzzjoni ta' sistemi ta' tikkettar u traċċabilità għall-prodotti tal-plastik tista' tirrappreżenta valur miżjud fil-proċessi ta' ġestjoni u riċiklaġġ tal-iskart. Il-ħolqien ta' logo speċifiku jista' jsaħħaħ il-fiduċja tal-konsumatur, speċjalment għal prodotti manifatturati b'materja prima sekondarja;

1.4.9. id-Direttiva għandha tiġi riveduta kull tliet snin minflok kull sitta. Din il-proposta hija ġġustifikata mill-fatt li l-mekkaniżmi ta' monitoraġġ huma diġà attivi u vvalidati (il-metodu tat-tifrix). Barra minn hekk, miżura bħal din issolvi l-problemi li jistgħu jinqalgħu matul il-fażi ta' implimentazzjoni u, jekk huwa meħtieġ, timmodifika jew testendi l-lista tal-għaxar prodotti, skont l-istatus ta' implimentazzjoni tad-Direttiva u żviluppi fil-qasam tal-*ekodisinn*;

1.4.10. Id-diversi prattiki tajbin eżistenti fl-ekonomija ċirkolari għandhom ikunu mifruxin aktar, waqt li tissaħħaħ il-"Pjattaforma Ewropea tal-Partijiet Interessati tal-Ekonomija Ċirkolari" tal-KESE, li hija għodda effettiva għall-iskambju ta' esperjenzi bejn il-partijiet interessati kollha.

2. **Introduzzjoni**

2.1. Fl-Unjoni Ewropea, l-iskart tal-plastik jammonta għal bejn 80 % u 85 % tal-iskart tal-baħar, li 50 % minnhom huma **prodotti tal-plastik li jintużaw darba biss (single use plastics – SUPs)** filwaqt li 27 % oħra huma **xbieki tas-sajd li fihom il-plastik**, **ġejjin mis-sajd tradizzjonali u mill-akkwakultura**, abbandunati jew mitlufin fil-baħar.

2.2. L-għaxar SUPs misjuba l-aktar ta' spiss fil-bajjiet Ewropej jikkorrispondu għas-86 % tal-oġġetti kollha misjuba u għat-43 % tal-iskart tal-baħar totali. Huma prodotti komuni, li l-materjal li bih huma magħmulin mhux dejjem huwa assoċjat mal-plastik ([1]): kontenituri tal-ikel, tazzi tax-xorb, cotton buds, platti, straws, bsaten tal-bżieżaq, fliexken u t-tappijiet tagħhom, filtri tal-prodotti tat-tabakk, wet wipes u boroż tal-plastik. **Dawn l-għaxar prodotti, flimkien mal-ixbieki tas-sajd li fihom il-plastik, jammontaw, għal madwar 70 % tal-iskart tal-baħar misjub** ([2]).

2.3. L-SUPs, ġeneralment magħmulin minn polyethylene u polypropylene, jeħtieġu medja ta' 300 sena biex jiddegradaw fl-ambjent, għalkemm f'xi każijiet il-fotodegradazzjoni tagħhom tista' tieħu sa 1 000 sena. Barra minn hekk, id-degradazzjoni ma timplikax li l-plastik jiġi assorbit fiċ-ċiklu tal-ħajja tan-natura, iżda jiġi ttrasformat f'mikroplastik li jsir inviżibbli għall-għajn tal-bniedem.

2.4. Il-plastik huwa waħda mill-aktar invenzjonijiet ta' valur tas-seklu għoxrin u li influwenzat il-ħajja l-aktar. Il-karatteristiċi fiżiċi tiegħu (flessibilità, ħeffa u reżistenza) jagħmluh materjal b'applikazzjonijiet infiniti; bħal fil-każ tal-SUPs, li huma ideali għall-użu estern (eż. piknik). Dan jimplika li l-SUPs huma prodotti b'riskju għoli li jinxterdu fin-natura, irrispettivament mir-rieda ta' bosta konsumaturi u l-effiċjenza tas-sistemi ta' ġestjoni u riċiklaġġ tal-iskart. Huwa riskju u impatt ambjentali sproporzjonat, speċjalment meta jitqies li l-ħin ta' użu mistenni ta' dawn il-prodotti jista' ma jaqbiżx il-ħames minuti.

([1]) 95 % tal-filtri tas-sigaretti huwa magħmul mill-plastik. https://www.noordzee.nl/hele-noordzeekust-schoon-2764-vrijwilligers-ruimen-11163-kilo-afval-op/

([2]) L-għadd tal-iskart fuq il-bajjiet huwa metodu rikonoxxut internazzjonalment għall-kejl tal-kompożizzjoni tal-iskart tal-baħar. Il-komunità xjentifika tqisu bħala indikatur affidabbli għat-tfassil ta' politiki. Il-metodu tal-għadd huwa bbażat fuq rapporti stabbiliti mill-Istati Membri u kkumpilati mill-JRC fil-kuntest tal-implimentazzjoni tad-Direttiva Kwadru dwar l-Istrateġija Marina 2008/56/KE. Sors tad-data: UNEP, 2017.

2.5. Jekk l-SUPs ma jidħlux fil-katina tal-ġestjoni tal-iskart, jakkumulaw fl-ibħra u fl-oċeani b'effetti li huma ta' ħsara għall-ambjent u għas-saħħa tal-bniedem, peress li jidħlu fil-katina alimentari. Barra minn hekk, dal-fenomenu jaffettwa bosta setturi ekonomiċi bħat-turiżmu, is-sajd u t-trasport bil-baħar.

2.6. Il-problema tal-iskart tal-baħar hija ta' natura transkonfinali u l-emblema tagħha hija l-gżejjer tal-plastik ([3]). L-Unjoni Ewropea hija impenjata li tagixxi kontra dan il-fenomenu f'konformità mal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti ([4]) u l-Ftehim ta' Parigi (COP21). L-istrateġija dwar il-plastik ([5]) irrappreżentat l-ewwel pass f'din id-direzzjoni, fil-qafas tal-pjan ta' azzjoni għall-ekonomija ċirkolari ([6]).

3. **Sommarju tal-proposta tal-Kummissjoni**

3.1. L-għan tal-proposta ta' Direttiva huwa li tipprevjeni u tnaqqas l-iskart tal-plastik (makroplastiks) fil-baħar li ġej mill-SUPs u x-xbieki tas-sajd li fihom il-plastik, billi timla l-miżuri diġà previsti fl-istrateġija dwar il-plastik u tikkoreġi d-differenzi misjuba f'azzjonijiet u leġislazzjoni eżistenti.

3.2. Id-Direttiva hija wkoll relatata mal-inizjattiva orjentata lejn l-eliminazzjoni ta' boroż tal-plastik li jintużaw darba biss (favur oħrajn magħmula b'materjali tal-bijoplastik jew kompostabbli), li biddlet radikalment u fi żmien qasir it-tradizzjonijiet tal-konsumaturi, u pprovdiet riżultati pożittivi ħafna għall-ambjent ([7]).

3.3. *Prodotti tal-plastik li jintużaw darba biss (SUPs)*

3.3.1. Wara l-għadd li sar f'bajjiet Ewropej differenti, il-proposta tiffoka fuq l-għaxar PSUPs li jinstabu l-aktar ta' spiss fuq il-bajjiet. Il-Kummissjoni pprevediet serje ta' miżuri bbażati fuq id-disponibbiltà ta' prodotti alternattivi sostenibbli u bi prezz raġonevoli. Jekk dawn diġà jeżistu fis-suq, jiġu eliminati l-prodotti korrispondenti tagħhom li jniġġsu l-iżjed (eż. straws, platti u cotton buds). Inkella, sett ta' miżuri mmirati biex inaqqsu l-konsum jiġi introdott permezz ta' kampanji ta' sensibilizzazzjoni u l-promozzjoni tal-ekodisinn biex jipproduċu materjali alternattivi, bijokompatibbli u riċiklabbli kemm jista' jkun malajr (eż. kontenituri tal-ikel, tazzi, bżieżaq, imballaġġ u qxur ta' pakketti, kontenituri tax-xorb, filtri ta' prodotti tat-tabakk, wet wipes, boroż tal-plastik ħfief).

3.3.2. Id-Direttiva tistabbilixxi l-applikazzjoni tar-reġim ta' responsabbiltà estiża tal-produttur għall-prodotti kollha li mhumiex soġġetti għar-restrizzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni, sabiex dawn jikkontribwixxu għall-ispejjeż tal-prevenzjoni u tal-ġestjoni tal-iskart.

3.3.3. Il-Kummissjoni tipproponi wkoll sistema ta' tikkettar biex tinforma lill-konsumaturi dwar il-ġestjoni tal-iskart sabiex tinkoraġġixxi l-ġbir u r-riċiklaġġ selettiv. Din il-miżura timplika wkoll l-indikazzjoni ta' mġiba li għandha tiġi evitata (eż. l-użu ta' wet wipes).

3.3.4. Il-proposta tintroduċi miżuri konkreti dwar id-disinn ta' prodotti (eż. tappijiet imwaħħla mal-fliexken) u għanijiet ambizzjużi mil-lat ta' riċiklaġġ (bħad-90 % tar-riċiklaġġ ta' fliexken tal-plastik li jintużaw darba biss separatament).

3.4. *Xbieki tas-sajd li fihom il-plastik*

3.4.1. Id-Direttiva tipproponi sistema integrata u aktar moderna għall-ġbir tax-xbieki tas-sajd li fihom il-plastik ibbażata fuq tliet punti ewlenin: l-introduzzjoni ta' mekkaniżmu speċifiku u makkinarji ta' ġbir selettiv fil-portijiet, inċentivi għas-sajjieda li jagħtu lura x-xbieki tas-sajd li fihom il-plastik jew li jiġbru dawk li ġew abbandunati fil-baħar, l-introduzzjoni ta' reġim ta' responsabbiltà estiża tal-produttur għall-produtturi tx-xbieki tas-sajd li fihom il-plastik, inklużi l-SMEs. Il-fondi miġbura permezz tar-reġim ta' responsabbiltà estiża tal-produttur se jintużaw biex ikopru l-ispejjeż biex tiġi evitata l-ġenerazzjoni ta' skart (kampanji ta' sensibilazzjoni pubblika) u ġestjoni tal-iskart, inkluż it-tindif tal-iskart iġġenerat minn prodotti tal-plastik li jintużaw darba biss.

([3]) Il-gżejjer tal-plastik jinsabu fl-ilmijiet internazzjonali u hemm bżonn ta' ftehim fuq livell dinji sabiex jiġu eliminati. Dawn il-gżejjer ġew iffurmati matul is-snin minn kurrenti tal-baħar, li akkumulaw ħafna mill-plastik minn pajjiżi li qed jiżviluppaw (prinċipalment l-Asja tax-Xlokk).

([4]) SDG Nru. 3, 9, 12 u 14 (saħħa u benesseri; Industrija, innovazzjoni u infrastruttura; Konsum u produzzjoni responsabbli; Ħajja ta' taħt l-ilma).

([5]) COM(2018) 28 final.

([6]) COM(2015) 614 final.

([7]) Id-Direttiva (UE) 2015/720 (ĠU C 214, 8.7.2014, p. 40). ĠU C 214, 8.7.2014, p. 40

3.5. Parti kbira tal-SUPs huma manifatturati f'pajjiżi barra l-UE. Dan jimplika li l-proposta tista' tiffavorixxi żvilupp produttiv Ewropew sostnut permezz ta' domanda interna qawwija. Huwa mistenni, għalhekk, li dan ir-regolament jiffavorixxi wkoll it-tkabbir aktar mgħaġġel ta' ekonomija kompetittiva, sostenibbli u dekarbonizzata, b'vantaġġ evidenti fil-bilanċ kummerċjali ma' pajjiżi terzi u effetti pożittivi għall-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) kien wieħed mill-pijunieri tal-iżvilupp sostenibbli bbażat fuq l-għarfien kemm taċ-ċittadini kif ukoll tal-atturi politiċi, ekonomiċi, soċjali, ambjentali u kulturali kollha. Għal din ir-raġuni, l-edukazzjoni f'kull livell għandha rwol ewlieni biex tibni l-pedamenti ta' mod ġdid ta' produzzjoni, konsum u għajxien li jirrispetta l-ambjent. Il-kumpaniji, fil-qafas tar-responsabbiltà korporattiva soċjali, huma fattur ewlieni f'dan il-kompitu ta' sensibilizzazzjoni u edukazzjoni. Is-soċjetà ċivili organizzata diġà wettqet ħafna azzjonijiet volontarji li jistgħu jirrappreżentaw valur miżjud importanti għall-inizjattiva tal-Kummissjoni.

4.2. Il-KESE jfakkar li t-tniġġis huwa problema globali. Kwalunkwe inizjattiva Ewropea, irrispettivament mill-viżjoni u l-ambitu tagħha, mhux se tkun biżżejjed jekk ma tkunx akkompanjata minn proġett usa' ta' żvilupp sostenibbli li jinvolvi kemm il-kompetituri ewlenin tal-Unjoni kif ukoll il-pajjiżi li qed jiżviluppaw. B'mod partikolari, huwa rakkomandat li jinħolqu sinerġiji ma' pajjiżi terzi kontigwi fil-ġestjoni sostenibbli ta' ibħra magħluqa bħall-Baħar l-Iswed u l-Baħar Mediterran. B'hekk, il-Kumitat jistenna li l-UE taqdi rwol kull darba aktar prinċipali fit-tmexxija tal-proċessi ta' żvilupp sostenibbli.

4.3. Il-KESE jappoġġja l-proposta orjentata biex tipprevjeni u tnaqqas l-iskart tal-plastik fil-baħar li ġej mill-PSUPs u x-xbieki tas-sajd li fihom il-plastik. Il-Kumitat huwa tal-fehma li wieħed jiffoka fuq numru limitat ta' prodotti b'impatt ambjentali għoli skont *il-loġika "tal-proġett pilota"* u jqis din l-inizjattiva bħala pass importanti lejn il-ħolqien ta' ekonomija verament sostenibbli, fil-qafas tal-pjan ta' azzjoni għall-ekonomija ċirkolari ([8]) u biex tikkomplementa l-istrateġija għall-plastik ([9]). Madankollu, il-Kumitat jemmen li l-inizjattiva tal-Kummissjoni tista' tkun aktar ambizzjuża, waqt li l-lista tiżdied b'dawk il-prodotti sostenibbli kollha li diġà huma disponibbli fil-kwantità u bi prezz adatt (pereżempju, il-kapsuli tal-kafè) u tiġi żgurata s-sigurtà tagħhom, bl-involviment tal-EFSA.

4.4. Il-KESE jikkunsidra li l-proposta biex tillimita l-kummerċjalizzazzjoni għandha tkun xierqa biss fil-każ li diġà hemm prodotti alternattivi sostenibbli, sikuri għall-ambjent u n-nies u aċċessibbli għall-konsumaturi.

4.5. Biex tissolva l-problema tal-akkumulazzjoni ta' skart tal-plastik, apparti l-ġestjoni tal-iskart, huma importanti kemm id-drawwiet ta' konsum kif ukoll il-mudell tal-produzzjoni. Għal din ir-raġuni huwa fundamentali li l-gvernijiet nazzjonali jimplimentaw l-għodod kollha meħtieġa biex jinkoraġġixxu l-użu ta' prodotti tal-plastik sostenibbli, biex b'hekk jippromovu u jappoġġjaw il-proċessi ta' produzzjoni u konsum aktar effiċjenti. Fl-istess ħin, huwa importanti li ċ-ċittadini jiġu sensibilizzati, sa mill-età tal-iskola, sabiex dawn jaġixxu b'mod responsabbli u jipparteċipaw fil-ġbir selettiv tal-iskart.

4.6. L-SUPs huma prodotti b'riskju għoli ta' tixrid fl-ambjent, irrispettivament mir-rieda ta' ħafna konsumaturi u mill-effiċjenza tas-sistemi ta' ġestjoni u riċiklaġġ tal-iskart. L-impossibilità li jinħoloq mekkaniżmu effiċjenti għall-100 % tal-ġbir u r-riċiklaġġ tal-iskart timplika li prodotti alternattivi sostenibbli għandhom jinħolqu malajr kemm jista' jkun, u jieħdu miżuri biex inaqqsu l-livell ta' tniġġis li ġie ġġenerat ([10]).

4.7. *L-ekodisinn* huwa fattur ewlieni fil-ħolqien ta' prodotti bijokompatibbli alternattivi għal dawk li jniġġsu aktar. Il-Kumitat jirrakkomanda li jiġu investiti riżorsi xierqa f'dan is-settur fil-qafas finanzjarju ġdid tal-UE, speċjalment permezz tal-programm il-ġdid Orizzont. Il-KESE jqis li l-innovazzjoni favur l-ambjent fil-qasam *tal-bijoplastik* u *tal-materja prima sekondarja*, jew l-użu ta' enżimi bħal *"PETase"* li kapaċi jiekol il-plastik, jistgħu jirrappreżentaw valur miżjud għall-Unjoni kollha, mill-perspettiva ekonomika, soċjali u ambjentali.

([8]) ĠU C 264, 20.7.2016, p. 98, ĠU C 367, 10.10.2018, p. 97.
([9]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 61.
([10]) ĠU C 230, 14.7.2015, p. 33.

4.8. Il-Kumitat jirrakkomanda approċċ speċifiku għall-prodotti tal-plastik maħsuba biex jiġu ttrasformati f'materja prima sekondarja. B'mod partikolari, huwa importanti li l-plastik ma jkunx fih addittivi kimiċi tossiċi li jistgħu jimpedixxu r-riċiklaġġ tiegħu, jikkawżaw ħsara lin-nies, lill-kumpaniji u lill-ambjent. Barra minn hekk, huwa importanti li jiġi stabbilit "*tmiem tal-ħajja*" peress li ma jistgħux jiġu suġġetti għal riċiklaġġ infinit.

4.9. Il-KESE jqis li wieħed mil-limiti l-aktar evidenti tal-inizjattiva huwa n-nuqqas ta' regolamenti li jikkompletaw il-kunċett ta' "*bijodegradabilità*". Fil-fatt, **jekk prodott tal-plastik ikun bijodegradabbli ma jfissirx li huwa ekosostenibbli.** Il-prodotti tal-plastik, u b'mod partikolari l-SUPs, jistgħu jiġu ttrasformati f'mikroplastiks li jniġġsu l-ambjent u li jiżdiedu mal-katina alimentari. Għal dik ir-raġuni l-Kumitat jirrakkomanda li tittieħed azzjoni malajr kemm jista' jkun biex jiġi ċċarat il-prinċipju li l-prodotti tal-plastik kollha "bijodegradabbli" huma wkoll "***kompostabbli***", jiġifieri la *tossiċi* u lanqas *ta' ħsara* għall-ambjent. F'dan il-qafas huwa wkoll fundamentali li jistabbilixxu perjodi ta' bijodegradabilità speċifiċi fil-baħar u fuq l-art f'konformità mal-istandard armonizzat EN 13432 ([11]). Fl-aħħarnett, huwa fundamentali li tinħoloq *tikketta* Ewropea, b'mekkaniżmi xierqa ta' kontroll biex tiġi evitata l-frodi.

4.10. Il-KESE jappoġġja l-proposta li tħeġġeġ ir-ritorn tax-xbieki tas-sajd li fihom il-plastik b'inċentivi għas-sajjieda. Il-Kumitat jinnota li l-attività tas-seperazzjoni tal-iskart la hija faċli u lanqas qasira, u għalhekk jistenna li l-inċentivi jkunu xierqa għaż-żmien investit mis-sajjieda biex jiddifferenzjaw l-iskart.

4.10.1. Din il-miżura għandha tiġi estiża għar-ritorn tal-iskart kollu miġbur matul l-attività tas-sajd li għaliha, skont il-liġijiet fis-seħħ, is-sajjieda huma obbligati jħallsu biex iħottuhom fil-portijiet. Dan ifisser li, illum il-ġurnata, is-sajjieda jħallsu biex inaddfu l-baħar u jħottu fuq l-art l-iskart li huma ma pproduċewx, iżda ġabru. Għal din ir-raġuni, huwa rrakkomandat li l-miżuri attwali rigward il-ġestjoni tal-iskart jiġu riveduti fil-qafas tal-Fond Ewropew għas-Sajd 2021-2026 il-ġdid, li jiffavorixxi l-imġiba proattiva u responsabbli.

4.10.2. Peress li hemm kwantitajiet kbar ta' skart, kemm fil-wiċċ kif ukoll taħt il-baħar, is-sajjieda jistgħu jirrappreżentaw valur miżjud importanti għall-ġbir tagħhom. L-introduzzjoni riċenti ta' limiti ta' bosta stokkijiet tas-sajd tippermetti li dawn l-inċentivi jiġu kkunsidrati bħala element ta' kumpens ekonomiku ([12]). B'dan il-mod, l-attività tat-tindif, wara taħriġ adegwat u involviment dirett tal-assoċjazzjonijiet tas-sajjieda, tista' ssir attività ekonomika interessanti oħra bħat-turiżmu tas-sajd (ekonomija ekoloġika), li hija pprattikata ħafna f'perjodi ta' interruzzjoni naturali tas-sajd. Din il-miżura għandha tkun inkluża fil-Fond Ewropew għas-Sajd il-ġdid u l-implimentazzjoni tagħha għandha tkun is-suġġett ta' inizjattiva leġislattiva Ewropea speċifika.

4.11. Il-Kumitat huwa favur l-introduzzjoni tar-reġim ta' responsabbiltà estiża tal-produttur li huwa konformi mal-prinċipju ta' "*min iniġġes iħallas*". Sallum, setturi oħra produttivi (it-turiżmu ([13]), it-trasport marittimu, is-sajd) u ċ-ċittadini (permezz ta' taxxi għall-ġbir, il-ġestjoni u għar-riċiklaġġ tal-iskart) ħallsu l-ispejjeż tat-tniġġis tal-baħar. Malli jiġi implimentat, ser ikun importanti li jiġi vverifikat li dan il-prinċipju huwa applikat għall-kumpaniji li fil-fatt jimmanifatturaw prodotti li jniġġsu u li ma jiġix assorbit mill-prezz finali mħallas mill-konsumaturi ([14]).

4.12. Il-Kumitat, f'konformità mal-kriterji tad-Direttiva 2004/35/KE ([15]), tistieden lill-Kummissjoni u lill-Istati Membri jevalwaw il-possibiltà li jitnaqqsu l-piżijiet ekonomiċi għall-kumpaniji li jiżviluppaw azzjonijiet ċertifikati għall-irkupru dirett tat-tniġġis ikkawżat mill-prodotti tagħhom (eż. sistema ta' imballaġġ li jista' jintbagħat lura). L-evalwazzjoni ta' dawn il-prattiki tajbin, għalkemm hija l-kompetenza diretta tal-awtoritajiet nazzjonali, għandha wkoll tkun suġġetta għal kontroll Ewropew tat-tieni livell.

4.13. Il-KESE huwa konxju li t-tranżizzjoni għall-ekonomija ċirkolari tinvolvi serje ta' spejjeż għoljin għal ħafna kumpaniji. Għal din ir-raġuni, il-Kumitat jittama li dan il-proċess, li huwa tant indispensabbli mill-perspettiva ambjentali, se jkun akkumpanjat minn inċentivi finanzjarji u fiskali biex il-kumpaniji jkunu jistgħu jwettqu l-proċess tat-tranżizzjoni għal produzzjoni sostenibbli. Huwa importanti li dan il-proċess jiġi ġestit u ssorveljat fuq livell Ewropew biex jiġu evitati sitwazzjonijiet ta' kompetizzjoni inġusta fis-suq intern.

([11]) L-UNI EN 13432: 2002 hija standard armonizzat tal-Kumitat Ewropew għall-Istandardizzazzjoni dwar il-karatteristiċi li għandu jkollu materjal sabiex jiġi definit bħala bijodegradabbli jew kompostabbli.
([12]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 61.
([13]) ĠU C 209, 30.6.2017, p. 1.
([14]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 22.
([15]) Id-Direttiva 2004/35/KE tistabbilixxi l-prinċipju ta' "min iniġġes iħallas". Dan ifisser li kumpanija li tikkawża ħsara ambjentali hija responsabbli għaliha, għalhekk trid tieħu l-miżuri ta' prevenzjoni jew ta' tiswija meħtieġa u tkopri l-ispejjeż relatati kollha.

4.14. It-tranżizzjoni għal ekonomija ċirkolari tista' tirrappreżenta opportunità għall-Unjoni Ewropea kollha mil-lat tal-kompetittività u l-impjieg. Biex tiġi sfruttata l-opportunità huwa neċessarju li tiġi żviluppata sistema avvanzata ta' edukazzjoni u taħriġ. Dan jimplika wkoll sistema adatta ta' politiki ta' xogħol attivi biex taġġorna l-ħiliet tal-ħaddiema.

4.15. Il-Kumitat jikkondividi l-idea li titfassal Direttiva għal kull Stat Membru biex jimplimenta r-regolament skont il-karatteristiċi nazzjonali tiegħu, għalkemm ikun importanti li jiġu limitati d-differenzi f'termini ta' awtorizzazzjonijiet u sanzjonijiet malajr kemm jista' jkun ([16]). F'dan il-kuntest, huwa fundamentali li l-gvernijiet nazzjonali jinvolvu lis-soċjetà ċivili organizzata fl-istadji kollha, mit-tħejjija tal-leġislazzjoni sal-implimentazzjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tagħha. Meta tiġi applikata d-Direttiva, għalkemm f'xi każijiet hemm limiti ta' żmien biex jintlaħqu l-għanijiet stabbiliti, ħafna oħrajn (bħal pereżempju r-riċiklaġġ tal-PET) m'għandhomx kalendarji definiti. Il-KESE jikkunsidra li n-nuqqas ta' dati ċari u ugwali għal kulħadd jista' jżid is-sitwazzjonijiet ta' żbilanċ fil-fażi ta' traspożizzjoni tar-regolament.

4.16. Il-Kumitat jinnota li l-mekkaniżmi ta' monitoraġġ huma diġà attivi u vvalidati (metodu tat-tifrix). Għal din ir-raġuni, huwa rrakkomandat li r-reviżjoni tad-Direttiva ssir kull tliet snin minflok sitta, li hija l-proposta inizjali. Din il-miżura se tirrisolvi kwalunkwe problema li tista' tinqala' matul il-fażi ta' implimentazzjoni u, jekk meħtieġ, timmodifika jew twessa' l-lista tal-għaxar SUPs, skont l-istatus tal-implimentazzjoni tad-Direttiva u l-evoluzzjoni fil-qasam *tal-ekodisinn*.

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1. Skont l-UNEP ([17]), 80 % tal-iskart akkumulat fl-ibħra u fl-oċeani ġie prodott minn fuq l-art u spiċċa fil-baħar permezz tax-xmajjar. Dan jimplika l-ħtieġa li tintervjeni b'miżuri dejjem aktar ikkoordinati biex jevitaw li l-iskart jasal sal-baħar. L-azzjonijiet relatati mal-SUPs se jtejbu s-sitwazzjonijiet tal-lagi u tax-xmajjar, madankollu, m'hemm l-ebda previżjoni speċifika dwar ix-xbieki tas-sajd. Għal din ir-raġuni, il-KESE jirrakkomanda li r-regolament jiġi estiż għal-lagi u għax-xmajjar, permezz ta' strateġija fuq livell Ewropew għal ġestjoni aktar sostenibbli tal-ilmijiet interni.

5.2. *Il-kuntratti tax-xmajjar* ([18]) huma prattika tajba ta' suċċess kbir komuni ħafna fl-Ewropa, li tista' tkun effettiva ħafna għall-ġestjoni tal-ilmijiet interni, fir-rigward tar-riskju idroġeoloġika u ambjentali. Is-saħħa ta' din l-għodda tinsab fil-*governanza* miftuħa li tippermetti li jiġu involuti fuq livell territorjali l-aġenti pubbliċi u privati kollha u s-soċjetà ċivili organizzata. Dawn l-esperjenzi għandhom jinġabru permezz tal-ħolqien ta' bażi tad-data Ewropea, biex jiġi ffaċilitat żvilupp organiku u struttat madwar l-Ewropa. F'konformità mal-programm ġdid Orizzont Ewropa, li jistabbilixxi li l-35 % tal-baġit għandu jkun allokat għal azzjonijiet dwar il-klima u l-ambjent, il-Kumitat jirrakkomanda li dawn *il-kuntratti* jkunu prerekwiżit ewlieni għall-aċċess għal ċerti fondi Ewropej ta' riċerka. u ta' innovazzjoni għas-sostenibbiltà ambjentali, u għall-fondi destinati għall-protezzjoni territorjali fi kwistjonijiet relatati mar-riskju idroġeoloġiku u ambjentali (eż. Interreg);

5.3. Il-Kumitat jikkunsidra li hija fundamentali azzjoni koerenti u koordinata tad-Direttiva mal-bqija tal-leġislazzjoni tal-UE fil-qasam tal-iskart u l-ilma, b'mod partikolari d-Direttiva qafas dwar l-iskart ([19]), id-Direttiva dwar l-imballaġġ u l-iskart mill-imballaġġ ([20]), id-Direttiva kwadru dwar l-istrateġija marina ([21]) u d-Direttiva dwar it-trattament tal-ilma urban mormi ([22]). Għandha tingħata attenzjoni partikolari lir-regolament Ewropew dwar il-ġestjoni tal-iskart ([23]).

5.3.1. Huwa importanti li jkun hemm strutturi adatti għall-ġestjoni tal-iskart (pereżempju, ġbir separat tal-iskart kompostabbli sabiex jiġi pproċessat b'mod effiċjenti u korrett fl-impjanti tar-riċiklaġġ), akkumpanjati minn informazzjoni ċara lill-konsumaturi. Is-separazzjoni korretta ser tħeġġeġ ukoll l-użu tat-teknika ta' stampar 3D, peress li l-plastik jista' jintuża faċilment bħala materja prima sabiex jinħolqu oġġetti ġodda.

([16]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 61.
([17]) UNEP, Marine plastic debris and microplastics, 2016.
([18]) Il-kuntratti tax-xmajjar huma prattika tajba li ġiet iċċirkolata għall-ewwel darba fi Franza fis-snin disgħin. Fis-sena 2000, fl-okkażjoni tal-World Water Forum, ġew stabbiliti l-importanza u l-utilità tagħha. Fl-ewwel fażi, il-kuntratti tax-xmajjar kienu mmirati lejn il-prevenzjoni tar-riskju idroġeoloġiku. F'dawn tal-aħħar, f'ħafna pajjiżi tal-UE, saru għodda fundamentali għall-ġestjoni responsabbli u sostenibbli tal-ilmijiet interni b'approċċ *minn isfel għal fuq*.
([19]) Direttiva 2008/98/KE.
([20]) Direttiva 1994/62/KE.
([21]) Direttiva 2008/56/KE.
([22]) Direttiva 91/271/KEE.
([23]) Direttiva 2008/98/KE.

5.3.2. Minkejja li dawn ma jagħmlux parti mill-SUPs, il-Kumitat jistieden lill-Kummissjoni biex tqis il-fenomenu dejjem jikber tal-filtri bio media li jinsabu f'ħafna bajjiet Ewropej wara li tkun falliet il-ġestjoni tal-ilma mormi.

5.4. Id-diġitalizzazzjoni tista' tkun alleat qawwi fil-ġlieda kontra t-tniġġis u favur ekonomija sostenibbli. L-introduzzjoni ta' sistemi ta' tikkettar u traċċabilità għall-prodotti tal-plastik tista' tirrappreżenta valur miżjud fil-proċessi ta' ġestjoni u riċiklaġġ tal-iskart. Il-ħolqien ta' logo speċifiku jista' jsaħħaħ il-fiduċja tal-konsumaturi, speċjalment għal prodotti manifatturati b'materja prima sekondarja ([24]).

5.5. Il-Kumitat jirrakkomanda l-ħolqien ta' qafas komuni u ta' kwalità għolja ta' ċertifikazzjonijiet ambjentali. Din l-inizjattiva hija fundamentali biex il-kumpaniji jkunu jistgħu jiksbu l-ogħla standards ta' sostenibbiltà, filwaqt li jevitaw rekwiżiti li jikkoinċidu u piżijiet ekonomiċi addizzjonali.

5.6. Il-KESE jerġa' jqajjem il-kwistjoni tas-sistemi portwarji differenti fl-UE ([25]). Fl-Ewropa hemm mijiet ta' portijiet żgħar li jirrappreżentaw fattur ewlieni għall-iżvilupp ta' komunitajiet lokali żgħar li jgħixu grazzi għall-baħar u għas-sajd. Il-proposta tal-Kummissjoni tistabbilixxi proċess ta' modernizzazzjoni (ta' metodu, teknoloġija u infrastruttura) li ma tantx tista' titwettaq fil-livell lokali mingħajr l-appoġġ finanzjarju tal-Unjoni Ewropea. Dan il-proċess huwa fundamentali biex jikkumbatti l-fenomeni ta' depopolazzjoni u jżomm kemm il-partikolaritajiet produttivi lokali kif ukoll il-komunitajiet infushom.

5.6.1. Il-Kumitat jirrakkomanda li l-fondi miġbura permezz ta' responsabbiltà estiża tal-produttur, ibbażata fuq id-Direttiva (UE) 2018/851, jintużaw ukoll biex iġġeddu l-infrastrutturi tal-port skont l-ogħla standards ta' ġbir u ġestjoni ta' skart. Fl-istess ħin, il-KESE jqis li huwa essenzjali li l-istituzzjonijiet u s-soċjetà ċivili jiġu involuti fil-livell lokali b'approċċ speċifiku għall-kunsilli żgħar tal-kosta (b'inqas minn 5 000 abitant) sabiex ikunu jistgħu jsibu soluzzjonijiet komuni u orħos fuq medda twila ta' żmien flimkien.

5.7. Il-KESE, flimkien mal-Kummissjoni, għandu pjattaforma għall-ekonomija ċirkolari ([26]) li diġà kisbet riżultati importanti, billi tiffaċilita l-ġbir u l-iskambju ta' diversi esperjenzi u prattiki tajba eżistenti bejn l-aġenti differenti diġà involuti, u billi tiffavorixxi t-tixrid u r-riproduzzjoni tagħhom. Din il-pjattaforma hija għodda fundamentali li jistħoqqilha li tkun aktar mifruxa.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([24]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 61
([25]) ĠU C 288, 31.8.2017, p. 68.
([26]) https://circulareconomy.europa.eu/platform/en.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi regoli dwar l-appoġġ għall-pjanijiet strateġiċi li jridu jitfasslu mill-Istati Membri taħt il-Politika Agrikola Komuni (il-Pjanijiet Strateġiċi tal-PAK) u ffinanzjati mill-Fond Agrikolu Ewropew ta' Garanzija (FAEG) u mill-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali (FAEŻR) u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1305/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill u r-Regolament (UE) Nru 1307/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill"

(COM(2018) 392 final — 2018/0216 (COD))

dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-finanzjament, il-ġestjoni u l-monitoraġġ tal-politika agrikola komuni u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1306/2013"

(COM(2018) 393 final — 2018/0217 (COD))

u dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolamenti (UE) Nru 1308/2013 li jistabbilixxi organizzazzjoni komuni tas-swieq fi prodotti agrikoli, (UE) Nru 1151/2012 dwar skemi tal-kwalità għal prodotti agrikoli u oġġetti tal-ikel, (UE) Nru 251/2014 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar id-definizzjoni, id-deskrizzjoni, il-preżentazzjoni, it-tikkettar u l-protezzjoni tal-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-prodotti tal-inbid aromatizzat, (UE) Nru 228/2013 li jistabbilixxi miżuri speċifiċi għall-agrikoltura fir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni u (UE) Nru 229/2013 li jistabbilixxi miżuri speċifiċi għall-agrikoltura favur il-gżejjer minuri fil-Baħar Eġew"

(COM(2018) 394 final — 2018/0218 (COD))

(2019/C 62/35)

Relatur: **John BRYAN**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 22.6.2018
Bażi legali	Artikoli 43(2) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Bureau	22.5.2018
Sezzjoni kompetenti	Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fis-sezzjoni	5.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	201/11/19

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Politika tal-PAK b'saħħitha, b'baġit tal-PAK b'saħħtu bbażat fuq il-Mudell Ewropew tal-Agrikoltura u l-Produzzjoni tal-Ikel, li tappoġġa politika tal-agrikoltura u settur tal-biedja Ewropej sostenibbli mil-lat ekonomiku, soċjali u ambjentali, li tinvolvi l-ogħla standards u li tikkontribwixxi għall-iżgurar ta' settur agrikolu kompetittiv, hija importanti ħafna għall-Unjoni Ewropea u għaċ-ċittadini kollha tagħha. L-immodernizzar u s-simplifikazzjoni tal-PAK f'din ir-riforma huma essenzjali sabiex din issir aktar adatta għall-iskop tagħha li tissodisfa l-ħtiġijiet għal settur tal-biedja u tal-agrikoltura tal-UE aktar sostenibbli u vijabbli kullimkien fl-Ewropa u sabiex tindirizza l-isfidi ġodda dwar it-tibdil fil-klima u l-ambjent.

1.2. Proposti sabiex jitnaqqas il-baġit tal-PAK mhumiex aċċettabbli. Iż-żamma ta' pakkett finanzjarju xieraq għall-PAK hija prekundizzjoni għas-sostenibbiltà (ekonomika, ambjentali u soċjali) tal-biedja tal-UE sabiex jiġu ppreservati l-introjti u l-impjiegi u tiġi żgurata l-produzzjoni tal-beni pubbliċi ambjentali, u għalhekk tikkontribwixxi b'mod deċiżiv għall-vitalità

tal-ambjent rurali u għall-istabbiltà tal-ekonomija b'mod ġenerali. Il-KESE jappoġġja l-opinjoni li l-baġit tal-UE jenħtieġ li jiżdied għal 1,3 % tal-ING biex jipprovdi finanzjament xieraq għall-PAK u għall-objettivi u l-isfidi tal-politika ġodda li ġew identifikati.

1.3. Il-KESE jilqa' d-direzzjoni ġdida proposta għall-PAK dwar is-sussidjarjetà, b'responsabbiltà u flessibbiltà akbar għall-Istati Membri permezz tal-Pjani Strateġiċi tal-PAK u l-mudell ġdid ta' implimentazzjoni bbażat fuq il-prestazzjoni. Madankollu, il-KESE huwa ħerqan li jiżgura li l-PAK tibqa' politika komuni fl-Istati Membri kollha u li s-suq uniku jiġi ppreservat bis-sħiħ. Iż-żamma tal-istruttura attwali tal-PAK b'żewġ pilastri b'pagamenti diretti b'saħħithom taħt il-Pilastru I biex jiġu appoġġjati l-introjti tal-azjendi agrikoli u miżuri ta' żvilupp rurali fil-Pilastru II biex jiġu appoġġjati setturi, reġjuni u infrastruttura soċjali vulnerabbli u li titħeġġeġ it-tranżizzjoni lejn azjendi agrikoli iktar sostenibbli u innovattivi huma essenzjali. L-organizzazzjoni komuni tas-swieq u suq uniku effettiv huma ta' importanza kritika wkoll.

1.4. L-enfasi u l-ambizzjoni akbar fil-proposti tal-PAK fuq l-ambjent u t-tibdil fil-klima huma elementi pożittivi. L-objettivi speċifiċi huma ċari u b'saħħithom, filwaqt li jkopru kwistjonijiet bħall-ilma, l-arja u l-ħamrija kif ukoll il-pajsaġġ u l-bijodiversità, u l-produzzjoni sostenibbli ta' ikel ta' kwalità. Il-miżuri stipulati fit-test tar-regolament sabiex jintlaħqu l-għanijiet għandhom, madankollu, jiġu deskritti b'mod ħafna aktar ċar u speċifiku. Baġit tal-PAK xieraq huwa essenzjali sabiex jintlaħqu dawn l-objettivi, b'pagamenti stimulanti għall-bdiewa.

1.5. 40 % tan-nefqa agrikola għandu jmur lejn l-objettivi tal-UE rigward it-tibdil fil-klima. Il-KESE jilqa' dan l-objettiv, iżda jistenna li l-UE tistipula sett definit b'mod ċar ta' miżuri f'dan ir-rigward.

1.6. Wara li f'diversi riformi preċedenti tal-PAK ġew imwiegħda impenji dwar is-simplifikazzjoni fil-livell tal-azjendi agrikoli, il-KESE jemmen bis-sħiħ li dawn iridu jitwettqu f'din ir-riforma. Madankollu, il-KESE jinsab imħasseb dwar il-fatt li s-sussidjarjetà u l-kondizzjonalità ġodda li jinvolvu pjani strateġiċi tal-PAK kemm għall-Pilastru I kif ukoll għall-Pilastru II tal-PAK u r-Rekwiżiti Statutorji ta' Ġestjoni (SMRs) u l-Kundizzjonijiet Agrikoli u Ambjentali Tajba (KAAT) addizzjonali se jkomplu jżidu l-volum tal-piż burokratiku fuq il-bdiewa individwali pjuttost milli jnaqqsuh.

1.7. Il-pagamenti diretti tal-Pilastru I u l-finsnzjament tal-Pilastru II tal-PAK iridu jiġu protetti bis-sħiħ biex jiġu żgurati azjendi agrikoli vijabbli u sostenibbli. Il-pagamenti diretti jenħtieġ li jingħataw biss lil bdiewa ġenwini u jenħtieġ li jiġu adottati kriterji oġġettivi ċari sabiex jiġi ddefinit aħjar bidwi ġenwin.

1.8. Iż-żieda fl-appoġġ għal tiġdid ġenerazzjonali u bdiewa żgħażagħ hija element pożittiv. Din iż-żieda fl-għajnuna trid tkun akkumpanjata minn miżuri addizzjonali li jippermettu għal tiġdid ġenerazzjonali effettiv.

1.9. Kwalunkwe proposta dwar il-konverġenza interna jew esterna, it-tnaqqis, id-digressività u r-ridistribuzzjoni trid tkun ibbażata fuq kriterji oġġettivi u mhux diskriminatorji u ma tistax titħalla ddgħajjef unitajiet vijabbli tal-azjendi agrikoli u tnaqqas il-kundizzjonijiet ġusti ta' kompetizzjoni jew il-kompetittività tal-bdiewa fir-reġjuni varji tal-UE.

1.10. Kwalunkwe tnaqqis fil-finanzjament tal-Pilastru II tal-PAK huwa inaċċettabbli, peress li Programm tal-Iżvilupp Rurali b'saħħtu huwa essenzjali biex jiġu appoġġjati aktar oqsma u setturi vulnerabbli u jwassal għal żvilupp territorjali aktar ibbilanċjat.

2. **Kwistjonijiet ewlenin fir-riforma tal-PAK bejn l-2021 u l-2027**

Introduzzjoni

2.1. Il-KESE jirrikonoxxi l-proposti leġislattivi dwar ir-riforma tal-PAK u b'mod partikolari l-enfasi u l-ambizzjoni akbar fuq it-tibdil fil-klima u l-ambjent, jopponi t-tnaqqis fil-baġit tal-PAK peress li għal settur tal-agrikoltura sostenibbli u għaż-żamma tal-introjtu tal-azjendi agrikoli huwa meħtieġ baġit b'saħħtu, jirrikonoxxi t-tibdil fir-rigward tas-sussidjarjetà u jqis li jeħtieġ li titwettaq simplifikazzjoni reali fil-livell tal-azjendi agrikoli.

2.2. Il-KESE jipprovdi l-opinjoni li ġejja dwar il-proposti leġislattivi b'lista ta' proposti dettaljati għal tibdil u emendi, u l-KESE jitlob li din titqies fid-dibattitu futur fil-Parlament Ewropew u fil-Kunsill.

Mudell Ewropew tal-Agrikoltura u tal-Produzzjoni tal-Ikel

2.3. PAK b'saħħitha li tappoġġa politika agrikola u settur tal-biedja Ewropej sostenibbli mil-lat ekonomiku, soċjali u ambjentali hija essenzjali għall-Unjoni Ewropea f'termini tas-sigurtà tal-ikel u s-sovranità tal-ikel u anke biex tiġi ssodisfata d-domanda dejjem tikber għal ikel ta' kwalità għolja mill-512-il miljun ċittadin tal-Komunità ([1]). Barra minn hekk, l-UE jeħtiġilha żżomm f'moħħha t-tkabbir fil-popolazzjoni globali, li huwa stmat li sal-2050 se jilħaq id- 9,5 bn, bi 3,0 bn jgħixu f'żoni fejn hemm nuqqas ta' ilma, li jwassal għal żieda fin-nuqqas ta' ikel u fil-karestija. Għaldaqstant, il-KESE huwa tal-fehma li jeħtieġ li l-UE tiffoka fuq it-trasferiment tal-għarfien u l-iskambju ta' esperjenzi dwar kif iżjed ikel u ikel ta' kwalità aħjar jista' jiġi prodott b'mod sostenibbli u lokalment fi nħawi oħra tad-dinja.

2.4. Il-PAK trid tilħaq l-objettivi oriġinali stabbiliti fit-Trattat ta' Ruma għaċ-ċittadini Ewropej kollha u għall-komunitajiet rurali u tindirizza wkoll l-isfidi ġodda dwar il-klima u l-iżvilupp stabbiliti fl-impenji tal-UE tal-Ftehim ta' Pariġi u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-NU (SDGs).

2.5. Il-KESE jemmen bis-sħiħ li l-politika tal-PAK 2021-2027 għandha tappoġġja u tiffaċilita fil-partijiet kollha tal-Ewopra l-Mudell Ewropew tal-Agrikoltura u l-Produzzjoni tal-Ikel li jinvolvi l-istruttura tal-azjendi agrikoli tal-familja kif ukoll il-kooperattivi, il-grupp tal-produtturi u forom oħrajn ta' biedja, u l-ikel prodott bl-ogħla standards fid-dinja ([2]). Il-PAK il-ġdida trid tindirizza aħjar il-kwistjoni tal-introjti baxxi tal-azjendi agrikoli u telimina d-diskrepanza dejjem akbar fl-introjtu bejn il-ħaddiema u s-salarji fl-ekonomija usa' ([3]). Il-mudell agrikolu Ewropew ma jistax jinkiseb taħt il-kundizzjonijiet tas-swieq dinjija u bil-prezzijiet tas-swieq dinjija. Għalhekk, il-mudell agrikolu Ewropew issa jinsab aktar minn qatt qabel mhedded mill-iżviluppi attwali u għal din ir-raġuni jeħtieġ li jiġi appoġġjat u promoss permezz ta' PAK b'saħħitha ([4]).

2.6. Filwaqt li jiġu rrikonoxxuti l-benefiċċji tal-kummerċ għas-settur agrikolu, huwa essenzjali li l-politika agrikola tal-UE permezz tal-PAK tipproteġi l-ogħla livell ta' standards fil-biedja, il-produzzjoni tal-ikel, il-kontrolli ambjentali, is-saħħa u s-sigurtà u d-drittijiet tal-ħaddiema fid-dinja. Il-KESE jemmen li jeħtieġ li jkun hemm approċċ tal-politika tal-UE aktar koerenti lejn ftehimiet kummerċjali internazzjonali fis-settur tal-agrikoltura u tal-ikel u l-PAK ([5]). Filwaqt li l-PAK qed tirsisti biex iżżomm l-ogħla standards, f'xi negozjati kummerċjali, bħal Mercosur, l-UE qed taċċetta importazzjonijiet tal-ikel li ma jissodisfawx l-istandards tas-sikurezza tal-ikel tal-UE u jiġu prodotti bi standards ambjentali aktar baxxi. Il-globalizzazzjoni ma tistax titħalla ddgħajjef l-istandards u s-swieq Ewropej u tipperikola liċ-ċittadini tal-UE.

2.6.1. Il-Kumitat jinnota bi tħassib in-numru kbir ta' bdiewa fir-Renju Unit li vvutaw favur il-Brexit, apparentament minħabba n-natura intrussiva u kumplessa tal-PAK fil-livell lokali. Sabiex jiġu evitati kwistjonijiet simili fi Stati Membri oħrajn, u b'hekk jiżdiedu pressjonijiet populisti u kontra l-UE, il-KESE jitlob lill-Kummissjoni biex tiżgura li l-miżuri ta' simplifikazzjoni reali u prattiċi fil-livell tal-azjenda agrikola huma parti ċentrali tal-proposti tal-PAK għall-2021-2027.

2.7. Minħabba n-natura varjata tal-wirt agrikolu u kulinarju Ewropew u l-prospetti tas-suq, id-differenzjazzjoni tal-kwalità hija objettiv strateġiku u essenzjali għall-futur tal-agrikoltura Ewropea, flimkien mal-isforzi biex tittejjeb l-effiċjenza u l-kompetittività. Għalhekk, il-PAK jenħtieġ li tipprovdi modi differenti biex tippromovi l-politika dwar il-kwalità, kif kien il-każ fil-passat. Sabiex dan l-objettiv jintlaħaq, jenħtieġ li waqt l-iżvilupp tal-pjani strateġiċi tal-PAK tiġi enfasizzata wkoll il-kwalità.

2.8. Kwalunkwe bidla proposta għall-PAK, bħas-sussidjarjetà, trid tiżgura li s-suq uniku tal-UE ma jiġix affettwat u li jiġi protett bis-sħiħ u jkompli jopera bħala suq uniku reali u effettiv. Huwa essenzjali li l-pjani strateġiċi nazzjonali tal-PAK ma jintervjenux fl-operazzjoni tas-suq uniku,

([1]) Eurostat — il-popolazzjoni tal-UE fl-1 ta' Jannar 2017.
([2]) Opinjoni tal-KESE — *Tfassil mill-ġdid possibbli tal-Politika Agrikola Komuni* (ĠU C 288 31.8.2017, p. 10).
([3]) Preżentazzjoni minn R. Ramon Sumoy, DĠ Agri, Unità C.1, lill-grupp ta' studju tal-KESE fil-25 ta' Ġunju 2018.
([4]) ĠU C 354, 28.12.2010, p.35.
([5]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 69, Taqsimiet 10.2/10.3/10.4.

Ħtieġa għal baġit tal-PAK b'saħħtu

2.9. Il-proposti għat-tnaqqis tal-baġit tal-PAK minn 38 % tal-baġit tal-UE tul il-perjodu ta' bejn l-2014 u l-2020 għal 28,5 % fil-perjodu ta' bejn l-2021 u l-2027 huma inaċċettabbli għall-KESE, b'mod partikolari meta jitqies il-fatt li hemm żieda fil-baġit globali tal-UE. It-tnaqqis fil-baġit tal-PAK ivarja bejn 3 % u 4 % fi prezzijiet kurrenti u 11 % sa 16 % fi prezzijiet tal-2018 (meta titqies inflazzjoni ta' 2 % fis-sena), skont il-metodu tal-kalkoli użat ([6]). Rigward il-fondi għall-iżvilupp rurali, it-tnaqqis propost fil-prezzijiet tal-2018 huwa ogħla minn 25 %.

EUR 1 000	2014-2020 (UE28+FEŻ)	7*2020 UE27+FEŻ	2014-2020 (UE27+FEŻ)	2021-2027	% ta' bidla vs UE27 2020*7	% bidla vs UE27 2014-2020
QFP (Prezzijiet kurrenti)	1 115 919	1 151 866	1 063 101	1 279 408	+ 11 %	+ 20 %
% tal-ING	1,03 %	1,14 %	1,16 %	1,11 %		
PAK (Prezzijiet kurrenti)	420 015	394 659	391 849	378 920	− 4 %	− 3 %
QFP (Prezzijiet tal-2018)	1 136 105	1 107 138	1 082 320	1 134 583	+ 2 %	+ 5 %
PAK (Prezzijiet tal-2018)	428 354	379 334	399 608	336 623	− 11 %	− 16 %

Sors: Dokument ta' Ħidma tal-Kummissjoni Ewropea dwar It-tqabbil bejn il-QFP għal bejn l-2021 u l-2027 u l-QFP għal bejn l-2014 u l2020.

2.10. F'konformità mal-opinjoni tal-Kumitat tal-PE għall-Baġit, il-KESE jemmen bis-sħiħ li l-baġit tal-UE jenħtieġ li jiżdied għal 1,3 % tal-ING. Il-baġit tal-PAK jenħtieġ li jżomm il-perċentwal ta' finanzjament attwali mill-baġit tal-UE. Dan jipprevedi baġit tal-PAK iffinanzjat b'mod adegwat sabiex jintlaħqu l-objettivi u l-ambizzjonijiet tal-politika tal-PAK kif ukoll l-isfidi ewlenin l-oħra bħall-Brexit. Mingħajr baġit tal-PAK iffinanzjat b'mod xieraq, mhuwiex possibbli li jintlaħqu l-objettivi mressqa mill-Kummissjoni fil-proposti leġislattivi.

2.11. It-tnaqqis fil-baġit tal-PAK mhuwiex konsistenti mal-objettivi tal-politika tal-PAK stabbiliti fl-Artikolu 39 tat-TFUE, b'mod partikolari:

— li jiġi żgurat livell ġust ta' għajxien għall-komunità agrikola, b'mod partikolari billi tkabbar il-qligħ individwali tal-ħaddiema fl-agrikoltura;

— li jiġu żgurati prezzijiet raġonevoli tal-provvisti lill-konsumaturi.

Il-KESE jopponi bis-sħiħ it-tnaqqis fil-finanzjament tal-Pilastru II tal-PAK (FAEŻR) deskritt fil-proposti peress li dan jaffettwa b'mod mhux proporzjonali ħafna Stati Membri fejn il-Pilastru II jagħmel sehem ikbar tal-finanzjament globali tal-PAK u jirrimarka li l-finanzjament tal-Pilastru II jappoġġja s-setturi u l-oqsma aktar vulnerabbli kif ukoll l-investimenti, il-modernizzazzjoni, it-tagħlim, l-effiċjenza fl-użu tar-riżorsi u l-benessri tal-annimali fis-settur agrikolu Ewropew kollu.

([6]) Dokument ta' ħidma tal-UE dwar It-tqabbil tal-proposti dwar il-QFP 2021-2027 u l-QFP 2014-2020.

Trasferimenti bejn il-pilastri u l-kofinanzjament

2.12. Il-KESE jinsab imħasseb dwar il-livell ta' flessibbiltà mogħtija lill-Istati Membri fir-rigward tat-trasferiment tal-fondi bejn il-pilastri tal-PAK. Sabiex jipprevjeni li l-Istati Membri jevitaw l-obbligi tagħhom dwar il-kofinanzjament taħt il-Pilastru II, il-KESE jemmen li l-Istati Membri jenħtieġ li jitħallew jużaw biss il-flessibbiltà li jittrasferixxu l-fondi bejn il-pilastri jekk jikkofinanzjaw bis-sħiħ dawn it-trasferimenti. Il-KESE ma jaqbilx li l-Istati Membri jitħallew jittrasferixxu fondi mill-Pilastru II għall-Pilastru I ([7]).

Struttura u miżuri ġodda tal-PAK

2.13. Il-proposti leġislattivi jżommu l-komponenti ewlenin tal-PAK (il-Pilastru I tal-PAK dwar il-pagamenti diretti, il-Pilastru II tal-PAK dwar miżuri ta' żvilupp rurali u l-Organizzazzjoni Komuni tas-Swieq (OKS) li tinvolvi miżuri ta' appoġġ għas-suq) f'konformità mal-wegħda li saret mill-Kummissarju Hogan li din ir-riforma hija evoluzzjoni pjuttost milli rivoluzzjoni.

2.14. Il-KESE jilqa' l-proposta fl-Artikolu 14 li ssir dispożizzjoni għal total ta' erba' tipi ta' pagamenti diżakkoppjati kif ukoll pagamenti akkoppjati li għandha tgħin sabiex tistabbilizza d-dħul:

— "appoġġ għad-dħul bażiku" — importnati: il-KESE jipproponi li "għas-sostenibbiltà" għandu jitħassar minn hawnhekk u jiġi inkluż fl-intestatura tal-Artikolu 14, hekk kif aktar sostenibilità u sostenibilità suffiċjenti jistgħu jinkisbu biss permezz ta' taħlita bbilanċjata b'mod ġenwin tal-erba' pagamenti diżakkoppjati;

— "appoġġ għall-introjtu ridistributtiv komplementarju" — hawnhekk ukoll huwa importanti li titħassar "għas-sostenibbiltà" u tiġi inkluża fit-titolu;

— "appoġġ għall-introjtu komplementarju għall-bdiewa żgħażagħ" u

— "skemi għall-klima u għall-ambjent".

2.15. Il-proposti jinkludu miżuri ġodda dwar il-kondizzjonalità ambjentali u tat-tibdil fil-klima addizzjonali għall-pagamenti kollha tal-PAK (il-Pilastru I u l-Pilastru II) kif ukoll proposti ġodda dwar is-sussidjarjetà b'mudell ġdid ta' implimentazzjoni (Pjani Strateġiċi tal-PAK) imfassal biex jipprovdi lill-Istati Membri ħafna aktar responsabbiltà u flessibbiltà f'termini ta' kif dawn jilħqu objettivi speċifiċi, kif dawn jindirizzaw oqsma problematiċi speċifiċi u kif dawn jimplimentaw u japplikaw il-konformità. Din iż-żieda fis-sussidjarjetà m'għandhiex twassal għal aktar renazzjonalizzazzjoni; pjuttost, għandha twassal għall-adattament tal-miżuri ġernali għaċ-ċirkostanzi speċifiċi ta' kull territorju.

2.16. Il-KESE jilqa' ż-żamma tal-aspetti ewlenin tal-PAK f'termini tal-pagamenti tal-Pilastru I u tal-Pilastru II, filwaqt li jenfasizza l-importanza tal-pagamenti diretti għall-bdiewa u l-introjtu tal-azjendi agrikoli, u jilqa' wkoll l-enfasi akbar fuq il-kondizzjonalità u t-twettiq ambjentali u tat-tibdil fil-klima.

Ambizzjoni ambjentali u tat-tibdil fil-klima akbar

2.17. Filwaqt li jfakkar li l-bdiewa diġà jikkontribwixxu għall-protezzjoni ambjentali u tal-klima, il-KESE jirrikonoxxi l-enfasi u l-ambizzjoni akbar fil-proposti fir-rigward tal-ambjent u t-tibdil fil-klima u l-allinjament mal-impenji tal-UE skont il-Ftehim ta' Pariġi u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs). Madankollu, il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li t-twettiq ta' dawn il-miri ambizzjużi m'għandux ifixkel il-kompetittività tas-settur u se jirrikjedi baġit tal-PAK adegwat.

2.18. Is-soċjetà qed titlob li l-produzzjoni tal-ikel u l-biedja jkunu ambjentalment sostenibbli u huwa essenzjali li l-PAK tiġi mmodernizzata u ffukata fuq l-issodisfar ta' dawn it-talbiet. Is-sostenibbiltà tikkonsisti fi tliet elementi inseparabbli; ekonomiku, soċjali u ambjentali. It-tlieta li huma huma importanti b'mod indaqs. It-twettiq tal-ħarsien ambjentali u l-azzjoni dwar it-tibdil fil-klima huma essenzjali fil-PAK il-ġdida. Il-KESE huwa ssodisfat li wieħed mit-tliet objettivi ġenerali stabbiliti fil-proposti huwa li "jissaħħu l-ħarsien ambjentali u l-azzjoni klimatika u jingħata kontribut lill-objettivi tal-Unjoni relatati mal-ambjent u mal-klima" ([8]). Tali miżuri għandu jkollhom biżżejjed appoġġ baġitarju sabiex ma jikkompromettux il-kosteffikaċja globali tal-azjendi agrikoli tal-familja.

([7]) ĠU C 283, 10.08.2018, p. 69 Taqsima 7.13.
([8]) COM(2018) 392 final, l-Artikolu 5 — Objettivi ġenerali, p. 41.

2.19. Il-KESE huwa ssodisfat li mid-disa' objettivi speċifiċi stabbiliti fil-proposti, tlieta minnhom huma ddedikati għat-titjib ambjentali u tat-tibdil fil-klima. B'mod speċifiku, dawn il-proposti:

— jikkontribwixxu għall-mitigazzjoni u għall-adattament għat-tibdil fil-klima, kif ukoll għall-enerġija sostenibbli;

— irawmu l-iżvilupp sostenibbli u l-ġestjoni effiċjenti tar-riżorsi naturali bħall-ilma, il-ħamrija u l-arja;

— jikkontribwixxu għall-ħarsien tal-bijodiversità, isaħħu s-servizzi tal-ekosistema u jippreservaw il-ħabitats u l-pajsaġġi.

— huwa kruċjali li l-azzjoni u l-programmi rilevanti taħt l-iskemi għall-klima u għall-ambjent ikunu sostnuti minn komponent stimulanti li jħeġġeġ l-adozzjoni fost il-bdiewa u jibgħat sinjal qawwi lill-pubbliku.

2.20. L-"approċċ tal-PAK kollha kemm hi" il-ġdid, li se jiġi kopert fil-pjani strateġiċi tal-Istati Membri, huwa mistenni jinvolvi l-interventi u l-kondizzjonalità kemm tal-Pilastru I kif ukoll tal-Pilastru II tal-PAK. Il-kundizzjonalità l-ġdida mtejba tinvolvi proposti ta' kundizzjonalità u ta' ekoloġizzazzjoni addizzjonali li jkopru:

— il-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima bħaż-żamma ta' bwar permanenti, ħarsien xieraq tal-art mistagħdra u tat-torbiera, projbizzjoni fuq il-ħruq tal-qasbija fir-raba' tal-ħrit;

— il-ħarsien tal-ilma permezz tal-implimentazzjoni tal-azzjoni tal-Komunità fil-qasam tal-politika tal-ilma, il-kontroll tat-tniġġis tal-fosfat, id-Direttiva dwar in-Nitrati u l-istabbiliment ta' strixex marġinali tul il-mogħdijiet tal-ilma kif ukoll l-użu ta' għodda sostenibbli għan-nutrijenti (Pjani tal-Ġestjoni tan-Nutrijenti);

— il-ħarsien u l-kwalità tal-ħamrija, iffokati fuq il-ġestjoni tal-ħrit li tnaqqas ir-riskju tad-degradazzjoni tal-ħamrija, l-ebda ħamrija mikxufa fl-aktar perjodi sensittivi u n-newba tal-uċuħ tar-raba'.

2.21. F'termini tal-bijodiversità u tal-pajsaġġ, il-proposti dwar il-kondizzjonalità jistabbilixxu d-dettalji dwar il-konservazzjoni tal-għasafar selvaġġi, il-ħabitats naturali u l-flora u l-fawna selvaġġi: sehem minimu tal-wiċċ agrikolu ddedikat għal karatteristiċi jew żoni mhux produttivi, iż-żamma tal-karatteristiċi tal-pajsaġġ, projbizzjoni fuq il-qtugħ ta' sisien tal-ħaxix jew siġar matul l-istaġun tat-tgħammir u tat-tkabbir tal-għasafar u miżuri li jevitaw speċijiet invażivi (KAAT 9), l-istabbiliment ta' strixxi ta' lqugħ tul il-mogħdijiet tal-ilma (KAAT 4) jew rotazzjoni tal-uċuħ tar-raba' (KAAT 8). Madankollu, il-KESE jipproponi li l-UE għandha tehmeż miri kwantitattivi ċari lill-KAATs, li għandhom ikunu vinkolanti fuq l-Istati Membri.

2.22. Il-KESE jilqa' r-rekwiżit li permezz tiegħu l-Istati Membri jeħtiġilhom mill-anqas jonfqu 30 % tal-baġit tal-FAEŻR fuq interventi immirati direttament lejn l-ambjent u t-tibdil fil-klima, u 40 % mill-baġit totali (FAEG u FAEŻR) irid ikun rilevanti għat-tibdil fil-klima.

2.23. 40 % tan-nefqa agrikola għandu jmur lejn l-objettivi tal-UE rigward it-tibdil fil-klima. Il-KESE jilqa' dan l-objettiv, iżda jistenna li l-UE tistipula sett definit b'mod ċar ta' miżuri f'dan ir-rigward.

2.24. Il-KESE jirrimarka li huwa ta' importanza kruċjali li l-pjani strateġiċi tal-Istati Membri jagħtu prijorità lill-interventi tal-ambjent u tat-tibdil fil-klima li jikkontribwixxu għar-reżiljenza u l-profitabbiltà fit-tul tal-azjendi agrikoli u ż-żamma tal-impjieg, u li l-implimentazzjoni tiffoka fuq l-ilħuq tal-miri.

Sussidjarjetà — Pjani Strateġiċi tal-PAK u mudell ġdid ta' implimentazzjoni

2.25. Il-KESE jappoġġja l-kunċett tat-tibdil tal-enfasi tal-politika tal-PAK mill-konformità għall-prestazzjoni u li l-Istati Membri jingħataw aktar flessibbiltà u responsabbiltajiet permezz tas-sussidjarjetà skont il-mudell ġdid ta' implimentazzjoni u l-pjani strateġiċi tal-PAK.

2.26. Madankollu, il-KESE huwa ħerqan biex jiżgura li l-PAK tibqa' politika komuni fl-Istati Membri kollha u li s-suq uniku jiġi ppreservat bis-sħiħ. Il-Pjani Strateġiċi tal-PAK ma jistgħux jippermettu lill-Istati Membri jerġgħu jinnazzjonalizzaw is-swieq jew joħolqu ostakli jew restrizzjonijiet għal kompetizzjoni ġusta fis-suq uniku. Taħt l-ebda ċirkostanza m'għandha l-implimentazzjoni ta' dawn il-pjani strateġiċi titqies bħala pass lejn il-kofinanzjament tal-PAK kollha.

2.27. Huwa ta' importanza kritika li jinżammu kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni f'termini ta' implimentazzjoni fil-livell tal-azjendi agrikoli, b'mod partikolari fir-rigward tal-kundizzjonalità u l-KAAT. L-Istati Membri u r-reġjuni jenħtieġ li jiġu impeduti milli jadottaw regolamentazzjoni żejda jew varjazzjoni sottili fir-rigward tal-pjani ta' implimentazzjoni.

2.28. Il-KESE jilqa' r-rekwiżit skont il-Pjani Strateġiċi tal-PAK li l-Istati Membri jistgħu jagħtu kontribut akbar għall-ilħuq tal-objettivi ambjentali u klimatiċi speċifiċi stabbiliti. Jenħtieġ li l-bdiewa jingħataw l-għażla ta' menù ta' miżuri għal adattament aħjar għaċ-ċirkostanzi speċifiċi tagħhom (eż. newba tal-uċuħ tar-raba' mhux possibbli fl-għelieqi tar-ross jew f'uċuħ tar-raba' pluriennali jew permanenti).

2.29. Il-proposta li tirrikjedi lill-Istati Membri jiżviluppaw u jissottomettu Pjani Strateġiċi tal-PAK kemm għall-Pilastru I kif ukoll għall-Pilastru II tal-PAK se tkun aktar kumplessa mis-sistema attwali. Huwa essenzjali li dan ir-rekwiżit ma jitħalliex idewwem l-implimentazzjoni u taħt l-ebda ċirkostanza ma jista' jdewwem l-għoti effiċjenti u f'waqtu ta' pagamenti diretti lill-bdiewa. Ir-reġjuni għandhom ikunu involuti hawnhekk, u l-għarfien espert tagħhom sfruttat.

2.30. Flimkien mal-elementi ewlenin stabbiliti fil-proposti, il-KESE jipproponi li l-Pjani Strateġiċi tal-PAK fil-livell tal-Istati Membri jenħtieġ li jindirizzaw il-kwistjonijiet li ġejjin;

— kif Stat Membru jindirizza kwistjoni speċifika għall-pajjiż fl-istat tiegħu, pereżempju l-abbandun tal-art/id-deżertifikazzjoni f'partijiet tan-Nofsinhar tal-Ewropa, il-kwalità tal-ilma/in-nitrati f'partijiet tal-Majjistral tal-Ewropa, it-telfien tal-bijodiversità fl-Ewropa;

— pjan ta' Stat Membru dwar is-simplifikazzjoni fil-livell tal-azjendi agrikoli;

— pjan ta' implimentazzjoni u dati tal-iskadenzi tal-pagamenti għall-pagamenti kollha tal-PAK;

— sistema ta' inċentiv għall-prestazzjoni ambjentali u tat-tibdil fil-klima tajba;

— miri ta' prestazzjoni u ta' implimentazzjoni fil-livell nazzjonali.

Simplifikazzjoni u kondizzjonalità

2.31. Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ is-simplifikazzjoni u jitlob li l-impenn politiku li sar dwar dan irid jitwettaq fil-livell tal-azjendi agrikoli skont il-proposti ġodda tal-PAK. Filwaqt li jirrikonoxxi elementi pożittivi, l-funzjonament propost tal-mudell il-ġdid ta' twettiq, il-kondizzjonalità msaħħa, l-introduzzjoni ta' indikaturi fil-Pilastru I u l-obbligu li jitħejjew pjanijiet strateġiċi tal-PAK dettaljati huma partikolarment inkwetanti u jmorru kontra simplifikazzjoni reali.

2.32. Minkejja l-iżvilupp pożittiv li sar fir-rigward tas-simplifikazzjoni fir-Regolament Omnibus, l-estensjoni tas-sistema tal-karta safra u l-adozzjoni ta' teknoloġija satellitari għall-kontroll taż-żoni, il-proposti tal-PAK għad għandhom volum kbir ta' rekwiżiti ddettaljati b'piż burokratiku kbir fuq il-bdiewa individwali, li l-maġġoranza l-kbira tagħhom qed joperaw bħala operaturi uniċi taħt pressjoni tal-introjtu qawwija.

2.33. Il-KESE jinsab imħasseb li hemm kontradizzjoni fl-approċċ meħud mill-proposti tal-Kummissjoni bejn is-simplifikazzjoni u s-sussidjarjetà. Minn naħa, il-Kummissjoni tappoġġja s-simplifikazzjoni, filwaqt li min-naħa l-oħra proposti ġodda dwar il-mudell ta' implimentazzjoni u l-pjani strateġiċi tal-PAK estiżi kemm għall-Pilastru I kif ukoll għall-Pilastru II, kif ukoll ir-Rekwiżiti Statutorji ta' Ġestjoni (SMR) u r-rekwiżiti KAAT (Anness III) ([9]) addizzjonali u aktar iddettaljati fil-livell tal-azjendi agrikoli, se jwasslu biex l-implimentazzjoni tal-politika ssir aktar kumplessa u burokratika kemm fil-livell tal-Istati Membri kif ukoll fil-livell tal-azjendi agrikoli. Il-kategoriji ta' eżenzjoni differenti stabbiliti matul l-iskema ta' ekoloġizzazzjoni tal-2014–2020 għandhom jiġu trasferiti għar-regoli ta' kondizzjonalità għal wara l-2020.

2.34. Sabiex ikun hemm simplifikazzjoni reali fil-livell tal-azjendi agrikoli, filwaqt li jinżammu kontrolli sħaħ u adegwati, jeħtieġ li jitnaqqsu l-volum u l-piż tal-burokrazija fuq il-bdiewa. Is-sistema attwali tal-implimentazzjoni tal-PAK tiddependi fuq rekwiżiti ddettaljati fil-livell tal-UE, u fiha arranġamenti stretti għall-kontroll, għall-penali u għall-awditjar ([10]). Jenħtieġ li jkun hemm reviżjoni sħiħa u tfassil mill-ġdid tas-sistema ta' kontroll fil-livell tal-azjendi agrikoli: żieda fl-użu tat-teknoloġija, l-ispezzjoni bis-satellita u t-telerilevament, żieda fit-tolleranzi u l-ispezzjonijiet ma jistgħux jitħallew idewmu l-pagamenti ([11]). B'rabta maż-żieda fl-użu tat-telerilevament, l-identifikazzjoni korretta taż-żona eliġibbli għandha taqa' wkoll fuq l-awtoritajiet responsabbli mill-monitoraġġ.

([9]) COM(2018) 392 final, Anness 3 — Regoli dwar il-kondizzjonalità skont l-Artikolu 11.
([10]) COM(2018) 392 final, p. 3.
([11]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 69, Taqsima 1.9/6.4.

2.35. Ir-reġim attwali ta' spezzjoni u ta' penali huwa mfassal biex jidentifika u jippenalizza minflok jikkoreġi u jtejjeb. Il-KESE qed jipproponi l-kunċett tad-dritt għar-rettifika b'mudell ta' għeluq introdott fil-livell tal-azjenda agrikola li jippermetti lill-bdiewa jikkoreġu nuqqasijiet ta' konformità mhux intenzjonati mingħajr penali.

2.36. Hemm ħtieġa kbira għal aktar simplifikazzjoni u anqas burokrazija fil-livell tal-UE u tal-Istati Membri fir-rigward tal-programmi tal-Pilastru II tal-PAK ([12]).

2.37. Bħala parti mill-pjan strateġiku tagħhom, l-Istati Membri jenħtieġ li jintalbu jfasslu taqsima speċifika dwar is-simplifikazzjoni u kif dawn jipproponu li jnaqqsu l-piż burokratiku fuq il-bdiewa u jiddeskrivu kif huwa differenti mir-reġim attwali.

Tiġdid ġenerazzjonali

2.38. Il-KESE jilqa' l-enfasi akbar fuq it-tiġdid ġenerazzjonali u l-appoġġ addizzjonali propost għal bdiewa żgħażagħ, li jirrikjedu aċċess eħfef għall-art, għat-taħriġ u għall-finanzi. Iridu jingħataw inċentivi lill-bdiewa li jirtiraw u jittrasferixxu l-proprjetà tagħhom lil bidwi żagħżugħ.

3. **Proposti speċifiċi mill-KESE**

Bdiewa ġenwini

3.1. Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ l-objettiv li permezz tiegħu, il-pagamenti diretti jenħtieġ li jingħataw biss lil bdiewa ġenwini. Is-sjieda tal-art waħedha ma għandhiex tikkwalifika persuna biex tirċievi pagamenti diretti, jekk dawn ma jkunux qed iwettqu attivitajiet relatati mal-biedja. Madankollu, din is-sitwazzjoni, billi taffettwa kważi lill-azjendi agrikoli kollha fl-UE, trid tiġi rikonoxxuta.

3.2. Il-KESE huwa tal-opinjoni li definizzjonijiet vitali bħal bdiewa ġenwini u kriterji tal-eliġibbiltà jenħtieġ li jiġu definiti b'mod ċar, robust, unifikat fil-livell tal-UE sabiex ikun hemm kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni, biex jiġi impedut il-vantaġġ/l-iżvantaġġ kompetittiv u jiġi impedut kwalunkwe indeboliment tar-regoli komuni.

3.3. Barra milli teżamina t-testijiet dwar l-introjtu u l-inputs tax-xogħol fuq l-azjenda agrikola kif propost, id-definizzjoni ta' bidwi ġenwin jenħtieġ li titwessa' biex tinkludi kriterji oġġettivi u mhux diskriminatorji bħall-introjtu, l-assi, l-input tal-ħin, l-output u l-kriterji tal-edukazzjoni fost l-oħrajn. F'konformità mal-iskambji reċenti introdotti fir-Regolament Omnibus, l-Istati Membri jistgħu jżommu l-flessibbiltà sabiex jindirizzaw aħjar l-eliġibbiltà tal-appoġġ. Għaldaqstant għandu jkun possibbli li jitfassal qafas komuni filwaqt li titħalla l-possibbiltà għall-adattament tad-definizzjoni għall-ħtiġijiet u l-kundizzjonijiet reali tal-Istati Membri.

Bdiewa żgħażagħ

3.4. Il-KESE jipproponi li d-definizzjoni ta' bidwi żagħżugħ tiġi riveduta sabiex jiġi żgurat li l-pagamenti jmorru biss għand bdiewa żgħażagħ ġenwini. L-appoġġ għall-inkorporazzjoni ta' dawk ġodda jenħtieġ li tkun miżura ta' prijorità fil-Pilastru II.

Objettivi ġenerali

3.5. Il-KESE jixtieq jirrimarka li mhuwiex possibbli li jintlaħqu l-objettivi ġenerali fir-rigward ta' agrikoltura intelliġenti, reżiljenti u diversifikata, is-sigurtà tal-ikel, il-ħarsien għall-ambjent u l-azzjoni klimatika u t-tisħiħ tan-nisġa soċjoekonomika taż-żoni rurali mingħajr ma qabelxejn ikollna settur tal-biedja ekonomikament sostenibbli. Il-kisba ta' settur tal-biedja ekonomikament sostenibbli trid tkun objettiv ġenerali tal-PAK.

Objettivi speċifiċi

3.6. Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ id-disa' objettivi speċifiċi tal-PAK stabbiliti fil-proposti leġislattivi. Madankollu, il-KESE jipproponi li t-taqsima (f) tinkludi l-objettiv addizzjonali li jiġi evitat l-abbandun tal-art u li l-art agrikola tiġi protetta mit-teħid għal użu ieħor. Barra minn hekk, il-KESE jemmen li żvilupp territorjali bbilanċjat jenħtieġ li jkun parti mill-objettivi speċifiċi. Il-KESE jappella wkoll biex l-objettiv 6(1)(b) biex tiżdied il-kompetittività jinkiteb mill-ġdid kif ġej, sabiex ikun iktar inklużiv: "tiżdied il-vijabilità tal-azjendi agrikoli fis-swieq lokali, nazzjonali u internazzjonali". Il-KESE jirrakkomanda wkoll li jiġi enfasizzat l-għan li tiġi promossa l-inklużjoni soċjali u jiġi inkluż l-iżvilupp ta' infrastruttura soċjali bħala objettiv speċifiku.

([12]) Programmi tal-Pilastru II tal-PAK — *Evalwazzjoni ex post tal-programmi tal-iżvilupp rurali għall-perjodu bejn l-2007 u l-2013.*

Indikaturi

3.7. Il-KESE jqis li l-proposta għall-introduzzjoni ta' indikaturi biex jitkejjel l-ilħuq tal-objettivi stabbiliti bi stadji importanti u b'miri kkwantifikati skont kriterji dettaljati stabbiliti fl-Anness I ([13]) jenħtieġ li tapplika fil-livell nazzjonali biss u ma tridx iżżid il-piż burokratiku fuq il-bdiewa. L-indikaturi l-ġodda tal-PAK jridu jkunu sempliċi, realistiċi, faċilment kwantifikabbli, kontrollabbli u applikabbli għal realtajiet lokali. Għandhom ikunu marbuta direttament mal-objettivi definiti tal-PAK.

KAAT

3.8. Il-KESE jipproponi li, fil-kuntest taż-żamma tal-art fil-KAAT, jenħtieġ li jitqies l-istabbiliment ta' rata tal-irjus minima u massima għall-bwar.

Servizzi konsultattivi għall-azjendi agrikoli

3.9. Appoġġ u żvilupp ulterjuri tal-AKIS, inklużi servizzi ta' konsulenza, skambju ta' għarfien u taħriġ vokazzjonali, huma importanti biex jgħinu lill-bdiewa fl-adozzjoni tal-innovazzjonijiet u teknoloġiji ġodda li konsegwentement itejbu l-kompetittivià u s-sostenibbiltà tagħhom. Kwalunkwe inizjattiva tal-UE fir-rigward tas-servizzi ta' konsulenza, is-sistemi ta' innovazzjonijiet iridu jibnu fuq oħrajn eżistenti fil-livell tal-Istat Membru u jiffukaw fuq l-implimentazzjoni ta' valur miżjud. Peress li l-baġit tal-PAK jinsab taħt pressjoni, il-proposti leġislattivi jenħtieġ li jagħmluha ċara li ma jista' jkun hemm l-ebda rilaxx ta' pagamenti diretti lil professjonisti li ma jwettqux attivitajiet relatati mal-biedja bħal servizzi konsultattivi.

Pagamenti diretti

3.10. Il-KESE jirrikonoxxi u jappoġġja bis-sħiħ l-importanza vitali tal-pagamenti diretti tal-Pilastru I tal-PAK fl-appoġġ għall-introjti tal-azjendi agrikoli. F'dan ir-rigward, il-KESE huwa tal-opinjoni li l-pagamenti tal-Pilastru I tal-PAK iridu jkunu protetti bis-sħiħ u kwalunkwe aġġustament fl-appoġġ il-ġdid għal introjtu bażiku jrid jinżamm għal minimu assolut.

L-iffissar ta' limitu massimu u t-tnaqqis fil-pagamenti

3.11. Il-Kummissjoni fil-proposta tagħha tipprovdi għal żewġ forom differenti ta' pagamenti diretti, speċifikament erba' pagamenti diżakkoppjati u diversi pagamenti akkoppjati.

3.12. Fir-rigward ta' pagamenti diżakkoppjati, il-KESE stqarr b'mod ċar fl-opinjonijiet tiegħu li "Il-pagamenti diretti tal-Pilastru 1 għandhom jiġu limitati għal livell ġust u raġonevoli għal bdiewa individwali (eż. ugwali għal paga komparabbli ta' ħaddiem kwalifikat). Għandhom ikunu possibbli aġġustamenti u għandhom jiġu kkunsidrati s-sħubijiet, il-kooperattivi, il-kumpaniji u l-għadd ta' impjegati koperti mis-sigurtà soċjali" ([14]).

3.13. Huwa rrakkomandat ukoll li ma jiġi applikat il-limitu massimu għal pagamenti li jippremjaw is-servizzi pubbliċi, speċjalment pagamenti fil-qasam tal-ambjent u l-klima, li għalih huwa talab li jkun hemm komponent b'inċentiv ċar.

3.14. Il-Kumitat jesprimi ruħu favur ukoll primjum ogħla għall-art bil-ħaxix.

3.15. Il-KESE jilqa' fil-prinċipju l-inklużjoni ta' salarji f'konformità mal-Artikolu 15(2)(a) u (b), iżda ma jqisx li din għandha tkun bir-rata ta' 100 %. Mhuwiex ġustifikabbli għall-baġits pubbliċi li jiġu finanzjati b'mod sħiħ is-salarji u taxxi relatati ta' grupp professjonali speċifiku u anke li xogħol bla ħlas ikun inkluż għal kollox fil-kalkolu. Rata massima ta' inqas minn 100 % għandha tiġi mfassla mill-UE.

Konverġenza tal-pagamenti

3.16. Il-KESE jappoġġja l-proposti dwar il-konverġenza esterna għall-armonizzazzjoni kontinwata tal-livell ta' appoġġ għal pagament dirett bejn l-Istati Membri. Il-proposta timmira li tagħlaq 50 % tal-lakuna eżistenti bejn il-livell ta' pagament dirett medju attwali tal-Istati Membri u d-90 % tal-medja ta' pagamenti diretti tal-UE mill-2021 sal-2027. Madankollu, permezz ta' baħit adegwat għall-PAK, il-proposti tal-Kummissjoni jistgħu jkunu iktar ambizzjużi, b'mod partikolari fir-rigward tal-Istati Membri bil-livell l-iktar baxx ta' għajnuna. Il-Kumitat huwa tal-fehma li fi tmiem il-perjodu baġitarju li jmiss, il-livell tal-pagament dirett għandu jkun mill-inqas 85 % tal-medja tal-UE.

([13]) COM(2018) 392, Anness I — Indikaturi tal-impatt, tar-riżultat u tal-output skont l-Artikolu 7.
([14]) ĠU C 288, 31.8.2017, p. 10 u ĠU C 283, 10.8.2018, p. 69.

3.17. It-tnaqqis tal-intitolamenti tal-pagamenti huwa approċċ primittiv ħafna u jonqos milli jqis kwalunkwe kriterju oġġettiv bħal-livell ta' investiment li sar fl-azjenda agrikola, it-tip ta' sistema tal-biedja, il-livell tal-introjtu, ir-rekwiżit tax-xogħol, il-vijabbiltà futura tal-azjenda agrikola u kemm l-azjenda agrikola tista' tiddependi fuq il-pagamenti diretti u l-impenn tal-bidwi.

3.18. Sabiex il-bdiewa jibbenefikaw mill-kriterji ta' konverġenza biex sal-2026 jgħollu l-intitolamenti ta' pagament minimu sa 75 % tal-medja, dawn jenħtieġ li jintalbu jissodisfaw ċerti kriterji oġġettivi.

Riżerva nazzjonali

3.19. Il-KESE jappoġġja l-kunċett ta' riżerva nazzjonali għall-bdiewa żgħażagħ ġodda u għal min jidħol ġdid għall-ewwel darba. Madankollu, il-kriterji għall-allokazzjoni mir-riżerva nazzjonali jridu jkunu tali li ma jsirx abbuż mill-allokazzjoni tal-intitolamenti u l-intitolamenti jiġu allokati biss lil bdiewa ġenwini abbażi ta' kriterji oġġettivi ċari, bħall-età, l-introjtu, l-edukazzjoni, l-input u l-output tal-ħin.

3.20. Barra minn hekk, jenħtieġ li jsir obbligatorju li kwalunkwe intitolament allokat mir-riżerva nazzjonali jiġi attivat u jintuża mill-benefiċjarju għal perjodu minimu stabbilit mill-Istat Membru, u ma għandux ikun possibbli għall-benefiċjarji tar-riżerva nazzjonali li jbigħu intitolamenti allokati qabel dan il-perjodu ta' 10 snin.

Appoġġ għall-introjtu ridistributtiv komplementarju

3.21. Filwaqt li l-appoġġ għall-introjtu ridistributtiv kellu riżultati tajbin ħafna f'xi pajjiżi, f'kuntesti oħrajn se jkompli jnaqqas il-livell ta' pagamenti diretti u l-introjti għall-bdiewa li jiddependu l-aktar fuq il-pagamenti diretti għall-introjtu tagħhom, li ħafna minnhom huma bdiewa full-time, u jittrasferixxu pagamenti lil bdiewa part-time u lil bdiewa li jiddependu anqas fuq il-pagamenti diretti għall-introjtu kollu tagħhom.

3.22. Il-proposti jenfasizzaw l-importanza ta' pagamenti diretti fir-rigward tal-introjti tal-azjendi agrikoli u jagħmluha ċara li l-iżgurar ta' livell adegwat ta' appoġġ u, b'hekk, ta' livell xieraq ta' introjtu tal-azjendi agrikoli, jibqa' element ewlieni għall-ġejjieni sabiex jiġu żgurati s-sigurtà tal-ikel, l-ambizzjoni ambjentali u klimatika, kif ukoll il-vitalità rurali. Madankollu, il-KESE jirrimarka li kwalunkwe għażla li għandha effett ridistributtiv sinifikanti tal-pagamenti diretti lejn l-azjendi agrikoli u r-reġjuni b'inqas produttività, fuq perjodu qasir ta' żmien se twassal għal tnaqqis fil-kompetittività tal-UE ([15]) fis-swieq internazzjonali; fl-istess waqt, dan għandu jaqbel iktar mal-aspettattivi tal-konsumaturi u ċ-ċittadini fir-rigward l-orjenatament tal-PAK iktar lejn il-ħtiġijiet tas-suq intern.

3.23. Il-KESE huwa tal-opinjoni li l-pagament ridistributtiv komplementarjum fil-każ li jiġi applikat, jenħtieġ li jiġi ffinanzjat biss mill-fondi rilaxxati mill-iffissar ta' limitu massimu u, sabiex jitnaqqsu d-distakki kbar li jeżistu fis-settur, dan jiġi mmirat u dirett lejn il-bdiewa li fil-biċċa l-kbira huma dipendenti fuq il-biedja għall-introjtu tagħhom.

Appoġġ għall-introjtu komplementarju għall-bdiewa żgħażagħ

3.24. Il-KESE jappoġġja l-proposta għal appoġġ tad-dħul komplimentari għall-bdiewa żgħażagħ. Sabiex ikun aċċertat li dan ma jagħmilx ħsara lill-bdiewa ġenwini, iridu jiġu stabbiliti mekkaniżmi adatti sabiex jiġu evitati allokazzjonijiet finanzjarji li ma jwasslux għal involviment ġenwin fl-attività tal-biedja.

Skema volontarja għall-klima u għall-ambjent ("ekoskema")

3.25. Il-KESE jinnota l-introduzzjoni ta' ekoskema volontarja għall-klima u għall-ambjent fil-livell tal-azjenda agrikola fil-Pilastru I. Madankollu, huwa importanti li l-"ekoskema" proposta fil-Pilastru I jenħtieġ li ma tiskoraġġixxix jew timmina lill-bdiewa milli japplikaw u jipparteċipaw fi skema ambjentali u tat-tibdil fil-klima importanti fil-Pilastru II.

3.26. Jenħtieġ li jkun hemm provvediment biex ikun permess pagament għall-bwar għall-produzzjoni tal-bhejjem b'rata tal-irjus minima u massima taħt din il-miżura. Barra minn hekk, jenħtieġ li jkun hemm ukoll provvediment għall-pagamenti tal-benessri tal-annimali abbażi ta' kull annimal, kif inhu bħalissa l-każ b'din it-tip ta' skema.

([15]) COM(2018) 392 final, p. 7.

Pagamenti akkoppjati

3.27. Il-pagamenti akkoppjati għandhom rwol importanti ħafna billi jipproteġu lil setturi vulnerabbli u żoni vulnerabbli. Pagamenti akkoppjati jistgħu jipprovdu pagamenti diretti immirati u ta' livell ogħla lil setturi ta' introjtu baxx bħall-biedja estensiva tan-nagħaġ jew tal-baqar li jreddgħu, il-biedja tal-prodotti tar-raba' li fihom il-proteini jew tal-bhejjem, fejn iż-żamma tal-bhejjem hija essenzjali għall-bilanċ tal-ekosistema. L-għażla ta' pagamenti akkoppjati għandi tkompli tiġi ristretta b'mod ġenerali, iżda għandha tkun disponibbli sabiex tgħin tipprevjeni l-abbandun tal-art u tippromovi u tħeġġeġ l-ekonomija tal-biedja tar-ragħa ([16]).

Żvilupp rurali

3.28. Il-KESE jappoġġja t-tmien interventi wesgħin tal-UE taħt l-iżvilupp rurali. Kif issemma qabel, il-KESE huwa kontra t-tnaqqis kollu propost għall-finanzjament tal-Pilastru II, billi jaffettwa b'mod mhux proporzjonali xi Stati Membri u jqajjem dubji dwar l-iżvilupp intelliġenti, sostenibbli u kompetittiv tal-agrikoltura.

3.29. Il-KESE jqis li, f'konformità mal-PAK attwali, jenħtieġ li jkun hemm dispożizzjoni għal interventi speċifiċi tat-trattament xieraq tal-annimali taħt il-programmi tal-iżvilupp rurali u li din għandha tiġi inkluża taħt wieħed mill-interventi wesgħin.

3.30. Il-KESE jipproponi li, sabiex jiżdiedu l-parteċipazzjoni u l-inklużjoni tal-bdiewa, jenħtieġ li jiġi allokat sehem akbar tal-pagament għall-ispejjeż tat-tranżizzjoni jew għall-inċentivi.

3.31. Il-KESE jqis li l-impenji ambjentali, klimatiċi u impenji oħra ta' ġestjoni jenħtieġ li jitqiesu għal perjodu itwal minn seba' snin sakemm anke l-finanzjament ta' dawk l-impenji jkun garantit kif meħtieġ.

3.32. Il-KESE jqis li l-pagamenti ANC ([17]) jenħtieġ li jkunu obbligatorji fiż-żoni rilevanti sabiex jiġi evitat l-abbandun tal-art fl-Istati Membri. Barra minn hekk, il-miżuri jenħtieġ li jinkorporaw miżuri ta' rata tal-irjus minima u massima u jispeċifikaw medda ta' perjodu ta' żmien li l-annimali għandhom iqattgħu jirgħu. Il-pagamenti ANC jenħtieġ li jitħallew jikkwalifikaw bħala parti mill-infiq ambjentali taħt il-Pilastru II.

3.33. Skont il-proposti dwar il-limitazzjonijiet naturali jew oħrajn speċifiċi għaż-żona, huwa importanti li jiġi stabbilit il-prinċipju ta' ebda restrizzjoni mingħajr kumpens. Sabiex jinbiddlu l-prattiki, huwa importanti ħafna li l-kumpens jiġi kkalkolat għat-telf kollu u li jitħallsu inċentivi xierqa.

3.34. Il-KESE jiffavorixxi lista pożittiva ta' proposti ta' investiment għall-kuntrarju ta' lista negattiva.

3.35. Il-KESE jqis li l-proposti dwar l-għodod tal-ġestjoni tar-riskju jenħtieġ li jkunu volontarji għall-kuntrarju tal-livell tal-Istati Membri fejn dawn huma obbligatorji. B'mod ġenerali, il-KESE jemmen li l-aħjar protezzjoni kontra l-volatilità tal-introjtu hija pagamenti diretti b'saħħithom tal-Pilastru I, u li dawn ma għandhom bl-ebda mod jiġu eliminati sabiex il-fondi jiġu ttrasferiti lejn skemi ta' assigurazzjoni jew fondi mutwi. Barra minn hekk, il-KESE jipproponi li kwalunkwe finanzjament għall-ġestjoni tar-riskju jenħtieġ li jkun speċifiku għas-settur.

3.36. Il-KESE jilqa' l-flessibbiltà u l-firxa ta' appoġġ ġodda deskritti taħt l-istrumenti finanzjarji.

Riżerva għall-kriżijiet

3.37. Il-KESE jirrikonoxxi l-ħtieġa għal fond ta' riżerva tal-kriżijiet permanenti effettiv u ffinanzjat b'mod xieraq. Il-KESE jipproponi li l-finanzjament għar-riżerva għall-kriżijiet jenħtieġ li jiġi pprovdut minn element ġdid ta' nefqa, barra mill-baġit tal-PAK u għalhekk ma jistax jinvolvi xi tnaqqis fil-pagamenti diretti lill-bdiewa. Taħt il-leġislazzjoni attwali tal-PAK, fondi mhux użati mir-riżerva għall-kriżijiet tal-2020 jridu jingħataw lura lill-bdiewa fl-2021.

Organizzazzjoni Komuni tas-Suq

3.38. Il-proposti leġislattivi jħallu l-OKS prinċipalment l-istess, filwaqt li jinvolvu xibka ta' sikurezza ta' intervent pubbliku u ħżin privat u miżuri eċċezzjonali. Barra minn hekk, l-OKS tipprevedi standards tal-kummerċjalizzazzjoni u regoli dwar il-kooperazzjoni tal-bdiewa. Il-KESE jaħseb li l-Kummissjoni għandha tikkunsidra li ssaħħaħ iktar ir-regolazzjoni tas-suq sabiex tiżgura dħul aħjar.

([16]) Il-Pjan Direzzjonali ta' Politika għas-Settur tal-laħam tan-Nagħaġ tal-UE — Rakkomandazzjonijiet mill-Forum tal-UE dwar il-Laħam tan-Nagħaġ, ippresedut minn John Bryan.
([17]) Żoni li qed jiffaċċjaw limitazzjonijiet naturali jew oħrajn speċifiċi.

3.39. Il-KESE jqis li l-proposti jenħtieġ li jeżaminaw u jistabbilixxu mill-ġdid il-prezzijiet ta' referenza, b'kont meħud tal-evoluzzjoni tal-ispejjeż tal-produzzjoni, u jiskattaw livelli għall-introduzzjoni tal-appoġġ għas-suq f'livelli aktar prattiċi, bl-għan li jiġi pprovdut appoġġ għas-suq aktar realistiku u utli meta meħtieġ. Il-Kummissjoni għandha tiffoka fuq strumenti ta' ġestjoni tas-suq, b'mod partikolari billi tillimita fluttwazzjonjiet fil-prezzijiet ta' prodotti agrikoli, billi jirrappreżentaw is-sors ewlieni ta' dħul għall-bdiewa.

Pagamenti

3.40. Il-KESE jipproponi li mis-16 ta' Ottubru ta' kull sena, il-pagamenti avvanzati jiżdiedu għal 80 % (attwalment 50 % iżda normalment huma permessi 70 %) għall-pagamenti diretti u għal 90 % (attwalment 75 % iżda normalment huma permessi 85 %) taħt il-miżuri tal-iżvilupp rurali.

Skedar

3.41. L-iskedar tal-ftehim tal-QFP u tal-proposti l-ġodda tal-PAK mhuwiex ċar, b'mod partikolari fil-kuntest tal-elezzjonijiet tal-PE li jmiss. Il-proposta ta' riforma tintroduċi diversi elementi ġodda bħall-Pjan Strateġiku, komponent bażiku tar-riforma li l-amministrazzjonijiet nazzjonali mhux ħa jsibu faċli biex jimplimentaw, u struttura ġdida tal-PAK li tistabbilixxi ċerti obbligi għall-bdiewa (kundizzjonalità msaħħa ġdida, konformità mal-indikaturi tal-Pjan Strateġiku, eċċ.) li se jesiġu ċertu perjodu ta' żmien biex ikunu adottati u implimentati mill-bdiewa nfushom. Il-KESE jirrakkomanda ftehim bikri dwar il-QFP qabel l-elezzjonijiet tal-PE f'Mejju 2019 u ftehim f'waqtu dwar il-futur tal-PAK sabiex il-bdiewa u s-settur tal-agrikoltura jkunu jistgħu jippjanaw kif xieraq għall-futur b'ċertezza. Għalhekk, huwa essenzjali li jiġi adottat minn ħafna qabel perjodu tranżitorju xieraq ibbażat fuq is-sistema ta' appoġġ attwali għal kwalunkwe perjodu ta' wara l-2020 qabel ma l-arranġamenti ġodda jidħlu fis-seħħ.

Il-katina alimentari

3.42. Il-KESE jtenni t-talba tiegħu biex tiġi żviluppata politika komprensiva dwar l-ikel fl-UE ([18]). Il-KESE, b'mod partikolari, jiltqa' l-fatt li l-Kummissjoni enfasizzat ir-rwol imprtanti tal-PAK fil-promozzjoni ta' dieti aktar sani, li tagħmel prodotti tal-ikel nutrittivi bħall-frott u l-ħxejjex disponibbli għaċ-ċittadini tal-UE. Proposti konkreti u rakkomandazzjonijiet dwar dan se jsiru f'opinjoni fuq inizjattiva proprja li għadha għaddejja. Il-KESE jilqa' l-proposti biex tissaħħaħ il-pożizzjoni tal-bdiewa fil-katina tal-provvista tal-ikel. Iż-żieda fit-trasparenza tal-prezz tas-suq hija essenzjali f'kull livell mid-dritt tal-konsumaturi sal-produttur primarju. Barra minn hekk, jenħtieġ li jingħataw inċentivi u appoġġ akbar lill-organizzazzjonijiet tal-produtturi.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([18]) ĠU C 129, 11.4.2018, p.18.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi Programm għall-Ambjent u l-Azzjoni Klimatika (LIFE) u li jħassar ir-Regolament (UE) Nru 1293/2013"

(COM(2018) 385 final — 2018/209 (COD))

(2019/C 62/36)

Relatur ġenerali: **Lutz RIBBE**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 14.6.2018
	Kunsill, 2.7.2018
Bażi legali	L-Artikoli 192(1) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Assemblea Plenarja	22.5.2018
Sezzjoni kompetenti	Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fis-sezzjoni	5.10.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	133/7/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. In-natura u l-ambjent fl-UE jinsabu fi kriżi serja. Fil-fehma tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE), il-programm LIFE għandu allokazzjoni ta' fondi baxxa wisq, u dan mhux se jkun jista' jagħmel xi differenza sinifikanti fil-kriżi ambjentali attwali. Fil-prinċipju iżda, il-KESE jilqa' bis-sħiħ it-tkomplija ta' dan il-programm.

1.2. Barra minn żieda sinifikanti fl-allokazzjoni għall-programm LIFE, tenħtieġ koerenza aħjar tal-politiki kollha tal-UE. Il-KESE kien diġà kkritika kemm-il darba n-nuqqas ta' koerenza, li qed jaffettwa ħażin lin-natura u l-ambjent, mingħajr qatt ma nbidel xejn.

1.3. L-approċċ ta' integrazzjoni ffavorit mill-Kummissjoni tal-UE wera, f'dawn l-aħħar deċennji, li mhuwiex adegwat għall-finanzjament tal-protezzjoni tal-bijodiversità. Għaldaqstant, il-KESE jtenni l-proposta tiegħu, dik li LIFE jiġi żviluppat bħala l-faċilità finanzjarja proprja ta' NATURA 2000.

1.4. Fil-perjodu tal-finanzjament il-ġdid, l-approċċ tal-integrazzjoni fil-miżuri għall-azzjonijiet klimatiċi jista' eventwalment jaħdem, peress li mill-inqas 25 % tal-fondi tal-UE se jkunu allokati għal miżuri relatati mal-klima.

1.5. B'mod partikolari, il-KESE jilqa' bi pjaċir il-fatt li l-programm ġdid LIFE jippromovi kontribuzzjonijiet finanzjarji għall-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' inizjattivi b'approċċ minn isfel għal fuq fir-rigward ta' kunċetti ekonomiċi, li huma innovattivi, deċentralizzati u sostenibbli.

1.6. Il-KESE jilqa' l-fatt li r-Regolament LIFE l-ġdid huwa inqas restrittiv u, fost l-oħrajn, jippermetti li l-proġetti jiġu ffinanzjati b'mod sħiħ. Fl-istess waqt, jilqa' bi pjaċir ukoll il-fatt li se jkun possibbli jingħata appoġġ lil organizzazzjonijiet li huma importanti għall-iżvilupp u l-implimentazzjoni tal-politika ambjentali tal-UE.

2. **Kuntest**

2.1. Il-Kummissjoni ppreżentat il-viżjonijiet tagħha għall-ippjanar finanzjarju fuq żmien medju għall-perjodu 2021-2027. It-tluq tar-Renju Unit mill-UE u l-istabbiliment ta' prijoritajiet ġodda, se jkollhom impatt sinifikanti fuq il-politika eżistenti tal-UE dwar il-finanzjament u speċjalment fuq ċerti oqsma ta' programmi.

2.2. Jekk, pereżempju, fl-istruttura attwali ta' appoġġ tal-qafas finanzjarju pluriennali kienu previsti 58 programm differenti, dan l-ammont se jitnizzel għal 37.

2.3. Il-programm LIFE mhuwiex affettwat minn din il-bidla strutturali, għandu jibqa' kif inhu bħala programm awtonomu b'linja tal-baġit maħsuba għalih u jkompli jippromovi l-iżvilupp u l-applikazzjoni ta' soluzzjonijiet innovattivi għal problemi ambjentali u klimatiċi bħal pereżempju t-tranżizzjoni tal-enerġija. Fil-baġit tal-UE li jmiss, LIFE se jkollu fondi proprji ta' EUR 5,45 biljun.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE, matul dawn l-aħħar snin, dejjem ivvaluta l-programm LIFE bħala komponent importanti tal-politika Ewropea għall-konservazzjoni tan-natura u l-ħarsien ambjentali u għalhekk jilqa' l-kontinwità tiegħu bħala programm awtonomu fil-perjodu ta' finanzjament il-ġdid 2021-2027.

3.2. Fil-prinċipju, il-KESE jikkonkludi li n-natura u l-ambjent fl-UE jinsabu fi kriżi serja. Minn naħa, dan huwa marbut mal-fatt li l-programmi finanzjarji tal-UE għall-protezzjoni tan-natura u l-ambjent għandhom allokazzjoni ta' fondi baxxa wisq. Min-naħa l-oħra, wieħed irid jikkritika l-fatt li diversi politiki settorjali tal-UE mhumiex konsistenti biżżejjed. Il-KESE jappella b'mod urġenti lill-Kummissjoni tal-UE u lill-Kunsill sabiex jindirizzaw dawn in-nuqqasijiet li l-Kumitat diġà kkritika f'diversi okkażjonijiet. Inkella l-programm LIFE, li mingħajr dubju jippermetti l-finanzjament ta' proġetti validi ħafna, se jibqa' jkollu funzjoni simbolika biss.

3.3. Il-Kumitat jirrikonoxxi li hemm kunflitt serju bejn il-prijoritizzazzjoni politika permezz ta' dikjarazzjonijiet, strateġiji, kunċetti u liġijiet minn naħa, u l-istabbiliment ta' dawn l-allegati prijoritajiet politiċi fil-baġit min-naħa l-oħra. Essenzjalment jibqa' japplika l-prinċipju li l-baġit jixhed il-verità dwar il-prijoritajiet politiċi reali.

3.4. Il-KESE tkellem l-aħħar dwar LIFE fl-Opinjoni tiegħu NAT/689 "Evalwazzjoni ta' nofs it-terminu tal-Programm LIFE" ([1]) u fih għadda diversi suġġerimenti dwar it-tfassil mill-ġdid, li sfortunatament ma ngħataw l-ebda widen fl-abbozz ta' Regolament il-ġdid; dawn kellhom x'jaqsmu, fost l-oħrajn, mal-ambitu u l-pakkett finanzjarju ta' LIFE.

Il-pakkett finanzjarju ta' LIFE

3.5. Bl-approprjazzjonijiet għas-subprogramm il-ġdid "Tranżizzjoni lejn Enerġija Nadifa" biss, iż-żieda fil-pakkett finanzjarju tal-programm LIFE, li mal-ewwel daqqa t'għajn tidher enormi, tiżdied minn EUR 3,45 biljun (fil-perjodu finanzjarju 2014-2020) għal EUR 5,45 biljun (tul il-perjodu kollu 2021-2027). Wieħed għandu jżomm f'moħħu wkoll li madwar EUR 2,6 biljun — jiġifieri kważi nofs l-approċċ — huma approprjazzjonijiet li, skont il-pjani attwali, jistgħu jingħataw wara l-2027.

3.6. Il-qasam "Azzjoni Klimatika" fil-perjodu ta' programmazzjoni attwali għandu baġit ta' EUR 864 miljun, fil-perjodu l-ġdid dan se jkun ta' EUR 1,95 biljun, inkluż EUR 1 biljun għas-subprogramm il-ġdid "Tranżizzjoni lejn Enerġija Nadifa", li attwalment qed jiġi appoġġjat minn Orizzont 2020. Għalhekk iż-żieda proprja għall-qasam preċedenti tal-programm "Azzjoni Klimatika" hija s-somma baxxa wisq ta' madwar EUR 100 miljun (u dan fuq perjodu ta' 7 snin).

3.7. Fil-qasam "Ambjent u Effiċjenza tar-Riżorsi" hemm EUR 2,59 biljun disponibbli għall-perjodu ta' finanzjament attwali, minn dawn, EUR 1,15 biljun huma previsti għall-bijodiversità. Għall-perjodu ta' finanzjament il-ġdid, hemm żieda sinifikanti għal EUR 2,15 biljun (żieda ta' kważi 100 %), iżda anke din iċ-ċifra għandha titqies f'kuntest mal-bqija.

3.8. Għaliex kif indikat ġustament il-Kummissjoni fil-premessa 14, "waħda mill-kawżi sottostanti ewlenin tal-implimentazzjoni insuffiċjenti tal-leġiżlazzjoni tal-Unjoni dwar in-natura u tal-istrateġija għall-bijodiversità hija n-nuqqas ta' finanzjament adegwat". L-insuffiċjenza ta' fondi tal-protezzjoni tal-bijodiversità, b'mod partikolari mill-Qorti Ewropea tal-Awdituri fir-rapport speċjali tagħha dwar Natura 2000 ([2]).

([1]) ĠU C 173, 31.5.2017, p. 7.

([2]) Il-Qorti Ewropea tal-Awdituri (2017): Rapport Speċjali Nru 1/2017. Netwerk Natura 2000: "Jenħtieġ li jsiru aktar sforzi biex il-potenzjal sħiħ tan-netwerk Natura 2000 jiġi implimentat"

3.9. Din il-problema lanqas mhi se tissolva biż-żieda ppjanata fl-approċċ, għall-kuntrarju. Il-KESE huwa mħasseb ħafna dwar is-sottofinanzjament serju speċifikament tan-netwerk Natura 2000 li huwa kruċjali għall-protezzjoni tal-bijodiversità Ewropea. Jemmen li dan is-sottofinanzjament x'aktarx se jkompli jiggrava fil-perjodu finanzjarju l-ġdid 2021-2027, b'tali mod li jitnaqqsu l-fondi għall-programm tal-FAEŻR kif ukoll dawk għall-iżvilupp reġjonali.

3.10. Minflok ma jiżdiedu l-fondi għall-programm LIFE, kif il-KESE jqis neċessarju, il-Kummissjoni qed tipproponi t-tisħiħ tal-approċċ ta' integrazzjoni, jiġifieri l-finanzjament minn linji baġitarji oħra. Il-KESE jirrikonoxxi li l-integrazzjoni tista' taħdem, jekk il-finanzjament xieraq ikun disponibbli x'imkien ieħor. F'dan ir-rigward qed jirreferi, b'mod partikolari, għall-azzjoni klimatika, minħabba l-fatt, fost l-oħrajn, li l-Kummissjoni tal-UE pproponiet, li tal-anqas 25 % tal-baġit tal-UE jmorru għall-miżuri marbutin mal-klima ([3]).

3.11. Madankollu, fil-qasam tal-protezzjoni tal-bijodiversità, l-approċċ ta' integrazzjoni tal-finanzjament tan-netwerk tan-Natura 2000, primarjament mill-Fondi tal-UE għall-iżvilupp reġjonali u t-tieni Pilastru tal-Politika Agrikola Komuni, falla bil-kbir. Għalhekk il-KESE, fl-Opinjoni tiegħu dwar "Evalwazzjoni ta' nofs it-terminu tal-Programm LIFE" ([4]) tat-23 ta' Frar 2017, kien favur li "l-programm LIFE […] [għandu jsir] istrument ewlieni għall-finanzjament tan-netwerk Natura 2000". F'dan il-kuntest, jirreferi għal din l-Opinjoni tiegħu ([5]) u oħrajn u jesprimi ruħu favur żieda korrispondenti fir-rigward tal-fondi allokati għall-programm LIFE. Proposta oħra biex jintlaħqu l-objettivi ambjentali ambizzjużi tista' tkun li, f'każijiet ta' ksur b'rabta mal-PAK, kull bilanċ pendenti jiġi riallokat għal miżuri għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika.

3.12. Jekk wieħed iqis il-kalkoli li saru fil-Ġermanja għall-finanzjament tal-operat ta' Natura 2000 u jaddattahom għall-UE(28), isib li hemm ħtieġa finanzjarja li tlaħħaq mal-EUR 21 biljun fis-sena ([6]). Iż-żieda fil-baġit tal-programm LIFE ta' EUR 1 biljun fil-qasam tal-bijodiversità/konservazzjoni tan-natura għall-perjodu ta' seba' snin mhi għalhekk xejn ħlief qatra fl-oċean.

3.13. Barra minn hekk, iridu jintefqu parti kbira mill-ispejjeż indikati hawn fuq għan-netwerk Natura 2000 għall-manutenzjoni u l-ġestjoni sostenibbli ta' aktar minn 27 000 sit ta' Natura 2000. Iżda anke skont il-proposta l-ġdida, LIFE ftit li xejn jipprovdi possibiltajiet għall-finanzjament ta' xogħlijiet ta' manutenzjoni sostenibbli f'siti tan-Natura 2000, u għalhekk fil-fehma tal-KESE mhux se jkun jista' jagħti kontribut xieraq għar-rekwiżiti msemmija fil-premessa 14 rigward is-soluzzjoni għall-kriżi tal-bijodiversità fl-UE.

3.14. Għaldaqstant, il-KESE jinsab iddiżappuntat ferm li s-suġġeriment tiegħu ma ġiex ikkunsidrat. Għaldaqstant, il-KESE jinsab iddiżappuntat ferm li s-suġġeriment tiegħu ma ġiex ikkunsidrat. […] [L]-għażla għal fond kbir ta' ġestjoni kondiviż taħt LIFE tqieset bħala ineffiċjenti […] ", b'hekk għall-KESE għadu mhuwiex ċar kif se tissolva l-problema tas-sottofinanzjament serju ta' Natura 2000. Barra minn hekk, il-KESE qatt ma appella għal fond b'ġestjoni kondiviża, għaliex il-ġestjoni effettiva ta' fond bħal dan tkun tabilħaqq diffiċli. Minflok, huwa rrakkomanda li LIFE (bħala l-istrument finanzjarju Ewropew għall-ambjent) jitfassal mill-ġdid, b'tali mod, sabiex jintuża għall-finanzjament tal-impenji li għandha l-UE fl-implimentazzjoni tad-Direttivi rilevanti dwar in-Natura.

3.15. Barra minn hekk, fil-premessa 18 hemm spjegat li, fil-futur, LIFE se jkompli jippromovi wkoll proġetti li jagħtu kontribut għall-implimentazzjoni tad-Direttiva Qafas dwar l-Ilma (2000/60/KE). Fil-prinċipju, il-KESE jilqa' dan, iżda jinnota li mingħajr żieda ulterjuri tal-baġit dan se jwassal għal sottofinanzjament addizzjonali tas-subprogrammi importanti l-oħrajn. Il-KESE jagħmel l-istess riżerva anke għall-appoġġ imsemmi fil-premessa 19 fir-rigward ta' proġetti għall-implimentazzjoni tad-Direttiva Qafas dwar l-Istrateġija Marina (2008/56/KE).

3.16. Il-KESE huwa sorpriż li r-Regolament LIFE propost jirreferi għall-kunċett pijunier "infrastruttura ekoloġika" darba waħda biss u b'mod marġinali. Ġaladarba l-qafas finanzjarju pluriennali 2021-2027 ma jsemmix il-programm ta' finanzjament TEN-G għall-"infrastruttura ekoloġika" propost fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ([7]) tas-6 ta' Mejju 2013, il-KESE jirrakkomanda li LIFE — b'żieda sinifikanti fil-baġit — għandu jiffinanzja wkoll proġetti tal-infrastruttura ekoloġika.

([3]) Il-KESE jqis li dan għadu baxx wisq, u appella għal 40 % (Opinjoni tal-KESE dwar il-Patt Ewropew dwar Finanzi-Klima). (Ara l-paġna 8 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).
([4]) ĠU C 173, 31.5.2017, p. 7.
([5]) Ara l-Opinjoni tal-KESE NAT/681 dwar "Il-politika tal-UE dwar il-bijodiversità" (ĠU C 487, 28.12.2016, p. 14).
([6]) Ara l-Opinjoni tal-KESE (ĠU C 129, 11.4.2018, p. 90).
([7]) COM(2013) 249 final.

3.17. Diġà qed jidher biċ-ċar li l-miri tal-ħarsien tal-bijodiversità maqbulin fl-UE mhux se jintlaħqu sal-2020. Jekk fil-perjodu finanzjarju 2021-2027 se jkun hemm inqas riżorsi disponibbli, hemm il-periklu li l-UE stess mhux se tkun tista' twettaq titjib sinifikanti sal-2030. Minħabba l-kriżi serja tal-bijodiversità, huwa neċessarju li l-fondi għal LIFE jiżdiedu b'mod sinifikanti. Il-KESE għalhekk jappella lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew sabiex jiddiskutu u jqisu l-ideat espressi minnu fid-dibattitu li għaddej dwar l-ippjanar finanzjarju fuq perjodu medju ta' żmien.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Fil-memorandum ta' spjegazzjoni tagħha għall-proposta għal Regolament, il-Kummissjoni tenfasizza kemm-il darba l-iskala żgħira tal-proġetti appoġġjati, li tiddistingwi lil LIFE minn, pereżempju l-"Orizzont Ewropa". It-test jgħid li LIFE "jgħin liċ-ċittadini jkunu attivi fir-rigward tal-azzjoni klimatika u tal-komunitajiet tagħhom". Fil-fehma tal-KESE, huwa preċiżament dan l-approċċ li jippromovi l-azzjoni minn isfel għal fuq min-naħa tal-partijiet interessati tas-soċjetà ċivili li huwa importanti ferm u għandu jiġi appoġġjat.

4.2. Madankollu, dan għandu jkopri aktar milli l-elementi biss indikati mill-Kummissjoni fil-premessi 8 u 10. Il-proġetti "li jiffaċilitaw l-użu ta' teknoloġija diġà disponibbli" għandhom ċertament jiġu milqugħa. Iżda r-rwol taċ-"ċittadini" jmur ferm 'il hinn mill-implimentazzjoni tal-prattiki li diġà ġew żviluppati.

4.3. Wara kollox, il-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni msemmi fil-proposta mhux l-uniku korp li jista', kif deskritt mill-Kummissjoni, "jipprovdi appoġġ" għall-iżvilupp, "għall-espansjoni u għall-kummerċjalizzazzjoni ta' ideat rivoluzzjonarji ġodda".

4.4. Pereżempju l-SMEs, gruppi ċiviċi tal-inizjattiva żgħar u kbar, trejdjunjins, individwi privati u muniċipalitajiet jistgħu jagħmlu dan ukoll. Tabilħaqq, li diġà qed jiżviluppaw prattiki, teknoloġiji u ideat (xi drabi sempliċi ħafna), applikati innovattivi li, f'xi każi, la dawk li jagħmlu l-politika/l-awtoritajiet pubbliċi u lanqas in-negozji stabbiliti ma kellhom ir-rieda jew kienu kapaċi joħolqu.

4.5. LIFE għandu jgħin biex jipprovdi appoġġ preċiżament għal dawn l-isforzi, speċjalment minħabba l-fatt li ħafna drabi huwa diffiċli ħafna li dawn l-atturi anqas stabbiliti jsibu appoġġ għall-innovazzjoni.

4.6. Dan jista' jintwera permezz ta' żewġ eżempji li huma adegwati għas-subprogramm dwar it-"tranżizzjoni lejn enerġija nadifa":

4.6.1. Huwa magħruf sew li l-iżvilupp tal-infrastruttura tal-iċċarġjar għall-vetturi elettriċi huwa kompitu importanti li jeħtieġ jiġi indirizzat ukoll fil-livell politiku. L-inizjattivi taċ-ċittadini qed jibdew jikkunsidraw li jagħmlu użu dirett, deċentralizzat ta' pereżempju elettriku ġġenerat mill-kooperattivi tal-enerġija mir-riħ sabiex iħaddmu stazzjonijiet ta' ċċarġjar imħaddmin mill-komunità jew sabiex jipprovdu stazzjonijiet ta' ċċarġjar privati fid-djar, żoni residenzjali u postijiet tax-xogħol. L-esperjenza estensiva akkumulata mill-istazzjonijiet ta' riforniment mix-xemx (jiġifieri portijiet tal-karozzi mgħammra b'sistemi fotovoltajċi) tista' tiġi tradotta għall-parks eoliċi. Dan jista' joħloq opportunitajiet ta' parteċipazzjoni kompletament ġodda għall-partijiet interessati tas-soċjetà ċivili, li jkunu ta' sinifikat kemm għall-iżvilupp ekonomiku reġjonali u kif ukoll għall-aċċettazzjoni tal-istruttura ġdida ta' forniment li jeħtieġ titwettaq ([8]). Dan jista' jagħti nifs ġdid lill-ambizzjoni tal-UE li "ċ-ċittadini jitqiegħdu fil-qalba tat-tranżizzjoni tal-enerġija". Madankollu, dawn l-approċċi kunċettwali ġodda, ġeneralment, mhumiex żviluppati minn operaturi stabbiliti tal-forniment tal-enerġija. Għandhom bżonn appoġġ inizjali, partikolarment minħabba l-fatt li f'ħafna każi l-qafas legali u l-kwistjonijiet tekniċi dettaljati jeħtieġu analiżi profonda. LIFE għandu, assolutament, jipprovdi appoġġ għal dawn l-innovazzjonijiet li għadhom mhumiex "kummerċjabbli".

4.6.2. L-istess japplika għal approċċ innovattiv li ġie żviluppat fil-belt żgħira ta' Łapy, f'Podlaskie, il-Polonja, li ma jistax jiġi implimentat minħabba s-sempliċi fatt li ma setgħux isibu fondi għall-investigazzjonijiet profondi meħtieġa. Bħal ħafna muniċipalitajiet oħrajn fl-Ewropa ċentrali u tal-Lvant, din il-belt żgħira qed issofri minn livelli għoljin ta' emissjonijiet kawża tas-sistemi ta' tisħin distrettwali komunali li jaħdmu bil-faħam. Ġie kkalkulat li s-sostituzzjoni tal-faħam b'sorsi ta' enerġija rinnovabbli (pereżempju l-bijomassa) jew sorsi li jniġġsu anqas, bħall-gass, twassal għal żieda fil-prezzijiet għall-konsumatur, li ma tkunx soċjalment aċċettabbli. Probabbilment li l-bini u t-tħaddim ta' parks eoliċi, u l-konverżjoni tal-elettriku ġġenerat f'tisħin permezz tal-użu ta' pompi tas-sħana jista' jirriżulta f'anqas spejjeż ta' tisħin. Iżda l-muniċipalità m'għandhiex ir-riżorsi għall-istudji legali u tekniċi preliminari meħtieġa li huma kruċjali b'mod assolut għall-implimentazzjoni ta' proġett mudell ta' dan it-tip, u sal-lum ma kien hemm l-ebda appoġġ minn sorsi oħrajn.

([8]) L-Opinjoni tal-KESE dwar "L-effetti ta' struttura ġdida, mingħajr karbonju u deċentralizzata għall-provvista tal-enerġija fuq l-impjiegi u l-ekonomiji reġjonali" (ĠU C 367, 10.10.2018, p. 1).

4.7. Għaldaqstant il-KESE jilqa' l-fatt li s-subprogramm dwar it-"tranżizzjoni lejn enerġija nadifa" jistabbilixxi punt fokali fi ħdan il-fergħa tal-azzjoni klimatika tal-programm LIFE, li, permezz ta' EUR 1 biljun għall-perjodu 2012-2027, se jinkludi kważi 20 % tal-baġit globali ta' EUR 5,45 biljun.

4.8. Fil-fehma tal-KESE, l-applikazzjoni u l-implimentazzjoni tal-proċeduri magħżulin għall-programm LIFE għandhom ikunu sempliċi kemm jista' jkun. Huwa jilqa' l-isforzi kontinwi tal-Kummissjoni sabiex tnaqqas aktar il-burokrazija fl-applikazzjoni u l-implimentazzjoni tal-proġett.

4.9. Ir-Regolament LIFE il-ġdid huwa ferm aktar restrittiv mill-programm attwali, li jagħti lill-Kummissjoni ħafna aktar flessibbiltà fl-għażla u l-finanzjament tal-proġetti. Fil-fehma tal-KESE, dan se jirriżulta f'użu ferm aktar effiċjenti tar-riżorsi.

4.10. Proġetti innovattivi tajbin m'għandhomx ifallu sempliċement minħabba l-fatt li l-applikant jista' jkun li ma jkollux għażliet adegwati ta' kofinanzjament. Il-KESE jinnota bi pjaċir li r-Regolament LIFE il-ġdid m'għadux jinkludi artikolu li jeskludi l-finanzjament sħiħ ta' proġetti (ara l-Artikolu 20 tar-Regolament l-antik).

4.11. Il-KESE jilqa' wkoll il-fatt li l-programm LIFE qiegħed jevolvi b'mod kostanti, u li issa ġie enfasizzat ir-rwol katalitiku li jaqdu l-programm LIFE u l-programmi li jiffinanzja. Madankollu, għall-KESE mhux ċar liema forma se jieħu fil-prattika dan ir-rwol katalitiku.

4.12. Il-KESE jista' jimmaġina sew li l-Kummissjoni tista' tagħżel ċertu numru ta' proġetti innovattivi partikolari li qed jirċievu fondi u jitlob lill-koordinaturi tal-proġetti sabiex iwettqu proġett ta' segwitu fuq skala iżgħar li jiddeskrivi f'aktar dettall liema fatturi kienu partikolarment responsabbli għas-suċċess, jew għall-falliment, tal-proġett. Attwalment, ħafna ideat innovattivi (ara l-punt 3.8) ifallu minħabba l-burokrazija jew qafas legali li jfixkel jew saħansitra li ma jeżistix. Sabiex il-lat politiku jkun jista' jitgħallem u jislet konklużjonijiet mill-proġetti appoġġjati mil-LIFE, huwa importanti li wieħed jifhem fid-dettall il-fatturi li jwasslu għas-suċċess jew għall-falliment.

4.13. Il-premessa 17 tgħid li s-sensibilizzazzjoni tal-pubbliku dwar it-tniġġis tal-arja hija għolja u li "ċ-ċittadini jistennew li l-awtoritajiet jaġixxu". Dan huwa minnu, u fil-futur LIFE se jkun jista' jgħin dwar dan ukoll, jekk l-informazzjoni relevanti li tirriżulta mill-proġetti tiġi implimentata f'politika prattika.

4.14. Dak li l-LIFE ma jistax u ma għandux jagħmel huwa li jaqdi r-rwol fit-"tindif" ħalli jikkumpensa għan-nuqqas ta' azzjoni min-naħa tal-awtoritajiet pubbliċi. Il-kwalità tal-arja fl-Ewropa diġà setgħet ittejbet b'mod sostanzjali li kieku, pereżempju, (a) inżammet konformità mal-valuri ta' limitu stabbiliti preċedentement (b) ġiet infurzata b'mod rigoruż l-internalizzazzjoni mwiegħda tal-ispejjeż esterni, u (c) ġew aboliti s-sussidji ta' ħsara għall-ambjent, kif kien imwiegħed għal snin sħaħ.

4.15. Il-premessa 27, għalhekk, ġustament tiffoka wkoll fuq l-aspetti tal-infurzar, inkluż il-monitoraġġ u l-permess għal proċessi u l-kwalità tal-ispezzjoni ambjentali u l-mekkaniżmi tal-infurzar tal-liġi. Minħabba l-kontribut tagħhom fir-rigward ta' dawn l-għanijiet, in-Netwerk għall-Implimentazzjoni u l-Infurzar tal-Liġi Ambjentali (IMPEL) tal-Unjoni Ewropea, in-Netwerk Ewropew tal-Prosekuturi għall-Ambjent (ENPE) u l-Forum tal-Unjoni Ewropea tal-Imħallfin għall-Ambjent (EUFJE) jistgħu wkoll, taħt l-Artikolu 12 tal-proposta, jingħataw għotjiet — jiġifieri jingħataw appoġġ uffiċjali — "mingħajr sejħa għal proposti". Il-KESE jilqa' dawn l-għotjiet, u jenfasizza l-importanza tal-iżgurar li partijiet interessati ewlenin oħrajn fis-soċjetà li jistgħu jmexxu 'l quddiem il-politika ambjentali tal-UE jistgħu jingħataw appoġġ mingħajr burokrazija eċċessiva kif previst fl-Artikolu 10(5) tal-proposta.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Deċiżjoni Nru 1313/2013/UE dwar Mekkaniżmu tal-Unjoni għall-Protezzjoni Ċivili"

(COM(2017) 772 final — 2017/0309 (COD))

(2019/C 62/37)

Relatur: **Dimitris DIMITRIADIS**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 196 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Bureau	26.6.2018
Compétence	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fis-sezzjoni	5.10.2018
Adottata fil-plenarja	18.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	205/2/1
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

Konklużjonijiet

1.1. Fid-dawl tal-kundizzjonijiet ġodda u li dejjem jinbidlu maħluqa mill-fenomeni tat-tibdil fil-klima u li jaffettwaw b'mod sinifikanti l-attività u l-eżistenza tal-bniedem, il-KESE jappella lill-korpi Ewropej biex iniedu azzjonijiet u politiki konġunti ġodda.

1.2. Biex niffaċċjaw dawn il-fenomeni, jenħtieġu aktar viġilanza u li jiġu żviluppati mhux biss pjani konġunti iżda wkoll soluzzjonijiet konkreti. Huwa proprju dan l-għan tal-proposta ta' reviżjoni tal-Mekkaniżmu tal-UE għall-Protezzjoni Ċivili "rescEU", li, għall-ewwel darba se jinkludi ajruplani tat-tifi tan-nar tal-foresti, kif ukoll kapaċitajiet ta' riċerka u ta' salvataġġ fiż-żoni urbani, sptarijiet fuq il-post u timijiet mediċi ta' emerġenza.

1.3. Il-KESE jqis li huwa importanti li l-proposta tipprevedi li minbarra l-erba' kapaċitajiet deskritti, il-Kummissjoni tista', b'delega, tiddefinixxi kapaċitajiet addizzjonali għal rescEU, u li b'hekk din ikollha l-garanzija li tista' tkun flessibbli skont il-ħtieġa.

1.4. Il-KESE jemmen li permezz tal-proposta tagħha, il-Kummissjoni tissodisfa l-kunċett ta' solidarjetà Ewropea iżda dan bl-ebda mod ma jeżenta lill-Istati Membri mir-responsabbiltajiet tagħhom u mir-rwol li għandhom jaqdu.

1.5. Bil-mekkaniżmu l-ġdid għall-protezzjoni ċivili, l-UE b'mod ġenerali u kull Stat Membru individwali se jibbenefikaw flimkien mill-kapaċitajiet ta' struttura li se jkollha l-mezzi tagħha u mezzi oħrajn li għalihom se jikkontribwixxu wkoll il-pajjiżi tal-UE.

1.6. Il-KESE jqis li meta ressqet il-proposta tagħha, il-Kummissjoni mhux biss fehmet li kien jeħtieġ li tinxtered l-informazzjoni b'mod ordnat iżda wkoll li l-għarfien għandu jiġi kkomunikat lill-partijiet interessati f'forma strutturata, biex ikun jista' jittieħed vantaġġ minnu.

1.7. L-edukazzjoni tal-popolazzjoni u t-tħejjija tagħha kif xieraq biex tiffaċċja d-diżastri għandhom ikunu l-bażi fundamentali għall-protezzjoni ċivili, imwettqa b'kooperazzjoni kemm mal-Istati Membri kif ukoll mal-pajjiżi terzi parteċipanti fl-azzjonijiet konġunti, b'kollaborazzjoni attiva mal-awtoritajiet reġjonali u lokali.

1.8. Ladarba l-protezzjoni ċivili tikkonċerna lil kulħadd l-istess bħall-individwi, ir-responsabbiltà individwali mhix l-uniku fattur li jista' jtejjeb ir-rispons għall-isfidi: l-isforz kollettiv u s-sensibilizzazzjoni komuni għandhom rwol akbar f'dan ir-rigward. F'dan il-kuntest, huwa essenzjali li s-soċjetà ċivili, l-organizzazzjonijiet mhux governattivi (NGOs), il-voluntiera u l-partijiet interessati indipendenti jimmobilizzaw irwieħhom u jipparteċipaw kemm fl-iżvilupp kif ukoll fl-implimentazzjoni tal-pjani ta' intervent ta' emerġenza f'każ ta' diżastru naturali.

1.9. Permezz ta' azzjonijiet kollettivi, is-settur tal-impriżi u l-persuni li jaħdmu fih jistgħu jgħinu lis-soċjetà tadatta ruħha għall-effetti negattivi tat-tibdil fil-klima, jew saħansitra biex tegħlibhom, kif ukoll tnaqqas, kemm jista' jkun, il-konsegwenzi tad-diżastri naturali jew il-kawżi ta' dawk, li b'mod parallel, huma kkawżati mill-bniedem, pereżempju b'rabta mal-kwistjoni tal-emissjonijiet ta' gass u ta' partikuli.

1.10. It-teknoloġiji innovattivi u l-għodod diġitali tal-lum (l-Internet tal-oġġetti) għandhom jitqiegħdu għas-servizz tal-forzi li jiġġestixxu ċ-ċiklu ta' azzjoni tal-protezzjoni ċivili, f'kull livell tiegħu. Kemm jekk ikunu żviluppati fil-fażi tal-prevenzjoni jew għall-kontroll, il-ġestjoni jew għall-informazzjoni tal-kapaċitajiet preżenti fuq il-post, dawn l-għodod jistgħu jevitaw il-perikli, jekk jintużaw tajjeb.

1.11. Il-KESE jqis li l-mekkaniżmu rescEU li huwa propost mill-Kummissjoni:

(a) se jgħaddi liċ-ċittadini Ewropej messaġġ qawwi ta' solidarjetà Ewropea, li bħalissa huwa verament meħtieġ fl-UE,

(b) se jżid il-kooperazzjoni fir-rigward tal-pajjiżi li se jissieħbu mal-UE u se jgħin biex tfiġġ il-mentalità korrispondenti ta' solidarjetà li għandha tkun preżenti fost l-Istati Membri tagħha,

(c) se jiżgura li l-pajjiżi li jikkooperaw b'dan il-mod fl-istituzzjonijiet Ewropew se jinvestu f'oqsma sensittivi u importanti, billi jissensibilizzahom dwar l-impatt konkret li għandha unjoni ta' stati bħall-UE lil hinn mill-kwistjonijiet li normalment jiġu diskussi,

(d) se jippromovi l-kooperazzjoni reġjonali, permezz ta' ftehimiet bilaterali, u se jikkontribwixxi biex inaqqas it-tensjoni f'żoni politikament sensittivi, kif ġie ppruvat f'diversi każijiet fil-passat, fejn id-diżastri naturali kbar ġew indirizzati b'azzjoni komuni.

1.12. Il-KESE jinnota li, minbarra l-evidenza li ressqet il-Kummissjoni dwar kemm żdiedu l-fenomeni u d-diżastri naturali sal-2017, is-sajf li għadda juri l-ħtieġa li jiġi rivedut u kkompletat il-qafas li attwalment jirregola l-mekkaniżmu tal-UE għall-protezzjoni ċivili. In-nirien, il-mewġiet ta' sħana qawwija jew l-għargħar li kellhom intensità mingħajr preċedent fl-UE kollha, anke f'reġjuni li qabel kien maħsub lu huma ħielsa minn dan it-tip ta' diżastri, u li huma marbutin mat-tibdil fil-klima, kif ukoll it-terremoti qawwija u livell għoli ta' inċidenza tagħhom, b'mod imprevedibbli, li jikkawżaw qerda u mwiet kbar, juru li hemm bżonn li jittieħdu inizjattivi bħal dawk li l-Kummissjoni qed tipproponi permezz ta' rescEU.

1.13. Il-KESE huwa konvint li fis-snin li ġejjin, il-kwistjonijiet tal-protezzjoni ċivili se jkollhom jiġu indirizzati b'mod aktar globali u li jkopru l-politiki ta' intervent f'kull livell ta' attività tal-bniedem. Huwa jinnota li fil-qasam tal-protezzjoni ċivili, jeħtieġ li fil-livell lokali u fi ħdan l-UE, jiġi adottat qafas politiku u regolatorju aktar estensiv.

Rakkomandazzjonijiet

1.14. Filwaqt li jagħraf il-problemi u l-obbligi li għandha l-Kummissjoni, li jirriżultaw mil-leġislazzjoni Ewropea fis-seħħ, prinċipalment mid-dritt primarju, il-Kumitat iqis li għandu jsir kull sforz biex l-Istati Membri jaqblu mal-idea ta' approċċ komuni għall-kwistjonijiet tal-protezzjoni ċivili, b'mod partikolari fil-qasam tal-prevenzjoni, tar-rispons u tar-rimedju.

1.15. Għalkemm isir b'mod volontarju iżda permezz ta' finanzjament, it-tfassil ta' studji ta' evalwazzjoni nazzjonali tar-riskji u ta' pjani ta' azzjoni ta' prevenzjoni u ta' rispons fil-livell lokali, reġjonali u nazzjonali għandu jkun inċentiv għall-Istati Membri tal-Unjoni biex jisfruttaw il-benefiċċji pprovduti minn rescEU.

1.16. B'kooperazzjoni mal-Istati Membri, il-Kummissjoni jeħtieġ tiżviluppa prinċipji ġenerali u linji gwida għall-emenda tal-leġislazzjonijiet nazzjonali li tipprovdilhom qafas ġuridiku komuni, modern u kompatibbli, għal kwistjonijiet bħat-twissija bikrija, il-volontarjat u l-parteċipazzjoni istituzzjonalizzata tiegħu fil-livelli kollha taċ-ċiklu ta' azzjoni tal-protezzjoni ċivili, jew l-obbligu li jallokaw ċertu perċentwal tal-baġits tagħhom għal azzjonijiet ta' prevenzjoni, eċċ.

1.17. Il-KESE jqis li l-ħolqien ta’ proċeduri amministrattivi komuni fl-Istati Membri se joħloq “lingwa komuni” f’dan il-qasam li se timmassimizza l-benefiċċji mill-mekkaniżmu u tipprovdi l-flessibbiltà u l-effikaċja mixtieqa, b’mod partikolari fl-operazzjonijiet ta’ emerġenza.

1.18. Il-KESE jemmen li jkun utli li jittieħed vantaġġ minn riżorsi bħar-raggruppament Ewropew ta’ kooperazzjoni territorjali (REKT), sabiex tiġi żgurata azzjoni konġunta transkonfinali mill-Istati Membri fil-qasam tal-protezzjoni ċivili.

1.19. Il-KESE huwa konvint li hija meħtieġa inizjattiva li tħeġġeġ lill-kumpaniji innovattivi u lin-negozji ġodda jipperfezzjonaw, jiżviluppaw u/jew joħolqu strumenti ġodda ta’ teknoloġija avvanzata fl-oqsma tal-prevenzjoni u tar-rispons, bħal pereżempju apparat ta’ previżjoni, ta’ twissija jew ta’ intervent.

1.20. In-nirien tal-foresti huma eżempju, fost l-oħrajn, tal-ħtieġa li jiġu żviluppati sistemi bħal dawn, billi jiġu sfruttati fl-istess ħin il-vantaġġi tal-industrija Ewropea tal-ajrunawtika, tal-informatika, tal-karozzi, tat-tifi tan-nar, eċċ.

1.21. Il-KESE huwa konvint li l-Kummissjoni se jkollha timmobilizza l-komunità tax-xjenzati u tar-riċerkaturi sabiex jiddiskutu l-azzjonijiet li għandhom jittieħdu f’kull stadju taċ-ċiklu tal-protezzjoni ċivili.

1.22. Biex ikun possibbli skambju tal-aqwa prattiki, ta’ informazzjoni dwar il-possibbiltajiet ġodda offruti mit-teknoloġija jew dwar punti oħrajn, ikun jaqbel li tittieħed l-inizjattiva li jitwaqqaf forum Ewropew annwali, li jista’ jkun iggwidat mill-KESE, dwar il-kwistjonijiet tal-protezzjoni ċivili, u li fih jieħdu sehem membri tal-komunità xjentifika u mexxejja politiċi.

1.23. Huwa indispensabbli li l-Kummissjoni tirrakkomanda prattiki tajbin fl-Istati Membri, b’mod partikolari fil-qasam tal-prevenzjoni u l-irkupru, billi tintroduċi mudelli li jiżguraw vijabbiltà u sostenibbiltà.

1.24. Il-KESE jqis l-involviment tal-volontarjat u, għalhekk, tas-soċjetà ċivili, bħala wieħed mill-effetti ta’ lieva li jattivaw il-mekkaniżmi tal-protezzjoni ċivili. Iqis ukoll li huwa essenzjali li jiġi previst għalihom appoġġ permezz ta’ riżorsi u tagħmir fil-livell Ewropew u li jiġu inklużi b’mod istituzzjonali fil-mekkaniżmu l-ġdid rescUE.

1.25. Kwistjoni li żgur għandha tiġi diskussa fil-korpi tal-Unjoni Ewropea sabiex jinħoloq qafas uniformi għall-ġestjoni tiegħu, hija dik li tiġi żgurata l-integrazzjoni tal-ħaddiema disposti f’timijiet ta’ volontarji, billi jittieħdu l-miżuri meħtieġa li jiżguraw id-drittijiet fundamentali tagħhom, bħal assigurazzjoni u d-dritt għal-liv li ma jistax jiġi miċħud biex ikunu assenti mix-xogħol, tal-inqas meta jipparteċipaw f’operazzjonijiet ta’ protezzjoni ċivili fuq il-post.

1.26. Ikun utli li tinħoloq sistema Ewropea komuni ta’ ċertifikazzjoni għat-timijiet volontarji u għall-mezzi mobilizzati, u li din li tkun ikkumplementata minn taħriġ *ad hoc* fil-livell lokali, reġjonali, nazzjonali u/jew Ewropew.

1.27. Il-KESE jfakkar lill-Kummissjoni li l-Fondi Strutturali u ta’ Investiment Ewropej għandhom jingħataw il-flessibbiltà meħtieġa biex jiffinanzjaw l-azzjonijiet ta’ riorganizzazzjoni u ta’ rkupru meta jkun seħħ xi diżastru, filwaqt li jenfasizza li dan l-isforz għandu jkun akkumpanjat minn studji biex il-Fond jippromovi l-iżvilupp sostenibbli iżda wkoll jgħin lill-popolazzjonijiet tar-reġjuni milquta fil-ħajja ta’ kuljum tagħhom, speċjalment f’żoni rurali, sabiex jiġi evitat li jiġu abbandunati.

1.28. Ikun utli jekk il-“kapaċitajiet” li jistgħu jinxtraw jew jinkrew, kif inhu previst fil-qafas tal-mekkaniżmu ġdid rescEU, ikunu jikkombinaw diversi possibbiltajiet ta’ użu, skont kif ikun jaqbel, b’mod li jsir l-aħjar użu mill-investiment. L-ajruplani, pereżempju, jistgħu jintużaw biex jitfu n-nirien fil-foresti, iwettqu operazzjonijiet ta’ riċerka u ta’ salvataġġ, jissorveljaw il-fruntieri f’każ ta’ diżastri transkonfinali u, ovvjament, iwettqu attivitajiet ta’ prevenzjoni.

1.29. Il-previżjoni ta’ possibbiltajiet ta’ użu mħallat tal-kapaċitajiet, li jkopru kemm il-qasam tas-sigurtà, kif ukoll tas-sikurezza, tista’ forsi tkun mod biex mhux biss jiġu ffrankati r-riżorsi iżda wkoll jiġu appoġġjati l-attivitajiet ta’ intervent integrati mwettqa mill-UE u jingħata kontribut għall-għan ta’ kumplementarjetà tal-azzjonijiet.

1.30. It-tqassim mifrux tal-kapaċitajiet li huwa ppjanat li jiġi stabbilit fil-qafas ta’ rescEU għandu jkun is-suġġett ta’ studju speċifiku, li jqis mhux biss il-fatturi ġeografiċi, ġeoloġiċi u politiċi, iżda jqis ukoll u fuq kollox, skont ir-riskji involuti, il-possibbiltajiet ta’ rispons immedjat u ta’ kopertura immedjata tar-reġjuni tal-UE għal kull tip ta’ periklu.

1.31. Il-KESE jipproponi li b'mod ġenerali u, tal-inqas, meta jiskatta u jintervjeni l-mekkaniżmu Ewropew, l-Istat Membru jew ir-reġjun kompetenti jistabbilixxu fajl ta' diżastru fuq mudell li jista' jkun stabbilit mill-Kummissjoni, sabiex "jinbena" għarfien u jittejbu l-prattiki ta' intervent sussegwenti, u b'mod li b'hekk tiġi żviluppata bażi tad-data li tkopri l-Ewropa kollha. Bl-istess mod, huwa ssuġġerit li jiġu stabbiliti indikaturi li jkejlu l-ħin tal-intervent tal-mekkaniżmu rescEU u l-impatt konkret tiegħu.

1.32. Il-KESE jaqbel mal-ipoteżi li l-implimentazzjoni ta' miżuri ta' ppjanar tal-valutazzjonijiet tar-riskji u tal-ġestjoni tagħhom hija kundizzjoni *ex ante* taħt il-politika ta' koeżjoni u tal-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali. Madankollu jirrimarka li tali azzjoni għandha tkun preċeduta minn kampanja wiesgħa ta' informazzjoni, biex ma jkunx hemm tfixkil fil-proċess produttiv.

1.33. Il-KESE jaqbel li tiżdied il-parteċipazzjoni tal-Istati Membri fir-riżerva Ewropea ta' protezzjoni ċivili. Madankollu, ikun jaqbel li l-miżuri preparatorji li se jieħdu biex jipparteċipaw fiha jkunu jinkludu wkoll investimenti min-naħa tagħhom f'tagħmir addizzjonali, b'mod li, minn naħa, il-mezzi tagħhom ma jispiċċawx bin-nieqes, u min-naħa l-oħra, isaħħu l-kapaċità operazzjonali tal-Unjoni kollha.

1.34. Il-KESE huwa tal-fehma li għandu jiġi mfakkar li fl-istadju ta' rkupru wara kull tip ta' diżastru, is-settur tal-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju għandu jibbenefika minn attenzjoni partikolari peress li dan huwa l-mutur ewlieni tal-ħajja ekonomika u soċjali ta' kuljum.

2. **Kummenti ġenerali (kuntest)**

2.1. Il-mekkaniżmu tal-Unjoni għall-protezzjoni ċivili jipprovdi qafas għall-kooperazzjoni u l-għajnuna f'sitwazzjonijiet ta' ħtiġijiet kbar u eċċezzjonali, kemm fl-UE kif ukoll barra mill-UE. Il-qafas leġislattiv relatat kien stipulat bid-Deċiżjoni tal-Kunsill 2001/792/KE, Euratom jistabbilixxi mekkaniżmu Komunitarju li jiffaċilita l-koperazzjoni msaħħa fl-interventi ta' assistenza fil-protezzjoni ċivili.

2.2. Fis-snin sussegwenti, id-deċiżjoni inizjali ġiet emendata, kull darba, bid-Deċiżjoni tal-Kunsill 2007/779/KE, Euratom li tistabbilixxi mekkaniżmu komunitarju tal-protezzjoni ċivili (riformulazzjoni) u bid-Deċiżjoni 1313/2013/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta' Diċembru 2013 dwar mekkaniżmu tal-Unjoni għall-protezzjoni ċivili.

2.3. Bħalissa l-mekkaniżmu jiġbor fih it-28 Stat Membru tal-UE, il-pajjiżi taż-Żona Ekonomika Ewropea (ŻEE), fosthom l-Islanda u n-Norveġja, kif ukoll il-Montenegro, is-Serbja, l-Eks-Repubblika Jugoslava tal-Maċedonja u t-Turkija. Il-KESE huwa tal-fehma li jkun partikolarment utli wkoll li pajjiżi oħra jipparteċipaw ukoll, sabiex tiżdied il-flessibbiltà u l-veloċità tal-interventi tiegħu iżda wkoll għall-użu tajjeb tar-riżorsi.

2.4. Fit-23 ta' Novembru 2017, il-Kummissjoni Ewropea adottat proposta, akkumpanjata minn komunikazzjoni, li temenda l-qafas leġislattiv tal-mekkaniżmu tal-Unjoni għall-protezzjoni ċivili. Abbażi tal-għarfien miksub mill-esperjenzi, it-test jipproproni l-għanijiet li ġejjin:

(a) l-istabbiliment ta' riżerva speċjali ta' kapaċitajiet (mezzi) tal-UE fil-qasam tal-protezzjoni ċivili,

(b) l-iżgurar ta' mobilizzazzjoni aktar rapida tal-għajnuna, u li jitnaqqsu l-formalitajiet amministrattivi,

(c) it-teħid ta' miżuri addizzjonali ta' prevenzjoni u ta' preparazzjoni.

2.5. L-għodda ewlenija ta' finanzjament sa issa kienet il-Fond ta' Solidarjetà tal-Unjoni Ewropea (FSUE), stabbilit fl-2002 bir-Regolament (KE) Nru 2012/2002.

2.6. Preċedentement, il-KESE diġà esprima l-pożizzjonijiet tiegħu dwar kwistjonijiet relatati mal-protezzjoni ċivili, id-diżastri naturali u l-Fond ta' Solidarjetà, permezz tal-Opinjonijiet tiegħu NAT/314/2006 ([1]), NAT/375/2008 ([2]), NAT/438/2009 ([3]), ECO/355/2013 ([4]) u ECO/426/2017 ([5]).

([1]) ĠU C 139, 11.5.2001, p. 27.
([2]) Opinjoni tal-KESE dwar "Intejbu l-mekkaniżmu għall-protezzjoni ċivili tal-Komunità – nirreaġixxu għal diżastri naturali" (ĠU C 204, 9.8.2008, p. 66).
([3]) Opinjoni tal-KESE dwar "Approċċ Komunitarju dwar il-prevenzjoni tad-diżastri naturali u dawk ikkawżati mill-bniedem" (ĠU C 318, 23.12.2009, p. 97).
([4]) Opinjoni tal-KESE dwar "Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 2012/2002 li jistabbilixxi l-Fond ta' Solidarjetà tal-Unjoni Ewropea" (ĠU C 170, 5.6.2014, p. 45).
([5]) Opinjoni tal-KESE dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1303/2013 fir-rigward ta' miżuri speċifiċi għall-provvista ta' assistenza addizzjonali lill-Istati Membri affettwati minn diżastri naturali" (ĠU C 173, 31.5.2017, p. 38).

2.7. Fil-mod kif jaħdem attwalment, l-elementi ewlenin li fuqhom jibbaża l-mekkaniżmu tal-Unjoni għall-protezzjoni ċivili huma ċ-Ċentru ta' Koordinazzjoni għal Rispons ta' Emerġenza (ERCC, Emergency Response Coordination Centre), fi Brussell, is-Sistema Komuni ta' Komunikazzjoni u Informazzjoni f'każ ta' Emerġenza (CECIS, Common Emergency Communication and Information System), it-timijiet ta' intervent, il-moduli ta' protezzjoni ċivili u t-timijiet ta' assistenza teknika, bil-mezzi għad-dispożizzjoni tagħhom, kif ukoll il-programm ta' taħriġ u dak ta' skambju ta' esperti.

3. **Il-konfigurazzjoni attwali tal-mekkaniżmu**

3.1. It-Trattat ta' Lisbona ddefinixxa oqsma ġodda ta' kompetenza miftuħa għall-intervent tal-Unjoni Ewropea. Fil-qasam tal-protezzjoni ċivili, hija ġiet attribwita prinċipalment mandati ta' appoġġ.

3.2. It-Trattat ta' Lisbona għandu l-għan, b'mod partikolari, li jtejjeb il-kapaċità tal-UE biex tiffaċċja d-diżastri kemm naturali kif ukoll dawk ikkawżati mill-bniedem. Għalhekk, l-Artikolu 196 tiegħu jagħtiha l-possibbiltà li tieħu miżuri rigward il-prevenzjoni tar-riskji, it-tħejjija tal-persunal tal-protezzjoni ċivili, l-intervent f'każ ta' diżastri naturali jew ikkaġunati mill-bniedem, il-kooperazzjoni operazzjonali bejn is-servizzi nazzjonali tal-protezzjoni ċivili u l-koerenza ta' azzjonijiet ta' protezzjoni ċivili fil-livell internazzjonali.

3.3. Barra minn hekk, dawn it-termini dwar il-protezzjoni ċivili huma relatati mal-klawżola ta' solidarjetà fl-Artikolu 222 tat-Trattat, li tippermetti lill-UE tipprovdi assistenza lil Stat Membru li jkun ġarrab attakk terroristiku jew ikun vittma ta' diżastru naturali jew ikkaġunat mill-bniedem.

3.4. Illum sar ovvju li l-fenomeni estremi tat-temp ikkawżati mit-tibdil fil-klima qed jaffettwaw ukoll lill-Ewropa. Il-KESE jaqbel mal-fehma tal-Kummissjoni u tal-Parlament li, f'dak li jirrigwarda d-diżastri naturali, l-2017 u l-2018 kienu snin ta' prova għall-Ewropa, li fihom intilfu l-ħajjiet ta' ħafna nies, u nqerdu meded kbar ta' foresti, proprjetajiet u infrastrutturi. L-attivitajiet agrikoli, forestali, kummerċjali u industrijali ġew affettwati ħafna, filwaqt li l-fenomeni bħan-nirien tal-foresti nfirxu b'mod allarmanti fil-pajjiżi tat-Tramuntana tal-UE li, sal-lum, kienu meqjusa tal-inqas protetti minn dan il-fenomenu.

3.5. Il-KESE jemmen li fl-ambjent ġdid li nħoloq, il-mekkaniżmu Ewropew tal-protezzjoni ċivili, kif inhu llum, issa għadda żmienu peress li jidher li mgħadux adattat, jaħdem bil-mod u mhux effikaċi, b'mod partikolari meta għad-diżastri naturali jaħbtu fl-istess mument f'reġjuni differenti. Żvantaġġ ieħor huwa ir-riżorsi partikolarment ristretti tiegħu, li jkopru biss l-ispejjeż tat-trasport, bl-esklużjoni tal-ispejjeż operattivi kollha jew oħrajn, li spiss huma ferm ogħla.

3.6. Fl-istess waqt, jidher li attwalment l-Istati Membri mhumiex f'pożizzjoni, bil-mezzi tagħhom biss, li jiffaċċjaw diżastri kbar, peress li jekk kull wieħed minnhom ikollu jixtri jew jikri l-materjali ta' intervent kollu, l-ispiża li jkollhom tkun enormi. U minħabba dan, bilfors iridu jserrħu fuq interventi fil-livell Ewropew.

3.7. Bħala eżempju klassiku, ninnutaw li ajruplan tal-ilma modern u effiċjenti, tat-tip Canadair, bħal dak li jintuża f'ħafna Stati Membri, jinxtara għal madwar EUR 30 miljun, meta l-produzzjoni tiegħu twaqqfet u anki jekk il-kumpanija li tibnih taċċetta ordnijiet ġodda għalih, din tista' biss tipproduċi wieħed jew tnejn ġodda fis-sena.

3.8. Barra minn hekk, u għalkemm attwalment huwa ppjanat li l-mekkaniżmu ta' użu ta' riżorsi jiġi attivat meta Stat ikun mhedded minn diżastru kbir, spiss jiġri li l-pajjiżi l-oħrajn tal-UE ma jkunux jistgħu jipprovdu għajnuna, jew għax ma jkollhomx il-mezzi, jew għax fil-ftit pajjiżi li jkollhom, l-iżvilupp tal-kundizzjonijiet ma jippermettilhomx li jippruvaw iwettqu attività operazzjonali fi Stat Membru ieħor.

3.9. Minħabba l-mezzi attwalment disponibbli għall-Mekkaniżmu tal-Protezzjoni Ċivili, id-dispożizzjoni msemmija hawn fuq tal-Artikolu 222 tat-Trattat ta' Lisbona spiss issir ineffettiva, **billi r-riżorsi huma limitati, il-burokrazija xxekkel kull rispons immedjat u l-interkonnessjonijiet fil-livell tal-għarfien u tal-iskambju tal-prattiki tajbin jibqgħu limitati għat-teorija**.

4. **Kummenti ġenerali dwar il-proposta tal-Kummissjoni**

4.1. Il-KESE jaqbel li l-mekkaniżmu tal-UE għall-protezzjoni ċivili għandu bżonn jittejjeb, jiġi emendat u żviluppat biex jinbidel f'i strument Ewropew integrat, ibbażat fuq il-ġestjoni tad-diżastri, waqt li jkollu l-għan li jiżgura li jkopri ċ-ċiklu kollu tal-azzjoni ta' protezzjoni ċivili, li jibda bil-prevenzjoni u jintemm bir-rimedju tas-sitwazzjoni.

4.2. Bil-proposta tagħha li ssaħħaħ il-kapaċità ta' ġestjoni ta' dawn id-diżastri, permezz tal-mekkaniżmu RescEU, l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri jistgħu juru mhux biss li għandhom aspett uman, kemm fit-teorija kif ukoll fil-prattika, iżda, fi żmien fejn jeħtieġ li nerġgħu lura għall-għeruq tal-Ewropa, juru wkoll din l-għaqda u s-solidarjetà li huma prinċipji essenzjali kemm tat-Trattati fundaturi tagħha kif ukoll tal-ftehimiet li jirriżultaw minnhom.

4.3. Ta' min jinnota li, fil-prattika, sa issa ma hemmx dispożizzjonijiet Ewropej serji li jinkoraġġixxu proposti sodi u alleanzi b'saħħithom biex jiġu ffaċċjati dawn l-avvenimenti katastrofiċi, u li l-isforzi spontanji f'dan is-sens huma spiss ta' min ifaħħarhom iżda fl-istess waqt ineffikaċi. Qiegħda ssir dejjem aktar urġenti l-ħtieġa li tiżdied il-frekwenza tal-eżerċizzji bejn il-pajjiżi esposti għall-perikli komuni u li jikkondividu l-istess fruntieri, li fihom jieħdu sehem u jitħarrġu voluntiera, kif ukoll li jittieħdu b'mod parallel miżuri ta' inċentiv għall-komunitajiet biex iżidu n-numru ta' voluntiera, billi jitnaqqsulhom il-kompiti bħar-riżerva jew billi jitnaqqsilhom il-piż tagħha.

4.4. Il-KESE jaqbel mat-tisħiħ tal-mekkaniżmi ta' prevenzjoni u ta' preparazzjoni, flimkien maż-żieda tal-kapaċità ta' reżistenza tal-infrastrutturi u tal-ekosistemi. Irrispettivament mit-tnaqqis fl-imwiet, mill-protezzjoni li se tgawdi minnha s-soċjetà u mill-gwadann finanzjarju dirett li jirriżulta mit-tnaqqis tal-ħtiġijiet ta' rispons, dan l-approċċ se jiżgura protezzjoni aħjar għall-attivitajiet ta' produzzjoni agrikola, bħalma se jnaqqas ir-riskji ta' diżastri kkawżati minn nirien jew għargħar, li jagħtu daqqa ta' ħarta kbira lis-settur primarju.

4.5. Meta tirrikonoxxi li l-perikli kemm naturali, bħall-għargħar, in-nirien jew it-terrimoti, kif ukoll dawk ikkawżati mill-bniedem, bħall-inċidenti teknoloġiċi jew l-attakki terroristiċi, bħalissa qed jieħdu forom differenti u ġodda, il-Kummissjoni tagħmel valutazzjoni li hija kompletament konsistenti mal-forma li jieħdu dawn il-perikli f'dan iż-żmien u mal-azzjoni ta' xprun li nirrikonoxxu lit-tibdil fil-klima. Il-kunċett ta' "reżiljenza" li ġie introdott fil-qasam tal-ġestjoni tar-riskju tad-diżastri jirrifletti l-mod li bih għandha titwettaq kull attività ekonomika inġenerali, iżda wkoll, b'mod partikolari, fil-qasam tal-infrastrutturi. Biex tiġi vvalutata u msaħħa r-reżiljenza tal-infrastrutturi, għandhom jintużaw l-għodod diġitali l-aktar moderni u l-aħħar teknoloġiji innovattivi.

4.6. Għall-ewwel darba, id-disinn li ġie żviluppat għat-tisħiħ tal-kapaċità ta' prevenzjoni, ta' tħejjija u ta' rispons għad-diżastri, kif ukoll għall-irkupru ladarba jkunu seħħew, jenfasizza l-pilastri fundamentali li jsostnu l-appoġġ għall-prinċipju tal-iżvilupp sostenibbli. Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ l-ispjegazzjoni sħiħa li tingħata għal-kunċett tal-protezzjoni ċivili tul iċ-ċiklu kollu tagħha, peress li dan jitlob viġilanza soċjali, ekonomika u ambjentali. Dan l-approċċ globali jiżgura li l-firxa kollha ta' partijiet interessati jkunu involuti fiċ-ċiklu sħiħ, kif ukoll fit-tixrid u l-komunikazzjoni tal-għarfien u tal-prattiki. Biex dan l-approċċ jirnexxi, se jkollhom jintużaw programmi u eżerċizzji jew taħriġ konġunti ta' gruppi minn pajjiżi li jikkondividu l-istess karatteristiċi f'dak li jirrigwarda l-espożizzjoni tagħhom għar-riskji.

4.7. Il-mekkaniżmu jinkwadra fil-kuntest tal-programm 20/20 tan-Nazzjonijiet Uniti u f'dak tal-istrateġija globali għall-ġestjoni tar-riskju tad-diżastri, kif stabbilit fil-qafas ta' Sendai għat-tnaqqis tar-riskju tad-diżastri (UNISDR), u, b'mod partikolari fl-ewwel prijorità tiegħu li "jifhem ir-riskji ta' diżastru".

4.8. Il-KESE jaqbel ukoll mal-prinċipju ġenerali li jiġi stabbilit netwerk ta' għarfien u taħriġ, kif deskritt mill-Kummissjoni. Madankollu, jinnota li hemm bżonn li l-komunità xjentifika u universitarja tkun assoċjata fih b'mod istituzzjonali u li din għandha tingħata responsabbiltajiet ta' riċerka, fil-forma ta' xogħlijiet u studji, biex tiddeskrivi u tivvaluta r-riskji potenzjali, il-vulnerabbiltà li tirriżulta minnhom u l-espożizzjoni tal-komunitajiet għall-perikli. Jidher ċar il-bżonn tal-appoġġ tal-inizjattiva privata u tal-impriżi, kif ukoll tas-soċjetà ċivili, minħabba l-esperjenza u l-għarfien kollu li akkumulaw iżda wkoll bil-ħsieb li l-istrutturi tas-soċjetà jistgħu jkunu mobilizzati b'mod aktar faċli u dirett fil-livell lokali meta jseħħ xi diżastru. Barra minn hekk, huwa ta' prijorità għolja li ċ-ċittadini jiġu informati u edukati rigward il-perikli differenti li jkollhom jiffaċċjaw.

4.9. Il-kapaċitajiet speċifiċi li l-Kummissjoni qed tipproponi li tiżviluppa fil-kuntest ta' rescEU, jiġifieri l-ħolqien ta' riżerva ta' ajruplani tal-ilma, pompi ta' kapaċità għolja, apparat ta' tiftix u ta' salvataġġ fiż-żoni urbani, kif ukoll ta' kapaċitajiet operazzjonali li għandhom jiġu żviluppati fis-settur tas-saħħa pubblika, permezz tal-akkwist ta' unitajiet ta' sptarijiet fuq il-post u timijiet mediċi ta' emerġenza, kif deskritt fit-tieni paragrafu tal-Kapitolu 3.1 tal-Komunikazzjoni tagħha, għandhom l-approvazzjoni tal-KESE. Il-KESE jqis li jeħtieġ jiġi żgurat li dawn il-mezzi jkunu interoperabbli u jkunu lesti biex jintużaw b'mod flessibbli, biex ikun jistgħu jinkisbu ekonomiji ta' skala, f'perspettiva ta' żvilupp sostenibbli. Pereżempju, għandu jkun possibbli li jiġi previst ix-xiri ta' mezzi tal-ajru li jservu kemm (a) fil-ġlieda kontra n-nirien mill-ajru, (b) biex titwettaq sorveljanza u pattulji tal-ajru biex jagħtu twissija, (c) biex jitwettqu operazzjonijiet ta' tiftix u salvataġġ,

(d) kif ukoll biex jittrasferixxu morda minn żoni b'aċċess diffiċli jew minn gżejjer remoti. B'hekk ikun possibbli li dawn il-kapaċitajiet tal-ajru jintużaw b'mod siewi matul is-sena, b'tali mod li jiġu deprezzati aktar malajr u f'kundizzjonijiet finanzjarjament vijabbli.

4.10. Barra minn hekk, il-KESE jipproponi li jinħolqu strutturi reġjonali, fir-reġjuni fejn aktar hemm probabbiltà li jkun meħtieġ intervent immedjat. Barra minn hekk, il-komunitajiet lokali għandhom jissaħħu billi jingħataw il-mezzi meħtieġa biex jagħtu l-ewwel rispons, kif ukoll billi jinħolqu timijiet lokali mħarrġa tajjeb, li jkollhom sistemi ta' twissija bikrija. Barra minn hekk, jidher li huwa assolutament indispensabbli li jitfasslu u jiġu disseminati manwali komuni ċċertifikati, li jipprovdu linji gwida.

4.11. Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-estensjoni tal-oqsma ta' finanzjament tal-azzjonijiet ta' protezzjoni ċivili mill-Istati Membri, bħall-adattament, l-irkupru, u wkoll iż-żieda fil-perċentwal ta' kofinanzjament fil-qasam tat-trasport. Pereżempju, fil-każ meta terremot joħloq distruzzjoni fuq skala kbira, il-kofinanzjament bejn l-UE u l-Istat Membru kkonċernat ikun għal kollox ġustifikat għat-trasport u l-provvediment ta' unitajiet żgħar ta' abitazzjoni u biex jiġi attrezzat sit adatt, billi jsiru x-xogħolijiet meħtieġa sabiex jitwasslu l-infrastrutturi u t-tagħmir meħtieġa u s-servizzi bħall-elettriku, l-ilma, il-komunikazzjonijiet, id-drenaġġ; b'mod li l-attività soċjoekonomika tkun tista' terġa' taqbad ir-ritmu mill-ġdid u tkun żgurata l-koeżjoni soċjali.

4.12. Il-KESE mhuwiex kontra li l-ispejjeż operattivi jiġu kkunsidrati għall-kofinanzjament, iżda josserva li għandu jiġi previst mekkaniżmu oġġettiv ta' stima u, fuq kollox, ta' valutazzjoni tal-kost tagħhom, sabiex ir-riżorsi jkunu jistgħu jintużaw b'mod adatt. Jikkunsidra wkoll li huwa essenzjali li jiġu sfruttati s-sorsi kollha alternattivi ta' finanzjament, bħall-Fondi Strutturali jew il-kofinanzjament mill-Bank Ewropew tal-Investiment.

4.13. F'serje sħiħa ta' Opinjonijiet, i l-KESE minn dejjem kien favur it-tħaffif tal-proċeduri burokratiċi u li tiġi żgurata l-flessibbiltà meħtieġa fl-użu tal-fondi Ewropej, mingħajr ma tiġi kompromessa t-trasparenza tal-proċess u l-kontroll indipendenti, li huma kundizzjonijiet *sine qua non* biex ikun żgurat li l-kontribuzzjonijiet taċ-ċittadini Ewropej jieħdu rotot legali u effikaċi.

4.14. Il-KESE jilqa' bi pjaċir il-fatt li l-Kummissjoni tirreferi għall-ġlieda kontra l-effetti tat-terroriżmu, u jqis li huwa meħtieġ li jkun hemm qafas ċar għall-azzjonijiet ta' prevenzjoni, ta' rispons (fil-livell tal-konsegwenzi) u ta' riorganizzazzjoni. Fil-futur immedjat, tista' tfassal pjan f'dan ir-rigward biex tiżviluppa wkoll varjetà ta' riżorsi ta' riżerva biex jiġu indirizzati d-diżastri naturali kkawżati minn inċidenti kimiċi, bijoloġiċi, radjoloġiċi u nukleari (CBRN), mingħajr ma jitneħħew ir-responsabbiltajiet u l-obbligi li għandhom l-impriżi attivi f'dawn is-setturi. Il-Kumitat josserva li n-nuqqas ta' rispons f'waqtu għal inċidenti bħal dawn jista' jkollu impatt fatali għall-produzzjoni tas-settur primarju u b'hekk, joħloq konsegwenzi enormi fit-tul għall-provvista u s-saħħa tal-popolazzjoni kollha.

4.15. Il-KESE jqis li fil-kuntest ta' rescEU, huwa essenzjali li s-soċjetà ċivili tiġi mobilizzata permezz ta' rikonoxximent istituzzjonali, billi jiġu previsti dispożizzjonijiet li jħeġġuha tipparteċipa fit-tfassil ta' politiki u tal-prevenzjoni kif ukoll biex tinvolvi ruħha fir-rispons għad-diżastri kull meta jkun possibbli. Bl-istess mod, ikun jaqbel li l-Korp Ewropew ta' Solidarjetà jkun involut f'dan il-proċess.

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1. Il-KESE jqis ukoll li huwa meħtieġ li jissaħħaħ ir-rwol tal-awtoritajiet reġjonali u lokali fil-qasam tal-politika tal-protezzjoni ċivili u fil-mekkaniżmu l-ġdid tal-Unjoni, billi jsir sforz biex:

(a) jiġu involuti fl-istadju tal-prevenzjoni, tad-disinn u tal-implimentazzjoni tal-miżuri ta' ġestjoni tar-riskji u tal-inkarigu tagħhom, kemm jekk ikunu naturali kif ukoll jekk ikkawżati mill-bniedem,

(b) jiġu appoġġjati l-kapaċitajiet speċifiċi tagħhom u biex dawn jiġu integrati fil-mekkaniżmu previst, peress li huma mitluba jintervjenu l-ewwel f'każ ta' diżastru,

(c) jiġu sfruttati l-kompetenzi tagħhom għall-attivitajiet ta' kull tip li jiġu mnedija biex jiġi evitat xogħol doppju u tiġi promossa l-interoperabbiltà, bl-għan li tiġi żgurata koordinazzjoni u żvilupp operazzjonali,

(d) jissaħħaħ ir-rwol tagħhom fil-kuntesti ta' kooperazzjoni transkonfinali, bl-implimentazzjoni ta' pjani, programmi u taħriġ konġunti.

Brussell, it-18 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-użu mill-ġdid ta' informazzjoni tas-settur pubbliku (riformulazzjoni) u Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni Komunikazzjoni 'Għal spazju tad-data komuni Ewropew'"

(COM(2018) 234 final — 2018/0111 (COD); COM(2018) 232 final)

(2019/C 62/38)

Relatur: **Baiba MILTOVIČA**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 28.5.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 4.6.2018
	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	Artikoli 114 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	6.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	122/0/3
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. L-użu mill-ġdid tal-informazzjoni tas-settur pubbliku se jsaħħaħ l-ekonomija tad-*data* fl-UE u se jippromovi l-iżvilupp tas-soċjetà u l-prosperità ġenerali. Il-KESE huwa tal-fehma li d-Direttiva kif ukoll it-titjib u ż-żidiet maħsuba għad-Direttiva huma partikolarment importanti, sabiex jiġu solvuti dawn il-kwistjonijiet relatati mal-implimentazzjoni tal-istrateġija tas-Suq Uniku diġitali, li huma rilevanti ħafna għas-soċjetà kollha kemm hi.

1.2. Il-KESE evalwa l-konsistenza tal-bidliet ippjanati għad-Direttiva mal-miri ta' titjib, b'mod ġenerali jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni għal direttiva u huwa żgur li l-bidliet proposti se jkollhom effett pożittiv fuq l-għanijiet ġenerali għal titjib. Madankollu, jemmen li l-bidliet maħsuba mhumiex biżżejjed sabiex l-oqsma problematiċi jittejbu b'mod effettiv.

1.3. Il-KESE laqa' l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni "Għal spazju tad-*data* komuni Ewropew", ikkunsidra u approva l-prinċipji u l-miżuri stabbiliti fiha, li se jagħmluha aktar faċli għall-kumpaniji u s-settur pubbliku biex jaċċessaw u jużaw mill-ġdid *data* minn sorsi, setturi ekonomiċi u oqsma speċjalizzati differenti.

1.4. *Konklużjonijiet*

1.4.1. Il-KESE huwa tal-fehma li l-emendi maħsuba għad-Direttiva fir-rigward tal-miri ġenerali għat-titjib ġenerali għandhom ifittxu li jiksbu dan li ġej:

— It-titjib tal-effett pożittiv li diġà għandha d-Direttiva PSI, it-tisħiħ tal-ekonomija tad-*data* fl-UE, iż-żieda fl-ammont tad-*data* tas-settur pubbliku li tista' tintuża mill-ġdid;

— L-istabbiliment ta' kundizzjonijiet komparabbli madwar l-UE għall-forniment tad-*data* u tiġi żgurata kompetizzjoni ġusta (ara l-punt 3.2.2);

— It-tnaqqis fit-tul tal-piż amministrattiv għad-detenturi tal-informazzjoni tas-settur pubbliku li tista' tintuża mill-ġdid (ara l-punt 3.2.3);

— It-tisħiħ tal-pożizzjoni tal-SMEs fis-suq tad-*data*, billi jiġi żgurat li dawn ma jiġux imxekkla minn ostakoli sabiex jerġgħu jużaw id-*data* pubblika għal finijiet kummerċjali (ara l-punt 3.2.4). Madankollu, l-għan ta' tisħiħ tal-SMEs m'għandux jiġi pperikolat permezz ta' projbizzjonijiet stretti żżejjed f'tal-għeluq tad-*data* li jxekklu l-iżvilupp u l-produzzjoni ta' proġetti innovattivi u lokali mal-SMEs.

1.4.2. Il-KESE jaħseb li l-bidliet ippjanati għad-direttiva rigward l-isfidi identifikati ser itejbu s-sitwazzjoni b'mod ġenerali u jagħmluha aktar faċli biex isolvu l-problemi mmirati. Madankollu, jistgħu jsiru l-osservazzjonijiet li ġejjin fir-rigward tal-problemi identifikati:

— **"*Data* dinamika/APIs"** — dawn il-bidliet huma biss parzjalment adatti biex itejbu l-qasam problematiku, minħabba li l-bidliet la huma kontrollabbli u lanqas prevedibbli. Speċjalment fit-terminu qasir, it-titjib jista' jkun insuffiċjenti (ara l-punti 3.1.3, 3.3.1);

— "**It-tariffar"** — il-bidliet x'aktarx li se jtejbu l-qasam problematiku u ser jistabbilixxu kumpens għaż-żieda fit-tariffi u jħeġġu l-użu mill-ġdid ta' *data*, b'mod partikolari billi jagħmluha aktar aċċessibbli għall-SMEs (ara l-punti 3.1.5, 3.3.2); fl-istess ħin, il-KESE josserva li l-kumpens adatt għall-ispejjeż imġarrba huwa essenzjali għall-kumpaniji pubbliċi;

— **"L-ambitu tad-Direttiva PSI"** — il-bidliet huma insuffiċjenti peress li l-estensjoni tal-ambitu tad-Direttiva hija purament formalità u ma tinvolvi l-ebda obbligi addizzjonali reali. B'dawn, mhux se tissolva l-problema inkwistjoni (ara l-punti 3.1.1, 3.1.3, 3.3.3);

— **"Lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku"**, il-bidliet huma inadegwati u se jgħinu biss parzjalment u indirettament biex tissolva l-kwistjoni tal-lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku (ara l-punti 3.1.4, 3.3.4).

1.5. *Rakkomandazzjonijiet*

1.5.1. **Il-pożizzjoni tal-KESE**: L-għażliet mill-Kummissjoni ta' "intervent b'intensità leġiżlattiva baxxa" mhumiex biżżejjed biex jindirizzaw il-problemi kollha identifikati rigward l-effettività tad-direttiva (ara l-punti 4.1.3).

Ir-rakkomandazzjoni tal-KESE: Jekk waħda mir-raġunijiet ewlenin għall-emenda tad-direttiva u wieħed mill-għanijiet ewlenin huma li jindirizzaw il-problemi identifikati, jeħtieġ approċċ aktar attiv u mmirat u għandu jintgħażel l-intervent ta' "intensità leġislattiva għolja" sabiex jissolvew problemi speċifiċi. Dan jista' jiġi akkumpanjat minn bidla fl-opzjonijiet elenkati fil-valutazzjoni tal-impatt.

1.5.2. **Il-pożizzjoni tal-KESE**: huwa jqis li huwa kruċjali li jiġu indirizzati n-nuqqasijiet identifikati mill-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju u li jittieħdu l-miżuri korrettivi meħtieġa fir-rigward tal-emendi għad-Direttiva (ara l-punt 4.1.2).

Ir-rakkomandazzjoni tal-KESE: Waħda mill-miżuri korrettivi hija li fid-Direttiva jiġi stabbilit b'mod ċar u sempliċi liema leġiżlazzjoni għandha tipprevali f'każ ta' kunflitti bejn din id-Direttiva u atti oħrajn: ir-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-*Data*, id-Direttiva dwar il-Bażijiet tad-*Data* jew id-Direttiva INSPIRE.

1.5.3. **Il-pożizzjoni tal-KESE**: Il-valutazzjoni tal-impatt ma tirriflettix kif xieraq il-pożizzjoni tal-partijiet interessati fir-rigward tal-għażla bejn interventi b'intensità leġiżlattiva għolja jew baxxa (ara l-punt 4.1.4).

Ir-rakkomandazzjoni tal-KESE: Għandha titwettaq evalwazzjoni ulterjuri tal-pożizzjoni tal-partijiet interessati rigward l-għażla ta' soluzzjonijiet biex jiġu ttrattati l-problemi individwali u tiġi evalwata r-rilevanza ġenerali soċjetali tal-grupp tal-partijiet interessati differenti, li twassal għal għażla aktar oġġettiva u aktar infurmata tal-għażliet għal kwistjonijiet individwali.

1.5.4. **Il-pożizzjoni tal-KESE**: Minħabba l-fatt li qed ikun hemm aktar il-ħtieġa li l-informazzjoni u d-dokumenti jsiru disponibbli fi żmien qasir, it-tul ta' żmien massimu għall-ipproċessar ta' 20 jum ta' xogħol, f'xi każijiet, huwa twil wisq (ara l-punt 3.1.2).

Ir-rakkomandazzjoni tal-KESE: Għandha titqies il-possibbiltà li tingħata aktar flessibilità.

1.5.5. **Il-pożizzjoni tal-KESE**: L-abbozz tad-Direttiva u l-Valutazzjoni tal-Impatt ma jindirizzawx b'mod adegwat it-tħassib ta' bosta partijiet interessati (ara l-punt 4.2.1).

Ir-rakkomandazzjoni tal-KESE: Il-punti li ġejjin, li ma ngħatawx biżżejjed attenzjoni, għandhom jiġu evalwati ulterjorment.

— it-tnaqqis potenzjali fl-għadd ta' impjiegi fis-settur pubbliku minħabba l-awtomatizzazzjoni, il-ħtieġa għal taħriġ mill-ġdid tal-ħaddiema u s-soluzzjoni għall-problemi soċjali;

— drittijiet u obbligi ugwali għas-settur pubbliku u privat fir-rigward tal-aċċess għad-*data*;

— kumpens għal kumpaniji pubbliċi;

— il-ħarsien tal-infrastruttura kritika;

— l-evitar ta' konverġenzi tad-Direttiva mal-leġiżlazzjoni lokali jew settorjali;

— id-distorsjoni tal-kompetizzjoni għal kumpaniji pubbliċi.

1.5.6. **Il-pożizzjoni tal-KESE**: Fil-proposta ta' riformulazzjoni tad-Direttiva, il-Kummissjoni deliberatament tindika l-ħtieġa li timmodifika n-nuqqasijiet ta' din id-Direttiva li kienu ġew identifikati qabel. Madankollu, l-proposta ma tipprovdix titjib sinifikanti fir-rigward tan- nuqqasijiet li kienu identifikati qabel għax ma tilħaqx bilanċ bejn l-interessi varji tal-gruppi differenti ta' partijiet interessati u b'mod speċjali, ma tipprovdix kundizzjonijiet simili għall-kumpaniji pubbliċi u privati b'rabta mal-iskambju ta' informazzjoni.

Ir-rakkomandazzjoni tal-KESE: Il-Kumitat iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex terġa' tikkunsidra l-pożizzjoni tagħha dwar it-titjib ta' problemi li nstabu fil-valutazzjoni tad-Direttiva preċedenti u għandha tispeċifika:

— l-għanijiet li għandhom jintlaħqu permezz tair-riformulazzjoni tad-Direttiva, b'kunsiderazzjoni tas-sitwazzjoni attwali bl-interessi varji u t-tħassib minn gruppi differenti ta' partijiet interessati;

— il-kundizzjonijiet ta' tranżizzjoni għal progress gradwali lejn l-għanijiet tar-riformulazzjoni tad-Direttiva, billi tirrelata l-punti differenti tad-Direttiva ma' dokumenti leġiżlattivi jew attivitajiet oħrajn li jippermettu l-ibbilanċjar tal-interessi differenti tal-gruppi ta' partijiet interessati.

2. Ħarsa ġenerali lejn il-kontenut tad-Direttiva proposta

2.1. *Sfond tal-emendi għad-Direttiva*

2.1.1. Is-settur pubbliku fl-Istati Membri tal-UE jiġġenera ammonti kbar ta' *data* li tintuża sabiex l-għoti tas-servizzi privati u pubbliċi jsir aktar effiċjenti u jittieħdu deċiżjonijiet infurmati aħjar. Għaldaqstant, l-UE ilha għal bosta snin tippromovi l-użu mill-ġdid tal-informazzjoni tas-settur pubbliku (PSI). Ir-rieżami tad-Direttiva PSI huwa inizjattiva importanti dwar l-aċċessibbiltà u l-użu mill-ġdid tad-*data* pubblika u ffinanzjata mill-pubbliku, imħabbra mill-Kummissjoni fl-evalwazzjoni ta' nofs it-terminu dwar l-Istrateġija tas-Suq Uniku Diġitali.

2.1.2. Il-Kummissjoni rrevediet id-Direttiva u adattatha għall-iżviluppi reċenti fil-ġestjoni u l-użu tad-*data*.

— Id-Direttiva 2003/98/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-użu mill-ġdid ta' informazzjoni tas-settur pubbliku (id-"Direttiva PSI") ġiet adottata fis-17 ta' Novembru 2003.

L-għan kien li jiġi ffaċilitat l-użu mill-ġdid tal-PSI mal-Unjoni kollha billi tarmonizza l-kundizzjonijiet bażiċi għall-użu mill-ġdid u tneħħi xkiel ewlieni għall-użu mill-ġdid fis-suq intern.

— F'Lulju 2013, id-Direttiva 2003/98/KE ġiet emendata permezz tad-Direttiva 2013/37/UE.

L-emendi introduċew rekwiżit li jippermetti l-użu mill-ġdid tad-*data* pubblika aċċessibbli għall-pubbliku, u l-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva ġie estiż. Ġiet stabbilita regola standard ta' tariffar, li tillimita t-tariffi għall-ispejjeż marġinali tar-riproduzzjoni, il-provvista u t-tixrid tal-informazzjoni, u **l-korpi tas-settur pubbliku ġew obbligati jkunu aktar trasparenti dwar ir-regoli ta' tariffar tagħhom u l-kundizzjonijiet li japplikaw**.

— Fil-25 ta' April 2018, ġiet preżentata proposta għal riformulazzjoni tad-Direttiva PSI (COM(2018) 234 final). Din il-proposta temenda b'mod sostanzjali d-Direttiva 2003/98/KE u żżid għadd ta' dispożizzjonijiet ġodda. Skont l-Artikolu 13 tad-Direttiva PSI, ġiet riveduta l-applikazzjoni preċedenti tad-Direttiva PSI u nġibdet l-attenzjoni dwar il-punti ta' tħassib. Sabiex il-potenzjal tal-informazzjoni tas-settur pubbliku jiġi utilizzat aħjar, **id-Direttiva riveduta tipprevedi t-titjib ta' għadd ta' oqsma li ġew identifikati bħala problematiċi fil-valutazzjoni**.

2.1.3. L-emenda proposta tad-Direttiva tagħmel **parti mit-tielet pakkett dwar id-*data***, li ġie adottat mill-Kummissjoni Ewropea fil-25 ta' April 2018. Dan jinkludi wkoll il-Komunikazzjoni *Għal spazju tad-*data *komuni Ewropew* ([1]), li tindirizza l-kwistjoni tal-aċċess għad-*data* tas-settur privat fl-interess pubbliku u li tistabbilixxi l-prinċipji għall-iskambju tad-*data* bejn in-negozji (B2B) u bejn in-negozji u l-awtoritajiet pubbliċi (B2G).

2.1.3.1. Il-Komunikazzjoni telenka l-prinċipji ewlenin għall-użu mill-ġdid ta' *data* tas-settur privat (B2B):

— it-trasparenza;

— il-ħolqien ta' valur kondiviż;

— ir-rispett għall-interessi kummerċjali ta' xulxin;

— l-iżgurar ta' kompetizzjoni mhux imxekkla;

— it-tnaqqis kemm jista' jkun tal-lock-in tad-*data*.

2.1.3.2. Il-Komunikazzjoni telenka wkoll il-prinċipji ewlenin għall-użu mill-ġdid ta' *data* tas-settur privat fis-settur pubbliku (B2G):

— il-proporzjonalità fl-użu tad-*data* tas-settur privat;

— il-limitazzjoni tal-iskop;

— "tagħmilx ħsara";

— il-kundizzjonijiet għall-użu mill-ġdid tad-*data*;

— intaffu l-limitazzjonijiet tad-*data* tas-settur privat;

— it-trasparenza u l-parteċipazzjoni tas-soċjetà.

2.2. *L-għanijiet tal-emenda għad-Direttiva*

2.2.1. Għanijiet ġenerali:

— it-tisħiħ tal-effetti pożittivi tad-Direttiva PSI u tal-ekonomija tad-*data* tal-UE permezz ta' żieda fl-ammont ta' *data* tas-settur pubbliku disponibbli għall-użu mill-ġdid;

— l-iżgurar ta' kundizzjonijiet komparabbli għall-provvista tad-*data* madwar l-UE, sabiex b'hekk tkun żgurata kompetizzjoni ġusta;

([1]) Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni Komunikazzjoni "Għal spazju tad-dejta komuni Ewropew" (COM(2018) 232 final).

— it-tnaqqis tal-piż amministrattiv għad-detenturi tal-informazzjoni tas-settur pubbliku li tista' tintuża mill-ġdid;

— it-tisħiħ tal-pożizzjoni tal-SMEs fis-suq tad-*data* billi jkun żgurat li l-ostakli ma jżommuhomx milli jużaw id-*data* pubblika mill-ġdid għal skopijiet kummerċjali.

2.2.2. Għanijiet speċifiċi:

— it-titjib tal-erba' oqsma ewlenin, li fihom, il-valutazzjoni tal-impatt preċedenti dwar l-effikaċja tad-Direttiva identifikat il-problemi.

2.3. *L-oqsma problematiċi ewlenin li jaffettwaw l-effikaċja tad-Direttiva (l-oqsma li fihom hemm lok għal titjib)*

2.3.1. Qasam problematiku: ***Data* dinamika/*APIs***:

— aċċess inkomplet fil-ħin reali għad-*data* miżmuma mill-korpi tas-settur pubbliku, speċjalment għal *data* dinamika, jiġifieri *data* aġġornata perjodikament;

— allokazzjoni u użu insuffiċjenti ta' mezzi tekniċi xierqa (interfaċċa għall-ipprogrammar tal-applikazzjonijiet (API)).

2.3.2. Qasam problematiku: **It-tariffar**:

— il-korpi pubbliċi jużaw diversi eċċezzjonijiet attwalment approvati u jitolbu tariffi għall-użu mill-ġdid tad-*data* tas-settur pubbliku, li huma ferm ogħla minn dak li jkun meħtieġ sabiex jiġu koperti l-ispejjeż, li jwassal għal distorsjonijiet tas-suq: il-kumpaniji l-kbar jiġu megħjuna filwaqt li l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju (SMEs) li ma jaffordjawx jixtru *data* pubblika, jaffaċċjaw diversi ostakoli.

2.3.3. Qasam problematiku: **Kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva PSI**:

— id-Direttiva ma tapplikax għal dawk li jaħdmu fis-settur tat-trasport u tal-utilitajiet;

— id-Direttiva ma tapplikax għad-*data* tar-riċerka miksuba bil-għajnuna ta' finanzjament pubbliku.

2.3.4. Qasam problematiku: **Lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku**

— id-detenturi tad-*data* tas-settur pubbliku jikkonkludu ftehimiet esklussivi mas-settur privat, sabiex jassiguraw dħul addizzjonali mid-*data* tagħhom, u b'hekk jillimitaw l-għadd ta' utenti potenzjali li jużaw id-*data* mill-ġdid.

2.4. *L-opzjonijiet għat-titjib tal-oqsma problematiċi u l-opzjoni magħżula*

2.4.1. Il-valutazzjoni tal-impatt ([2]) ikkunsidrat opzjonijiet possibbli għal miżuri futuri:

(a) xenarju bażi (jinżamm l-approċċ attwali mingħajr tibdil);

(b) tieqaf l-azzjoni eżistenti tal-UE (revoka tad-Direttiva PSI);

(c) miżuri ta' liġi mhux vinkolanti biss;

(d) pakkett ta' soluzzjonijiet li jinkludi kemm l-emendar tad-Direttiva PSI kif ukoll miżuri ta' liġi mhux vinkolanti.

2.4.2. L-għażla tal-opzjoni li ttejjeb l-oqsma problematiċi:

— opzjoni (a) inżammet bħala x-xenarju ta' bażi li magħha tqabblu l-benefiċċji tal-opzjonijiet l-oħrajn;

— l-opzjonijiet (b) u (c) ġew skartati fi stadju bikri;

([2]) Valutazzjoni tal-impatt (SWD(2018) 127).

— opzjoni (d) serviet bħala l-bażi għal żewġ opzjonijiet sekondarji:

  — opzjoni waħda bl-elementi kollha ta' intensità leġiżlattiva aktar baxxa;

  — opzjoni waħda bl-elementi kollha ta' intensità leġiżlattiva ogħla.

L-opzjoni magħżula mill-Kummissjoni hija pakkett imħallat ta' intervent regolatorju ta' intensità baxxa flimkien ma' aġġornament tal-miżuri attwali mhux vinkolanti — b'mod ġenerali approċċ "b'intensità leġiżlattiva baxxa".

3. **Kummenti ġenerali**

Il-KESE evalwa l-bidliet proposti għad-direttiva minn tlett aspetti:

— l-emendi u ż-żidiet ewlenin fit-test oriġinali tad-Direttiva (ara l-punt 3.1);

— konsistenza tal-emendi u taż-żidiet fid-Direttiva mal-għanijiet ġenerali tal-emenda tad-Direttiva (ara l-punt 3.2);

— konsistenza tal-emendi u taż-żidiet fid-Direttiva mal-oqsma l-aktar importanti li fihom hemm lok għal titjib (ara l-punt 3.3).

3.1. *L-emendi u ż-żidiet ewlenin fit-test oriġinali tad-Direttiva*

3.1.1. Kapitolu I tad-Direttiva — Dispożizzjonijiet ġenerali

Bidliet għad-Direttiva fl-Artikolu 1 — Is-suġġett u kamp ta' applikazzjoni:

— L-espansjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva biex jinkludi *data* mis-servizzi pubbliċi u s-servizzi tat-trasport kif ukoll *data* tar-riċerka;

— It-test ta' spjegazzjoni tad-Direttiva ([3]) jgħid:

  — *Data* fis-settur tat-trasport u tal-utilitajiet: Se japplika sett limitat ta' obbligi: "l-impriżi pubbliċi jistgħu jitolbu tariffi ogħla mill-ispejjeż marġinali tad-disseminazzjoni u mhumiex obbligati jirrilaxxaw *data* li ma jridux jirrilaxxaw";

  — Id-*data* tar-riċerka: "L-Istati Membri se jkunu obbligati jiżviluppaw politiki għal aċċess miftuħ għad-*data* xjentifika", li bażikament ma jeħtieġ xejn fil-livell tal-UE u li l-attivitajiet kollha f'dan ir-rigward għadhom jaqgħu taħt id-diskrezzjoni tal-Istati Membri.

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Il-Kumitat japprova parzjalment il-bidliet proposti, iżda jqis li huma joffru soluzzjoni inadegwata għall-kwistjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva PSI, peress li l-estensjoni ta' dan il-kamp ta' applikazzjoni tista' twassal għal distorsjonijiet tas-suq bejn kumpaniji pubbliċi u kumpaniji privati li joperaw fl-istess suq. L-estensjoni tal-kamp ta' applikazzjoni anke għal kumpaniji privati tista' ssolvi dik il-problema u, fl-istess ħin, tippromovi l-innovazzjoni f'kumpaniji pubbliċi.

— l-emendi previsti jinvolvu xogħol u spejjeż addizzjonali.

3.1.2. Il-Kapitolu II tad-Direttiva — Talbiet għall-użu mill-ġdid

Emendi għad-Direttiva fl-Artikolu 4 — Ir-rekwiżiti applikabbli għall-ipproċessar tat-talbiet għall-użu mill-ġdid

— Eċċezzjonijiet speċifikati li għalihom ir-rekwiżiti għall-ipproċessar tat-talbiet għall-użu mill-ġdid ma japplikawx.

([3]) Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-użu mill-ġdid tal-informazzjoni tas-settur pubbliku (riformulazzjoni), COM(2018) 234 final.

Il-pożizzjoni tal-KESE: — Il-KESE jappoġġja l-bidliet proposti fir-rigward tal-eċċezzjonijiet, iżda huwa tal-fehma li, minħabba li l-informazzjoni u d-dokumenti għandhom dejjem jiġu prodotti f'perjodu qasir, il-ħin massimu tal-ipproċessar ta' għoxrin jum tax-xogħol jista' jitqassar fil-każ ta' talbiet li jinvolvu *data* li tista' tkun faċilment disponibbli.

3.1.3. Kapitolu III tad-Direttiva — Il-kundizzjonijiet għall-użu mill-ġdid

Emendi għad-Direttiva fl-Artikolu 5 — Il-formati disponibbli

— Ta' min jinnota li l-organizzazzjonijiet tas-settur pubbliku u l-intrapriżi pubbliċi jagħmlu disponibbli *data* dinamika għall-użu mill-ġdid hekk kif tkun inġabret, billi jużaw Interfaċċi għall-Ipprogrammar tal-Applikazzjonijiet (APIs) adegwati.

— Id-Direttiva tirrikjedi li: *Meta d-disponibbiltà tad-dokumenti minnufih wara l-ġbir tkun taqbeż il-kapaċitajiet finanzjarji u tekniċi tal-korp tas-settur pubbliku jew tal-impriża pubblika, id-dokumenti msemmija fil-paragrafu 4 għandhom ikunu disponibbli fi żmien li ma jxekkilx indebitament l-isfruttament tal-potenzjal ekonomiku tagħhom.*

— L-opzjoni magħżula hija dik li tipprovdi għal "obbligu mhux vinkolanti għall-Istati Membri li jagħmlu d-*data* dinamika disponibbli fil-ħin u li jintroduċu l-APIs" (l-opzjoni ta' intensità leġiżlattiva baxxa).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Il-KESE jappoġġja parzjalment l-emendi ppjanati u jqis li, b'mod ġenerali, dawn se jgħinu biex isolvu l-problema ta' "*data* dinamika". Iżda r-riżultat tal-emendi la huwa verifikabbli u lanqas prevedibbli, u speċjalment fit-terminu qasir, ir-riżultat tat-titjib jista' jkun insuffiċjenti.

— Id-detenturi tad-*data* fil-bidu se jġarrbu spejjeż addizzjonali (biex jistabbilixxu APIs u għall-implimentazzjoni teknoloġiku) iżda huwa mistenni qligħ għad-detenturi tad-*data* fuq medda twila ta' żmien permezz ta' prattiki mtejba tax-xogħol (għandha tingħata konsiderazzjoni wkoll għal bidliet possibbli fl-impjieg fis-servizz ċivili minħabba l-awtomazzjoni u l-ħtieġa li jissolvew il-problemi soċjali).

Emendi għad-Direttiva fl-Artikolu 10 — Id-disponibbiltà u l-użu mill-ġdid tad-*data* tar-riċerka

— L-Artikolu 10 jispeċifika li l-Istati Membri għandhom jappoġġaw id-disponibbiltà tad-*data* tar-riċerka billi jadottaw politiki nazzjonali u azzjonijiet rilevanti bil-għan li jagħmlu d-*data* tar-riċerka ffinanzjata mill-pubbliku disponibbli b'mod miftuħ ("politiki tal-aċċess miftuħ").

Il-pożizzjoni tal-KESE: Il-KESE japprova parzjalment il-verżjoni l-ġdida, li jaħseb li ġeneralment ittejjeb l-effikaċja tad-Direttiva PSI iżda mhix ir-risposta għall-problema dwar il-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva PSI peress li hija dikjarattiva, bl-effett li xejn mhu meħtieġ fil-livell tal-UE u l-attivitajiet kollha possibbli jitħallew għad-diskrezzjoni tal-Istat Membru individwali.

3.1.4. Kapitolu IV tad-Direttiva — In-nuqqas ta' diskriminazzjoni u l-kummerċ ġust

Emendi għad-Direttiva fl-Artikolu 12 — Il-projbizzjoni ta' arranġamenti esklussivi

— Huwa preskritt li l-arranġamenti legali jew prattiċi, għalkemm ma jagħtux drittijiet esklużivi, jistgħu jirrestringu l-użu mill-ġdid tad-dokumenti, għandhom isiru disponibbli għall-pubbliku sa mhux aktar tard minn xahrejn wara li dawn jidħlu fis-seħħ.

— L-għażla proposta tistabbilixxi biss rekwiżiti ta' trasparenza (l-opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva baxxa"), iżda ma tipprojbixxi prattiki li jwasslu għal sitwazzjoni ta' lock-in ta' *data* (l-opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva għolja").

Il-pożizzjoni tal-KESE: Il-Kumitat jappoġġja parzjalment l-emendi previsti u jemmen li, b'mod ġenerali, dawn jgħinu biex isolvu l-problema li tikkonċerna l-lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku. Madankollu, l-għan li jissaħħu l-SMEs m'għandux jiġi pperikolat mill-projbizzjonijiet stretti żżejjed ta' lock-in tad-*data*, hekk kif dan jimpedixxi l-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' proġetti innovattivi u lokali bil-parteċipazzjoni tal-SMEs.

3.1.5. Kapitolu V tad-Direttiva — Settijiet tad-*data* ta' valur għoli

Bidliet għad-Direttiva fl-Artikolu 13 — Lista ta' settijiet tad-*data* ta' valur għoli

— Il-Kummissjoni tistabbilixxi lista ta' settijiet ta' *data* b'valur għoli u l-modalitajiet tal-pubblikazzjoni tagħhom u l-użu mill-ġdid;

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Il-KESE jappoġġja l-emendi proposti u jemmen li dan se jżid l-użu mill-ġdid tal-informazzjoni tas-settur pubbliku;

— għandu jitqies il-fatt li se jkun hemm spejjeż addizzjonali sabiex jiġu introdotti soluzzjonijiet tekniċi ġodda u tnaqqis fid-dħul għad-detenturi tad-*data*;

— ma hemm l-ebda informazzjoni ċara dwar il-proċeduri għall-kumpilazzjoni, iż-żamma u l-użu ta' settijiet tad-*data* ta' kwalità għolja;

— ma hemm l-ebda indikazzjoni ċara dwar mekkaniżmi ta' kumpens għal detenturi tad-*data* għall-forniment ħieles ta' *data*.

3.2. *Konsistenza tal-emendi u taż-żidiet fid-Direttiva mal-għanijiet ġenerali tal-emenda tad-Direttiva*

3.2.1. **Għan:** It-titjib ulterjuri tal-effett pożittiv li diġà tħalli d-Direttiva PSI, it-tisħiħ tal-ekonomija tad-*data* fl-UE, żieda fl-ammont ta' *data* tas-settur pubbliku li tista' tintuża mill-ġdid

Il-pożizzjoni tal-KESE: B'mod ġenerali, l-emendi proposti jaqdu l-għan globali.

3.2.2. **Għan:** L-istabbilment ta' kundizzjonijiet komparabbli fl-UE għall-għoti tad-*data* biex b'hekk tkun żgurata kompetizzjoni ġusta

Il-pożizzjoni tal-KESE: L-emendi proposti huma diretti u mmirati b'mod inekwivokabbli biex jilħqu dan l-għan billi:

— itejbu d-dispożizzjonijiet li jirregolaw it-tariffar — (Artikolu 6 tad-Direttiva);

— jirregolaw aktar mill-qrib il-possibbiltajiet li jiġu konklużi arranġamenti esklużivi — (l-Artikolu 12 tad-Direttiva);

— il-provvista mingħajr ħlas ta' *data* u ta' settijiet tad-*data* ta' valur għoli hija regolata mill-qrib — (Artikolu 13 tad-Direttiva);

— fl-istess ħin, il-KESE jfakkar fil-periklu li obbligi unilaterali għall-kumpaniji pubbliċi li jinsabu f'kompetizzjoni diretta ma' kumpaniji privati jwasslu għall-distorsjonijiet fis-suq.

3.2.3. **Għan**: It-tnaqqis tal-piż amministrattiv fuq id-detenturi tal-informazzjoni tas-settur pubbliku li tista' tinuża mill-ġdid

Il-pożizzjoni tal-KESE: Il-bidliet proposti huma ġeneralment milqugħa:

— se jwasslu, fit-tul, għal tnaqqis fil-piż amministrattiv għad-detenturi ta' informazzjoni tas-settur pubbliku li tista' terġa' tintuża, b'mod partikolari flimkien mal-użu ta' metodi teknoloġiċi ġodda (Artikoli 5 u 13 tad-Direttiva);

— madankollu, bidliet potenzjali tal-impjieg fis-settur pubbliku huma mistennija, li ser jirrikjedu li jissolvew il-problemi soċjali relatati.

3.2.4. **Għan:** It-tisħiħ tal-SMEs fis-suq tad-*data*, billi jiġi żgurat li dawn ma jiġux imxekkla minn ostakoli biex jerġgħu jużaw id-*data* pubblika għall-finijiet kummerċjali

Il-pożizzjoni tal-KESE: Dan l-għan huwa indirizzat fl-emendi proposti u, jekk dawn jiġu implimentati, se jtejbu l-pożizzjoni tal-SMEs fir-rigward tal-użu mill-ġdid tad-*data* tas-settur pubbliku (Artikoli 6, 12 u 13 tad-Direttiva). Madankollu, l-għażla ta' opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva għolja" kienet tkun aktar effiċjenti. Madankollu, il-produzzjoni, l-innovazzjoni u l-iżvilupp tal-SMEs mhumiex se jkunu mxekkla minn obbligu eċċessiv tat-trażmissjoni ta' *data* tal-imsieħba ta' kooperazzjoni mis-settur pubbliku jew mill-projbizzjoni ta' drittijiet esklużivi.

3.3. *Konsistenza tal-emendi u taż-żidiet fid-Direttiva mal-oqsma l-aktar importanti li fihom hemm lok għal titjib*

3.3.1. Qasam problematiku: **Data dinamika/APIs**

Titjib previst:

— L-Istati Membri huma mħeġġa jagħmlu disponibbli fi żmien xieraq *data* dinamika, "mhux vinkolanti" u jintroduċu l-APIs — (Artikolu 5 tad-Direttiva);

— Impenn aktar b'saħħtu mill-Istati Membri sabiex tkun żgurata l-possibbiltà li jintuża mill-ġdid numru limitat ta' settijiet tad-*data* ta' valur għoli — (Artikolu 13 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— It-tibdiliet previsti huma parzjalment adegwati biex itejbu dan il-qasam problematiku (ara l-punt 3.1.3);

— fuq terminu twil, l-emendi previsti se jikkontribwixxu sabiex tissolva l-kwistjoni relatata mal-aċċess għad-*data* dinamika u se jħeġġu l-użu mill-ġdid tad-*data* dinamika kif ukoll l-użu ta' teknoloġija ġdida (API) għal skambju awtomatiku tad-*data*. It-tqegħid għad-dispożizzjoni tad-*data* b'mod f'waqtu għandu jkun obbligu mhux vinkolanti, li jagħmilha possibbli li jikkumpensa għal kundizzjonijiet lokali diffiċli u li jiġu indirizzati prattiki lokali.

3.3.2. Ambitu għat-titjib: **It-tariffar**

Titjib previst:

— Regoli aktar stretti dwar l-użu tal-eċċezzjonijiet għar-regola ġenerali li l-korpi tas-settur pubbliku ma jistgħux jitolbu tariffi ogħla mill-ispejjeż marġinali tad-disseminazzjoni – (Artikolu 6 tad-Direttiva);

— il-ħolqien ta' lista ta' settijiet tad-*data* ta' valur għoli li għandhom ikunu disponibbli liberament fl-Istati Membri kollha — (Artikolu 13 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— It-tibdiliet previsti huma adegwati biex itejbu dan il-qasam problematiku (ara l-punt 3.1.5), fl-istess ħin, il-KESE jirrimarka li kumpens xieraq għall-ispejjeż imġarrba huwa essenzjali għal kumpaniji pubbliċi;

— il-bidliet previsti se jindirizzaw iż-żieda fit-tariffi u se jħeġġu l-użu mill-ġdid tad-*data*, l-aktar billi din issir aktar aċċessibbli għall-SMEs.

3.3.3. Ambitu għat-titjib: **Il-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva PSI**

Titjib previst:

— l-estensjoni tas-suġġett u tal-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva — (Artikolu 1 tad-Direttiva);

— l-Istati Membri se jkunu obbligati jiżviluppaw politiki għal aċċess miftuħ għad-*data* xjentifika li tirriżulta mir-riċerka ffinanzjata mill-pubbliku filwaqt li tinżamm il-flessibbiltà fl-implimentazzjoni (Artikolu 10 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE: — L-emendi proposti mhumiex biżżejjed sabiex jittejjeb dan il-qasam problematiku (ara l-punti 3.1.1, 3.1.3);

3.3.4. Ambitu għat-titjib: **Lock-in tad- tas-settur pubblikudata**

Titjib previst: — Rekwiżiti aktar stretti fir-rigward tan-nonesklussività u t-trasparenza għall-ftehimiet pubbliċi-privati relatati mal-informazzjoni tas-settur pubbliku — (Artikoli 11 u 12 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— L-emendi previsti mhumiex biżżejjed sabiex jittejjeb dan il-qasam problematiku (ara l-punt 3.1.4);

— l-emendi proposti se jgħinu parzjalment biex isolvu l-problema ta' lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku u jippromovu l-użu mill-ġdid tad-*data*. Madankollu, miżuri eċċessivi biex ikun evitat lock-in tad-*data* m'għandhomx joħolqu ostakli għal proġetti innovattivi u sħubijiet.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. *Valutazzjoni tal-impatt tal-emendi pjanati*

4.1.1. Il-valutazzjoni tal-impatt tal-bidliet proposti hija dokument importanti. Din hija l-bażi għall-konklużjonijiet u d-deċiżjonijiet li fuqhom se jitfasslu l-emendi u ż-żidiet għad-Direttiva, li min-naħa tagħha se jkollha impatt sinifikanti fuq l-Istati Membri tal-UE.- Din hija r-raġuni għaliex huwa indispensabbli li jintuża metodu sod għall-valutazzjoni tal-impatt, li jwassal għal riżultati oġġettivi u affidabbli.

4.1.2. In-nuqqasijiet ewlenin identifikati fl-opinjoni tal-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju ([4]):

— Il-valutazzjoni tal-impatt ma tirriflettix il-perspettiva tal-partijiet interessati b'mod adegwat. B'mod partikolari, it-tħassib espress mill-partijiet ikkonċernati fir-rigward tas-sigurtà tad-*data* personali u tal-protezzjoni tal-bażijiet tad-*data* mhuwiex indirizzat biżżejjed;

— fil-valutazzjoni tal-impatt mhuwiex spjegat biżżejjed kif l-emendi maħsuba għad-Direttiva dwar il-Bażijiet tad-*Data* u għar-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-*Data* jirrelataw ma' xulxin;

— fil-valutazzjoni tal-impatt l-alternattivi possibbli għall-emendi mhumiex deskritti f'biżżejjed dettall, u l-għażla ta' din l-alternattiva hija limitata wisq (jew mhix wiesgħa biżżejjed), sabiex tipprovdi għażla ta' soluzzjonijiet alternattivi reali.

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— In-nuqqasijiet ewlenin identifikati mill-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju għandhom jiġu kkoreġuti;

— fejn xieraq, għandhom jittieħdu miżuri korrettivi fir-rigward tal-bidliet fid-Direttiva.

4.1.3. L-interessi tal-gruppi affettwati elenkati fis-sommarju tal-valutazzjoni tal-impatt ([5]):

— Id-detenturi tad-*data* (entitajiet pubbliċi) għandhom tendenza li jappoġġjaw iż-żamma tal-istatus quo fir-rigward tal-użu mill-ġdid tad-*data* tas-settur pubbliku, jiġifieri l-opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva aktar baxxa".

— Dawk li jerġgħu jużaw id-*data* (fosthom l-SMEs), min-naħa l-oħra, jippreferu l-għażla ta' progress iktar rapidu u effettiv biex jiżdied l-ammont ta' *data* użata mill-ġdid, jiġifieri l-għażla ta' "intensità leġiżlattiva għolja".

([4]) *Opinjoni tal-Bord tal-Iskrutinju Regolatorju* (SEC(2018) 206).
([5]) Sommarju eżekuttiv tal-valutazzjoni tal-impatt (SWD(2018) 128).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Għalkemm l-għan tad-Direttiva huwa li żżid il-volum tad-*data* użata mill-ġdid u ssaħħaħ il-pożizzjoni tal-SMEs fis-suq tad-*data*, it-tfixkil tas-suq possibbli m'għandux jiġi injorat, b'hekk, madankollu l-Kummissjoni għażlet l-opzjoni ta' "intervent b'intensità leġiżlattiva baxxa" u b'hekk mhix qed tisfrutta għalkollox il-potenzjal għal titjib tal-oqsma problematiċi;

— Sabiex ikunu segwiti l-għanijiet tar-reviżjoni tad-direttiva b'mod aktar effettiv, l-effettività tal-miżuri meħuda trid tiġi evalwata.

4.1.4. Il-fehmiet tal-partijiet interessati identifikati u evalwati fil-valutazzjoni tal-impatt ([6]):

— L-għażla tal-miżuri xierqa biex jissolvew il-problemi (opzjonijiet ta' "intensità leġiżlattiva aktar baxxa" jew ta' "intensità leġiżlattiva għolja") teħtieġ li jiġu identifikati l-fehmiet tal-partijiet interessati;

— il-valutazzjoni tal-impatt tirrifletti l-fehmiet tad-diversi partijiet interessati dwar l-evalwazzjoni ġenerali tal-ħidma tad-direttiva u l-bidliet mixtieqa.

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Il-valutazzjoni tal-impatt ma tirriflettix b'mod speċifiku biżżejjed il-fehmiet tal-partijiet interessati dwar l-għażla bejn opzjonijiet ta' intensità leġiżlattiva għolja jew aktar baxxa;

— ma saret l-ebda distinzjoni fi ħdan gruppi ta' interess abbażi ta' interessi u opportunitajiet differenti, tip ta' informazzjoni, tip ta' attività (eż.: detenturi ta' *data* li mhumiex imħallsa biex jipprovdu *data*, detenturi ta' *data* li jitħallsu biex jipprovdu *data*, utenti tad-*data*, kumpaniji kbar, SMEs, entitajiet oħra tas-settur pubbliku);

— ma ġietx identifikata l-pożizzjoni ta' kull grupp ta' interess dwar kull soluzzjoni possibbli għal kull problema individwali;

— ma hemm l-ebda valutazzjoni tar-rilevanza tas-soċjetà ta' kull grupp tal-partijiet interessati u għaldaqstant valutazzjoni tar-rappreżentattività tiegħu u tal-iskala reali tal-impatt.

4.2. *Punti oħrajn relatati mad-Direttiva li mhumiex koperti biżżejjed*

4.2.1. Il-KESE huwa konvint li ma ġiex meqjus biżżejjed it-tħassib ewlieni ta' bosta partijiet interessati fil-proposta u l-valutazzjoni tal-impatt. Barra minn hekk, jipproponi li jiġu kkunsidrati fid-dettall il-kwistjonijiet li ġejjin:

— drittijiet u obbligi ugwali għas-settur pubbliku u privat fir-rigward tal-aċċess għad-*data*;

— kumpens tas-settur pubbliku sabiex jiġi żgurat aċċess bla ħlas għad-*data* pubblika;

— il-ħarsien ta' "infrastruttura kritika" — eżenzjonijiet mill-applikazzjoni tad-Direttiva fir-rigward tal-infrastruttura kritika;

— evitar ta' duplikazzjoni — adattament tad-direttiva għal-leġiżlazzjoni settorjali diġà eżistenti dwar l-iskambju u l-użu tad-*data*;

— kompetizzjoni ġusta — l-intrapriżi pubbliċi jkunu soġġetti għal theddid f'każijiet fejn dawn ikollhom jipprovdu informazzjoni bla ħlas lill-intrapriżi kompetituri privati;

— it-tnaqqis potenzjali fl-għadd ta' impjiegi fis-settur pubbliku minħabba l-awtomatizzazzjoni, il-ħtieġa għal taħriġ mill-ġdid tal-ħaddiema u s-soluzzjoni għall-problemi soċjali.

([6]) Valutazzjoni tal-impatt (SWD(2018) 127).

4.3. *Komunikazzjoni mill-Kummissjoni "Għal spazju tad-data komuni Ewropew"*

4.3.1. Il-KESE jilqa' u jappoġġja l-fehma espressa fil-komunikazzjoni tal-Kummissjoni li l-aċċess għal *data* pubblika u dik iffinanzjata pubblikament u l-użu mill-ġdid tagħha huma l-pedamenti ewlenin ta' spazju tad-*data* komuni Ewropew. Dan huwa kompletament f'konformità mal-attivitajiet relatati mar-reviżjoni tad-Direttiva dwar l-użu mill-ġdid ta' informazzjoni tas-settur pubbliku. Il-Komunikazzjoni tistabbilixxi l-għanijiet tar-reviżjoni tad-Direttiva, il-KESE jemmen li l-progress fil-kisba ta' dawn l-objettivi se jżid id-disponibbiltà ta' *data* għall-użu mill-ġdid.

4.3.2. Il-KESE japprova l-prinċipji bażiċi stabbiliti fil-Komunikazzjoni għall-kondiviżjoni tad-*data* bejn in-negozji (B2B) u dik bejn in-negozji u l-awtoritajiet pubbliċi (B2G) u jikkunsidraha bħala bażi potenzjalment tajba għal kooperazzjoni futura mal-partijiet interessati.

4.3.3. Il-KESE jappoġġja l-miżuri proposti fil-Komunikazzjoni, li, skont hu, ser jgħinu lill-kumpaniji u s-settur pubbliku jaċċessew u jużaw mill-ġdid *data* minn diversi sorsi, setturi ekonomiċi u oqsma speċjalizzati fl-UE.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

ANNESS

Dawn it-testi li ġejjin mill-opinjoni tas-sezzjoni nċaħdu mill-Assemblea favur l-emendi, iżda tal-inqas kwart tal-voti mixħuta kienu favur li jinżamm it-test tal-opinjoni tas-sezzjoni:

Bidliet għad-Direttiva fl-Artikolu 1 — Is-suġġett u kamp ta' applikazzjoni

— l-espansjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva biex jinkludi *data* mis-servizzi pubbliċi u s-servizzi tat-trasport kif ukoll *data* tar-riċerka;

— it-test ta' spjegazzjoni tad-Direttiva ([1]) jgħid:

  — *data* fis-settur tat-trasport u tal-utilitajiet: Se japplika sett limitat ta' obbligi: "l-impriżi pubbliċi jistgħu jitolbu tariffi ogħla mill-ispejjeż marġinali tad-disseminazzjoni u mhumiex obbligati jirrilaxxaw *data* li ma jridux jirrilaxxaw";

  — id-*data* tar-riċerka: "L-Istati Membri se jkunu obbligati jiżviluppaw politiki għal aċċess miftuħ għad-*data* xjentifika", li bażikament ma jeħtieġ xejn fil-livell tal-UE u li l-attivitajiet kollha f'dan ir-rigward għadhom jaqgħu taħt id-diskrezzjoni tal-Istati Membri.

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Il-Kumitat japprova parzjalment il-bidliet proposti, iżda jqis li huma joffru soluzzjoni inadegwata għall-kwistjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva PSI, peress li l-estensjoni ta' dan il-kamp ta' applikazzjoni hija formalità u ma tistabbilixxi l-ebda dmir u responsabilità addizzjonali reali;

— L-emendi previsti jinvolvu xogħol u spejjeż addizzjonali. Fit-terminu qasir, id-detenturi tad-*data* jridu jinvestu, filwaqt li fit-terminu twil, kemm id-detenturi tad-*data* kif ukoll l-utenti li jagħmlu użu mill-ġdid tad-*data* għandhom prospetti ta' profitti.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 80

Voti kontra: 52

Astensjonijiet: 16

3.1.2. Il-Kapitolu II tad-Direttiva — Talbiet għall-użu mill-ġdid

Emendi għad-Direttiva fl-Artikolu 4 — Ir-rekwiżiti applikabbli għall-ipproċessar tat-talbiet għall-użu mill-ġdid

— Eċċezzjonijiet speċifikati li għalihom ir-rekwiżiti għall-ipproċessar tat-talbiet għall-użu mill-ġdid ma japplikawx.

Il-pożizzjoni tal-KESE: Il-KESE jappoġġja l-bidliet proposti fir-rigward tal-eċċezzjonijiet, iżda huwa tal-fehma li, minħabba li l-informazzjoni u d-dokumenti għandhom dejjem jiġu prodotti f'perjodu qasir, il-ħin massimu tal-ipproċessar ta' għoxrin jum tax-xogħol huwa twil wisq u għandu' jitqassar bil-għan li jittejjeb il-fluss tax-xogħol fis-settur pubbliku.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 83

Voti kontra: 55

Astensjonijiet: 7

([1]) Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-użu mill-ġdid tal-informazzjoni tas-settur pubbliku (riformulazzjoni), COM(2018) 234 final.

3.1.4. Kapitolu IV tad-Direttiva — In-nuqqas ta' diskriminazzjoni u l-kummerċ ġust

Emendi għad-Direttiva fl-Artikolu 12 — Il-projbizzjoni ta' arranġamenti esklussivi

— Huwa preskritt li l-arranġamenti legali jew prattiċi, għalkemm ma jagħtux drittijiet esklużivi, jistgħu jirrestrinġu l-użu mill-ġdid tad-dokumenti, għandhom isiru disponibbli għall-pubbliku sa mhux aktar tard minn xahrejn wara li dawn jidħlu fis-seħħ.

— L-għażla proposta tistabbilixxi biss rekwiżiti ta' trasparenza (l-opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva baxxa"), iżda ma tipprojbixxi prattiki li jwasslu għal sitwazzjoni ta' lock-in ta' *data* (l-opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva għolja").

Il-pożizzjoni tal-KESE: Il-Kumitat japprova parzjalment il-bidliet proposti u jqis li dawn ġeneralment jgħinu biex tissolva l-problema li tikkonċerna l-lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku iżda li r-riżultati miksuba mhux se jkunu biżżejjed biex tissolva l-essenza tal-problema. Il-KESE jemmen li approċċ aktar affettiv għal din il-problema ikun li tintgħażel opzjoni li tipprojbixxi attivitajiet li jwasslu għal lock-in ta' *data*.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 80

Voti kontra: 60

Astensjonijiet: 12

3.2.2. **Għan:** L-istabbilment ta' kundizzjonijiet komparabbli fl-UE għall-għoti tad-*data* biex b'hekk tkun żgurata kompetizzjoni ġusta.

Pożizzjoni tal-KESE: L-emendi proposti huma diretti u mmirati b'mod inekwivokabbli biex jilħqu dan l-għan billi:

— itejbu d-dispożizzjonijiet li jirregolaw it-tariffar — l-Artikolu 6 tad-Direttiva;

— jirregolaw aktar mill-qrib il-possibbiltajiet li jiġu konklużi arranġamenti esklużivi — (l-Artikolu 12 tad-Direttiva);

— il-provvista mingħajr ħlas ta' *data* u ta' settijiet tad-*data* ta' valur għoli hija regolata mill-qrib — (Artikolu 13 tad-Direttiva);

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 80

Voti kontra: 61

Astensjonijiet: 9

3.2.4. **Għan:** It-tisħiħ tal-SMEs fis-suq tad-*data*, billi jiġi żgurat li dawn ma jiġux imxekkla minn ostakoli biex jerġgħu jużaw id-*data* pubblika għall-finijiet kummerċjali.

Il-pożizzjoni tal-KESE: Dan l-għan huwa indirizzat fl-emendi proposti u, jekk dawn jiġu implimentati, se jtejbu l-pożizzjoni tal-SMEs fir-rigward tal-użu mill-ġdid tad-*data* tas-settur pubbliku (Artikoli 6, 12 u 13 tad-Direttiva). Madankollu, l-għażla ta' opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva għolja" kienet tkun aktar effiċjenti.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 76

Voti kontra: 53

Astensjonijiet: 6

3.3.1. Ambitu għal titjib: **“*Data* dinamika/APIs”**

Titjib previst:

— L-Istati Membri huma mħeġġa jagħmlu disponibbli fi żmien xieraq *data* dinamika, “mhux vinkolanti” u jintroduċu l-APIs — (Artikolu 5 tad-Direttiva);

— impenn aktar b’saħħtu mill-Istati Membri sabiex tkun żgurata l-possibbiltà li jintuża mill-ġdid numru limitat ta’ settijiet tad-*data* ta’ valur għoli — (Artikolu 13 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— It-tibdiliet previsti huma parzjalment adegwati biex itejbu dan il-qasam problematiku (ara l-punt 3.1.3);

— fuq terminu twil, l-emendi previsti se jikkontribwixxu sabiex tissolva l-kwistjoni relatata mal-aċċess għad-*data* dinamika u se jħeġġu l-użu mill-ġdid tad-*data* dinamika kif ukoll l-użu ta’ teknoloġija ġdida (API) għal skambju awtomatiku tad-*data*. Madankollu, minħabba l-fatt li għall-Istati Membri japplika rekwiżit “mhux vinkolanti” li jagħmlu “id-*data* dinamika disponibbli fil-ħin u li jintroduċu l-APIs”, ir-riżultat tal-emendi la huwa verifikabbli u lanqas prevedibbli. It-titjib jista’ jkun insuffiċjenti speċjalment fuq terminu qasir.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 77

Voti kontra: 58

Astensjonijiet: 10

3.3.3. Ambitu għat-titjib: **“Il-kamp ta’ applikazzjoni tad-Direttiva PSI”**

Titjib previst:

— l-estensjoni tas-suġġett u tal-kamp ta’ applikazzjoni tad-Direttiva — (Artikolu 1 tad-Direttiva);

— l-Istati Membri se jkunu obbligati jiżviluppaw politiki għal aċċess miftuħ għad-*data* xjentifika li tirriżulta mir-riċerka ffinanzjata mill-pubbliku filwaqt li tinżamm il-flessibbiltà fl-implimentazzjoni (Artikolu 10 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— L-emendi proposti mhumiex biżżejjed sabiex jittejjeb dan il-qasam problematiku (ara l-punti 3.1.1, 3.1.3);

— L-estensjoni tal-kamp ta’ applikazzjoni tad-Direttiva, bl-użu tal-għażla ta’ “intervent b’intensità leġiżlattiva baxxa” hija purament formalità u ma tinvolvi l-ebda obbligu addizzjonali reali. B’dawn, mhux se tissolva l-problema inkwistjoni.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 78

Voti kontra: 61

Astensjonijiet: 10

3.3.4. Ambitu għat-titjib: **“Lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku”**

Titjib previst: — Rekwiżiti aktar stretti fir-rigward tan-nonesklussività u t-trasparenza għall-ftehimiet pubbliċi-privati relatati mal-informazzjoni tas-settur pubbliku — (Artikoli 11 u 12 tad-Direttiva).

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— L-emendi previsti mhumiex biżżejjed sabiex jittejjeb dan il-qasam problematiku (ara l-punt 3.1.4);

— l-emendi proposti se jgħinu parzjalment biex isolvu l-problema ta' lock-in tad-*data* tas-settur pubbliku u jippromovu l-użu mill-ġdid tad-*data*. Madankollu, l-opzjoni ppjanata ta' "intensità leġiżlattiva aktar baxxa" magħżula mhix se tkun biżżejjed biex tindirizza b'mod effettiv il-problema ta' lock-in tad-*data*. Skont il-KESE, ikun aktar xieraq li, b'rabta ma' din il-kwistjoni, tintgħażel l-opzjoni ta' "intervent b'intensità leġiżlattiva għolja".

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 82

Voti kontra: 57

Astensjonijiet: 8

4.1.3. L-interessi tal-gruppi affettwati elenkati fis-sommarju tal-Valutazzjoni tal-Impatt ([1]):

— Id-detenturi tad-*data* (entitajiet pubbliċi) għandhom tendenza li jappoġġjaw iż-żamma tal-istatus quo fir-rigward tal-użu mill-ġdid tad-*data* tas-settur pubbliku, jiġifieri l-opzjoni ta' "intensità leġiżlattiva aktar baxxa".

— Dawk li jerġgħu jużaw id-*data* (fosthom l-SMEs), min-naħa l-oħra, jippreferu l-għażla ta' progress iktar rapidu u effettiv biex jiżdied l-ammont ta' *data* użata mill-ġdid, jiġifieri l-għażla ta' "intensità leġiżlattiva għolja".

Il-pożizzjoni tal-KESE:

— Għalkemm l-għan tad-Direttiva huwa li żżid il-volum tad-*data* użata mill-ġdid u ssaħħaħ il-pożizzjoni tal-SMEs fis-suq tad-*data*, madankollu l-Kummissjoni għażlet l-opzjoni ta' "intervent b'intensità leġiżlattiva baxxa" u b'hekk mhix qed tisfrutta għalkollox il-potenzjal għal titjib tal-oqsma problematiċi;

— sabiex l-għanijiet tal-emendi tad-Direttiiżlva jintlaħqu b'mod aktar effettiv, huwa essenzjali li wieħed jaġixxi b'mod aktar attiv u mmirat, u biex jissolvew problemi speċifiċi għandha tintgħażel l-opzjoni ta' "intervent b'intensità leġiżlattiva għolja". Dan jista' jiġi akkumpanjat minn bidla fl-opzjonijiet identifikati fil-valutazzjoni tal-impatt.

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur: 87

Voti kontra: 58

Astensjonijiet: 6

([1]) Sommarju eżekuttiv tal-valutazzjoni tal-impatt (SWD(2018) 128).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Ewropa attiva — Mobbiltà Sostenibbli għall-Ewropa: sikura, konnessa u nadifa

(COM(2018) 293 final)

(2019/C 62/39)

Relatur: **Giulia BARBUCCI**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	201/3/7
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jilqa' **t-Tielet Pakkett dwar il-Mobbiltà** u jqisu bħala pass ieħor lejn mobbiltà sostenibbli għall-Ewropa. Madankollu, il-Kumitat jinnota li l-proposta tal-Kummissjoni hija limitata fis-sens li tikkunsidra t-trasport bit-triq biss. Biex tiġi żviluppata mobbiltà verament sostenibbli u sigura, għandu jiġi żviluppat proġett aktar ambizzjuż, li jqis il-mezzi kollha ta' trasport disponibbli, b'attenzjoni speċifika għall-intermodalità tal-mezzi tat-trasport tal-merkanzija u tal-passiġġieri.

1.2. Il-KESE jemmen li l-proposti tal-Kummissjoni għal mobbiltà sigura, interkonnessa u nadifa se jinvolvu sforzi ekonomiċi sostanzjali, primarjament mill-Istati Membri, biex jadattaw l-infrastrutturi materjali u diġitali (5G). Għaldaqstant, huwa importanti li dawn l-inizjattivi jiġu appoġġjati b'finanzjamenti adegwati u għal perjodu twil, bl-istabbiliment ta' miri realistiċi u li jistgħu jintlaħqu.

1.3. Il-KESE jilqa' l-"Pjan ta' Azzjoni Strateġiku dwar is-Sikurezza fit-Toroq" u jaqsam il-mira "Viżjoni Żero", li għandha l-għan li sal-2050 ma jkun hemm ebda mewt u korriment serju fit-toroq tal-UE. Il-metodu "Safe System", promoss mill-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa (WHO), jista' ċertament jikkontribwixxi għal dan il-għan, billi jillimita n-numru ta' inċidenti u jnaqqas il-korrimenti tal-passiġġieri u tal-persuni li jkunu mixjin fit-triq. Barra minn hekk, għandha tingħata prijorità lill-armonizzazzjoni tar-regoli nazzjonali dwar il-kodiċi tat-triq u tas-sanzjonijiet relatati u fl-istess waqt, lill-estensjoni tal-obbligu tat-tagħmir tas-sikurezza tal-vetturi għall-vetturi kollha tat-trasport tal-merkanzija u tal-passiġġieri, pubbliċi u privati fit-triq. Fl-aħħar nett, huwa rrakkomandat li l-vetturi "siguri" ġodda kollha jkunu ekonomikament aċċessibbli għall-konsumaturi u għan-negozji.

1.4. Id-diġitalizzazzjoni, l-interkonnessjoni u l-awtomatizzazzjoni huma l-istrument ewlieni li permezz tiegħu għandu jiġi żviluppat il-metodu "Safe System" u noqorbu lejn l-objettiv "Vision Żero". Il-KESE jappoġġja l-proġett tal-ħolqien ta' netwerk tat-toroq awtomatizzat, interkonness u sigur. Il-Kumitat jirrakkomanda lill-Kummissjoni tqis l-istat differenti tal-infrastruttura tat-toroq u tal-awtostradi fid-diversi Stati Membri u, fuq kollox, testendi l-proġett għaċ-ċentri urbani, fejn iseħħu l-biċċa l-kbira tal-inċidenti serji mhux fatali.

1.5. Il-proposta tal-Kummissjoni tenfasizza, l-importanza tal-iżvilupp ta' vetturi awtonomi u r-rwol tagħhom fir-rigward tat-titjib tas-sikurezza. Madankollu, din ma tiddefinixxi ebda strateġija dettaljata għall-iżvilupp tal-mobbiltà awtonoma li x'aktarx se tgħin il-progress f'dan il-qasam, iżda tista' tkun problematika għall-Istati Membri biex jadattaw il-politiki ta' trasport tagħhom għat-teknoloġiji l-ġodda u l-użu tagħhom. Barra minn hekk, il-KESE jenfasizza l-problemi ta' vijabbiltà teknoloġika, sabiex jiġu żgurati kundizzjonijiet ta' sikurezza massima f'sistema ta' "traffiku mħallat" (vetturi misjuqa mill-bnedmin, b'sewqan assistit u b'sewqan awtomatiku).

1.6. L-awtomatizzazzjoni sħiħa tal-vetturi tqajjem diversi mistoqsijiet etiċi, ekonomiċi, okkupazzjonali, ta' aċċettazzjoni soċjali u ta' responsabbiltà ġuridika. Il-KESE jfakkar il-prinċipju li l-bniedem biss, bħala tali, jista' jagħmel għażliet "etiċi" u li l-magni, hu x'inhu l-livell ta' perfezzjoni tagħhom, iridu jakkumpanjaw lill-bniedem u mhux jissostitwixxuh. Huwa importanti li s-soċjetà ċivili organizzata tkun kompletament involuta fil-governanza tal-proċess u li jiġu attivati l-proċessi ta' djalogu soċjali u ta' negozjar kollettiv biex jiġu evitati l-effetti negattivi potenzjali fuq ix-xogħol u fuq il-ħaddiema.

1.7. Il-KESE jappoġġja l-proposti għal aktar sostenibbiltà tat-trasporti u l-Pjan ta' Azzjoni strateġiku dwar il-batteriji, li għandu l-għan li jnaqqas id-differenza fl-enerġija Ewropea u joħloq katina tal-valur tal-batteriji. Madankollu, il-Kumitat jenfasizza li bosta fatturi qed jimpedixxu l-iżvilupp sħiħ tal-pjan: id-dipendenza tal-materja prima minn pajjiżi terzi; in-nuqqas ta' fjuwils alternattivi; dewmien fil-ġestjoni, fl-ipproċessar u r-rimi ta' batteriji eżawriti; in-nuqqas ta' forza tax-xogħol kwalifikata.

1.8. Dawn il-kundizzjonijiet jeħtieġu investimenti kbar fir-riċerka u fl-innovazzjoni biex jinstabu fjuwils alternattivi ġodda kompletament rinnovabbli u b'impatt żero. Daqstant importanti se jkun l-investiment fl-edukazzjoni u fit-taħriġ li jinvolvi universitajiet u ċentri ta' riċerka, biex tinkiseb forza tax-xogħol kwalifikata.

1.9. It-tranżizzjoni lejn il-vetturi tal-elettriku se ġġib ukoll magħha t-tiġdid ta' parti kbira tal-flotta Ewropea ta' vetturi fi ftit aktar minn għaxar snin. Vetturi li huma aktar sikuri jew li jniġġsu inqas għandhom ikunu affordabbli għaċ-ċittadini u n-negozji kollha, u l-Istati Membri jeħtieġ jiffaċilitaw it-tranżizzjoni b'inċentivi fiskali.

1.10. It-tiġdid tal-flotta se joħloq ukoll il-problema tar-rimi u r-riċiklaġġ ta' parti kbira tal-flotta eżistenti. Dan is-suġġett għandu jkun fil-qalba tal-istrateġiji tal-Kummissjoni fil-kuntest tal-ekonomija ċirkolari. Is-soċjetà ċivili organizzata jeħtieġ tiġi involuta fl-istadji kollha tal-proċess ta' tranżizzjoni u hija mħeġġa tinforma u tissensibilizza liċ-ċittadini favur mobbiltà sostenibbli.

2. **Introduzzjoni**

2.1. Is-settur tat-trasport ilu għal ħafna żmien soġġett għal diversi evoluzzjonijiet u trasformazzjonijiet, u sar wieħed mill-fatturi ewlenin tal-iżvilupp. L-innovazzjoni, it-teknoloġija, id-diġitalizzazzjoni u l-interkonnettività qegħdin joħolqu rivoluzzjoni ġdida fit-trasport, orjentata lejn aktar sikurezza, aċċessibbiltà, sostenibbiltà, kompetittività u impjiegi.

2.2. Wara l-Istrateġija għall-Mobbiltà b'Emissjonijiet Baxxi ([1]), l-Unjoni Ewropea stabbilixxiet aġenda ad hoc dwar is-settur maqsuma fi tliet "Pakketti ta' Mobbiltà" ([2]), ippubblikati f'Mejju 2017, Novembru 2017 u Mejju 2018 rispettivament. Din l-Opinjoni tirreferi għal din l-aħħar inizjattiva leġislattiva, bit-titolu "Ewropa attiva".

2.3. Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni u l-proposti tal-pakkett jirreferu għas-settur tat-trasport bit-triq, u b'mod partikolari jiffokaw fuq it-trasport bil-karozza, mingħajr ma jqisu l-forom l-oħrajn ta' trasport.

3. **Sommarju tal-proposta**

3.1. Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni **COM (2018) 293 final – Ewropa attiva. Mobbiltà Sostenibbli għall-Ewropa: sikura, konnessa u nadifa** tirrappreżenta d-dokument ewlieni tat-Tielet Pakkett dwar il-Mobbiltà, peress li tistabbilixxi l-qafas ta' referenza. Dan huwa maqsum fi tliet kapitoli: is-sikurezza; l-interkonnessjoni u l-awtomatizzazzjoni; is-sostenibbiltà. Barra minn hekk, iż-żewġ annessi għall-Komunikazzjoni fihom inizjattivi ewlenin relatati mal-**Pjan ta' Azzjoni strateġiku dwar is-sikurezza fit-toroq** u mal-**Pjan ta' Azzjoni strateġiku dwar il-batteriji**.

3.2. *Mobbiltà sigura*

3.2.1. Minkejja l-progress f'dawn l-aħħar snin, in-numru ta' inċidenti serji jew fatali fit-toroq għadu għoli wisq. Fl-2017 ġew irreġistrati 25 300 każ ta' mewt u 135 000 korriment serju kkawżati mill-inċidenti, li ġġeneraw kostijiet ekonomiċi u soċjali kbar. Peress li 90 % tal-inċidenti huma kkawżati minn żball uman, il-Kummissjoni temmen li l-awtomatizzazzjoni, il-konnettività u l-istandards ġodda ta' disinn jistgħu jikkontribwixxu b'mod konsiderevoli biex inaqqsu dan il-fenomenu drammatiku ([3]), minħabba li l-għan tagħhom huwa dak li ma jirreġistrawx aktar vittmi u inċidenti serji fit-toroq sal-2050 ("Vision Żero"). Din l-istrateġija tipprovdi għan intermedjarju ta' tnaqqis tal-vittmi u tal-korrimenti serji ta' 50 % sal-2030.

([1]) COM(2016) 501 final.
([2]) COM(2017) 283 final; COM(2017) 675 final; COM(2018) 675 final.
([3]) COM(2016) 686 final.

3.2.2. Biex tikkontribwixxi għall-kisba ta' dawn l-għanijiet, l-UE għandha l-intenzjoni li tuża għodda teknoloġika u regolatorja ġdida bbażata fuq l-approċċ tas-"Safe System" tad-WHO. Dan huwa bbażat fuq il-prinċipju li, għalkemm l-inċidenti ma jistgħux jiġu eliminati kompletament, xorta tista' tittieħed azzjoni biex jitnaqqas in-numru ta' vittmi u ta' korrimenti serji.

3.2.3. L-Unjoni Ewropea beħsiebha tindirizza l-kawżi tal-inċidenti b'mod integrat, billi tibni livelli ta' protezzjoni tali li tiżgura li l-elementi jikkumpensaw lil xulxin, jekk wieħed minnhom ifalli. Dan il-proċess jimplika l-introduzzjoni ta' tagħmir teknoloġiku fil-vetturi u fl-infrastrutturi tat-toroq u l-iskambju dejjem jikber ta' informazzjoni bejniethom. Kull miżura hija s-suġġett ta' inizjattiva leġislattiva ad hoc:

(a) **Pjan ta' Azzjoni Strateġiku dwar is-Sikurezza fit-Toroq** ([4]). Il-Pjan ta' Azzjoni jistabbilixxi l-mira ta' "żero fatalitajiet" kif ukoll il-kriterji għat-tisħiħ tal-governanza Ewropea, iż-żieda ta' finanzjamenti għall-innovazzjoni tan-netwerk tat-toroq permezz tal-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (EUR 200 miljun), l-approċċ "Safe System", rekwiżiti ġodda biex tiżdied is-sikurezza tal-vetturi, għanijiet f'termini ta' konnettività u awtomatizzazzjoni bejn il-vetturi u bejn l-infrastruttura tat-toroq u l-vetturi u proposta għall-esportazzjoni tal-istandards ta' sikurezza Ewropej fil-pajjiżi terzi (bi prijorità għall-Balkani tal-Lvant).

(b) **Ir-Regolament għall-protezzjoni tal-okkupanti tal-vetturi u tal-utenti tat-triq vulnerabbli** ([5]). Fost l-oħrajn, hija prevista l-introduzzjoni ta' tagħmir avvanzat għall-ibbrejkjar ta' emerġenza, għat-twissija ta' devjazzjoni mill-karreġġata, id-disinn differenti tal-kabina tal-passiġġieri tal-vetturi tqal biex tgħin il-viżibbiltà taċ-ċiklisti u tal-persuni mixjin fit-triq, flimkien ma' sensuri li jinnotifikaw il-preżenza tagħhom.

(c) **Direttiva dwar il-ġestjoni tas-sikurezza fl-infrastruttura tat-toroq** ([6]). Din għandha l-għan li tidentifika r-riskju tan-netwerk Ewropew sħiħ, mhux biss għall-awtostradi tan-netwerk TEN-T iżda wkoll għall-awtostradi u t-toroq prinċipali l-oħrajn. It-toroq urbani huma esklużi. Id-Direttiva tistabbilixxi wkoll standards ta' kwalità aħjar għall-infrastruttura tat-toroq (sinjali orizzontali u tat-toroq ċari u l-introduzzjoni ta' teknoloġiji ġodda bħall-apparat ta' prevenzjoni tal-ħruġ mill-karreġġata).

3.3. *Mobbiltà Konnessa u Awtomatizzata*

3.3.1. Il-proposta tal-Kummissjoni għal **"mobbiltà konnessa u awtomatizzata"** ([7]) hija bbażata fuq perkors li diġà ttieħed fil-livell tal-UE, u b'mod partikolari fuq il-Komunikazzjoni dwar **"L-Intelliġenza Artifiċjali għall-Ewropa"** ([8]), u dwar **id-Dikjarazzjoni ta' Amsterdam**, li permezz tagħha l-Istati Membri talbu lill-Kummissjoni tfassal strateġija Ewropea għas-sewqan awtomatizzat u konness, tadatta l-qafas regolatorju, tappoġġja l-proċessi ta' riċerka u ta' innovazzjoni u tintroduċi "sistemi ta' trasport intelliġenti kooperattivi u interoperabbli".

3.3.2. Il-Kummissjoni tinkludi f'dokument wieħed l-objettivi fit-tul (tnaqqis ta' emissjonijiet, traffiku u inċidenti): l-offerta ta' appoġġ konkret lill-industrija tal-karozzi flimkien mar-riċerka u l-innovazzjoni; l-indirizzar minnufih tal-kwistjonijiet etiċi u soċjali, bħar-relazzjoni ġdida bejn il-bniedem u l-magni, iċ-ċibersigurtà u l-impatt fuq l-impjiegi ta' dawn it-teknoloġiji qabel l-introduzzjoni fis-suq tal-vetturi kompletament awtomatiċi.

3.3.3. Fost il-vantaġġi ewlenin li toffri l-awtomatizzazzjoni hemm l-aċċessibbiltà għall-mobbiltà għal dawk is-suġġetti kollha (primarjament il-persuni b'diżabilità u l-anzjani) li sal-lum huma esklużi minnha. Biex jiġu mmassimizzati l-opportunitajiet offruti mill-awtomatizzazzjoni huwa essenzjali li l-vetturi u l-infrastrutturi tat-toroq jiskambjaw kontinwament informazzjoni, meta jitqies li fis-snin li ġejjin tista' tinħoloq "sistema mħallta" li fiha l-vetturi b'teknoloġiji differenti (sewqan mill-bniedem, sewqan assistit u sewqan awtomatizzat) ikunu relatati. Biex jitlesta dan il-qafas, bl-għan li tiġi żviluppata l-intermodalità, qed jiġu stabbiliti wkoll rekwiżiti ad hoc għal interfaċċa marittima Ewropea unika ([9]) u informazzjoni elettronika dwar it-trasport tal-merkanzija ([10]).

([4]) COM(2018) 293 final, Anness 1.
([5]) COM(2018) 286 final.
([6]) COM(2018) 274 final.
([7]) COM(2018) 283 final.
([8]) COM(2018) 237 final.
([9]) COM(2018) 278 final.
([10]) COM(2018) 279 final.

3.4. *Mobbiltà nadifa*

3.4.1. Id-dekarbonizzazzjoni tat-trasport u t-tranżizzjoni lejn enerġija nadifa jirrappreżentaw wieħed mill-aspetti ewlenin tat-Tielet Pakkett dwar il-Mobbiltà. Din l-inizjattiva taqa' fi ħdan il-qafas usa' tal-Pjan ta' Azzjoni dwar l-Ekonomija Ċirkolari. Biex tilħaq livelli ogħla ta' sostenibbiltà u kompetittività l-UE qed tniedi sensiela ta' inizjattivi:

(a) **Pjan ta' Azzjoni strateġiku dwar il-batteriji** ([11]): joħroġ mill-ħtieġa li tiżdied l-awtosuffiċjenza tal-enerġija Ewropea f'kontinwità mal-ħolqien tal-"Alleanza Ewropea tal-Batteriji", li tinvolvi lil entitajiet industrijali, lill-Istati Membri u lill-BEI. L-għan tal-Pjan huwa li jiġu prodotti batteriji sostenibbli fil-katina tal-valur sħiħa, li jibda bl-estrazzjoni ta' materja prima (primarja u sekondarja), id-disinn u l-manifattura ta' ċelloli tal-batteriji u tal-pakketti tal-batteriji, l-użu tagħhom, l-użu mill-ġdid tagħhom, ir-riċiklaġġ u r-rimi tagħhom;

(b) **Ir-Regolament għall-emissjonijiet tal-vetturi tqal ġodda** ([12]), li għandu l-għan li jiddefinixxi sensiela ta' parametri għall-emissjonijiet ta' CO_2 għall-vetturi kummerċjali ħfief (vannijiet) u għax-xarabanks, li huma msejsa u jikkompletaw il-leġislazzjoni eżistenti. L-inizjattiva tinkludi wkoll miżuri li jinċentivaw lill-kumpaniji jixtru vetturi aktar effiċjenti fl-enerġija u jniġġsu inqas. Din il-miżura torbot ma' proposta għal introduzzjoni rapida tal-istandards tad-disinn ġodda dwar l-ajrudinamika u l-piż tal-vetturi tqal, sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet tas-CO_2 ([13]);

(c) **Regolament li jiffavorixxi t-tqabbil bejn il-karburanti alternattivi**, bl-adozzjoni ta' unità waħda ta' kejl biex jitħeġġeġ ix-xiri ta' vetturi ġodda b'impatt ambjentali baxx ([14]);

(d) **Regolament għat-tikkettar tat-tajers** ([15]) li jindika l-istandards ta' sikurezza, l-effiċjenza fl-enerġija u l-livell ta' ħoss tagħhom;

(e) **Reviżjoni tal-qafas għat-tassazzjoni tal-prodotti tal-enerġija** għall-promozzjoni tal-elettromobbiltà;

(f) **Regolament dwar ir-razzjonalizzazzjoni tal-miżuri għat-twettiq tan-netwerk ċentrali trans-Ewropew tat-trasport (TEN-T)** ([16]) biex jiġu ssemplifikati l-proċeduri tal-għoti tal-permessi.

3.5. Is-sett ta' inizjattivi huwa akkumpanjat minn investiment totali ta' EUR 450 miljun fi ħdan il-**Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa**, biex jiffinanzja proġetti li jikkontribwixxu għas-sikurezza fit-toroq, għad-diġitalizzazzjoni u għall-multimodalità. Dejjem taħt l-istess programm, se jiġu allokati EUR 4 miljun oħrajn għaċ-ċibersigurtà u għall-mobbiltà kooperattiva, konnessa u awtomatizzata.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Il-KESE jilqa' t-Tielet Pakkett dwar il-Mobbiltà u jqisu bħala pass ieħor lejn mobbiltà aktar sigura, aċċessibbli u aktar sostenibbli. Madankollu, il-Kumitat jinnota li l-proposta tal-Kummissjoni tikkunsidra biss parti mis-settur tat-trasport bit-triq. Biex tiġi żviluppata mobbiltà sostenibbli u sigura għandhom jitqiesu l-forom kollha ta' trasport disponibbli, b'ippjanar ta' interkonnessjoni dejjem aktar mill-qrib bejn it-trasport pubbliku u privat, u b'hekk jitnaqqas il-ħin tal-ivvjaġġar u l-volum tat-traffiku.

4.2. Il-Pakkett huwa magħmul minn sensiela ta' inizjattivi leġislattivi relatati ma' xulxin li l-KESE qies li jistħoqqilhom analiżi profonda speċifika permezz ta' opinjonijiet individwali. Għal din ir-raġuni, din l-Opinjoni tiffoka fuq l-analiżi tal-Komunikazzjoni ta' referenza u għandha tinqara u tinftiehem f'kontinwità mal-Opinjonijiet preċedenti tal-KESE dwar l-ewwel u t-tieni Pakkett dwar il-Mobbiltà u mal-Opinjonijiet imfassla b'mod ikkoordinat ma' din, u li janalizzaw ċerti aspetti speċifiċi ([17]).

([11]) COM(2018) 293 final, Anness 2.
([12]) COM(2018) 284 final.
([13]) COM(2018) 275 final.
([14]) Ir-Regolament ta' Implimentazzjoni tal-Kummissjoni (UE) 2018/732 (ĠU L 123, 18.5.2018, p. 85)..
([15]) COM(2018) 296 final.
([16]) COM(2018) 277 final.
([17]) TEN/668, Ambjent ta' Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu Ewropew u Informazzjoni elettronika dwar it-trasport tal-merkanzija (ara l-paġna 265 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/669, L-implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T (ara l-paġna 269 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/675, L-istandards dwar is-CO_2 għat-trakkijiet u Piżijiet u daqsijiet tal-vetturi tat-triq (ara l-paġna 286 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/672, Il-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 191); TEN/673, Mobilità konnessa u awtomatizzata (ara l-paġna 274 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/674, It-tikkettar tat-tajers, 2018 (ara l-paġna 280 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/667, Il-ġestjoni tas-sikurezza fl-infrastruttura tat-toroq (ara l-paġna 261 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali); INT/863, Is-sikurezza tal-vetturi/il-protezzjoni tal-utenti vulnerabbli (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 90).

4.3. Il-KESE jemmen li l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni u l-proposti relatati huma konformi mal-Opinjonijiet preċedenti tal-Kumitat dwar dan is-suġġett u li jistgħu jikkontribwixxu biex itejbu l-istandards ta' sikurezza, kif ukoll il-kompetittività tas-settur Ewropew tal-karozzi kollu.

4.4. Il-KESE jenfasizza li l-proposta tal-Kummissjoni mhijiex appoġġjata minn valutazzjoni adegwata tal-impatt fuq il-miżuri li fiha. B'mod partikolari, l-effetti fuq il-proprjetà u l-użu tal-vetturi u fuq l-iżvilupp konsegwenti tal-volumi tat-traffiku mhumiex ċari. Dawn, jistgħu jiżdiedu minflok jonqsu minħabba promozzjoni tat-trasport, u b'hekk iżidu l-ħin li ċ-ċittadini jużaw biex jivvjaġġaw u miegħu jikber ir-riskju ta' inċidenti. Huwa essenzjali li l-Kummissjoni jkollha viżjoni globali u ambizzjuża tat-trasport li tqis l-intermodalità bejn it-trasport pubbliku u dak privat bħala fattur li jiġġenera effiċjenza, kwalità tal-ħajja u sikurezza. Il-KESE jenfasizza l-importanza li jsiru valutazzjonijiet tal-impatt adatti għall-proposti kollha li fihom miżuri konkreti. Fit-tħejjija għall-mezzi l-ġodda tat-trasport, jeħtieġ li tingħata attenzjoni biex ma jitnaqqasx r-ritmu fl-introduzzjoni komprensiva ta' soluzzjonijiet teknoloġiċi intelliġenti (preżempju fil-qasam tat-tidwil) li jtejbu l-effiċjenza tat-trasport (speċjalment dak pubbliku) u jnaqqsu l-probabbiltà tal-inċidenti.

4.5. Il-Kumitat jappoġġja l-għan "Vision Żero", li għandu jintlaħaq permezz tal-metodu "Safe System". Dan se jeħtieġ l-involviment tas-setturi kollha u tal-utenti tat-triq kollha għal governanza msaħħa. Huwa importanti li l-indikaturi stabbiliti biex jintlaħqu l-għanijiet ikunu ċari u realistiċi u jkunu jistgħu jiġu mmonitorjati. B'mod partikolari, il-KESE jirrakkomanda l-involviment attiv tas-soċjetà ċivili organizzata f'kull fażi ta' tfassil, implimentazzjoni, monitoraġġ u evalwazzjoni tal-istrateġija.

4.6. Il-KESE jilqa' d-deċiżjoni li jiġu allokati EUR 450 miljun (għall-perjodu 2018-2020) għad-diġitalizzazzjoni u s-sikurezza fit-toroq permezz tal-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa. Madankollu, il-Kumitat iqis li huwa fundamentali li l-QFP li jmiss għall-2021-2027 iżid b'mod sinifikanti l-allokazzjoni finanzjarja disponibbli biex tiġi żgurata kontinwità fit-tul, biex jintlaħqu l-miri ambizzjużi stabbiliti mill-UE.

4.7. Il-Kumitat jemmen li l-immappjar tar-riskju tan-netwerk Ewropew sħiħ TEN-T u tal-awtostradi u t-toroq prinċipali kollha huwa pass essenzjali fl-ippjanar tal-firxa u tat-tip ta' interventi infrastrutturali fin-netwerk tat-toroq Ewropej. Huwa importanti li l-infrastrutturi fiżiċi u diġitali jiġu żviluppati b'mod parallel. Huwa wkoll importanti li l-kopertura bil-5G tan-netwerks tal-awtostradi u tat-toroq prinċipali Ewropej titlesta kemm jista' jkun malajr b'mod li tippermetti l-interkonnettività effettiva bejn it-toroq u l-vetturi u bejn il-vetturi stess. Madankollu, il-KESE jinnota li n-netwerks tat-toroq u tal-awtostradi fid-diversi pajjiżi Ewropej huma f'kundizzjonijiet differenti ħafna. Għaldaqstant huwa importanti li l-Istati Membri individwali jiġu ggwidati f'dan il-proċess fundamentali ta' mmodernizzar b'finanzjamenti xierqa u bl-iffissar ta' miri realistiċi u li jistgħu jintlaħqu.

4.8. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjoni d-deċiżjoni tal-Kummissjoni li tagħmel ċerti karatteristiċi tas-sikurezza tal-vetturi kemm teknoloġiċi (adattament intelliġenti għall-veloċità, l-ibbrejkjar awtonomu ta' emerġenza…), kif ukoll tad-disinn (it-titjib tal-viżibbiltà diretta fit-trakkijiet) obbligatorji. Madankollu, il-Kumitat jittama li l-apparat kollu tas-sikurezza l-ġdid jiġi estiż b'mod ugwali għall-forom kollha ta' trasport bit-triq biex il-qafas regolatorju jkun komplet, ċar u omoġenju.

4.9. Is-sistema l-ġdida proposta għall-ittikkettar tat-tajers, li tinkludi speċifikazzjonijiet dwar l-istandards tas-sikurezza (iżda wkoll ambjentali u tal-ħoss), tista' tirrappreżenta fattur ewlieni għat-tnaqqis tal-inċidenti, billi tisfrutta l-għażla proattiva u konxja tal-konsumaturi. Huwa importanti li l-indikazzjonijiet fuq it-tikketti jkunu ċari mill-ewwel u jinftiehmu faċilment mill-konsumaturi.

4.10. Mill-aspett tas-sikurezza fit-toroq huwa importanti wkoll li l-Unjoni Ewropea tibda proċess ta' omoġenizzazzjoni progressiva tar-regolamenti nazzjonali fis-seħħ u tas-sanzjonijiet relatati (sinjali tat-traffiku, veloċità, użu taċ-ċinturini u tal-elmi, il-projbizzjoni tas-sewqan taħt l-influwenza tax-xorb jew tad-drogi…). Dawn il-miżuri għandhom ikunu akkumpanjati mill-iżvilupp ta' teknoloġiji adegwati fuq l-individwu biex jiġu identifikati sitwazzjoni ta' riskju jew ta' periklu (alcolock, detezzjoni tan-ngħas tas-sewwieq…). Huwa importanti wkoll li kwalunkwe forma ta' teknoloġija ma tkunx tinvolvi żieda eċċessiva fil-prezz tal-vetturi. Il-vetturi aktar siguri għandhom ikunu aċċessibbli għal kulħadd ([18]).

4.11. L-għan ta' "Vision Żero" jagħti ħafna tama għall-iżvilupp ta' mobbiltà konnessa u awtomatizzata. Il-KESE jikkunsidra li l-awtomatizzazzjoni tista' tkun fattur ewlieni fit-tnaqqis tal-inċidenti, madankollu, iqis li huwa essenzjali li jinnota xi tħassib u dubji dwar il-perkors ta' żvilupp li l-Kummissjoni tassumi. Għal din ir-raġuni, huwa importanti li jittejbu t-teknoloġiji diġà eżistenti, filwaqt li jiġu mnedija proċessi ta' kontroll fuq it-teknoloġiji eżistenti u dawk ġodda sabiex jiġi

([18]) ĠU C 157, 28.6.2005, p. 34.

żgurat li jintlaħqu livelli ta' sikurezza effettivi. In-nuqqas ta' strateġija dettaljata dwar kif jista' jinkiseb it-trasport awtonomu, x'aktarx jgħin biex jintlaħaq progress aktar malajr f'dan il-qasam, iżda jista' jkun problematiku għall-Istati Membri biex jadattaw il-politiki ta' trasport għat-teknoloġiji l-ġodda u l-użu tagħhom.

4.11.1. Din l-istrateġija għandha tiġi żviluppata billi jiġi mmassimizzat ir-rwol tal-awtomatizzazzjoni u tal-interkonnettività b'appoġġ għall-bniedem. B'mod partikolari, il-Kumitat jesprimi t-tħassib tiegħu dwar kif il-Kummissjoni tqis li huma viċini l-livelli ta' sewqan assistit u s-sewqan kompletament awtomatiku (il-bniedem ikun passiġġier biss). L-awtomatizzazzjoni sħiħa, fil-fatt, tinvolvi kemm problema ta' aċċettazzjoni soċjoekonomika, kif ukoll problema ta' fattibbiltà teknoloġika u infrastrutturali minħabba li jrid ikun hemm garanzija ta' sitwazzjonijiet ta' sikurezza massima f'sistema mħallta (vetturi mingħajr sewqan assistit, vetturi b'sewqan assistit u vetturi kompletament awtomatiċi). Għalhekk, qabel ma jiġu introdotti fis-suq vetturi kompletament awtomatiċi, irid ikun hemm fażi ta' sperimentazzjoni li tiżgura livelli ta' effiċjenza u sikurezza simili għal dawk tal-ajruplani u tal-ferroviji.

4.11.2. Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposti biex jinħoloq skambju ta' informazzjoni diġitali fit-trasport marittimu (Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu u r-rikonoxximent tad-dokumenti tal-merkanzija), iżda jqis li dawn il-proposti jistgħu jiġu żviluppati aktar.

4.12. Il-KESE jilqa' l-Pjan ta' Azzjoni strateġiku għall-batteriji li jpoġġi fiċ-ċentru tal-proċess l-Alleanza Ewropea għall-Batteriji, billi jenfasizza l-problema tad-dipendenza serja tal-enerġija tal-UE minn pajjiżi terzi.

4.12.1. Ċertament għandu jkun hemm qbil mad-deċiżjoni li tinħoloq katina tal-valur tal-batteriji, skont il-mudell tal-ekonomija ċirkolari. Madankollu, il-Kumitat jirrimarka kif sal-lum diversi fatturi qed jipprevjenu l-iżvilupp sħiħ tal-pjan: id-dipendenza tal-materja prima minn pajjiżi terzi (eż. il-litju); l-istat embrijoniku tar-riċerka dwar materja prima alternattiva funzjonali għall-ekonomija ċirkolari; in-nuqqas ta' kapaċità tal-ġestjoni sħiħa tal-attività tal-ipproċessar tal-batteriji użati (materja prima sekondarja) u tar-rimi tagħhom, in-nuqqas ta' ħaddiema mħarrġa.

4.12.2. Il-KESE jemmen, b'mod partikolari, li biex dawn il-problemi jingħelbu jeħtieġu fondi kbar għar-riċerka u l-innovazzjoni. Il-fondi allokati għall-perjodu 2018-2020 ċertament huma sinifikanti, iżda huwa meħtieġ li jibqgħu jiġu allokati fil-QFP li jmiss għall-2021-2027. B'mod partikolari, huwa essenzjali li tiġi appoġġjata r-riċerka għal sorsi alternattivi ta' enerġija kompletament rinnovabbli, nodfa u b'impatt ambjentali żero, li jegħlbu ċerti limiti ovvji ta' disponibbiltà ta' materja prima u ta' impatt ambjentali li llum diġà jikkaratterizzaw lill-batteriji għall-magni li jaħdmu bl-elettriku. Barra minn hekk, huwa essenzjali li tinħoloq forza tax-xogħol imħarrġa, permezz ta' fondi mill-programm Erasmus+ u bl-involviment ta' universitajiet u ċentri ta' riċerka.

4.12.3. Il-Kumitat jenfasizza li l-inizjattiva tal-Kummissjoni se twassal għat-tiġdid kważi komplet tal-flotta Ewropea kollha tal-karozzi fi żmien għaxar snin, li se joħloq problema ġdida relatata mar-rimi u r-riċiklaġġ ta' miljuni ta' vetturi. Dan is-suġġett għandu jkun fil-qalba tal-istrateġiji tal-Kummissjoni fil-kuntest tal-ekonomija ċirkolari. Is-soċjetà ċivili organizzata jeħtieġ tiġi involuta fl-istadji kollha tal-proċess ta' tranżizzjoni u hija mħeġġa tinforma u tissensibilizza, favur mobbiltà sostenibbli.

4.13. Il-KESE jappoġġja l-inizjattiva li jiġu stabbiliti limiti ta' emissjonijiet ta' CO_2 anki għall-vetturi tqal, bħalma diġà jsir għall-kategoriji tal-vetturi l-oħrajn. Peress li l-SMEs tas-settur tat-trasport jistgħu jiffaċċjaw diffikultajiet biex iġeddu l-flotta tal-vetturi tagħhom, huwa rrakkomandat li l-Istati Membri jappoġġjaw it-tranżizzjoni lejn ekonomija b'emissjonijiet baxxi ta' CO_2 permezz ta' inċentivi fiskali xierqa.

4.14. Il-KESE jemmen li l-proposta għal semplifikazzjoni għall-kostruzzjoni tan-netwerks tat-TEN-T għandha tieħu inkunsiderazzjoni l-proċedimenti legali sabiex ikunu effettivi għal kollox ([19]).

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1. Il-klassifikazzjoni tar-riskju mwettqa fuq l-awtostradi Ewropej u fuq toroq statali ma tqisx l-iżvilupp ta' teknoloġija adegwata u kkoordinata fl-ibliet, fejn iseħħu l-parti l-kbira tal-inċidenti serji mhux fatali. Barra minn hekk, ikun importanti li jinbeda l-istess proċess anki fis-sitt Stati tal-Balkani tal-Punent li diġà bdew in-negozjati rispettivi tagħhom biex jingħaqdu mal-UE.

([19]) TEN/669, L-Implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T (Ara l-paġna 269 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

5.2. Is-sistema eCall fuq il-vetturi, li tibgħat sejħa awtomatika lill-awtoritajiet inkarigati mit-toroq u lil dawk tas-saħħa f'każ ta' inċident, huwa ċertament element ieħor li jista' jnaqqas l-effetti tal-inċidenti tat-traffiku. Il-KESE jittama li dan it-tagħmir isir obbligatorju fuq il-vetturi kollha l-aktar mifruxa u esposti għall-inċidenti (vetturi tqal, xarabanks u muturi) u li l-UE tippromovi integrazzjoni akbar fis-servizzi tal-emerġenza tas-sikurezza tat-toroq u taċ-ċentri ta' emerġenza.

5.3. L-aspetti etiċi huma aspett kruċjali tal-iżvilupp tal-awtomatizzazzjoni. Is-sitwazzjonijiet li fihom il-magni jistgħu jkunu meħtieġa jagħmlu għażliet "etiċi" huma partikolarment kontroversjali. Il-Kumitat ifakkar il-prinċipju li l-bniedem biss, bħala tali, jista' jagħmel għażliet etiċi u li l-magni, hu x'inhu l-livell ta' perfezzjoni tagħhom, iridu jakkumpanjaw lill-bniedem u mhux jissostitwixxuh.

5.4. Fir-rigward tal-iżvilupp u t-tqegħid fis-suq ta' vetturi kompletament awtomatiċi, il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tistudja f'aktar dettall l-aspetti tax-xogħol u dawk soċjali li jirriżultaw minn dan. B'mod partikolari, il-Kumitat jibża' li fi żmien relattivament qasir setturi sħaħ tax-xogħol (eż. it-trasportaturi) jistgħu jinqatgħu barra, u l-postijiet tax-xogħol mitlufa ma jiġux ikkumpensati b'impjiegi ġodda. Barra minn hekk, quddiem xenarju ta' dan it-tip, l-UE jkollha tiffaċċja għadd estremament kbir ta' persuni qiegħda li l-ħiliet u l-għarfien tagħhom diffiċli jkunu jistgħu jiġu mmodifikati għas-sistema l-ġdida tat-trasport awtomatizzat. Għaldaqstant huwa meħtieġ li tiġi prevista l-ġestjoni tal-proċessi ta' tibdil u ta' attivazzjoni tal-korsijiet ta' taħriġ permezz tad-djalogu soċjali u n-negozjar kollettiv biex il-ħaddiema kollha tas-settur jiġu pprovduti bil-ħiliet meħtieġa.

5.5. Il-Kumitat jemmen li l-kumpaniji tal-assigurazzjoni għandhom jinċentivaw ix-xiri ta' vetturi aktar siguri permezz tat-tnaqqis tal-primjums. B'mod aktar ġenerali, il-KESE jemmen li huwa essenzjali li tinbeda riflessjoni dwar l-aspetti ġuridiċi konnessi mal-introduzzjoni ta' vetturi kompletament awtomatiċi, l-ewwel nett billi jiġi ċċarat minn għandu jerfa' r-responsabbiltà ċivili jew kriminali ta' inċident tat-traffiku.

5.6. Il-Kumitat jesprimi dubji dwar is-sistema adottata mill-Kummissjoni għat-tqabbil ta' fjuwils differenti ([20]). Din is-sistema, fil-fatt, ibbażata fuq il-prezz għal kull 100 km li tivvjaġġa karozza, ma tqisx il-ħafna parametri essenzjali biex jiġi kkwantifikat il-prezz reali tal-fjuwil, u b'hekk tirriskja li toħloq konfużjoni fost il-konsumaturi. Barra minn hekk, il-mekkaniżmu ta' konsultazzjoni tal-konsumaturi implimentat mill-Kummissjoni fil-fatt immarġinalizza r-rwol tal-KESE u tal-assoċjazzjonijiet tal-konsumaturi attivi fis-settur u kkonċentra fuq kampjun statistikament mhux rilevanti (3 000 persuna intervistati fi tliet pajjiżi tal-UE), li jipproponi alternattivi simili wisq.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([20]) Ir-Regolament ta' Implimentazzjoni (UE) 2018/732.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2008/96/KE dwar il-ġestjoni tas-sikurezza fl-infrastruttura tat-toroq"

(COM(2018) 274 final — 2018/0129 (COD))

(2019/C 62/40)

Relatur: **Brian CURTIS**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 31.5.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 8.6.2018
Bażi legali	Artikolu 91(1)(c) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	204/2/6
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jilqa' l-proposta li temenda d-Direttiva 2008/96/KE dwar il-Ġestjoni tas-Sikurezza fl-Infrastruttura tat-Toroq (RISM). B'mod partikolari, il-Kumitat jemmen li l-miżuri mressqa mill-Kummissjoni għandhom jegħlbu n-nuqqasijiet tad-direttiva attwali (l-armonizzazzjoni, il-kondiviżjoni tal-informazzjoni u l-kamp ta' applikazzjoni limitat) u għandhom jaqdu rwol essenzjali fl-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni Strateġika dwar is-Sikurezza fit-Toroq.

1.2. Il-Kumitat japprova l-inizjattiva "Viżjoni Żero", li għandha l-għan li sal-2050 ma jiġu rreġistrati l-ebda fatalità u aċċident serju fit-toroq, li għandha tinkiseb billi jiġi adottat l-approċċ "Sistema Sikura", promoss mill-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa. L-implimentazzjoni ta' din l-istrateġija se tirrikjedi l-involviment tas-setturi kollha u tal-utenti kollha tat-toroq sabiex tinkiseb governanza msaħħa. Huwa importanti li l-indikaturi jkunu ċari u jkunu jistgħu jiġu mmonitorjati. L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għandhom jiġu involuti b'mod attiv fl-istadji kollha tat-tfassil, l-implimentazzjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-istrateġija.

1.3. Il-Kumitat jemmen li proċedura sistematika u proattiva għall-immappjar tar-riskji fin-netwerk TEN-T kollu u fl-awtostradi kollha, kif ukoll fit-toroq primarji kollha, hija pass kruċjali fl-ippjanar ta' miżuri tal-infrustruttura ġodda. Madankollu, minħabba l-istati differenti ta' implimentazzjoni tad-direttiva RISM attwali, huwa importanti li jiġu stabbiliti miri u skadenzi realistiċi għall-Istati Membri kollha u li jingħata appoġġ finanzjarju għal dawk ir-reġjuni li għadhom l-aktar lura, inklużi s-Sitt Pajjiżi tal-Balkani tal-Punent. Barra minn hekk, il-Kumitat isostni li l-kamp ta' applikazzjoni tal-RISM għandu jiġi estiż għat-toroq kollha rurali u urbani ewlenin, sabiex sal-2030 jinkiseb tnaqqis drastiku effettiv fl-aċċidenti fatali u serji.

1.4. Il-KESE jqis li l-kisba ta' prestazzjonijiet b'livell għoli ta' sikurezza fit-toroq hija strateġika, iżda hija meħtieġa żieda fil-baġit fil-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss 2021-2027, sabiex tiġi żgurata l-kontinwità fuq terminu twil, u b'hekk il-miri ambizzjużi li l-UE stabbiliet għaliha nnifisha jkunu jistgħu jintlaħqu. B'mod partikolari, il-Kumitat jirrimarka li l-istrateġija tal-UE tiffoka prinċipalment fuq il-finanzjament għall-bini ta' infrastruttura ġdida, iżda għandhom jiġu allokati wkoll biżżejjed fondi għall-manutenzjoni u t-titjib ta' toroq eżistenti. Barra minn hekk, il-KESE jemmen li baġit aktar b'saħħtu għat-trasport se jħalli impatt pożittiv addizzjonali fuq it-tkabbir u l-impjiegi tal-Ewropa.

1.5. Il-Kumitat jappoġġja l-proposta dwar rekwiżiti ġodda ta' prestazzjoni għall-marki u s-sinjali tat-toroq, sabiex jiġu żviluppati sistemi tal-mobbiltà kooperattivi, konnessi u awtomatizzati (C-ITS). Il-KESE jirrakkomanda li tali approċċ jiġi estiż għat-trasport kollu disponibbli (intermodalità), sabiex jiġi mmassimizzat l-impatt ta' tali strateġija. Barra minn hekk, il-KESE jqis li kwalunkwe strateġija dwar is-sikurezza fit-toroq għandha tibda minn edukazzjoni u taħriġ adegwat għas-sewwieqa privati u professjonali, minħabba li żbalji umani għadhom il-kawża ewlenija tal-inċidenti.

1.6. Il-KESE jappoġġja l-proposta biex l-utenti vulnerabbli tat-toroq jitqiesu b'mod sistematiku fil-proċeduri kollha tal-ġestjoni tas-sikurezza fit-toroq. B'mod partikolari, il-Kumitat jirrakkomanda żvilupp parallel ma' dispożizzjonijiet speċifiċi oħra dwar is-sikurezza għall-vetturi sabiex tiġi eliminata d-diskrepanza.

2. **Introduzzjoni**

2.1. Matul dawn l-aħħar ftit deċennji, is-sikurezza fit-toroq tal-UE tjiebet bil-kbir. Bejn l-2001 u l-2010, l-għadd ta' mwiet fit-toroq fl-UE naqas bi 43 %, u b'19 % oħra bejn l-2010 u l-2016. Madankollu, l-għadd ta' mwiet fit-toroq jibqa' għoli (25 620 persuna tilfu ħajjithom fit-toroq tal-UE fl-2016 ([1])) u l-istatistika turi staġnar progressiv fil-proċess tal-UE lejn mobbiltà sikura.

2.2. Għal din ir-raġuni, id-Dikjarazzjoni ta' Valletta ħeġġet lill-Kummissjoni Ewropea biex tniedi inizjattiva ġdida sabiex id-**Direttiva 2008/96/KE dwar il-Ġestjoni tas-Sikurezza fl-Infrastruttura tat-Toroq (RISM)** tiġi adattata għat-tibdiliet fil-mobbiltà li jirriżultaw mit-tendenzi fis-soċjetà u mill-iżviluppi teknoloġiċi. Din l-inizjattiva, iffukata fuq is-sikurezza fit-toroq, taqdi rwol kruċjali fil-**Pjan ta' Azzjoni Strateġika dwar is-Sikurezza fit-Toroq** ([2]), li ġie ppubblikat f'Mejju 2018, fil-qafas **tat-tielet Pakkett ta' Mobbiltà** ([3]).

3. **Kontenut essenzjali tal-proposta**

3.1. Minkejja l-progress li sar fis-snin riċenti, l-għadd ta' aċċidenti serji jew fatali fit-toroq għadu għoli wisq. Peress li 90 % tal-aċċidenti jiġu kkawżati minn żball uman, il-Kummissjoni hija tal-fehma li l-awtomatizzazzjoni, il-konnettività, u standards ġodda dwar it-tfassil għat-toroq u l-vetturi jistgħu jnaqqsu l-għadd ta' aċċidenti u l-konsegwenzi tagħhom fuq is-sewwieqa, il-passiġġieri u l-utenti vulnerabbli tat-toroq (pereżempju ċ-ċiklisti).

3.2. B'mod partikolari, il-Kummissjoni stabbiliet l-għan ta' "**Viżjoni Żero"**, li għandha l-għan li sal-2050 ma jiġu rreġistrati l-ebda fatalità u aċċident serju fit-toroq. Il-proposta tintroduċi wkoll mira *interim* ta' tnaqqis ta' 50 % fil-fatalitajiet u l-korrimenti serji sal-2030.

3.3. Sabiex tilħaq dawn l-għanijiet, l-UE beħsiebha tadotta għodod teknoloġiċi u regolatorji ġodda bbażati fuq is-"**Sistema Sikura"** tal-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa. ([4]) Il-prinċipju li jibbaża fuqu dan l-approċċ huwa li, filwaqt li l-aċċidenti ma jistgħux jiġu eliminati għalkollox, madankollu tista' tittieħed azzjoni sabiex jitnaqqas l-għadd ta' fatalitajiet u korrimenti serji.

3.4. Id-Direttiva RISM attwali ġiet adottata fl-2008 sabiex jiġi żgurat li l-kunsiderazzjonijiet kollha fir-rigward tas-sikurezza fit-toroq ikunu fuq quddiem nett tal-fażijiet kollha tal-ippjanar, it-tfassil u t-tħaddim tal-infrastruttura tat-toroq. Madankollu, hemm bosta differenzi fl-istat ta' implimentazzjoni ta' din id-Direttiva fil-livell nazzjonali. Dawn id-differenzi ta' spiss jikkorrispondu għal livell ogħla ta' aċċidenti fatali u serji ([5]). Għal din ir-raġuni, huwa kruċjali li jiġu armonizzati r-regolamenti dwar is-sikurezza u tittejjeb il-prestazzjoni tas-sikurezza tal-infrastruttura tat-toroq. L-Istati Membri għandhom jirċievu appoġġ finanzjarju speċifiku permezz tal-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (EUR 200 miljun) għall-perjodu 2018-2020.

3.5. Id-Direttiva riveduta għandha l-għan li tilħaq l-objettivi msemmija hawn fuq billi tintroduċi l-miżuri li ġejjin:

— tirrikjedi li t-trasparenza u s-segwitu tal-proċeduri għall-ġestjoni tas-sikurezza fl-infrastruttura jsiru obbligatorji;

— twettaq valutazzjoni tat-toroq tan-netwerk kollha u proċedura sistematika u proattiva għall-immappjar tar-riskji sabiex tiġi vvalutata s-sikurezza fit-toroq intrinsika jew inerenti fl-UE kollha;

— l-estensjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva lil hinn min-netwerk trans-Ewropew tat-trasport (TEN-T) biex tkopri awtostradi u toroq primarji barra min-netwerk ewlieni kif ukoll it-toroq kollha 'l barra miż-żoni urbani li huma kompletament jew parzjalment mibnija bl-użu tal-fondi tal-UE (In-netwerk TEN-T huwa karatterizzat minn volumi ta' traffiku sinifikanti iżda, bis-saħħa tal-istandards għoljin ta' sikurezza, inċidenti fatali mhumiex partikolarment frekwenti (8 %) In-netwerk ewlieni tat-toroq tal-UE jirrappreżenta 39 % tal-fatalitajiet kollha fit-toroq fl-UE. Azzjoni kkoordinata tal-UE fin-netwerk ewlieni tat-toroq (inkluża l-parti mhux TEN-T) għandha tgħin sabiex jintlaħqu l-miri ta' "Viżjoni Żero".);

([1]) Databażi tal-UE dwar inċidenti tat-triq, 2016.
([2]) COM(2018) 293 anness 1.
([3]) COM(2018) 293 final.
([4]) L-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa "Save LIVES – pakkett tekniku tas-sikurezza fit-toroq", 2017.
([5]) Care – Databażi tal-UE dwar Inċidenti tat-triq.

— tistabbilixxi rekwiżiti ġenerali ta’ prestazzjoni għall-marki tat-toroq u għas-sinjali tat-toroq sabiex ikun aktar faċli li jiġu introdotti sistemi tal-mobbiltà kooperattivi, konnessi u awtomatizzati;

— tobbliga li l-utenti vulnerabbli tat-toroq jitqiesu b’mod sistematiku fil-proċeduri kollha għall-ġestjoni tas-sikurezza fit-toroq.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Il-KESE jilqa’ l-proposta tal-Kummissjoni li għandha l-għan li temenda d-Direttiva 2008/96/KE dwar il-Ġestjoni tas-Sikurezza fl-Infrastruttura tat-Toroq. B’mod partikolari, il-Kumitat japprova d-Dikjarazzjoni ta’ Valletta u jemmen li huwa meħtieġ approċċ Ewropew imtejjeb sabiex jinkisbu prestazzjonijiet aħjar tas-sikurezza fit-toroq.

4.2. It-tielet Pakkett ta’ Mobbiltà jikkonsisti minn sett ta’ proposti leġislattivi interrelatati. Il-Kumitat iddeċieda li jittratta kull proposta leġislattiva f’opinjoni separata. Għal din ir-raġuni, din l-opinjoni għandha tinqara u tinftiehem b’rabta mal-opinjonijiet preċedenti tal-KESE, iżda anke ma’ dawk l-opinjonijiet li ġew abbozzati f’allinjament magħha u li jiskrutinizzaw aspetti speċifiċi tat-tielet Pakkett ta’ Mobbiltà ([6]).

4.3. Il-Kumitat japprova l-għan ta’ “Viżjoni Żero” li għandu jintlaħaq billi jintuża l-approċċ ta’ “Sistema Sikura”. Dan se jirrikjedi l-involviment tas-setturi kollha u tal-utenti kollha tat-toroq sabiex tinkiseb governanza msaħħa. Huwa importanti li l-indikaturi stabbiliti għall-ilħuq ta’ dawn l-għanijiet ikunu ċari u jkunu jistgħu jiġu mmonitorjati. L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għandhom jiġu involuti b’mod attiv fl-istadji kollha tat-tfassil, l-implimentazzjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-istrateġija.

4.4. Il-KESE jilqa’ d-deċiżjoni li jiġu allokati EUR 200 miljun (il-perjodu 2018-2020) għas-sikurezza fit-toroq. Madankollu, il-Kumitat iqis li jeħtieġ li jiżdied il-pakkett finanzjarju disponibbli fil-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss (QFP) 2021-2027, sabiex tiġi żgurata l-kontinwità fuq terminu twil, u b’hekk ikunu jistgħu jintlaħqu l-miri ambizzjużi li l-UE stabbiliet għaliha nnifisha ([7]). (Il-Kummissjoni Ewropea stmat li l-investimenti meħtieġa għat-tlestija tan-netwerk TEN-T ewlieni se jammontaw għal madwar EUR 500 biljun għall-perjodu ta’ bejn l-2021 u l-2030, filwaqt li l-finalizzazzjoni tan-netwerk komprensiv se tiswa madwar EUR 1 500 biljun.)

4.5. Il-KESE jemmen li baġit aktar b’saħħtu għat-trasport se jħalli impatt pożittiv addizzjonali fuq it-tkabbir u l-impjiegi tal-Ewropa. Il-fondi investiti se jkollhom effett ta’ ingranaġġ, filwaqt li se jgħinu sabiex sal-2030 jinħolqu 13-il miljun impjieg fis-sena u jiġi ġġenerat dħul addizzjonali li jlaħħaq l-EUR 4 500 biljun (1,8 % tal-PDG tal-UE). Dan ifisser li kull biljun euro investit fin-netwerk TEN-T għandu joħloq sa 20 000 impjieg ([8]).

4.6. Il-Kumitat jemmen li l-inizjattiva għal proċedura sistematika u proattiva għall-immappjar tar-riskji fin-netwerk TEN-T Ewropew kollu u fl-awtostradi kollha (‘il barra min-netwerk TEN-T), kif ukoll fit-toroq primarji kollha, hija pass kruċjali fl-ippjanar tal-iskala u tat-tip ta’ miżuri ta’ infrastruttura li għandhom jittieħdu fin-netwerk tat-toroq Ewropew. Madankollu, minħabba l-istati differenti ta’ implimentazzjoni tad-Direttiva RISM attwali, huwa importanti li jiġu stabbiliti miri u skadenzi realistiċi għall-Istati Membri kollha u li jiġu pprovduti miżuri finanzjarji xierqa sabiex jiġu appoġġjati r-reġjuni u l-pajjiżi li għadhom l-aktar lura ([9]).

4.7. Il-Kumitat jirrimarka li l-istrateġija tal-UE tiffoka prinċipalment fuq il-finanzjament għall-bini ta’ infrastruttura ġdida. Madankollu, il-manutenzjoni u t-titjib ta’ toroq eżistenti għandhom jirċievu wkoll fondi adegwati, minħabba li dawn il-fatturi huma daqstant kruċjali għaż-żamma ta’ standard għoli ta’ sikurezza stradali.

([6]) TEN/666, Il-Mobilità Sostenibbli għall-Ewropa, Barbucci, 2018, (Ara paġna 254 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/668, Ambjent ta’ Punt Uniku ta’ Kuntatt Marittimu Ewropew + Informazzjoni dwar it-trasport tal-merkanzija elettroniku, Back, 2018, (Ara paġna 265 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/669, L-Implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T, Dumitru Fornea, 2018, (Ara paġna 269 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/675, Il-Piżijiet u l-qisien tal-vetturi tat-triq, Back, 2018, (Ara paġna 286 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/672, Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (FNE), Plosceanu and Watson, 2018, (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 191); TEN/673, Mobilità konnessa u awtomatizzata, Samm, 2018 (Ara paġna 274 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/674, Tikkettar tat-tajers, 2018 (Ara paġna 280 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); TEN/667, (Ara paġna 261 ta’ dan il-Ġurnal Uffiċjali); INT/863, Sigurtà tal-vetturi/protezzjoni tal-utenti vulnerabbli, Hencks, 2018 (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 90).

([7]) COM(2018) 277.

([8]) TEN/672, Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (FNE), Plosceanu u Watson, 2018.

([9]) TEN/669, L-Implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T, Dumitru Fornea, 2018.

4.8. Rekwiżiti ġodda ta' prestazzjoni għall-marki u s-sinjali tat-toroq huma kruċjali sabiex jiġu żviluppati sistemi tal-mobbiltà kooperattivi, konnessi u awtomatizzati (C-ITS). Il-Kumitat iqis li huwa essenzjali li l-vetturi u l-infrastruttura tat-toroq jitħallew jiskambjaw informazzjoni b'mod kostanti sabiex tiġi indirizzata s-"sistema tat-traffiku mħallta", ikkaratterizzata minn vetturi li jużaw teknoloġiji differenti: sewqan mill-bniedem, assistit u awtomatizzat ([10]). Sabiex titlesta l-istrateġija dwar il-mobbiltà sikura, huwa importanti li tali approċċ jiġi estiż għat-trasport kollu disponibbli (intermodalità), b'impatt dirett fuq it-tnaqqis u s-sikurezza tal-volumi tat-traffiku ([11]).

4.9. Il-KESE huwa konvint li t-teknoloġiji l-ġodda jistgħu jagħmlu kontribut siewi għat-titjib tal-istandards tas-sikurezza tat-toroq, filwaqt li jitqiesu l-limitazzjonijiet tagħhom u l-prekawzjonijiet li huma meħtieġa meta jintużaw. Barra minn hekk, il-KESE jqis li kwalunkwe strateġija dwar is-sikurezza fit-toroq għandha tibda minn edukazzjoni u taħriġ adegwat għas-sewwieqa privati u professjonali, minħabba li żbalji umani jibqgħu waħda mill-kawżi ewlenin tal-inċidenti.

4.10. Il-KESE jappoġġja l-proposta biex l-utenti vulnerabbli tat-toroq jitqiesu b'mod sistematiku fil-proċeduri kollha tal-ġestjoni tas-sikurezza fit-toroq. Dan l-approċċ huwa konformi ma' tendenzi u drawwiet ġodda taċ-ċittadini tal-UE (pereżempju ż-żieda fl-għadd ta' ċiklisti). Il-Kumitat jirrakkomanda li jkun hemm żvilupp parallel ma' dispożizzjonijiet speċifiċi oħra dwar is-sigurtà għall-vetturi sabiex tiġi eliminata d-diskrepanza (pereżempju sistemi avvanzati ta' bbrejkar f'każ ta' emerġenza, twissija ta' ħruġ mill-karreġġata u disinn differenti għall-kabini tal-vetturi tqal sabiex tiġi ffaċilitata l-viżibbiltà taċ-ċiklisti u tal-persuni miexja, kif ukoll sensers sabiex dawn jiġu identifikati) ([12]).

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1. Il-KESE jqis li huwa importanti li l-infrastruttura fiżika u diġitali tiġi żviluppata b'mod parallel. Huwa importanti wkoll li titlesta l-kopertura 5G fin-netwerks kollha tal-awtostrada u tat-toroq primarji tal-Ewropa malajr kemm jista' jkun sabiex tiġi permessa konnettività effettiva bejn it-toroq u l-vetturi u bejn il-vetturi stess ([13]). Hawnhekk ukoll, il-KESE jirrakkomanda appoġġ finanzjarju xieraq u fit-tul fil-QFP li jmiss ta' bejn l-2021 u l-2027.

5.2. Il-Kumitat, f'konformità mar-rakkomandazzjoni tal-Kunsill Ewropew għas-Sikurezza fit-Trasport ([14]), isostni li l-kamp ta' applikazzjoni tal-RISM għandu jiġi estiż għat-toroq rurali u urbani ewlenin kollha. Dan l-approċċ usa' huwa meħtieġ sabiex jinkiseb tnaqqis drastiku effettiv fl-aċċidenti fatali u serji sal-2030. Din il-proposta hija bbażata fuq il-fatt li l-proposta tal-Kummissjoni għandha impatt fuq nofs l-aċċidenti li jseħħu fit-toroq tal-UE, u li l-maġġoranza l-kbira tal-korrimenti serji jseħħu f'toroq urbani.

5.3. Fl-2015, l-UE bdiet azzjoni ġdida sabiex testendi l-istrateġija TEN-T għall-Balkani tal-Punent ([15]). Din l-inizjattiva, appoġġjata permezz tal-Qafas ta' Investiment għall-Balkani tal-Punent (WBIF) u l-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (FNE), għandu jkollha impatt kruċjali fuq il-proċess ta' tkabbir tal-UE. Il-KESE jirrakkomanda li l-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni Strateġika dwar is-Sikurezza fit-Toroq tiġi inkluża fil-qafas ta' dan il-proġett infrastrutturali ambizzjuż. Din il-miżura għandha tkun konformi mal-proposta tal-Kummissjoni biex jiġi estiż il-kamp ta' applikazzjoni tal-RISM għall-infrastruttura tat-toroq 'il barra miż-żoni urbani li tlestew permezz tal-finanzjament tal-UE. B'mod partikolari, din għandha tippermetti lis-sitt Pajjiżi tal-Balkani tal-Punent jissieħbu fl-UE mingħajr ma jesperjenzaw diskrepanza fis-sikurezza u fl-infrastruttura.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([10]) TEN/673, Mobilità konnessa u awtomatizzata, Samm, 2018.
([11]) TEN/666, Il-Mobilità Sostenibbli għall-Ewropa, Barbucci, 2018.
([12]) INT/863, Sigurtà tal-vetturi/protezzjoni tal-utenti vulnerabbli, Hencks, 2018.
([13]) TEN/673, Mobilità konnessa u awtomatizzata, Samm, 2018.
([14]) COM(2018) 274, p. 7.
([15]) http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-15-4826_de.htm

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi ambjent għal Single Window Marittima Ewropea u li jħassar id-Direttiva 2010/65/UE"

(COM(2018) 278 final — 2018/0139 (COD))

u "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-informazzjoni elettronika dwar it-trasport tal-merkanzija"

(COM(2018) 279 final — 2018-140-COD))

(2019/C 62/41)

Relatur: **Stefan BACK**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Kunsill, 14-15.6.2018
Bażi legali	Artikoli 91, 100(2), 192(1) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	210/2/2
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1. Il-KESE jilqa' ż-żewġ proposti bħala passi importanti lejn id-diġitalizzazzjoni tat-trasport, li hija waħda mill-għanijiet tal-White Paper tal-2011 dwar il-politika tat-trasport u pass lejn l-implimentazzjoni tal-istrateġija industrijali l-ġdida li ġiet ippreżentata mill-Kummissjoni f'Ottubru 2017, kif ukoll tal-konklużjonijiet tal-5 ta' Diċembru 2017 tal-Kunsill tal-Ministri dwar id-diġitalizzazzjoni tat-trasport u d-Dikjarazzjoni tal-Jiem għat-Trasport Diġitali li ġiet iffirmata f'Tallinn fl-10 ta' Novembru 2017.

1.2. Il-KESE jappoġġja l-forma tal-att leġislattiv li ntgħażlet; l-esperjenza turi li obbligi ċari u obbligatorji fuq l-Istati Membri huma neċessità biex sistema tal-informazzjoni elettronika taħdem b'mod adegwat fl-Unjoni Ewropea.

1.3. Kull proposta għandha l-għan li tilħaq grad adegwat ta' armonizzazzjoni filwaqt li jitqiesu l-kompiti li għandhom jiġu ssodisfati.

1.4. Il-KESE jissottolinja li l-adegwatezza tar-rekwiżiti tal-istandards u taċ-ċertifikazzjoni għandhom jiġu ddefiniti mill-Kummissjoni f'atti delegati jew ta' implimentazzjoni se jkollha importanza fundamentali għat-tħaddim tajjeb tal-kunċetti ppjanati u għall-fiduċja tal-utenti fis-soluzzjonijiet diġitali. Fir-rigward tal-proposta dwar l-informazzjoni dwar il-merkanzija, din tista' tkun fundamentali għall-possibbiltajiet li din is-sistema ssir obbligatorja, mhux għall-awtoritajiet biss, iżda anki għall-utenti.

1.5. Il-KESE jemmen li l-funzjonament mingħajr xkiel tas-sistemi, l-iżgurar tas-sigurtà, tal-integrità tal-komunikazzjonijiet, tal-privatezza u tal-kunfidenzjalità tal-informazzjoni kummerċjali u, kif ikun xieraq, ta' informazzjoni sensittiva oħra, huma elementi fundamentali biex tinħoloq il-fiduċja. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-ħidma kontinwa tal-Kummissjoni Ekonomika għall-Ewropa (NU/KEE) tal-Kunsill Ekonomiku u Soċjali tan-NU biex jiġu garantiti standards għolja u universali f'dan ir-rigward.

1.6. Il-KESE jixtieq jara l-iżvilupp rapidu tal-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-informazzjoni elettronika dwar it-trasport tal-merkanzija [COM(2018) 279] (il-Proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija) f'sistema li tkun obbligatorja wkoll għall-utenti sabiex jiġu ottimizzati l-kisbiet fl-effiċjenza, it-tnaqqis fl-ispejjeż u l-valur miżjud ambjentali. Okkażjoni adegwata biex dan iseħħ jista' jkun ir-rieżami tar-Regolament previst fl-Artikolu 15 tal-proposta.

1.7. Il-KESE jinnota b'dispjaċir ukoll li l-kamp ta' applikazzjoni tal-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija jidher li huwa limitat għar-rekwiżiti ta' informazzjoni stabbiliti f'atti tal-Unjoni li jirrigwardaw il-kundizzjonijiet li taħthom jista' jsir it-trasport skont il-Kapitolu dwar it-trasport fit-TFUE. Il-KESE huwa tal-opinjoni li l-benefiċċji tad-diġitalizzazzjoni għandhom japplikaw ukoll għal rekwiżiti amministrattivi oħra li jirrigwardaw dawn l-operazzjonijiet ta' trasport. Il-Punt 3.8 hawn taħt jinkludi suġġeriment ta' abbozzar. Huwa importanti li jintbagħat sinjal ġenerali f'dan is-sens, mingħajr preġudizzju għad-dispożizzjonijiet eżistenti jew futuri apposta.

1.8. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni wkoll għall-valur miżjud potenzjali li jkun hemm il-kapaċità li tintbagħat informazzjoni elettronika lill-awtoritajiet madwar id-dinja skont standards armonizzati bħal dawk li qed jiġu żviluppati min-NU/KEE.

1.9. B'mod speċifiku fir-rigward tal-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi ambjent għal Single Window Marittima Ewropea u li jħassar id-Direttiva 2010/65/UE [COM(2018) 278] (il-proposta dwar il-Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu), il-KESE huwa mħasseb li l-għażla li tħalliet miftuħa għal rekwiżiti nazzjonali speċifiċi faċilment tista' tinbidel f'ostaklu għall-funzjonament mingħajr xkiel tas-suq intern. Il-KESE jistenna li l-implimentazzjoni ta' din l-għażla se tiġi mmonitorjata mill-qrib mill-Kummissjoni u li djalogu kontinwu bejn il-Kummissjoni u l-Istati Membri se jgħin jillimita r-rekwiżiti nazzjonali speċifiċi.

1.10. Il-KESE jindika l-importanza li l-effetti soċjali tad-diġitalizzazzjoni jiġu indirizzati f'dan il-kuntest ukoll. Dan jinkludi l-provvista ta' informazzjoni bikrija, il-ħolqien ta' djalogu, l-indirizzar tan-natura dejjem tinbidel tal-impjiegi u l-ħtieġa li jiġu żviluppati ħiliet ġodda u li l-forza tax-xogħol tadatta għall-kuntest il-ġdid. Fil-fehma tal-KESE, id-diġitalizzazzjoni tas-settur tat-trasport tista' tagħmlu post tax-xogħol iktar attraenti u għalhekk tgħin issolvi l-problemi attwali tar-reklutaġġ fis-settur.

2. Il-proposti tal-Kummissjoni

2.1. Il-Kummissjoni ssottomettiet żewġ proposti relatati, jiġifieri:

— il-proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi ambjent għal Single Window Marittima Ewropea u li jħassar id-Direttiva 2010/65/UE [COM(2018) 278] (il-proposta dwar il-Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu); u

— il-proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-informazzjoni elettronika dwar it-trasport tal-merkanzija [COM(2018)279] (il-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija).

2.2. Iż-żewġ proposti huma funzjonalment interkonnessi, peress li t-tnejn li huma jistabbilixxu sistema għall-komunikazzjoni elettronika bejn il-kumpaniji u l-awtoritajiet pubbliċi sabiex jiġi ffaċilitat il-kontroll tal-konformità ma' għadd ta' obbligi legali permezz ta' sistema li tiggarantixxi l-karattru awtentiku tal-informazzjoni pprovduta kif ukoll l-integrità tal-informazzjoni pprovduta u r-rispett tar-rekwiżiti ta' privatezza.

2.3. Il-proposta dwar il-Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu għandha tissostitwixxi d-Direttiva 2010/65/UE li kellha objettiv simili, iżda li wriet li ma kinitx effiċjenti għaliex tat wisq libertà lill-Istati Membri fl-implimentazzjoni, li rriżultat fi standards, rutini u kopertura differenti tan-notifika diġitalizzata, u wasslet għal piż amministrattiv ikbar għat-tbaħħir u f'residwu ta' rutini amministrattivi li għandhom isiru manwalment.

2.4. Għalhekk, jidher li s-sistema tal-Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu kif inhi hija miftuħa għall-vapuri kollha li huma legalment soġġetti għall-obbligi ta' rappurtar huma u deħlin fil-portijiet tal-Istati Membri.

2.5. Il-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija għandha l-għan li tistabbilixxi obbligu fuq l-awtoritajiet tal-Istati Membri biex jaċċettaw dokumentazzjoni elettronika bl-għan li jikkonformaw mal-obbligu fuq in-negozji li jissottomettu dokumenti bħala prova ta' konformità mar-rekwiżiti skont għadd ta' atti leġislattivi tal-UE li jikkonċernaw it-trasport tal-merkanzija kif ukoll il-kundizzjonijiet għall-vjaġġ tal-iskart. Għal dan il-għan, il-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija toħloq sistema tal-Informazzjoni Elettronika tat-Trasport tal-Merkanzija (eFTI), li tikkonsisti minn qafas għall-provvista ta' servizzi li jinkludi sett ta' data komuni, proċeduri u regoli ta' aċċess, rekwiżiti għall-pjattaformi u għas-servizzi tal-eFTI u sistema ta' ċertifikazzjoni.

2.6. L-għażla prevista fil-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija hija disponibbli għall-operaturi u soġġetta għall-obbligi ta' informazzjoni jew dokumentazzjoni legali stabbiliti fil-proposta.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' ż-żewġ proposti, li jsegwu l-għan ġenerali tad-diġitalizzazzjoni tat-trasport li ġie stabbilit oriġinarjament fil-White Paper tal-2011 dwar il-politika tat-trasport u li minn hemm 'il quddiem ġie segwit, pereżempju, fl-istrateġija tas-Suq Uniku Diġitali u fl-istrateġija industrijali l-ġdida li ġiet ippreżentata mill-Kummissjoni f'Ottubru 2017, kif ukoll fil-konklużjonijiet tal-5 ta' Diċembru 2017 tal-Kunsill tal-Ministri dwar id-diġitalizzazzjoni tat-trasport bħala segwitu għad-Dikjarazzjoni tal-Jiem għat-Trasport Diġitali li ġiet iffirmata f'Tallinn fl-10 ta' Novembru 2017.

3.2. Il-KESE jtenni l-appoġġ tiegħu għal soluzzjonijiet innovattivi u jappoġġja l-forma tal-att leġislattiv li ntgħażlet, meta jitqies li obbligi ċari u obbligatorji fuq l-Istati Membri huma neċessità biex sistema tal-informazzjoni elettronika taħdem b'mod adegwat madwar l-Unjoni Ewropea kollha.

3.3. F'dan il-kuntest, il-KESE jappella biex jingħata widen għat-twissijiet tiegħu dwar l-implimentazzjoni problematika – minħabba li s-sustanza tagħha hija fil-biċċa l-kbira mhux obbligatorja – tad-Direttiva li l-proposta dwar il-Punti Uniċi ta' Kuntatt Marittimu tħassar, jekk tiġi adottata.

3.4. Minkejja dan, il-KESE jaqbel li jista' jkun meħtieġ li jintlaħaq bilanċ bejn l-armonizzazzjoni sħiħa u l-interoperabbiltà. Jidher ċar li hemm ħtieġa għal armonizzazzjoni estensiva fil-kuntest ta' sistema li għandha l-ħsieb li tiffaċilita l-awtorizzazzjoni għall-vapuri li jaslu fil-portijiet tal-UE u li jitilqu minnhom, li, pereżempju, se tirrikjedi interfaċċa li taħdem mingħajr intoppi bejn il-vapuri u l-ixtut bi standards u proċeduri armonizzati. Jista' jiġi aċċettat grad iktar baxx ta' armonizzazzjoni f'sistema li bażikament isservi biex tiżgura proċeduri adegwati u siguri biex id-dokumenti meħtieġa biex tiġi żgurata konformità mal-leġislazzjoni tal-UE jsiru disponibbli għall-awtoritajiet pubbliċi.

3.5. F'dan l-isfond, il-KESE jikkunsidra li kull waħda miż-żewġ proposti tfittex il-livell it-tajjeb ta' armonizzazzjoni.

3.6. Il-KESE jieħu nota tal-fatt li l-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija essenzjalment toħloq alternattiva, mhux obbligu, biex is-sottomissjoni tad-dokumenti tkun tista' ssir f'forma elettronika. Il-KESE jaċċetta r-raġunijiet għal din l-għażla f'dan il-mument iżda, madankollu, jixtieq li jara evoluzzjoni rapida lejn sistema obbligatorja, li tqis il-faċilitazzjoni tal-monitoraġġ tal-konformità l-ħin kollu li din tkun tinvolvi, u l-volumi mnaqqsa ta' karti li din tkun tfisser, b'mod partikolari għal persunal operazzjonali bħal sewwieqa ta' trakkijiet. Okkażjoni adegwata biex tiġi indirizzata din il-kwistjoni tista' tkun ir-rieżami tar-Regolament previst fl-Artikolu 15 tal-proposta.

3.7. Il-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija, skont l-Artikolu 1(2) tagħha, tapplika għal "rekwiżiti tal-informazzjoni regolatorja stabbiliti fl-atti tal-Unjoni li jistabbilixxu l-kundizzjonijiet għat-trasport tal-merkanzija fit-territorju tal-Unjoni skont it-Titolu VI tat-Tielet Parti tat-Trattat, jew li jistabbilixxu l-kundizzjonijiet għall-vjaġġi ta' skart". Il-KESE jistaqsi lilu nnifsu jekk dan jillimitax iżżejjed id-dritt li l-informazzjoni u d-dokumenti jiġu sottomessi f'forma elettronika. L-atti tal-Unjoni elenkati fl-Anness I tal-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija jidhru biss li huma dawk li jindirizzaw direttament il-kundizzjonijiet tal-aċċess għas-suq.

3.8. Il-KESE jikkunsidra li rekwiżiti amministrattivi oħra ta' dokumentazzjoni jew informazzjoni jistgħu jibbenefikaw ukoll mid-dritt li jiġu sottomessi f'forma elettronika. Eżempji ta' dan huma l-pubblikazzjoni ta' notifiki u informazzjoni li għandhom jingħataw fil-kuntest tal-istazzjonar tal-ħaddiema jew informazzjoni li tingħata sabiex tintwera l-konformità mad-dispożizzjonijiet dwar il-ħin tas-sewqan u tal-mistrieħ. Fil-fehma tal-KESE, il-kamp ta' applikazzjoni tal-proposta jista' jitwessa' billi jiżdiedu l-kelmiet "u dispożizzjonijiet oħra li jikkonċernaw" wara l-kelmiet "kundizzjonijiet" u "għat-trasport tal-merkanzija" fl-Artikolu 1(2). Il-KESE jqis li huwa importanti li jintbagħat sinjal ġenerali f'dan is-sens, mingħajr preġudizzju għad-dispożizzjonijiet eżistenti jew futuri apposta.

3.9. Il-KESE jindika wkoll l-aspett tas-sostenibbiltà meta jitnaqqsu l-volumi tal-karta stampata, kif jissemma' wkoll fil-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija.

3.10. Il-KESE jinnota wkoll id-dispożizzjonijiet speċifiċi fiż-żewġ proposti sabiex tiġi żgurata l-kunfidenzjalità tal-informazzjoni kummerċjali u, fil-każ tal-Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu Ewropew, informazzjoni sensittiva oħra. Barra minn hekk, il-KESE jixtieq jiġbed l-attenzjoni lejn il-livelli għoljin ta' sigurtà kontra t-tbagħbis u l-livell għoli ta' protezzjoni tal-privatezza inerenti fi Struttura ta' Pipeline għall-Iskambju tad-Data li tkun maħsuba u mmaniġġjata tajjeb.

3.11. Il-KESE jindika l-importanza tal-ħidma li għaddejja bħalissa fl-NU/KEE dwar il-kwistjonijiet stabbiliti fil-punt 3.10 hawn fuq, u b'mod partikolari fil-White Paper tiegħu dwar il-Kunċett ta' Pipeline tad-Data biex Tittejjeb il-Kwalità tad-Data fil-Katina tal-Provvista. Fl-opinjoni tal-KESE, dan huwa argument ulterjuri biex id-dokumentazzjoni elettronika ssir obbligatorja għall-ikbar firxa possibbli.

3.12. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni hawnhekk għall-valur miżjud potenzjali li jkun hemm il-kapaċità li tintbagħat informazzjoni elettronika lill-awtoritajiet madwar id-dinja skont standards armonizzati bħal dawk li qed jiġu żviluppati min-NU/KEE.

3.13. Fir-rigward taż-żewġ proposti, il-Kummissjoni għandha l-kompitu vitali li tiżviluppa l-istandards u l-kriterji għaċ-ċertifikazzjoni. Il-KESE jissottolinja li qafas li jispira l-fiduċja u li jaħdem sew mingħajr kumplessità żejda huwa essenzjali biex is-sistemi proposti jaħdmu sew u jwasslu l-valur miżjud previst. Dan huwa wkoll element essenzjali biex tinħoloq il-fiduċja fis-soluzzjonijiet diġitali fis-settur sħiħ tat-trasport.

3.14. Il-KESE jinnota l-ħtieġa li l-aspetti soċjali tad-diġitalizzazzjoni jiġu indirizzati f'dan il-kuntest ukoll. Jidher ċar li d-diġitalizzazzjoni ser tbiddel l-ambjent tax-xogħol, toħloq impjiegi ġodda u tirrikjedi ħiliet ġodda; huwa importanti li l-ħtieġa li l-forza tax-xogħol ikollha s-setgħa li tadatta għall-kuntest il-ġdid tiġi indirizzata fi żmien xieraq. Il-KESE jissottolinja wkoll l-importanza li tingħata informazzjoni bikrija u jinbeda djalogu dwar il-bidliet li se jsiru. Fil-fehma tal-KESE, id-diġitalizzazzjoni tas-settur tat-trasport tista' tagħmlu post tax-xogħol futur iktar attraenti u għalhekk tgħin issolvi l-problemi attwali tar-reklutaġġ fis-settur.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. *Il-proposta dwar il-Punti Uniċi ta' Kuntatt Marittimi*

4.1.1. Meta mqabbel mad-Direttiva 2010/65/UE, il-proposta dwar il-Punt Uniku ta' Kuntatt Marittimu hija kompluta ħafna. Jidher li din tipprovdi qafas adegwat biex jiġu ffaċilitati l-formalitajiet tal-wasla u tat-tluq u għalhekk, jidher li eliminat l-elementi nieqsa u n-nuqqas ta' armonizzazzjoni li ħolqu effetti negattivi għall-utenti fl-implimentazzjoni tad-Direttiva 2010/65/UE.

4.1.2. Il-KESE jaqbel mal-għażla tal-Kummissjoni li ma tipproponix Punt Uniku ta' Kuntatt tal-UE, iżda minflok, Punti Uniċi ta' Kuntatt Nazzjonali. Għalkemm hemm raġunijiet sodi favur Punt Uniku ta' Kuntatt fil-livell tal-UE, soluzzjoni mfassla fuq Punti Uniċi ta' Kuntatt Nazzjonali se tevita spejjeż mitlufa li jirriżultaw minn investimenti fil-livell nazzjonali li jkunu saru diġà, u tippermetti dawn ir-rekwiżiti amministrattivi nazzjonali speċifiċi skont kif ikun meħtieġ.

4.1.3. Il-KESE jenfasizza li armonizzazzjoni li għandha l-għan li tiffaċilita t-tħaddim tajjeb tas-suq intern hija element fundamentali fil-proposta u li huwa importanti li jiġi żgurat li din ma tintilifx.

4.1.4. Għalhekk, il-KESE għandu xi dubji serji dwar l-għażla li tħalliet miftuħa għal rekwiżiti nazzjonali speċifiċi li faċilment jistgħu jinbidlu f'ostakli għall-funzjonament tajjeb tas-suq intern. Għalhekk, il-KESE jistieden lill-Kummissjoni timmonitorja mill-qrib ir-rekwiżiti nazzjonali speċifiċi minn perspettiva tas-suq intern u ssegwi djalogu kontinwu mal-Istati Membri biex, kemm jista' jkun, jiġu limitati r-rekwiżiti nazzjonali speċifiċi.

4.2. *Il-proposta dwar l-Informazzjoni dwar il-Merkanzija*

4.2.1. Il-KESE jinnota b'mod partikolari r-rwol sinifikanti li se jkollhom l-atti ta' implimentazzjoni u delegati li għandhom jiġu adottati mill-Kummissjoni skont din il-proposta u jenfasizza l-importanza li dawn jidħlu fis-seħħ malajr peress li huma fundamentali għall-funzjonament tajjeb tar-Regolament propost.

4.2.2. F'dan ir-rigward, il-KESE jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni għall-White Paper tal-KU/NEE msemmija hawn fuq u għall-elementi għal Struttura ta' Pipeline għall-Iskambju tad-Data deskritti fiha bħala struttura utli biex tiġi żgurata sistema sigura u li tiflaħ għat-tbagħbis għall-iskambju tad-data fi stadji differenti fil-pipeline tat-trasport.

4.2.3. Il-KESE jirreferi għad-dikjarazzjonijiet ta' hawn fuq dwar is-sigurtà għolja ta' sistema li tkun maħsuba u implimentata sew għall-iskambju tad-dokumenti elettroniċi u jtenni li, b'mod partikolari fir-rigward tal-objettiv tal-monitoraġġ tal-konformità ta' din il-proposta, hemm raġuni tajba biex wieħed jikkunsidra jagħmel id-dokumentazzjoni elettronika obbligatorja fil-kuntest tar-rieżami tar-Regolament previst fl-Artikolu 15 tal-proposta għall-Informazzjoni dwar il-Merkanzija.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar ir-razzjonalizzazzjoni ta' miżuri li jmexxu 'l quddiem it-twettiq tan-netwerk trans-Ewropew tat-trasport"

(COM(2018) 277 final — 2018/0138(COD))

(2019/C 62/42)

Relatur: **Dumitru FORNEA**

Konsultazzjoni	Il-Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Il-Kunsill, 15.6.2018
Bażi legali	Artikolu 172(1) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Assemblea Plenarja	22.5.2018
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	210/3/4
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jemmen li l-inizjattivi miġbura flimkien fit-tielet pakkett "L-Ewropa Attiva" huma neċessarji sabiex jiġi pprovdut qafas legali effiċjenti fil-livell Ewropew u sabiex jiġi affermat mill-ġdid l-impenn finanzjarju u politiku tal-Istati Membri sabiex ilestu n-netwerk trans-Ewropew tat-trasport (TEN-T) fil-ħin: in-netwerk ewlieni għandu jiġi ffinalizzat sal-2030 u n-netwerk komprensiv sal-2050.

1.2. Il-KESE jinnota li l-proposta għal Regolament tipprovdi valur miżjud minħabba li abbażi tal-aħjar prattiki identifikati fl-UE kollha, din tirregola għadd ta' aspetti ewlenin għall-konformità mal-iskadenzi għat-twettiq tal-proġetti u biex l-investituri pubbliċi u privati jkomplu jiġu attirati u interessati fis-sottomissjoni ta' offerti għall-infrastruttura tat-trasport.

1.3. Il-KESE japprova l-approċċ tal-Kummissjoni, billi jqis li huwa xieraq u rilevanti minħabba l-għan ewlieni tal-proposta għal regolament li għandu jnaqqas id-dewmien li wieħed jiltaqa' miegħu fl-implimentazzjoni tal-proġetti infrastrutturali TEN-T. Fil-fatt, dan id-dewmien jista' jitnaqqas b'mod sinifikanti billi jiġi rikonoxxut l-istatus prijoritarju ta' proġetti ta' interess komuni, waqt li tinħatar awtorità kompetenti waħda li jkollha l-persunal kompetenti u attrezzata b'riżorsi adegwati. L-awtorità għandha tamalgama entitajiet u korpi bi rwoli li jikkompetu ma' xulxin sabiex tinkiseb semplifikazzjoni amministrazzjoni ġenwina, jiġu integrati u kkoordinati l-proċeduri u tiġi applikata leġiżlazzjoni nazzjonali unika waħda għal xiri li jsir minn entità konġunta.

1.4. Il-KESE jilqa' l-istabbiliment mill-Kummissjoni ta' punt ta' riferiment għat-tul tal-proċessi għall-għoti tal-permessi u jqis li jagħmel sens li l-proċess kollu għall-għoti tal-permessi jiġi limitat għal massimu ta' tliet snin, iżda jindika li huwa importanti li jitqiesu l-fehmiet tal-awtoritajiet nazzjonali kompetenti sabiex jiġi żgurat li l-iskadenzi proposti jkunu realistiċi fid-dawl tas-sitwazzjonijiet speċifiċi fl-Istati Membri.

1.5. Il-KESE huwa tal-fehma li f'xi Stati Membri, il-konformità mal-iskadenzi obbligatorji stabbiliti mill-proposta għal regolament se twassal għal xi riformi legali u amministrattivi. Dawn se jippermettu lill-korpi legali u amministrattivi kompetenti biex jagħmlu l-metodi ta' ħidma tagħhom aktar malajr u effiċjenti sabiex jevitaw azzjoni legali fil-livell nazzjonali jew Ewropew talli jonqsu milli jikkonformaw mal-iskadenzi.

1.6. Il-KESE japprova l-assistenza teknika proposta skont l-Artikolu 9, iżda jindika lill-Kummissjoni li hemm bżonn ta' aktar dettalji fir-rigward tal-kriterji ta' eliġibbiltà u l-proċedura li għandha tiġi segwita għall-għoti tal-assistenza teknika prevista fil-proposta.

1.7. Il-KESE jemmen li l-pass tal-implimentazzjoni tal-proġetti ta' infrastruttura jista' jitħaffef jekk termini u kondizzjonijiet standardizzati u arranġamenti speċifiċi għall-akkwist pubbliku ikunu stabbiliti fil-livell Ewropew.

1.8. Il-KESE jemmen li l-awtoritajiet nazzjonali jistgħu jnaqqsu l-kunflitt potenzjali fl-implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T billi jinvolvu lill-partijiet ikkonċernati/partijiet involuti mill-bidu nett tal-istadju tal-ippjanar tal-infrastruttura tat-trasport u billi jorganizzaw konsultazzjonijiet mal-organizzazzjonijiet pubbliċi u tas-soċjetà ċivili u mal-awtoritajiet lokali rilevanti b'mod effiċjenti u f'waqtu.

1.9. Il-KESE jirrimarka li l-attivitajiet li jissensibilizzaw lill-pubbliku u identifikazzjoni f'waqtha ta' tentattivi biex jiġu malafamati proġetti TEN-T huma kruċjali għal klima politika u soċjali li twassal għall-implimentazzjoni tal-politiki ta' infrastruttura tat-trasport Ewropej. L-awtoritajiet Ewropej jistgħu jinnewtralizzaw l-effetti dannużi ta' informazzjoni ħażina billi jibqgħu f'kuntatt mal-media u billi jkomplu jiżviluppaw l-għodod istituzzjonali li jipprovdu informazzjoni preċiża u jikkonsultaw il-pubbliku.

1.10. Il-KESE jieħu nota tan-nuqqas ta' koerenza fit-test tal-proposta peress li fid-definizzjonijiet fl-Artikolu 2(e) "Proġett transfruntier ta' interess komuni" dan il-kunċett huwa limitat għal proġetti implimentati minn entità konġunta. Madankollu, fl-Artikolu 7(2) u l-Artikolu 8(1) il-kunċett jidher li jkopri wkoll proġetti fejn l-ebda entità konġunta ma hi stabbilita.

1.11. Il-KESE jemmen li l-mekkaniżmi ta' koordinazzjoni transkonfinali previsti għan-netwerk TEN-T jistgħu jissaħħu billi tissaħħaħ l-awtorità u jittejbu l-għodod disponibbli għall-koordinaturi Ewropej. Sabiex isir l-aħjar użu possibbli tal-esperjenza u l-kapaċità tal-koordinaturi Ewropej, jista' jkun meħtieġ li tiġi riveduta l-leġiżlazzjoni li tistabbilixxi l-mandat tagħhom, testendi r-responsabbiltajiet tagħhom bil-għan li tiġi kkonsolidata t-tmexxija Ewropea fl-implimentazzjoni tal-proġetti infrastrutturali tat-trasport transkonfinali mwettqa mill-Istati Membri.

1.12. Il-KESE jinnota li mhux ċar liema sanzjonijiet ġew stabbiliti għan-nuqqas ta' konformità mad-dispożizzjonijiet legali stabbiliti mill-proposta għal regolament. Fid-dawl tal-objettiv ewlieni tal-proposta, li b'mod speċifiku tnaqqas id-dewmien, dan l-aspett jeħtieġ li jiġi ċċarat sabiex tittejjeb in-natura legalment vinkolanti tar-regolament u jiġi żgurat li l-Ewropej, is-soċjetà ċivili, l-awtoritajiet pubbliċi u l-qrati u t-tribunali fil-livell nazzjonali u Ewropew ikollhom qafas legali trasparenti u prevedibbli.

2. **Kummenti ġenerali**

2.1. Il-proposta għal Regolament meqjusa f'din l-Opinjoni nħarġet mill-Kummissjoni f'Mejju 2018. Il-Kummissjoni kien beħsiebha tissupplimenta l-inizjattivi miġbura flimkien fit-tielet pakkett "L-Ewropa Attiva" billi tiffoka fuq il-miżuri leġiżlattivi u amministrattivi li jistgħu jħaffu l-implimentazzjoni tal-programmi ta' investiment sabiex in-netwerk trans-Ewropew tat-trasport (TEN-T) jitlesta fil-ħin: in-netwerk ewlieni għandu jiġi ffinalizzat sal-2030 u n-netwerk komprensiv sal-2050.

2.2. Il-Kummissjoni Ewropea stmat li l-investimenti meħtieġa għat-tlestija tan-netwerk TEN-T ewlieni se jammontaw għal madwar EUR 500 biljun għall-perjodu ta' bejn l-2021 u l-2030, filwaqt li l-finalizzazzjoni tan-netwerk komprensiv se tiswa madwar EUR 1 500 biljun. Il-fondi investiti f'din l-infrastruttura Ewropea tat-trasport se jkollhom effett ta' valorizzazzjoni, u se jgħinu biex sal-2030 jinħolqu 13-il miljun impjieg fis-sena u biex jiġi ġġenerat dħul addizzjonali li jlaħħaq l-EUR 4 500 biljun (1,8 % tal-PDG tal-UE).

2.3. F'Ġunju 2018, il-Kummissjoni ħabbret li beħsiebha talloka EUR 30,6 biljun għall-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa taħt il-Qafas Finanzjarju Pluriennali ta' bejn l-2021 u l-2027, żieda nominali ta' 47 % matul il-perjodu ta' bejn l-2014 u l-2020. Minkejja dan, l-impenn u l-kontribut b'saħħithom tal-UE għat-tlestija tan-netwerk TEN-T mhumiex se jkunu biżżejjed sakemm l-Istati Membri ma jiħdux azzjoni reali u jidentifikaw soluzzjonijiet alternattivi għall-kofinanzjament jew finanzjament sħiħ ta' proġetti infrastrutturali tat-trasport.

2.4. L-implimentazzjoni tal-programmi ta' investiment TEN-T tinvolvi kemm l-identifikazzjoni ta' investituri kif ukoll id-disponibbiltà tal-fondi neċessarji, u l-istabbiliment tal-bażi legali u amministrattiva sabiex jiġi żgurat li l-investimenti jistgħu jitwettqu fil-ħin u jintlaħqu l-istandards stabbiliti. Konsultazzjonijiet pubbliċi wrew li l-partijiet ikkonċernati kollha (investituri pubbliċi u privati, negozji, organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u membri tal-pubbliku) iridu li l-proċeduri amministrattivi involuti fl-implimentazzjoni ta' proġetti infrastrutturali jkunu effiċjenti, prevedibbli, f'konformità mal-prinċipji ta' żvilupp sostenibbli u mal-iżviluppi fit-teknoloġiji diġitali, u mmirati lejn il-ksib tal-miri stabbiliti mill-politiki Ewropej u nazzjonali dwar il-mobbiltà fl-UE.

2.5. L-Artikolu 6 tal-proposta għal regolament jistabbilixxi l-fażijiet u l-iskadenzi għall-implimentazzjoni tal-proċess għall-għoti tal-permessi: fażi ta' qabel l-applikazzjoni, li m'għandhiex iddum aktar minn sentejn, u fażi li tinvolvi l-valutazzjoni tal-applikazzjoni u t-teħid ta' deċiżjonijiet mill-awtorità kompetenti unika, li m'għandhiex iddum aktar minn sena. Il-limiti ta' żmien stabbiliti fil-proposta huma mingħajr preġudizzju għal appelli amministrattivi u rimedji ġudizzjarji inter alia quddiem qorti jew tribunal.

2.6. Il-fażi ta' qabel l-applikazzjoni tinkludi skadenzi, li l-awtorità kompetenti unika għandha tissodisfa sabiex tiffinalizza l-istadji ewlenin ta' din il-fażi. Għaldaqstant:

— mhux aktar minn xahrejn wara l-wasla tan-notifika mfassla minn promotur tal-proġett, l-awtorità kompetenti unika għandha jew tirrikonoxxi t-tnedija tal-proċess għall-għoti tal-permessi jew tirrifjuta n-notifika bil-miktub jekk tqis li l-proġett mhuwiex matur biżżejjed;

— fi żmien tliet xhur mill-bidu tal-proċess għall-għoti tal-permessi, l-awtorità kompetenti unika, f'kooperazzjoni mill-qrib mal-promotur tal-proġett u ma' awtoritajiet oħra kkonċernati, għandha tistabbilixxi u tikkomunika deskrizzjoni ta' applikazzjoni ddettaljata li għandha tiġi sottomessa qabel ma jkunu jistgħu jingħataw il-permessi meħtieġa għat-tkomplija tal-proġett;

— mhux aktar minn xahrejn mid-data tas-sottomissjoni tal-fajl ta' applikazzjoni komplut, l-awtorità kompetenti għandha tinforma lill-promotur tal-proġett bil-miktub jekk il-fajl ikunx komplut.

2.7. Minħabba l-kwistjonijiet imsemmija hawn fuq, ***il-Kummissjoni qed taħdem biex tilħaq erba' objettivi ewlenin b'din l-inizjattiva leġiżlattiva***:

I. Jitnaqqas id-dewmien esperjenzat fl-implimentazzjoni tal-proġetti infrastrutturali għat-tlestija tan-netwerk TEN-T;

II. Proċeduri aktar ċari biex jiġu segwiti minn dawk involuti fil-promozzjoni jew fl-implimentazzjoni ta' proġetti, b'mod partikolari b'rabta mal-għoti ta' permessi jew mal-proċeduri tal-offerti, iżda wkoll fir-rigward ta' talbiet għall-għajnuna mill-istat jew sitwazzjonijiet oħra li jirrikjedu l-involviment tal-awtoritajiet pubbliċi;

III. L-applikazzjoni sistematika ta' qafas uniku għall-proġetti transkonfinali implimentat minn entità konġunta, sakemm l-Istati Membri parteċipanti ma jiddeċidux mod ieħor;

IV. Aktar ċarezza għas-soċjetà pubblika u ċivili permezz tat-tisħiħ tal-qafas ta' trasparenza u l-arranġamenti għall-involviment tagħhom fl-ippjanar u fl-implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T;

3. **Kummenti speċifiċi**

3.1. Il-KESE jħoss li t-tlestija tan-netwerk TEN-T mhix se tkun possibbli mingħajr impenn politiku sod mill-Istati Membri u tmexxija u kooperazzjoni b'saħħithom fil-livell Ewropew. Abbażi tal-aħjar prattiki identifikati fl-UE kollha, il-proposta għal regolament tipprovdi valur miżjud minħabba li tirregola għadd ta' aspetti ewlenin għall-konformità mal-iskadenzi għat-tlestija tal-proġetti u biex l-investituri pubbliċi u privati jkomplu jiġu attirati u interessati fis-sottomissjoni ta' offerti għall-infrastruttura tat-trasport.

3.2. Il-KESE japprova l-approċċ tal-Kummissjoni, dejjem jekk ikun xieraq u rilevanti meta wieħed iqis l-aspetti rregolati mill-proposta. Dawn huma: ir-rikonoxximent tal-istatus ta' prijorità tal-proġetti TEN-T ta' interess komuni; l-integrazzjoni tal-proċessi għall-għoti tal-permess; il-ħatra ta' awtorità unika kompetenti għall-għoti ta' permessi; l-istabbiliment ta' perjodu ta' żmien għall-għoti u għall-implimentazzjoni ta' permessi; il-koordinazzjoni tal-proċedura għall-għoti ta' permessi transkonfinali; akkwist pubbliku aktar sempliċi fi proġetti transkonfinali ta' interess komuni; assistenza teknika tal-UE għall-applikazzjoni ta' dan ir-Regolament u l-implimentazzjoni ta' proġetti ta' interess komuni.

3.3. L-opzjoni ta' politika tal-Kummissjoni ta' ***azzjonijiet obbligatorji limitati u deċentralizzati implimentati fil-livell nazzjonali*** hija komprensibbli meta wieħed iqis l-iżviluppi politiċi attwali f'xi Stati Membri u tagħtina stampa interessanti tal-mod kif il-gvernijiet nazzjonali jippożizzjonaw lilhom infushom fir-rigward tal-inizjattivi leġiżlattivi tal-UE li jipproponu kooperazzjoni fil-livell tal-UE f'oqsma soġġetti għal rekwiżiti ta' sussidjarjetà.

3.4. L-iskadenzi għall-proċessi għall-għoti tal-permessi rregolati mill-proposta huma aċċettati iżda pjuttost ottimisti fid-dawl tal-limiti fir-rigward tal-konformità mal-leġiżlazzjoni nazzjonali fil-qasam tal-investimenti u tal-akkwist pubbliku.

3.5. Il-KESE jilqa' l-istabbiliment mill-Kummissjoni ta' punt ta' riferiment għad-durata tal-proċessi għall-għoti tal-permessi, iżda jindika li huwa importanti li jiġu kkonsultati l-awtoritajiet nazzjonali kompetenti sabiex jiġi żgurat li l-iskadenzi proposti jkunu realistiċi fid-dawl tas-sitwazzjonijiet speċifiċi fl-Istati Membri. Abbażi tal-esperjenza miksuba s'issa, huwa possibbli li ż-żmien meħtieġ għall-konformità ma' kull stadju fil-proċedura — inkluża l-approvazzjoni tad-dokumenti tekniċi, l-indikaturi tekniċi u ekonomiċi u l-proċeduri tal-offerti, u l-konklużjoni u t-twettiq tal-kuntratti rilevanti tal-iskadenzi stabbiliti u f'konformità mal-leġiżlazzjoni nazzjonali — jista' jaqbeż l-iskadenzi proposti f'dan ir-regolament b'ammont konsiderevoli.

3.6. Xi dewmien li ġie nnutat s'issa fl-implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T seħħ minħabba l-arkitettura istituzzjonali nazzjonali mhux xierqa u f'xi każijiet politiċizzata żżejjed, bl-awtoritajiet pubbliċi ma jkunux kapaċi jwettqu riformi u jadottaw metodi ta' ħidma moderni, u jkomplu jużaw proċeduri amministrattivi li għadda żmienhom u li żmien ilu waqfu jintużaw minn istituzzjonijiet li ħadu l-applikazzjonijiet tar-rivoluzzjoni diġitali fuq skala usa'.

3.7. Minħabba din is-sitwazzjoni, ir-regolament se jkollu impatt dirett fuq l-istrutturi amministrattivi tal-Istati Membri li jwettqu l-istandards Ewropew t'hawn taħt. Għandha titqies riforma ta' dawn l-istituzzjonijiet, u l-assistenza teknika proposta skont l-Artikolu 9 hija għalhekk importanti ħafna għal dawk l-Istati Membri li jitolbuha bil-għan li jimplimentaw proġetti rilevanti għat-tlestija tan-netwerk ewlieni TEN-T. Minkejja dan, jenħtieġu aktar dettalji fir-rigward tal-kriterji ta' eliġibbiltà u l-proċedura li għandha tiġi segwita sabiex tingħata l-assistenza teknika prevista fil-proposta.

3.8. Ħafna mid-dewmien huwa minħabba tilwim legali wara kunflitti bejn partijiet ikkonċernati jew partijiet affettwati mill-implimentazzjoni tal-proġetti. Aspett wieħed mit-twettiq tal-ġustizzja huwa l-ħolqien ta' bilanċ bejn id-drittijiet tal-individwi u l-liġi nazzjonali. Il-fatt li l-Istati Membri għandhom kompetenza esklussiva fil-qasam tal-ġustizzja u l-qafas legali Ewropew u nazzjonali kumpless ħafna għall-għoti ta' permessi għal proġetti infrastrutturali jipproduċi għadd kbir ta' kundizzjonalitajiet legali inevitabbli li jistgħu jdgħajfu b'mod sostanzjali l-objettivi ambizzjużi tal-Kummissjoni.

3.9. It-tul tal-appelli amministrattivi u tal-proċeduri tal-qorti u l-effetti tal-kundizzjonijiet sospensivi, l-isfidi tekniċi għat-tlestija tax-xogħol infrastrutturali, in-nuqqas ta' dokumenti amministrattivi vitali meħtieġa għall-istabbiliment tal-legalità tal-proċedura u n-nuqqas tal-fondi meħtieġa lkoll jaffettwaw it-tul tal-proċessi għall-għoti tal-permessi tal-proġetti. Għalhekk, l-istituzzjonijiet Ewropej huma mitluba jqisu dawn il-fatturi meta jieħdu d-deċiżjoni finali dwar l-iskadenzi għall-għoti tal-permessi rregolati fil-livell Ewropew mill-proposta għal regolament.

3.10. B'mod simili, taħriġ aħjar u aktar speċjalizzat ta' maġistrati, uffiċjali tal-ġustizzja u avukati fil-qasam tal-proġetti ta' infrastruttura ta' interess pubbliku jista' jwassal għal proċeduri iqsar tal-qorti u jagħti standard ogħla tal-ġustizza, filwaqt li jikkonforma bi sħiħ mar-rekwiżiti legali.

3.11. Proċeduri ta' akkwist għal xogħlijiet ta' infrastruttura tat-trasport jikkunsmaw ħafna ħin, u huma fattur ewlieni għad-dewmien fil-proġetti tat-TEN-T. Il-KESE jemmen li l-pass tal-implimentazzjoni tal-proġetti ta' infrastruttura jista' jitħaffef jekk termini u kondizzjonijiet standardizzati u arranġamenti speċifiċi għall-akkwist pubbliku ikunu stabbiliti fil-livell Ewropew.

3.12. Il-KESE jemmen li l-awtoritajiet nazzjonali jistgħu jnaqqsu l-kunflitt potenzjali fl-implimentazzjoni tal-proġetti TEN-T billi jinvolvu lill-partijiet ikkonċernati/partijiet involuti mill-bidu nett tal-istadju tal-ippjanar tal-infrastruttura tat-trasport u billi jorganizzaw konsultazzjonijiet mal-organizzazzjonijiet pubbliċi u tas-soċjetà ċivili u mal-awtoritajiet lokali rilevanti b'mod effiċjenti u f'waqtu. Id-djalogu ċiviku u soċjali fil-livell nazzjonali, reġjonali u lokali jista' jagħti kontribut ewlieni biex tingħata spinta lill-aċċettazzjoni pubblika tal-proġetti infrastrutturali tat-trasport u biex jittejbu l-metodi ta' ħidma tal-amministrazzjoni permezz tal-istabbiliment u l-implimentazzjoni ta' proċessi għall-għoti ta' permessi integrati.

3.12.1. Il-KESE jieħu nota tan-nuqqas ta' koerenza fit-test tal-proposta peress li fid-definizzjonijiet fl-Artikolu 2 (e) "Proġett transfruntier ta' interess komuni" dan il-kunċett huwa limitat għal proġetti implimentati minn entità konġunta. Madankollu, fl-Artikolu 7(2) u l-Artikolu 8(1) il-kunċett jidher li jkopri wkoll proġetti fejn l-ebda entità konġunta ma hi stabbilita.

3.13. F'xi Stati Membri, il-proġetti ta' infrastruttura TEN-T u TEN-E huma soġġetti għal kampanji ta' informazzjoni ħażina u ta' denigrazzjoni peress li xi drabi jmorru kontra l-interessi ġeopolitiċi ta' stati jew gruppi ta' interess li jixtiequ jagħmlu kapital politiku mill-progress jew in-nuqqas ta' progress li jsir fi proġetti ta' infrastruttura promossi mill-UE. Attivitajiet li jissensibilizzaw lill-pubbliku u identifikazzjoni f'waqtha ta' theddid bħal dan huma kruċjali għal klima politika u soċjali li twassal għall-implimentazzjoni tal-politiki ta' infrastruttura tat-trasport Ewropej. L-awtoritajiet Ewropej jistgħu jinnewtralizzaw l-effetti dannużi ta' informazzjoni ħażina billi jibqgħu f'kuntatt mal-media u billi jkomplu jiżviluppaw l-għodod istituzzjonali li jipprovdu informazzjoni preċiża u jikkonsultaw il-pubbliku.

3.14. Il-KESE jemmen li l-mekkaniżmi ta' koordinazzjoni transkonfinali previsti għan-netwerk TEN-T jistgħu jissaħħu billi tissaħħaħ l-awtorità u jittejbu l-għodod disponibbli għall-koordinaturi Ewropej. Il-proposta għal Regolament tqis dan l-aspett u tispeċifika r-rwol ewlieni ta' dawn il-koordinaturi tat-TEN-T responsabbli li jissorveljaw mill-qrib il-proċessi għall-għoti tal-permessi għall-proġetti Ewropej ta' interess komuni u jipprovdu rapporti dwar progress regolari. Sabiex isir l-aħjar użu possibbli tal-esperjenza u l-kapaċità tal-koordinaturi Ewropej, jista' jkun meħtieġ li tiġi riveduta l-leġiżlazzjoni li tistabbilixxi l-mandat tagħhom, testendi r-responsabbiltajiet tagħhom bil-għan li tiġi kkonsolidata t-tmexxija Ewropea fl-implimentazzjoni tal-proġetti infrastrutturali tat-trasport transkonfinali mwettqa mill-Istati Membri.

3.15. Il-KESE jinnota li ma ġiet stabbilita l-ebda sanzjoni għan-nuqqas ta' konformità mad-dispożizzjonijiet legali stabbiliti mill-proposta għal Regolament. Kjarifika rigward dan il-punt issaħħaħ in-natura legalment vinkolanti tar-regolament, u l-Ewropej, is-soċjetà ċivili, l-awtoritajiet pubbliċi u l-qrati u t-tribunali fil-livell Ewropew u nazzjonali se jkollhom qafas legali trasparenti u prevedibbli.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, lill-Kumitat tar-Reġjuni — Fi triqitna lejn il-mobbiltà awtomatizzata: Strateġija tal-UE għall-mobbiltà tal-futur"

(COM(2018) 283 final)

(2019/C 62/43)

Relatur: **Ulrich SAMM**

Konsultazzjoni	Kummissjoni Ewropea, 18.6.2018
Bażi legali	Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	207/1/1

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-komunikazzjoni dwar mobilità konnessa u awtomatizzata li toffri għadd kbir ta' funzjonijiet ġodda għall-konsumaturi u għan-negozji tat-trasport. Il-KESE huwa konvint dwar il-**benefiċċji tal-mobilità awtomatizzata** għas-soċjetà tagħna peress li din se tipprovdi servizzi ġodda għall-mobilità tal-persuni, b'aktar possibbiltajiet għall-ekonomija kondiviża, potenzjal għall-ottimizzazzjoni tat-traffiku b'vantaġġi ambjentali, u mobilità għal dawk li ma jistgħux isuqu huma stess.

1.2. L-**industrija tal-karozzi** tal-UE, bl-għarfien espert tagħha fl-iżvilupp ta' teknoloġiji tal-vetturi, tinsab f'pożizzjoni tajba biex taħtaf dawn l-opportunitajiet, dment li, madankollu, l-UE tiddefinixxi standards sabiex tippermetti operazzjoni bejn il-fruntieri u interoperabbiltà bejn marki differenti tal-karozzi.

1.3. Karatteristika ewlenija ta' sewqan awtomatiku jew semiawtomatiku hija li dan jista' konsiderevolment itejjeb is-**sigurtà** attiva **tal-vetturi tal-art** u jista' jnaqqas il-fatalitajiet konsiderevolment, jew saħanistra jeliminahom kompletament. Madankollu, aċċidenti fatali b'vetturi awtomatizzati matul il-fażi pijuniera, jistgħu jsiru ostakolu għal din it-teknoloġija. Għalhekk, il-KESE jirrakkomanda li l-proġetti piloti u l-proċeduri ta' ttestjar kollha b'sewqan awtonomu jsiru skont l-**ogħla standards ta' sigurtà** possibbli, anke meta din il-kondizzjoni konfinarja tista' tnaqqas ir-ritmu tal-iżviluppi meta mqabbla ma' kompetituri barra mill-UE. Fit-tul, dan se jipprovdi prodotti aħjar b'aċċettazzjoni ogħla.

1.4. Il-KESE jemmen li **karozzi mingħajr sewwieq** (livell 5) se jiġu aċċettati biss meta dawn jipprovdu l-istess sigurtà bħal sistemi oħra ta' trasport għall-passiġġieri bħal ferroviji jew ajruplani kbar (kważi **sigurtà ta' 100 %**). Dan jirrappreżenta ostakolu kbir, dment li vetturi awtonomi u karozzi konvenzjonali u utenti oħra tat-triq (ċiklisti, persuni bil-mixi, vetturi bi skop speċjali) ikunu qegħdin isuqu fl-istess toroq. Madankollu, "sigurtà ta' 100 %", tista' tkun ċentrali sabiex jissolvew **kwistjonijiet etiċi** speċifiċi marbuta ma' vetturi awtonomi.

1.5. Il-KESE jirrikonxxi li **vetturi semiawtomatiċi** (livell 1-4) b'għadd ta' sistemi ta' assistenza diġà jistgħu jnaqqsu l-fatalitajiet, u għalhekk jappoġġja l-approċċ tal-Kummissjoni li jiżdied l-għadd ta' funzjonijiet ta' sigurtà ġodda għall-vetturi bħala parti mir-reviżjoni tar-Regolament dwar is-Sigurtà Ġenerali għall-vetturi bil-mutur. Madankollu, il-KESE jinnota żewġ oqsma problematiċi li jistgħu jkunu ta' ostakolu għall-aċċettazzjoni mill-pubbliku: a) **spejjeż** addizzjonali u b) il-**kumplessità** dejjem akbar li wieħed isuq karozza.

1.6. It-taħriġ tas-soltu sabiex wieħed jikseb liċenzja ta' sewwieq ma jkoprix l-aktar teknoloġija moderna ta' sistemi ta' assistenza. Ovvjament hemm ħtieġa għal taħriġ addizzjonali. Fil-fehma tal-KESE l-industrija tal-karozzi, flimkien mal-muniċipalitajiet, għandhom b'urġenza joffru **korsijiet ta' taħriġ** u **oqsma ta' taħriġ** għal sewwieqa privati u professjonali; inkella l-introduzzjoni ta' teknoloġiji ġodda relatati mas-sikurezza se tkun imxekkla b'mod sinifikanti.

1.7. Taħriġ fis-sewqan semiawtomatiku li jeħtieġ ħiliet u responsabbiltajiet ġodda se jkun ċentrali għall-iżvilupp ta' profil modern għas-**sewwieqa professjonali** u sabiex iwieġeb għad-domanda dejjem akbar fit-trasport.

1.8. Il-KESE jirrikonoxxi l-potenzjal għat-telf ta' skala kbira eventwali ta' impjiegi (jiġifieri, sewwieqa tat-trakkijiet u tax-xarabanks) jekk l-awtomatizzazzjoni sħiħa (livell 5) tiġi introdotta b'suċċess fil-futur. Il-KESE jsostni li l-benefiċċji tal-awtomatizzazzjoni għandhom jinqasmu mis-soċjetà kollha kemm hi u għalhekk iħeġġeġ lill-**imsieħba soċjali** biex b'mod konġunt jippjanaw l-iżviluppi futuri u eventwalment jinnegozjaw ftehimiet ta' negozjar kollettivi ġodda dwar l-introduzzjoni tal-awtomatizzazzjoni fit-trasport bit-triq.

1.9. Id-direttiva dwar **ir-responsabbiltà għall-prodotti** għandha tiġi riformata sabiex din tkopri kemm prodotti u servizzi mobbli kif ukoll prodotti b'softwer integrat, sabiex il-konsumaturi ma jkollhomx għalfejn ifittxu biex isibu min huwa responsabbli. Barra minn hekk, f'ambjent diġitali aktar kumpless, l-**oneru tal-provi** f'każ ta' prodott bi ħsara huwa wkoll ta' tħassib u għandu jiġi rregolat b'mod favorevoli għall-konsumatur. Il-Kumitat iħeġġeġ lill-Kummissjoni b'mod partikolari biex tantiċipa l-bidliet fid-direttiva dwar l-assigurazzjoni relatati ma' vetturi awtonomi u biex tiggarantixxi l-kumpens tal-vittmi ta' inċidenti.

1.10. B'żieda fil-**konnettività**, id-data tal-vetturi tista' tiġi aċċessata minn kull rokna tad-dinja. Mill-qasam tal-ismartphones u l-PCs nafu li dan jikkawża riskji u sfidi konsiderevoli dwar is-sigurtà, is-sikurezza, u l-privatezza. L-istess standards ma jistgħux jiġu aċċettati għall-vetturi, fejn ikun hemm riskju ta' mewt jew korriment. Għalhekk, il-KESE jenfasizza li kwalunkwe regolament ġdid dwar l-aċċess għad-data għall-vetturi għandu jsegwi l-prinċipju tas-**sigurtà l-ewwel**.

1.11. Il-KESE jilqa' l-approċċ tal-Kummissjoni fl-għoti ta' prijorità lir-regolamentazzjoni tal-protezzjoni tal-vetturi kontra attakki ċibernetiċi, billi tiġi żgurata komunikazzjoni sigura u affidabbli bejn il-vetturi u l-infrastruttura u billi jiġi pprovdut livell ta' **protezzjoni tad-data** sod f'konformità mar-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-Data.

1.12. Il-KESE lest jipparteċipa fil-**valutazzjoni** antiċipata mill-Kummissjoni tal-impatti soċjoekonomiċi u ambjentali tal-mobilità mingħajr sewwieq u fil-**forum tal-UE** sabiex jindirizza kwistjonijiet etiċi speċifiċi.

2. **Introduzzjoni**

2.1. L-inizjattiva "**L-Ewropa Attiva"** tinkludi għadd ta' inizjattivi legali li qegħdin jittwettqu fi tliet pakketti. L-ewwel pakkett irrifletta l-ambizzjoni tal-Ewropa li tagħmel progress rapidu lejn it-tqegħid fis-seħħ ta' sistema ta' mobilità nadifa, kompetittiva u konnessa sal-2025, li hija ċentrali għal Żona Unika Ewropea tat-Trasport li tiffunzjona tajjeb ([1]). It-tieni pakkett iffoka aktar fuq l-istrumenti sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet mit-trasport bit-triq ([2]). It-tielet pakkett, li qiegħed jitwettaq attwalment u li qiegħed jiġi indirizzat f'din l-opinjoni, jiffoka fuq kwistjonijiet ta' sigurtà bl-istrateġija ppreżentata fil-Komunikazzjoni "**Fi triqitna lejn il-mobbiltà awtomatizzata"** ([3]).

2.2. B'mod partikolari, it-teknoloġija tat-trasport fuq l-art x'aktarx li se tiġi rivoluzzjonata mid-**diġitalizzazzjoni**. Għalhekk, din il-komunikazzjoni għandha tinftiehem fil-kuntest usa', li tinkludi kwistjonijiet oħra bħall-futur tax-xogħol, ir-riċerka, l-innovazzjoni, l-Intelliġenza Artifiċjali (IA), u l-aġenda għall-ħiliet.

3. **Kontenut essenzjali tal-proposta**

3.1. B'din il-Komunikazzjoni, il-Kummissjoni tipproponi approċċ tal-UE komprensiv lejn mobilità konnessa u awtomatizzata, li tistabbilixxi aġenda Ewropea ambizzjuża, tipprovdi viżjoni komuni u tidentifika azzjonijiet ta' appoġġ għall-iżvilupp u għat-tħaddim ta' teknoloġiji, servizzi u infrastruttura ċentrali.

([1]) ĠU C 246, 28.7.2017, p. 64.
([2]) ĠU C 262, 25.7.2018, p. 75.
([3]) COM(2018) 283 final.

3.2. Il-Kummissjoni qiegħda ssegwi l-proġett **Viżjoni Żero sal-2050** minħabba li s-sewqan awtomatiku għandu l-potenzjal li jkun rivoluzjonarju u jista' jnaqqas il-fatalitajiet konsiderevolment jew saħansitra jeliminahom kompletament. B'dan il-mod hija tikkontribwixxi wkoll għall-kisba tal-**Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli** dwar Is-Saħħa u l-Benessri kif ukoll dwar Il-Bliet u l-Komunitajiet Sostenibbli.

3.3. Sabiex tagħmel l-UE aktar b'saħħitha, f'termini ta' teknoloġiji u infrastruttura għal mobilità awtomatizzata, il-Kummissjoni qiegħda tiffinanzja diversi strumenti u tipproponi sett ta' inizjattivi:

— il-**Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa** b'EUR 450 miljun għall-appoġġ tad-diġitalizzazzjoni fit-trasport bl-għan li tiġi ffaċilitata l-awtomatizzazzjoni;

— ittestjar ta' skala kbira bbażat fuq kurituri transkonfinali **5G**;

— prijoritajiet fil-**finanzjament tar-riċerka u l-innovazzjoni** (Orizzont 2020 u l-Programm Qafas li jmiss).

3.4. Sal-2019, l-UE se toffri s-servizzi inizjali ta' eżattezza għolja ta' **Galileo** bla ħlas, li jagħmluha l-ewwel waħda li tista' toffri servizz ta' navigazzjoni bħal dan fuq bażi dinjija.

3.5. Sabiex tiżgura suq intern għall-adattament sigur tal-mobilità awtomatizzata, il-Kummissjoni qiegħda tipproponi (l-aktar bħala parti mir-reviżjoni tar-Regolament dwar is-Sigurtà Ġenerali għall-vetturi bil-mutur):

— li taħdem mal-Istati Membri fuq linji gwida sabiex tiżgura approċċ armonizzat għal **valutazzjonijet tas-sigurtà** tal-vetturi ad-hoc ta' vetturi awtomatizzati;

— li tibda xogħol mal-Istati Membri u mal-partijiet ikkonċernati fuq approċċ ġdid għal **ċertifikazzjoni tas-sigurtà** tal-vetturi għal vetturi awtomatizzati;

— **funzjonijiet tas-sigurtà ġodda** għal vetturi awtomatizzati bħala parti mir-reviżjoni tar-Regolament dwar is-Sigurtà Ġenerali għall-vetturi bil-mutur;

— li jiġu rregolati r-**reġistraturi tad-data** għal vetturi awtomatizzati;

— li jiġi rregolat il-**platooning** sabiex tiġi żgurata standardizzazzjoni ta' skambji tad-data fost marki differenti;

— li tiġi rregolata l-protezzjoni tal-vetturi kontra **attakki ċibernetiċi**;

— li tiġi indirizzata l-ħtieġa għal speċifikazzjonijiet relatati mal-**aċċess** għal data tal-vetturi għall-ħtiġijiet tal-**awtoritajiet pubbliċi**;

— li jiġi adottat regolament delegat sabiex jiżgura **komunikazzjoni sigura u affidabbli** bejn il-vetturi u l-infrastruttura u livell ta' **protezzjoni tad-data** sod f'konformità mar-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-Data.

3.6. Wara konklużjoni tal-Kunsill, il-Kummissjoni beħsiebha tivvaluta l-**impatt soċjoekonomiku u ambjentali** tal-awtomatizzazzjoni u tad-diġitalizzazzjoni fil-qasam tat-trasport, filwaqt li tqis il-ħiliet ġodda meħtieġa f'dan is-settur. Għal dan il-għan, il-Kummissjoni se:

— tikkonsulta lill-partijiet interessati dwar l-impatti soċjoekonomiċi u ambjentali ta' mobilità mingħajr sewwieq;

— tappoġġja l-akkwist ta' ħiliet ġodda, iżżomm u tagħti taħriġ mill-ġdid lill-forza tax-xogħol fis-settur permezz tal-**aġenda ġdida għall-ħiliet** għall-Ewropa;

— tipprovdi forum tal-UE sabiex tindirizza **kwistjonijiet etiċi** speċifiċi li jirriżultaw minn mobilità mingħajr sewwieq.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. Id-diġitalizzazzjoni u l-awtomatizzazzjoni bbażati fuq Internet veloċi u affidabbli joffru għadd kbir ta' **karatteristiċi ġodda** għall-konsumaturi u għan-negozji li jridu kwalità aħjar, konvenjenza, flessibbiltà, affordabbiltà u sigurtà fit-trasport bit-triq.

4.2. L-industrija tal-karozzi tal-UE, bl-għarfien espert tagħha fl-iżvilupp tat-teknoloġiji tal-vetturi, tinsab f'pożizzjoni tajba biex taħtaf dawn l-opportunitajiet. Il-KESE jenfasizza li l-għan ġenerali għandu jkun li jiġu armonizzati s-sistemi jew li jinstabu soluzzjonijiet tekniċi sabiex ikunu jistgħu jippermettulhom joperaw bejn il-fruntieri, peress li dan huwa essenzjali għall-funzjonament bla xkiel tas-**suq intern**.

4.3. Il-**konnettività** fost il-vetturi u bejn il-vetturi u l-infrastruttura stazzjonata hija karatteristika ewlenija li se tkun meħtieġa biex isir użu sħiħ mit-teknoloġija diġitali. Għalhekk, il-KESE jilqa' l-iskeda ta' żmien għall-iżvilupp ta' infrastruttura tal-broadband b'kapaċità għolja fil-livell Ewropew li tkun tipprovdi kopertura tal-5G mingħajr interruzzjonijiet b'konnettività tal-Internet b'kapaċità għolja ħafna tul ir-rotot ewlenin kollha tat-trasport terrestri ([4]).

4.4. Għal darb'oħra, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tkompli ssegwi l-proġett **Viżjoni Żero sal-2050**. Karatteristika ewlenija ta' sewqan awtomatiku jew semiawtomatiku hija li dan jista' konsiderevolment itejjeb is-sigurtà attiva tal-vetturi tal-art u jista' jnaqqas il-fatalitajiet konsiderevolment, jew saħanistra jeliminahom kompletament.

5. **Aċċettazzjoni mill-pubbliku u impatt soċjoekonomiku**

5.1. It-teknoloġiji l-ġodda jistgħu jiġu implimentati b'suċċess biss meta l-impatt soċjoekonomiku jkun ġie indirizzat ukoll kif xieraq. L-aċċettazzjoni mill-pubbliku hija ċentrali għall-introduzzjoni tal-mobilità awtomatizzata.

5.2. Il-KESE huwa konvint dwar il-benefiċċji tal-mobilità konnessa u awtomatizzata għas-soċjetà tagħna peress li din se tipprovdi **servizzi ġodda** għall-mobilità tal-persuni, b'aktar possibbiltajiet għall-ekonomija kondiviża u għall-ambjent, u mobilità għal dawk li ma jistgħux isuqu huma stess.

5.3. Għal kwistjonijiet ta' **sigurtà u** responsabbiltà, wieħed għandu jiddistingwi b'mod ċar bejn sewqan semiawtomatiku u awtonomu. F'vetturi semiawtomatiċi (**livelli 1-4**) it-teknoloġiji ġodda (radar, kamera, laser) jgħinu lis-sewwieq, filwaqt li karozzi awtonomi (livell 5) lanqas biss jeħtieġu sewwieq. Fl-ewwel każ, is-sewwieq jibqa' responsabbli fiċ-ċirkostanzi kollha, filwaqt li fit-tieni każ, il-kwistjoni tar-responsabbiltà jeħtieġ li tiġi ċċarata. Il-KESE huwa konvint li l-karozzi awtonomi għandhom jissodisfaw l-istess standards ta' sigurtà bħal sistemi oħra ta' trasport tal-passiġġieri bħal ferroviji jew ajruplani kbar. Meta jiġi eliminat l-iżball uman, is-sistemi ta' trasport awtomatiku għandhom ikunu siguri 100 %.

5.4. Sa ċertu punt, is-soċjetà tagħna tittollera l-iżball uman, li jispjega l-aċċettazzjoni ta' madwar 25 000 fatalità tat-triq fl-UE (2016). Dan huwa pjuttost differenti f'sistemi oħra tat-trasport fejn il-passiġġieri huma passivi. Id-domanda għal sigurtà ta' 100 % għal vetturi awtonomi tirrappreżenta ostakolu kbir dment li dawn il-vetturi, il-karozzi konvenzjonali u utenti oħra tat-triq (ċiklisti, persuni bil-mixi, vetturi bi skop speċjali) ikunu qegħdin isuqu fl-istess toroq.

5.5. Aċċidenti fatali b'vetturi awtomatizzati jistgħu jsiru ostakolu għal din it-teknoloġija, anke meta r-rata ta' aċċidenti tkun relattivament baxxa. Għalhekk, il-KESE jirrakkomanda li l-proġetti piloti u l-proċeduri ta' ttestjar kollha b'sewqan awtomatiku jsiru skont l-ogħla standards ta' sigurtà possibbli. Din il-kondizzjoni konfinarja tista' tnaqqas ir-ritmu tal-iżvilupp meta mqabbel ma' kompetituri barra mill-UE, iżda min-naħa l-oħra se żżid l-aċċettazzjoni mill-pubbliku u fit-tul se tipprovdi prodotti aħjar. Il-KESE jinnota li sigurtà ta' 100 % b'vetturi awtomatizzati tista' ssir possibbli biss bit-tfassil mill-ġdid sinifikanti tas-sistema tat-triq.

5.6. Għall-iżvilupp ta' linji gwida etiċi għal vetturi awtomatizzati ħafna, il-KESE jfakkar il-prinċipju ta' "approċċ human in command", kif ġie enfasizzat diversi drabi f'opinjonijiet oħra. Skont dan il-prinċipju, il-bnedmin biss jieħdu "deċiżjonijiet responsabbli", li għandhom konsegwenzi għad-disinn tal-vetturi awtonomi u għall-ambjent li fih jitħallew joperaw. Madankollu, l-azzjonijiet kritiċi għas-sigurtà ta' vetturi mingħajr sewwieq, eż. sabiex jiġu evitati aċċidenti, jistgħu jqajmu "kwistjonijiet etiċi" serji fil-livell tal-programmazzjoni li għandhom jiġu indirizzati.

5.7. Il-KESE jirrikonoxxi li l-vetturi semiawtomatiċi (livell 1-4) diġà jistgħu jnaqqsu l-fatalitajiet u għalhekk jappoġġja l-approċċ tal-Kummissjoni sabiex jiżdied l-għadd ta' funzjonijiet ta' sigurtà ġodda għall-vetturi bħala parti mir-reviżjoni tar-Regolament dwar is-Sigurtà Ġenerali għall-vetturi bil-mutur. Il-KESE jinnota żewġ oqsma problematiċi li jistgħu jkunu ta'

([4]) ĠU C 125, 21.4.2017, p. 51.

ostakolu għall-aċċettazzjoni mill-pubbliku: a) funzjonijiet tekniċi addizzjonali jistgħu jżidu l-ispiża tal-karozza konsiderevolment u b) għadd dejjem akbar ta' sistemi ta' assistenza jistgħu jagħmlu s-sewqan ta' karozza ħafna aktar kumpless.

5.8. It-taħriġ tas-soltu sabiex wieħed jikseb liċenzja ta' sewwieq (vetturi ħfief, trakkijiet u xarabanks) ma jkoprix l-aktar teknoloġija moderna ta' sistemi ta' assistenza. Ovvjament hemm ħtieġa għal taħriġ addizzjonali għal sewwieqa ġodda kif ukoll dawk b'esperjenza. Barra minn hekk, il-konsumaturi għandhom jingħataw informazzjoni ċara u mhux ambigwa dwar il-karatteristiċi ta' vettura moderna fil-ħin tax-xiri, il-kiri jew car-sharing. Il-KESE jipproponi li l-industrija tal-karozzi, flimkien mal-muniċipalitajiet, toffri korsijiet ta' taħriġ u oqsma ta' taħriġ għal sewwieqa privati u professjonali. It-test tas-sewqan għal sewwieqa ġodda li jixtiequ jġibu l-liċenzja għandu jinkorpora taħriġ ta' sigurtà dwar l-użu ta' funzjonijiet ġodda ta' teknoloġija/awtomatizzazzjoni. Taħriġ fis-sewqan semiawtomatiku se jkun ċentrali għall-iżvilupp ta' profil modern għas-sewwieqa professjonali, u jista' jeħtieġ ħiliet u responsabbiltajiet ġodda.

5.9. Il-KESE jirrikonoxxi l-potenzjal għat-telf eventwali ta' skala kbira ta' impjiegi (jiġifieri, sewwieqa tat-trakkijiet u tax-xarabanks) jekk l-awtomatizzazzjoni sħiħa (livell 5) tiġi introdotta b'suċċess fil-futur. Aħna nistiednu lill-Kummissjoni biex tirrikonoxxi t-tħassib usa' li l-introduzzjoni ta' teknoloġija/diġitalizzazzjoni/awtomatizzazzjoni ġdida f'firxa wiesgħa ta' setturi (trasport, manifattura, servizzi finanzjarji eċċ.) tista' twassal għal telf ta' skala kbira ta' impjiegi b'relattivament ftit impjiegi ġodda li jinħolqu biex jieħdu posthom. Il-KESE jsostni li l-benefiċċji ta' teknoloġija/diġitalizzazzjoni/awtomatizzazzjoni ġdida għandhom jinqasmu mis-soċjetà kollha kemm hi, u mhux sempliċement jintużaw biex jibbenifikaw negozji privati fit-tnaqqis tal-ispejjeż tax-xogħol tagħhom. Madankollu, huwa importanti wkoll li jiġi nnutat li anke llum il-ġurnata, is-sewwieqa professjonali jagħmlu aktar minn sempliċement isuqu vettura u fil-futur, meta titnaqqas il-ħtieġa għal sewqan pur (b'livell 5), il-kompiti tal-professjonisti fin-negozju tat-trasport jistgħu jiġu estiżi aktar, li fil-parti l-kbira jistgħu jikkumpensaw għat-tnaqqis ta' kompiti ta' sewqan pur.

5.10. Il-KESE jirrikonoxxi bis-sħiħ li l-introduzzjoni ta' sistemi semiawtomatiċi (livelli 1-4) u awtomatiċi bis-sħiħ (livell 5) għat-trakkijiet u għax-xarabanks se jkollha impatt fuq l-impjiegi u l-kondizzjonijiet tax-xogħol. Għalhekk, aħna nħeġġu lill-imsieħba soċjali biex jinnegozjaw ftehimiet ta' negozjar kollettivi ġodda dwar l-introduzzjoni ta' teknoloġija/diġitalizzazzjoni/awtomatizzazzjoni ġodda fit-trasport bit-triq. Għandu jintlaqa' l-fatt li xi trade unions (eż. UNITE fir-Renju Unit) diġà żviluppaw mudelli ta' ftehimiet ta' negozjar kollettiv biex jipproteġu l-impjiegi, jiżguraw it-taħriġ mill-ġdid u t-titjib tal-ħiliet u jiżguraw li kwalunkwe ffrankar tal-ispejjeż jinqasam b'mod ġust mal-forza tax-xogħol.

5.11. Id-direttiva dwar ir-responsabbiltà għall-prodotti għandha tiġi riformata sabiex din tkopri kemm prodotti u servizzi mobbli kif ukoll prodotti b'softwer integrat, sabiex il-konsumaturi ma jkollhomx għalfejn ifittxu biex isibu min huwa responsabbli (ara wkoll Opinjoni INT/857). Barra minn hekk, f'ambjent diġitali aktar kumpless, l-oneru tal-provi f'każ ta' prodott bi ħsara wkoll huwa ta' tħassib u għandu jiġi rregolat b'mod favorevoli għall-konsumatur.

5.12. Il-KESE jilqa' l-fatt li r-regoli tal-protezzjoni tad-data tal-UE qegħdin dejjem aktar jiġu rikonoxxuti f'livell internazzjonali bħala li jistabbilixxu xi wħud mill-ogħla standards ta' protezzjoni tad-data fid-dinja u jilqa' l-approċċ tal-Kummissjoni fl-għoti ta' prijorità lir-regolamentazzjoni tal-protezzjoni tal-vetturi kontra attakki ċibernetiċi, billi tiġi żgurata komunikazzjoni sigura u affidabbli bejn il-vetturi u l-infrastruttura u billi jiġi pprovdut livell ta' protezzjoni tad-data sod f'konformità mar-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-Data.

5.13. B'żieda fil-konnettività, id-data tal-vetturi tista' tiġi aċċessata minn kull rokna tad-dinja. Din il-possibbiltà tiftaħ il-bibien għal bosta potenzjal li għadu mhux sfruttat. Madankollu, din iġġib ukoll riskji u sfidi sinifikanti fir-rigward tas-sikurezza, is-sigurtà u l-privatezza. Il-vetturi jeħtieġu standards ħafna ogħla fis-sikurezza, is-sigurtà u l-privatezza meta mqabbla ma' pereżempju, l-ismartphones. L-UE hija mħeġġa tiżviluppa dawn l-istandards u tinnegozja ftehimiet korrispondenti mad-dinja kollha dwar dawn l-istandards.

5.14. L-aċċess għal data ta' vetturi huwa rilevanti ħafna għall-kompetizzjoni fis-servizzi ta' wara l-bejgħ, b'mod partikolari għal fornituri indipendenti ta' tiswija u manutenzjoni, b'konsegwenzi possibbli għall-għażla u l-ispejjeż tal-konsumatur. Il-KESE jħeġġeġ lill-KE biex timplimenta regoli għal użu ta' data mill-aktar fis possibbli, b'mod partikolari fid-dawl tal-fatt li l-industriji tal-karozzi tal-UE (pereżempju il-kunċett dettaljat ta' "Nevada" żviluppat mill-industriji tal-karozzi tal-UE (*sors* VDA)) diġà pprovdew proposti dettaljati għal pjattaforma ġusta għal skambju ta' data ma' partijiet terzi b'mod sigur u mingħajr diskriminazzjoni, filwaqt li jqisu d-drittijiet tal-privatezza tal-konsumaturi.

5.15. Il-Kummissjoni għandha tqis il-fatt li l-infrastruttura meħtieġa għat-tħaddim ta' karozzi konnessi u awtonomi tvarja ħafna fost l-Istati Membri. Barra minn hekk, l-awtoritajiet tas-sorveljanza tas-suq fl-Istati Membri kollha għandu jkollhom biżżejjed riżorsi biex ikunu jistgħu jlaħħqu mat-teknoloġiji ġodda.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tikkettar tat-tajers fir-rigward tal-effiċjenza fl-użu tal-fjuwil u parametri essenzjali oħra u li jħassar ir-Regolament (KE) Nru 1222/2009"

(COM(2018) 296 final — 2018/0148 (COD))

(2019/C 62/44)

Relatur: **András EDELÉNYI**

Konsultazzjonijiet	Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Kunsill, 14.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 194(2), 114 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	215/1/2

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' bi pjaċir **ir-rieżami** l-ġdid mil-leġislatur Ewropew tal-prestazzjoni u tal-kwalità globali kif ukoll tat-tikkettar tat-tajers użati fl-UE, skont ir-rekwiżiti tagħha. It-tajers, bħala l-uniku punt ta' kuntatt bejn il-vettura u t-triq, jikkontribwixxu konsiderevolment għas-**sikurezza** ġenerali tat-trasport u għall-**konsum tal-fjuwil**.

1.1.1. Il-KESE jaqbel li **t-titjib tat-tikkettar** tat-tajers għandu jagħti lill-**konsumaturi** aktar informazzjoni dwar l-effiċjenza fl-użu tal-fjuwil, is-sikurezza u l-istorbju. B'hekk il-konsumaturi jkunu jistgħu jiksbu **informazzjoni** rilevanti u **komparabbli** meta jixtru tajers ġodda u jieħdu deċiżjoni informata.

1.1.2. Aspett ieħor importanti huwa li tikkettar tajjeb jippermetti lill-**konsumatur jagħmel l-għażla** tiegħu bbażata fuq bilanċ aktar realistiku bejn il-kriterji tad-deċiżjonijiet li huma d-data tal-prestazzjoni, l-immaġni tal-marka u l-livelli tal-prezzijiet. Dan jgħin ukoll lix-xerrejja informati biex jieħdu deċiżjonijiet ta' xiri **profitabbli u favur l-ambjent**, li huma kemm tajbin għall-ambjent kif ukoll jiffrankaw il-flus, li huwa fattur sinifikanti.

1.1.3. Il-KESE jirrikonoxxi li l-proposta għal Regolament se tgħin biex issaħħaħ l-**effettività** tal-iskema tat-**tikkettar** tat-tajers sabiex tiżgura vetturi aktar nodfa, aktar sikuri u inqas storbjużi, filwaqt li tkattar kemm jista' jkun is-sistema għall-**immodernizzar u d-dekarbonizzazzjoni** tas-settur tat-trasport.

1.1.4. L-iżvilupp, il-produzzjoni u l-ittredjar mill-ġdid tat-tajers ta' kwalità għolja jistgħu indirettament jikkontribwixxu b'mod sostanzjali għaż-żamma ta' **manifattura Ewropea** ta' valur miżjud għoli u, konsegwentement, **impjieg ta' kwalità għolja**. Fir-rigward tas-soċjetà fit-totalità tagħha, dan jista' jnaqqas il-**kostijiet totali għall-utenti aħħarija** kif ukoll l-infiq, kemm mill-perspettiva finanzjarja kif ukoll fil-qasam tas-saħħa u s-sikurezza kontra l-inċidenti.

1.1.5. Il-KESE japprova r-rieżami tas-sistema tat-tikkettar tat-tajers, peress li dan tikkontribwixxi għall-isforzi magħmula mill-UE biex **jitnaqqsu l-emissjonijiet ta' gassijiet** serra **u t-tniġġis tal-arja** u b'hekk jittejbu s-sikurezza tat-trasport bit-triq, il-protezzjoni tas-saħħa kif ukoll l-**effiċjenza ekonomika u ambjentali**.

1.1.6. Il-KESE jemmen li huwa essenzjali li s-**sistema tal-mobbiltà** tal-ġejjieni tkun sikura, nadifa, u effiċjenti għaċ-ċittadini kollha tal-Unjoni. L-għan huwa li l-mobbiltà Ewropea ssir aktar sikura u aktar aċċessibbli, li l-**industrija** Ewropea ssir **aktar kompetittiva**, li l-impjiegi Ewropej ikunu aktar sikuri, u li t-trasport fl-UE jkun aktar nadif u adattat aħjar għall-ġlieda obbligatorja kontra t-tibdil fil-klima. Biex jintlaħaq dan l-għan jinħtieġ l-**impenn sħiħ tal-Unjoni, l-Istati Membri u l-partijiet interessati**.

1.2. Il-KESE jilqa' bi pjaċir it-tisħiħ tal-**obbligu li titwaħħal it-tikketta** f'sitwazzjonijiet fejn il-konsumaturi ma jarawx it-tajer jew it-tajers li qed jikkunsidraw li jixtru (meta t-tajers ikunu maħżuna x'imkien ieħor jew meta jinxtraw mill-bogħod jew fuq l-Internet).

1.2.1. Il-Kumitat jaqbel li l-proposta tipprevedi l-inklużjoni ta' tajers fil-**bażi tad-data ta' prodotti** stabbilita reċentement skont ir-Regolament (UE) 2017/1369 biex ittejjeb is-sorveljanza tas-suq u l-informazzjoni għall-konsumatur.

1.2.2. Il-KESE huwa favur li l-fornituri jkollhom l-obbligu li tiddaħħal informazzjoni fil-bażi tad-data ġdida ta' prodotti. Din hija informazzjoni li huma diġà għandhom jipprovdu, jekk jiġu mitluba, lill-awtoritajiet nazzjonali tas-sorveljanza tas-suq. Il-piż addizzjonali impost jitqies għalhekk bħala minimu u **proporzjonat** għall-benefiċċji, b'mod partikolari meta f'dan il-kuntest huwa possibbli li tintuża l-konnessjoni mal-**bażijiet tad-data eżistenti** u jiġi evitat li l-konsumaturi jitgħabbew bl-informazzjoni.

1.2.3. It-terminu għall-**implimentazzjoni** tar-Regolament għandu jiġi **estiż b'sena** sabiex tkun tista' ssir preparazzjoni intensiva. Fir-rigward tad-data ta' referenza, jeħtieġ li tiġi kkunsidrata d-**data ta' manifattura** indikata fuq il-prodott aktar milli d-data tat-tqegħid fis-suq, li twassal għal riskji ta' duplikazzjonijiet.

1.2.4. Inizjattiva pożittiva hija l-proposta biex fuq it-tikketta tal-prestazzjoni jkun hemm l-**obbligu** li tiddaħħal **indikazzjoni** ta' kif għandhom jintużaw it-tajers fuq il-borra u s-silġ, u l-proposta dwar **logo ġdid rigward is-silġ (id-disinn għandu jiġi introdott mill-ISO sa Diċembru 2018)**, li huwa fuq kollox rilevanti għall-pajjiżi tal-Ewropa ta' fuq. Metodu ta' ttestjar sikur għall-prestazzjoni fuq is-silġ għadu jrid jiġi żviluppat u adottat definittivament, u introduzzjoni gradwali hija ġġustifikata.

1.2.5. Il-KESE jilqa' bi pjaċir iż-żieda fin-numru u fl-importanza tal-**aspetti relatati mas-sikurezza** fost il-parametri li jinsabu fuq it-tikketta. Madankollu, dan ma jidhirx kompatibbli mal-modifika proposta għall-**format tat-tikketta**, b'mod partikolari, il-proporzjonijiet interni u d-dimensjonijiet tagħha.

1.2.6. Is-sistema ta' **rieżami regolari tar-Regolament**, iffaċilitat mir-riċerka, il-valutazzjoni tal-impatt u l-konsultazzjoni, qed taħdem tajjeb u, minħabba li s-suġġett huwa kumpless ħafna, għandha tinżamm fil-futur, qabel kwalunkwe bidla teknika sostanzjali. Is-setgħat delegati tal-Kummissjoni bejn żewġ reviżjonijiet huma ġġustifikati għall-modifiki loġiċi minuri motivati mill-progress tekniku.

1.2.7. Il-**klassijiet tal-parametri eżistenti** huma adattati għal mill-inqas ċiklu ta' reviżjoni addizzjonali, peress li modifika fl-iskala mhijiex iġġustifikata minħabba klassijiet ogħla li issa huma prattikament vojta.

1.2.8. Hija r-responsabbiltà tal-**Istati Membri li jheġġu** lill-manifatturi biex jiksbu riżultati stabbli u ta' kwalità tajba ta' emissjonijiet u ta' **żvilupp** tekniku, iżda dawn għandhom jinżammu fuq il-bażi ta' prinċipji uniformi fil-livell tal-klassi C u lil hinn.

1.2.9. Fil-futur, tista' tiġi mħeġġa l-inklużjoni ta' indikazzjonijiet tal-**kilometraġġ u r-reżistenza għall-brix** fuq it-tikketta jew fid-data teknika. Madankollu, sakemm ma jkollniex **metodu ta' ttestjar standardizzat adatt**, ma nistgħux nippermettu li titnaqqas l-kredibilità tat-tikkettar minħabba informazzjoni inċerta u insuffiċjenti.

1.2.10. L-introduzzjoni futura tat-tikkettar tat-tajers **ittredjati mill-ġdid tal-klassi C3** hija milqugħa tajjeb. Hawnhekk ukoll, se jkun meħtieġ li l-ewwel jiġu żviluppati **metodi ta' ttestjar** rilevanti u **affidabbli**. Għandha tingħata attenzjoni biex jiġu protetti l-**SMEs** li jwettqu attivitajiet ta' ttredjar mill-ġdid kontra kull kost eċċessiv tal-metodi ta' ttestjar.

1.2.11. Sabiex jiġi żgurat is-suċċess tar-regolamenti kollha, huwa essenzjali li tiġi pprovduta **informazzjoni** adatta u li jiġi żgurat li l-komunità tal-konsumaturi u tal-utenti jkollha l-**għarfien** meħtieġ u tkun **imħejjija sew** permezz tat-taħriġ u ta' parteċipazzjoni wiesgħa tas-**soċjetà ċivili**.

2. Introduzzjoni: kuntest u punti ewlenin tal-proposta

2.1. Din il-proposta għal Regolament tħassar u tissostitwixxi r-**Regolament (KE) Nru 1222/2009** ([1]) dwar it-tikkettar tat-tajers fir-rigward tal-effiċjenza fl-użu tal-fjuwil u parametri essenzjali oħra (minn hawn 'il quddiem ir-"Regolament dwar it-Tikkettar tat-Tajers" jew "**RTT**").

([1]) ĠU L 342, 22.12.2009, p. 46.

2.1.1. Qabel l-implimentazzjoni tiegħu fl-2012, ir-RTT ġie emendat darbtejn fl-2011. L-ewwel darba biex jinkludi metodu ġdid ta' ttestjar għall-**qabda tat-tajers fuq l-imxarrab**, imbagħad biex tiżdied proċedura aktar stretta ta' allinjament tal-laboratorji għall-kejl tar-**reżistenza għad-dawrien**. Il-proposta li bħalissa qed titressaq mill-Kummissjoni tinkorpora dawn iż-żewġ modifiki.

2.2. Fl-2009, l-Unjoni adottat **żewġ settijiet ta' regoli** dwar it-tajers, filwaqt li qieset il-ħtiġijiet u l-opinjonijiet professjonali ġodda:

— **l-RTT**, li stabbilixxa rekwiżiti tal-Unjoni li **jarmonizzaw l-informazzjoni** dwar il-parametri tat-tajers li għandha tingħata lill-utenti aħħarija biex ix-xerrej ikun jista' jieħu deċiżjonijiet infurmati; u

— ir-Regolament ([2]) dwar ir-**rekwiżiti għall-approvazzjoni tat-tip** għas-sikurezza ġenerali tal-vetturi motorizzati (minn hawn 'il quddiem l-"**RSĠ"**), li stabbilixxa rekwiżiti tekniċi armonizzati li t-tajers għandhom jissodisfaw qabel ma jitqiegħdu fis-suq tal-Unjoni.

2.2.1. Ir-RSĠ jistabbilixxi rekwiżiti minimi, fost l-oħrajn għat-tajers, rigward: **i) ir-reżistenza għad-dawrien; ii) il-prestazzjoni tal-qabda fuq l-imxarrab; u iii) l-istorbju estern tad-dawrien tat-tajers**.

2.3. Dawn ir-rekwiżiti saru applikabbli mill-1 ta' Novembru 2012, u t-tieni fażi ta' rekwiżiti aktar stretti għar-reżistenza għad-dawrien bdiet tapplika fl-1 ta' Novembru 2016 (b'aktar aġġustamenti li se jibdew japplikaw fl-2018 u fl-2020).

2.3.1. Il-**qafas ġenerali għat-tikkettar tal-enerġija** ġie aġġornat fl-2017 bl-adozzjoni tar-Regolament (UE) 2017/1369 ([3]). Dan ħassar u ssostitwixxa d-Direttiva 2010/30/UE u daħħal għadd ta' elementi ġodda, fosthom bażi tad-data tar-reġistrazzjoni tal-prodotti u regoli ġodda dwar ir-riklamar viżiv u dwar il-bejgħ mill-bogħod u bl-Internet.

2.4. Fis-17 ta' Diċembru 2008, il-Kunsill kien diġà kkonsulta mal-**KESE** dwar l-ewwel proposta, u s-sezzjoni kompetenti adottat l-Opinjoni tagħha fit-12 ta' Marzu 2009 (**TEN/369**, relatur: Virgilio Ranocchiari). Il-KESE adotta l-opinjoni tiegħu fl-452 sessjoni plenarja tiegħu fil-25 ta' Marzu 2009.

2.5. Sabiex tiġi evalwata l-effettività tar-Regolament (KE) Nru 1222/2009, il-Kummissjoni Ewropea kkummissjonat studju u valutazzjoni tal-impatt dettaljati [SWD (2018) 189 final]. Il-konklużjonijiet tagħhom servew bħala l-bażi biex tiġi ppreżentata l-proposta għal emenda. Din żiedet żewġ parametri mar-RSĠ, jiġifieri, il-possibbiltà li tindika: **iv. il-prestazzjoni fuq il-borra**; u v. **il-prestazzjoni fuq is-silġ**. Il-korrelazzjoni bejn il-parametri mkejla u l-oqsma kkonċernati hija ppreżentata fit-tabella hawn taħt:

Erja	Parametru				
	Reżistenza għad-dawrien	Qabda fuq l-imxarrab	Ħsejjes	Borra	Silġ
Ambjent	X		X		
Enerġija	X				
Sikurezza		X		X	X

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. It-trasport jammonta għal aktar minn 30 % tal-konsum tal-enerġija fl-UE. It-trasport bit-triq huwa responsabbli għal madwar 22 % tal-emissjonijiet totali ta' gassijiet serra. L-għan tal-Komunikazzjoni tal-2016 intitolata "Strateġija Ewropea għal **mobbiltà b'emissjonijiet baxxi"** huwa li, sal-2050, l-emissjonijiet ta' gassijiet serra li ġejjin mit-trasport jitnaqqsu b'tal-inqas 60 % meta mqabbla mal-livell tagħhom tal-1990. It-**tielet pakkett dwar il-mobbiltà** għandu l-għan li jnaqqas l-

([2]) ĠU L 200, 31.7.2009, p. 1.
([3]) ĠU L 198, 28.7.2017, p. 1.

emissjonijiet mill-karozzi u l-vetturi tqal tal-merkanzija, itejjeb is-sikurezza tat-trasport bit-triq u jnaqqas it-tniġġis. Huwa jgħin ukoll biex inaqqas id-**dipendenza** tal-Unjoni **fuq l-importazzjonijiet tal-enerġija**. It-tajers tal-vetturi jaffettwaw il-konsum tal-fjuwil (u għalhekk l-emissjonijiet ta' gassijiet serra), l-istorbju u s-sikurezza.

3.2. Analiżi tar-Regolament dwar it-Tikkettar tat-Tajers attwali wriet li dan **ma kienx biżżejjed biex jintlaħaq bis-sħiħ l-għan** li tiżdied l-effiċjenza ambjentali tat-trasport bit-triq billi jiġu promossi tajers sikuri, inqas storbjużi u effiċjenti fl-użu tal-fjuwil. Ir-**raġunijiet prinċipali** huma dawn li ġejjin:

(a) it-tikkettar tat-tajers ftit li xejn huwa viżibbli u ftit hemm għarfien pubbliku dwaru;

(b) hemm problemi ta' konformità u l-Istati Membri ma jinfurzawx ir-regoli biżżejjed;

(c) ċerti klassijiet ta' prestazzjoni huma inċerti u hemm informazzjoni mhux kompluta u impreċiża.

3.3. L-azzjoni **regolatorja** tal-Unjoni **tiggarantixxi**:

(a) l-istess informazzjoni armonizzata għall-utenti aħħarija, ikun xi jkun l-Istat Membru li fih jixtru t-tajers tagħhom;

(b) kostijiet aktar baxxi għall-fornituri, li jkunu jistgħu jikkummerċjalizzaw it-tajers tagħhom mal-UE kollha b'tikketta waħdanija.

3.4. Dawn il-vantaġġi fl-aħħar mill-aħħar huma kollha ta' **benefiċċju għall-konsumaturi, iżidu s-sikurezza** u jsaħħu l- kompetittività tal-industrija Ewropea tat-tajers. Dawn jiffaċilitaw il-**kummerċ tat-tajers** fis-suq intern, filwaqt li joffru lill-konsumaturi kostijiet globali aktar baxxi u firxa usa' ta' prodotti. Biex l-azzjoni fil-livell tal-UE tkun effettiva, il-**ħidma ta' sorveljanza tas-suq** għandha tkun konsistenti mal-UE kollha, b'mod li tappoġġa s-suq intern. Il-manifatturi għandhom **jingħataw inċentivi** biex jinvestu riżorsi fid-disinn, fil-manifattura u fil-bejgħ ta' tajers effiċjenti fl-użu tal-enerġija.

3.5. Il-konsultazzjoni pubblika miftuħa wriet li hemm qbil dwar il-ħtieġa li jittejjeb il-**livell ta' għarfien dwar it-tikkettar**, permezz ta' kampanji ta' sensibilizzazzjoni, tikkettar online obbligatorju u t-tikkettar ta' tajers mibjugħa oriġinalment ma' vetturi ġodda. Biex tittejjeb il-**fiduċja tal-konsumaturi**, dawk li wieġbu qablu li għandha tiżdied is-sorveljanza tas-suq u li trid tinħoloq pjattaforma aħjar biex l-awtoritajiet ikunu jistgħu jinfurzaw u jikkoordinaw l-attivitajiet.

3.6. Għandha tiġi approvata ż-żieda fin-numru u fl-importanza tal-parametri **relatati mas-sikurezza** fost il-karatteristiċi li jinsabu fuq it-tikketta. Madankollu, dan ma jidhirx li huwa kompatibbli mat-tnaqqis relattiv fl-ispazju okkupat mir-rappreżentazzjoni ta' dawn il-parametri, li jinvolvi modifika fid-**dehra tat-tikketta**. Mhuwiex ċar ukoll għalfejn id-**dimensjonijiet tat-tikketta** għandhom jinbidlu.

3.7. Il-valutazzjoni tal-impatt fil-fond uriet li l-f**iduċja fis-sistemi tat-tikkettar** hija kwistjoni sensittiva u importanti, li tqiegħed responsabbiltà kbira fuq ir-regolamentazzjoni, peress li huwa meħtieġ li jintgħażel u jiġi kkomunikat **numru żgħir ta' parametri ta' informazzjoni preċiżi u affidabbli**. Barra minn hekk, dan huwa kompitu li jiswa l-flus għall-korpi nazzjonali rilevanti tas-sorveljanza tas-suq, peress li għandhom **jipproteġu** mhux biss lill-**konsumaturi** iżda wkoll lill-manifatturi onesti sabiex dawn tal-aħħar ma jsibux ruħhom fi żvantaġġ kompetittiv meta mqabbla ma' kumpaniji li huma inqas affidabbli, jew li m'huma xejn affidabbli, u għalhekk ibiegħu bi prezzijiet aktar baxxi.

3.8. Il-koeżistenza tal-elementi kollha msemmija hawn fuq tista' toħloq il-**qafas** adatt biex **jappoġġja r-riċerka, l-iżvilupp u l-innovazzjoni**, u jiggwida b'mod effettiv l-għanijiet u r- riżorsi ewlenin allokati lilhom.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Sabiex jiġu introdotti rekwiżiti ġodda u biex l-annessi jiġu adattati għall-progress tekniku, il-Kummissjoni Ewropea – fuq il-bażi ta' delega ta' setgħa – għandha **tikkonsulta esperti**. Madankollu, il-modifika ta' dan ir-Regolament **fuq il-bażi ta' delega ta' setgħa għandha tkun limitata għal miżuri li jirriżultaw minn progress teknoloġiku, u m'għandhiex tiffoka fuq bidliet sostanzjali bħal dispożizzjonijiet ġodda relatati mal-kilometraġġ, mar-reżistenza għall-brix jew mat-tajers ittredjati mill-ġdid**, li għalihom hija proposta reviżjoni perjodika. Dan jippermetti tfassil aħjar ta' liġijiet ([4]). F'dan ir-rigward, huwa meħtieġ li tiġi żgurata **rappreżentazzjoni b'saħħitha ta' organizzazzjonijiet** professjonali **tas-soċjetà ċivili**. Fil-fatt, dawn l-organizzazzjonijiet – b'differenza minn istituzzjonijiet oħra, li għandhom data minn punt speċifiku, ċiklika u/jew indiretta – jirċievu informazzjoni diretta u aġġornata kontinwament permezz tal-komunità tal-utenti (konsumaturi individwali u maniġers tal-flotot ta' vetturi).

([4]) ĠU L 123, 12.5.2016, p. 1.

4.2. Fuq il-bażi tar-rapport ta' riċerka mħejji għar-rieżami tar-Regolament u d-data minn sħarriġ tas-suq, il-KESE jemmen li **għadu kmieni wisq biex jiġu mmodifikati l-klassijiet tal-parametri**: fil-fatt, rigward il-klassijiet tar-reżistenza għad-dawrien u l-prestazzjoni tal-qabda fuq l-imxarrab, inqas minn 1 % tal-prodotti fis-suq jiksbu A, għalhekk din il-kategorija hija kważi vojta. Skont ir-Regolament (UE) 2017/1369, modifika tal-iskala hija ġġustifikata biss jekk 30 % tal-prodotti jilħqu l-ogħla klassi. Min-naħa l-oħra, skala ta' 6 sa 7 stadji, li l-ogħla tnejn minnhom ma jkunux użati, mhix motivanti ħafna. Minn perspettiva teknika, għandu jitqies ukoll il-fatt li testijiet imwettqa fuq l-istess serje ta' tajers xi drabi jistgħu jwasslu għal żewġ klassifikazzjonijiet differenti.

4.3. Il-KESE jaqbel mal-ambizzjoni li fil-futur jiġu introdotti parametri relatati mal-**kilometraġġ u mar-reżistenza għall-brix** – sakemm tkun disponibbli data ċara u sinifikanti. Madankollu, jinnota li f'dan ir-rigward ma nstab l-ebda metodu ta' ttestjar adatt u xieraq (minbarra t-test prattiku) fl-aħħar mitt sena. Dawn il-parametri ta' ttestjar għandhom fil-fatt jirriflettu u jikkaratterizzaw użu sostenibbli, li jinbidel u fit-tul. L-immudellar fil-laboratorju ta' dawn il-parametri kollha, b'mod effiċjenti u b'kost raġonevoli, jikkonsisti neċessarjament f'test ta' tagħbija eċċessiva li ċertament mhux se jkun rappreżentattiv tad-**diversità tal-ħtiġijiet reali** u tal-**imġiba naturali differenti** f'dawn il-kondizzjonijiet. Dawn it-testijiet, imwettqa f'ċirkostanzi varji, jirriżultaw fi klassifikazzjoni differenti ta' prodotti fir-rigward tal-kilometraġġ u l-livell tar-reżistenza għall-brix.

4.3.1. Jista' jiġi konkluż li jkun perikoluż u fatali għall-**kredibilità tat-tikkettar**, jekk il-konsumatur fil-prattika jsib servizzi li huma kuntrarji għall-informazzjoni fuq it-tikketta. Ma hemm l-ebda problema ta' dan it-tip għall-parametri l-oħra, peress li hija l-imġiba ta' darba, u iżolata li jsir l-immudellar u d-dimostrazzjoni tagħha. L-inklużjoni taż-żewġ parametri msemmija hawn fuq, fuq it-tikketta, hija riskjuża ħafna, u mhux rakkomandata għalissa.

4.3.2. L-iskoperta ta' bosta effetti negattivi fuq l-ambjent turi l-**importanza li jitnaqqas l-użu**: minn naħa waħda l-partiċelli tal-**plastik** preżenti fl-**ilmijiet**, anke jekk il-proporzjon tal-lasktu huwa relattivament baxx u, min-naħa l-oħra, il-preżenza ta' **benzopyrene** fl-arja, għalkemm f'konċentrazzjonijiet baxxi ħafna, li x'aktarx tkun ir-riżultat ta' rkupru tal-enerġija, li min-naħa tiegħu huwa responsabbli l-aktar għall-formazzjoni ta' **smog** u ċertu mard respiratorju.

4.4. F'termini ġenerali, il-KESE jaqbel mal-fehma li l-**ittredjar mill-ġdid tat-tajers tal-klassi C3** jagħmilha possibbli li jsir **iffrankar fil-materja prima u l-enerġija** globalment. Madankollu, ta' min jinnota, li huma biss it-tliet parametri li jidhru attwalment fuq it-tikketta li jistgħu jiġu applikati għal tajers ittredjati mill-ġdid, u sa ċertu punt biss. Fil-każ ta' data dwar it-tul tal-ħajja u r-reżistenza għall-brix, ir-responsabbiltà tal-kwalità hija distribwita b'mod aktar vag bejn il-manifattur tal-qafas tat-tajer u min jittredja mill-ġdid. Għalhekk, l-inklużjoni ta' dawn il-parametri fuq it-tikketta mhix rakkomandata. Minħabba s-sehem negliġibbli tas-suq tagħhom, mhuwiex ekonomikament u ambjentalment raġonevoli li jiġu inklużi t-tajers **ittredjati mill-ġdid C1 u C2** fil-kamp ta' applikazzjoni tar-RTT. Min-naħa l-oħra, għandha tingħata konsiderazzjoni għall-possibbiltà ta' tikkettar **volontarju** mill-manifatturi ta' dawn it-tajers ittredjati mill-ġdid C1 u C2, biex jissodisfaw id-domanda ta' xerrejja għat-tikkettar minimu.

4.4.1. Il-KESE jwissi dwar iż-żieda esponenzjali fin-numru ta' entrati fil-**bażi tad-data ta' prodotti** li jirriżultaw mill-inklużjoni ta' tajers **ittredjati mill-ġdid,** meta mqabbla ma' tajers ġodda. Il-kombinazzjoni ta' min jittredja u l-manifattur tal-qafas, in-numru ta' drabi ittredjar mill-ġdid u t-tekniki varji tal-ittredjar mill-ġdid huma kollha elementi li jiġġeneraw numru ġdid ta' oġġetti. L-ammont kbir ta' testijiet tal-prodotti jirrappreżenta **piż finanzjarju** għoli wisq għall-manifatturi, li l-maġġoranza l-kbira tagħhom huma **SMEs**, u l-konsumatur ma jistax jifhem il-**varjetà eċċessiva ta' prodotti**.

4.5. Il-KESE jemmen li ż-**żmien meħtieġ għall-preparazzjoni** għall-implimentazzjoni ta' dan ir-Regolament huwa qasir u għandu jiġi estiż b'sena. Ikun aktar sempliċi u aktar maniġġabbli għall-prodotti koperti minn dawn id-dispożizzjonijiet, li titqies id-**data tal-manifattura** aktar milli d-data tat-tqegħid fis-suq. Fil-fatt, id-data tal-manifattura tidher fuq it-tajer b'mod permanenti u tnaqqas ir-riskju ta' dħul doppju fil-bażi tad-data.

4.6. Barra minn hekk, ir-Regolament il-ġdid xorta ma jħallix lill-konsumaturi jqabblu l-prestazzjoni u l-prezzijiet tat-tajers abbażi tal-konsum tal-fjuwil. Għalkemm ħafna drabi l-informazzjoni dwar il-konsum hija disponibbli fil-punti tal-bejgħ jew fl-istruzzjonijiet operattivi tal-vetturi, il-biċċa l-kbira tal-**konsumaturi** għad m'għandhomx **għarfien suffiċjenti jew informazzjoni kompluta** dwar is-suġġett.

4.6.1. Peress li l-**prestazzjonijiet** tat-tajers huma kemm **marbuta**, kif ukoll **f'kunflitt** ma' xulxin, l-informazzjoni se tiffoka fuq l-aħjar **ottimizzazzjoni** possibbli tal-**għażla** bejn dawn il-parametri. Madankollu, dan ma jippermettix lill-konsumatur jagħmel għażla infurmata peress li mhux konxju tar-**rabtiet bejn il-parametri** pprovduti.

4.6.2. Il-KESE jirrakkomanda li l-organizzazzjonijiet professjonali, nazzjonali u Ewropej, l-**entitajiet ċivili u tal-pulizija** responsabbli għas-sikurezza fit-toroq u t-trasport, u l-organizzazzjonijiet ta' tagħlim tas-sewqan tal-vetturi għandhom jintegraw fil-programmi tagħhom ta' **edukazzjoni, ta' komunikazzjoni u ta' taħriġ kontinwu** u fl-eżamijiet tagħhom, l-għarfien dwar it-tajers kif ukoll dwar il-parametri u s-simboli tekniċi kollha li se jkunu applikabbli fil-futur skont ir-Regolament.

4.6.3. Se jkun ukoll importanti għall-**manifattur** li, min-naħa tiegħu għandu jiżgura li l-imsieħba kummerċjali tiegħu, li ħafna drabi jkunu**bejjiegħa** tat-tajers, **jinfurmaw** lix-xerrej b'mod adatt dwar il-vettura mibjugħa jew it-tajers li jixtieq jakkwista u, sa fejn ikun possibbli, joffrulu **għażliet oħra** flimkien ma' pariri.

4.6.4. Skont il-KESE, l-UE għandha tagħmel pressjoni fuq l-**Istati Membri** biex iħejju **kampanji** ta' informazzjoni u ta' sensibilizzazzjoni mhux biss dwar ir-Regolament, iżda wkoll dwar kwistjonijiet oħra relatati mat-tajers, bħall-użu ta' tajers adattati għall-istaġun, l-użu ġenerali tat-tajers, eċċ.

4.7. *Rimarki biex jiġu kkunsidrati fil-futur*

4.7.1. Fuq medda itwal ta' żmien, l-Unjoni għandha tikkunsidra l-introduzzjoni ta' informazzjoni konsultattiva rigward ir-**riċiklabbiltà** tat-tajers **fi tmiem il-ħajja**, mhux fuq it-tikketta iżda pjuttost fid-dokumentazzjoni teknika u fil-materjal promozzjonali tekniku.

4.7.2. Wara l-perjodu ta' rieżami li jmiss tar-Regolament, jista' jkun siwi jerġa' jiġi kkunsidrat jekk ikunx meħtieġ jiġi applikat **divrenzjar** addizzjonali fir-rigward ta' tajers tal-borra (fit-testijiet, fid-dokumentazzjoni teknika u fil-materjal promozzjonali tekniku jew fuq it-tikketta).

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi standards tal-prestazzjoni tal-emissjonijiet tas-CO_2 għall-vetturi tqal ġodda"

([COM(2018) 284 final — 2018/0143 (COD))

u dwar "Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva tal-Kunsill 96/53/KE fir-rigward tal-limitu ta' żmien għall-implimentazzjoni tar-regoli speċjali dwar it-tul massimu fil-każ ta' kabini li jagħtu prestazzjoni ajrudinamika, effiċjenza enerġetika u prestazzjoni tas-sikurezza mtejba"

(COM(2018) 275 final — 2018/0130 (COD))

(2019/C 62/45)

Relatur: **Stefan BACK**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 11.6.2018 u 5.7.2018
	Kunsill, 8.6.2016 u 5.7.2018
Bażi legali	L-Artikolu 91(1), l-Artikolu 192(1) u l-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	216/2/3
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva tal-Kunsill 96/53/KE ("Il-proposta għal Deċiżjoni") u jinnota li din tfisser biss l-implimentazzjoni aktar bikrija ta' emendi sostantivi għad-Direttiva 96/51/KE, diġà maqbula. Il-KESE jenfasizza l-bżonn li jitqies l-ambjent tax-xogħol tas-sewwieqa meta jiġu adottati regoli ta' implimentazzjoni u jheġġeġ lill-Kummissjoni biex tikkonsulta ma' partijiet interessati xierqa f'dan il-kuntest.

1.2. Il-KESE jilqa' wkoll il-proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi standards tal-prestazzjoni tal-emissjonijiet tas-CO_2 għall-vetturi tqal ġodda ([1]) ("Il-proposta għal Regolament") bħala approċċ ibbilanċjat għall-indirizzar tal-ħtieġa li jitnaqqsu l-emissjonijiet ta' CO_2 mill-HDVs bħala kontribut għall-implimentazzjoni tal-impenji magħmula skont il-Ftehim ta' Pariġi u billi jitqiesu d-dispożizzjonijiet speċifiċi magħmula mill-Kunsill Ewropew f'Ottubru 2014 rigward is-settur tat-trasport.

1.3. Il-KESE jilqa' wkoll l-objettiv tal-proposta għal Regolament li jippromovi l-innovazzjoni u l-kompetittività tal-industrija awtomobilistika tal-UE f'HDVs b'emissjonijiet baxxi quddiem il-kompetizzjoni f'dan is-settur miċ-Ċina, mill-Ġappun u mill-Istati Uniti tal-Amerika.

1.4. Madankollu, il-KESE jiddispjaċih dwar il-kumplessità tal-proposta li tagħmilha diffiċli biex tiġi aċċessata. Il-KESE jiddispjaċih ukoll li mhumiex użati terminoloġija u kriterji komuni għal dak li l-proposta għal Regolament issejjaħ vetturi b'emissjonijiet żero u vetturi b'emissjonijiet baxxi, billi huma użati denominazzjonijiet differenti fi proposti oħrajn tal-pakkett tal-mobilità. Terminoloġija komuni u, fejn possibbli, kriterji komuni, kienu jagħmlu t-testi aktar ċari.

([1]) COM(2018) 284 final – 2018/0143 (COD).

1.5. Fil-fehma tal-KESE, l-għażla ta' approċċ teknoloġikament newtrali hija meħtieġa, meta wieħed iżomm f'moħħu l-iżviluppi dinamiċi fil-qasam tas-sorsi ta' enerġija alternattiva, kif ukoll fid-dawl tal-ħtieġa li jiġu evitati soluzzjonijiet nazzjonali li joħolqu ostakolu għall-operat bla xkiel tas-suq intern.

1.6. Il-livell ta' tnaqqis ta' 15 % fir-rigward tal-medja ta' emissjonijiet speċifiċi ta' CO_2 għall-perjodu 2020 – 2025 huwa ta' sfida, iżda xorta għadu konformi mal-livell ta' tnaqqis adottat mill-Kunsill Ewropew ta' Ottubru 2014, bħal dak li raġonevolment jista' jintalab mis-settur tat-trasport.

1.7. Il-KESE jilqa' wkoll il-flessibbiltà pprovduta mis-sistema ta' debitu/kreditu proposta.

1.8. Il-KESE jenfasizza l-importanza tal-prevedibbiltà fir-rigward tal-industrija awtomobilistika u tal-industrija tat-trasport, meta jitqiesu ż-żmien u l-investiment meħtieġa sabiex jiġu żviluppati prodotti ġodda u l-ħtieġa għal prevedibbiltà fir-rigward tal-qafas legali meta jsiru investimenti f'tagħmir ġdid. Għal din ir-raġuni, il-KESE jixtieq ukoll li jara miri aktar preċiżi għat-trajettorja tas-CO_2 wara l-2030.

1.9. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li l-innovazzjoni ta' spiss tfisser kundizzjonijiet tax-xogħol mibdula u ħtieġa għal taħriġ sabiex isir adattament għal rekwiżiti ġodda. Dan jitlob għal sforzi biex jagħmlu t-trasformazzjoni possibbli b'mod soċjalment sostenibbli u biex ikun iffaċilitat id-djalogu bejn l-imsieħba soċjali.

1.10. Il-KESE jenfasizza wkoll l-importanza li jiġi ttestjat ir-rendiment attwali tas-CO_2 tal-vetturi f'kundizzjonijiet ta' sewqan reali, billi jitqiesu, pereżempju, l-effetti addizzjonali tad-diġitalizzazzjoni u ta' tekniki ta' sewqan aktar effiċjenti fuq il-livelli ta' emissjonijiet tas-CO_2, li jġibu magħhom effiċjenza mtejba, użu aħjar tal-kapaċità u spejjeż imnaqqsa għal kull unità ttrasportata.

1.11. Għalhekk, il-KESE huwa tal-fehma li l-proposta għal Regolament tikkontribwixxi wkoll għall-kompetittività mtejba tal-industrija tat-trasport Ewropea.

1.12. Il-KESE jinnota problema ta' ċarezza rigward l-istatus taħt il-proposta għal Regolament ta' "vetturi vokazzjonali", kif żviluppat aktar fil-punt 5.1. Fl-opinjoni tal-KESE, l-effetti tal-istatus speċifiku tal-vetturi vokazzjonali għandhom jiġu spjegati aħjar, possibbilment b'żieda mal-premessa 17.

1.13. Id-dħul mill-penali li jridu jitħallsu fil-każ ta' nuqqas ta' konformità mal-miri stabbiliti mill-proposta għal Regolament għandu, fl-opinjoni tal-KESE, jiġi assenjat għall-finanzjament tal-iżvilupp tal-innovazzjoni u ta' soluzzjonijiet ta' trasport sostenibbli sabiex titnaqqas l-impronta tas-CO_2 tal-HDVs.

1.14. Fl-aħħar nett, il-KESE jirrimarka li t-terminu "primjum għal emissjonijiet eċċessivi" użat fl-Artikolu 8 sabiex jindika x'inhi fil-fatt sanzjoni ma jidhirx li huwa xieraq u għandu jinbidel, pereżempju, għal "penali għal emissjonijiet eċċessivi".

2. **Sfond**

2.1. Skont il-Ftehim ta' Pariġi, l-UE impenjat ruħha li tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra (GHG) sabiex tipprevjeni l-effetti negattivi tat-tibdil fil-klima. L-impenn tal-UE sar abbażi tal-konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew ta' Ottubru 2014, li indikaw impenn għal tnaqqis ta' mill-inqas 40 % sal-2030, għalkemm b'mira inqas ambizzjuża – tnaqqis ta' 30 % – għas-setturi mhux ta' skambju ta' kwoti tal-emissjonijiet, b'mod partikolari dak tat-trasport ([2]).

2.2. L-Istrateġija Ewropea għall-Mobbiltà b'Emissjonijiet Baxxi ([3]) (l-Istrateġija għall-Mobbiltà b'Emissjonijiet Baxxi) tistabbilixxi mira ta' tnaqqis ta' mill-inqas 60 % tal-emissjonijiet ta' GHG sal-2050 meta mqabbla mal-livelli tal-1990 u tistabbilixxi l-objettiv li l-vetturi b'emissjonijiet baxxi jkunu jirrappreżentaw sehem sinifikanti mis-suq sal-2030.

2.3. Wieħed mill-objettivi ewlenin tal-inizjattiva "L-Ewropa Attiva" (il-Pakkett dwar il-Mobbiltà) huwa li twettaq l-Istrateġija għall-Mobbiltà b'Emissjonijiet Baxxi u l-Istrateġija mġedda għall-Politika Industrijali tal-UE ([4]). Il-Pakkett dwar il-Mobbiltà twettaq fi tliet pagamenti akkont: fil-31 ta' Mejju 2017, fit-8 ta' Novembru 2017 u fis-17 ta' Mejju 2018. Il-komunikazzjonijiet globali li jakkumpanjaw it-tliet partijiet tal-pakkett enfasizzaw l-importanza li titwettaq din l-istrateġija u saru għadd ta' proposti f'din id-direzzjoni, inkluża l-proposta għal Regolament dwar il-monitoraġġ u r-rapportar tal-

([2]) Konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew, l-24 ta' Ottubru 2014.
([3]) COM(2016) 501 final.
([4]) COM(2017) 479 final.

emissjonijiet ta' CO_2 minn u l-konsum tal-fjuwil ta' vetturi heavy-duty ġodda ([5]) u l-proposta għal Regolament li jistabbilixxi standards ta' rendiment għall-emissjonijiet għal karozzi tal-passiġġieri ġodda u għal vetturi kummerċjali ħfief ġodda bħala parti mill-approċċ integrat tal-Unjoni sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet ta' CO_2 minn vetturi light-duty u li jemenda r-Regolament (KE) Nru 715/2007 ([6]). Għandu jiġi enfasizzat li l-objettiv ta' dawn il-miżuri mhuwiex biss ambjentali, iżda wkoll kwistjoni ta' żamma tal-kompetittività fir-rigward ta' pajjiżi bħaċ-Ċina, il-Ġappun u l-Istati Uniti, fejn diġà hemm fis-seħħ standards ambjentali għall-HDVs.

2.4. Iż-żewġ proposti ttrattati f'din l-opinjoni huma parti mit-tielet pagament akkont fil-pakkett u jikkonċernaw l-istandards ta' rendiment għall-emissjonijiet għal vetturi heavy-duty ġodda u t-tnaqqis taż-żmien meħud sabiex ir-regoli speċjali dwar il-qisien tal-kabini li jagħtu prestazzjoni ajrudinamika mtejba jiġu ppromulgati fil-liġi nazzjonali.

3. **Il-proposti**

3.1. *Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva tal-Kunsill 96/53/KE fir-rigward tal-limitu ta' żmien għall-implimentazzjoni tar-regoli speċjali dwar it-tul massimu fil-każ ta' kabini li jagħtu prestazzjoni ajrudinamika, effiċjenza enerġetika u prestazzjoni tas-sikurezza mtejba* ([7]) *(il-"proposta għal Deċiżjoni")*

3.1.1. Ir-regoli speċjali msemmija hawn fuq għandhom l-għan li jippermettu l-użu ta' kabini b'ajrudinamika mtejba, li jtejbu l-prestazzjoni tal-enerġija u jnaqqsu l-emissjonijiet ta' GHG. Id-Direttiva 96/53/KE kif inhi bħalissa tinkludi moratorju ta' tliet snin għall-introduzzjoni ta' kabini ajrudinamiċi wara tmiem il-perjodu ta' traspożizzjoni. Dan issa qed jiġi propost li jitnaqqas għal erba' xhur mid-dħul fis-seħħ tad-Deċiżjoni, sabiex ikun possibbli li jintużaw kabini ajrudinamiċi mingħajr dewmien żejjed. L-implimentazzjoni teħtieġ modifika ta' regoli dwar l-approvazzjoni tat-tip.

3.1.2. Il-proposta għal Deċiżjoni ma timmodifikax id-dispożizzjonijiet sostantivi tad-Direttiva 96/53/KE.

3.2. *Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi standards ta' rendiment għall-emissjonijiet ta'* CO_2 *għal vetturi heavy-duty ġodda* ([8]) *(il-"proposta għal Regolament")*

3.2.1. Il-proposta għal Regolament tistabbilixxi miri għat-tnaqqis tal-emissjonijiet ta' CO_2 mill-HDVs koperti mill-proposta għal Regolament kif ġej: bi 15 % għall-perjodu 2025-2029; u, għall-perjodu mill-1 ta' Jannar 2030 'il quddiem, b'mill-inqas 30 %, b'dan tal-aħħar soġġett għal reviżjoni li għandha ssir fl-2022. L-emissjonijiet ta' referenza huma bbażati fuq data tal-2019 stabbilita permezz tal-monitoraġġ previst fil-proposta għal Regolament dwar il-monitoraġġ u r-rapportar tal-emissjonijiet ta' CO_2 minn u l-konsum tal-fjuwil ta' vetturi heavy-duty ġodda (l-emissjonijiet tas-sena ta' referenza) ([9]).

3.2.2. Il-proposta għal Regolament tkopri trakkijiet b'piż mgħobbi ta' aktar minn 16-il tunnellata, tratturi, kif ukoll – fir-rigward tal-inċentivi skont id-dispożizzjonijiet speċjali li japplikaw għal vetturi b'emissjonijiet baxxi jew żero – kowċis, xarabankijiet u trakkijiet li altrimenti jaqgħu barra mill-proposta għal Regolament. Fil-prinċipju, il-vetturi vokazzjonali u l-HDVs mhux maħsuba għall-kunsinna ta' oġġetti mhumiex koperti mill-miri ta' tnaqqis tas-CO_2 skont il-proposta għal Regolament.

3.2.3. Mill-2020, l-emissjonijiet speċifiċi medji ta' kull manifattur mill-2019 'il quddiem għandhom jiġu kkalkolati għal kull sena kalendarja preċedenti skont l-atti ta' implimentazzjoni u abbażi tal-informazzjoni miġbura skont ir-regolament dwar il-monitoraġġ propost (ara l-punt 3.2.1 hawn fuq) u tal-fattur ta' emissjonijiet baxxi jew żero li għandu jiġi stabbilit.

3.2.4. Għal vetturi b'emissjonijiet baxxi u żero, mill-2020 għandu jiġi ddeterminat fattur ta' emissjonijiet baxxi u żero mill-Kummissjoni għal kull manifattur mill-2019 'il quddiem. Kull vettura b'emissjonijiet baxxi jew żero għandha tingħadd bħala żewġ vetturi. Il-fattur ta' emissjonijiet baxxi u żero għandu jnaqqas l-emissjonijiet speċifiċi medji b'massimu ta' 3 % jew, fir-rigward tax-xarabankijiet, il-kowċis u t-trakkijiet li normalment ma jaqgħux taħt ir-regolament, b'massimu ta' 1,5 %.

([5]) COM(2017) 279 final – 2017/0111 COD.
([6]) COM(2017) 676 final – 2017/0293 (COD).
([7]) COM(2018) 275 final – 2018/0130 (COD).
([8]) COM(2018) 284 final – 2018/0143 (COD).
([9]) COM(2017) 279 final – 2017/0111 (COD).

3.2.5. Mill-2026, il-miri speċifiċi għall-emissjonijiet tal-manifatturi għas-sena sussegwenti għandhom jiġu ddefiniti mill-Kummissjoni permezz tal-atti ta' implimentazzjoni abbażi tad-data għas-sena preċedenti. Huma għandhom ikunu bbażati fuq il-miri stabbiliti fir-regolament, l-emissjonijiet tas-sena ta' referenza (2019), is-sehem tal-manifatturi ta' vetturi f'kull kategorija u l-kilometraġġ u t-tagħbija utli annwali ta' kull kategorija.

3.2.6. Jistgħu jiġu akkwistati krediti u djun. Dawn jiġu kkalkolati fuq il-bażi tad-differenza bejn trajettorja tat-tnaqqis – li għandha tiġi stabbilita għal kull manifattur abbażi tal-emissjonijiet tas-sena ta' referenza u l-miri għall-2025 u l-2030 – u l-emissjonijiet speċifiċi medji ta' manifattur; differenza pożittiva tipproduċi kreditu. Sadanittant, differenza negattiva bejn l-emissjonijiet speċifiċi medji u l-mira tal-emissjonijiet speċifiċi ta' manifattur twassal għal dejn tal-emissjonijiet.

3.2.7. Il-krediti tal-emissjonijiet jistgħu jiġu akkwistati matul il-perjodu 2019-2029, iżda l-krediti għall-perjodu 2019-2024 jistgħu jintużaw biss fl-isfond tal-mira speċifika tal-emissjonijiet għall-2025. Id-djun għall-perjodu 2025-2029 ma jistgħux jaqbżu 5 % tal-mira tal-emissjonijiet speċifiċi tal-manifattur għall-2025, immultiplikata bl-għadd ta' HDVs tal-manifattur f'dik is-sena ("il-limitu tad-dejn tal-emissjonijiet"). Id-djun u l-krediti jistgħu jiġu rrapportati matul il-perjodu 2025-2028, iżda għandhom jiġu approvati kompletament fl-2029.

3.2.8. L-emissjonijiet eċċessivi, skont is-sena jew għall-perjodu 2025-2029, ser iwasslu sabiex il-Kummissjoni timponi primjum għal emissjonijiet eċċessivi kkalkolat fuq il-bażi ta' EUR 6 800/gCO_2/tkm. Il-primjums għall-eċċess għandhom jitqiesu bħala dħul għall-baġit ġenerali tal-Unjoni.

3.2.9. Il-proposta għal Regolament fiha wkoll dispożizzjonijiet dwar il-monitoraġġ tal-konformità tal-vetturi u l-pubblikazzjoni tad-data u l-prestazzjoni tal-manifattur.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1. *Il-proposta għal Deċiżjoni*

4.1.1. Il-KESE jappoġġja l-inizjattiva li tippermetti implimentazzjoni aktar bikrija tad-dispożizzjonijiet dwar l-użu ta' disinn tal-kabina li għandu jtejjeb l-effiċjenza enerġetika u b'hekk inaqqas l-emissjonijiet, kif ukoll itejjeb il-kompetittività tal-industrija awtomobilistika tal-UE. Il-KESE jenfasizza li l-proposta ma tinvolvi l-ebda bidla sostantiva fid-Direttiva 96/53/KE, iżda taġġusta biss l-iskeda ta' żmien għall-implimentazzjoni.

4.1.2. Il-KESE jinnota li regolamenti ġodda huma meħtieġa qabel l-implimentazzjoni ta' kabini ajrudinamiċi li jeċċedu r-restrizzjonijiet attwali fuq il-piż/id-dimensjonijiet tal-vettura. Kif meħtieġ skont l-Artikolu 9 tad-Direttiva (UE) 2015/719, dawn ir-regolamenti l-ġodda se jkopru erba' oqsma:

— il-prestazzjoni ajrudinamika

— is-sigurtà tal-utenti tat-triq li huma vulnerabbli eż. il-viżibbiltà, l-eliminazzjoni ta' blind spots eċċ.

— it-tnaqqis fil-ħsara jew korriment lil sewwieqa u utenti oħrajn tat-triq f'każ ta' ħabta

— is-sikurezza u l-kumdità tas-sewwieqa, eż. id-dimensjonijiet ta' ġewwa tal-kabina.

4.1.3. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tikkonsulta mal-partijiet interessati rilevanti, pereżempju t-trejdjunjins li jirrappreżentaw lis-sewwieqa, operaturi ta' trasport tal-merkanzija bit-triq eċċ., qabel ma tiffinalizza dawn il-proposti.

4.1.4. Il-KESE jassumi li r-regoli tal-approvazzjoni tat-tip emendati meħtieġa se jiżguraw ambjent tax-xogħol għas-sewwieqa li huwa mill-inqas daqs l-istandards attwali.

4.2. *Il-proposta għal Regolament*

4.2.1. Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni, li tidher li tilħaq bilanċ raġonevoli bejn l-għanijiet tat-tnaqqis tal-emissjonijiet ta' GHG fir-rigward tal-mobbiltà, l-inkoraġġiment tal-innovazzjoni fl-industrija awtomobilistika tal-UE u t-titjib tal-kompetittività tagħha. Hija segwitu għall-proposta dwar il-monitoraġġ u r-rapportar tal-emissjonijiet ta' CO_2 mill-HDVs, imsemmija fil-punt 2.3 hawn fuq u milqugħa mill-KESE.

4.2.2. Il-KESE jinnota li l-proposta għal Regolament hija leġislazzjoni kumplessa ħafna. Il-KESE jiddispjaċih li jidher li kien impossibbli li jitfassal abbozz ta' test aktar ċar u aktar faċilment aċċessibbli. F'dan il-kuntest il-KESE jiddispjaċih ukoll li t-terminoloġija għad-denominazzjonijiet ta' vetturi b'emissjonijiet baxxi – jew żero – tvarja daqstant fit-tliet proposti relatati mal-emissjonijiet tas-CO_2 tal-vetturi li huma parti tal-pakkett tal-mobilità. Pereżempju, l-Artikolu 4 u t-Tabella 2 fl-Anness

tal-proposta b'emendi għad-Direttiva 2009/33/KE dwar il-promozzjoni ta' vetturi nodfa u effiċjenti fl-użu tal-enerġija ([10]) u l-Artikolu 3 tal-proposta għal riformulazzjoni tar-Regolament (KE) Nru 715/2007 dwar l-istandards tas-CO_2 ta' karozzi u vannijiet ([11]) jiddefinixxu individwalment emissjonijiet baxxi jew żero b'modi differenti. Tintuża terminoloġija terza fil-proposta għal Regolament. Huwa ta' dispjaċir li ma ntużatx terminoloġija komuni koerenti.

4.2.3. Minbarra l-objettivi ambjentali tal-proposta, il-KESE jilqa' wkoll b'mod partikolari l-aspett tal-kompetittività, filwaqt li jżomm f'moħħu li hemm fis-seħħ standards tas-CO_2 u sistemi ta' monitoraġġ għall-HDVs, pereżempju, fiċ-Ċina, fil-Ġappun u fl-Istati Uniti. Għalhekk, huwa importanti li l-industrija awtomobilistika tal-UE tiġi mħeġġa tikseb standards simili, bil-għan li tkun tista' tikkompeti b'mod effiċjenti f'dawn is-swieq u fi swieq oħrajn.

4.2.4. Il-KESE japprezza l-approċċ teknoloġikament newtrali tal-proposta għal Regolament, minħabba li dan għandu joħloq il-kundizzjonijiet għal approċċ wiesa' għall-iżvilupp ta' sistemi tal-motopropulsjoni b'emissjonijiet baxxi jew żero, inkluż l-iżvilupp ulterjuri tal-magna bil-kombustjoni.

4.2.5. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-importanza li jiġu żviluppati sistemi tal-motopropulsjoni alternattivi għall-HDVs, filwaqt li jitqies ukoll il-kuntest kummerċjali li fih ġeneralment jintużaw dawk il-vetturi. F'dan il-kuntest, il-KESE jiġbed ukoll l-attenzjoni għall-firxa wiesgħa ta' soluzzjonijiet disponibbli bħalissa u għall-evoluzzjoni dinamika f'dan il-qasam, li tfisser li l-istampa qed tinbidel b'mod kostanti. Għalhekk, il-KESE jenfasizza l-importanza, b'mod partikolari fir-rigward tal-HDVs, li jiġu evitati soluzzjonijiet nazzjonali diverġenti li jfixklu l-funzjonament tas-suq intern billi jimpedixxu l-mobbiltà transkonfinali.

4.2.6. Il-KESE jieħu nota tal-mira ta' 15 % għat-tnaqqis tal-emissjonijiet ta' CO_2 matul il-perjodu 2020-2025 u huwa tal-fehma li dan għandu jitqies bħala objettiv ta' sfida, filwaqt li jżomm f'moħħu li dan it-tip ta' obbligu huwa ġdid għall-HDVs, li huma wkoll għamla ta' vettura li hija ġdida għat-tip ta' rekwiżiti stabbiliti fil-proposta għal Regolament.

4.2.7. Madankollu, il-KESE huwa sodisfatt li l-mira stabbilita hija konsiderevolment taħt il-mira ġenerali għat-tnaqqis tas-CO_2 stabbilita għall-UE, li hija wkoll konformi mal-fehma tal-Kunsill Ewropew ta' Ottubru 2014 rigward it-talbiet li jistgħu raġonevolment isiru fuq is-settur tat-trasport. F'dan il-kuntest, il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon ukoll is-sistema ta' debitu/kreditu proposta, li tipprovdi flessibbiltà li tista' tkun meħtieġa, mill-inqas għal perjodu ta' żmien partikolari.

4.2.8. Il-prevedibbiltà hija importanti kemm għall-industrija awtomobilistika, kif ukoll għas-settur tat-trasport. Għal tal-ewwel, hija kwistjoni li tkun taf x'għandek tistenna meta tiżviluppa mudelli ġodda u soluzzjonijiet tekniċi ġodda, li t-tnejn huma proġetti fit-tul. Għal tal-aħħar, hija kwistjoni li tkun tista' tagħmel għażliet infurmati tajjeb, pereżempju, meta tinvesti f'vettura ġdida. Għal dik ir-raġuni, huwa importanti li jiġu definiti miri aktar preċiżi għat-trajettorja tas-CO_2 wara l-2030.

4.2.9. L-innovazzjoni tista' twassal ukoll għal bidliet fil-kundizzjonijiet tax-xogħol fl-industrija awtomobilistika u ħtieġa għal kompetenzi ġodda. Din tista' tirriżulta wkoll minn ambjent tax-xogħol mibdul u teknoloġiji ġodda li jistgħu jpoġġu domandi ġodda fuq, pereżempju, is-sewwieqa. Dan l-aspett soċjali tal-iżviluppi teknoloġiċi jrid jiġi trattati b'mod suffiċjenti sabiex jiġu żgurati kundizzjonijiet tax-xogħol adegwati u taħriġ biex jinksbu ħiliet ġodda. Id-djalogu bejn l-imsieħba soċjali hija meħtieġa wkoll biex tkun żgurata tranżizzjoni sostenibbli.

4.2.10. Il-proposta għal Regolament tittratta biss il-karatteristiċi tekniċi tal-vettura. Għalhekk, il-KESE jiġbed l-attenzjoni wkoll għad-diġitalizzazzjoni tat-trasport – inkluż l-iżvilupp ta' vetturi awtomatiċi u ta' rutini tas-sewqan – li, minbarra t-titjib li sar fir-rendiment tas-CO_2 tal-vetturi, ser inaqqsu wkoll l-impronta tal-karbonju tal-HDVs. Bl-istess mod, l-effiċjenza mtejba potenzjali li ġġib magħha d-diġitalizzazzjoni – pereżempju, grazzi għal ippjanar imtejjeb tal-vjaġġi u raggruppamenti tal-merkanzija magħmula possibbli permezz ta' pjattaformi diġitali – jista' jkollha effetti sinifikanti fuq ir-rendiment attwali tal-emissjonijiet.

([10]) COM(2017) 653 final – 2017/0291 (COD).
([11]) COM(2017) 676 final – 2017/0293 (COD).

4.2.11. L-effiċjenza mtejba u l-użu aħjar tal-kapaċità ser inaqqsu wkoll l-ispejjeż għal kull unità ttrasportata u, b'hekk, itejbu l-kompetittività tal-industrija tat-trasport.

4.2.12. Għalhekk, huwa importanti li d-data ta' simulazzjoni VECTO, li għandha tintuża għall-monitoraġġ u l-kontroll tal-istandards, tiġi kkomplementata minn data tal-ħajja reali. B'hekk, il-KESE jilqa' d-dikjarazzjoni magħmula mill-Kummissjoni, fil-kuntest tal-adozzjoni mill-Parlament Ewropew tar-riżoluzzjoni leġislattiva fuq ir-Regolament dwar il-monitoraġġ tal-emissjonijiet ta' CO_2 mill-HDVs, li hija għandha l-intenzjoni li tikkomplementa l-metodi attwali tal-ġbir tad-data b'testijiet fit-triq, li jkopru l-prestazzjoni tal-HDVs fit-triq ([12]).

5. **Kummenti speċifiċi – il-proposta għal Regolament**

5.1. Skont il-memorandum ta' spjegazzjoni, l-eżenzjonijiet mill-istandards tal-emissjonijiet ta' CO_2 huma pprovduti għal vetturi vokazzjonali. Eżenzjonijiet speċifiċi huma stabbiliti fit-tieni subparagrafu tal-Artikolu 1 (kalkolu tal-emissjonijiet ta' referenza tas-CO_2) u fl-Artikolu 4 (l-emissjonijiet speċifiċi medji ta' manifattur). Min-naħa l-oħra, dawn ma jissemmewx la fl-Artikolu 2 (kamp ta' applikazzjoni) u lanqas fl-Artikolu 6 (il-miri speċifiċi għall-emissjonijiet tal-manifattur). Għalhekk, is-sitwazzjoni ta' dawk il-vetturi skont il-proposta għal Regolament ma tidhirx li hija ċara għalkollox. Madankollu, jidher li l-vetturi vokazzjonali huma fil-fatt koperti mill-għanijiet ta' tnaqqis tas-CO_2 stabbiliti fl-Artikolu 1(a) u (b) u kkunsidrati meta jiġu stabbiliti l-miri tal-emissjonijiet speċifiċi għall-manifattur u għall-fini tal-istabbiliment tad-djun tal-emissjonijiet skont l-Artikolu 7. Fl-opinjoni tal-KESE, l-effetti tal-istatus speċifiku tal-vetturi vokazzjonali għandhom jiġu spjegati aħjar, possibbilment b'żieda mal-premessa 17.

5.2. It-terminu "primjum għal emissjonijiet eċċessivi" fl-Artikolu 8 tal-proposta għal Regolament jimplika xi ħaġa li tiġi riċevuta aktar milli tip ta' penali li trid titħallas, kif fil-fatt huwa l-każ. Jista' jkun utli, għal raġunijiet ta' ċarezza, li tiġi kkunsidrata bidla, bħal "penali għal emissjonijiet eċċessivi", li tikkorrispondi aktar għar-realtà.

5.3. L-Artikolu 8 tal-proposta għal Regolament jiddikjara li l-ammonti tal-primjum għal emissjonijiet eċċessivi għandhom jitqiesu bħala dħul għall-baġit ġenerali tal-Unjoni. Il-KESE huwa tal-fehma li dawn l-ammonti għandhom jiġu allokati għall-iżvilupp ta' soluzzjonijiet sostenibbli fis-settur tal-karozzi jew fis-settur tat-trasport.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([12]) Parlament Ewropew P8_TA-PROV(2018)0246.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm Ewropa Diġitali għall-perjodu 2021-2027"

(COM(2018) 434 final — 2018/0227 (COD))

(2019/C 62/46)

Relatur: **Norbert KLUGE**

Korelatur: **Ulrich SAMM**

Konsultazzjoni	Konsultazzjoni mitluba mill-Parlament Ewropew, 14.6.2018 Konsultazzjoni mitluba mill-Kunsill, 25.6.2018
Bażi legali	Artikoli 172, 173(3) u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Bureau	19.6.2018
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	212/0/2

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jilqa' l-fatt li l-Kummissjoni Ewropea stabbiliet programm Ewropa Diġitali, li jenfasizza l-intenzjoni li l-Ewropa ssir attur ewlieni fid-diġitalizzazzjoni u biex tiżdied is-saħħa ekonomika u l-kompetittività tagħha fix-xena dinjija. L-għan tal-programm Ewropa Diġitali huwa li jistabbilixxi suq intern diġitali uniku u li jsawwar il-bidla diġitali b'mod pożittiv għaċ-ċittadini Ewropej kollha. Dan il-programm għandu l-potenzjal li jkollu impatt ta' suċċess; iżda dan jista' jseħħ biss jekk id-dettalji li sa issa għadhom ma ġewx iċċarati, jiġu definiti b'mod korrett.

1.2. Ir-riċerkaturi huma fost l-ixpruni tal-iżvilupp soċjali u ekonomiku, il-ħiliet u l-kapaċitajiet huma prerekwiżit għal livell għoli ta' riċerka u għall-implimentazzjoni prattika tal-programm. Għalhekk, dawn huma fost il-fatturi ta' suċċess għall-programm. Għaldaqstant, għall-KESE, il-programm huwa prijorità importanti għall-promozzjoni tar-riċerka u l-iżvilupp.

1.3. Sabiex ikun żgurat li r-riżultati tar-riċerka u l-iżvilupp jiġu mxerrda u jkunu ta' benefiċċju għaċ-ċittadini kollha tal-Unjoni Ewropea (UE), il-KESE jixtieq isaħħaħ id-djalogu bejn ir-riċerkaturi, l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Kwistjonijiet kumplessi għandhom jiġu ppreżentati b'tali mod li jistgħu jiġu mifhuma u segwiti wkoll minn min mhux espert. Il-KESE jissuġġerixxi wkoll li l-programm għandu jkollu rabta mal-prinċipji ta' finanzjament tar-riċerka taħt Orizzont 2020 (Orizzont Ewropa), li huma bbażati, fost l-oħrajn, fuq il-Karta Ewropea għar-Riċerkaturi u l-prinċipji ta' "riċerka u innovazzjoni responsabbli" u "xjenza miftuħa".

1.4. Il-KESE japprezza l-fatt li l-appoġġ għall-ħiliet diġitali sar element ewlieni tal-programm. L-għarfien u l-ħiliet diġitali huma l-prerekwiżit għall-ilħuq tal-erba' prijoritajiet l-oħrajn. Huwa ta' dispjaċir li l-baġit għal din il-prijorità huwa anqas mill-baġit tal-prijoritajiet l-oħrajn. Għalhekk il-KESE jappoġġja l-proposta tal-Parlament Ewropew li l-baġit għandu jiżdied minn EUR 700 miljun (7,6 % tal-baġit totali) għal EUR 830 miljun (9 % tal-baġit totali). Huwa jenfasizza wkoll, madankollu, li primarjament huma l-Istati Membri, u l-baġits nazzjonali tagħhom, li huma responsabbli mill-kwistjonijiet edukattivi. Il-KESE jinnota li l-baġits għall-ħiliet diġitali fl-Istati Membri tal-UE jvarjaw b'mod konsiderevoli. Għaldaqstant jistieden lill-Kummissjoni sabiex tiġbed l-attenzjoni tal-Istati Membri fir-rigward tar-responsabbiltà importanti li għandhom f'dan il-qasam sabiex jiżguraw li ċ-ċittadini kollha jibbenefikaw bl-istess mod mid-diġitalizzazzjoni.

1.5. Il-KESE jirrikonoxxi l-ħtieġa li jkunu mħarrġa u reklutati talenti b'livell għoli ta'kwalifiki sabiex tittejjeb l-attraenza tal-Ewropa bħala post tax-xogħol għal dan il-grupp fil-kompetizzjoni globali. Il-KESE jenfasizza wkoll li l-programm ma għandux jiffoka biss fuq sforzi partikolari għall-iżvilupp ta' kapaċitajiet u ħiliet diġitali avvanzati u ta' livell għoli. Għandu jkun hemm appoġġ komprensiv għan-negozji, il-ħaddiema u l-konsumaturi għall-introduzzjoni u l-użu kemm ta' teknoloġiji diġitali bażiċi kif ukoll dawk avvanzat, għaliex dan huwa ta' importanza deċiżiva għall-kwantità u l-kwalità tal-impjiegi fl-Ewropa, u għall-kompetittività tagħha. Il-KESE jinnota li għad hemm ħafna kumpaniji, ħaddiema u ċittadini li huma neqsin minn tagħmir u ħiliet tekniċi bażiċi. F'dan ir-rigward, il-KESE jagħmel referenza għall-konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew tad-19 ta' Ottubru 2017, li jiddikjaraw li l-investiment fil-ħiliet diġitali għandu jkollu l-għan "li l-Ewropej kollha jingħataw is-setgħa u jiġu abilitati" ([1]).

1.6. Il-programm Ewropa Diġitali se jkun suċċess f'dan il-qasam, jekk jaġixxi bħala "mexxej" u jqis ukoll il-programmi l-oħrajn iffinanzjati mill-UE b'objettivi simili. Il-fondi mill-FSE+, pereżempju, għandhom jiġu inklużi fil-finanzjament ta' miżuri ewlenin.

1.7. Il-KESE jittama li l-imsieħba soċjali u s-soċjetà ċivili se jkunu involuti regolarment fl-implimentazzjoni taċ-ċentri tal-innovazzjoni diġitali. Dawn għandhom jingħataw aċċess għaċ-ċentri tal-innovazzjoni diġitali. Bħala NGOs, dawn jistgħu jagħtu aktar viżibbiltà lill-ħidma taċ-ċentri tal-innovazzjoni diġitali u jtejbu l-aċċettazzjoni tagħhom.

Il-KESE, sa mill-bidu nett, jixtieq jevita żbilanċ soċjali possibbli fl-implimentazzjoni tal-programm. Peress li d-diġitalizzazzjoni taffettwa liċ-ċittadini kollha u l-oqsma kollha tal-ħajja, huwa importanti ħafna li ċ-ċittadini kollha tal-UE jkunu jistgħu jibbenefikaw minnha. Għaldaqstant, il-KESE jqis bħala importanti li l-programm ikun imfassal b'mod li l-vantaġġi u l-opportunitajiet ta' Ewropa Diġitali jkunu jistgħu jinħatfu mill-partijiet kollha tas-soċjetà Ewropea. Id-diġitalizzazzjoni fl-Ewropa għandha ssir inklużiva. Iċ-ċittadini m'għandhomx jiġu esklużi mill-progress diġitali minħabba fatturi bħall-ġeneru, l-istatus soċjali, il-livell ta' edukazzjoni, il-kwalifiki, il-ħiliet diġitali, l-oriġini, l-età jew id-diżabbiltà. Id-"dividend diġitali" li jirriżulta għandu jkun distribwit b'mod ġust, permezz ta' miżuri ta' politika xierqa. Dan m'għandux ikun ta' benefiċċju għal għadd żgħir biss ta' partijiet interessati. Il-miżuri għall-implimentazzjoni tal-programm, għandhom iqisu l-prinċipju, li skontu, fl-UE, kull individwu huwa u jibqa' sid id-data tiegħu.

1.8. Il-KESE jittama li l-programm ikollu rabta aktar mill-qrib mar-realtajiet soċjali. L-effetti fuq is-suq tax-xogħol u l-effetti tad-diġitalizzazzjoni fuq ir-reġjuni, għandhom jiġu kkunsidrati. Għaldaqstant, huwa jħoss li kriterju essenzjali għas-suċċess tal-programm huwa li d-diġitalizzazzjoni twassal għall-parteċipazzjoni ekonomika u għall-impjiegi u li dan iseħħ fir-reġjuni kollha tal-Ewropa.

1.9. Il-KESE jittama li l-UE tkun ikkunsidrata bħala attur fix-xena globali li jikkomunika l-għarfien u li jista' jżomm il-pass maċ-Ċina u l-Istati Uniti fis-suq internazzjonali. Dan jinkludi wkoll li n-negozji u l-ħaddiema jkollhom fiduċja fit-teknoloġija. Il-programm Ewropa Diġitali jista' joħloq valur miżjud, partikolarment f'oqsma fejn il-pajjiżi individwali ma jistgħux jiksbu wisq waħedhom. Dan jgħodd, b'mod speċjali, għall-prijorità fir-rigward taċ-ċiberkriminalità, bl-iżvilupp konġunt ta' metodi u strateġiji kontra attakki ċibernetiċi minn barra l-Ewropa. Dan jinkludi, pereżempju, il-bini ta' industrija tal-mikroċipp indipendenti Ewropea.

1.10. Il-KESE jappoġġja l-fatt li l-azzjonijiet kollha tal-Programm ikunu jsegwu l-prinċipji etiċi. F'dan ir-rigward, il-KESE jfakkar fl-appell tiegħu għall-applikazzjoni tal-prinċipju "human-in-command", b'mod partikolari fl-iżvilupp ulterjuri u l-applikazzjoni tal-intelliġenza artifiċjali fid-dinja tax-xogħol. Abbażi ta' dawn il-prinċipji etiċi, miżuri leġislattivi ulterjuri huma indispensabbli (pereżempju, fir-rigward tar-responsabbiltà, il-protezzjoni tad-data, il-protezzjoni tal-impjegati u tal-konsumaturi). Fl-aħħar nett, id-diġitalizzazzjoni ulterjuri tas-soċjetà tagħna se tkun suċċess biss, jekk flimkien mal-leġislazzjoni, jingħata bidu għal iżviluppi kulturali sabiex titqajjem kuxjenza dwar il-benefiċċji u r-riskji tal-iżviluppi diġitali.

2. **Sfond — Il-programm Ewropa Diġitali**

2.1. Fit-2 ta' Mejju 2018, il-Kummissjoni adottat proposta għall-Qafas Finanzjarju Pluriennali li jmiss għall-perjodu 2021–2027. Bħala parti minn dan il-qafas, fis-6 ta' Ġunju 2018, il-Kummissjoni ppubblikat Regolament li jistabbilixxi l-programm Ewropa Diġitali għall-perjodu 2021–2027.

([1]) EUCO 14/17 – Laqgħa tal-Kunsill Ewropew (19 ta' Ottubru 2017) – Konklużjonijiet.

2.2. L-għan tal-Kummissjoni bil-programm Ewropa Diġitali huwa li tagħti lill-istrateġija tas-Suq Uniku Diġitali qafas finanzjarju sod u biex tagħmel tajjeb għan-nuqqas ta' investiment, għal liema skop l-UE allokat baġit totali ta' EUR 9,2 biljun. L-objettiv ġenerali tal-programm huwa li jingħata appoġġ lid-diġitalizzazzjoni tal-industrija. Dan se jżid il-gwadanni mill-bidla diġitali, li se jservu ta' benefiċċju għaċ-ċittadini kollha Ewropej, l-amministrazzjonijiet pubbliċi u n-negozji fl-UE.

2.3. Il-programm Ewropa Diġitali jkopri ħames prijoritajiet speċifiċi: (1) computing ta' prestazzjoni għolja, (2) l-intelliġenza artifiċjali, (3) iċ-ċibersigurtà u l-fiduċja, (4) il-ħiliet diġitali avvanzati, u (5) l-iżgurar tal-użu wiesa' ta' teknoloġiji diġitali fis-soċjetà u fl-ekonomija kollha. Huwa jittratta wkoll id-diġitalizzazzjoni tal-industrija.

2.4. Il-prijorità "computing ta' prestazzjoni għolja" tinvolvi l-użu ta' superkompjuters sabiex jinħolqu kapaċitajiet sabiex tittejjeb l-abbiltà li jkunu pproċessati l-kwantitajiet dejjem jiżdiedu ta' data. B'baġit ta' EUR 2,7 biljun, il-programm huwa ntiż sabiex iżid il-kapaċitajiet tal-UE fil-computing ta' prestazzjoni għolja u l-ipproċessar tad-data u jsir użu sħiħ minn dawk il-kapaċitajiet fl-indirizzar tat-tibdil fil-klima u t-titjib tas-sigurtà u l-kura tas-saħħa.

2.5. Il-Kummissjoni trid tagħmel użu miż-EUR 2,5 biljun ippjanati għall-intelliġenza artifiċjali (IA) sabiex tibni u ssaħħaħ il-kapaċitajiet tal-UE f'dan il-qasam. Dan jinkludi l-iżvilupp, l-aċċess sigur u l-ħażna ta' algoritmi u settijiet ta' data kbar. Il-faċilitajiet eżistenti tal-ittestjar u l-esperimentazzjoni tal-IA fl-Istati Membri se jkunu msaħħa wkoll, u l-kooperazzjoni bejn l-istituzzjonijiet se tiġi promossa. Il-progress teknoloġiku miksub se jintuża min-negozji u l-istituzzjonijiet pubbliċi.

2.6. Iż-EUR 2 biljun allokati għaċ-"ċibersigurtà u l-fiduċja" se jintużaw biex ikun żgurat li l-UE jkollha l-kapaċitajiet industrijali u teknoloġiċi li teħtieġ biex tissalvagwardja s-soċjetà, id-demokrazija u l-ekonomija tagħha. Dawn l-investimenti se jintużaw, fost l-oħrajn, bħala koinvestiment mal-Istati Membri f'tagħmir u għodod avvanzati taċ-ċibersigurtà, sabiex tkun żgurata l-implimentazzjoni tas-soluzzjonijiet l-aktar riċenti fir-rigward taċ-ċibersigurtà fis-setturi kollha tal-ekonomija, sabiex isir l-aħjar użu tal-għarfien eżistenti Ewropew ħalli jkunu msaħħa l-kapaċitajiet f'dan il-qasam fl-Istati Membri u s-settur privat.

2.7. Sabiex nikkapitalizzaw fuq l-investiment fit-teknoloġija diġitali, neħtieġu soċjetà u forza tax-xogħol kompetenti. Taħt ir-raba' prijorità speċifika, il-Kummissjoni Ewropea qed talloka EUR 700 miljun għall-promozzjoni ta' ħiliet diġitali avvanzati, partikolarment fil-computing ta' prestazzjoni għolja, l-intelliġenza artifiċjali, ir-reġistri distribwiti (pereżempju. l-Blockchain) u ċ-ċibersigurtà. L-għan huwa li jitfassal u jingħata taħriġ u korsijiet fuq perjodu twil għall-istudenti, professjonisti tal-IT u l-forza tax-xogħol, kif ukoll sabiex ikunu appoġġjati korsijiet ta' taħriġ fuq perjodu qasir, u taħriġ fuq il-post tax-xogħol. Primarjament, dan it-taħriġ se jingħata permezz ta' ċentri tal-innovazzjoni diġitali.

2.8. L-amministrazzjoni pubblika u l-provediment ta' servizzi f'oqsma ta' interess pubbliku se jkunu appoġġjati taħt il-ħames prijorità speċifika. Il-baġit ta' EUR 1,3 biljun, se jintuża sabiex ikun żgurat li s-settur pubbliku u l-oqsma bħas-saħħa u l-kura, l-edukazzjoni, it-trasport u s-setturi kulturali u dawk kreattivi jistgħu jużaw u jaċċessaw teknoloġiji diġitali tal-ogħla livell. Barra minn hekk, l-industrija u l-amministrazzjoni pubblika, b'mod partikolari l-intrapriżi żgħar u medji (SMEs), se jingħataw l-għajnuna biex jintroduċu t-teknoloġiji diġitali.

3. **Kummenti Ġenerali**

3.1. Id-diġitalizzazzjoni u t-tibdil fl-ambjenti tax-xogħol u tal-għajxien tagħna li jirriżultaw mill-progress teknoloġiku jinsabu kullimkien. Kważi ma fadal l-ebda sfera tal-ħajja li mhix diġà affettwata.

3.2. Il-KESE jilqa' l-preżentazzjoni tal-Kummissjoni tal-programm Ewropa Diġitali, peress li juri l-importanza li l-Kummissjoni tagħti lis-suġġett. Il-prijoritajiet stabbiliti jistgħu jġibu valur miżjud ċar tal-UE billi jippromovu l-aktar teknoloġija avvanzata li tista' tgħin fl-indirizzar tal-akbar sfidi soċjali ta' żmienna u tista' tħalli impatt pożittiv fuq l-impjiegi, il-kompetittività u l-kundizzjonijiet ġenerali tal-għajxien għaċ-ċittadini kollha. Dan huwa kkonfermat mill-fatt li, fil-komunikazzjoni dwar il-qafas finanzjarju pluriennali, il-Kummissjoni tippreżenta xenarju li jipprevedi l-irduppjar tal-investiment fis-settur diġitali ([2]). Il-KESE jenfasizza wkoll il-ħtieġa għall-investiment soċjali b'rabta mal-bidla diġitali, sabiex ikun żgurat li s-soċjetà kollha kemm hi tibbenefika minn din il-bidla. Jenfasizza wkoll li l-bniedem għandu dejjem ikollu l-kontroll fuq il-magna ("human-in-command"), b'mod partikolari fil-qasam tal-IA.

([2]) COM(2018) 98 final.

3.3. Il-KESE jinsab kuntent li, bil-programm Ewropa Diġitali, il-Kummissjoni qed tappoġġja l-introduzzjoni u l-użu ottimali tal-kapaċitajiet diġitali. Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li l-kapaċitajiet diġitali jipprovdu l-bażi għall-innovazzjoni f'oqsma ta' interess ġenerali u fl-ekonomija. Sabiex tinkiseb tranżizzjoni diġitali pożittiva fl-UE, l-aċċess għall-aqwa teknoloġiji diġitali u l-ħiliet xierqa huwa indispensabbli. Il-KESE jqis li l-baġit previst huwa sostanzjali, iżda mhux kumparabbli mal-baġits tal-kompetituri, jiġifieri l-Istati Uniti u ċ-Ċina. Madankollu, huwa konvint, li permezz ta' dan il-baġit se jkun possibbli li jintlaħqu l-għanijiet previsti, iżda jirrimarka li se jkun hemm il-ħtieġa ta' żieda sostanzjali fl-investiment fl-Istati Membri tal-UE sabiex iżommu livell ta' klassi dinjija fl-Ewropa.

3.4. Għall-KESE huwa importanti li jsir minn kollox sabiex is-soċjetà Ewropea kollha kemm hi tkun parteċipi fl-iżvilupp teknoloġiku. L-għan tal-programm Ewropa Diġitali għandu jkun li jiżgura li d-dividend diġitali li se jinkiseb tul is-snin u l-għexieren ta' snin f'diversi oqsma jkun distribwit b'mod ġust fost il-popolazzjoni kollha tal-Ewropa, bħal pereżempju s-sjieda tad-data. Peress li d-diġitalizzazzjoni taffettwa lil kull ċittadin u kull qasam tal-ħajja, huwa indispensabbli li kulħadd ikun jista' jibbenefika minnha. Il-benefiċċji ekonomiċi u soċjali kollha ta' din il-bidla lejn id-diġitalizzazzjoni jistgħu jintlaħqu biss jekk l-Ewropa tkun tista' tipprovdi netwerks ta' kapaċità għolja f'żoni urbani u rurali li jilħqu l-istrati kollha tas-soċjetà. Dan se jirrikjedi investiment pubbliku peress li s-suq waħdu mhux se jkopri ż-żoni remoti kollha u jiggarantixxi aċċess minimu diġitali għall-membri vulnerabbli tas-soċjetà tagħna.

3.5. Għall-KESE, huwa importanti li approċċ iffukat u kkoordinat fl-UE jista' jipprovdi valur miżjud, li l-pajjiżi individwali ma jaslux jiksbuh waħedhom. Dan jinkludi, b'mod partikolari, l-istabbiliment ta' industrija tal-mikroċipp indipendenti Ewropea permezz tal-programm ta' appoġġ għall-computing ta' prestazzjoni għolja ([3]), l-iżvilupp konġunt ta' metodi u strateġiji kontra attakki ċibernetiċi esterni ([4]), l-istabbiliment ta' standards għas-suq uniku diġitali, l-applikazzjoni konsistenti tar-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-Data, u li jkun żviluppat aktar, b'mod partikolari, fir-rigward ta' applikazzjonijiet b'rabta mal-IA ([5]) u l-vetturi awtonomi ([6]). L-applikazzjoni tal-valuri Ewropej (il-protezzjoni tad-data, il-protezzjoni tal-privatezza, il-protezzjoni soċjali, is-sostenibbiltà) fl-iżvilupp tal-intelliġenza artifiċjali tista', xi darba, tkun vantaġġ kompetittiv, meta ċ-ċittadini jsiru aktar konxji tal-użu tal-metodi ta' użu ta' data minn partijiet terzi (l-Istati Uniti) u l-potenzjal tas-sorveljanza tas-sistemi tal-intelliġenza artifiċjali (iċ-Ċina).

3.6. Il-KESE jilqa' l-fatt li, fil-programm Ewropa Diġitali, id-diġitalizzazzjoni tal-industrija ingħatat prominenza f'diversi okkażjonijiet. Ma hemm l-ebda dubju li l-bidla diġitali tista' tirnexxi biss jekk in-negozji kollha u l-impjegati tagħhom jistgħu jibbenefikaw minnha. Għalhekk ikun tajjeb jekk dan l-aspett jiġi integrat b'mod aktar konsistenti fil-programm sabiex il-progress li jsir ikun jista' jiġi identifikat, pereżempju permezz ta' indikaturi tad-diġitalizzazzjoni fost in-negozji ta' diversi daqsijiet.

3.7. Sabiex tingħata spinta lill-kapaċitajiet tekniċi u diġitali, parti sostanzjali tal-baġit se jmur għal proġetti ta' riċerka u programmi ta' innovazzjoni. Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa li l-appoġġ għandu jkollu rabta mill-qrib mal-prinċipji tal-finanzjament tar-riċerka taħt Orizzont 2020 (Orizzont Ewropa) li huma bbażati, fost l-oħrajn, fuq il-Karta Ewropea għar-Riċerkaturi ([7]), kif ukoll fuq il-prinċipji ta' "riċerka u innovazzjoni responsabbli" ([8]) u "xjenza miftuħa" ([9]). Il-konformità ma' dawn il-prinċipji hija l-uniku mod biex ikun żgurat li r-riċerka titwettaq fl-interess tal-umanità. Ir-riżultati tar-riċerka għandhom jinftiehmu minn min mhux espert, jiġu mxerrda u jsir użu minnhom. Fil-qosor, ir-riċerka għandha tkun rilevanti għas-soċjetà.

3.8. Sabiex jiġi żgurat li r-riċerka tkun rilevanti għas-soċjetà Ewropea kollha, għandhom isiru sessjonijiet ta' djalogu fuq bażi regolari, fejn ir-riċerkaturi jistgħu jiskambjaw fehmiet u ispirazzjoni kemm ma' xulxin, kif ukoll mas-soċjetà inġenerali.

([3]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 89.
([4]) ĠU C 227, 28.6.2018, p. 86.
([5]) ĠU C 288, 31.8.2017, p. 1, INT/851 dwar l-Intelliġenza Artifiċjali għall-Ewropa (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 51), u TEN/664 dwar l-Inizjattiva li tindirizza l-isfidi tal-pjattaformi onlajn fir-rigward tat-tixrid tad-diżinformazzjoni (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 18).
([6]) TEN/673 dwar Mobilità konnessa u awtomatizzata (ara l-paġna 274 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali), u INT/846 dwar Il-fiduċja, ir-rispett tal-privatezza u s-sigurtà għall-konsumaturi u l-intrapriżi fl-Internet tal-Oġġetti (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 8).
([7]) https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/charter
([8]) https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/science-and-society
([9]) https://ec.europa.eu/research/openscience/

3.9. F'dan ir-rigward, huwa tajjeb li naraw li wieħed mill-għanijiet tal-programm ikun li l-amministrazzjonijiet u n-negozji pubbliċi jipparteċipaw fl-iżvilupp. Il-KESE huwa favur l-iskambji bejn id-diversi partijiet interessati, u jinkoraġġixxi lill-Kummissjoni sabiex twettaq dawn l-iskambji fir-reġjuni u s-setturi kollha, u n-negozji ta' kull daqs. L-introduzzjoni ta' teknoloġiji avvanzati fin-negozji, b'mod partikolari fl-SMEs, tista' tiġi ffaċilitata permezz tas-sħubijiet u kuntest industrijali xieraq. Il-KESE jittama wkoll li l-prinċipju tas-sħubija jkun segwit u li l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili jkunu involuti fl-implimentazzjoni tal-programm Ewropa Diġitali. Id-djalogu soċjali bejn l-imsieħba soċjali jservi ta' appoġġ għall-implimentazzjoni tal-programm Ewropa Diġitali għall-impjegati.

3.10. Il-KESE jirrikonoxxi l-ħtieġa li jkunu mħarrġa u reklutati talenti b'livell għoli ta'kwalifiki sabiex tittejjeb l-attraenza tal-Ewropa bħala post tax-xogħol għal dan il-grupp fil-kompetizzjoni globali. Iżda il-KESE jenfasizza wkoll li l-programm Ewropa Diġitali ma għandux jiffoka biss fuq ħaddiema bi kwalifiki għoljin b'ħiliet diġitali avvanzati. Propju minħabba l-fatt li l-programm għandu l-għan li jwettaq suq uniku diġitali u li jsawwar it-tranżizzjoni diġitali b'mod pożittiv, huwa importanti, li ċ-ċittadini u l-ħaddiema kollha tal-UE jkunu jistgħu jibbenefikaw minn dan il-programm ta' appoġġ sod. Jekk dan ma jistax jinkiseb, hemm riskju li l-qasma soċjali fl-Ewropa tkompli tikber. Kif il-KESE indika f'Opinjonijiet oħrajn, l-ogħla prijorità għall-kisba tas-suq uniku diġitali huwa li jitnaqqas id-distakk fil-ħiliet, inklużi dawk fil-qasam tal-ħiliet diġitali ([10]). Il-Kummissjoni Ewropea, fil-programm tagħha, tagħmel referenza għal programmi ta' appoġġ bħall-FSE+ u l-FEŻR, bħala modi li jkunu trażmessi l-ħiliet diġitali bażiċi. Madankollu, il-mod li dawn il-programmi huma strutturati jfisser li ma jistgħux jipprovdu appoġġ estensiv fl-Ewropa, u għalhekk il-programm Ewropa Diġitali għandu wkoll ikopri livelli ta' ħiliet differenti. Jekk il-fondi previsti f'dan il-programm mhumiex biżżejjed biex jiggarantixxu li l-vantaġġi tad-diġitalizzazzjoni jkunu għall-benefiċċju ta' kulħadd, dawn il-fondi għandhom jitqiegħdu għad-dispożizzjoni minn programmi oħrajn, bħall-FSE+. Il-programm Ewropa Diġitali għandu jaġixxi bħala "mexxej" f'din il-kwistjoni u jqis ukoll il-programmi l-oħrajn sabiex dawn l-għanijiet ikunu jistgħu jintlaħqu. Inkella, id-diversi programmi ta' appoġġ tal-UE jistgħu jispiċċaw li jkunu ta' benefiċċju biss għall-minoranza taċ-ċittadini.

3.11. F'dan ir-rigward, il-KESE jenfasizza l-għan ta' soċjetà inklużiva, li fiha tkun promossa l-ugwaljanza għal kulħadd. Iċ-ċittadini m'għandhomx ikunu żvantaġġati fir-rigward tal-bidla diġitali minħabba fatturi bħall-ġeneru, l-istatus soċjali, il-livell ta' edukazzjoni, il-kwalifiki, il-ħiliet diġitali, l-oriġini, l-età jew id-diżabbiltà.

4. **Osservazzjonijiet speċifiċi**

4.1. Il-KESE jappoġġja l-għan tal-Kummissjoni Ewropea li tiffaċilita l-aċċess għall-ħiliet u t-teknoloġiji diġitali għan-negozji, speċjalment l-SMEs. Madankollu, l-enfasi tal-programm dwar l-avvanz teknoloġiku ma tqisx il-fatt li, anke issa, ħafna ħaddiema u negozji għad għandhom bżonn l-appoġġ fir-rigward tal-elementi bażiċi tad-diġitalizzazzjoni. Il-KESE jenfasizza li l-provediment ta' appoġġ komprensiv lin-negozji fir-rigward tal-introduzzjoni kemm tat-teknoloġija diġitali avvanzata kif ukoll ta' dik bażika huwa ta' importanza deċiżiva għall-kompetittività u l-impjiegi fl-Ewropa. Il-KESE jħeġġeġ id-djalogu soċjali bejn l-imsieħba soċjali, anke fil-qasam tal-investiment mill-programm.

4.2. Il-KESE jilqa' l-prijorità speċifika fir-rigward taċ-ċibersigurtà u l-fiduċja fil-programm. Iċ-ċibersigurtà hija rilevanti wkoll għall-iżvilupp u għall-funzjonament tad-demokraziji tagħna. Il-fiduċja tan-negozji u tal-impjegati fir-rigward taċ-ċibersigurtà hija kruċjali għas-suċċess tal-programm.

4.3. Il-programm għandu jkollu rabta kemm jista' jkun mill-qrib mar-realtajiet soċjali. L-effetti fuq is-suq tax-xogħol u l-effetti differenti tad-diġitalizzazzjoni fuq id-diversi reġjuni, għandhom jiġu kkunsidrati. Il-KESE, għalhekk iqis li huwa importanti li fl-implimentazzjoni tal-programm, għandhom ikunu identifikati l-opportunitajiet li d-diġitalizzazzjoni toħloq għall-parteċipazzjoni ekonomika u għall-impjiegi. Huwa essenzjali wkoll li dawn l-opportunitajiet jiġu promossi fir-reġjuni tal-Ewropa. Il-koordinazzjoni ppjanata mal-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŻR) u l-Fond ta' Koeżjoni huwa mod tajjeb ta' kif dan jista' jinkiseb. Għandu jkun hemm skambji regolari bejn il-programm Ewropa Diġitali, il-FEŻR u l-Fond ta' Koeżjoni. Barra minn hekk, iċ-ċentri ta' innovazzjoni stabbiliti fuq il-post fir-reġjuni għandhom jaħdmu sabiex jilħqu l-għan tal-iżvilupp reġjonali.

4.4. Ir-raba' objettiv ("ħiliet diġitali avvanzati") u d-diġitalizzazzjoni tal-industrija huma maħsuba biex jiġu implimentati b'mod partikolari permezz ta' ċentri ta' innovazzjoni, li se jservu bħala punti ta' aċċess għall-aħħar kapaċitajiet diġitali. Il-KESE jinnota bi pjaċir kemm saret bi ħsieb l-implimentazzjoni tal-programm. Il-KESE jappoġġja l-objettiv li tal-anqas ikun stabbilit ċentru ta' innovazzjoni wieħed f'kull Stat Membru u li l-Istati Membri li jinsabu fl-aktar reġjuni mbiegħda tal-UE

([10]) ĠU C 71, 24.2.2016, p. 65.

jingħataw ċentri addizzjonali. Il-KESE jappoġġja l-kollaborazzjoni bejn iċ-ċentri ta' innovazzjoni, iżda jinsab imħasseb dwar il-piż amministrattiv sostanzjali b'rabta mal-iżvilupp taċ-ċentri ta' innovazzjoni. Il-konsorzji transkonfinali jistgħu jservu ta' għajnuna f'dan ir-rigward. Barra minn hekk, l-involviment tal-imsieħba soċjali u s-soċjetà ċivili għandu jkun prekondizzjoni għaċ-ċentri ta' innovazzjoni diġitali: dan l-involviment jippermetti li l-attivitajiet taċ-ċentri jiġu adegwati fir-rigward tal-ħtiġijiet tan-negozji, tal-ħaddiema u ta' utenti lokali oħrajn tat-teknoloġiji u li l-benefiċċji jsiru aċċessibbli għall-parti l-kbira tas-soċjetà.

4.5. L-objettiv speċifiku tal-promozzjoni ta' ħiliet diġitali avvanzati se jkun element ewlieni biex jinkisbu l-erba' objettivi oħrajn, u għalhekk huwa ta' dispjaċir li għandu baġit aktar baxx mill-oħrajn. Il-KESE jappoġġja l-proposta tal-Parlament Ewropew li l-baġit għandu jiżdied minn EUR 700 miljun (7,6 % tal-baġit totali) għal EUR 830 miljun (9 % tal-baġit totali) [11]. Il-KESE jenfasizza wkoll, madankollu, li primarjament huma l-Istati Membri, u l-baġits nazzjonali tagħhom, li huma responsabbli mill-kwistjonijiet edukattivi. Il-KESE għandu dubji dwar jekk il-Kummissjoni hijiex se tkun tista' tuża l-mezzi kollha meħtieġa sabiex tqajjem kuxjenza fl-Istati Membri fir-rigward tal-urġenza li tkun garantita edukazzjoni diġitali għall-gruppi kollha tal-popolazzjoni, li tibda mill-iskola primarja. Il-baġits għal dan il-kompitu jvarjaw ferm bejn l-Istati Membri. Għaldaqstant, sabiex ħadd ma jkun eskluż minn programmi ta' taħriġ bħal dawn minħabba disponibbiltà limitata mill-baġits nazzjonali, l-UE għandha timmonitorja mill-qrib l-implimentazzjoni ta' din il-prijorità u tikkomunika pubblikament il-konklużjonijiet tagħha.

4.6. Il-KESE, bħall-Parlament Ewropew [12], jinnota li l-azzjonijiet kollha taħt il-programm għandhom ikunu konformi mal-prinċipji etiċi. B'mod partikolari, fir-rigward tal-ħidma fil-qasam tal-intelliġenza artifiċjali, għandhom ikunu segwiti l-prinċipji attwali u dawk futuri [13]. F'dan ir-rigward, il-KESE jfakkar fl-appell tiegħu għall-applikazzjoni tal-prinċipju "human-in-command" bħala l-linja gwida fundamentali għall-iżviluppi futuri f'dan il-qasam. Abbażi ta' dawn il-prinċipji etiċi, miżuri leġislattivi ulterjuri huma indispensabbli (pereżempju fir-rigward tar-responsabbiltà, tal-protezzjoni tad-data u tal-protezzjoni tal-konsumatur). Fl-aħħar nett, id-diġitalizzazzjoni ulterjuri tas-soċjetà tagħna se tkun suċċess biss, jekk, flimkien mal-leġislazzjoni, jkun promoss l-iżvilupp kulturali sabiex iqajjem kuxjenza dwar il-benefiċċji u r-riskji.

4.7. Il-KESE jittama li l-prijorità speċifika dwar l-intelliġenza artifiċjali tiffoka, barra mit-tisħiħ tal-kapaċitajiet u l-aċċessibbiltà tagħhom, fuq il-kwistjoni tar-responsabbiltà legali fir-rigward tal-użu tal-intelliġenza artifiċjali u tas-sistemi awtomatizzati. Huwa pożittiv, li l-bażijiet tad-data għandhom ikunu liberament aċċessibbli għall-SMEs, is-settur pubbliku għandu wkoll jingħata aċċess. Madankollu, hemm il-ħtieġa li n-negozji jkunu ppreparati għal din il-ħidma, u l-ħtieġa ta' gwida legali dwar min se jassumi r-responsabbiltà f'każ ta' inċidenti jew ċirkostanzi simili. Il-protezzjoni tal-impjegati u taċ-ċittadini hija importanti daqs it-tkabbir ekonomiku.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

---

(11) Abbozz ta' Opinjoni 2018/0227 (COD).
(12) Abbozz ta' rapport – 2018/0227 (COD).
(13) https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (KE) Nru 391/2009 fir-rigward tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni"

(COM(2018) 567 final — 2018/0298 (COD))

(2019/C 62/47)

Relatur ġenerali: **Séamus BOLAND**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 10.9.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 10.9.2018
Bażi legali	L-Artikolu 100(2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Deċiżjoni tal-Bureau	18.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	122/0/0
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jaqbel mal-proposta tal-Kummissjoni li jiġi emendat ir-Regolament (KE) Nru 391/2009 dwar l-ispezzjoni u ċ-ċertifikazzjoni tal-bastimenti, li hija meħtieġa bħala riżultat tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni Ewropea (UE).

1.2. Il-KESE jemmen li l-bidliet proposti se joħolqu ambjent ta' opportunità u jirrakkomanda li l-Kummissjoni trawwem kooperazzjoni eqreb bejn l-istituzzjonijiet Ewropej u nazzjonali kollha rilevanti, u l-organizzazzjonijiet rikonoxxuti, li magħhom l-Istati Membri ffirmaw ftehimiet ta' awtorizzazzjoni.

1.3. Il-KESE jilqa' l-fatt li din il-proposta tagħti ċertezza legali lil industrija li fuqha hemm dipendenza kbira fir-rigward tat-trasport mingħajr xkiel ta' merkanzija f'kundizzjonijiet li huma ppruvati li jkunu tal-ogħla livelli ta' sikurezza. Għalhekk jirrakkomanda li l-proposta tiġi adottata b'mod urġenti.

1.4. Il-KESE jilqa' l-intenzjoni tal-Kummissjoni li tirrapporta dwar l-effetti tagħha wara perjodu adegwat ta' applikazzjoni u jirrakkomanda li tittieħed biżżejjed azzjoni, b'mod partikolari meta l-konsegwenzi ma kinux previsti mill-kamp ta' applikazzjoni tal-bidla fir-regolament.

2. **Kummenti ġenerali**

2.1. Fit-23 ta' Ġunju 2016, wara referendum dwar is-sħubija fl-UE, ir-Renju Unit tal-Gran Brittanja u l-Irlanda ta' Fuq ivvutaw biex joħorġu mill-Unjoni Ewropea. Din id-deċiżjoni tinkludi l-Gżira ta' Ġibiltà.

2.2. Fid-29 ta' Marzu 2017, ir-Renju Unit ressaq in-notifika tal-intenzjoni tiegħu li joħroġ mill-Unjoni. Dan ifisser li l-liġi primarja u sekondarja kollha tal-Unjoni mhux ser tibqa' tapplika għar-Renju Unit mit-30 ta' Marzu 2019, ("id-data tal-ħruġ"). Ir-Renju Unit imbagħad isir "pajjiż terz".

2.3. Skont il-kontenut tal-ftehim ta' ħruġ li qed jiġu nnegozjat bħalissa, huwa ċar li l-liġi tal-UE dwar it-trasport marittimu ma tibqax tapplika għar-Renju Unit tal-Gran Brittanja u l-Irlanda ta' Fuq (inkluż Ġibiltà). Fil-liġi tal-Unjoni, ir-rikonoxximent fil-livell tal-unjoni ta' organizzazzjonijiet li jipprovdu servizzi ta' spezzjoni u perizja tal-bastimenti, li l-bandiera tagħhom ġejja minn wieħed mill-Istati Membri, jista' jkompli biss soġġett għal qbil dwar il-proposta.

2.4. L-Artikolu 8(1) tar-Regolament (KE) Nru 391/2009 (ir-“Regolament”) jirrikjedi li l-organizzazzjonijiet tal-ispezzjoni u l-perizji tal-bastimenti rikonoxxuti jiġu vvalutati tal-anqas kull sentejn mill-Kummissjoni flimkien mal-Istat Membru li qed ifittex rikonoxximent tal-organizzazzjoni. Madankollu, wara l-ħruġ tar-Renju Unit, mhux ser jibqa' f'pożizzjoni li jipparteċipa fil-valutazzjonijiet imwettqa skont l-Artikolu 8(1) tar-Regolament għal dawk l-organizzazzjonijiet li għalihom ir-Renju Unit jaġixxi bħala Stat Membru “sponsor”.

2.5. Minħabba t-telf mistenni għall-“organizzazzjonijiet” sponsorjati mir-Renju Unit tar-rikonoxximent tal-UE, huwa loġiku li wieħed jassumi li se jkun hemm konsegwenzi negattivi fuq il-kompetittività u l-attraenza tal-bnadar tal-Istati Membri tal-UE-27 li awtorizzaw dawn l-organizzazzjonijiet rikonoxxuti biex jaġixxu f'isimhom għall-finijiet tat-twettiq tal-ispezzjonijiet, tal-periziji taċ-ċertifikazzjoni statutorji tal-bastimenti. Bosta organizzazzjonijiet li huma milquta huma ftehimiet ta' awtorizzazzjoni ma' tat-27-il Stat Membru li jifdal, li se ssir nulla wara l-ħruġ tar-Renju Unit.

2.6. Għaldaqstant, il-proposta tal-Kummissjoni għandha l-għan li żżid iċ-ċertezza legali, tiżgura l-kontinwità tan-negozju għas-sidien tal-bastimenti affettwati u tinżamm il-kompetittività tal-bnadar tal-Istati Membri tal-UE27.

2.7. Meta r-Renju Unit jirtira bħala membru tal-Unjoni, se jtemm il-parteċipazzjoni fil-ħidma kollha skont l-Artikolu 8 (1) tar-Regolament (KE) Nru 391/2009. Madankollu, l-organizzazzjonijiet soġġetti għall-ftehim tal-proposta se jkunu jistgħu jkomplu l-ħidma tagħhom.

3. **Il-kontenut essenzjali tal-proposta tal-Kummissjoni**

3.1. Il-proposta tal-Kummissjoni tfittex li tirrestawra ċ-ċertezza legali fir-regolament dwar l-affarijiet marittimi, li se jiġi mxekkel bħala riżultat tal-irtirar tar-Renju Unit mill-Unjoni.

3.2. Fil-fatt, bit-tneħħija tal-ħtieġa għal stat sponsor, il-proposta se tippermetti lill-organizzazzjonijiet jaħdmu flimkien mal-Kummissjoni u flimkien mal-Istati Membri li jkollhom ftehimiet ta' awtorizzazzjoni magħhom biex ikomplu l-ispezzjonijiet u ċ-ċertifikazzjoni tal-bastimenti.

3.3. Għandha tipprova tipprovdi rikonoxximent għal “organizzazzjonijiet” li qabel kienu jaġixxu skont il-leġislazzjoni tar-Renju Unit fir-rwol tiegħu bħala Stat Membru sponsor f'isem il-Kummissjoni. L-għan ikun li tiġi żgurata t-tkomplija tal-arranġamenti eżistenti bejn dawn l-organizzazzjonijiet u l-Istati Membri l-oħra tal-UE-27. Dawn jinkludu t-tlestija ta' perizji u spezzjonijiet tal-bastimenti, sabiex tkun żgurata s-sikurezza mingħajr interruzzjoni.

3.4. Biex jinkiseb dan, il-proposta temenda l-Artikolu 8(1) tar-Regolament. Dan ibiddel ir-rekwiżit fejn l-Istat Membru sponsor biss jipparteċipa fil-proċess ta' valutazzjoni regolari f'isem il-Kummissjoni. Fil-fatt, dan ikun ifisser li l-valutazzjonijiet jistgħu jitwettqu minn organizzazzjonijiet rikonoxxuti li jaħdmu f'isem il-Kummissjoni.

3.5. Huwa mfassal biex jiżgura l-kontinwità tan-negozju u l-kompetittività tal-bnadar tas-27 Stat Membru li se jaħdmu mal-organizzazzjonijiet affettwati.

3.6. Ir-regolament jillimita l-mandat tiegħu għarr-riżoluzzjoni ta' konsegwenzi negattivi kkawżati bħala riżultat tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni.

4. **Kummenti tal-KESE**

4.1. Il-KESE jinnota li r-regolamenti li jirregolaw il-qasam marittimu, b'mod partikolari t-tbaħħir, evolvew b'mod li jiżgura li n-negozju u l-kummerċ kollu jkunu f'armonija madwar l-UE inkluż ir-Renju Unit.

4.2. Il-KESE jaqbel mal-ħsieb prinċipali tal-proposta, li huwa meħtieġ li jiġu protetti l-bnadar tal-UE u jiġi żgurat li ma hemm l-ebda inċertezza legali fis-seħħ wara l-Brexit.

4.3. Il-KESE jinnota li t-tliet entitajiet prinċipali involuti attwalment huma l-EMSA (Aġenzija Ewropea għas-Sigurtà Marittima), l-ABS (American Bureau Shipping) u Lloyds.

4.4. Il-KESE jinnota li mingħajr din il-proposta l-Istati Membri mhux se jkunu jistgħu jibqgħu jaħdmu mal-organizzazzjonijiet rikonoxxuti għall-flotta bil-bandiera tagħhom. Minflok, ikollhom jibdlu l-bandiera tal-bastimenti tagħhom għal bandiera mhux tal-UE. Azzjonijiet bħal dawn se jkollhom konsegwenzi serji, f'termini ta' kuntratti kurrenti mal-organizzazzjonijiet u t-tkomplija tal-kontinwità tal-industrija.

4.5. Il-KESE jemmen li l-industrija tat-tbaħħir hija ċentrali għall-kummerċ dinji u l-moviment ta' merkanzija. Bl-istess mod, huwa importanti li s-sistemi ta' regolazzjoni jiżguraw l-ogħla livell ta' sikurezza għal dawk kollha kkonċernati.

4.6. Il-KESE jirrimarka li kull nuqqas li tiġi adottata l-proposta jista' jinterrompi t-trasport madwar id-dinja tal-merkanzija u jipperikola serjament l-ekonomija tal-UE. Għalhekk, huwa essenzjali li din tiġi adottata minnufih.

4.7. Il-KESE jinnota l-osservazzjoni tal-Kummissjoni li l-konsegwenzi, li bħalissa mhumiex identifikati, ser jiġu rrapportati wara ċertu perjodu ta' applikazzjoni.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1316/2013 fir-rigward tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni"

(COM(2018) 568 final — 2018/0299 (COD)

(2019/C 62/48)

Relatur Ġenerali: **Stefan BACK**

Konsultazzjonijiet	Parlament Ewropew, 10/09/2018
	Kunsill, 11.9.2018
Bażi legali	Artikoli 172 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Deċiżjoni tal-Bureau	18.9.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	118/1/0
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jilqa' l-proposta bħala miżura ta' tħejjija li tissodisfa l-ħtieġa għall-iżgurar ta' netwerk TEN-T koeżiv u li tadatta l-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran għal xenarju fejn ir-Renju Unit ma jkunx parti mit-TEN-T.

1.2. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni tieħu nota tas-sitwazzjoni tal-Irlanda wara l-ħruġ tar-Renju Unit u tqis bis-serjetà l-potenzjal tal-effetti negattivi fuq l-ekonomija Irlandiża/tal-UE bħala konsegwenza. F'dan il-kuntest, huwa rakkomandat li għandhom jittieħdu prekawzjonijiet addizzjonali fit-tfassil tar-riallinjamenti.

1.3. Il-KESE huwa tal-fehma li link diretta waħda jew aktar, bejn l-UE kontinentali u r-Repubblika tal-Irlanda huma meħtieġa għall-preservazzjoni tal-koeżjoni tal-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran u jkunu żgurati l-operazzjonijiet tat-trasport bejn l-Irlanda u l-UE kontinentali mingħajr kontrolli fuq il-fruntiera.

1.4. Il-KESE huwa tal-opinjoni li meta r-Renju Unit ma jkunx parti mit-TEN-T u meta, minħabba kontrolli fuq il-fruntiera, it-trasport li jgħaddi mir-Renju Unit x'aktarx li jsir aktar kajman, l-itinerarji tal-flussi tat-traffiku lejn u mill-Irlanda x'aktarx li jinbidlu.

1.5. Il-KESE jinnota li l-konfigurazzjoni tal-kuritur li issa hija proposta mill-Kummissjoni tqajmu dubji dwarha matul il-proċedura ta' konsultazzjoni qabel il-proposta, u dan għal diversi raġunijiet, inkluż is-sostenibbiltà tal-għażla tal-portijiet u l-ħtieġa biex ikun ikkunsidrat mill-ġdid l-allinjament tal-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni Atlantiku.

1.6. Il-KESE jfakkar li l-għan tat-TEN-T huwa li jiżgura il-koeżjoni, l-effiċjenza u s-sostenibbiltà fit-trasport; in-netwerk ewlieni huwa l-aktar element importanti strateġikament għal dak il-għan.

1.7. Il-KESE, għalhekk, għandu dubji dwar il-konfigurazzjoni tal-fergħa l-ġdida tal-kuritur peress li din tista' ma tikkorrispondix mal-flussi futuri tat-traffiku u għaldaqstant tista' ma' tilħaqx l-għan tal-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni tat-TEN-T sabiex tiffaċilita l-flussi tat-traffiku fuq distanzi twal l-aktar importanti.

1.8. Il-KESE jinnota wkoll li xi wħud mill-portijiet, li jistgħu jieħdu prominenza taħt iċ-ċirkostanzi l-ġodda, mhumiex portijiet ewlenin u għaldaqstant ma jissodisfawx il-kriterji bażiċi sabiex isiru parti minn kuritur ta' netwerk ewlieni, u li r-reviżjoni tar-Regolament dwar il-Linji Gwida tat-TEN-T mhijiex skedata sal-2023.

1.9. Il-KESE jsostni li x'aktarx għadu mhux possibbli li jkun previst b'ċertezza l-mod kif se jinbidlu l-flussi tat-traffiku f'sitwazzjoni fejn tapplika l-Proposta.

1.10. Għalhekk il-KESE jaqbel li l-konfigurazzjoni tal-Proposta hija mod adegwat biex tkun indirizzata temporanjament is-sitwazzjoni sakemm jitfaċċaw il-bidliet fil-flussi tat-traffiku.

1.11. Madankollu, il-KESE jiddispjaċih li ma saret l-ebda valutazzjoni tal-impatt sabiex tkun verifikata l-adegwatezza tal-konfigurazzjoni proposta, pereżempju għal oġġetti li jitħassru biż-żmien, u biex tkun ikkunsidrata l-aktar konfigurazzjoni effiċjenti u sostenibbli ta' itinerarju intiż biex jissostitwixxi l-pont kontinentali bħala link TEN-T lejn u mill-Irlanda.

1.12. Għaldaqstant, il-KESE jirrakkomanda li klawsola ddedikata ta' reviżjoni tiżdied mal-Proposta, li tistipola li l-Kummissjoni għandha tirrevedi r-Regolament adottat fi żmien sentejn minn meta dan isir applikabbli. Dik ir-reviżjoni għandha tkun ibbażata fuq valutazzjoni tal-kambjamenti fil-flussi tat-trasport reali bejn ir-Repubblika tal-Irlanda u l-UE kontinentali u sservi ta' bażi għall-proposti xierqa dwar l-allinjament ta' kurituri rilevanti tan-netwerk ewlieni tat-TEN-T.

1.13. Fl-istennija għal din ir-reviżjoni, il-KESE ma jara l-ebda raġuni biex ikun modifikat il-kontenut sostantiv tal-Proposta, fid-dawl tas-sitwazzjoni li l-ebda wieħed mill-portijiet ewlenin eżistenti fil-Kanal Ingliż li attwalment jagħmlu parti mill-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni Atlantiku jew tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran se jinbidlu bħala konsegwenza tal-modifika.

1.14. Il-KESE jistaqsi għalfejn il-Proposta ma tipproponix li jkunu kanċellati l-links mar-Renju Unit u dawk il-links li jgħaddu minnu. Jekk il-leġislazzjoni dwar TEN-T ma tapplikax għar-Renju Unit, ma jkunx hemm bażi legali għall-implimentazzjoni ta' dawk il-links. Għaldaqstant jidher li huwa għaqli li jitneħħew.

2. **Il-Proposta**

2.1. Bħala parti mill-miżuri ppjanati għat-tħejjija għall-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni Ewropea (Brexit), il-Kummissjoni Ewropea ppreżentat proposta għal Regolament li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1316/2013 fir-rigward tal-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni (il-"Proposta").

2.2. Ir-Renju Unit, b'segwitu tan-notifika tiegħu tad-29 ta' Marzu 2017 biex joħroġ mill-UE, huwa stabbilit li jagħmel dan mit-30 ta' Marzu 2019, skont l-Artikolu 50 tat-TUE. Sakemm ma kienx maqbul mod ieħor fi ftehim ta' ħruġ ratifikat, il-liġi tal-UE mhix se tibqa' tapplika għar-Renju Unit mit-30 ta' Marzu 2019 u r-Renju Unit se jsir Stat mhux Membru, mhux kopert mit-TEN-T u ma jagħmilx parti mill-kurituri tan-netwerk ewlieni tat-TEN-T.

2.3. Fil-komunikazzjoni tagħha "Tħejjija għall-ħruġ tar-Renju Unit mill-Unjoni Ewropea fit-30 ta' Marzu 2019" (COM(2018) 556), il-Kummissjoni enfasizzat l-importanza li nkunu preparati għal kwalunkwe eżitu possibbli tan-negozjati dwar il-ħruġ li għadhom għaddejjin, inkluż in-nuqqas ta' lħuq ta' ftehim.

2.4. Il-Proposta għandha l-għan li tindirizza s-sitwazzjoni fejn in-negozjati li għadhom għaddejjin bejn ir-Renju Unit u l-UE ma jwasslux għal arranġamenti ta' tranżizzjoni fil-ftehim tal-ħruġ. Partikolarment, hija intiża sabiex tippreserva l-link diretta fi ħdan il-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran mar-Repubblika tal-Irlanda b'segwitu tal-għajbien tal-link li tgħaddi mir-Renju Unit bħala parti mill-kuritur.

2.5. Il-proposta timmodifika l-allinjament tal-kuritur billi żżid il-link li ġejja: "Baile Átha Cliath/Dublin/Corcaigh/Cork – Zeebrugge/Antwerpen/Rotterdam". L-emenda għandha tapplika mill-jum wara dak li fih ir-Regolament (UE) Nru 1316/2013 ma jibqax japplika għar-Renju Unit.

3. **Kummenti Ġenerali**

3.1. Il-KESE jilqa' l-proposta bħala miżura li tissodisfa l-ħtieġa għall-iżgurar ta' netwerk TEN-T koeżiv u li jippreserva l-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran, inkluż jekk il-ftehim li għadu għaddej dwar il-ħruġ u t-tranżizzjoni bejn l-UE u r-Renju Unit ifalli milli jilħaq ftehim. Għaldaqstant, il-Proposta hija parti mit-tħejjijiet tal-Kummissjoni għall-agħar xenarju, fejn ir-Renju Unit joħroġ mill-Unjoni Ewropea mingħajr ftehim.

3.2. Il-Proposta, meta tiġi adottata, se tapplika mill-jum li r-Renju Unit joħroġ mill-UE u l-liġi tal-UE ma tibqax tapplika għar-Renju Unit, li għalhekk ifisser li r-Renju Unit mhux kopert mit-TEN-T.

3.3. Il-KESE jinnota li link diretta waħda jew aktar, bejn l-UE kontinentali u r-Repubblika Irlandiża huma meħtieġa għall-preservazzjoni tal-koeżjoni tal-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran u jkunu żgurati l-operazzjonijiet tat-trasport bejn l-Irlanda u l-UE kontinentali mingħajr kontrolli fuq il-fruntiera.

3.4. Il-KESE jenfasizza bil-qawwa l-gravità tas-sitwazzjoni li qed tiffaċċja l-ekonomija u l-benesseri tal-Iralnda, partikolarment fejn il-bidliet għandhom konsegwenzi previsti u oħrajn mhux previsti.

3.5. Għaldaqstant huwa tal-akbar importanza li kwalunkwe allinjament itejjeb il-konnettività tal-Irlanda mal-UE kontinentali. Filwaqt li sehem kbir tat-trasport Irlandiż tal-merkanzija bit-triq li jilħaq l-Ewropa kontinentali jgħaddi mir-Renju Unit illum, il-links marittimi għandhom tabilħaqq jiżdiedu bejn il-portijiet Irladiżi ewlenin ta' Dublin u Cork u l-portijiet tal-kuritur tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran fuq il-kontinent.

3.6. Il-KESE jinnota li l-konfigurazzjoni tal-kuritur tal-Proposta toħloq xenarju fejn ir-Renju Unit ma jkunx parti mit-TEN-T u fejn, minħabba kontrolli fuq il-fruntiera, it-trasport li jaqsam mir-Renju Unit se jsir aktar kajman, u li f'din is-sitwazzjoni l-itinerarji tal-flussi tat-traffiku lejn u mill-Irlanda x'aktarx li jinbidlu.

3.7. Il-KESE jinnota wkoll li l-allinjament tal-kuritur li issa proponiet il-Kummissjoni tqajmu dubji dwaru, kemm fid-dettall u kemm f'termini ġenerali. Matul il-proċedura ta' konsultazzjoni ta' qabel il-Proposta, il-pjan direzzjonali, li huwa segwit b'mod ġenerali mill-Proposta, ġie ddubitat minn għadd ta' portijiet tal-kosta tan-Nofsinhar tal-Kanal Ingliż u mill-assoċjazzjoni tal-portijiet Franċiżi u l-awtoritajiet reġjonali, li qajmu l-kwistjoni li jagħmlu l-portijiet ta' Dunkirk, Calais, Le Havre, Roscoff u Brest parti mil-link proposta tal-Kuritur tal-Baħar tat-Tramuntana-Mediterran u li jimmodifikaw l-allinjament tal-Kuritur tan-Netwerk Ewlieni Atlantiku. Bl-istess mod, ħafna interessi Irlandiżi esprimew dubji dwar l-effiċjenza dwar link fit-tul bil-baħar bħala sostitut għall-"pont kontinentali" li jgħaddi mir-Renju Unit, peress li huma disponibbli rotot iqsar bil-baħar, pereżempju mill-Irlanda lejn il-portijiet fil-Brittanja. Ġie sostnut li rotot iqsar bil-baħar se jkunu aktar adegwati, pereżempju għal oġġetti li jitħassru biż-żmien.

3.8. L-għan tat-TEN-T huwa li jiżgura l-koeżjoni, l-effiċjenza u s-sostenibbiltà fit-trasport. In-netwerk ewlieni huwa l-aktar element strateġiku importanti għall-ilħuq ta' dawn l-għanijiet, filwaqt li l-kurituri tan-netwerk ewlieni huma intiżi biex jiffaċilitaw il-flussi tat-trasport l-aktar importanti fuq distanza twila fin-netwerk ewlieni ([1]).

3.9. Il-KESE, għalhekk, jesprimi dubji dwar l-allinjament tal-fergħa l-ġdida tal-kuritur u huwa tal-fehma li jekk jinbidel l-allinjament tal-kurituri jista' ma jikkorrispondix mal-flussi futuri tat-traffiku u għaldaqstant jista' ma' jilħaqx l-għan tat-TEN-T sabiex jiffaċilita l-flussi tat-traffiku fuq distanzi twal l-aktar importanti ([2]).

3.10. Il-KESE jinnota li xi wħud mill-portijiet, li jistgħu jieħdu prominenza taħt iċ-ċirkostanzi l-ġodda, bħal pereżempju Brest jew Roscoff, mhumiex portijiet ewlenin u għaldaqstant ma jissodisfawx il-kriterji bażiċi sabiex isiru parti minn kuritur ta' netwerk ewlieni, u li r-reviżjoni tar-Regolament tal-Linji Gwida tat-TEN-T mhijiex skedata sal-2023.

3.11. Il-KESE huwa wkoll tal-fehma li x'aktarx għadu mhux possibbli li nipprevedu b'ċertezza kif se jinbidlu l-flussi tat-traffiku f'sitwazzjoni fejn tapplika l-Proposta.

3.12. Għalhekk il-KESE jaqbel li l-konfigurazzjoni tal-Proposta hija mod adegwat biex tkun indirizzata temporanjament is-sitwazzjoni sakemm jitfaċċaw il-bidliet fil-flussi tat-traffiku.

3.13. Madankollu, il-KESE jiddispjaċih li ma saret l-ebda valutazzjoni tal-impatt sabiex tkun verifikata l-adegwatezza tal-konfigurazzjoni proposta, pereżempju għal oġġetti li jitħassru biż-żmien, u biex tkun ikkunsidrata l-aktar konfigurazzjoni effiċjenti u sostenibbli ta' itinerarju intiż biex jissostitwixxi l-pont kontinentali bħala l-link ewlenija TEN-T bejn ir-Repubblika tal-Irlanda u l-UE kontinentali, fid-dawl tad-diffikultà tal-previżjoni tat-tibdil fil-flussi tat-trasport b'segwitu għall-ħruġ tar-Renju Unit mill-UE mingħajr ftehim tal-ħruġ.

([1]) Ir-Regolament (UE) Nru 1315/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (ĠU L 348, 20.12.2013, p. 1), l-Artikolu 38.
([2]) Ir-Regolament (UE) Nru 1315/2013, l-Artikolu 43(1).

3.14. Għall-KESE jidher li l-konsegwenzi potenzjali ekonomiċi, soċjali u ambjentali tal-miżura proposta huma suffiċjentement sinifikanti li jiġġustifikaw valutazzjoni tal-impatt kif stabbilit fil-Ftehim Interistituzzjonali dwar it-Tfassil Aħjar tal-Liġijiet ([3]).

3.15. Għaldaqstant, il-KESE jirrakkomanda li klawsola dedikata ta' reviżjoni tiżdied mal-Proposta, li tkun tistipola li l-Kummissjoni għandha tirrevedi r-Regolament adottat fi żmien sentejn minn meta dan isir applikabbli. Dik ir-reviżjoni għandha tkun ibbażata fuq valutazzjoni tal-kambjamenti fil-flussi tat-trasport reali bejn ir-Repubblika tal-Irlanda u l-UE kontinentali u sservi ta' bażi għall-proposti xierqa dwar l-allinjament ta' kurituri rilevanti tan-netwerk ewlieni tat-TEN-T.

3.16. Fl-istennija għal din ir-reviżjoni, il-KESE ma jara l-ebda raġuni biex jimmodifika l-Proposta, anke fid-dawl tas-sitwazzjoni li l-ebda wieħed mill-portijiet ewlenin fil-Kanal Ingliż li attwalment jagħmlu parti mill-kuritur se jinbidlu bħala konsegwenza tal-modifika.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1. Il-KESE jistaqsi għalfejn il-Proposta ma tipproponix li jkunu kanċellati l-links mar-Renju Unit u dawk il-links li jgħaddu minnu. Jekk il-liġi dwar TEN-T ma tapplikax għar-Renju Unit, dawk il-links ma jkunux jistgħu jiġu implimentati legalment taħt il-liġi tal-UE. Għaldaqstant jidher li huwa għaqli li jitneħħew.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([3]) ĠU L 123, 12.5.2016, p. 1. Ara wkoll il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni (COM(2016) 615 final) dwar Ir-Regolamentazzjoni Aħjar, u l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni (COM(2017) 651 final) dwar il-Kompletar tal-Aġenda għal Regolamentazzjoni Aħjar, sezzjoni 2.3.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li twaqqaf il-bidliet staġonali fil-ħin u tħassar id-Direttiva 2000/84/KE"

(COM(2018) 639 final — 2018/0332 (COD))

(2019/C 62/49)

Relatur ġenerali: **Maria NIKOLOPOULOU**

Konsultazzjoni	Konsultazzjoni mitluba mill-Parlament Ewropew, 13.9.2018
	Konsultazzjoni mitluba mill-Kunsill, 19.9.2018
Bażi legali	Artikolu 114(1) u Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Deċiżjoni tal-Bureau	18.9.2018
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	109/1/6
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jieħu nota tal-proposta tal-Kummissjoni Ewropea biex jitħassru l-bidliet staġonali fil-ħin. Il-Kumitat jindika għadd ta' limitazzjonijiet importanti rigward il-metodu, l-iskedi ta' żmien u l-kontenut. Għal dawn ir-raġunijiet, huwa tal-fehma li huwa essenzjali li jiġi pprovdut aktar żmien għal dibattitu u analiżi. Huwa kruċjali li jintlaħaq kunsens wiesa' fost iċ-ċittadini u li jkun hemm l-appoġġ unanimu tal-Istati Membri kollha biex tiġi żgurata l-implimentazzjoni effettiva, armonizzata u kunsenswali tal-proposta.

1.2. Il-KESE jirrikonoxxi l-interess ta' ċerti ċittadini Ewropej f'li jitħassar il-mekkaniżmu attwali li stabbilixxa bidla fil-ħin biannwali armonizzata, kif intwera fil-konsultazzjoni pubblika onlajn reċenti. Il-Kumitat huwa tal-fehma li konsultazzjoni pubblika onlajn immexxija kif imiss hija għodda li tista' tipprovdi indikazzjonijiet dwar il-preferenzi tal-pubbliku u tissupplimenta proċessi demokratiċi stabbiliti. Huwa jiddispjaċih li l-gvernijiet nazzjonali u s-soċjetà ċivili organizzata ma kinux ikkonsultati biżżejjed qabel il-pubblikazzjoni urġenti tal-proposta.

1.3. Il-Kumitat jemmen li l-konsultazzjoni pubblika tal-Kummissjoni qajmet kwistjoni importanti għal ċerti ċittadini tal-UE, l-iżjed minħabba li dan is-suġġett ġie diskuss għal għadd ta' snin f'ċerti Stati Membri, iżda mhux f'xi wħud mill-oħrajn. Madankollu, il-Kummissjoni ma kkun sidratx b'mos adegat li l-maġġoranza l-kbira tal-parteċipanti kienu minn pajjiż wieħed, li l-proposta nċaħdet f'ċerti Stati Membri, u li m'hemm l-ebda unanimità dwar il-benefiċċji reali tat-tneħħija tal-arranġament armonizzat attwali jew jekk ikunx aħjar li jiġi adottat il-ħin tas-sajf jew tax-xitwa.

1.4. Il-Kumitat josserva li l-proċedura urġenti adottata mill-Kummissjoni ġiet ikkritikata f'diversi Stati Membri, u li ċ-ċittadini jikkunsidraw li l-prijoritajiet tal-UE jinstabu band'oħra (il-kriżi ekonomika, il-qgħad, l-immigrazzjoni, eċċ.), li jista' jwassal għal problemi fir-rigward tal-aċċettazzjoni soċjali tal-inizjattiva.

1.5. Skont il-Proposta għal Direttiva, il-prinċipju tas-sussidjarjetà jfisser li kull pajjiż huwa liberu li jżomm il-ħin tas-sajf jew tax-xitwa matul is-sena, li jissostitwixxi s-sistema armonizzata attwali li wriet b'mod wiesa' l-effiċjenza tagħha. Il-KESE, kif ukoll il-Kummissjoni, huma tal-fehma li tinħtieġ unanimità bejn l-Istati Membri kollha dwar liema ħin għandu jintgħażel jekk nixtieqiu li jiġi żgurat il-livell attwali ta' armonizzazzjoni. Inkella, id-differenza fil-ħin bejn il-pajjiżi li bħalissa jinsabu fl-istess żona tal-ħin tista' tikkawża l-frammentazzjoni u d-distorsjoni tas-suq intern.

1.6. Il-Kumitat josserva li l-implimentazzjoni tal-inizjattiva tinvolvi r-riprogrammazzjoni tas-sistemi u l-apparati diġitali kollha f'livell globali, bi spiża ekonomika ovvja għan-negozji u l-gvernijiet u impatt potenzjali fuq in-nies. It-tranżizzjoni għal sistema ġdida ta' ħin ser titlob perjodu twil ta' ttestjar tal-ICT minn qabel biex tiġi żgurata l-implimentazzjoni effettiva tagħha. Fil-każ ta' riżultat negattiv mill-valutazzjoni tal-impatt skedata għall-2024, ikun inkonċepibbli li dan jitreġġa' lura malajr, minħabba l-ispejjeż addizzjonali u l-impatt fuq il-kredibilità tal-istituzzjonijiet Ewropej. Għal darb'oħra, dan juri l-ħtieġa għal aktar żmien biex isiru iżjed studji, ġbir ta' data, rieda politika u aċċettazzjoni soċjali miċ-ċittadini qabel ma ssir bidla daqshekk sensittiva għall-Istati, iċ-ċittadini u n-negozji.

2. **Il-kontenut essenzjali tal-proposta tal-Kummissjoni**

2.1. Il-leġislazzjoni tal-UE dwar l-arranġamenti għall-ħin tas-sajf ġiet introdotta għall-ewwel darba fl-1980 bil-għan li jitlaqqgħu flimkien il-prattiki u l-iskedi tal-ħin tas-sajf nazzjonali eżistenti li kienu diverġenti, u b'hekk jiġi żgurat approċċ armonizzat għat-tibdil tal-ħin fi ħdan is-suq uniku.

2.2. Sa mill-2001 'l hawn, l-arranġamenti tal-UE dwar il-ħin tas-sajf ġew irregolati mid-Direttiva 2000/84/KE, li tistabbilixxi obbligu għall-Istati Membri kollha li jaqilbu għall-ħin tas-sajf fl-aħħar Ħadd ta' Marzu u li jaqilbu lura għall-ħin standard tagħhom ("il-ħin tax-xitwa") fl-aħħar Ħadd ta' Ottubru.

2.3. Iżda, abbażi tal-prinċipju tas-sussidjarjetà, id-deċiżjonijiet dwar il-ħin standard jittieħdu individwalment mill-Istati Membri għat-territorju kollu tagħhom jew għal inħawi differenti fi ħdanu.

2.4. Dan l-aħħar, inxteħet dubju fuq is-sistema tat-tibdil tal-arloġġ ta' darbtejn fis-sena f'diversi pajjiżi Ewropej, kif ħareġ mill-konsultazzjoni pubblika li għamlet il-Kummissjoni mill-4 ta' Lulju sas-16 ta' Awwissu 2018. Kien hemm madwar 4,6 miljun tweġiba għall-konsultazzjoni pubblika, u 84 % minnhom kienu favur li jintemm it-tibdil tal-arloġġ ta' darbtejn fis-sena, kontra 16 % li kienu favur li jiżamm. Dawk favur jintemm it-tibdil tal-arloġġ esprimew preferenza għall-ħin tas-sajf (60 %). Huwa importanti li wieħed jinnota li l-maġġoranza l-kbira tal-parteċipanti kienu minn pajjiż wieħed (il-Ġermanja, b'3,1 miljun) u li l-proposta nċaħdet f'ċerti pajjiżi (il-Greċja u Ċipru) jew ma kien hemm l-ebda maġġoranza ċara (Malta).

2.5. Fir-riżoluzzjoni tiegħu tat-8 ta' Frar 2018, il-Parlament Ewropew appoġġja l-idea ta' bidla fl-arranġament attwali, u talab lill-Kummissjoni tressaq proposta leġislattiva. Il-Ministri tat-trasport dan l-aħħar indirizzaw din il-kwistjoni fil-laqgħat tal-Kunsill ta' Ġunju 2018 u Diċembru 2017, mingħajr ma nkisbet unanimità ċara. Il-kwistjoni ma ġiex diskuss minn Ministri rilevanti oħra, u lanqas ma ġiet diskussa fil-laqgħat tal-prim Ministri. Lanqas ma ġie l-KESE kkonsultat minn qabel.

2.6. Il-proposta tirrigwarda t-tħassir tal-mekkaniżmu attwali li jistabbilixxi bidla armonizzata fil-ħin darbtejn fis-sena, u minflok jinżamm l-istess ħin matul is-sena. Il-ħin ser jiġi ffissat, b'konformità mal-prinċipju tas-sussidjarjetà, minn kull Stat Membru. Il-Kummissjoni tittama li l-pajjiżi kollha, mingħajr eċċezzjoni, ser jadottaw l-istess ħin tas-sajf u tax-xitwa sabiex tinżamm l-armonizzazzjoni attwali u tiġi evitata l-frammentazzjoni tas-suq intern. Huwa ppjanat li din il-proposta tidħol fis-seħħ fl-1 ta' April 2019.

2.7. Il-Kummissjoni tirrikonoxxi li r-riċerka disponibbli dwar l-enerġija, is-saħħa, is-sikurezza fit-toroq u benefiċċji agrikoli marbuta mat-tibdil fil-ħin mhijiex dejjem konklużiva. Dak li ntwera huwa li l-assenza tal-armonizzazzjoni tal-ħin jista' jkollha impatt fuq is-suq uniku, it-trasport bl-ajru, u dak marittimu u bit-triq, u fuq il-persuni li jivvjaġġaw għall-pjaċir jew fuq xogħol ([1]).

3. **Kummenti ġenerali**

3.1. Il-KESE jqis bħala interessanti l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea li jitneħħew il-bidliet staġonali fil-ħin, kif stabbilit fid-Direttiva 2000/84/KE, iżda jindika sensiela ta' limitazzjonijiet importanti, fir-rigward tal-metodi, l-iskedi ta' żmien u l-kontenut. Il-Kumitat jemmen li huwa essenzjali li jingħata aktar żmien għal dibattitu u analiżi, sabiex jintlaħaq kunsens ġenwinament wiesa' bejn iċ-ċittadini u jkun hemm l-appoġġ unanimu tal-Istati Membri kollha. Dawn il-fatturi huma kruċjali jekk nixtiequ li tiġi żgurata l-implimentazzjoni effettiva u armonizzata tal-proposta.

3.2. Il-Kumitat iqis li l-metodu użat mill-Kummissjoni – konsultazzjoni pubblika onlajn li saret minn Lulju sa Awwissu 2018 – toffri data interessanti dwar l-aspettattivi ta' parti mill-popolazzjoni Ewropea, iżda mhijiex l-unika għodda disponibbli għall-evalwazzjoni tal-opinjoni pubblika. Fid-dawl tal-bosta impatti politiċi, ekonomiċi u soċjali, is-soċjetà ċivili organizzata u numru akbar ta' Stati Membri kellhom jiġu involuti u kkonsultati b'mod adatt qabel ma tressqet il-proposta.

([1]) Studju mwettaq f'isem id-DĠ MOVE minn ICF International: The application of summer time in Europe (L-applikazzjoni tal-ħin tas-sajf fl-Ewropa), 19 ta' Settembru 2014.

3.3. Il-Kumitat jinnota li l-konsultazzjoni pubblika ma identifikatx unanimità ġenwina fost l-Istati Membri kollha (il-proposta nċaħdet fil-Greċja u Ċipru) u, l-aktar importanti, il-maġġoranza l-kbira tal-parteċipanti ġew minn pajjiż wieħed biss (il-Ġermanja). Dan juri li hemm interess reali f'din il-kwistjoni f'ċerti pajjiżi, iżda mhux kullimkien fl-UE. B'mod aktar speċifiku, il-Kumitat iqis li konsultazzjoni pubblika onlajn ma tistax tissostitwixxi l-proċessi demokratiċi ta' konsultazzjoni fil-livelli kollha u f'kull stadju leġislattiv (qabel, waqt u wara).

3.4. Il-Kumitat josserva li l-proċedura urġenti adottata mill-Kummissjoni ġiet ikkritikata f'ċerti Stati Membri, fejn iċ-ċittadini jikkunsidraw li l-UE għandu jkollha prijoritajiet urġenti oħra (il-kriżi ekonomika, il-qgħad, l-immigrazzjoni, eċċ.), u dan jixħet dawl fuq problema potenzjali fir-rigward tal-aċċettazzjoni soċjali tal-inizjattiva. Barra minn hekk, ċerti gvernijiet nazzjonali għad m'għandhomx pożizzjoni ċara la dwar it-tħassir tar-regoli attwali u lanqas dwar liema ħin għandu jintgħażel (tas-sajf jew tax-xitwa), u ma jqisux din il-kwistjoni bħala prijorità.

3.5. Fir-rigward tal-kontenut, il-Kumitat huwa tal-fehma li l-idea li jitnieda dibattitu dwar suġġett hija interessanti, iżda jinnota ċerti limitazzjonijiet fil-proposta attwali tal-Kummissjoni li jiġġustifikaw li jiġi estiż iż-żmien għad-diskussjoni sabiex jintlaħaq kunsens wiesa' fost iċ-ċittadini kollha u unanimità fost l-Istati Membri:

3.5.1. Id-dritt li jiġi stabbilit il-ħin huwa kompetenza nazzjonali. Skont il-Proposta ġdida għal Direttiva, il-prinċipju tas-sussidjarjetà jfisser li kull pajjiż huwa liberu li jżomm il-ħin tas-sajf jew tax-xitwa matul is-sena. Ir-riskju huwa li jekk ma jkunx hemm allinjament tal-ħin unanimu mill-pajjiżi kollha, filwaqt li jiġi żgurat l-istess livell ta' implimentazzjoni armonizzata bħal fil-preżent, l-ispejjeż li jirriżultaw minn ħinijiet differenti bejn il-pajjiżi jista' jkollhom impatt serju fuq is-suq intern (frammentazzjoni), u b'hekk jinħolqu iktar problemi milli benefiċċji. Il-Kummissjoni tirrikonoxxi din il-problema fil-valutazzjoni tal-impatt tagħha u l-Kumitat huwa tal-fehma li jinħtieġ li jintlaħaq kunsens usa' minn qabel, qabel il-preżentazzjoni uffiċjali tal-proposta tal-Kummissjoni.

3.5.2. Il-Kummissjoni stess tosserva li l-inizjattiva hija bbażata fuq sensiela ta' studji mwettqa minn diversi assoċjazzjonijiet u l-Istati Membri li mhumiex konklużivi jew jikkontradixxu lil xulxin. Il-Kumitat jirrakkomanda li titnieda valutazzjoni tal-impatt aktar fil-fond, bl-involviment tas-setturi ekonomiċi u soċjali kollha, f'kull pajjiż tal-UE sabiex inkunu nistgħu nifhmu liema sistema hija aktar adegwata.

3.6. L-adattament teknoloġiku tas-sistemi f'livell globali għandu iwassal għal ekonomika ovvja għan-negozji u l-gvernijiet u għal impatt potenzjali fuq in-nies. Barra minn hekk, jinħtieġ perjodu twil ta' ttestjar bil-quddiem tal-ICT sabiex tiġi żgurata l-implimentazzjoni effettiva tiegħu.

3.7. Għalkemm il-Kummissjoni tintroduċi mekkaniżmu li jevalwa l-impatt tad-Direttiva (fl-2024), il-Kumitat josserva li l-ispiża tal-bidla fil-ħin hija pjuttost għolja. Għal din ir-raġuni, fil-każ ta' riżultat negattiv mill-valutazzjoni tal-impatt, mhuwiex realistiku li wieħed jimmaġina li dan jitreġġa' lura malajr, minħabba l-ispejjeż ekonomiċi u l-impatt fuq il-kredibilità tal-istituzzjonijiet Ewropej.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1303/2013 fir-rigward tar-riżorsi għal koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali u li jikkoreġi dak ir-Regolament fir-rigward tar-riżorsi għall-investiment għat-tkabbir u l-impjiegi"

(COM(2018) 498 final — 2018/0265 (COD))

(2019/C 62/50)

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 5.7.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 19.7.2018
Bażi legali	Artikoli 177 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	214/0/2

Billi l-Kumitat jikkunsidra li l-kontenut tal-proposta huwa kompletament sodisfaċenti u m'hemm bżonn tal-ebda kumment min-naħa tiegħu, iddeċieda, matul il-538 sessjoni plenarja tiegħu tas-17 u t-18 ta' Ottubru 2018 (seduta tas-17 ta' Ottubru 2018), b'214 vot favur b'2 astensjonijiet, li jagħti opinjoni favorevoli għat-test propost.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' qafas għall-interoperabbiltà bejn is-sistemi ta' informazzjoni tal-UE (fruntieri u viża) u li jemenda id-Deċiżjoni tal-Kunsill 2004/512/KE, ir-Regolament (KE) Nru 767/2008, id-Deċiżjoni tal-Kunsill 2008/633/ĠAI, ir-Regolament (UE) 2016/399, ir-Regolament (UE) 2017/2226, ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar l-ETIAS], ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar is-SIS fil-qasam tal-kontrolli fil-fruntiera] u r-Regolament (UE) Nru 2018/XX [ir-Regolament eu-LISA]"

(COM(2018) 478 final — 2017/0351 (COD))

u dwar "Proposta emendata għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-twaqqif ta' qafas għall-interoperabbiltà bejn sistemi ta' informazzjoni tal-UE (il-kooperazzjoni tal-pulizija u ġudizzjarja, l-ażil u l-migrazzjoni) u li jemenda r-[Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament Eurodac]], ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar SIS fil-qasam tal-infurzar tal-liġi], ir-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament dwar l-ECRIS-TCN] u r-Regolament (UE) 2018/XX [ir-Regolament eu-LISA]"

(COM(2018) 480 final — 2017/0352 (COD))

(2019/C 62/51)

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 10.9.2018
Bażi legali	Artikoli 16(2), 74, 77(2)(a) (b) (d) u (e) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	196/2/5
(favur/kontra/astensjonijiet)	

Billi l-Kumitat jikkunsidra li l-kontenut tal-proposta huwa sodisfaċenti u li, barra minn hekk, diġà ta fehmtu dwar is-suġġett fl-opinjoni preċedenti tiegħu SOC/573 — Pakkett dwar l-Interoperabilità ([1]), adottata fit-23 ta' Mejju 2018, iddeċieda, matul il-538 sessjoni plenarja tiegħu tas-17 u t-18 ta' Ottubru 2018 (seduta tas-17 ta' Ottubru), b'196 vot favur, 2 voti kontra u 5 astensjonijiet, li jagħti opinjoni favorevoli għat-test propost u li jagħmel referenza għall-pożizzjoni li ħa fid-dokument imsemmi.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([1]) ĠU C 283, 10.8.2018, p. 48.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Aġenzija Ewropea għall-Kontroll tas-Sajd (kodifikazzjoni)"

(COM(2018) 499 final — 2018/0263 (COD))

(2019/C 62/52)

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 5.7.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 17.7.2018
Bażi legali	Artikolu 43(2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat	208/0/5
(favur/kontra/astensjonijiet)	

Billi l-Kumitat jikkunsidra li l-kontenut tal-proposta huwa kompletament sodisfaċenti u m'hemm bżonn tal-ebda kumment min-naħa tiegħu, iddeċieda, matul il-538 sessjoni plenarja tiegħu tas-17 u t-18 ta' Ottubru 2018 (seduta tas-17 ta' Ottubru 2018), b'208 voti favur, l-ebda vot kontra u 5 astensjonijiet, li jagħti opinjoni favorevoli għat-test propost.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Deċiżjoni tal-Kunsill dwar l-Assoċjazzjoni tal-Pajjiżi u Territorji *extra*-Ewropej mal-Unjoni Ewropea, inklużi r-relazzjonijiet bejn l-Unjoni Ewropea fuq naħa, u Greenland u r-Renju tad-Danimarka min-naħa l-oħra ('Deċiżjoni dwar l-Assoċjazzjoni Barranija')"

(COM(2018) 461 final)

(2019/C 62/53)

Konsultazzjoni	Kummissjoni, 12.7.2018
Bażi ġuridika	L-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għar-Relazzjonijiet Esterni
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni	207/0/6
(favur/kontra/astensjonijiet)	

Billi l-Kumitat jikkunsidra li l-kontenut tal-proposta huwa kompletament sodisfaċenti u m'hemm bżonn tal-ebda kumment min-naħa tiegħu, iddeċieda, matul il-538 sessjoni plenarja tiegħu tas-17 u t-18 ta' Ottubru 2018 (seduta tas-17 ta' Ottubru 2018), b'207 vot favur, 0 voti kontra u 6 astensjonijiet, li jagħti opinjoni favorevoli għat-test propost.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

Opinion tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (2018) (Opinjoni addizzjonali)"

(COM(2017) 770 final)

(2019/C 62/54)

Relatur: **Javier DOZ ORRIT**

Deċiżjoni tal-Bureau tal-Kumitat	22.5.2018
Bażi legali	Artikolu 29(a) tad-Dispożizzjonijiet ta' Implimentazzjoni tar-Regoli ta' Proċedura
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	3.10.2018
Adottata fil-plenarja	17.10.2018
Sessjoni plenarja Nru	538
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	132/1/6

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-KESE jaqbel mal-għanijiet tar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill u ma' parti mill-proposti tagħha. Madankollu, huwa ma jaqbilx mal-proposta li l-pożizzjoni baġitarja aggregata taż-żona tal-euro tkun newtrali u mal-mod kif tfasslet ir-rakkomandazzjoni dwar il-pagi. Għalhekk, itenni dak li ġie espress fl-Opinjoni preċedenti dwar il-Proposta għal Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni ([1]).

1.2. Il-politika ekonomika taż-żona tal-euro għandha titfassal fil-qafas ta' proġett ta' riforma tal-UEM li jegħleb id-defiċit fl-istruttura u l-funzjonament li ilu jkaxkar sa mill-bidu tiegħu, u li għandu jimmira għal integrazzjoni akbar u governanza aktar demokratika. Il-KESE jesprimi t-tħassib tiegħu dwar il-paraliżi li jinsab fiha l-proċess ta' riforma, in-nuqqas ta' impenn ta' bosta gvernijiet u l-ostilità ta' xi wħud kif ukoll in-nuqqas ta' tmexxija politika b'saħħitha biex jingħelbu dwan iċ-ċirkustanzi.

1.3. Il-KESE jikkunsidra li r-Rakkomandazzjonijiet tal-Kunsill għandhom jiġu stabbiliti fil-qafas ta' strateġija ġenerali ta' politika ekonomika bbażata fuq l-Aġenda 2030 u l-SDGs kif ukoll fuq l-implimentazzjoni tal-Ftehim ta' Pariġi dwar it-tibdil fil-klima. Jenħtieġ li din l-istrateġija tħejji lis-soċjetà Ewropea biex tagħmel transizzjonijiet ġusti lejn mudell ekonomiku ekoloġiku u diġitali.

1.4. Ir-raġunijiet interni għal pożizzjoni baġitarja moderatament pożittiva huma, fil-fehma tal-KESE: il-finalizzazzjoni tal-politika monetarja espansiva tal-BĊE; il-fatt li l-UE ssofri minn defiċit ta' investiment inkwetanti, b'mod partikolari investiment pubbliku, li tpoġġi f'riskju l-futur ekonomiku u soċjali tagħha; il-fatt li dan id-defiċit ta' investiment jikkontribwixxi, min-naħa tiegħu, għal figuri ta' tkabbir tal-produttività baxxi ħafna; u ż-żamma ta' bilanċi favorevoli eċċessivi tal-bilanċi tal-kontijiet kurrenti minn Stati importanti fiż-żona tal-euro.

1.5. Uħud mill-Istati Membri taż-żona tal-euro b'bilanċi favorevoli akbar ma jinvestux: dawn qed jakkumulaw tariffi annwali ta' formazzjoni netta ta' kapital pubbliku negattiv. Il-KESE jemmen li nefqa ta' investiment akbar f'dawn il-pajjiżi hija ħtieġa tal-politika ekonomika għalihom u għaż-żona kollha tal-euro u l-UE.

1.6. Għall-KESE, it-taħlita xierqa ta' politiki monetarji u fiskali biex jissaħħaħ it-tkabbir taż-żona tal-euro, li ġiet mitluba fis-snin riċenti mill-BĊE, l-FMI u l-OECD, hija ġġustifikata wkoll mill-effetti prevedibbli tal-protezzjoniżmu kummerċjali u l-instabbiltà ġġenerati minn riskji ġeopolitiċi globali.

([1]) Opinjoni tal-KESE dwar *Rakkomandazzjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro* (ĠU C 197, 8.6.2018, p. 33).

1.7. Ir-raġunijiet soċjali u politiċi għandhom jiżdiedu biex jintalab sforz fiskali akbar: jenħtieġ li l-UE u l-Istati jikkommettu ruħhom aktar fil-ġlieda kontra l-faqar u l-inugwaljanza u għal koeżjoni soċjali akbar, b'mod partikolari billi jiffinanzjaw biżżejjed l-applikazzjoni tal-pilastru Ewropew ta' drittijiet soċjali. Għall-KESE, jekk l-UE u l-Istati ma jagħmlux dan, il-kriżijiet politiċi li qed ngħixu se jintensifikaw u t-tendenzi nazzjonalisti u anti-Ewropej ser jikbru, u dan jipperikola l-eżistenza stess tal-UE.

1.8. Ir-rakkomandazzjoni biex jiżdiedu l-pagi, jekk tiġi applikata b'mod strett, taffettwa biss numru żgħir ta' pajjiżi. Il-KESE jikkunsidra li t-trażżin fl-ispejjeż tal-unità tax-xogħol m'għandux jiġi mit-tnaqqis jew l-iffriżar tal-pagi, iżda miż-żieda fil-produttività kkawżata minn investiment akbar, aktar innovazzjoni u taħriġ aħjar tal-ħaddiema. Fi kwalunkwe każ, il-livelli tal-pagi għandhom jiġu ddeterminati mill-imsieħba soċjali permezz ta' negozjar kollettiv. Is-Semestru Ewropew għandu jipproponi bidliet leġiżlattivi li jsaħħuh fl-Istati fejn iddgħajjef minħabba l-kriżi, u jiġi stabbilit fejn ma jeżistix, minkejja l-Artikolu 28 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE. Bl-istess mod, jeħtieġ li jiġu adottati miżuri addizzjonali sabiex jitjiebu l-iktar pagi baxxi.

1.9. Il-ħolqien ta' impjiegi ta' kwalità għandu jkun waħda mill-prijoritajiet tal-politika ekonomika. Il-KESE jemmen li t-tnaqqis tal-prekarjetà (natura temporanja għolja u pagi baxxi) li jsofru, b'mod partikolari, iż-żgħażagħ, jenħtieġ li jkun ukoll waħda mir-rakkomandazzjonijiet prijoritarji tas-Semestru Ewropew.

1.10. Jenħtieġ li jiġi promoss il-ħolqien ta' ambjenti favorevoli għall-investiment u l-innovazzjoni tan-negozju, b'mod partikolari biex tiġi indirizzata d-diġitalizzazzjoni tal-attivitajiet ekonomiċi.

1.11. Jenħtieġ li l-iffaċilitar tal-finanzjament tal-kumpaniji jkun oħra mill-prijoritajiet tal-politika ekonomika. Il-KESE jtenni li l-unjoni bankarja u l-Unjoni tas-Swieq Kapitali huma importanti ħafna għall-finanzjament tal-attività ekonomika, u jesprimi t-tħassib tiegħu dwar id-dewmien u l-ostakli li qed jiltaqa' magħhom l-iżvilupp tal-unjoni bankarja, inkluż il-volum ta' self improduttiv f'xi Stati Membri.

1.12. Il-KESE jemmen li l-awtoritajiet Ewropej għandhom jimpenjaw ruħhom b'mod effettiv fil-ġlieda kontra l-miżapproprijazzjoni ta' fondi pubbliċi, l-frodi tat-taxxa u l-ippjanar aggressiv tat-taxxa, il-ħasil tal-flus, ir-rifuġji fiskali u l-kompetizzjoni inġusta bejn l-Istati Membri fil-qasam tat-taxxa. Mhux biss huwa rekwiżit tal-etika politika u tal-konformità mal-liġijiet; huwa wkoll fattur ta' stabbilizzazzjoni tal-finanzi pubbliċi.

2. **Il-linji gwida tal-Kunsill u tal-Kummissjoni**

2.1. B'differenza minn dak li seħħ fl-2017, ir-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro ([2]) (23.1.2018) ma tvarjax sostanzjalment mill-proposta mill-Kummissjoni (22.11.2017) ([3]). Wara li qablet li l-pożizzjoni baġitarja ġenerali għall-2018 se tkun globalment newtrali, il-Kunsill iżid li jenħtieġ li jintuża t-titjib ekonomiku biex jinħolqu riżervi tal-baġit.

2.2. Fir-rakkomandazzjonijiet l-oħra, il-Kunsill u l-Kummissjoni jaqblu li l-Istati Membri jagħtu prijorità lil riformi li jżidu l-produttività u l-potenzjal tat-tkabbir, jippromovu t-titjib tal-ambjent tan-negozju, l-innovazzjoni u l-investiment u jikkontribwixxu biex jinħolqu impjiegi ta' kwalità, billi jnaqqsu l-inugwaljanza. L-Istati b'"bilanċi favorevoli kbar" fil-kont kurrenti għandhom jippromovu żieda fil-pagi, waqt li dawk b'defiċit jew dejn estern għoli għandhom irażżnu ż-żieda fl-ispejjeż unitarji tax-xogħol. Fl-aħħarnett, huwa jitlob li titkompla l-ħidma biex titlesta l-unjoni bankarja. Ir-Rakkomandazzjonijiet speċifiċi tal-pajjiż tal-2018 jenfasizzaw il-mument ekonomiku tajjeb tal-UE li jenħtieġ li jservi, skont il-Kummissjoni, biex isaħħaħ it-titjib strutturali miksub fis-snin riċenti u jlesti l-korrezzjoni tal-iżbilanċi makroekonomiċi f'maġġoranza tal-Istati Membri.

2.3. Ir-Rakkomandazzjonijiet speċifiċi jindirizzaw il-pilastru Ewropew għad-drittijiet soċjali, it-titjib tal-kwalità tal-impjieg u n-negozjar kollettiv u d-djalogu soċjali u ż-żieda fil-pagi. Ukoll ir-riforma tal-amministrazzjonijiet pubbliċi, inklużi l-miżuri kontra l-korruzzjoni, u tal-ambjenti kummerċjali kif ukoll it-titjib tar-relazzjonijiet bejn iż-żewġ oqsma u tal-finanzjament tal-kumpaniji. Filwaqt li tiddefendi l-pożizzjoni baġitarja newtrali, jirrakkomanda r-riforma tas-sistemi tal-pensjoni u tas-saħħa biex tlaħħaq mat-tixjiħ tal-popolazzjoni.

([2]) Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro.
([3]) Ara COM(2017) 770 final.

3. **Kummenti ġenerali u speċifiċi**

L-istrateġija tal-politika ekonomika u r-riforma tal-UEM

3.1. Il-KESE jtenni li hemm bżonn ta' strateġija ġenerali ta' politika ekonomika li tqis il-ftehimiet internazzjonali u l-għanijiet tas-sostenibbiltà ambjentali, it-tnaqqis tad-dipendenza enerġetika, ir-rivoluzzjoni diġitali u sfidi globali oħra. Il-Kumitat japprezza l-inizjattivi tal-Kummissjoni f'dawn l-oqsma iżda, kif iddikjarat fl-Opinjoni tagħha dwar il-*Pakkett dwar L-unjoni ekonomika u monetarja* ([4]), jidhirlu li m'hemm l-ebda strateġija ekonomika fil-livell Ewropew li tkoprihom jew riżorsi suffiċjenti biex jiffinanzjawhom.

3.2. Il-KESE jesprimi t-tħassib tiegħu li r-riforma tal-UEM qed tiddgħajjef minħabba n-nuqqas ta' tmexxija politika, bid-dewmien fl-adozzjoni tar-riżoluzzjonijiet u n-nuqqas ta' impenn ta' ħafna gvernijiet fiż-żona tal-euro; dawn iżidu r-riskju li l-UE tista' ma tkunx lesta għar-reċessjoni li jmiss.

3.3. Politika ekonomika li tiffavorixxi t-tkabbir sostenibbli għandha tkun ibbażata kemm fuq il-promozzjoni ta' ambjent tan-negozju favorevoli għall-investiment u t-titjib tal-produttività kif ukoll fuq il-promozzjoni tal-koeżjoni soċjali, partikolarment permezz ta' miżuri li jikkontribwixxu għall-eradikazzjoni tal-faqar u t-tnaqqis tal-inugwaljanzi soċjali.

3.4. Il-KESE jappella lill-Kummissjoni biex tiżgura l-implimentazzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali u biex issegwi r-rakkomandazzjonijiet tal-Opinjoni tal-KESE dwar Il-finanzjament tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali ([5]), u jiddispjaċih li r-Rakkomandazzjonijiet tal-Kunsill u l-proposta tal-QFP 2021-2027 tal-Kummissjoni ma tispeċifika xejn f'dan ir-rigward. Bl-istess mod, jenħtieġ li jitqiesu r-rakkomandazzjonijiet tal-Grupp ta' Ħidma ta' Livell Għoli dwar l-investiment fil-kura u l-appoġġ soċjali ([6]).

3.5. Il-KESE jikkunsidra li r-Rakkomandazzjonijiet annwali dwar il-pożizzjoni tal-politika ekonomika fiż-żona tal-euro għandhom jiġu stabbiliti fil-qafas ta' strateġija ġenerali tal-politika ekonomika li kienet ibbażata fuq l-Aġenda 2030 u l-SDGs u l-konformità mal-Ftehim ta' Pariġi dwar it-tibdil fil-klima. Il-politika ekonomika għandha tippromovi l-kostruzzjoni ta' mudell ekonomiku Ewropew sostenibbli, li jnaqqas id-dipendenza tal-enerġija permezz tal-użu ta' enerġija nadifa u rinnovabbli, u li jintegra l-konsegwenzi tar-rivoluzzjoni diġitali, li jiżgura transizzjonijiet ġusti għall-ħaddiema.

Ir-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill: raġunijiet għal pożizzjoni baġitarja moderament pożittiva

3.6. Il-KESE jafferma mill-ġdid il-konklużjonijiet tal-Opinjoni tiegħu dwar *Rakkomandazzjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro* ([7]), li fiha l-KESE esprima l-qbil tiegħu mal-għanijiet tal-Proposta għal Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni u ma' ħafna mill-proposti tagħha u diskrepanza mal-pożizzjoni baġitarja globali newtrali li hija favur iż-żona tal-euro. Il-KESE jtenni t-talba biex tiġi stabbilita pożizzjoni baġitarja aggregata pożittiva fiż-żona tal-euro, prinċipalment minn espansjoni baġitarja tal-pajjiżi b'bilanċi favorevoli fil-bilanċi tal-pagamenti tagħhom u livelli ta' dejn sostenibbli fuq perjodu fit-tul.

3.7. Il-KESE jikkunsidra li dan l-approċċ jgħin biex jingħeleb il-legat negattiv li jirriżulta mill-miżuri ta' konsolidazzjoni fit-tul u eċċessivi li ġew applikati f'xi Stati Membri. L-Istati Membri b'bilanċi favorevoli tal-bilanċi tal-kont kurrenti tagħhom għandhom jimplimentaw miżuri li jippromovu l-investiment u l-infiq soċjali sostenibbli, li jappoġġjaw id-domanda domestika u l-potenzjal tat-tkabbir u b'hekk jiffaċilitaw ir-riekwilibriju.

3.8. Il-KESE jirrikonoxxi li hemm limitazzjonijiet għal politika fiskali sinifikanti fil-livell tal-UE minħabba n-natura limitata tal-unjoni ekonomika li prinċipalment tistrieħ fuq il-koordinazzjoni tal-politki ekonomiċi tal-istati kostitwenti tagħha meta mqabbla mal-unjoni monetarja sħiħa. B'mod partikolari, il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li, s'issa, il-Kummissjoni u l-Kunsill ftit taw attenzjoni għan-natura assimetrika tal-proċess tas-Semestru Ewropew, li jiffoka biss fuq li jiżgura li tittieħed azzjoni ta' rimedju fl-Istati Membri b'bilanċi ta' defiċit. Il-Kummissjoni u l-Kunsill għandhom jipproponu miżuri li jipprevjenu kemm defiċits eċċessivi kif ukoll bilanċi favorevoli.

([4]) ĠU C 262, 25/07/2018, p. 28.
([5]) ĠU C 262, 25.7.2018, p. 1.
([6]) *Ninvestu f'kura u appoġġ soċjali.Imperattiv Ewropew,* Novembru 2017.
([7]) ĠU C 197, 8.6.2018, p. 33.

Id-diskrepanza fl-investiment fiż-żona tal-euro

3.9. Raġuni oħra biex tiġi ddubitata l-pożizzjoni baġitarja newtrali hija d-diskrepanza fl-investiment fiż-żona tal-euro. Il-livelli ta' qabel il-kriżi ma ġewx irkuprati. L-investiment pubbliku naqas minn valur prattikament kostanti ta' 3,2 % tal-PDG (fl-1997-2007 u bejn l-2009 u l-2013) għal 2,6 % tal-PDG fl-2017 u l-2018 ([8]). Din id-diskrepanza hija wieħed mill-aktar fatturi negattivi fis-sitwazzjoni ekonomika u toħloq riskju serju għall-futur tal-ekonomija u s-soċjetajiet Ewropej. Għal din ir-raġuni, il-KESE jtenni t-talba ([9]) li tiġi applikata l-hekk imsejħa "regola tad-deheb" baġitarja, jiġifieri li l-infiq ta' investiment ma jgħoddx għall-kisba tal-miri tad-diskrepanza tal-PSK, waqt li titqies is-sostenibbiltà tal-finanzi pubbliċi fuq perjodu twil. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni lejn il-fatt li l-infiq fuq l-investiment produttiv jista' wkoll jikkontribwixxi għal din is-sostenibilità.

3.10. Għandu jiġi enfasizzat li dan id-defiċit fl-investiment jinsab ukoll fi Stati Membri li suppost jikkontribwixxu għal politika fiskali Ewropea aktar attiva. Eżempju sinifikanti jista' jkun l-investiment pubbliku fil-Ġermanja. L-investiment pubbliku Ġermaniż kien ta' 2,1 % ([10]) tal-PDG tiegħu, fil-perjodu 2013-2017, wieħed mill-aktar baxxi fiż-żona tal-euro. Ir-rata netta tagħha ta' formazzjoni ta' kapital pubbliku (li tqis id-deprezzament tal-istokk ta' kapital) kienet negattiva fl-istess perjodu, - 0,08 %, kif kienet ukoll fl-2003-2007 (- 0,11 %) u + 0,06 % biss fl-2008-2012. Sadanittant, ir-rata netta ta' formazzjoni ta' kapital privat, li fid-disgħinijiet kienet bejn 6 % u 8 % tal-PDG, naqset, bejn l-2008 u l-2017, minn 3,2 % għal 2,2 % tal-PDG. Fl-istess ħin, il-Ġermanja ffinanzjat investimenti f'pajjiżi oħra. Il-bilanċ favorevoli tal-bilanċ tal-pagamenti tagħha, li kien 8,0 % tal-PDG fl-2017, huwa mistenni li jilħaq 7,9 % u 7,6 % fl-2018 u l-2019, rispettivament. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-Kunsill u tal-Kummissjoni għandhom jibagħtu sinjal importanti u jgħinu biex il-livell baxx ta' investiment domestiku fil-Ġermanja jiġi rimedjat. Kredibbiltà mtejba fis-sostenibbiltà tal-politiki ekonomiċi għandha tippromovi l-investimenti pubbliċi u privati wkoll f'pajjiżi oħra li qed jesperjenzaw bilanċi pożittivi tal-kont kurrenti ([11]).

3.11. Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni u lill-Kunsill, fid-dawl tal-Artikolu 3 tat-Trattat tal-UE, biex jistabbilixxu bħala objettiv prijoritarju tal-linji gwida tal-politika ekonomika taż-żona tal-euro ż-żieda fir-rati ta' investiment, sakemm jilħqu l-livelli ta' qabel il-kriżi. Jenħtieġ li dan it-tkabbir ikun orjentat lejn mudell ta' żvilupp sostenibbli fit-tliet aspetti tiegħu: ekonomiku, soċjali u ambjentali.

Tkabbir ekonomiku u fatturi ta' riskju

3.12. Il-prospetti għat-tkabbir, skont il-previżjonijiet ekonomiċi tas-sajf tal-Kummissjoni ([12]), jindikaw il-kontinwità tal-istess prospettivi, b'ċertu tnaqqis: 2,4 % (2017), 2,1 % (2018) u 2,0 % (2019) fiż-żona tal-euro u 2,6 % (2017), 2,3 % (2018) u 2,1 % (2019) fl-UE27. Fil-bqija tad-dinja, mingħajr l-UE, it-tkabbir ser ikun 3,9 % (2017), 4,2 % (2018) u 4,1 % (2019). L-applikazzjoni aktar flessibbli tal-PST, li ddaħħlet mill-Kummissjoni f'Jannar tal-2015 ([13]), permezz tal-"klawżola ta' investiment" u "l-klawżola ta' riformi strutturali" bla dubju kkontribwixxiet biex tipproduċi dawn l-effetti pożittivi. L-evalwazzjoni reċenti tar-riżultati fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar ir-reviżjoni tal-flessibbiltà fil-qafas tal-PST tindika dan ([14]).

3.13. Il-politika monetarja espansiva qed tasal fi tmiemha. It-taffija kwantitattiva (quantitative easing) ser tasal fi tmiemha f'Diċembru li ġej meta l-BĊE jieqaf jixtri l-assi. Mis-sajf 2019 il quddiem, wara l-valutazzjoni tal-prospetti ta' inflazzjoni fuq perjodu medju, ir-rati ta' imgħax ta' referenza jistgħu jibdew jiżdiedu. Għal diversi snin, il-President tiegħu, Mario Draghi, talab li l-politika fiskali, flimkien ma' riformi strutturali adegwati, jakkumpanjaw il-politika monetarja biex jissaħħaħ l-irkupru u jintlaħqu l-għanijiet ta' inflazzjoni. Għamlu hekk ukoll l-FMI, l-OECD u ħafna fora akkademiċi. Fir-rigward tal-politika fiskali, it-talba ma ġietx aċċettata minn dawk li jfasslu l-politika Ewropea. Issa li l-politika monetarja qiegħda tirtira, politika baġitarja aktar attiva fiż-żona tal-euro hija saħansitra aktar meħtieġa.

([8]) Previżjonijiet ekonomiċi Ewropej, rebbiegħa 2018. Anness statistiku, p. 165.

([9]) Fl-Opinjoni tiegħu dwar *Rakkomandazzjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro* (ĠU C 197, 8.6.2018, p. 33) u Opinjonijiet preċedenti.

([10]) Din id-data u d-data kollha li ġejja dwar l-investiment huma meħuda minn Alexander Roth u Gutram Wolff: *Understanding (the lack of) German public investment[Nifhmu (in-nuqqas ta') l-investiment pubbliku Ġermaniż]*; Bruegel Foundation, Blog Spot, 6 ta' Ġunju 2018.

([11]) Dan huwa l-każ tan-Netherlands, l-Irlanda, Malta u s-Slovenja fiż-żona tal-euro, kif ukoll id-Danimarka barra miż-żona tal-euro.

([12]) Previżjonijiet ekonomiċi Ewropej, sajf 2018.

([13]) Ara l-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni *Nagħmlu l-aħjar użu mill-flessibbiltà offruta mid-dispożizzjonijiet attwali tal-PST,* COM(2015) 12 final.

([14]) Ara COM(2018) 335 final.

3.14. Hemm fatturi oħra, ekonomiċi u soċjali, u żbilanċi politiċi interni kif ukoll fatturi ta' riskju ekonomiku u inċertezzi ġeopolitiċi globali li għandhom iwasslu wkoll biex il-politika fiskali tintuża wkoll biex jissaħħaħ it-tkabbir u jissewwew il-konsegwenzi tal-kriżi, li għadhom jinħassu f'ħafna stati Ewropej. Dak li jipproponi l-KESE jgħin biex jiggarantixxi aħjar is-sostenibbiltà finanzjarja f'perjodu medju u jnaqqas l-iżbilanċ tal-bilanċi favorevoli eċċessivi.

3.15. L-instabbiltà politika, u l-forzi ċentrifugali li minn meta faqqgħet il-kriżi bdew kibru fi ħdan l-UE u jpoġġu f'dubju l-eżistenza tagħha stess, se jeħtieġu, sabiex jiġu megħluba u miġġielda, proġetti ta' riforma sodi tal-UEM u tal-UE li jfisser aktar integrazzjoni b'aktar demokrazija u dimensjoni soċjali aktar b'saħħitha; għandu jissaħħaħ ukoll it-tkabbir permezz tal-politiki baġitarji u fiskali, b'mudell li jiffavorixxi t-tnaqqis tal-inugwaljanza fit-tqassim tad-dħul. Dan huwa possibbli mingħajr ma titqiegħed fid-dubju s-sostenibbiltà futura tal-finanzi pubbliċi. Għandha tiġi stabbilita wkoll strateġija biex titlesta l-UEM bl-inkorporazzjoni tal-Istati kollha tal-UE li mhumiex eżenti kostituzzjonalment.

3.16. Il-każijiet ta' instabbiltà ġeopolitika globali li faqqgħu, xi wħud qrib l-UE, id-deterjorazzjoni tar-relazzjonijiet trans-Atlantiċi fl-oqsma kummerċjali, ambjentali u tal-politika barranija u tas-sigurtà u d-difiża, minħabba d-deċiżjonijiet tal-amministrazzjoni attwali tal-Istati Uniti, iwasslu lill-KESE biex jenfasizza l-importanza li l-UE jkollha ekonomija b'saħħitha li tappoġġja t-tmexxija politika tagħha fid-dinja. Gwerra kummerċjali fuq bosta fronti, u l-effett korrelattiv ta' żieda fin-nazzjonaliżmu ekonomiku u politiku, toħloq xenarju ekonomiku u ġeopolitiku ta' riskju għoli. Jenħtieġ li l-UE tipprova tevitah u, jekk meħtieġ, tkun ippreparata biex tiffaċċjah.

3.17. Minkejja ż-żieda fil-prezzijiet taż-żejt u l-prodotti bażiċi, l-inflazzjoni fiż-żona tal-euro hija mistennija tibqa' stabbli għal madwar 1,7 % bejn 2017 u 2019 (previżjonijiet tas-sajf), b'inflazzjoni sottostanti ta' 1,1 %, lil hinn sew mill-objettiv tal-inflazzjoni. Dawn huma raġunijiet ġodda, fil-fehma tal-Kumitat, li jimmilitaw kontra l-vantaġġ ta' rtirar minn politika monetarja espansiva waqt li tiġi pprattikata pożizzjoni baġitarja newtrali jew, ngħidu aħna, jekk jiġi stabbilit sinjal negattiv kif mitlub mill-Kunsill Fiskali Ewropew għall-2019 ([15]).

Pagi, impjieg u negozjar kollettiv

3.18. Iż-żieda reali medja fil-pagi kienet, fl-2017, biss ta' 0,2 % fuq is-sena preċedenti, fid-dsatax-il pajjiż taż-żona tal-euro. F'sebgħa minnhom kienet negattiva. Huwa previst li dan ser ikun ta' 0,9 % u 0,3 % fl-2018 u 2019 ([16]), rispettivament. Huwa mistenni li l-ispejjeż ta' unità tax-xogħol reali jonqsu fiż-żona tal-euro, fit-tliet snin ikkunsidrati: 0,3 %, 0,1 % u 0,6 %. B'kuntrast, il-produttività reali għal kull persuna impjegata, li żdiedet b'0,8 %, fl-2017, ser terġa' titla' għal 1 % kemm fl-2018, kif ukoll fl-2019 ([17]).

3.19. Il-qgħad fiż-żona tal-euro kien, fl-2017, ta' 9,1 %, li xorta huwa ogħla minn qabel il-kriżi, jiġifieri 8,4 % (2004-2008). Id-diverġenza bejn l-Istati Membri hija kbira ħafna, peress li, fl-2017, ir-rata tal-qgħad varjat minn 3,8 % fil-Ġermanja għal 21,5 % fil-Greċja. Ir-rata ta' qgħad fost iż-żgħażagħ tibqa' għolja ħafna — aktar minn 15 % — b'disparitajiet kbar, u r-rati estremament għoljin fil-Greċja (43,2 %), Spanja (35 %) u l-Italja (32,5 %). Ir-rata ta' impjieg qasir tkompli tiżdied: medja ta' 12,2 %, fl-2017, mqabbla ma' 11,5 % fl-2012. Ix-xogħol part-time żdied ukoll: 19,4 % fl-2017, meta mqabbel ma' 17,5 % fl-2007 ([18]).

3.20. Minkejja l-irkupru ekonomiku, f'ħafna pajjiżi hemm distakk bejn l-impjiegi preċedenti u dawk ġodda li huma aktar prekarji u b'pagi aktar baxxi. Dan id-distakk huwa wkoll ġenerazzjonali: jolqot l-aktar liż-żgħażagħ. Ibatu wkoll parti kbira mill-ħaddiema tal-ekonomija diġitali li x-xogħol tagħhom jiddependi fuq pjattaformi online. Ir-Rakkomandazzjonijiet tal-Kunsill u tas-Semestru Ewropew esprimew tħassib dwar it-titjib tal-kwalità tal-impjiegi. Il-KESE jappella għal pjani u miżuri konkreti biex dan isir prijorità. Il-parteċipazzjoni tal-imsieħba soċjali, permezz tad-djalogu soċjali u n-negozjar kollettiv, fl-adozzjoni tal-miżuri meħtieġa hija essenzjali. Daqstant essenzjali huwa li jiġu adottati miżuri li jippermettu żieda sinifikanti tal-aktar pagi baxxi. Għandu jitheġġeġ ukoll li l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili jieħdu sehem fit-titjib tal-kundizzjonijiet soċjali u ta' għajxien tal-ħaddiema.

3.21. Ir-rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar iż-żieda fil-pagi, jekk applikata b'mod riġidu, taffettwa biss numru żgħir ta' pajjiżi u tista' twassal għal diverġenzi addizzjonali bejniethom u għal żieda fl-inugwaljanzi. Il-KESE jqis li ż-żieda fil-produttività kkawżata minn investiment akbar, aktar innovazzjoni u taħriġ aħjar tal-ħaddiema għandha ttejjeb il-

---

([15]) Il-Bord Fiskali Ewropew,*Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2019*(Evalwazzjoni tal-pożizzjoni fiskali adegwata għaż-żona tal-euro fl-2019), 18 ta' Ġunju 2018.
([16]) Previżjonijiet ekonomiċi Ewropej, rebbiegħa 2018. Anness statistiku, p. 172.
([17]) Ibid., p. 172-174 u Eurostat.
([18]) Ibid., p. 171 u Eurostat.

kompetittività tal-ekonomiji Ewropej l-inqas żviluppati u mhux id-devalwazzjonijiet interni li, barra minn hekk, għandhom konsegwenzi soċjali mhux mixtieqa. Iż-żieda fil-pagi tiffavorixxi wkoll it-tkabbir tad-domanda domestika u tippromovi l-ekwilibriju fiskali permezz ta' żieda fid-dħul mit-taxxi.

3.22. Fi kwalunkwe każ, il-livelli tal-pagi għandhom jiġu ddeterminati mill-imsieħba soċjali permezz ta' negozjar kollettiv. Il-liġijiet ukoll jistgħu jikkontribwixxu għal dan f'parti mill-Istati Membri, għall-inqas fir-rigward tal-pagi minimi. Is-Semestru Ewropew għandu jħeġġeġ li l-Istati Membri jadottaw miżuri li jsaħħu n-negozjar kollettiv, abbażi tal-awtonomija tal-imsieħba soċjali u tad-djalogu soċjali, b'mod partikolari fl-Istati Membri li ddgħajfu mill-politiki ta' ġestjoni tal-kriżi jew fejn dan id-dritt attwalment ma jeżistix, minkejja l-Artikolu 28 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE.

Produttività, ambjent kummerċjali u finanzjament ta' investiment privat

3.23. Il-KESE jesprimi t-tħassib tiegħu dwar it-tnaqqis fir-rata tat-tkabbir tal-produttività tal-UE matul l-aħħar deċennji. Studju li sar dan l-aħħar tal-OECD ([19]) juri li r-rata medja ta' tkabbir fil-produzzjoni għal kull siegħa maħduma fl-UE kienet 0,6 % fl-2016–2007 — tnaqqis kostanti minn 2,2 % laħqet fl-2000–1990. Din kienet anqas mir-rata medja tal-OECD (0,8 %), u ferm inqas minn pajjiżi li mhumiex fl-OECD (5,0 %) matul l-istess perjodu. Fil-preżentazzjoni tal-istudju ([20]), is-Segretarju Ġenerali tal-OECD, Ángel Gurría, afferma li t-tkabbir tal-produttività jeħtieġ, minbarra regolazzjoni u governanza tajba, aktar investiment kapitali fir-RŻI u fl-edukazzjoni u t-taħriġ professjonali. Il-KESE jaqbel bis-sħiħ ma' din il-fehma.

3.24. Fl-istess studju, l-OECD jenfasizza li l-baġit tal-UE huwa żgħir u li qed inaqqas il-piż tiegħu fir-rigward tal-DNG Ewropew mill-1993 ([21]). Il-KESE jesprimi t-tħassib kbir tiegħu li din it-tendenza tkompli jekk l-QFP ta' wara l-2020 kien approvat fit-termini proposti mill-Kummissjoni, li tagħmilha aktar diffiċli biex wieħed jaġixxi sabiex tinkiseb konverġenza ekonomika u soċjali li dejjem tiżdied bejn l-Istati Membri Ewropej. Kif indikat fl-Opinjoni tiegħu dwar *Dokument ta' Riflessjoni dwar l-Approfondiment tal-Unjoni Ekonomika u Monetarja* ([22]), il-fatt li għadu ma ntlaħaqx ftehim biex tiġi kkompletata l-UEM skont il-linji eżaminati fid-dokumenti ta' riflessjoni dwar il-ġejjieni tal-Ewropa qiegħed jinfluwenza b'mod negattiv din is-sitwazzjoni.

3.25. Il-KESE jaqbel mar-rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar it-tkabbir tal-produttività u r-rwol tal-investiment fir-RŻI għal dan, kif ukoll ir-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiż li jitkellmu dwar it-titjib tal-amministrazzjonijiet pubbliċi u l-ambjenti tan-negozju.

3.26. Għall-promozzjoni tat-tkabbir, għandu jitħeġġeġ investiment kummerċjali. Il-KESE jtenni l-importanza tal-istabbiliment mill-aktar fis possibbli tal-Unjoni tas-Swieq Kapitali u t-tlestija tal-proċess tal-ħolqien tal-unjoni bankarja. Il-KESE jesprimi t-tħassib tiegħu dwar id-dewmien li qed iġġarrab l-unjoni bankarja, minħabba li mekkaniżmu ta' protezzjoni komuni għadu ma ġiex ipprovdut għall-Fond Uniku ta' Riżoluzzjoni, ibbażat fuq il-MES, u minħabba l-ostakli li qed jiltaqa' magħhom il-ħolqien ta' Skema Ewropea ta' Assigurazzjoni tad-Depożiti (EDIS) li jmorru lil hinn mill-biżgħat iġġustifikati li jista' jikkawża l-volum ta' krediti dubjużi ta' ċerti pajjiżi ([23]).

Il-ġlieda kontra l-kriminalità fiskali u għal tassazzjoni ġusta

3.27. Huwa diffiċli ħafna li tiġi ggarantita s-sostenibbiltà tal-finanzi pubbliċi u li jitwettqu politiki soċjali u ta' investiment b'saħħithom filwaqt li jinżammu l-livelli attwali ta' frodi u evażjoni tat-taxxa, ta' ħasil tal-flus mir-rifuġji fiskali u ta' kompetizzjoni fiskali inġusta bejn l-Istati tal-UE. Fir-rivista *Finance & Development* tal-FMI, artikolu importanti ([24]) juri li madwar 40 % tal-IDB tad-dinja, xi tnax-il biljun dollaru, huwa "fittizju", jiġifieri jikkonsisti minn investiment finanzjarju li jgħaddi minn entitajiet korporattivi bla valur mingħajr ebda attività reali. L-użu ta' intermedjarji, jew entitajiet intermedjarji, ma jimplikax, fih innifsu, l-evitar tat-taxxa, iżda ċertament dan jimplika aktar opportunitajiet biex tiġi evitata t-taxxa u saħansitra l-evażjoni tat-taxxa. L-artiklu jiddikjara wkoll li 9,8 % tal-ġid tad-dinja jinsab f'rifuġji fiskali.

([19]) 2018 OECD Economic Surveys of the Euro Area and the EU. Preżentazzjoni/sommarju, 19 ta' Ġunju 2018, p. 21.
([20]) Brussell, 19 ta' Ġunju 2018, Bruegel Foundation.
([21]) Ibid., OECD, p. 25-30.
([22]) ĠU C 81, 2.3.2018, p. 124.
([23]) Il-pożizzjoni tal-KESE dwar dan tinsab fl-Opinjoni tiegħu dwar *Pakkett dwar self improduttiv*, ĠU C 367, 10.10.2018, p. 43
([24]) J. Damgaard, T. Elkjaer u N. Johannesen, *Piercing The Veil: Some $12 Trillion Worldwide Is Just Phantom Corporate Investment* (It-tneħħija tal-velu korporattiv: madwar tnax-il triljun dollaru madwar id-dinja huma biss investiment korporattiv fittizju), Finance&Development, 10 ta' Ġunju 2018.

3.28. Il-KESE jtenni l-ħtieġa li jiġu applikati b'urġenza miżuri addizzjonali effettivi kontra l-miżappropprijazzjoni ta' fondi pubbliċi, l-evażjoni fiskali, il-ħasil tal-flus, ir-rifuġji fiskali u l-kompetizzjoni inġusta fil-qasam tat-taxxa, li tibda mill-applikazzjoni tal-5 Direttiva kontra l-ħasil tal-flus u l-finanzjament tat-terroriżmu ([25]) u l-istabbiliment ta' lista koerenti, affidabbli u unika ta' rifuġji fiskali li għalihom jiġu applikati l-miżuri ta' sanzjonijiet meħtieġa.

3.29. Jenħtieġ ukoll li tittieħed azzjoni effettiva kontra l-ippjanar aggressiv tat-taxxa minn kumpaniji multinazzjonali, b'mod partikolari fl-ekonomija diġitali. Jenħtieġ li din il-ġlieda ta' fondi tkun taf tikkombina l-impuls ta' miżuri globali ma' oħrajn li jistgħu jiġu applikati fl-UE. Fl-istess ħin, jenħtieġ li armonizzazzjoni fiskali adegwata tinbena progressivament fiż-żona tal-euro u fl-UE.

Brussell, is-17 ta' Ottubru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER

([25]) Id-Direttiva (UE) 2018/843 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (ĠU L 156, 19.6.2018, p. 43).

ISSN 1977-0987 (edizzjoni elettronika)
ISSN 1725-5198 (edizzjoni stampata)

L-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea
2985 Il-Lussemburgu
IL-LUSSEMBURGU

MT